

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050215

15.02.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.15.

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Rein Raudsalu.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1. Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide tervitas Merekeele nõukoja liikmeid Veeteede Ameti ruumidesse kolimise puhul ja andis nõukoja esimehele üle oma käskkirja 14.02.2005, milles määratleb Veeteede Ameti ja Merekeele nõukoja koosteguvuse.

2. E.Oja oli põhjalikult läbi töötanud inglise-eesti sõnastiku A-tähe ning arutati läbi hulk ebaselgeid oskussõnu ja sarnaste mõistete väärkasutusi, samuti sõnade esitamisvaliku.

2.1. madal:madalik

madal – kõrgem koht meres, laevalt vaadatuna madalam koht, erineb madalikust asukoha poolest

madalik – madalam koht maismaal

2.2. varpankur tuleb esitada, tõmbankur, tõmbeankur või ahtriankur välja jätta

2.3. praampuri, praamipuri või prampuri? ÕS eksitab, seal on praamipuri, kuid samas praamteng. ML ja K.Olevi MS annab **praampurje**. Prampuri pole soovitatav, sest algupärane bram- on meil juurdunud praamtüvena. Liati ei tohi seda segi ajada praami kui alusega.

2.4. kompassi õiend(us) – *deviatsioon* peab jääma

2.5. deklinatsioon, variatsioon – peavad olema sõnaraamatus koos, E.Oja soovitatud kääne ja hälve pole vastuvõetavad.

2.6. Agenti volinikuna esitada ei saa, tegemist on volitatud isikuga, eestikeelseks vasteks jäägugi agent

2.7. kallas:rannik

kallas – on jõel ja järvel

rannik – on merel ning mere poolt vaadatuna

Kaldaraadiojaam on jäänud harjumusest, rannikuraadiojaam kõlab võõralt

2.8. püstiv:püstuv

püstiv – kellegi abil või poolt

püstuv – iseenesest püsti tõusev, sellepärast eelistada ka stability vastena püstuvust

2.9. vaatlus:nähtavus

vaatlusnurk – vaadlejast lähtuv, kaar, mida näeb vaatleja

nähtavusulatus – vaadeldavast lähtuv, kust (kui kaugelt, millisest nurgast) on miski nähtav

2.10. abaft – tegemist on ulatuslike varjunditega sõnaga. MerriamWebster esitab seda eessõnana abaft - toward the stern of ja määrsõnana abaft - toward or at the stern, sellepärast võib lisaks sõnale ahtris anda ka ahtri suunas.

2.11. rullamine:rullumine

rullamine – (purjelaeval) laeva kõigutamine

rullumine – lengerdamine, ruumiline õõtsumine

2.12. passage planning:passage plan

passage planning – reisi planeerimine, mille tulemusel tehakse muuhulgas ka passage plan

passage plan – reisiplaan, mis on planeerimise kui tegevuse osa

2.13. crew list visa - laevapere viisa

2.14. newbuilding ship – uuslaev; kokkukirjutatuna saab omaette tähenduse

2.15. scuttling – laevauputus; laevapere enda poolt

2.16. buoyant apparatus - päästepink; R.Leiti eriarvamus – ujuvseade

2.17. deckhouse - tekimaja, tekihoone, tekiehtis; rajatis ei sobi

2.18. heavy-lift derrick - raskepoom, raskelastipoom

2.19. non-opening sidescuttle – umbilluminaator (U.Laur)

2.20. married gear – paarisloom

2.21. deadlight - illuminaatori tormikaas

2.22. shell door – pardaluuk

2.23. trepp:redel

trepp – (nurga all) pardatrepp, laevatrepp, reelingutrepp, paraadtrepp
redel – (püstine või peaaegu püstine) nt lootsiredel, varbredel, lastiruumi redel. Treppi ja redelit eristab suuresti ka see, et redelil on pulgad, trepil astmed.

2.24. shooting tube - signaalraketi laskepessa

2.25. hand flare - käsisarituli

2.26. aku:patarei

accumulator - aku

battery - patarei

3. Sõnastiku üldarutelu otsustati kindlasti koostada ka pöörd sõnastik, sest see on vajalik võõrkeelde tõlkijatele (H.Heinoja)

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050308

08.03.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Madis Käbin, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Reet Naber, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

HNT-st Pärtel Keskküla, VTS-ist Tõnis Pärsim ja Muuga sadamast Artur Kivistik.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

Nõukoda püüdis anda omapoolse soovitus **Traffic Separation Scheme**’iga seostuvate sõnade ja väljendite kasutamiseks. Seni on erinevad ametkonnad kasutanud ühtlustamata oskussõnu.

1) traffic separation scheme - liikluseraldusskeem

Pakuti **süsteemi**, **skeemi** ja **ala/piirkonda**, varem on esinenud ka **vöönd**. **Vöönd** jäeti kohe välja, sest sel olevat kitsam tähendus. Valdavalt eelistati **skeemi**, mille vastu polnud ka algselt **süsteemi** pakkunud.

Eriarvamusele jäid R.Leit ja E.Oja, kes eelistasid võõrapärasele ning ebamäärasele **skeemile** eestikeelset **ala**. Põhiväitena esitasid nad, et skeem sobib kaasvasteks joonisele, laevad sõidavad aga mitte joonisel, vaid vees ehk veealas.

Lisaküsimusena kerkis **separation** vaste **eraldus** - **jaotus** vahekord. **Jaotust** pooldasid M.Käbin ja A.Ärsis, enamuse pidas seda siiski maitseküsimuseks ning pooldas **eraldust**.

Kokkuvõttes jäi enamuse otsusel MN seisukohaks **liikluseraldusskeem**.

2) traffic lane - sõidurada

H.Heinoja pooldas **riba**, ülejäänute eelistusena jäi MN seisukohaks **sõidurada**.

3) traffic separation line - liikluseraldusjoon

Ainuvastena jäi seisukohaks **liikluseraldusjoon**. **Ribana** ei saanud seda käsitleda sellepärast, et tegelikult on tegemist mõttelise joonega kahe punkti vahel, kaardil esitatakse see parema eristamise huvides laia joonena.

4) traffic separation zone - liikluseraldusala

Algul eelistati valdavalt **riba**, H.Palk ja M.Hunt pidas võimalikuks ka võõrapärast **tsooni**, M.Käbin pakkus **ala**. P.Keskküla esitas vastuväiteks **riba** keelelise seletuse, mis ei sobi ringi- või ruudukujulise ala vasteks. Lõpuks otsustati üksmeelselt **liikluseraldusala** kasuks.

5) Inshore traffic zone - rannasõiduala

Arutlusel oli ka **vöönd**, kuid MN ühiseks otsuseks oli **rannasõiduala**.

6) general direction of traffic flow - liikluse üldsuund

T.Linikoja pakkus algul vasteks **sõiduraja üldsuunda**, enamus eelistas otsetõlget **liiklusvoo üldsuund** ja M.Käbin **liikluse üldsuund**. Arutelu käigus leiti siiski, et **liiklusvoo** asemel ainult **liikluse** kasutamine midagi ei muuda, ning MN lõppotsuseks jäi **liikluse üldsuund**.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050412

12.04.2005

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Madis Käbin, Uno Laur, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Hugo Palk, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

HÄIRE, PÄÄSTE, AVARII jne TERMINID

alarm

audible alarm
damage alarm
fire alarm
general alarm
general emergency alarm
(life)boat alarm
man-over-board alarm

häire

helialarm
vigastushäire
tule(tõrje)häire
üldhäire
üldhäire
paadihäire
mees-üle-parda häire

bill

station bill ?

häirenimistu

chief

fire chief

juht, ülem

tuletõrjerühma vanem

control

damage control vigastusluure, avariiluure,

drill

abandon ship drill
boat drill

laeva mahajätmise õppus
paadiõppus

fire drilltuletõrjeõppus

air pollutionõhusaasteõppus

oil pollutionõlitõrjeõppus

group

alarm group

boat group

command group

communication group

engine control group

evacuation group

fire group

guard group

MOB group

MOB team

Man-over-board group

repair group

rescue group

safety group

security group

grupp, rühm

häirerühm

paadirühm

juhtimisgrupp (-rühm)

siderühm

masinarühm

evakuatsioonirühm

tuletõrjerühm, (-grupp)

valverühm

mees-üle-parda rühm

mees-üle-parda rühm

mees-üle-parda rühm

remondirühm

päästerühm

ohutusgrupp (-rühm)

turvarühm

leader

group leader

raft leader

zone leader

???paadivanem

juht, vanem

rühmajuh

parvevanem

tsoonijuht

list

alarm list

muster list

kava, plaan

häirekava, laevahäirete kava

laevahäirete kava, häireplaan (-kava)

manual

merchant ship SAR manual, MERSAR

safety manual

SAR manual

stability booklet

training manual

trim and stability manual

juhend

kaubalaeva otsingu ja päästetööde juhend

ohutusjuhend

otsingu- ja päästejuhend

püstuvusinformatsioon

väljaõppejuhend

trimmi ja püstuvusinformatsioon

party

damage control party

fire party

first aid party

rühm, grupp, salk

avariirühm

tuletõrjerühm

esmaabirühm

plan

damage control plan

emergency plan

fire plan

fire control plan

safety plan

plaan

vigastusluure kava

hädaolukorras tegutsemise kava

tuleohutuskava

tulekaitse plaan

ohutusplaan

signal

alarm signal
distress signal

signaal

häiresignaal
hädasignaal

station

assembly station
assembly point
control station
embarkation station
fire control station
life-boat station
fire stationtuletõrjepost

jaam, post, koht, paik

kogunemiskoht, -paik
kogunemiskoht, -paik
juhtimispunkt, juhtpult
päästevahendisse asumise [mineku] koht
tuletõrjepost
päästepaati asumise [mineku] koht

system

communication system
intercom system
public address system
safety system

süsteem

sidesüsteem
sisesidesüsteem
sisesidesüsteem
ohutussüsteem

SEARCH AND RESCUE – SAR

SAR region SRR

otsing ja pääste

otsingu ja pääste vastutusala,
otsingu ja pääste piirkond

Maritime Rescue Co-ordinator Centre

MRCC Merepääste koordinatsioonikeskus

Maritime Rescue Co-ordinator Subcentre

MRSC Merepääste koordinatsiooni allkeskus

On-Scene Commander (Co-ordinator)

Co-ordinator of Surface Search CSS

Air Operation Co-ordinator

päästetööde koordinaator sündmuskohal

veepinnalt otsingu koordinaator

lennuoperatsioonide koordinaator

Coast Guard

rannavalve

rescue man

rescue officer

rescue craft

rescue region

rescue unit

rescue boat

rescue equipment

rescue plan

päästemees

päästeohvitser

päästesõiduk

päästepiirkond

päästeüksus

valve(pääste)paat

päästevarustus

päästeplaan

rescue slide

evacuation slide

emergency duty officer EDO

stand by duty officer SDO

päästerenn

päästerenn

merepääste valveohvitser

merepääste varuvalveohvitser

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050426

26.04.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.10

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1. Uno Lauri ettepanekul valiti ühehäälselt Merekeele nõukoja aseesimeheks Rein Raudsalu
2. Ants Ärsis tegi mõned parandused eelmisel koosolekul arutatud sõnade ja väljendite kohta:

station billlaeva tegevuskord
rescue slidepäästerenn
evacuation slidepäästerenn
public address systemvaljuhääldiside
intercom systemselektorsidesüsteem
coxwainpaadijuht, paadivanem, kogenud roolimees
track plottingteekonna märkimine

3. Uno Laur oli erinevatest trükistest välja otsinud suure hulga sõnu, mis üheskoos läbi arutati ja eestikeelse vaste leidsid:

aid

active navigational aidsaktiivsed navigatsioonivahendid (-seadmed)
passive navigational aidspassiivsed navigatsioonivahendid (-seadmed)
land based navigational aidsmaapealsed navigatsioonivahendid (-seadmed)
shipborne navigational aidslaeva navigatsiooniseadmed
anti-collision aidskokkupõrke vältimise seadmed

aground

safely agroundohutult põhjal (nt mõõna ajal)
Aquamasterasimuutkäitur, pöördkäitur (tootjanimest)
Azipodpöördkäitur, asimuutkäitur (gondliga)

bobpurser kõnek

boompoon, poontõke
fence boompoontõke
floating boompoontõke
buoyant floating boomujuv poontõke
skimmer boomimav poontõke

condition

sound conditionveatu seisund; heas korras (laeva kohta)

castle

bridge castlesillamaja, (sillaga tekiehitus)

cable

sleeping cablelõtv ankrukett (kahel ankrul seistes)
safety communicationohutusside

drain

hatch coaming drainluugikrae piigat

displaykuvar; kuvamine, kuva

day

weather working daytööpäev soodsa ilmaga

deck

boat stowage deckpaaditekk

fender

permanent fenderpõrkepruss (kai küljes)

flagging-out(laeva) väljalipustamine (lipu alt välja viimine)

float-on/float-off FloFloujulastilaev

foreign-goingvälissõit; kaugsõit

fixkohamäärang

Sat-Nav fixsatelliitkohamäärang

Decca fixDecca-kohamäärang

hull

double skin hullkahekordne laevakere

composite hullpuitplangutuse ja teraskaartega laevakere

indicator

plan position indicator **PPI**kuvari ringvaatlusala

lamp

masthead signalling lampmastitopi signaallamp

limingpurjelapp

lift-on/lift off LoLopüstlastimisega [vertikaallastimisega] laev

mast

before the masteespoolmasti(mees) *kõnek*

message

safety messageohutussõnum

urgency messagekiirsõnum

warning messagehoiatussõnum

matetüürimees; vanemtüürimees

bosun`s matepootsmanni abi

man

signal manluugimees

meeting

meeting red to redlaevade lahkumine vasakute parrastega

meeting green to greenlaevade lahkumine paremate parrastega

petty officerallohvitser

overstowagevalestauimine

plan

sail planpurjestusplaan

manoeuvring plan(laeva) manööverdusplaan

route planreisiplaan; ringkäigu marsruut (nt laeval)

pipkajasignaal; punkt radariekraanil [-kuvaril]

purserpurser, laekur, majandusjuhataja

rope

bull ropeabiots [-tross]

superintendentlaevaomaniku kontrollinspektor

marine superintendentjuhenduskapten; juhendusmehaanik

system

space systemtuulutuskanalite jätmise lasti

single up“(jätta) ühekordsed kinnitusotsad” (üks vööris ja üks ahtris)

terminal

aft terminalahtrilipp

forward terminalvöörilipp

washing

crude oil washing(tankide) pesemine toornaftaga

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050510

10.05.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Märkused teokirjades nr 4 ja 5 esitatud oskussõnade kohta.
- 2) Jooksvad küsimused.
- 3) Üksikküsimused.

1) Uno Laur esitas arutamiseks mõned märkused viimastes teokirjades esitatud vastete kohta. Need esitasid Jaan Lutt ja Enn Sepp Veeteede Ametist.

forward terminal ja **aft terminal** said esitatud teokirjas 5 kui **vöörilipp** ja **ahtrilipp**, ehkki keegi ei osanud neid tookord selgitada nagu ka nende vasteid. Vahepeal oli E.Oja leidnud netist IMO selgitused ja näitlikud joonised, mis kajastavad neid kui vööri- ja ahtriteki äärmisi punkte, mille püsttasapinnast siis vastavalt midagi arvestatakse (nt veekindlaid vaheseinu). Täpsemaks määramiseks jäi nende väljendite selgitamine järgmisel koosolekul A.Ärsise ja E.Oja hooleks.

J.Luti märkus kasutada **grupi** kõrval rohkem eestilikumat **salka** (häiresalk, paadisalk, juhtimissalk) ei leidnud nimetatud juhtudel toetust.

emergency plan vasteks pakutud **hädaolukorrakava** tunnistati sobivaks.

SAR region - otsingu ja pääste vastutusala asemel soovitud **otsingu- ja päästeala** on tõesti parem, **vastutus** käib niigi asja juurde.

CSS = Co-ordinator/Coordinator of Surface Search lühemaks vasteks sobib **pindotsingujuht**.

MRCC asemel on nüüd Eestis päästetööd ühendatud ning seda kajastab lühend **JRCC - Joint Rescue Coordination Centre - Ühendatud Päästkeskus**. Siin ei peetud enam vajalikuks eraldi tõlkida **coordination** - kooskõlastamine, sest ühendatuses endas see sisaldub niigi.

composite hull vasteks pakkus J.Lutt lühemat **segaehitusega laevakere**. See vaste oli arutlusel ka varem, kuid siin tuleb arvestada inglase-ameeriklaste ja eestlaste erinevat mõtlemisviisi. Inglise annavad küll asjadele ja nähtustele lühikesi ning näiliselt tabavaid vasteid, kuid kujult on nad ebamäärase ega kajasta sisu kuigi täpselt. Sellepärast antaksegi lihtsale vastele mitu või mitukümmend erinevat vastet elualati. Eestlased oma ülipüüdlikkuses on püüdnud avada sisu juba oskussõnas. Kuna aga keele ülesehitus ning isiklik keeletaust ei võimalda kõike ammendavalt lühidalt väljendada, on sageli mindud selgitava kirjelduse teed. Antud juhul tähendab **composite** mitut koostisosa, mis lühidalt väljendatuna esilduks kujul **sega-, liit-**. Kuna aga siin on tegemist kindla laevaehitusviisiga, siis sai eraldi esitatud just **puitplangutuse ja teraskaartega laevakere**. Muul elualal sobib vasteks ka muu kirjeldus. Samuti on kõigil vabadus esitada ka lühivaste ning selgitus esitada kas sulgudes või erimärkega.

2) Ants Ärsis esitas ümbervaatamiseks mõned vanemad väljendid, millele oli tal midagi lisada või mida on soovitud asjakohaselt juurutada MOT-is.

rudder actuator - roolimasin, rooliajam

stability book - püstuvusinformatsioon (eeskirjana), **püstuvusteave** (üldisena)

Kuigi informatsiooni ja info eestikeelne täpne vaste on teave, jätab võõrkeelne vaste ametlikuma mulje.

poon või **boon** - **poon**

Algselt on selle võõrvaste algustäheks olnud küll **b**, kuid arvestades eesti keele hääldust ning mitme sarnase sõna muutumist häälduspärasemaks (dekk > tekk, brigg > brikk > prikk, bark/barque > park) tuleks seda sõna esitada kujul **poon**. Tähendab see ujvõtet.

külmutuskonteiner või **külmkonteiner** - **külmutuskonteiner**

Ehkki tavakeeles on levinud sõnakujud külmkapp, külmvedu, külmhoone, eelistatakse laevadena külmutuslaeva ja külmutuskonteinerit. Erinevust jahutamise ja külmutamise nagu ka külmutama hakkamise ja püsikülmutuse vahel ei peetud vajalikuks eraldi välja tuua.

endorsement - (kehtivuse) kinnitamine, pealdis

foreign-going - kaugsõit, rahvusvaheline meresõit

embarkation ladder - päästereedel

Seni mõningat segadust tekitanud **redeli** ja **trep**i (ning mittesoovitatava **trapi**) vahel otsustati üldiselt teha vahet põhimõttel, et redelil on pulgad ja trepil astmed. Lisaeristuseks sobib ka nende asetus: redel on valdavalt püsti, trepp klaldu. Täpsem tarvituse sõltub juba eettulevast olukorrast.

free-fall launched lifeboat - **vabalang-päästepaat**

Esineb ka lühemal kujul **free-fall launch (FFB)** - **vabalang-päästepaat**. Kuna tegemist on omapäraselt veesatava paadiga, korraldatakse paadivanemale ka vastav erikursus - **offshore free-fall lifeboat coxswain's couse**, levinumad on ametlikud OPITO (Suurbritannia) ja OLP (Norra) kursused.

davit launched lifeboat - **taavet-päästepaat**

salvage master - **päästejuht, päästetööde juht [koordinaator]**

Aquamaster on tootjanimi ning sellepärast tuleks ikka esitada vastena **pöördkäitur**, tootjanimi kasutada vaid eristamisel või muul vajadusel.

Asipod asemel tuleb eelistada kirjakuju **azipod**, sest lühendi esiosiseks on **azimuth** - **asimuut/suund**.

duty officer - (seisu)vahiohvitser, vahitüürimees

Officer on lai mõiste, tähistades nii **ohvitseri** kui ka **ametnikku** (office'is töötajat). Merekeeles tuleb eristada käigu- ja seisuvahti, esimest seisab ainult tüürimees **watch officer - vahitüürimees**, teist **duty officer - (seisu)vahiohvitser**, kelleks on valdavalt küll sama vahitüürimees, kuid see kohustus võib lasuda ka mõnel teisel ohvitseril. Ühest vastet on võimatu anda, sest paljud kohustused kattuvad ning arvestada tuleb ka erinevat tava riigiti. Esiosis duty väljendab üldist kohustust. Seega, käiguvahis võib kasutada **vahitüürimees** (kõnekeeles eelistatavam), **vahiohvitser**; seisuvahis **(seisu)vahiohvitser** (üldisem), **vahitüürimees** (kui on tegemist ainult tüürimehega).

route plan - ülesõiduplaan, teekonnaplaan, reisiplaan

Mõeldud on lihtsat kava järgnevaks ülesõiduks (pöördepunktid koos nendevaheliste kursside ja vahemaadega ning erinevate kiiruste korral ka eeldatavad ajad tingpunktides). Ehkki ülesõit kipub kõlama vene otselaenuna sõnast **perehod**, on sisuliselt tegemist ikkagi mere (kui veekogu) ületamisega, kus osis üle on kindlalt sees. Lihtkeeles võib kasutada ka lihtsat **sõitu**, merekeeles on **ülesõit** levinum. **Teekonna** all mõeldakse eelseisvat (üle)sõitu. **Reis** on samuti erinevates keeltes ulatuslikult kasutusel, kuid kipub eksitada selle sage kasutus just reisi- ja ka puhkelaevanduses. **Plaani** asemel võiks kasutada ka eestikeelset osist **kava**, kuid harjumus võõrkeelsete ebamääraste mõistetega (mis ei nõuagi sageli täpsust) seostab plaani mingi ametlikuma kavaga, kava ise aga kavatsusega. Valik on suuresti maitse asi.

ship's routing - ?

Inglise keeles on mitu suuresti kattuvat mõistet **sailing, passage, track, way, route**, millistele vastete leidmisel tuleb lähtuda nende sisust ning erinevustest, kui need on olemas. Üldjoontes on tegemist lihtsa ja täieliku sõidukavaga. Lihtne hõlmab ülesõiduplaani (nagu ülal kirjeldatud), täielik lisaks sellele ka ilmastikumõjureid, kütusearvestust, saabumisaegu (mis on seoses lastimisajaga ning ökonoomse kiiruse kasutamise e kütuse kokkuhoiu võimalusega). Kõik nad väljendavad aga teed punktist N punkti M. Asja teevad keerukamaks mitmed ametlikud dokumendid, mis vajavad kindlat vastet. Üheks selliseks on ka **routing**. Kuna seda kasutatakse nn alusdokumentides, siis on tegemist üldisema mõistega, millele allub juba täpsustatult asjaomaste ametiasutuste poolt ettenähtud laevateede ettevalmistus ja korraldus. **Route** üldvasteks on **tee**, täpsustatult **meretee**. Eelmise sajandi algul oleks kõrvale vastuvõetavad olnud ehk mereteasjandus või mereteevärk, ent tänapäeval sõnade tähendusvarjundeid tajudes ning sageli ka ületähtsustades kõlavad nad võõralt. Kuna eesti keeles pole ka sobivaid liiteid, jääb üle valida kahe lahendi vahel: 1) anda sama üldine vaste, mis nõuab hiljem sisuselgitust; 2) anda pikem sisuseletav vaste. Hetkel sobivat vastet kellelgi pakkuda pole.

propulsion - tõukejõud, tõuke-, jõu-, käitur-

Sisuliselt on tegemist edasitõukava jõuga, mis merenduses avaldub sõukruvi labade pöörlemisest tekkiva tõukejõuga. Hõljuklaevadel on vee asemel jõutekke keskkonnaks õhk.

drilling rig - merepuurplatvorm, merepuurtorn

Kuigi puurimis- ja tootmisrajatised teineteisest erinevad, nagu ka nende kinnitusviis (sõltuvalt sügavusest ja pinnasest jääk, ankurdatud), on nad meremehele ühesugused segavad rajatised, millest möödumiseks kehtivad ühtsed eeskirjad. Meremees suudab eristada ennekõike nende kuju, kas tervikulise või kõrgusesse pürgiva torni või lameda lava e platvormi kujul.

VDR = voyage data recorder - sõiduandmete salvesti ("must kast")

VTS = vessel traffic service - laevaliiklusteenindus

Sellise vaste on juurutanud Tallinna VTS. EKSS annab **teeninduse** tähenduseks teenuste osutamise majandusüksustes (hoole, teenindus, olme, õigus jne), **teenistuse** tähenduseks teenimise mingis ametkonnas ning samuti teatud laadi teenusteosutamist mingis asutuses või asutuste võrgus, toodud on siinjuures ka näide liiklusteenistus. Teenistuse poolt räägib ka VTS töökord, mis on samane iga sõjaväestatud teenistusega. Teenindavad laevu aga varustajad ja agendid. Sellepärast ei saa seda vastet veel lõplikuks lugeda ning vajalik on edasine arutelu. Varemkasutatud lõpposis **-keskus** ingliskeelse **service** tõttu ei sobi samuti.

short-sea shipping - lähimereveod, merelähiveod

Põhisuks on vastandamine kaugvedudele.

superintendent - inspektor (laevaomaniku [reederi] esindaja)

Avar mõiste, hõlmab ülevaatamist, valitsemist ja juhtimist. Lahendiks oleks lihtne vaste koos täpsustava seletusega. Tekib küll küsimus, kas ebamäärase võõrsõna selgitamine teise ebamäärase võõrsõna abil on parim.

public address system - (laeva) valjuhääldiside

Silmas peetakse laeva ühepoolset üldsidet, mida ei saa kajutiti välja lülitada.

daily service tank - kulupaak

ultrasonic leak test - ultrahelidefektoskoopia

ROV = remote-operated vessel [vehicle] - allveerobot, kaugjuhitav sukelparaat

Tegemist on mehitamata vahendiga allveetöödeks.

crude oil washing - tanki pesemine toornaftaga

Pesu all on silmas peetud setete lahtipesu ning segamist enne järgnevat jääkide väljapumpamist. E.Oja vaidlustas **nafta** võimutseva kasutamise (naftatanker, naftapuurtoon, naftaplatvorm - tegemist olevat siiski töötlemata õliga, nafta on vaid üks õlitooteid) ning tahab arutada järgmisel koosolekul õli ja õlitoodete jaotust.

separation zone - (liiklus)eraldusvöönd

Esineb tavaliselt ühendis **traffic separation zone - liikluseraldusvöönd**, mis on osa liikluseraldusskeemist. Sellise vaste võtab LKVE72 tõlkesse MKM.

3) R.Raudsalu soovis sobivat vastet sõnale **broaching**. Sisult tähendab see laeva kursilt kaldumist või koguni lainega põiki paisatust poolpõiki tagantlaine jõul. Siis tõstab laine laeva ahtrit sedavõrd, et sõukruvi on kas veest väljas või ei suuda avaldada laeva juhtimisele vajalikku mõju ning laev kaotab juhitavuse. Meresõnastikus esinevat lühikest **seegamist** ei pidanud R.Raudsalu ammendavaks. Lahend tuleks leida edaspidi.

E.Oja pakkus **kontaktmiini** vasteks **puutemiini**. Ettepanek võeti vastu.

R.Leiti eriarvamus miininduse oskussõnade kohta tuleb arutlusele edaspidi.

MEREEKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 050614
14.06.2005

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.10

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1. Eri riikide sõjalaevastikes kasutatavad laevatüübid (R.Leit).

aircraft carrier - lennukiemalaev, lennukikandja

Eelistati **emalaeva**, sest tegemist on erinevaid teenuseid osutava võimsa ujuvüksusega. Toetust ei leidnud lihtne **lennukilaev**.

antisubmarine aircraft carrier - allveelaevatõrje lennukiemalaev [lennukikandja]

Kerkis küsimus, milliste sõnade juurde kuuluvad täiendid. Antud juhul võib mõista nii laeva- kui ka lennukipoolset allveelaevatõrjet. Selguse tõi võrdlus teiste täienditega. Nii käib **nuclear-powered** siiski lennukiemalaeva, mitte lennuki(te) kohta. Seda kinnitas ka hilisem tutvumine USA mereväelehtedega veebis.

attack aircraft carrier - ründelennukiemalaev, ründelennukikandja

Ei sobi **ründe lennukiemalaev**, samal põhjusel tuleb eelistada kokkukirjutamist ka teistel sarnastel võimalikel juhtudel.

escort aircraft carrier - konvoilennukiemalaev, konvoilennukikandja

Hilisem uurimine aitas täpsustada, et tegemist on siiski **lennukiemalaevade abi-** ehk **saatelaevaga**. See laev ise lennukeid ei kannu. Ka on ta mõõdutult väiksem, praegu neid USA laevastikus enam polegi.

fleet aircraft carrier - ... lennukiemalaev [lennukikandja]?

Täpsustus: see on üldine mittepeaotstarbeline lennukiemalaev ehk **laevastikulennukiemalaev**, **laevastikulennukikandja**. Nii on vastavalt ülesandele mitu jaotamisastet ning üks lennukiemalaev võib esineda mitme erineva täiendiga. USA laevastikus on üldkehtiv vaid parandatähis, nt CV - multi-purpose AC (Kitty Hawk, Midway), CVA - attack AC (hetkel kõik maha kantud), CVHE - escort AC (kõik maha kantud), CVN - nuclear-powered AC (Enterprise, Nimitz, George H.W. Bush). Samas kattuvad CV ja CVN oma otstarbeliigituselt, kõik nad on multi-purpose AC.

guided missile aircraft carrier - rakettidega lennukiemalaev [lennukikandja]?

Esialgu ebaselge, sest kas võib asendada juhitavad raketid lihtsalt rakettidega? Liitsõnad **raketilennukiemalaev** ja **rakettlennukiemalaev** võivad tekitada segadust lennukite suhtes, kuigi sarnast segadust võib esineda teistegi sõnade puhul..

heavy aircraft carrier - raske lennukiemalaev [lennukikandja]?

Täpsustamine näitab siiski, et **raske:kerge** asemel oleks sobivam **suur:väike** vastandus. Tuleb otsustada edaspidi.

light aircraft carrier - kerge lennukiemalaev [lennukikandja]?

Sama märkus.

multipurpose aircraft carrier - mitmeotstarbeline lennukiemalaev [lennukikandja]

Otsetõlkeks sobib, sest täpsem lennukiemalaeva liigitus selgub kaasnevast tekstist.

nuclear-powered aircraft carrier - tuumalennukiemalaev, tuumalennukikandja

Aatomile tuleb eelistada **tuuma**.

armoured troop carrier - väeüksuste veolaev

Hilisem uuring selgitas, et see võib olla ka tavaline soomuk kuulipildujaga.

boom defence netlayer - poontõkkeveesk(a)ja

combat stores ship - sõjavarude veolaev, sõjavarulaev

escort destroyer - saatehävitaja

dreadnought - trednoot

Eelistatavam on häälduspärane kuju. Seni on esinenud kujul **drednoot**.

fast attack craft - ründekaater

Fast - kiire pole vajalik tõlkida, sest kaater on juba loomult kiire.

anti-submarine frigate - allveelaevakütt

fuel barge - punkerduspraam

gunship - suurtükilaev

Ei sobi **kahurlaev**, sest see on üks liik suurtükke.

helicopter carrier - kopteriemalaev, kopterikandja

helicopter support ship - kopteriabilaev

hospital ship - ujuvhospital, ujuvhospital

Ilmnes, et selle sõna õigekirjutusega on segadus suhtega 50:50. VL annab **hospital**, ÕS mõlemad, kuid selgitab hospitali hospitaliga ning toob põhivasted just **hospitali** all. Samuti on võõrtegasõna tugev: **hospitaliseerima**. Keelenõuanne lubas küll mõlemat, kuid soovitas korrapärasemat tugevavormilist **hospitali**.

landing craft - dessantlaev

E.Oja ettepanekut nimetada see **maabumislaevaks** või **randumislaevaks** ei toetatud.

LASH type cargo ship - praamer, lihtrilaev

maritime coast defence ship - rannakaitselaev

Varasem **rannavalvelaev** sobib rohkem *Coast Guardiga* seotud laevade vasteks.

minehunter - miinijahtija

Mitte miinikütt.

guided missile patrol air cushion vessel - rakett-patrullhõljuk(laev)

guided missile patrol boat - rakett-patrullkaater

ramped craft - ramplaev

replenishment oiler - punkerdustanker

2. Meresõnastiku S tähe all esinevate märksõnade täpsustamine (E.Oja ja R.Leidi märkuste põhjal)

dead-reckoning sailing - laakimissõit

Laaksõit jääb väheütlevaks.

windward sailing - vastutuulesõit või vastutuultsõit? **Vastutuultsõit.**

Sõidetakse vastu tuult, mitte vastu tuule või tuule vastu. Kindla mõistena soovitatav kokkukirjutus.

saloon - mess või messroom? **messruum, mess(i)-** (ühendites); **mess kõnekeelne.**

Esimene on kõnekeelne ning võib segi minna ka messiga ehk näitusega. Sõnastikus märkida nagu ülal.

self-propelled schooner - mootorkuunar

sailing scow - lamedapõhijaht

Kuna tegemist on lamedapõhjalise künataolise paadiga, tegi E.Oja ettepaneku võtta kasutusele **künapurjekas**, kuid seda ei toetatud.

clinker screen - korstna tahmavarje

Ei sobi **suitsutoru**.

inboard-rotating screw - sisesammukruvi

Pole soovitatav kasutada paremsammu ja vasaksammu, sest tegemist pole 1, vaid rohkema sõukruviga, mis pöörlevad laeva keskelje suunas ehk "sissepooles". R.Raudsalu märkis, et tavaliselt töötavad paarissõukruvid väljapoole ning vaid tagasikäigul sisepooles.

side scuttle - pardailluminaator

Ei pooldatud **poordiilluminaatorit**, kuid ebaselgus **poordi** ja **parda** kasutamises jääb.

lainetuse tabel

E.Oja oli uurinud vastavat Douglase tabelit ning pakkus järgmised vasted. > tähistab muudetud vasteid.

0 calm / classy (sea) - tüüne

1 calm / rippled - väga nõrk

2 smooth - nõrk

3 slight - kerge

4 moderate - mõõdukas

5 rough - kõrge > tugev

6 very rough - väga kõrge > väga tugev

7 high - tugev > kõrge

8 very high - väga tugev > väga kõrge

9 phenomenal - ülitugev > ülikõrge

Leiti, et **kõrge** on laine puhul mõjuvam kui **tugev**.

closed sea - suletud meri või sisemeri või kinnismeri?

Arutluse käigus ühisele otsusele ei jõutud. Vaja on lähemalt tutvuda vastavate seadustega, et täpsemalt määratlada mõiste sisu.

able-bodied seaman e **AB seaman** - vanemmadrus, täismadrus, 1. järgu madrus

ordinary seaman - nooremadrus, 2. järgu madrus, madrus

Madruseid liigitatakse riigiti erinevalt. Et hoida sidet seni võimutsenud venekeelsete ja uute vastete vahel otsustati esitada kõik levinumad vasted. **Järgu madrus** on parem vaste kui otsetõlge venekeelsest *matros 1-ogo [2-ogo]* klassa. Nii ühtlustuks eestikeelsed vasted ka kaptenite järkudega, nt *kapitan 1-ogo ranga* - 1. järgu kapten.

digital compass sensor - kompassi arvnäitur

R.Leit pakkus **arvandur**, kuid tegemist on tulemiga.

emergency generating set - avariigeneraator

E.Oja pakkus generaatori ehk sünniti asemele uut sõna **tootur**, kuid levinud võõrsõnaga ollakse sedavõrd harjunud, et pakkumine toetust ei leidnud. Samuti oleks imelikult kõlanud sõna **avariitootur**, nagu miski toodaks avarisiid.

studding sail sheet - raa lisapuri

Algul oli pakutud *leiselsoot*, kuid A.Raud selgitas, et see oli klipperitel raa otstesse lisatud lisapuri lisatuule püüdmiseks.

ship of opportunity - kõrvalkasutuslaev

See on laev, mida oma põhiotstarbe kõrvalt kasutatakse ajutiselt ka muuks otstarbeks, nt kaubalaev oma teel sügavuste mõõtmiseks, et andmed esitada tellijale.

dynamically-supported ship - tiiburlaev

Pole vaja keerulist otsevastet **dünaamilise ülalhoide printsiibiga laev** vms. Dünaamiline tähendab liikumisjõudu, millel tiiburlaeva liikumine põhinebki.

icebreaking ship - jääklassiga laev

Tavaline jäämurdja on *icebreaker*, R.Leit soovitas eristada jäämurdjat ja tugevdatud kerega laeva, märkides eraldi jääklassi olemasolu.

haul down a signal - signaallippu langetama

rope sling - köistropp?

wire sling - trosstropp?

Nende kahe vaste leidmisel kokkuleppele ei jõutud, sest kasutuspraktika on olnud erinev. Üks pool eelistab nimetada kõiki kõisi ja trosse kokkuvõtlikult meretavakohaselt **otsteks**, need liigitada **kõiteks** ehk taimseteks (otsteks) ja **trossideks** ehk metalseteks (otsteks). Teine pool välistab kõie kasutamise merel üldse, need (taimsed otsad) oleks **trossid** ja metalsed otsad **vaierid**. E.Oja väitel kutsuvad kalurid vaieriteks vaid kindlaid otsi, millega veetakse traali. Otste liigitus vajab igatahes lähemat uurimist. On ka selline liigitamisvõimalus, et kõis ei upu, tross upub.

speed broadsides - pardumiskiirus

Algne **kiirus** **pardati sildumisel** osutus kohmakaks. R.Albri ettepanekul pooldatakse pardati sildumise väljendamiseks **pardumist**.

3. Järgmine korraline koosolek otsustati Nõukoja esimehe U.Lauri ettepanekul korraldada **13.09.2005**. Jooksvad küsimused lahendatakse kas liikmete vahel otse või U.Lauri kaudu e-postiga.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 050913

13.09.2005

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algas kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Peedu Kass, Madis Käbin, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Ants Ärsis. Vikingi päästevahendite varustajana oli külalisena kohal Jaanus Zovo.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Ülevaade Inglise-eesti meresõnastiku toimetamise hetkeseisust.
2) Uute päästevahendite oskussõnad.

- 1) Uno Laur esitas ülevaate Inglise-eesti meresõnastiku toimetamise hetkeseisust.**

- 2) Viking Life-Saving Equipment Estonia AS oli esitanud ligi sadakond ingliskeelset sõna ja väljendit uute päästevahendite kohta eestikeelsete vastete leidmiseks. Lisatud oli ka abistavaid näiteid mitmest muust võõrkeelest. Selgitusi jagas Jaanus Zovo.

bowsing line **veoliin --> tōmbeots, tōmbeliin**

Vajas täpsustamist, kas **liin**, **tross** või **ots**, samuti, kas tegemist on kestva vedamise või ajutise tõmbamisega. J.Zovo selgitas, et parv on laevaga ühendatud 2 taimse otsapaariga, sisemine ots on **bowsing line**, millega tõmmatakse parv laevakere vastu, välimine - **steering line**, millega parve veeskamist laeva pardalt kummaltki poolt juhitakse. Otsus: **tõmbeots** või **tõmbeliin**.

chute line kanalinoor --> (pääste)sukaliin

U.Laur: merel **nööri** kui mõistet ei kasutata. E.Hunt tuletas meelde, et kanali asemel on parem renn. J.Zovo selgitas **chute** kuju, et see on pehme toru (nagu suur lohv), mida mööda inimesed laevalt laskuvad parvele või parvi ühendavale ujuvale päästesaarele. Prantsuskeelne vaste **cordage de la chaussette** viis mõtte sukale. Otsustatigi, et vasteks sobib **sukaliin** või **päästesukaliin**, sõltuvalt täpsuse vajadusest.

connecting line ühendusliin

green line roheline liin

life line päästeliin

Tegemist on parvi ümbritseva liiniga, millest saab vette kukkunu kinni võtta. Sellele viitavad ka vasted rootsi keelest **grabblina** ja saksa keelest **Griffleine**.

painter line vangliin

retrieving line haalamisliin --> päästetross, (päästetavate) tõsteliin [tõsteots]

Kuna tegemist on inimeste tõstmisega, siis pakkus M.Käbin vasteks üldtähendusliku **päästetross** või (**päästetavate**) **tõsteliin** [tõsteots]. Kindlasti ei ole siin tegu haalamisega.

steering lines juhtliinid --> (parve) vangliin

Lähtudes eelnevast selgitusest peeti sobivaks ka parvel pidada kohaseks kasutada vangliini mõistet, seega - **(parve) vangliin**.

towing line pukseerimisliin --> puksiirots

Paremaks peeti **puksiirotsa** kui löökjõule vastupidavamat.

MiniSlideminipäästerenn

Täpsustati, et kuna sel liugteel on kõrgemad servad, siis on tegemist **renniga**. Samuti on tegemist eri suurustega rennidega. E.Oja pakutud **pisipäästerenn** toetust ei leidnud.

MiniChuteminipäästekanali --> **minipäästesukk**

Otsus: **minipäästesukk**.

direct boarding **otsene pealeminek** --> **otsene parveleminek**

Kuna jutt on parvedest, siis sobib ka vaste **otsene parveleminek**.

direct boarding raft ? --> **otsepealeminekuga (pääste)parv**

Sobib **otsepealeminekuga (pääste)parv**.

anti-seasickness tablet **merehaiguse vastane tablett** --> **merehaigusvastane tablett**

U.Laur pakkus **merehaiguse ravitablett**, H.Heinoja meditsiinilist vastet **emeetikum**. Arutelu tulemusena jäi peale **merehaigusvastane tablett**.

associated liferaft **ühendatud päästepaat** --> **ühendatud päästeparv**

Tehti põhimõtteline parandus: **ühendatud päästeparv**.

bilge arrangement **nõruseadis** --> **pilsiseade**

Kuna tegemist on kogu parve koguneva vee kõrvaldamisega erilise kaevu abil, siis jäi pärast erinevate sõnaühendite pakkumist peale **pilsiseade**.

bilge funnel **nõrulehter** --> **pilsikaev**

Merekeeles on see tuntud **pilsikaevuna**.

bowsing winch **veovints** --> **tõmbevints**

Eelneva selgituse põhjal sobib **tõmbevints**.

buoyant safety knife **ujuv turvanuga** --> ?

Tekkis küsimus, kas on seda **safety** - **ohutus** vastet tingimata vaja. Prantslased, rootslased ja hispaanlased kasutavad vastavalt **couteau flottant**, **flytkniv**, **cuchillo flotante** - **ujuvnuga**. Pikem vaste **ujuv ohutu nuga** või **ujuv ohutusnuga** või **ohutu ujuvnuga** jäi lõplikult välja valimata. **Turvanuga** poolehoidu ei leidnud.

canopy **kuppel** --> **tent**

U.Laur meenutas, et seda parve katvat kuplit kutsutakse **tent**. A.Ärsis lisas, et ühendis **canopy liferaft** sobib siis **tendiga päästeparv**.

chute **kanal** --> **(pääste)sukk**

See sai vaste juba eespool - **sukk** või **päästesukk**.

chute raft **laskumisparv** --> **sukaga päästeparv**

See on parv, millele laskutakse sukaga, seega - **sukaga päästeparv**.

closing rope **sulgenöör** --> **sulgurots**

Sobib **sulgurots**.

disconnect **lahutama** --> **lahti ühendama**

Paremaks peeti **lahti ühendama**.

dowel **naagel**

dry-shod evacuation **kuivevakuatsioon** --> ?

Kuna jutt on parvest, siis antud juhul pidas E.Oja paremaks vastet **kuivalt parvelepääs**. A.Ärsis väitis, et eelistada tuleks kas evakuatsiooni või evakueerimist. Lõppotsus jäi langetamata.

ease-off (the bowsing line) **lõdvendada (veoliini)** --> **järele anda (tõmbeotsa)**

Otsus: **järele anda (tõmbeotsa)**.

evacuation minichute **minipäästekanali** --> **minipäästesukk**

Otsus: **minipäästesukk**. E.Oja pakutud **pisipäästesukk** ei leidnud toetust.

fastening point **kinnituskoht**

fast rescue boat **kiirpäästepaat** --> **kiirvalvepaat**

Täpsustati: **kiirvalvepaat**.

first-aid kit **esmaabikomplekt**

floating knife **ujuv nuga**

food bar **toidutahvel** --> **presstoit**

Toidutahvlile ja **toidupulgale** eelistati **presstoitu**, sest jutt on kokkupressitud toitaineist, mis on tahvli või pulga kujul.

funnel **lehter** --> **(suka)lehter**

Kuna **lehter** on ühest otsast avaram, **toru** ühtlane, siis antud juhul sobib paremini **lehter** või **sukalehter**..

grabbing handle **haardkäepide** --> **haardpide**

Paremaks peeti **haardpide**.

<i>groove</i>	soon
<i>guide wire</i>	juhttross
<i>hand flare</i>	tungal --> särituli

See on tavamõistes säraküünal ehk vanakeelselt bengali tuli, kuid kuna iseloomustav on särisev põlemine, siis sobib **särituli**.

<i>handle</i>	käepide

Vastavalt oludele sobib ka **sang** ja **vänt**, viimane eriti vintsi juures.

<i>high pressure hose</i>	kõrgsurvevoolik
<i>hook</i>	haak
<i>hydrostatic release unit</i>	hüdrostaatiline vabastusseadis --> hüdrostaat

U.Laur pakkus vabastusseadise asemele **päästikut**, A.Ärsis teatas, et see on lühidalt **hüdrostaat**.

<i>kevlar</i>	kevlar --> kevlar (ülitugev kiudaine)

E.Oja oli uurinud, et see on valmistaja nimest tuletatud ning tegemist on ülitugeva tehiskiuga, millega sageli asendatakse teraskiude, antud juhul tehisriide tugevdamiseks selle sees. **Teraskiud** laideti maha ning otsustati jääda valmistajanime juurde - **kevlar (ülitugev kiudaine)**.

<i>knob</i>	nupp
<i>inflated liferaft</i>	täitunud päästeparv --> täispuhutud päästeparv

Täpsustati, et see on **täispuhutud päästeparv**.

<i>landing</i>	maabumine --> parvele laskumiskoht [lahkumiskoht] (laeval)

E.Oja arvas hispaaniakeelse vaste **punto de embarque** põhjal, et jutt pole maast tavamõistena, vaid parveleminekuga, seega sobiks **parvele laskumiskoht** või **parvele lahkumiskoht (laeval)**.

<i>lashing strap</i>	kinnitusrihm --> (parve)soring

Merekeeles on kasutusel soring, seega **parvesoring** või **soring**. Viide rihmale - **soringurihm** või **rihmsoring** - pole siin oluline.

<i>launch</i>	seada kasutusvalmis --> vette lasta, veesata

Otsus: **vette lasta, veesata**, kui esineb käsklusena.

<i>life jacket</i>	? --> päästevest

Ainuvaste - **päästevest**

<i>liferaft-container racks</i>	päästeparvekonteineri tugiraam --> päästeparvekonteineri alus [raam]

E.Oja pööras tähelepanu, et mitmes keeles on kasutusel **ramp**, mis viitab teatud alusele, mida mööda raske tervikkonteiner veesatakse. Sellepärast vasteks sobib **päästeparvekonteineri alus [raam]**.

<i>liferaft unit</i>	päästeparve moodul --> päästeparv

Abistavad keeled aitasid, et **unité, unità** ja **unidad** ei väljenda moodulit, vaid on liigitamisühik ning vabalt võib öelda lihtsalt **päästeparv**. Muidu on unit vasteks **ühik, üksus**.

<i>list</i>	kreen --> kalle, kreen

U.Laur soovitas lisada ka kõrvalvaste - **kalle**.

<i>locking ring</i>	lukustusrõngas
<i>parachute light</i>	langevarjuga valgustusvahend --> langevarjuga signaalrakett

Seda ühendit arutati koos järgmisega ning leiti, et pole vajadust neid eristada **raketiks** ja **tuleks**, sobib ühine **langevarjuga signaalrakett**.

<i>parachute rocket</i>	langevarjuga signaalrakett
<i>platform</i>	platvorm --> päästesaar

Selgitada aitas saksa keel: **Rettungsinsel** - **päästesaar**. J.Zovo selgitas, et selle abisaare ümber paiknevadki parved.

<i>port side</i>	pakpoord --> vasakparras

Viimasel ajal on merekeeles hakatud üle minema üldkeelele ning tüürpoord ja pakpoord on asendatud vastavalt **paremparda** ja **vasakpardaga**.

<i>quick-release couplings</i>	kiirvabastusega ühendused --> kiirvabastusühendused

H.Heinoja täpsustas: **kiirvabastusühendused**.

red-ball handle punane ümmargune käepide --> punane nupp

Paremaks peeti **punane nupp**.

refilling ... taastäitmise --> järeltäite-

E.Oja toetus rootsikeelsele *efterfyllning* ja saksakeelsele *Nachfüll* ning soovitas **järeltäite**-, mis ka kinnitati.

release handle vabastuskäepide --> vabastuspäästik

Otsustati: **vabastuspäästik**. Kuna päästik ei tähenda mitte alati lahtipäästmist, siis siin päästik vabastust ei korda.

remote control panel kaugjuhtimispaneel --> kaugjuhtimispult

Meresõnastikus on paneeli asemel eelistatud **pulti**.

rescue boat päästepaat --> valvepaat

Täpsustati: **valvepaat**.

sea anchor triivankur

Vasteks on ka **tormiankur**, siin sobib **triivankur**.

shackle sääkel --> seekel

Täpsustati: **seekel**.

ship's side laeva külg --> (laeva) parras

Täpsustati: **(laeva) parras**

sick bag oksekott

side view külgsuht

signalling lamp signaallamp

slide liugrenn

Seda eelistati **liugteele**, sest renn on vettelibisemist vältivate ääristega.

slip hook liughaak --> soringuhaak

U.Laur parandas: **soringuhaak**.

smoke signal suitsusignaalseadis --> suitsusignaali

Otsus: **suitsusignaali**.

snap hook karabiin

E.Oja pakutud **haaratshaak** ja **haaratslõks** ei leidnud toetust.

stabilizing pocket stabiliseerimistasku --> stabiliseerimistasku (veetasku)

Pocket on ise küll **pesa**, **süvend**, **tasku**, kuid siin on tegemist õõtsustumist summutava veega täidetava taskuga parve all. Sellepärast eelistati anda vasteks **stabiliseerimistasu (veetasku)**.

starboard side tüürpoord --> paremparras

Nagu ülal - **paremparras**.

stowage box panipaik --> päästevarustuskast

E.Oja tõi näiteks hispaaniakeelse täpsustuse **caseta de almacenamiento** - toidukarp, kuid J.Zovo selgitas, et see on konteiner laeva pardal, kus kogu parve päästevarustus sees. Väikese küsimärgiga jäi otsuseks **(pääste)varustuskast**.

stool iste

strap with ratchet põrkseadisega rihtm --> lõksrihm

E.Oja selgitas, et see on lõksuga rihtm, nagu autodes turvavöö. Seega sobib **lõksrihm**.

support for aerial antenni tugi

tarpaulin puldan --> puldan [present]

Kuna esineb kattena, siis materjalina sobib **puldant [present]**.

top view pealtvaade --> ülaltvaade

E.Oja pakkus **ülaltvaade**, sest see välistaks küsimuse mille pealt? Nii ka otsustati.

topping-up valves täiteventiilid

thermal protective aid (TPA) termokaitsevahend --> ?

A.Ärsis pakkus **soojusthoidev vahend**, sest see ise ei soojenda. E.Oja leidis selgitava pildi:

Pildilt on näha, et jutt on magamiskotile, ülikonnale ja türbile omaste joontega vahendist. Lõplik vaste jäi lahtiseks.

measuring webbing

mõõdulint

webbing täpsustab, et jutt on punutud rihmast või lindist.

wedge-shaped groove

kiilukujuline soon --> kiilsüvend

A.Ärsis ja E.Hunt ütlesid, et see on **kiilsüvend**.

winder pool --> trammel

Täpsustati: **trammel**.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 051011

11.10.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Kokkuvõtte kohtumisest Veeteede Ameti peadirektori Andrus Maidega.

2) Erinevate sõnade arutelu.

1) Uno Laur esitas kokkuvõtte kohtumisest Veeteede Ameti peadirektori Andrus Maidega. Arutleti sõnastikukoostajate senist tööpanust ning võimaliku toetustasustamise aluseid.

2) U.Laur esitas arutlemiseks valiku **jääd** käsitlevaid sõnu vastavast 5-keelsest sõnastikust (inglise-soome-rootsi-vene-eesti). Valdavalt esitatud vastetega nõustuti ning nende lisamiseks meresõnastikku otsustati vastavalt sõnastiku mahu kujunemisele teha valik.

new ice

vastne jää

Sobiks ka **uusjääd**. Meresõnastikus on selle vasteks ka **niilas**.

nilas

niilas --> tume niilas, hele niilas

Kujutab endast vee külmumisel kokkukülmunud jääkristallidest õhukest jääd, mida läbipaistva merevee tumeduse järgi kutsutakse ka **mustjääd**. Paksenenud heledamaks muutunud ning mitte enam läbipaistvat mustjääd kutsutakse **heledaks niilaseks**.

grounded hummock

ankur-rüsi --> ankurdunud [põhjaskinni] jäärüsi(pank)

Kui põhisõnaga **hummock** - **jäärüsi** küsimust ei tekkinud, siis **grounded hummock** vaste **ankur-rüsi** poolehoidu ei leidnud kellelki. Tegemist on põhja kinni jäänud jäärüsiga, mis näib välja jääpangana. Täiend **põhjas kinni** otsustati kirjutada kokku, mis väljendab püsitäiendit. Venekeelne vaste **cmamyxa** eesti keeles pole juurdunud.

fracture **soider --> soider, lahvandus**

Otsustati lisada **lahvandus**.

frost smoke **meresuits --> pakaseaur, pakasesuits**

Ehkki mitu keelt vihjab suitsule - inglise **frost smoke**, soome **merisavu**, rootsi **sjörök**, peeti täpsemaks venekeelset tõlget - aurumist, kuid esitada mõlemad. Samuti peeti otstarbekaks asendada **meri** asjakohasema **pakasega**.

ice-bound **jäävangistus --> jäävangis**

Üldarutelust kerkis esile arutelu, kas allveelaevadel on eriline varustus- või teeninduslaev ehk **submarine tender**. A.Nordmann väitis, et tender esineb üldlaevana, mitte sihipärase allveelaevade teeninduslaevana. Hilisem uuring veebis andis siiski vastuse, et allveelaevade teeninduslaevad on olemas, ehkki tuumaallveelaevade suure autonoomsuse tõttu on neid hetkel nt USA laevastikku järele jäänud vaid 2.

submarine tender **allveelaevade teeninduslaev [tender]**

U.Laur esitas ülevaatamiseks ka mitu sõna varasemast.

after-guy, vene **бурпундук** **puksiirspring**

Tegemist on puksiirotsa liikumist piirava trossiga, mis kinnitatakse ahtripollarisse.

lazy line **?**

Venekeelne vaste on **бакумов**. Selle otsaga veetakse järel teist alust, kuid tegemist pole tavamõistes puksiirotsaga. Nt kasutatakse seda otsa käigus tankimisel, kus sama kiiruse ja kursiga järeltulevast tankerist on selle otsa külge kinnitatud kütusevoolik. Sarnane mõiste on **sea painter - (mere)vangliin**. Otsustati seda veel kaaluda.

jib-headed sail **kolmnurkpuri**

Pärast A.Raua selgitusi selle purje võimalikkusest mitmes kohas otsustati ingliskeelsest algvormist täht-tähelt mitte lähtuda ning antud puri kokkuvõtlikult **kolmnurkseks purjeks** lugeda. Selle täpsema asukoha määravad asjaolud.

Radarimõisteid selgitas põhiliselt A. Nordmann.

clearing bearingpiirav peiling

Tegemist on peilinguga, mida kasutatakse ohtudele lähenedes või neist möödudes, seda peilingut mitte ületades (sõltumata selle arvulisest kasvamisest või kahanemisest emmas-kummas pardas asuva ohu suhtes).

reference line?

See on joon radarikuvaril, millest midagi arvestatakse. Kõlas **suhtejoon** ja **viitejoon**, kuid otsust ei tehtud.

sea glitter **?**

See on lainetest põhjustatud säre radarikuvaril keskkoha ümber. Leiti, et **häire** ega **müra** koos laine või merega ei taha kõlaliselt sobida. Jääb edaspidi otsustamiseks.

head up **vöör ülal (pikikeskpüsttasapinna järgi)**

A.Nordmann soovitas mitte kasutada vastet **kurss ülal**, sest hoovusest ja tuulest tingituna ei lange laeva kurss ja pikikeskpüsttasapind alati kokku.

north up **põhi [nord] ülal (meridiaani järgi)**

Soovitav on selgitusena lisada **meridiaani järgi**.

true motion **tõeline liikumine**

relative motion **suhteline liikumine**

radar contact **radaravastus**

radar target **radari objektimärkk [sihtmärk]**

peep **?**

See on esimene või üksik valgusmärk alusest või muust märgist andurijoone ringlemisel radarikuvaril.

bearing marker

peilingu marker

bonded stores

tollivaba kaup

Täpsustati, et **store** tähistab **ladu** ja **stores** **kaupa**. Sellepärast ei saa antud väljendit tõlkida **tollilaona**.

single-point mooring

punktsildumine

plot

?

Oluline ning sageliesinev mõiste, millel puudub maakeelne vaste. Esineb ka kujul **true plot** ja **relative plot**.

Kasutatud on kursi kaardile kandmisel mõisteid **kaarditöö** ja **laakimine**, kuid antud juhul radariandmete kaardistamisel ei sobi. Otsustati edasi mõelda tüve **laak-:laagi-** kasutamise võimalusi.

closing point of approach (CPA) *vähim lahknemiskaugus*

U.Laur ja E.Oja esitasid mõned sõnad loodete kohta.

lunar interval

lunaarvahemik, lunaarintervall

Teise vaste soovitas lisada H.Heinoja, sest soovitatavalt tuleks vältida selliseid liitsõnu, milles üks osis on võõrkeelne.

establishment of the port

sadamaaeg --> lunaarkonstant

Jutt on ajavahemikust, mille võrra hilineb tõus antud sadamas sama sadama meridiaanil vastavat tõusu esilekutsuva Kuu ületamisest. Sama tähendusega on **high water full and change (HWF&C)**

Mean High Water Springs *süsüügia loodete kõrgvee keskmine tase --> keskmine süsüügiakõrgvesi*

Eesmärgiks on vaste lihtsustamine. Samuti võtta kasutusele **süsüügiamadavesi**, **kvadratuurkõrgvesi**, **kvadratuurmadalvesi**.

higher high water

kõrge kõrgvesi --> kõrgem kõrgvesi

See täpsustus on vajalik, et eristada võrdeid. Nimelt on tõusude puhul kasutusel ka **highest** - **kõrgeim** ja **lowest** - **madalaim**.

E. Oja esitas täpsustused mõne vaste kohta.

Kui räägime trümmi **luugist** - **cover**, siis tuleks vasted ühtlustada ning kasutada pidevalt **kaas**, mitte vaheldumisi ka **kate**. Nt:

lift-away hatch cover

eemaldatav luugikate --> eemaldatav luugikaas

pontoon hatch cover

eemaldatav luugikate --> eemaldatav luugikaas

angary, angaria

angaaria

See on sõdiva riigi õigus kasutada oma huvides erapooletu riigi alust, koos vastava hüvitisega.

Aurora Australis, Southern lights *lõunavirmalised, lõunavalgus*

Aurora Borealis, Northern lights *põhjavirmalised, põhjavalgus*

Aurora Polaris, Polar lights *põhjavirmalised --> virmalised*

Kuna kasutatakse ladinakeelseid sõnu, siis tuleb lähtuda ka nende tähendusest. Meil on küll **Põhjajaela** ingliskeelseks vasteks **Polar Star**, kuid see paistab vaid põhjapoolkeral.

Polar- aga väljendab mõlemat polaarala. Sellepärast tuleb **Aurora Polaris** vaste

põhjavirmalised nimetada ümber üldisemaks **virmalised**, **polaarvalgus**, mis võivad

paista emmal-kummal polaaralal. Kasutatakse mitmuse **aurorae** (mis on ka omastava käände vorm) asemel ainsuslikku **aurora**, ehkki eesti keeles kasutame mitmust

virmalised.

deadweight cargo

last kaaluga alla 40 kuupjalga tonni kohta --> last kaaluga 1 tonn rohkem

kui 40 kuupjala kohta

See vaste sai täpsustatud, sest mõned veebilehed andsid ekslikult 70 kuupjalga. 40 kuupjalga on 1,1327m³. Samuti oli vajalik ümbersõnastus, sest kuupjalad pole kaalumõõtühikud.

spanker boom

besaanpoom --> pankerpoom

Spanker boom - horizontal spar pointing aft from the mizzen and jigger mast. Täpsustus on vajalik, sest 4. masti besaanmastiks ei kutsuta. **Džigermast** ehk **ahtrimast** on 4-5-mastiliste parklaevade viimane mast.

spanker sail

pankerpuri

Pankerpuri on pankerpoomi abil pardast pardasse liigitatav pikipuri.

allision

liikuva laeva kokkupõrge mitteliikuva alusega [esemega] --> ?

Kuna **collision** lühivasteks on **kokkupõrge**, siis oleks vaja leida lühivaste ka sellele mõistele. Tegemist on valdavalt laeva pealevajumisega kinnitatud alusele või sadamarajatisele. Ühe võimalusena pakuti **pealevajumist**, peeti võimalikuks ka kasutada tegusõnavormi (**vajus peale**) vastavalt sobivusele. Otsus lükati edasi.

launch

veeskama, veeskma

E.Oja esitas Vello Muru ettepanekud teokirjas nr 8 käsitletud päästevahendite sõnade kohta.

buoyant safety knife

uppumatu turvanuga

Uppumatu on semantiliselt parem kui **ujuv**, ingliskeelne **buoyant** või **floating** siin otsetõlkeks ei sobi.

floating knife

uppumatu nuga

knob

nupp --> knoop, nupp

thermal protective aid

(varrukatega) termokott --> soojuskott

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 051108

08.11.2005

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Reet Naber, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mati Õun, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Sõudekäskluste arutelu.

2) Erinevate sõnade arutelu.

1) U.Laur esitas arutlemiseks sõudekäsklused mitmest allikast, millest vanim Merekaitseliitlase käsiraamat.

rowingsõudmine

Spordis tehakse vahet **aerutamise** ja **sõudmise** vahel. Merenduses on tegemist suurte paatidega, kus aerud on toetatud tullides ning tugevama jõu saavutamiseks aeru käepidet tõmmatakse enda poole, pannes paadi liikuma sõudja istumisele vastupidises suunas. Seega, sõutakse selg/kukal ees, aerutatakse nägu ees.

rowing commands **sõudekäsklused**

oars!aerud!

Tegevus: sõudmine katkestatakse, aerud risti paadi teljega, rõhtselt veest väljas, labad rõhtselt.

oars apeak! / up oars! / oars up! / toss the oars!aerud püsti!

Tegevus: aerud püsti käepidemega vastu paadi põhja, labad piki paati. Kasutatakse tervitamiseks.

oars ready / out oars! aerud võtta!

Tegevus: tullid pardasse, aerud tullidesse, rõhtselt veest väljas, risti paadi teljega, labad rõhtselt

back the oars! / pull back! hooba!

Tegevus: sõutakse tagurpidi.

boat the oars!aerud paati!

Tegevus: sõudmine lõpetatakse, aerud asetatakse paati, labad vööri poole.

push off! / fend off! tõuka ära

Tegevus: paadi lahkumisel laeva pardast või kai äärest tõukab üks vöörisõudjaist paadi piikhaagiga ära.

pull bow! sõua vööriaeruga!

Vajalik lisategevus kursilpüsimiseks.

pull easy! tõmba kergelt!

pull hard! tõmba tugevalt!

pull port, back starboard! vasak vette, parem hooba!

oars down! / give way! / pull ahead! aerud vette!

Tegevus: alustatakse sõudmist.

trail oars! pidurda! / stoppa! / aerud vees!

Tegevus: aerud jäetakse pidurina vette seisma.

2) U.Laur esitas veel mõned sõnad.

pan-pankiirteade

Sama vastet kasutatakse ka lennureeglites.

heaving totormima

Venekeelne vaste on **штормовать**. Seni on kasutatud pikka **ümberjutustavad ninaga/vööriga vastu lainet hoidma**. Pakuti välja **tormima**. Algul võõrana tundunud sõnast moodustati mitu vormi (tormiv laev, tormiti terve päeva) ning leiti see sobivat. Oluline oli seejuures tõik, et ei lähtuta tormi poolt nagu sõnades **tormama, tormlema**, vaid laeva poolt.

R.Raudsalu pakkus vasteks inglise tüvest **stem** moodustatud sõna **stemmima**. Inglise **stem** tegusõnana tähendab ka vastuvoolu liikumist või seismist. Eelistuse sai siiski **tormima**.

bow portvööriava (palkide laadimiseks)

Tegemist on avaga vööris, kustkaudu vanasti laaditi laeva palke. **Vööriauk** ega **vööriluuk** toetust ei leidnud, peeti aga vajalikuks lisada selgitus.

manrope lootsiredeli turvaots

See on julgustusots, kinnitatud tavaliselt (umb)reelingu külge.

pendant kentel

Vene keeles **шкентель**.

E.Oja tutvustas koosolekute vahel esitatud päringut Statistikaametist.

oil tankernaftatanker

Ingliskeelse (ning varasemalt kreekakeelse) **oil** otsevasteks on **õli, nafta** on vaid üks toode õli utmisel, sedagi väheses koguses keemiatooraineks. Kahjuks on aga esmaste vahendajate vigase keeletundmise tõttu meie sõnastikes, teatmikes ja tavakeeles juurdunud **nafta** sedavõrd tugevasti, et peeti lootusetuks sellega võidelda. Nii tuleb **õlitankeri** asemel jääda seni kasutusel olnud **naftatankeri** juurde. Küll saame lisada meresõnastikku ka **õlitankeri**.

container ship konteinerlaev --> konteinerilaev

Konteinerlaeva puhul oleks tegemist konteineriga, mida käsitletakse laevana.

bulk/oil carrier puistlasti/naftaveolaev --> puist-vedellastilaev

Laeva põhiliik peab olema põhisõnale laev lähim osa, antud juhul **vedellastilaev**. Oluline on ka puist- ja vedellasti erinevus seetõttu, et vedellastilaevaga saab ohutult vedada ka puistlasti (nt suhkur, vili, jahu), kuid tavalise puistlastilaevaga selle ehituse omapära tõttu vedellasti mitte - puistlastilaeva trümmid pole ehitatud tankide eeskujul vastavaid nõudeid järgides. Tegemist on põhimõtteliselt küll tankeriga, kuid **puisttanker** ei sobi. Osise **last** sissetoomisega saaks vältida ka liigselt kasutatavat osist **nafta**. Pealegi on **vedellast** üldisem kui **õli**. R.Leit tuletas ka meelde, et püüame võimalusel vältida osist **veo**. Lisaks pole meil kombeks kasutada märki **/**, asendame selle märgiga **-**. **/** tähistab meil vaba valikut.

general cargo/passenger carriersegalasti/reisilaev --> reisi-kaubalaev

Tegemist on küll segalasti- ehk üldkaubalaevaga, kuid taas on vaja märkida laeva põhiliiki - **reisi-kaubalaev**.

general cargo/container carriersegalasti/konteinerlaev --> konteineri-kaubalaev

See on üldkaubalaev, millega saab vedada ka konteinereid, seega - **konteineri-kaubalaev**.

lash-seabee bargelash-seabee praam --> praamkonteiner

Kuna nii **lash** kui ka **seabee** tähistavad **praamerit** (erinevad vaid lastimisviisilt), siis siin neid eristada pole mõtet, pealegi on jutt **praamist** ehk **lihtrist**. E.Oja pakkuski vasteks **lihterpraam** või **praamlihter**, U.Laur teatas, et see on **praamkonteiner**.

drilling and exploration shipuurimis- ja uurimislaev --> **uurimis-puurimislaev**

Uurimislaevaks on mingit muud laeva kergem kohandada, kui puurimislaevaks. Sellepärast peaks põhiliik olema **puurimislaev**, koguvaste aga **uurimis-puurimislaev**.

cruise ship / cruise vessel ristlusreisilaev --> **ristluslaev / matkelaev**

Ristluslaev ristlejaga segi ei lähe. Pakutud on ka vasteid **merematkelaev** ja **merepuhkelaev**, et eristada neid vastavatest jõelaevadest.

irradiated fuel shipkiiritatud kütust vedav laev --> **tuumakütuselaev**

E.Oja pakkus ka **kiirguskütuselaev**, ent paremaks peeti **tuumakütuselaev**.

vehicle carrierautoparvlaev ---> ?

Kasutusel põhiliselt USA mereväes abilaevana, millega veetakse erinevaid veeremeid. Ameeriklased ise sageli samastavad selle **veeremilaevaga (vehicle carrier(ro-ro))** ning ega ehituslikultki vahet pole. **Car carrier** ehk **autolaev** veab valdavalt (sageli: ainult) sõiduautosid. Põhiliselt kuuluvad need korealastele ja jaapanlastele, kes veavad oma autosid Euroopasse ja Põhja-Ameerikasse. **Veeremilaevaks** takistab seda tõlkimast asjaolu, et veeremilaevade jaoks on statistikaaruandluses omaette lahter juba olemas. **Parvlaeva** vasteks on aga **ferry**. Ei sobi **liikurtehnikalaev**, sest tehnika on ise teadusharu ning levinud vigase vastena erinevatele liikuritele vaid kõnekeeles. Kuna ka **liikurilaev** vajas järelemõtlemist, jäi seekord vaste kinnitamata.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 051213

13.12.2005.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

- 1) Ülevaade möödunud aastast ja meresõnastiku hetkeseisust.
- 2) Sõnade arutelu.

1) U.Laur esitas lühiülevaate 2005. aastast ning milliste tähtede ülevaatamiseni on jõutud. Käsil on täht S.

2) U.Laur esitas arutlemiseks sõna **pendant** ning selle ühendid, samuti muid sõnu.

pendantmantel, kentel

J.Silvet on selle sõna vaste suhtes napp - **ripats**. K.Olev annab meresõnastikus vasteks ka **kentel**. Merriam-Webster selgitab, et **pendant** on lühem abiots, mida kasutatakse põhiliselt tali ja paadi juures. Selgitatud on ka nii: *pronounced like pennant - a short length of wire, chain, or line used for a specialized purpose.*

boom pendant poomikai mantel [kentel]

guy pendantpoomikai mantel [kentel]

cat pendantkattimiskentel (admiraliteediankru tõstmiseks taavetiga kepsli abil pakile)

centerboard pendant sverdikentel; sverditali

clear hawse pendant ankrukettide klaarimiskentel

fish pendantfiškentel (tross fištali alumise ploki ja ankru vahel)

fish tackle pendantfištali kentel

vang pendantjäädimantel, jäädikentel

masthead pendant mastitopi kentel

Vaidlusi tekitas, kas masti täpsustada **alamastiga** või mitte. Prantslastel on see täpsustus olemas - *pendeur de caliorne de bas-mât*. Sakslased ütlevad lihtsamalt - *Masttakelhanger*. Otsustati, et kuna ingliskeelses

väljendis see alamast ei kajastu, siis pole vaja ka meil seda esitada. Ning kuna tegemist on vanema sõnaga, siis mõeldi ning kasutati tollal seda võiksemal tengideta mastitopis.

Segi ei tohi seda vastet aga ajada selle teise ning levinumagi tähendusega - **vimpel**. Nimelt on sel vimplil kaks kirjakuju - **pendant** ja **pennant**.

towing pendant puksiirkentel

Selle otstarve jäi aga hetkel selgusetuks.

rudder pendant paadi rooliliin (rooli kaotuse vältimiseks); **rooliketi kentel** (tross rooliketi ja rumpli vahel)
burton pendant ?

U.Laur esitas kirjelduse IMD-st: *a long rope with a loop which goes over a topmast head with an eye at each end. The loop is not in the middle of the rope so that one leg is long and the other short. It is used for lifting heavy weights.* Marisafe Boating Dictionary annab: *the first piece of rigging which goes over the topmast head, to which is hooked a tackle, to set up the topmast shouds.* Vene keeles on see *стенъ-шкентель*. Mõlemad viitavad **tengikentliile**. Tõsteti sellega vanasti raskusi, mast asendas kraananokka ning tõstetavat raskust liigutati rippeseisundis abiotstega.

Lõplikult jäi see otsustamata.

mooring pendantshaalpoi kentel

Siin oli küsimus, kas kasutada üldist otsevastet **haalamiskentel** või täpsustada, et see on ainult ots haalpoiga ühendamiseks. Sõna ise on pärit hollandi keelest *meren, maren* - siduma ning merenduses tähendab laeva kinnitamist kas kai või haalpoi külge ning ka ankrusseheitmist.

compartment vaheuum, sektsioon

watertight compartment veekindel vaheuum (ruum kahe veekindla põikvaheseina vahel)

Tegemist on ruumiga, täpsustatult alamruumiga. Sellele viitab ka osis *-part-*, mis tuleb ladina sõnast *pars:partis* - osa.

oily water separator pilsivee separaator

Kahjuks pole seni leitud head omasõna separaatorile.

rudder propeller roolkäitur; aktiivrooli sõukruvi

Venekeelne vaste on винторулевая колонка. Schottel rudder propeller on selline:

single hull tanker ühekereline tanker

double hull tanker topeltkereline tanker

Ei sobinud **kahekereline**, mis vastaks katamaraani tüübile. Samuti pole keelepärane **topeltkereline**, sest siis peaks süsteemi järgi olema ka keeleliselt harjumatu **topeltpõhjaline**. Oleks vastuvõetav **lamepõhipaat**, siis saaks tuletada ka **topeltpõhilaeva**.

Tuleb eristada ka topeltkerega ja topeltpõhjaga laevu. Eraldi topeltkeredega võivad olla mõned gaasitankerid, kus on sise- ja väliskere.

ship recycling laevaosade korduvkasutus (pärast lammutamist)

See pole küll täpne vaste vormiliselt, kuid kuid sisuliselt isegi täpsem ingliskeelsest. Sest mõeldakse pärast laeva lammutamist just tema osade taaskasutamist.

to beacon poitama, tooderdama

U.Laur leidis selle tegusõnavaste vanadest mereraamatutest.

to torpedo torpedeerima

riggle illuminaatori veenokk

Leiti, et nokk on antud juhul parem kui tila.

raise of floor kiilsus (laevapõhja tõus kiilust kimmini)

Laeva teki kumeruse või nõgususe üldiseks märkimiseks oleksid nõgusus, kumerus ja sadulsus.

free on board / FOB maksuvabalt pardale laaditud (kaup)

Kaubandusmõiste, kus kaup toimetatakse laevani ning laaditakse laevale müüja kulul, st laevale maksuvabalt.

Järgnevalt tutvustas U.Laur leitud vanu oskussõnu, mida võiks kasutusele võtta.

vaak - jäämurdja kanal jääs

nabajää - polaarjää

nabavöö - polaarvöö

ronner - lossvaier

J.Kask küsis nõu õliliikide esitamisi viisi kohta. Otsustati, et peensusteni pole vaja minna. Kui täiend on ise selge, pole kõiki õlisid vaja koos kõikide täienditega esitada.

lubricant

määrdeaine

lubricating [diesel engine] (diisel)mootoriõli

cylinder oil

silindriõli

syntethic lubricant

sünteetiline määrdeaine

refrigerator oil

külmutusseadme(te) õli

solid oil

plastne määre, solidool

hydraulic oil

hüdraulikaõli, hüdroõli

gear oil

jõuülekandeõli, transmissiooniõli

compressor oil

kompressoriõli

turbine oil

turbiiniõli

wire rope lubricant

vaierimääre

running-in oil

sissetöötamisõli

bone oil

kondiõli

A.Ärsis soovis täpsustada SOLAS-es esinevaid väljendeid.

weather deck avatekk, lahtine tekk

open deck avatekk

uppermost weather deck ülemine avatekk, ülemine lahtine tekk

H.Palk pakkus eelmisel koosolekul leitud vastetele **tormima** lisaks veel **tormikurssi hoidma**.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060117

17.01.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.45

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Mati Õun, Ants Ärsis

Osales ka Jaan Lutt, kes andis selgitusi 2. päevakorrapunkti kohta.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) R.Silma mälestades.

2) Veeteede ja sadamate liigitamisest.

3) Sõnade arutelu.

1) U.Lauri ettepanekul mälestati leinaseisakuga Veeteede Ameti varalahkunud töötajat Rein Silma. Kapten R.Silm töötas Mereõnnetuste juurduse ja meresõiduohutuse arenduse osakonna juhatajana.

2) U.Laur esitas arutlemiseks Veeteede Ametis päevakorral olevat **veeteede** ja **sadamate** liigitust.

Veeteid puudutavate sõnadena tulid käsitlesele **veetee** ja **laevateee**.

veetee - veeala ehk veekogu osa, mis sobib laevasõiduks. Seega on veetee veekogu osa, sest välja jääb väikese sügavuse tõttu mittelaevatav veeala - mandri või saarte rannikuvesi ja madalate ümbrusvesi.

laevatee - veetee osa, mis on kohandatud laevaliikluseks. Märgistatud, sagedamini looduses mittermärgistatud, vaid ainult kaardil tähistatud või mereteadaannetes soovitatav veetee. Nt märgistatud Kihnu-Munalaiu laevatee, märgistamata laevateed Soome lahes.

Sadamate liigitamisega tekkis ületamatuid raskusi. Veeteede Ametis pakutud üldnimetus **randumiskoht** ning **slipp**, **lauter**, **sildumiskoht** ja **sadam** alajaotustena poolehoidu ei leidnud. Põhjuseks erinev ettekujutus tegusõnast **randuma**.

E.Oja täpsustas, et leida on vaja erinevaid sadamaid üldistav ühissõna, mis ei kattuks ühe alammõistena, st et sadam poleks sadama ehk iseenda alaliik.

Arutelu käigus sellist sõna ei leitud ning valitsevaks jäi ikkagi, et kõik randumiskohad võiks olla **sadamad**. Kas leida üldnimetuseks muu uus sõna või kasutada üldmõistet ainult mitmuses (sadamad), allüksust loetelus aga ainsuses (sadam), jäi osalistele kodutööks.

Vaidlus tekkis E.Hundi ja E.Oja vahel, kas inglise sadama vastetest on suurem **harbour** või **port**.

E.Hunt peab suuremaks mõistet **port**, nii olevat talle selgitanud inglased sadamaametnikud.

E.Oja toetub teatmikele, et **harbour** tähendab üldmõistes varjupaika laevadele ning et **harbour** võib olla nii looduslik kui ka inimloodu, **port** aga ainult inimegevuse tulemus.

3) Sõnade arutelu.

shore passmaaleminekuluba

antisubmarine allveetõrje, allveetõrje-

conference carrierlaevanduskartelli liige

U.Laur täpsustas, et tegemist pole laeva, vaid **liikmega**. Eksitada võib siin sõna **carrier**.

non-conference carrierlaevanduskartelliväline

daily hire charter päevatasu tšarter, päevatasu prahikiri

lumpsum charterprahileping kindla summa peale, paušaalprahikiri,

paušaaltšarter

open charteravaprahikiri (ei piira sõidupiirkonda)

time charterajaleping, ajaprahing, ajaprahileping

round [trip] charter ringprahikiri

Siin on üks sadam nii alg- kui ka lõppsadamaks, vahepealsed sadamad hõlmatakse prahikirjaga.

List of Radio Signals raadiokutsungite nimistu

Nimistut soovitas P.Kass.

roundabout

ringristmik

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060214

14.02.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Ants Raud

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) Ülevaade meresõnastikust.

2) Sõnade arutelu.

1) U.Laur teatas, et Inglise-eesti meresõnastikust on arvustavalt üle vaadatud tähed A-S, lõputähtedega peaks hakkama saama 1-1,5 kuu jooksul. Seejärel seisab ees eraldikoostatud lisasõnastike töötlemine nii, et väljendite osised viia põhisõnade alla. Seda tuleks teha juba tehniliselt MN-välisele abile lootes.

2) Sõnade arutelu.

T. Linikoja esitas oma nägemuse ARPA eestikeelse vaste kohta:

ARPA - Automatic Radar Plotting Aids automaatne radarpositsioonide arvuti

Mereleksikonis on antud ARPA vasteks **automaatradarmärkur**, kuid see ei väljenda ARPA tegevust ammendavalt. Kaasaegsed ARPAd arvutavad näitlikult välja ka teiste laevade tegelikud ja suhtelised kiirused ja kursid, samuti ohutuks lahknemiseks vajalikud soovitatavad toimingud. Pakutud vaste **automaatne radarisihthmärkide positsioonide arvuti** annaks esitähiti arvestades samuti sama lühendi ARPA.

Küsimust tekitas **sihtmärgi** kasutamine, kas antud juhul seda sõna sobib üldse kasutada. E.Oja selgitas, et sihtmärk on märk, millele on suunatud tegevus ning 1:1 vasteid me igale sõnale või väljendile ei suudakski leida. Iseasi, kas seda on kasutada vaja.

Arutelu käigus lühenes ettepanek U.Lauri sõnastuses **automaatseks radarpositsioonide arvutiks**.

Märgiti ka, et tegemist on samasuguse kasutusviisiga nagu GPS, NATO ja UNESCO puhul. Me võime need levinud lühendid küll lahti seletada, kuid mugavusest kasutatakse kõnekeeles ikkagi neid lühendeid.

Sõnastikku otsustati esitada ARPA lühendina, lisada täispikk ingliskeelne vaste ning eestikeelsete vastetena esitada nii omaette sõnaks muutunud lühend **ARPA** kui ka vasted **automaatradarmärkur** ja **automaatne radarpositsioonide arvuti**.

Paljude kõnes levinud **radarplanšetti** ei toetanud keegi nagu ka E.Oja mõtteväljatust - **laakimisraal**.

R.Leit tegi märkuse sõnastiku vastete kohta, et kuna aluseks on võetud Favorovi sõnastik, mis on sobivate vastete puudumisel kasutanud palju seletavat sõnastust, siis meie peaks seda vältima ning vajadusel esitama seletusi vaid sulgudes. E.Oja toetas, et me püüaks juba inglise keeles ebamäärastele vastetele anda samaväärseid vasteid (vajadusel koos seletusega), mitte aga iga võõrkeelse sõna või väljendi juures aimata selle tegelikku otstarvet. Inglise keel on läinud lihtsamate sõnade ja sõnaühendite kasutamise teed, seletades esitatu lahti sõnastikes, eesti keeles on ka teistel erialadel püütud esitada sisu täpselt juba vastes. Meie piiratud sõnavara arvestades viiks selline valik meid ummikteele.

U.Laur oli vanemast merkirjavarast leidnud **paneer** kõrval ka sõnakuju **panöör** ning pakkus selle sõnastikku paneeri kõrvale. E. Oja oletas, et kuna ka vene keeles kirjutatakse seda sõna jo abil, siis on tegemist laenuga saksa, hollandi, prantsuse või mõnest skandinaavia keelest. Paneer/panöör tähendab ankruketi püstiseisu vahetult enne merepõhjust üleshiivamist.

Samuti tegi ta ettepaneku minna üle kõnekeelsematele häälduskujudele, nt **baller** asemel kasutada **paller**. Sest nii räägib rahvas, eesti keeles puuduvad helilised sulghäälikud ning keeleteadlaste vanameelsetele ponnistustele säilitada kivilinenud võõrvorme tuleks vastu hakata. Kes siis veel kui mitte meie! Ettepanek leidis kõigi toetuse.

rudder-pieceroolipost

K.Olevi meresõnastikus on vasteks **ruderpiis**. **Roolitääv** toetust ei leidnud, sest eksitada võib tääv.

head-on situation vastaskurssidel lähenemine

crossing situation lõikuvatel kurssidel lähenemine

close-quarters situation kokkupõrkeohtlik olukord

E.Oja lisas, et need vasted on sellistena juba kinnitatud LKVE-72 tõlkerühma poolt.

casualty situation ohuolukord

Kas poort või poord? poord

Võõrsõnade leksikon annab poort (sks *Bord*, ingl *board* parras) - parras, laeva (paadi) külge. Sama eelistab Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999. Otse ei aita ka soome keel, seal on vasakparras e pakpoord *paapuuri* ja paremparras ehk tüürpoord (*s*)*tyyrypuuri*, kuid täheldada võib nõrka vormi puuri.

E.Oja selgitas, et siin tuleb siiski lähtuda muutmestast ning teiste kasutatavate käändevormide järgi tulla tagasi nimetava käändeni, saades nii ka põhivormi.

1) põhisõna kaart: poort:poordi:poorti:poordisse/poorti (sõnal kaart on küll ka nõrk vorm lubatud)

2) põhisõna kaard: poord:poordi:poordi:poordisse/poordi

Kui arvestada kasutamiseviise "rool poordil", sõitis poordi, siis peab sõnakujuks olema poord.

Segadus on tulnud vahenduskeelte erinevast kasutamisest. Kõrvuti on esinenud nii *board*, *bård*, *bord* kui ka *bort*. Eriti on poort kasutust süvendanud kauakestnud venekeelne bort.

troop-carrierväeüksuste veolaev

Tegemist on valdavalt USA väeüksuste elavjõu vedamiseks mõeldud laevadega. J.Silveti inglise-eesti sõnaraamatus on vasteks **sõjaväetransportlaev**, ent see tundub olevat üldine ega haara just elavjõudu, mida väljendab **troop**. Kuna varem sai **armoured troop-carrier** vasteks antud **väeüksuste veolaev**, siis sobiks siin ehk sama.

action station ?

Vene keeles on vasteks **bojevoj post (BP)**. Lahingupost leiti mitte sobivat.

U.Laur pakkus kunagisele **stauimise:stoovimise** küsimuse lahendiks mõlema esitamise. Ehkki esimene on varasem otselaen, on viimane keeleliselt suupärasem ning tänaseks ka levinum.

udel'naja gruzvmestimost'erimahutavus in-board rotating screwsisesammsõukruvi

Küsimus oli, kas kasutada siin sidekriipsu või mitte. E.Oja märkis, et sidekriips siin midagi juurde ei anna ning nagunii on suund sõnad kokku kirjutada, kus võimalik.

boat spar rullvender

See on vender laeva ja parda vahel, kui paat on püsirippasendis väljaspool parrast. Eriti kasutati seda võtet varasemal ajal, kui (sõja)ohuolukorras oli vaja päästepaat kiiresti vette lasta. Et ei tekiks segadusi, on soovitatav lisada selgitus sulgudesse. Segiajamise vältimiseks ei saa nii kasutada **paadivendrit**, sest see seostub paadist heidetud vendriga.

salvage master päästetööde juht

Siin on mõeldud küll P&I klubi esindajat päästetöödel, kes huvitub reostusetõrjest, kuid leiti, et lihtsale võõrkeelsele väljendile tuleb anda ka lihtne omakeelne vaste. Vajadusel lisada selgitus sulgudesse.

refloating (laeva) ujuvustaastus

E.Oja **ujuvustumine** ja tegusõna **ujuvustuma** ei leidnud toetust.

catering toitlustamine

A.Nordmann soovis vastet sõnale **docking**, mis esineb kajaloe juures. See jäi edasiseks arutamiseks.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060314

14.03.2006.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.55

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Leinaminutid.**
- 2) Ülevaade meresõnastikust.**
- 3) Sõudekäsklused.**
- 4) Nähtavuse, tuule kiiruse ja mere seisundi astmestik.**
- 5) Sõnade arutelu.**

1) U.Lauri ettepanekul mälestati leinaseisakuga öösel lahkunud Eesti Vabariigi teist presidenti Lennart Merd. U.Laur ja R.Leit meenutasid oma kohtumisi L.Merega.

2) U.Laur teatas, et Inglise-eesti meresõnastiku märksõnastik on ka elektrooniliselt üle vaadatud. Jäänud on lisada kümme korda lisasõnastikku ning saada terviklik sõnastik tähestikulises järjestuses. Koostajad vaatavad selle siis veelkord üle, et kõrvaldada erineva taustaga vasturääkivused ning vajadusel lisada lõpptoimetamise eel uuemad sõnad ja väljendid oma õigesse kohta.

3) U.Laur esitas arutlemiseks 17 paari inglise-eesti sõudekäsklusi. Pärast paari algkäskluse arutamist tekkis vaidlus, kuidas käsklusi ja tegevust põhimõtteliselt seostada. Kas igal liigutusel peab olema oma eraldi käsklus (näiteid purjelaeva Vega praktikast tõi A.Raud) või võib käsklus hõlmata ka mitut järjestikust tegevust. Arutelu katkestati ning kõigile jäi kodutööks ette kujutada sõudja tegevus ning vastav käsklustik.

4) Nähtavuse, tuule kiiruse ja mere seisundi astmestik.

U.Laur esitas arutlemiseks WMO kehtivatele astmetikele eestikeelsed vasted. Osa neist on meie kirjanduses esinenud erinevalt, kohati on esinenud lahknevusi.

1. Nähtavus - Visibility

Tulpade järjestus: pall/palli - nähtavusulatus (maa- ja meremõõdud) - ingliskeelne väljend - eestikeelne väljend

- 0 alla 50m1/4 kaabeltaud**zero visibility**nullnähtavus
- 1 20-100m1/4-1/2 kaabeltaud**very bad visibility**väga halb nähtavus
- 2 200-500m1/2-3 kaabeltaud**bad visibility**halb nähtavus
- 3 500-1000m3-5 kaabeltaud**low visibility**väga vilets nähtavus
- 4 1-2km0,5-1 miil**very poor visibility**vilets nähtavus
- 5 2-4km1-2 miil**poor visibility**kehv nähtavus
- 6 4-10km2-6 miil**moderate visibility**mõõdukas nähtavus
- 7 10-20km6-11 miil**good visibility**hea nähtavus
- 8 20-50km11-27 miil**very good visibility**väga hea nähtavus
- 9 üle 50km27-... miil**excellent visibility**ülihea nähtavus

Algul pakkus U.Laur 3-5 palli vasteteks vastavalt vilets nähtavus, väga kasin nähtavus ja kasin nähtavus, kuid sõna kasin ei peetud vastuvõetavaks. Oldi ka seisukohal, et niigi on raske täpselt määratleda tundelisi hinnanguid, sageli pole selge ka **halva**, **viletsa** ja **kehva** vahekord ja nendevahelised piirid. Oma võimendava osa annab täiendsõna **väga**, mis võib ulatuda isegi üle kõrvalastme, nt **väga vilets** võib tunduda viletsamana kui lihtsalt **halb**. Lõpuks lepitati kokku tabelis esitatud väljendites.

2. Tuule tugevus (/kiirus) - Beaufort wind scale

Tulpade järjestus: pall/palli - tuule kiirus (maamõõdud m/s ja meremõõdud sõlmedes) - ingliskeelne väljend - eestikeelne väljend

m/ssõlme

- 0 0-0,20-0,9**calm**tuulevaikus
- 1 0,3-1,51-3**light air**vaikne tuul
- 2 1,6-3,34-6**light breeze**kerge tuul
- 3 3,4-5,47-10**gentle breeze**nõrk tuul
- 4 5,5-7,911-16**moderate breeze**mõõdukas tuul
- 5 8,0-10,717-21**fresh breeze**värske tuul
- 6 10,8-13,822-27**strong breeze**tugev tuul
- 7 13,9-17,128-33**near gale**vali tuul
- 8 17,2-20,734-40**gale**väga vali tuul
- 9 20,8-24,441-47**strong gale**torm
- 10 24,5-28,448-55**storm**tugev torm
- 11 28,5-32,656-63**violent storm**maru
- 12 32,7-(36,9)64-(71)**hurricane**raju

Kasutusel on kõrvuti nii tuule tugevus kui ka tuule kiirus. Tuule kiirust mõõdetakse küll m/s, kuid tugevust hinnatakse liigitatult pallides.

Ei toetatud E.Oja ettepanekut vähendada täiendite arvu ning kasutada **väga vali tuul** asemel **vinge tuul**, sest vinge tekitab tunde läbilõikavast tuulest, mis polevat seotud tuule kiirusega.

Pakuti ka **kõva tuult** (nagu soome keeles) aga peale jäi siiski **vali**. Varasem ameerikalik **orkaan** 12 palli vastena asendati eestikeelse vastega. Otsustati, et meie keelele võõraste kohalike nimetustega (**orkaan**, **taifuun**) pole vaja eesti keelt risustada, eriti kui meil on olemas omakeelsed vasted. **Maru** ja **raju** vahekord on kokku lepitud ka keelenõuandega.

E.Oja märkused:

1) WMO kasutab tegelikult 17-pallist astmestikku, ent merel on juurdunud 12-palline Beauforti astmestik. Sellepärast on 36,9 m/s esitatud sulgudes vaid tinglikult.

2) Tuule kiirus sõlmedes on ümardatud ning ebatäpne. Täpsed vasted on toodud Eesti lootsiraamatus (pall - sõlmed):

0 - 0-0,5; **1** - 0,6-2,9; **2** - 3,0-6,4; **3** - 6,5-10,6; **4** - 10,7-15,5; **5** - 15,6-20,9; **6** - 21,0-26,9; **7** - 27,0-33,3; **8** - 33,4-40,2; **9** - 40,3-47,5; **10** - 47,6-55,2; **11** - 55,3-63,3; **12** - 63,4-...

3. Mere seisund - Sea state

Tulpade järjestus: pall/palli - laine kõrgus meetrites - ingliskeelne väljend - eestikeelne väljend

- 0 0**calm** / **glassy**peegelsile
- 1 0-0,1**calm** / **rippled**virvendus
- 2 0,1-0,5**smooth** / **wavelets**äbarlainetus
- 3 0,5-1,25**slight**kerge lainetus
- 4 1,25-2,5**moderate**mõõdukas lainetus

5 2,5-4,0 **rough** tugev lainetus
6 4-6 **very rough** väga tugev lainetus
7 6-9 **high** kõrge lainetus
8 9-14 **very high** väga kõrge lainetus
9 14-... **phenomenal** ülrikõrge lainetus

Arutluse käigus otsustati varasemal koosolekul E.Oja pakutu ja nüüd U.Lauri pakutu põhjal kinnitada tabelis toodud vasted.

Nii asendati E.Oja pakutud **tüüne peegelsiledaga**, **väga nõrk virvendusega**, **nõrk säbarlainetusega** ja U.Lauri pakutud **tormilainetus tugeva lainetuse** ja **tugev tormilainetus väga tugeva lainetusega**.

5) Sõnade arutelu.

subhunting allveelaeva jahtimine

Ei pooldatud küttimist. R.Leit väitis, et ega jahtiminegi hea sõna ole, ent parema puudumisel tuleb sellega nõustuda.

substandard ship

Selle väljendiga tähistatakse laeva, mis ei vasta nõuetele. Tegemist pole mingi erilise ehitusliku erandiga mõne standardi järgi.

Veebis leidis ka selline määratlus:

Substandard ship: *A ship whose hull, machinery, equipment, or operational safety is substantially below the standards required by the relevant convention or whose crew is not in conformance with the safe manning document.*

draft survey → süvissurvei (U. Laur)

Ehkki varem ka vaste saanud, ei lepitud ikkagi kokku, kas kasutada ebamäärast võõrapärast inspektorit või omakeelset ülevaatajat.

Arutleti ka eestikeelsete mõistete vahekordi:

vaht või **vahikord** → **vaht**

Ehkki kirjanduses on esinenud ka vahikord, ei leitud, et ainult vahi kasutusega midagi erilist kaoks. Võib vabalt öelda: vanema tüürimehe vahis, masinavahis.

puulaev või **puitlaev** → **puulaev** (puust laev); **met****sa(veo)laev** (puid ja puitu vedav laev)

Vana tüliõun. Kuna puust asi olevat puidust, peaks olema ka puitlaev. Ning mida peaks siis väljendama puulaev? Vanasti oli ka **halulaev** (vedas küttepuid).

Leiti, et täpseid vasteid me tuntud sõnade abil ei leia ning jääda tuleks seniste mõistete juurde.

repiiter või **kordur** → **kordur**

Ei pooldatud E.Oja pakutud **näiturit**.

vur**rkomp**ass või **güro****komp**ass → **vur****rkomp**ass, **güro****komp**ass

Tegemist on sellise kompassiga, kus suunanäiturina kasutatakse pärast korrapärastuvat pöörlemist Maa meridiaanile jõudnuna põhjasuunda (sest ta on põiki Maa pöörlemisega ümber oma telje) näitava ketta või rattaga, mida kutsutakse **güroskoobiks** (**güro** - pööre, ring; **skoop** - vaate-). Selle güroskoobi nime tõttu on ka kompassi hakatud kutsuma **gürokompassiks**. Et eestikeeles väljendab sellist püsivat pöörlemist rahvapärane **vurr**, on püütud juurutada ka omakeelset vastet **güroskoop** - **vurr** ja **gürokomp**ass - **vur****rkomp**ass.

Veel tuntakse mõistet **gürohorisont**, mis on selline tasapind, mis on põiki pöörleva güroskoobi ehk vurriga. Praktiliselt on see puutujatasapind Maa vastava koha suhtes, nt ekvaatoril ja poolusel on nad risti. Omakeelset **vurrtasapinda** ei taheta tunnistada ning kõnes eelistatakse kasutada **gürohorisonti**.

Siin näidispilt Anschützi vurrkompassist:

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060411

11.04.2006.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Uno Laur, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Ants Ärsis, Pärtel Keskküla (HNT laevateede talitusest)

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Veetee, randumiskoha jne. liigitamisest.
- 2) Sõudekäsklused.
- 3) Sõnade arutelu.
- 4) Teave inglise-eesti meresõnaraamatust.

1) U.Laur esitas taasarutlemiseks Veeteede Ametis päevakorral olnud **veeteede** ja **sadamate** liigituse ning nende mõistete määratluse.

veetee - laevatatav veeala

Oldi ühel nõul, et see on parim kokkuvõttev määratlus veetee kohta.

laevatee - navigatsiooniteabes avaldatud ja vajadusel märgistatud veetee

Arutelu käigus peeti vajalikuks kindlasti lisada vajadusel, sest mitte alati pole laevateed märgistatud ning olenevalt ilmast (eriti talvel jääst sõltuvalt) võidakse soovitatavat laevateed sageli muuta.

E.Oja oli vastu väljendile **navigatsiooniteabes avaldatud**, sest see kuulub bürokraatliku korralduse valdkonda ega sobi üldmääratlusse.

E Oja pakutud määratlus **laevatee - veetee määratletud osa, mis on kohandatud laevaliikluseks** ei leidnud toetust.

sadam - kaupade lastimiseks ja lossimiseks; reisijate peale- ja mahaminemiseks; laevade teenindamiseks või seismiseks (või eriotstarbelisuse korral vähemalt üheks neist) sobiv, vajalike rajatistega vee- ja maa-ala rannikul või kaldal.

See oli E.Oja ettepanek, mida parandati J.Kase ettepanekul **teenindamisega** remondi ja varustamise asemel.

E.Oja põhjendas, et selles määratluses on loetletud sadama kõik tegevusalad ning eraldi on märgitud ka võimalus, et sadamas võidakse tegelda ka ainult ühega neist, nt suured väljaveosadamad arengumaades ja Australias, kus ei teostata remonti, ei punkerdata ega lossita.

lauter - looduslikult sobiv või kohandatud paatide randumis- ja seismiskoht

Arutelu lautri mõiste üle oli elav, kuid lõpuks oldi nõus, et tegemist ei saa olla ainult seismiskohaga (see võrdsustaks ta paadikuuriga) ning et lauter võib olla ka ainult looduslikult sobiv (vastava rannikusopi tõttu).

Koha kohandatus eeldab juba iseenesest inimese sekkumist ning sellepärast peeti tingimusliku tegevuse lisamist liigseks. Loobuti ka viitest kohalikule omavalitsusele, sest see ei kuulu üldmääratlusse.

väikesadam - selle määratlemisest loobuti, sest puudus liigitamise alus (süvis, mahutavus, käive).

slipp - veesõidukite vettelaskmiseks ja väljatõmbamiseks rajatud ja vajadusel seadmestatud kaldpind
E.Oja soovitas **rajatud ja vajadusel seadmestatud** asendada kokkuvõtlikuma sõnaga **kohandatud**, ent see ei leidnud toetust. P.Keskküla märkis, et seadmestatus pole alati vajalik, sellepärast lisati **vajadusel**.

randumiskoht, randuma

Veeteede Amet soovis seda mõistet kasutusele võtta sadamaid ja lautreid kokkuvõtva iseseisva mõistena (nt et sadamate hulka ei kuuluks sadam). Asemele polnud kellelgi midagi pakkuda, arvamused jagunesid valdavalt kaheks.

U.Laur pakkus välja:

randumiskoht - ujuvvahendite randumiseks sobiv või kohandatud mereranna või siseveekogu kaldaosa.

randumine - 1. Paadi, kaatri vm väikese alusega rannale lähenemine ja maabumine; 2. Laevaga randa sõitmine, kas tahtlikult (uppumise vältimiseks) või õnnetuse tagajärjel.

U.Laur jäi kindlalt seisukoha juurde, et sadamas ei randuta. Randumiskohaks võib olla küll lauter aga mitte sadam. Ning tõi näiteks P.Saagpaku vasted:

randuma - (laeva kohta) *to run ashore, to strand, to ground*

randumiskoht - *landing place*

E.Oja määratlus:

randumiskoht - koht, kus laevad saavad randuda. Hõlmab sadamat, väikesadamat (kui see eraldi liigitatakse) ja lautrit.

E.Oja seisukoht oli, et randumine pole karilesõit, vaid sideme tekkimine laeva ja ranna vahel. Meie eriarvamuse põhjuseks on asjaolu, et mitu sajandit tagasi olid veesõidukid väikesed ning sõitsid ohutult vööriga randa, nüüd pole see laevade juures enam mõeldav. Randumise mõistet ei soovita aga ajale kohandada.

P.Keskküla luges ette määratluse Mereleksikonist:

randumine - laeva merelt (ka järvelt ja jõelt) rannale (kaldale) liginemine laeva jaoks ohutu sügavuseni, ka paadi jõudmine randa (kaldale). Laeva või paadi sadamasse jõudmist ning kai külge kinnitamist nimetatakse sildumiseks.

E.Oja tõi lisanäiteid teistest seletatavatest sõnaraamatutest koos näidetega:

Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999:

randuma - (merelt) randa jõudma. Näited: mootorpaat randus sadamas; randumiskoht, -sild.

Eesti kirjakeele seletussõnaraamat (1996):

randuma - merelt vm. suuremalt veekogult randa, kalda äärde jõudma (veesõidukite kohta). Valik näiteid: Tallinna sadamas randub paljude maade laevu; laev randus sadamakai ääres; aurik randus ja reisijad hakkasid maale minema; täislastis kalapaadid randuvad valgmas (märkus: valgma on teisisõnu lauter); põhi on madal, siin ei saa suure laevaga randuda; ... merehädalised rändusid ...; dessant randus ...; ... randuda ... jõe suudmes.

H.Palk märkis, et madalale või karile sõitmine (kas uppumise vältimiseks või õnnetuse tagajärjel) pole randumine.

Hääletust selles küsimuses ei korraldatud ning otsust vastu ei võetud, arutelu osalenute arvamusi arvestades toetati rohkem U.Lauri ettepanekut, E.Oja jäi eriarvamusele.

Hääletust selles küsimuses ei korraldatud ning otsust vastu ei võetud, arutelu osalenute arvamusi arvestades toetati rohkem U.Lauri ettepanekut, E.Oja jäi eriarvamusele.

maabumiskoht

U.Lauri sõnastus:

maabumiskoht - ujuvvahendilt maale minekut võimaldav looduslik mereranna või siseveekogu kaldapiirkond

E.Oja arvates ei pea maabumiskohaks olema ainult looduslik piirkond, vaid see võib toimuda ka sadamas.

maabumiskoht - ujuvvahendilt maale mineku koht

Küsimust ei hääletatud.

maabumiskoht - ujuvvahendilt maale mineku koht
sildumiskoht - koht, kus on võimalik veesõiduk kinnitada

U.Laur pakkus välja määratluse:

sildumiskoht - hüdrotehniline rajatis (kai, muul vm) veesõidukite sildumiseks ja seismiseks, kus puudub infrastruktuur veesõidukite teenindamiseks.

E.Oja pidas pikka juttu liigseks ning soovitas lühemat enda määratlust, mis pärast ümbersõnastamist (välja sai jäetud vastuseisu tekitanud **pärast randumist**) ülaltoodud kuju.

2) Sõudekäsklused.

Aluseks võeti eelmisel koosolekul U.Lauri poolt Merekaitseliitlase käsiraamatust võetud käsklused, mis jäid kodus arutada.

Kõigepealt lahendati põhimõtteline küsimus, kas käsu saab iga pisitegevus või tegevus, mis hõlmab juurdekuuluvana ka mitut pisitegevust. A.Raud tõi näite, kus õppelaeval Vega paadiõppustel oli eraldi käsklus tullide pardasse panemiseks, U.Lauri käskluste loetelus aga mitte. Otsustati, et tuleb leida siiski vasted ingliskeelsetele nagu nad on, vajadusel anda selgitus sulgudes.

Alljärgnevad vasted kujunesidki põhiliselt

pull away! tõuka ära!

oat oars! / ***oars ready!*** aerud võtta!

give way! / ***pull ahead!*** / ***pull together!*** / ***give way together!*** aerud vette!

hold water! aerud vees!

dtrail the oars! aerud poordi!

oars up! / ***toss the oars!*** aerud püsti!

boat the oars! / ***way enough!*** aerud paati!

back the oars! hooba!

pull easy! tõmba kergelt!

pull hard! tõmba tugevalt!

give way starboard! parem vette!

pull starboard, back port! parem vette, vasak hooba!

pull starboard, hold water port! / ***give way starboard, hold water port!*** parem vette, vasak vees!

3) Sõnade arutelu

U.Laurilt:

unberth lahti silduma

Sagedasem on küll ***unmoor***.

friendly towing tasuta pukseerimine

substandard alastandardne

Leiti, et selline laev ei vasta standardnõuetele.

weather permitting olenevalt ilmast

handhook käsikonks

Ei pooldatud ***käsihaaki***.

wash damage uhtekahjustus

Antud juhul on tegemist mööduva laeva tekitatud lainest tuleneva kahjustusega rannikule, rajatisele või haalatud laevale.

club haul springrankurdus; ankrus springil seisma

J.Kaselt:

intermediate fuel oli (IFO) segukütus

H.Heinojalt:

docker sadamatööline

Otsustati mitte soovitada ***dokkerit*** ega ***tokkerit***.

4) Sõnaraamatu seisust

M.Hunt andis teada, et koostöös Eesti Keele Instituudiga on meresõnastikku lisatud lisasõnastikud erinevatest valdkondadest ning kõik sõnad ja väljendid reastatud põhimärksõna alla. Järgnevalt vaatame selle üle ning kõrvaldame korduvsõnad ja -väljendid, samuti vastavalt vajadusele täiendame uute sõnade või vastetega.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060509

09.05.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Madis Käbin, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) Eelmistel koosolekutel lahtiseks jäänud küsimused.

2) Sõnade arutelu.

1) U.Laur esitas taasarutlemiseks varasematel koosolekutel vastuseta jäänud küsimused sõnade ja väljendite kohta.

***ship's routing* - ?**

E.Oja selgitas, et jutt on IMO kogumikust liikluseraldusskeemide kohta üle maailma. Samuti hõlmab see väljend liikluseraldusskeemide moodustamist põhimõtteliselt.

Leiti, et **teekava** ja **teeplaan** ei sobi, selle ingliskeelne vaste on **passage plan**. Jäi põhimõtteline võimalus, et **passage plan** oleks **teekava** (kuidas laev oma teed kavandab) ja **ship's routing teeplaan** (kujutaks joonist), ent otsust seekord ei tehtud.

VTS - laevaliiklusteenindus

Teokirjas nr 6 on **teeninduse** sobimatust juba põhjendatud. Samas leiti, et kuigi **laevaliiklusteenistusega** võrreldes on tegemist sisult ebatäpse vastega, on seda juba jõutud sedavõrd juurutada, et tuleb käibelolevaga leppida.

broaching - achterseegamine, achterseegama

E.Oja pakkus välja, et kuna seegamine ehk jeerimine on vöörist, siis saaks täiendsõna **ahter** abil luua vaste ka ahtri kaudu laeva mõjutavale samasisulisele kandeale. Oldi nõus.

fleet aircraft carrier - (laevastiku) lennukiemalaev

Selgitus lennukiemalaevade jaotusest on esitatud teokirjas nr 7. R.Raudsalu tõi ka lisanäite, et **eskaadri miiniristleja** jääb alati miiniristlejaks, ehkki võib erinevatesse laevastikuüksustesse kuuludes kanda erinevaid täiendnimesid. R.Leit lisas, et tuleks vältida lokkava **carrier - kandja** mõjul otsetõlget **lennukikandja**.

guided missile aircraft carrier - rakettidega lennukiemalaev

Tekkis küll küsimus, millisel lennukiemalaeval rakette pole, kuid lähtuti siiski keelelisest küljest.

heavy aircraft carrier - suur lennukiemalaev

Nagu selgitatud teokirjas nr 7, on tegemist vastandusega **suur:väike**, mitte **raske:kerge** ning täiend käib lennukiemalaeva, mitte lennuvahendi kohta.

light aircraft carrier - väike lennukiemalaev

closed sea - suletud meri

Tegemist on mereõiguse valdkonda kuuluva küsimusega, mis on juba ka kasutusel.

rope sling - trosstropp

wire sling - vaiertropp

E.Oja pakutud **kõistropp** ja **trosstropp** poolehoidu ei leidnud. Üldkeeles keeratakse köis taimsest või tehiskiust, vaier on alati metallist. Tross keeratakse kas metallkiududest (Vöörsõnade Leksikon) või traadist (Eesti keele sõnaraamat), seega samuti metallist. Üldkeelest erineb aga merekeel, kus puudub mõiste **kõis** ning seda asendab laiema tähendusega **tross**. Põhjuseks ehk see, et **tross** on pärit hollandi keelest (**tros**), mis merenduse arenemisajal oli juhtiv keel. Nii on merekeeles köie ja trossi vasteks **tross** ja jämedama trossi vasteks **vaier**. Kõiki trossid ja vaierid võtab üldnimetusena kokku **ots**.

buoyant safety knife - ujuvnuga

Arutleti küll **turvanuga**, **turvalist nuga**, **ohutut nuga** ja **ohutusnuga**, kuid kokkuvõttes leiti, et põhiline on antud juhul siiski noa ujuvus. Toeks oli ka kasutus teistes keeltes, nt prantsuse **couteau flottant**, rootsi **flytkniv** ja hispaania **cuchillo flotante**, kõigi vasteks **ujuvnuga**.

dry-shod evacuation - kuivalt parvelepääs

Ei sobinud **kuivevakuatsioon**. A.Ärsis teatas, et sellel on vaste juba 13.09.2005.-st olemas.

thermal protective aid - soojushoidev vahend, termokott

A.Ärsise teatel on kasutusel juba sellised vasted.

lazy line - vangliin

Pika arutelu tulemusena jäi lõpuks sõelale just selline vaste. Segi samasuguse vastega **sea painter - vangliin** ei tohiks see minna, sest paadi ja laeva vahet aitab teha kaastekst. **Merevangliin** loeti ülipüüdmiseks, sest sisult ta midagi juurde ei anna.

reference line - suhtjoon, tugijoon

Vene keeles on vasteteks (tõlgituna) **nulljoon, keskjoon, telgjoon, arvestusjoon, märkjoon**, A.Nordmanni toel jäädi toodud vastete juurde.

sea clutter - lainesäri, meresäri

Vaste **lainesäri** pakkus E.Oja, arutelu lisandus ka **meresäri**. Ei sobi **sära** ega **säre**.

peep - esmamärk (radari kuvaril)

E.Oja pakkus arutlemiseks ka sõna **tärk**, mis on väikseima andmeüksusena kasutusel andmetöötluses, kuid paremaks peeti sisulist vastet ehk esimest sähvatust objektist radarikuvaril.

plot - joonismärkimine, joonismärkima

Väga sagedasti esinev sõna, millel seni omakeelne vaste puudub. A.Luksepp pakkus **kaardistamist**, kuid seda peeti liialt üldiseks. Sobivaks ei peetud ka tüve **laak-:laagi-**. Lõpuks nõustuti E.Oja selgitusega, et kui tegemist on joonisega põhimõtteliselt ning jooksva andmete (punktide ja erinevate joonte) märkimisega, siis sobikski **joonismärkimine**, tegusõnana **joonismärkima**.

allision - (peale)vaje

Selline sõna on **vajumise** kõrval olemas Eesti keele sõnaraamatus ning seda peeti sobivaks ka siin.

vehicle carrier - veeremilaev

Vaste leidmisel sai otsustavaks see, et tegemist on põhiliselt US mereväes abilaevana kasutatava laevaga, mis veab vajadusel erinevaid veeremeid (autosid, tanke jmt) ning nende endi kaaskasutus **vehicle carrier, vehicle ro-ro**. **Parvaleva** ei peetud sobivaks siin kasutada.

burton pendant - tengikentel

Pärast lühikest arutelu jäädi varempakutu juurde.

action station - ?

Jäi seekord samuti otsustamata. Nõukogude mereväest on see tuntud kui **БП** ehk **боевой пост**.

Lahingupost ei sobinud, sest võidakse erinevalt aru saada lahingu juhtimiskohast ja toimumiskohast.

E.Oja märkis lisaks, et on ka selline käsklus, mis tähendab **kohtadel olekuvalmidust**. Seda kinnitas oma näitega langevarjuritest ka H.Palk.

2) Sõnade arutelu.

U.Laur luges ette rea sõnu.

track - põhjakurss

Tegemist on muidugi kursiga merepõhja suhtes. Praegu tuntud ka kui COG ehk **course over ground**.

drift - hoovuse õiend

Hõlmab see nii hoovusest kui ka tuulest tingitud kõrvalekallet vajalikust kursist.

heading - kurss, kompassikurss

course made good - põhjakurss

Tähendab sama mis **track**.

watertrack - kaardikurss

leeway - triiv (tuulest)

estimated position - arvutatud koht

most probable position - tõenäoline koht

Kaks eelmist erinevad sellepolest, et esimene ei arvesta võimalikke vigu, teine arvestab.

R.Raudsalu täpsustas üht vastet.

ship-port interface - laeva ja sadamavaheline teabevahetus

R.Leit esitas täpsema vaste väljendile

damage control - elulisuse tagamine

Ei sobivat **vigastusluure**, sest tegemist pole otsimise, vaid terviktegevusega.

A.Nordmann märkis, et kasutatud **andurijoon** (radarikuvaril) on tegelikult **laotusjoon**.

Lõpetuseks soovis Merekeele Nõukoja esimees U.Laur kõigile head suvepuhkust.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 060912

12.09.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Mati Õun, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Avasõnad uue hooaja alguseks Uno Laurilt.
- 2) Ülevaade Meresõnaraamatu hetkeseisust. U. Laur on suve jooksul läbi jõudnud vaadata 9000 sõna. 36 000-st sõnast on järele jäänud umbes 32 000 (kordused on välja võetud). Laur kutsus veelkord üles uusi sõnu otsima, et järgmistel koosolekutel saaks need läbi arutada.
- 3) Sõnade arutelu.

fire plan – tulekaitse plaan

aft terminal – ahtri tipp

mooring drum, gypsy head – haaltrummel

deckhouse – tekimaja

superstructure deck – pealisehituse tekk

waterway – (teki) veerenn

propulsion installation – sõuseade

steering compartment – rumpliruum

machinery casing – masinaruumi šaht

deck girder – karling

margin plate – (sisepõhja) ääreplaat, kimmistringer

steering gear – rooliajam, rooliülekanne

chain cable stopper, compressor – ankruketi kruvitoppar

nozzle – düüs

rudderpiece – roolipost

footstep bearing – roolikanna lääts

rudder pintle – roolikanna sõrm

sole piece socket – tallapesa

balanced rudder – balanseerroot

tockless anchor – tokita ankur, toeta ankur

fair leader – kiibirull

tow rail, towing rail – puksiirlook

tow hook, towing hook – puksiirhaak

tow hoop – puksiirhaagi look

portable rail stanchion – äravõetav reelingutits

lattice derrick – sõrestikpoom

boom cradle – poomipesa

boom head, derrick head – poominokk

gooseneck bearing – poomikanna lümmel

Samson post, derrick post, king post – sammasmast

cargo purchase – lastitali, gintali

derricks used in union purchase – töötamine paarispoomidega

double-whip system – paarispoomid

crab crane – greiferkraana

cargo crane – laadkraana, lastikraana

masthouse – mastimaja

A-form mast – A-mast, harkmast

V-type mast – V-mast

span (vk. štag-karnak) – rõhttaak, huuktaak

Veelkord palus Laur uued ja huvitavad sõnad kirja panna, et koos läbi arutada.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 061017

17.10.2006.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Osales ka Veeteede Ameti jurist Hannes Vask.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) U.Lauri ülevaade Meresõnastiku teksti toimetamise käigust.**
- 2) H.Vase päring Meresõiduohutuse seaduses kasuattavate mõistete kohta.**
- 3) Sõnade arutelu.**

1) U.Laur esitas ülevaate Meresõnastiku teksti toimetamise käigust. Üle on seni vaadatud 15000 sõna ehk pisut üle poole.

2) Veeteede Ameti jurist H.Vask soovis kuulda Merekeele Nõukoja arvamust 3 mõiste kohta, mida soovitakse kasutada Meresõiduohutuse seaduse muutmisel.

lõbusõidulaev

H.Vask esitas probleemi, miks senine üldine **väikelaev** elu mitmepalgelisust rahuldavalt ei kajasta ning on tekkinud vajadus uue mõiste järele. Vaja on eristada teenistus- või töölaevu lõbusõidulaevadest, sest nende juhtidele väljastatakse erineva mahuga koolitusega tunnistusi. T.Linikoja täpsustas, et muutmise tulemuseks oleks **laeva** ja **väikelaeva** mõiste ühitamine **laevaks**, ent tähistada selle mõistega vaid majandustegevusega seotud laevu. Laevad, mis majandustegevusega ei tegele, tuleks nimetada eraldi. Seda nimetust Merekeele Nõukojalt oodatigi.

Elava ning kestva arutelu kokkuvõtteks hääletati mitme võimaliku nimetuse vahel, tulemused kujunesid järmiseks:

lõbusõidulaev -8 häält

hobilaev -4 häält

puhkelaev -3 häält

Lõbulaev, huvilaev, meelelahutuslaev ja ajaviitelaev poolthääli ei saanud.

navigatsioonikaart ja/või merekaart

Kavatsus on **merekaart** ümber nimetada **navigatsioonikaardiks**.

Leiti, et merekaart on meresõidus kasutatava kaardi üldmõiste, mitte iga merekaart pole otseselt "sõidukaardiks" (millele kantakse laeva kursid ja asukohad). Samas pole navigatsioonikaart kasutusel vaid merenduses, ka lennunduses ja maanteeliikluses eriti autode arvutikaartide tuleku tõttu kasutatakse algselt navis - laev alusel saadud mõistet navigatsioon.

Seega, merekaarti kui üldmõistet navigatsioonikaardiga asendada pole soovitatav, kuid merekaartide täpsustatud alaliigina kasutada võib.

Kuna tegemist on võõrsõnaga, siis keelehoiu huvides tuleks selle kasutamist siiski võimalikult vältida. Kaardi kasutuse valdkonda aitab täpsustada ka kaastekst. Igale asjale omaette mõiste leidmine ei õnnestuks juba eesti keele ülesehituse ja mõistete ebaotstarbeka lohisevuse tõttu.

lootsimispiirkond või sadamate piirkond

Nende mõistete sobivus tõusis päevakorda seoses meremärkide maksu määratlemisel lootsimispiirkondade järgi, ehkki need on sisult erinevad. Nii on Eesti rannikuala Soome lahes lootsimise põhimõtetest lähtuvalt jaotatud ida- (Sillamäe, Kunda) ja läänepoolseks (Muugast Paldiskini) ning ühe piirkonna piires sadamat vahetades (nt Muugast Vanasadamasse) ei pea tasuma meremärkide maks.

Leiti, et sadamate piirkond on ebatäpne ning nõuab alati loetelu. Paremaks peeti senist lootsimispiirkonda, vajadusel võib selle asendada omaette piirkonnana ning anda meremärkide tasu nõudmisel vastav viide. Mingit muud vastet välja ei pakutud.

3) Sõnade arutelu, juhatas U.Laur.

span chaintopenandi kett

span tackle *topenanditali*

inboard [midships] boom [derrick]luugipoom

Kõlas ka lastiruumi poom, peale jäi R.Raudsalu pakutud luugipoom.

port flangeilluminaatori sirm

bolt bar / snacket / clip muttersulgur

Venekeelne vaste on *zadrajka / baraška*. Arutleti täiendite **tiib-** ja **liblik-** lisamise vajadusega **mutrile**, ent lõpuks leiti, et piisab vaid mutri kui sulguri põhimõtte esiletoomisega.

escape panel pääsupaneel (ukses)

Mitteveekindlate uste alaosas paiknev kergesti avatav suletud ava.

oblong banistertormiredeli pikkaste

See pikendatud aste tormiredelil takistab redelit pöörlemast.

knotted ropeknooptross

knotted lifeline knoopidega päästeliin

Otsustati järgida **sõlme** asemel **knoobi** kasutamise põhimõtet.

davit span taavetitaak

gripe *paadisoring*

swan neck õhutoru kael

operating line [painter] / [cord] päästik-vangliin

buoyancy chamberujuvuskamber (päästeparvel)

lämning või **slämning (s)lämning, lamming**

Merealases kirjanduses esinevad mõlemad. Leiti, et **l-** on **sl-** mугanenud vorm ning igati lubatav. Tuletati meelde, et V.Mäss on pakkunud vasteks ka lamming (teгusõnast lammima). See leiti olevat kõlalt isegi parim vaste.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 061114

14.11.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Ado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Rein Raudsalu, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) U.Laur tutvustas muudetavas Mereohutuse seaduses kasutatavaid mõisteid ja ingliskeelseid vasteid.

2) E.Oja tutvustas õigusaktides esinenud vastuolusid meremõistete kasutamisel.

3) Sõnade arutelu.

1) U.Laur tutvustas paari mõistet ja ingliskeelset vastet, mida kavatsetakse kasutada muudetavas Mereohutuse seaduses.

Arutleti sobivaid vasteid ingliskeelsetele ühenditele **aids to navigation** ja **navigational aid**.

Esimese vasteks oli pakutud **laevast väljapoole jäävad navigatsioonivahendid**, teise vasteks **laevasisesed navigatsioonivahendid**.

Leiti, et ainsus ja mitmus (*aid:aids*) peaks jääma **arvu** väljendamiseks. Kasutada arvu liikide eristamiseks tekitab segadust. Ainsuses saab neist rääkida vaid kindlat üksikeset käsitledes.

Kuna IALA ja merealased teatmikud käsitlevad **aids to navigation** väljendiga ainult **meremärke** (tuletornid, (tule)paagid, (tule)poid, toodrid), siis ei ole arukas selle alla liigitada raadio-, elektri- ja satelliitnavigatsioonivahendeid, võivad tekkida arusaamatused tõlkimisel keelest keelde. Et inglise keeles esinevad sageli ka kirjanduslikud vasted, ei saa olla eeskujuks mereoskussõnavara korraldamisel.

Lõpuks leiti, et **navigational aids** ja **aids to navigation** peaksid kattuma st. olema üks ja sama mõiste, nagu see on antud K.Olevi sõnaraamatus.

2) E.Oja oli merealaste mõistete esinemuse kohta õigusaktides teinud kokkuvõtliku mõistete loendi, kus ilmnes vastuolusid nii vormis kui ka sisus. HNT ülesandel tutvustas ta nüüd kodutööd, kus igalt MN liikmelt oodatakse seisukohti sõnatüve **navigatsioon** kasutamise kohta (ainult merendusega seotud) mõistetes, samuti võimaluse kohta selle mõiste asemel kasutada omakeelseid sõnatüvesid **mere-, meresõidu-** või ka muud. Arvutiga liikmetele saadetakse loend e-kirjaga, vastuste saabudes tehakse kokkuvõtte ning tekkivaid küsimusi arutletakse järgmisel koosolekul.

3) U.Laur juhtis sõnade arutelu

push-train	tõukekaravan
side-by-side second [third] hull	pardati teisena [kolmandana] (seisva laeva kohta)
tackle fall [rope]	talilööper
topping rope	topenandi lööper
derrick span	losspoomi topenant
span tackle rope	topenanditali lööper
guy pendantkaimantel	
cargo runner	laadronner
cargo boom	losspoom, lastipoom

Lastimine hõlmab nii laadimist kui ka lossimist, neist kahest otsustati säilitada levinum **losspoom**, loobuda aga **laadpoomist**.

outboard boom	pardapoom
single boom	üksikpoom
swinging boom, slewing boom	pöördpoom
entrance hatch, ladderway	redeliluuk, trepiluuk, kappluuk
cowl	ventilaatori päis

sounding rod, ullage stick, ullage foot	peiltokk, peillatt
non-opening sidescuttle	umbilluminaator

Leiti, et siin ei sobi vaste **"pullisilm"** (*bull's-eye*), mis tähistab kinnisilluminaatorit tekis.

opening sidescuttle	avatav illuminaator
deadlight	illuminaatori tormikaas

Ei peetud sobivaks vasteks **sulgurit**, millega kaas pärast kinnitatakse.

ajar hook	(ukse) haak-toppar

door coamingukse kooming	
door sill	künnis

ship's ladderlaevatrepp, laevaredel

Leiti, et kuna eesti keeles on otsustatud eristada astmeid ja pulki, siis ingliskeelne **ladder** saab vastavalt sisule vasteks kas **trepp** või **redel**.

bridge ladder	(komando)silla trepp
mast ladder	mastiredel
pilot ladder	lootsiredel
storm ladder, rope ladder	tormiredel
accomodation ladder	paraadtrep, pardatrepp
companion ladder	(laeva) sisetrep, ajal. kajutitrep
lifeboat ladder	päästepaadi redel
bulwark ladder	reelingutrep
spar ladder	varbredel
gangway	laevatrepp, landgang; reelinguava; pardaluuk, pardauks
pilot hoist	lootsitõstuk

string tormiredeli tross ?

Otsustati seda veel kaaluda.

<i>guard net</i>	(trepialune) kaitsevõrk, turvavõrk
<i>sling hook</i>	paaditali haak
<i>boat detaching hook</i>	paaditali haak
<i>keel rail</i> (päästepaadi) haardelatt	
<i>gunwale rail</i> (päästepaadi) haardeliin, haardereel	
<i>skate</i>	jalas (päästepaadi laevapoolses pardas)
<i>davit guy</i>	taavetikai
<i>sea-activated cell</i>	merevees aktiveeruv patarei
<i>lifeline</i>	päästeliin
<i>buoyant (becketed) lifeline</i>	ujuv päästeliin
<i>inflatable floor</i>	täispuhutav põhi (päästeparvel)
<i>rescue light</i>	päästevahendi märgutuli
<i>sound signal rocket</i>	helirakett, helisignaali rakett, paukrakett
<i>parachute rocket</i>	langevarjuga rakett
<i>one-star green [red] rocket</i>	roheline [punane] rakett
<i>operating line</i>	päästeparve päästik-vangliin, päästikliin
<i>light-and-smoke buoy</i>	tule- ja suitsupoi
<i>fire hydrant</i>	tuletõrjehüdrant
<i>fire (hose) nozzle</i>	tuletõrje (vooliku) joatoru
<i>hand fire hose nozzle</i>	tuletõrje (vooliku) joatoru
<i>hose rack</i>	voolikukapp
<i>hose reel</i>	voolikupool
<i>international shore connection</i>	rahvusvaheline kaldaühendus [kaldaühendi]
<i>flushing of chain cables</i>	ankrukettide loputus
<i>sluice valve</i>	klapp, ülevooluklapp; lüüsilukk
<i>gate valve</i>	klapp
<i>suction line</i>	imitoru
<i>relief valve</i>	valvekaitseklapp
<i>suction strainer</i>	imifilter
<i>sea connection</i>	kingston
<i>sea chest</i>	kingstoni kast
<i>non-return valve</i>	tagasilöögiklapp
<i>foam hydrant</i>	vahuhüdrant
<i>foam monitor</i>	vahukahur
<i>fire hook</i>	tuletõrje pootshaak
<i>high expansion foam generator</i>	kõrge kordsusteguriga vahugeneraator [vahumoodusti]

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 061212

12.12.2006.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Uno Laur, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Enn Oja, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) U.Laur esitas arutlemiseks võõrsõna **navigatsioon** võimalikud vasted eesti keeles erinevates liitsõnades.

2) U.Laur esitas arutlemiseks mõned väljendid.

1) U.Laur esitas arutlemiseks võõrsõna **navigatsioon** võimalikud vasted eesti keeles erinevates liitsõnades.

Enne sõnade arutlemist tõdeti üksmeelselt, et kuna mõiste **navigatsioon** on väga laialivalguv ning erinevate isikute ja ametkondade poolt erinevalt kasutatud, siis mingit üks-ühest vastet seoses täiendatavate sõnadega anda ei saa. Valik sõltub mõtteseosest.

Selgitades mõistete **navigatsioon** ja **navigeerimine** erinevust tõdeti, et kui **navigatsioon** on üldine meresõitu (ilukirjanduslikult: "midagi" merega seoses) hõlmav mõiste, siis **navigeerimine** on samane ainult laevajuhtimisega, muu laevaväline seostatus sama mõistega on tehislik.

Arutelu tulemusena **soovitati** kasutusele võtta järgnevad omakeelsed vasted: **mere-**, **meresõidu-**, **laeva-**, **laevasõidu-**, **laevajuhtimis-**, **laevatus-**. Viimase vaste pakkus välja E.Oja, tuletades selle tegusõnast **laevatama**. Kuna häälikuühend **-tu-** seostus teistele eituseks (ilma laevata), siis seda ettepanekut harjumuse vastasena ei toetatud ning alljärgnevas esinev vaste **laevatus-** on kõikjal E.Oja eriarvamus.

navigatsioon**meresõit**, **laevajuhtimis-**, **laevatus-**, **laevatamis-**
navigeerimine**laevajuhtimine**

navigatsioon**aeg**, **navigatsioonihooaeg**, **navigatsiooniperiood**.

Kuna aeg on üldine, oleks soovitatav kasutada vastet **navigatsioonihooaeg**, **meresõiduhooaeg**.

navigatsioonialane **meresõidualane**, **laevajuhtimisalane**, **laevatamisalane**, **laevatusalane**.

navigatsioonihoiatus **mereohuhoiatus**

navigatsiooniteade**meresõiduteade**

Inglise keeles *navigation(al) information*, vastab rohkem üldisemale teabele.

navigatsioonisõnum ei sobi kasutada, kuna sõnumil puudub teabele omane täpsus.

navigatsioonikaart**merekaart**, **meresõidukaart**, **sõidukaart**

Merekaardiks loetakse kõik meresõiduga seotud kaardid, meresõidukaart ja laevakeelsem sõidukaart on kaart, millele kantakse laeva kurss või mille abil laeva otseselt juhitakse (ka arvutikaardina).

navigatsiooniliiklus **laevaliiklus**

Kuna navigatsioon väljendab ise meresõitu üldiselt, siis sõidu ehk liikumise liiklus on mõttetum. Suure tõenäosusega on selle all mõeldud laevaliiklust.

navigatsiooniline sama mis **navigatsiooni-**, kuid vähem sobiv.

navigatsioonimärgistus**meremärgid** (kogumina kui tegevuse tulemus), tegevusena ka **meremärgistus**

Samuti sobib kasutada vastava osakonna nimes. Kindlasti ei saa aga märgistusel olla tulesid, need on ainult märkidel.

ujuvnavigatsioonimärgistus**ujuv(mere)märgid**, **uju(mere)märgid** tegevusena: **ujuv(mere)märkide**

uju(mere)märkide paigaldamine

navigatsioonimärk**meremärk**

ujuvnavigatsioonimärk**ujuv(mere)märk**, **uju(mere)märk**

navigatsioonioht**meresõiduoht**

navigatsiooniohutus**meresõiduohutus**

navigatsioonietsus**laevajuhtimisetsus**

navigatsiooniradar**laevaradar**, **laevaliiklusradar**

Võib olla nii üks kui teine, sõltuvalt tema asukohast ja eesmärgist.

navigatsiooniseade**laevajuhtimisseade**

navigatsiooniseadeldis-**seadeldis** oskussõnana ei soovitata kasutada

navigatsioonisild**laevasild**, **komandosild**

Ei peetud sobivaks kaptenisilda, samuti ei sobinud ruumi tähistavad vasted.

navigatsioonisituatsioon**meresõiduolukord**, **laevasõiduolukord**

navigatsioonisüsteem**laevajuhtimissüsteem**

Eeldati, et mõeldud on laevajuhtimist abistavaid süsteeme.

navigatsioonitasu**laevatustasu**, **laevatamistasu**

navigatsioonitasuvõlg **laevatustasu**, **laevatamistasu**

Laevatamis- pakkus U.Laur.

navigatsiooniteatmik**meresõiduteatmik**

navigatsiooniväljaanne**meresõiduteatmik**

navigatsiooniteave, **navigatsiooniinfomeresõiduteave**

navigatsiooniteenus**meresõiduteenus**, **laevatusteenus**

Siia pole arvatud sadamateenuseid jmt.

navigatsioonitingimus**meresõidutingimus**, **laevasõidutingimus**, **laevatamistingimus**

navigatsioonituli**käigutuli**

Kuna **laevatuli** ei sobi oma laialdase kasutamise tõttu, siis otsustati jääda LKVE-72 nõuete juurde ning käigu-, juhitavuse kaotanud ja muude eritulede üldistamiseks kasutada **käigutuld**.

navigeerimistäpsus**laevajuhtimistäpsus**

navigatsioonitäpsussisult arusaamatu mõiste, samasõnaks eelmisele ei sobi.

navigatsioonivabadus**meresõiduvabadus**, **laevatamisvabadus** **laevatusvabadus**

navigeerimisvabaduskitsalt laevajuhtimine, ei sobi kasutada

navigatsioonivahend, **navigeerimisvahend****laevajuhtimisvahend**

navigatsiooninstrumentlaevajuhtimisvahend, laevajuhtimisriist
Ei sobi **meresõidu**-.
navigatsioonivahtmerevaht
Ei peetud sobivaks **käiguvahti**.
navigatsioonivigalaevajuhtimisviga
navigeerimisjuhendlaevajuhtimisjuhend, meresõidujuhend
navigeerimisjuhislaevajuhtimisjuhis, meresõidujuhis

2) U.Laur esitas arutlemiseks mõned väljendid.

<i>icebreaker support</i>	jäämurdeabi
<i>standing orders</i>	püsi korraldus
<i>night order</i>	kapteni korraldus vahiks
<i>sensible sea area</i>	tundlik mereala
<i>roundabout traffic area</i>	ringliiklusala
<i>offshore drilling</i>	merepuurimine
<i>mobile offshore drilling unit</i>	ujuv merepuurplatvorm
<i>boom defence vessel</i>	poonipaigalduslaev
<i>escape trunk</i>	avariiväljapääsušaht
<i>emergency (escape) trunk</i>	avariiväljapääsušaht
<i>tunnel recess</i>	võllitunneli retsess [orv]
<i>steady bearing</i>	tugilaager
<i>thrust shaft</i>	tugivõll
<i>stem gland</i>	ahtritihend, deidvudseade
<i>stern tube</i>	täävtoru
<i>stern [tube] boss</i>	ahtertäävi silm
<i>tailshaft nut, propeller lock nut</i>	sõukruvi mutter
<i>propeller boss [hub]</i>	sõukruvi rumm
<i>propeller shaft cone</i>	sõukruvi koonus
<i>shaft liner</i>	sõuvõlli kattehülss [kaitsekate]
<i>shaft strut, propeller strut, propeller shaft bracket</i>	sõuvõlli kronstein
<i>single [twin] arm shaft strut</i>	ühe [kahe] haaraga sõuvõlli kronstein
<i>dock tower</i>	ujuvdoki torn
<i>top deck</i>	ujuvdoki tornitekk
<i>pontoon deck</i>	ujuvdoki staapeltekk
<i>keel track</i>	(doki) kiilutee
<i>docking draft</i>	(laeva) dokkimissüvis
<i>casing</i>	ümbris, kate, kest; karter; vahekaik
<i>trailer lift</i>	veeremilift, treilerilift
<i>pallet</i>	kaubaalus, tõstealus

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 21

09.01.2007.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 17.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mati Õun, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Uutest sõnadest.
- 2) Vigade parandus.
- 3) Lühenditest.
- 4) Purjelaeva sõnavarast.

1) U.Laur esitas arutlemiseks mõned päevakohased sõnad ja väljendid.

plotter laakur

plot kaarditöö; kaarditööd tegema

plotting kaarditöö

dead reckoning plot laakimine

navigational plot kaarditöö

plot the course kurssi kaardile kandma

plot a fix kohamäärangut kaardile kandma

Viimase vaste juures märgiti, et ei sobi väljend *kohta kaardile kandma*, sest eristada tuleb arvestuslikku ja vaatluslikku kohamäärangut, siin on tegemist viimasega.

2) E.Oja esitas ülevaatamiseks pärast eelmist koosolekut ilmsiks tulnud vead.

boom defence vessel poonipaigalduslaev, poontõkkeveeskaja

steady bearing kandelaager

thrust shaft tugivõll

thrust bearing tugilaager

stern gland ahtritihend (dedvudseadmes)

Viga tekkis *rn* ja *m* sarnasusest arvutikirjas.

propeller shaft cone sõuvõlli koonus

shaft liner sõuvõlli kattehülss [kaitsekate] (pealekeevitatuna)

3) E.Oja esitas arutlemiseks lühendite lisamise põhimõtted: mis valdkonnast, mil määral, kuidas esitada.

Seisukoha võtmiseks luges E.Oja ette paarsada lühendit IMO ametlikest ürikutest, merekaartidel ja merelepingutes kasutatavatest. Eestikeelsed vasted leitakse pärast valiku tegemist kümme-konnas valdkonnas.

Siin valikuliselt vastavalt igast käsitletud valdkonnast 1 näide:

HSC - International Code of Safety for High-Speed Craft

Bu / bu - blue

SSHEX - Saturdays, Sundays, Holidays Excluded

Pärast jooksvat arutelu jõuti järgmistele ühistele otsustele:

1) Lühendid esitada valdkonniti eraldi.

2) Esitada ainult merealased lühendid, st välja jätta üldlühendid *m* - metre; minute, *in* - inch jmt.

3) Esitada üleilmsete liitude nimede lühendid (*IMO* - International Maritime Organization), välja jätta piirkondlike omad (*AARA* - Amsterdam-Antwerp-Rotterdam Area).

Kuna lisada ja välja jätta soovitati vaid üksikuid lühendeid, siis tõdeti, et lühendite valiku alus rahuldab.

4) U.Lauri ettepanekul koostab purjelaeva sõnavara (tüübid, purjed, mastid, raad, vandid jmt) A.Raud koostöös H.Palgiga. See valdkond on viimasel ajal jäänud teenimatult unarusse ning seda ei korva ka purjesport. Eesmärgiks on jätta tulevastele põlvetele kokkuvõtlik pärand ajastust, mida meil esindavad veel vähesed.

Millised võimalused avanevad selle kokkuvõtva töö avaldamiseks (paberil, arvutis), peaks selguma edaspidi.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 22

13.02.2007.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) Jooksvad küsimused.

2) Sõnade arutelu.

1) E.Oja esitas arutlemiseks koosolekute vahepeal saabunud küsimusi uute tõlkevastete kohta.

Kuidas ja kas eristada erinevaid nimetusi päästevesti kohta - **päästevest**, **ohutusvest**, **ohuvest**, **ujuvest**, **ujuvvest**?

Algul arutati neid nimetusi keeleliselt. E.Oja selgitas näidete **ujulest**, **ujupõis**, **ujuvkraana**, **ujuvdokk** varal ning esikahte tagakahega võrreldes, et tüve **uju-** kasutatakse *omaduse* (vajalik ujumiseks), kesksõnalist täiendvormi **ujuv- võime** (võimeline ujuma) kohta. Sel põhjusel tuleks ujuvestile eelistada **ujuvvesti**. Tekkis aga rida küsimusi: kas teised vestid siis ujuvad polegi? mis tähtsus on siin ujuvusel, kas vesti eesmärk on tema ujuvus või teda kandva inimese elu päästmine?

Ohutusvesti ja **ohuvesti** võrdlemisel oli abiks omaksvõetud *ohutusrihm*. See näitab rihma otstarvet tagada ohutus. *Ohuallikas* aga näitab suunda ohu poolt. On ka *ohutusvöö*, mitte *ohuvöö*. Tõdeti ka, et liidet **ohutus-** kasutatakse selle kandja või kasutaja ohutuse tagamiseks, mitte päästmiseks.

Välistamise tulemusena jõuti lõpuks **päästevesti** ja **ujuvvesti** kaaskasutamise võimaluse arutamiseni. Ujuvvesti kasutamist on soovitud juurutada sel põhjusel, et eristada paadis pidevalt kohustuslikku kergest vesti vaid hädaolukorras selgatõmmatavast päästevestist. Vahe on ka selles, et ujuvvestil pole lisaujukit kaela all, mis aitaks vees hupivat keha hoida ohutus asendis (pea veepinnal).

Arutluse käigus tõdeti küll ujuvvesti ja päästevesti eripära, kuid otsustati jääda siiski selliste vestide eesmärgipärasuse juurde ning kasutada kõikjal üldmõistelist **päästevesti**.

Hiljutine Propontise põhjapuude tekitas küsimuse, kuidas see vaste võiks olla inglise keeles. Soome Ympäristöhallinto (Keskkonnateenistus) ingliskeelses tõlkes esines vaid *kirjeldus M/T Propontis touched ground...*, veeb andis veel *strike to the ground*. Eeldatavad vasted *ground touch*, *ground-touch* ja *groundtouch* põhimõistena ei esinenud, sagedasem oli lahkukirjutatud *ground touch*. Soome keeles on põhjapuude **pothjankosketus**.

side-by-side formation pardati ühendatud koosseis, pardati-koosseis

See väljend esineb CEVNI-s.

competent authority pädev ametkond [ametnik]

Authority on paljutähenduslik mõiste. Ei peetud sobivaks ametnike kõnekeelset **võim(ud)** kasutamist.

2) U.Laur esitas rea mitmesse valdkonda kuuluvaid sõnu ja väljendeid.

rudder carrier bearing (rooli)balleri kandelaager

neck bearing ?

Ehkki abiks oli ka joonis ning pakuti ka **roolikaela laager**, otsustati seda veel uurida.

rudder horn rooli(lehe) kandur

E.Oja leidis VL-ist **kronsteinile** ka teise üldvaste **nõjas**, kuid siin ei leitud sidet nõjatumisega.

pintlesõrm

Peeti võimalikuks kasutada ka **polt**, kus võimalik.

rudder pintle roolisõrm

bottom pintle alumine roolisõrm

bearing pintle alumine roolisõrm

locking pintle lukustav [ülemine] roolisõrm

spade rudder?

Jutt on labidakujulisest roolist. Ka vene keeles on otseselt kirjeldav vaste *podvesnõj rul' lopatoobraznoj formõ*, kuid eesti oskuskeeles kasutatakse küll kujundite (koonus-, kera-), ent soovitatavalt mitte asjade sarnaseid täiendosiseid (ehkki esineb ka mõningaid erandeid, nt kiil-, kiilukujuline). Võõrsõnadest pakuti ka **balanssiirrool**, kuid otsustati selle juurde veel naasta.

radar target kajasignaali, radari objekti märk

Ei pooldatud **sihtmärki**.

relative plot suhteline radarlaakimine

Lahtiseletatult: suhtelise liikumise kaarditöö ehk kujutamine kaardil või kuvaril.

true plot tõeline radarlaakimine

relative track of target suhtelise liikumise jälg (radari kuvaril)

true track of target tõelise liikumise jälg (radari kuvaril)

relative motion displays suhtelise liikumise kuva

true motion display tõelise liikumise kuva

relative motion markers suhtelise liikumise marker

E.Oja pakkus kuvatud märgi tähise vastena võõrapärase **markeri** asemel **märgist**, ent seda ei toetatud.

bearing marker peilingumarker

E.Oja soovitas **peilingumärgis**.

own ship oma [enda] laev

Tekkis arutelu omandi ja enesekohasuse vallas, otsustati jätta mõlemad võimalused, mille kasutus peaks selguma kaastekstist.

target ship märklaev (radarikuvaril)

anti-clutter r-lok sãrisummuti

Peeti silmas igasuguse kuvatava sãrikujulise müra ehk hãire summutamist või vähendamist.

radar assisted collision kokkupõrge radari vãärkasutusest

Ingliskeelne *assisted* - **abil**, **toel** võib jätta eksitava mulje, et radarit on kasutatud kokkupõrkamise eesmärgil.

speed of approach lãhenemiskiirus

bridge procedures silla töökorraldus

normal bridge procedures silla töökorraldus tavaolukorras

emergency bridge procedures silla töökorraldus hãdaolukorras

catering ühistotlustamine

catering crew toitlustajaskond, toitlustuspersonal

E.Oja pakkus reisilaeva jaoks **laevapere** eeskujul vaste **kõõgipere**, kuid kambüüsist ei soovitud loobuda ning ettepanekut ei toetatud.

longitudinal pikitala, pikiside, stringer

deck longitudinal tekialune pikitala

bottom longitudinal põhjastringer

bilge longitudinal kimmistringer

sheer strake longitudinal siirivöö stringer

stacking cone kinnituskoonus

locking cone lukustuskoonus

lashing soring

cellular ship kõõgkonteinerilaev

Konteineritega seotud oskussõnavara otsustati võtta järgmise koosoleku peaülesandeks. Eeltöö ja piltide ettevalmistus tehti ülesandeks M.Hundile ja E.Ojale.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 23

13.03.2007.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Eduard Hunt, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Uutest sõnadest.

2) Konteinerisõnad.

1) U. Laur esitas arutlemiseks mõned trosside ja puksiiridega seotud sõnad.

face wire (for push tug) tõukurpuksiiri vööriots

end-for-end splice

jätkepleiss

jacketed rope

kaitseümbrisega tross, sukastatud tross

connecting pendant

ühenduskentel

single leg pendant

silmuskentel

H-bitt

H-piiteng, paarispiiteng

single drum winch

ühe trumliga vints (puksiiril)

split drum winch

jaotatud trumliga vints (puksiiril)

double drum winch

topelttrumliga vints

tractor tug

traktorpuksiir

conventional tug

tavapuksiir

azimuth stern driver ahtri pöördkäitur

2) E. Oja tutvustas jooniste abil konteineriga seotud sõnu ja väljendeid. Siin esitatud koos pildilõigetel toodud viitarvudega. Pildid on võetud piltsõnastikust *Dictionnaire maritime thématique anglais et français, Rennes 2003*.

containerkonteiner

Kerkis ka arutelu, kas ei peaks meiegi teiste (*box*) eeskujul üle minema **karbile** või **kastile**, kuid jäädi siiski konteineri juurde.

refrigeration duct jahutuskanal, jahutusviik

Leiti, et ei sobi ei **juhe** ega **tunnel**. Eelistati **kanalit**.

E. Oja jäi H. Heinoja toel eriarvamusega viimasel ajal tehnikas (gaasivarustus) levinud omasõna **viigu** juurde. A. Ärsise arvates kasutatakse viiku rohkem kaablite ja torude läbiviimisel veekindlatest vaheseintest.

passageway ringlustunnel

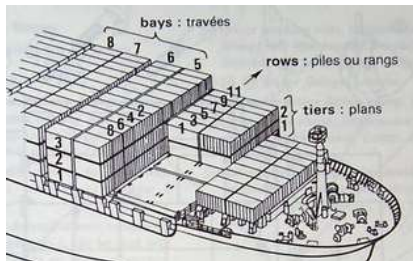
Vastet toetas ka prantsuskeelne *tunnel de circulation*.

Mõisted pildilt :

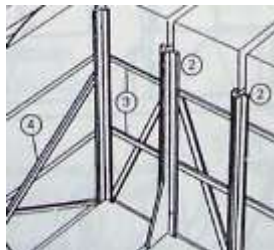
bay virn

row rida

tier [tiö]kiht

Kolm olulist paigutusmõistet. Arutledes virna, riida, hunniku ja kuhja erisusi, esinemust kõnekeeles ja võimalust moodustada samatüvelist tegusõna jäädi **virna** ja **virnastamise** juurde. Rida ja kiht vaidlust ei tekitanud.

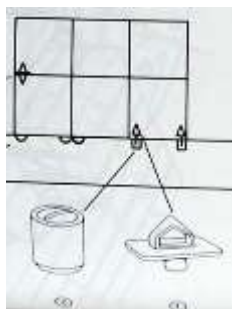
1 container cell konteineri pesa

2 movable track guide tühik

3 stacking frame teiseldatast virnaraam, virnastusraam

4 brace kaldtugi

Järgnevad pildid, millel on nummerdatud arutletavad vahendid. Pildid paigutatud vastavalt võimalusele.

2 flush deck fitting / flush deck insert / flush foundation / circular foundation / stud bushing with plugging screw / screw plug **tekitasaliitmik**

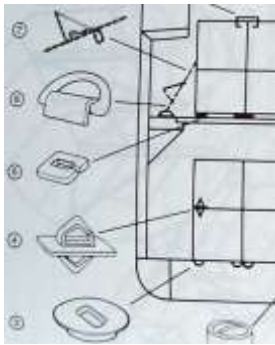
Oluline oli leida selline vaste, et kajastuks kinniti tasasus tekiga. Võttes eeskujuks LKVE-72 24(g) mõistele partly submerged antud vastet veepinnatasa toetati siin vastena **tekitasa**.

5 socket / base stowing plate / base **alusplaat**

Käib kokku 21-ga.

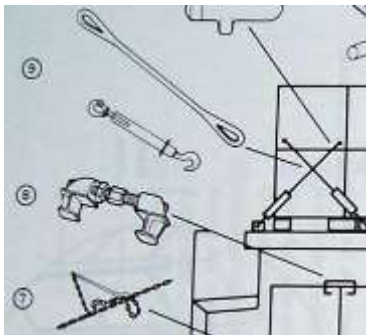
U-frame / shoe fitting / dovetailed base / companion fitting / dovetailed foundation **U-raam**

Käib kokku 13 ja 17-ga.

22, 24 keyhole insert ?

Ei leitud sobivat vastet, jääb edaspidiseks.

bottom fittingspõhjaliitmik, alusliitmik

1 pin bottom fitting / base stacking cone / cone plate / bottom stacking cone / bottom locatortikk-liitmik

Käib kokku 2-ga.

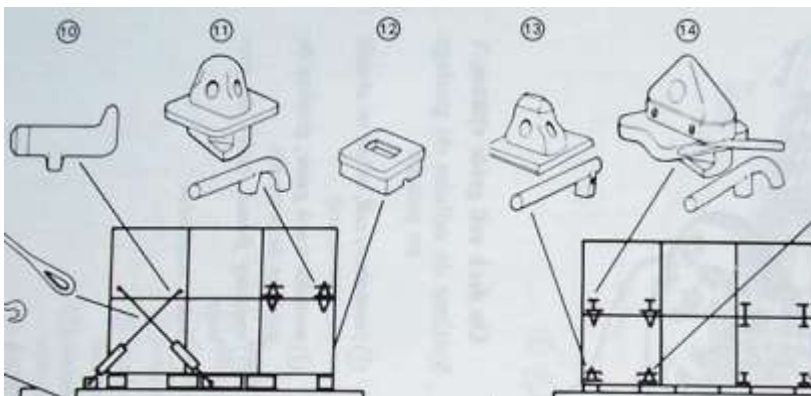
21 bottom stacking cone virnastuskoonus

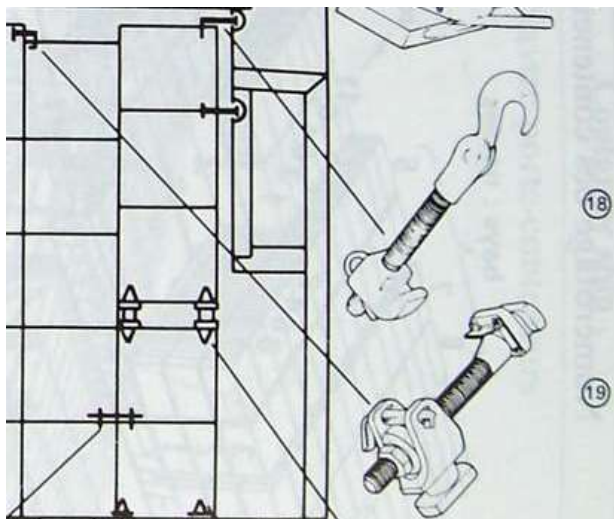
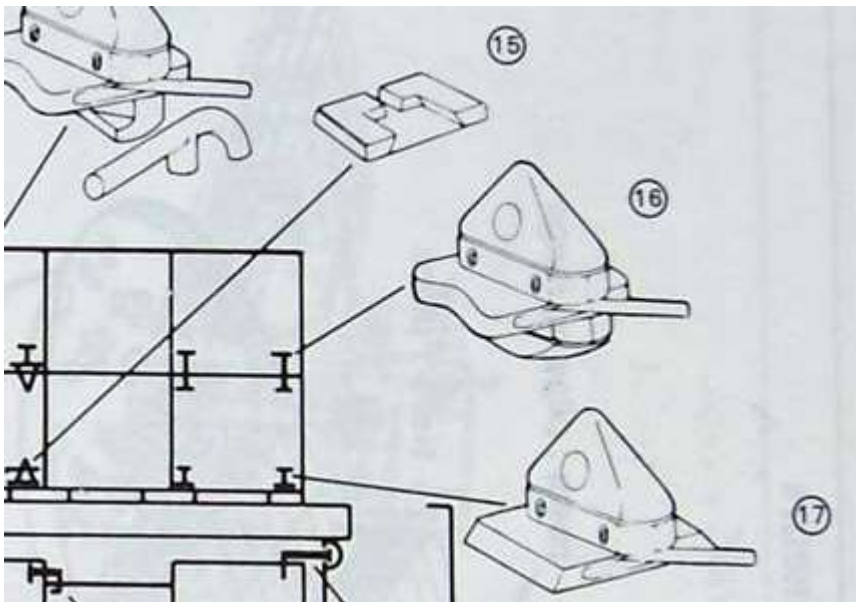
Käib kokku 3, 5, 12, 22 ja 23-ga.

23 guide cone juhtkoonus

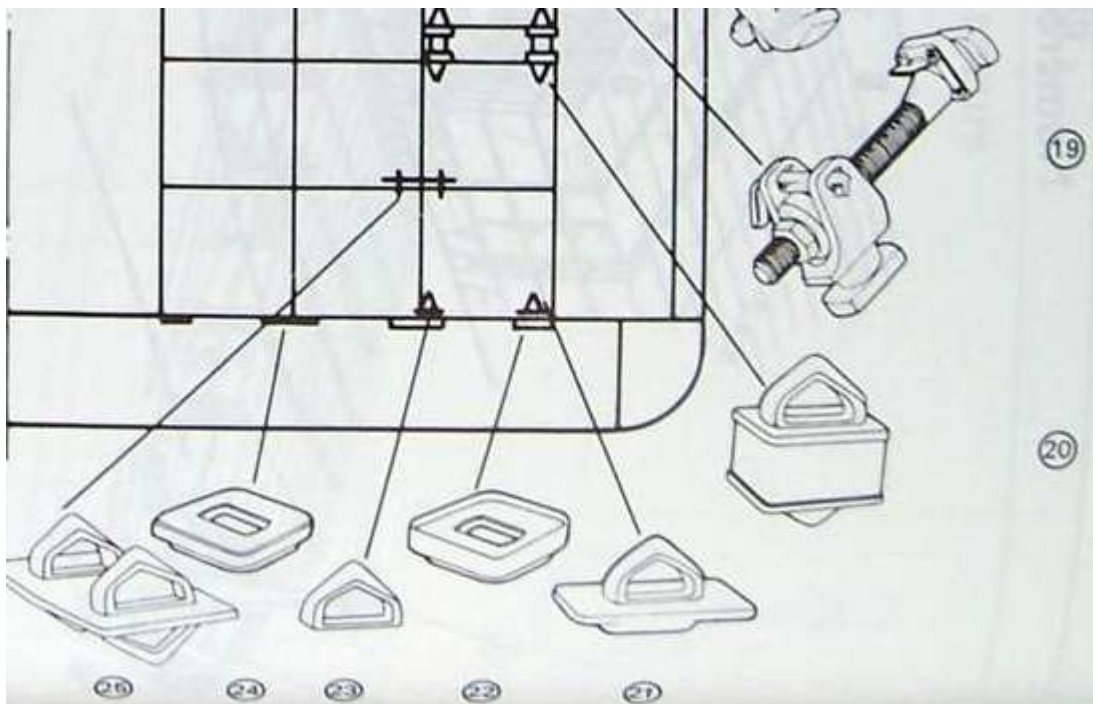
stacking fittingsvirnastusliitmikud

locking fittings lukustusliitmikud

4 (intermediate) stacking cone / stacker / stacking studkaksikkoonus (-liitmik)

11 locking cone / pinstacker (with locking pin) lukustuskoonus

14, 16, 17 twistlock / twist locking cone pöördluk, pöördluk-koonus

U.Laur pakkus pöördluk-koonuse.

8, 19, 25 bridge fitting sildliitmik

Kõlasid ka kramp ja riisk.

8 adjustable bridge fitting / clamp tellitav sildliitmik

19 offset height clamp / compensatory bridge fitting / variable height clamp tellitav sildliitmik

25 non-adjustable bridge fitting / double stacker / double intermediate stacking cone jäik sildliitmik
lashing point/terminal kinnituskoht

6 D-ring / lashing eye D-rõngas, soringurõngas

lashing plate kinnitusplaat

lashing pot kinnituskärn

Viite kärnale andis prantsuskeelne vaste *crapaudine*, mille tüvi esineb ka sõnas *crapaud* - kärnkonn.

star fitting tähtkinniti

lash weldment kinnituskeervis

lashing equipment kinnitusvahendid, kinnitusvarustus ?

Kuna esines eriarvamusi, otsutati seda täpsustada järgmiseks korraks

7, 9 load binder pingutid

7 chain lashing with chain lever hoovaga kettpinguti

E.Oja pakkus *turnbuckle*-i vastetena ka kruvipingutit, tõmmitsmutrit ja pöördpingutit, kuid need toetust ei leidnud.

18 bulkhead bridge fitting sildliitmik vaheseinaga

10 lashing rod barkinnitusvarb, soringuvarb

Järgmine korraline koosolek toimub 10.04.2007. kell 15.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 24

10.04.2007.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Uutest sõnadest.

2) Konteinerisõnad.

1) U.Laur esitas arutlemiseks mõned jooksvad sõnad.

safe manningohutu mehitatus

automatic ship identification laeva automaatne identifitseerimine

Enamik ei pooldanud tuvastamist.

offshore mere-, merel (asuv)

Tõdeti, et seni on seda sõna kasutatud väga erinevates tähendustes, nt erinevalt merelt ja kaldalt vaadates, samuti mererajatiste kohta. Leiti, et üldvasteks sobib **mere-**, täpsem vaste selgub kaastekstist.

marine evacuation system (MES) laeva evakuatsioonisüsteem

position referencing system (PRS) / dynamic positioning (DP) automaatne positsioneerimise süsteem, kohahoiusüsteem, kohalpüsisüsteem

Siin on jutt laeva kohalhoidmise süsteemist, et hoida laeva mingi kindla punkti suhtes paigal. DP on selle süsteemi üldnimetus, PRS liigiti täpsustatud. Kohalhoidu kasutatakse ka muudes valdkondades.

spade rudderrippbalanssiirroot

semi-spade rudder ripp-poolbalanssiirroot

azimuth thruster asimuutkäitur

retractable azimuth thruster gondliga asimuutkäitur

steerable thruster, azipod pöördkäitur

tunnel thruster tunnelpõtkur

propulsion unit käiturseade

steerable propulsion unit juhitud/roolitav/pööratav käiturseade

ducted propeller düüsiga sõukruvi

very large crude (oil) carrier (VLCC) väga suur toornaftatanker (DW 200000-300000)

ultra large crude (oil) carrier (ULCC) ülisuur toornaftatanker (DW üle 300000)

2) E.Oja vahendas CEVNI tõlkimisel esile kerkinud vasteid.

assembly of floating material ujukogum

Esineb see väljend kujul *every vessel or assembly of floating material* ning väljendab lisaks jõelaevale kokkuvõtlikult ka muid ujukogumeid. Leiti, et **alus** siin ei sobi, nagu ei sobi ka täpsustavad oletused (palgiparv, lihtrid jmt), seepärast piirduiti **ujukogumiga**.

shipborne barge praamkonteiner, lihter

ordinary light tavatuli

bright lighthouse tuli

strong light üliere tuli

Jõelaevadel liigitatakse laeva eristustulesid tugevuse järgi (kandelates - cd) kolme astmesse, järgnev aste on eelmisest tugevam 3-3,5 korda.

boatmaster kapten (jõelaeval)

stripped tank (naftaga) pestud tank

swept hold pühitud lastiruum

vacuum-cleaned hold vaakuumpuhastatud lastiruum, impuhastatud lastiruum

sludge kõnts

Ei peetud sobivaks **muda**.

slopsete

Jätkati konteineriga seotud sõnade ja väljendite arutelu.

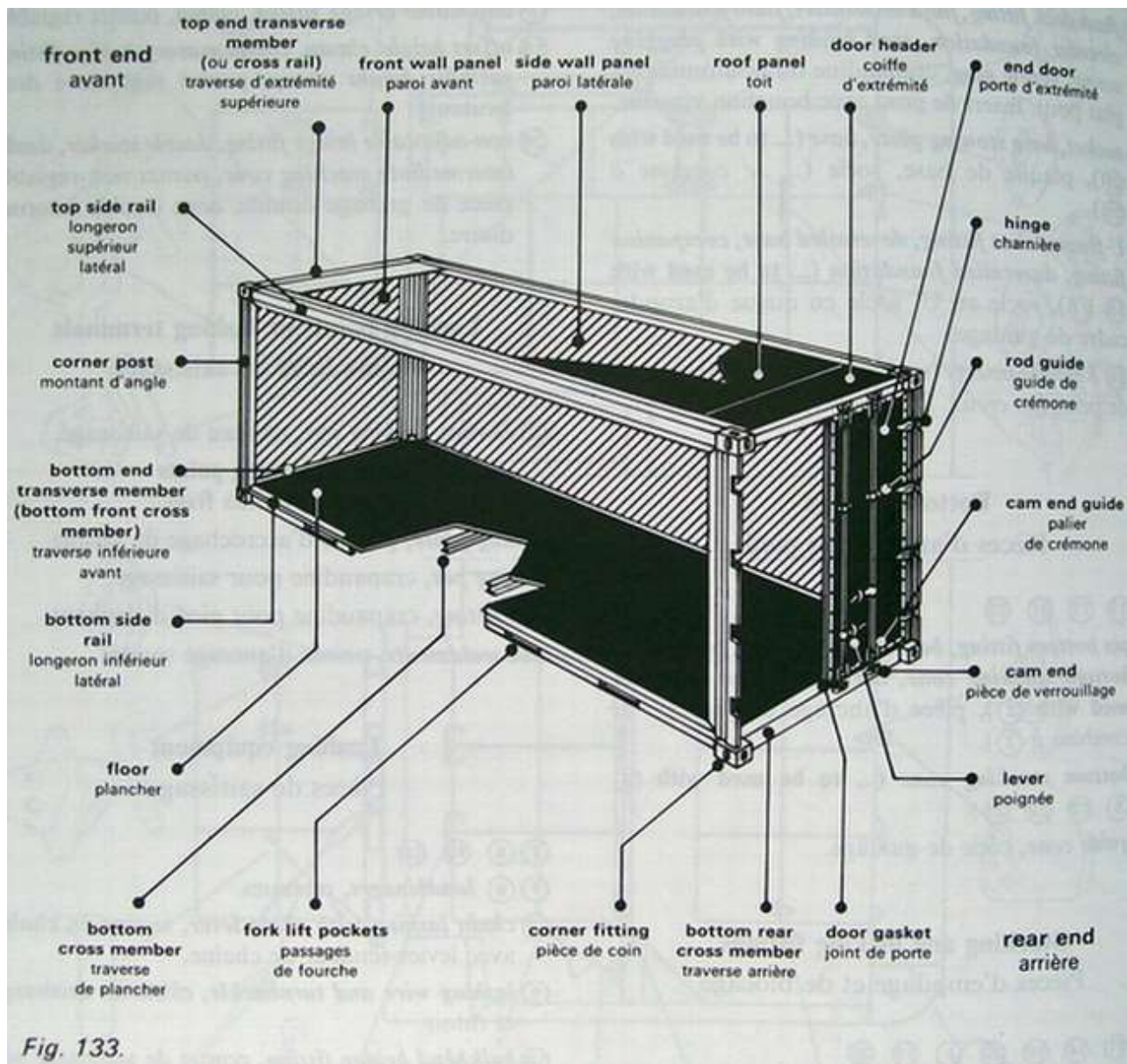
spacer stacking conesobituskoonus, tühikkoonus, tühikliitmik

deck fittings tekikinnitidm liitmik

keyhole inserts vahealus

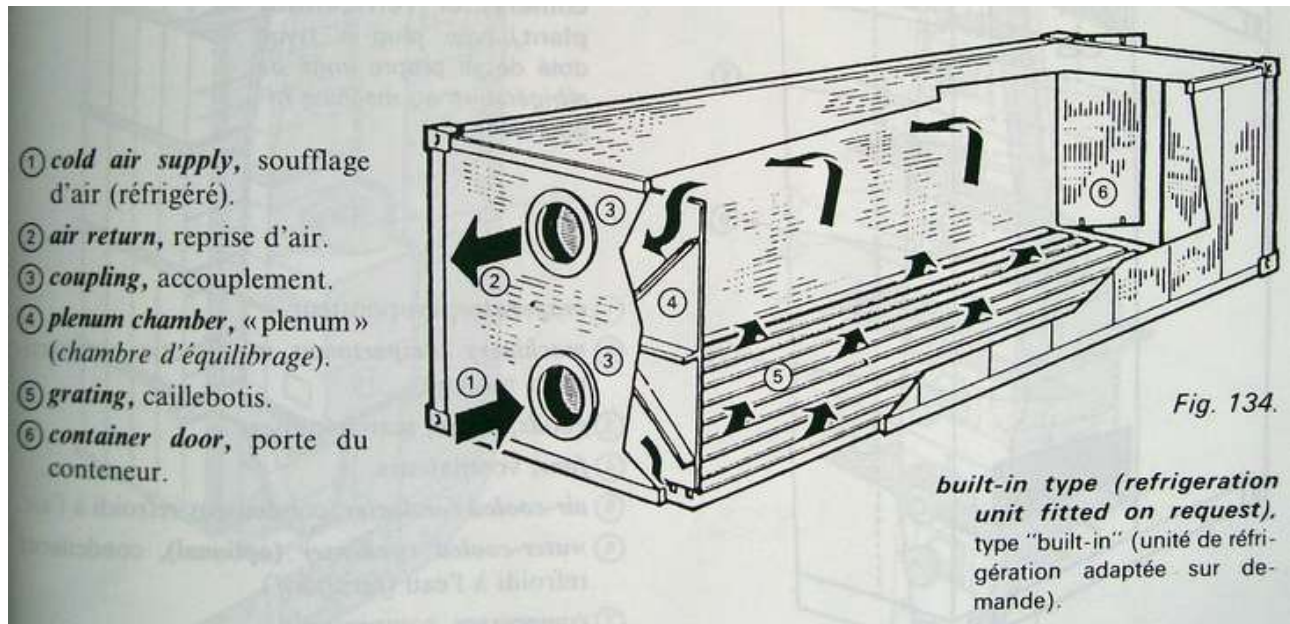
Eksitav sõna **keyhole** väljendab selles alusplaadis olevat ava.

penguin hook haak
 eye hook silmpolt
 webbing kinnitusvõrgustik
 Haarab kogu konteinerite kinnitussüsteemi.

Konteineri väliskirjeldus, pilt 133:
 front end esikülg, esiots
 top end transverse member/ cross rail ülemine otsaristtala
 front wall panel esisein
 side wall panel külgsein
 roof panel lagi
 door header ukse päis
 end door otsauks
 hinge hing
 rod guide varraskremoon
 cam end guide pöödrivi link/käepide
 cam end pöödriv
 lever hoob
 rear end tagaots
 door gasket uksetihend
 bottom rear cross member alumine tagaotsaristtala
 corner fitting nurgakinniti

fork lift pocket kahveltõstuki pesa
bottom cross member alumine risttala
floor põrand
bottom side rail alumine külgtala
bottom end transverse member / bottom front cross member alumine otsaristtala
 Paikneb ukse all.
corner post nurgapost
top side rail ülemine külgtala

Erikonteinerid, pildid 134 ja 135.

thermal container termokonteiner, soojustatud konteiner
insulated container termokonteiner, soojustatud konteiner
 A.Luksepp selgitas, et kumbagi võib tõlkida ühesuguselt.
built-in type sisseehitatud

1 cold air supply külma õhu toide
 2 air return õhu tagasivool
 3 coupling ühendus
 4 plenum chamber jaotuskamber
 5 grating võrestik
 6 container door konteineri uks

temperature maintenance temperatuuri hoidmine

Ei peetud vajalikuks eristada sooja- ega külma-, sest tegemist võib olla jahutamise ja külmutamisega, nii üle kui ka alla 0°C.

refrigeration duct/ducting system jahutussüsteem, külmutussüsteem

1a air supply duct õhutoitekanal

2b air return duct õhu tagasivoolukanal

refrigerated container / reefer container külmutuskonteiner, külmkonteiner

plug-in type / picture frame type liidetav külmutusseade

① *refrigeration duct (or ducting) system*, système de gaines de réfrigération, ou de gaines de distribution d'air froid.

② *air supply duct*, gaine de soufflage d'air.

③ *air return duct (to draw off viciated air)*, gaine de reprise d'air (pour évacuer l'air vicié).

See also key to fig. 134

Voir aussi la légende de la fig. 134

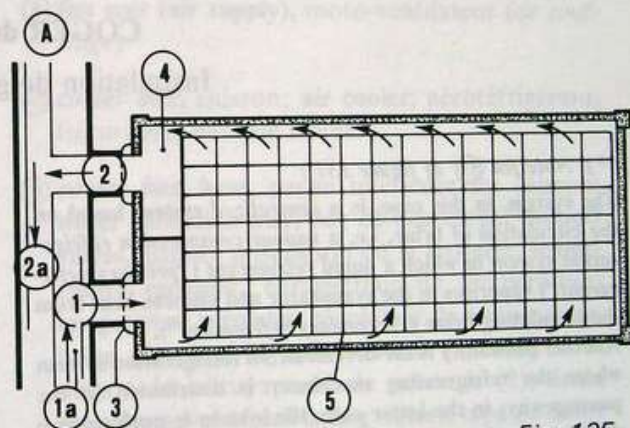

Fig. 135.

Külmkonteiner, pilt 136.

1 evaporator aurusti

2 machinery compartment masinaruum

3 goods / cargo kaup, last

4 fan ventilaator, tuuluti

5 air-cooled condenser õhkjahutusega kondensaator

6 water-cooled condenser vesijahutusega kondensaator

7 compressor kompressor

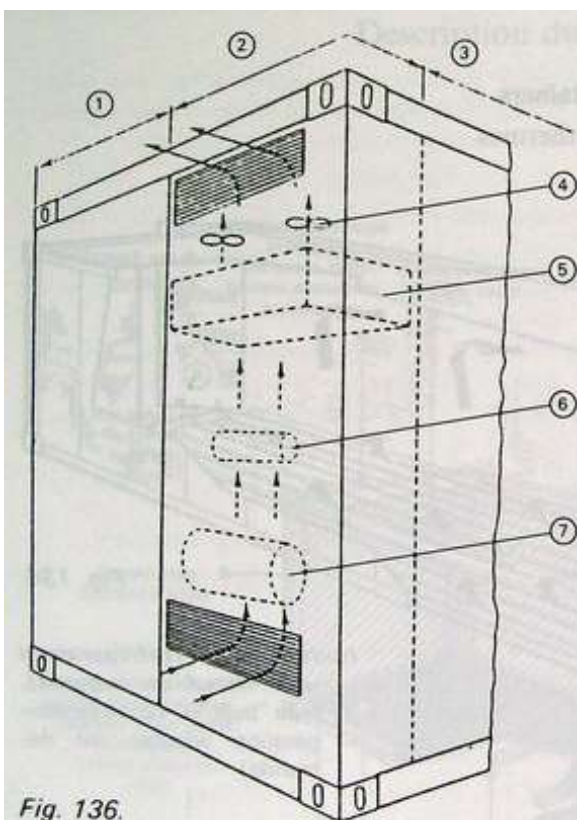

Fig. 136.

plug-in type, picture frame type (type provided with its own refrigerating machinery, or refrigerator plant), type "plug-in" (type doté de sa propre unité de réfrigération ou machine frigorifique).

① *evaporator*, évaporateur.

② *machinery compartment*, machinerie, compartiment moteur.

③ *goods, cargo*, marchandises.

④ *fans*, ventilateurs.

⑤ *air-cooled condenser*, condenseur refroidi à l'air.

⑥ *water-cooled condenser (optional)*, condenseur refroidi à l'eau (facultatif).

⑦ *compressor*, compresseur.

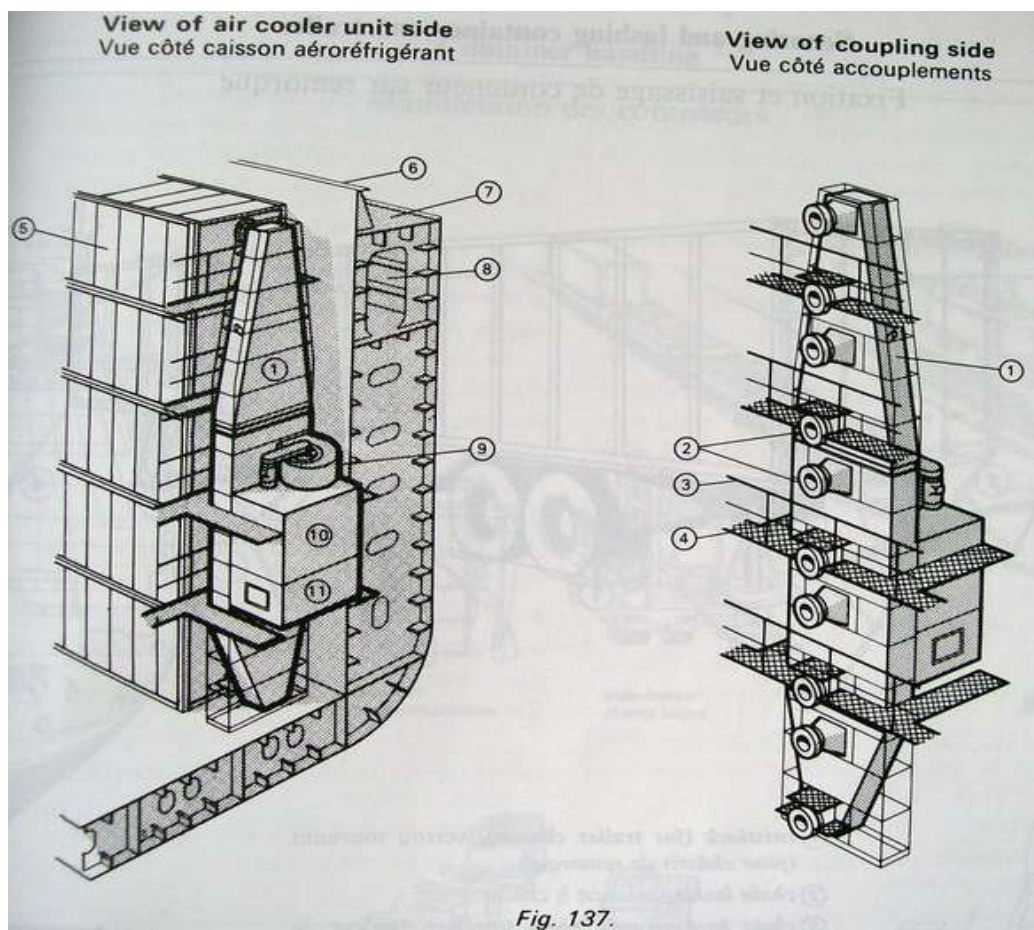
Tuulutus, pilt 137.

air cooler õhkjahuti

1 (cold) air duct / refrigeration duct/trunk (külm)õhutunnel

2 (pneumatic) coupling / bellows piece pneumoliides

3 rails reeling
 4 transverse walkway ülekäik
 5 insulated container termokonteiner, soojustatud konteiner
 6 hatch coaming luugukrae
 7 deck strip tekiriba
 8 passageway in the double hull topeltparda läbikäik/tunnel
 10 cooler box jahutuskast
 11 cooler box base jahutuskasti alus
 water collection tray veekogur
 shut-off valve sulgurventiil
 brine pipe lead-in and lead-out sooltee sisse-välja torustik

Järgmine korraline koosolek toimub 8.05.2007. kell 15.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 25
 08.05.2007.

Veeteede Amet
 Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Jüri Kask, Peedu Kass, Roland Leit, Reet Naber, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Konteinerisõnad.

2) Purjelaevasõnad.

1) E. Oja esitas arutlemiseks viimase osa konteinerisõnadest.

3 chain hoop-up unit / chain tensioner hoob-kettpinguti

4 lashing pot / lash weldment / flush star fitting soringupesa

5 trailer support jack / trailer spindle support (with ratchet) / jack stand vinttugi

6 wheel chocks tõkisking

Tegemist pole ainult rattaklotsidega, vaid kõikumisel tekkiva lokse vältimiseks kummastki otsast suletud tõkisega.

7 lashing chain with pneumatic tensioner pneumokettpinguti

8 support trestle / trailer horse pukktugi

9 star dome soringupesa

Leiti, et kuju on siin teisane ning põhimõtteline vaste võib olla sarnastel juhtudel üldine.

canvas presentkate

Kui konteineri ülaosa on avatud, siis kaetakse see veekindla kattega.

catwalk / manwalk / gangway käik

Jutt on tsisternkonteinerist.

collapsible lahtivõetav, kokkupandav

Otsustati esitada mõlemad vasted, täpsustuse peab andma kaastekst.

decal kleeps

folding lock liigendriiv

Tegemist on kokkupandava riiviga.

strapping rihmamine

Jutt on erinevate rihmadega kinnitamisviisist.

1) A. Raud tutvustas enda tööd purjelaeva sõnavara vallas ning esitas arutlemiseks mõned keerulisemad sõnad.

tauvärk, touvärk või **tõuvärk?**

Elav arutelu tõusis kohe pealkirja üle, kas jooksev taglas on **tauvärk, touvärk** või **tõuvärk**. Pärast keelelist ülevaadet selgus, et kõigil on oma kindel alus olemas. **Tõuvärk** tuleb inglise *tow* rahvalikust hääldusest **tõu**.

Tauvärgi aluseks on saksakeelne *Tauwerk* ja **touvärgi** aluseks hollandikeelne *touwwerk*. Erinevate sidemete

tõttu on eesti keelde jõudnud kõik 3. Otsustati, et ei hakata sõnastikus üht teisele eelistama ning esitatakse kõik.

outrigger saalingu sarv

pulley / fairleader soodi juhtsiiv

Ei pooldatud juhtratast.

Järgmine korraline koosolek toimub 12.06.2007. kell 15.00, Valge tänav 4.

Leidsin venekeelse seletuse ka klevanti kohta (see jääb edasiseks):

Klevant - 1. Konusoobraznõj kusok tverdogo dereva, vstavljaemogo v uzal, čtobõ poslednij ne zatjagivalsja.
2. Nebol'šoj derevjannyj brusoček cilindričeskoj formõ s krugloj võtočkoj (kipom) poseredine.
Upotrebljaetsja dlja soedinenija flagov s falami, na kotorõh oni podnimajutsja.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 26

12.06.2007.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 15.00, lõpp 16.50

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Jüri Kask, Peedu Kass, Roland Leit, Arvi Nordmann, Enn Oja, Hugo Palk, Ants Raud, Rein Raudsalu.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Enn Oja

Päevakord:

1) Jooksvad sõnad.

1) U.Laur esitas arutlemiseks jooksvaid küsimusi.

Taas vajas arutlemist **lennukiemalaev**. Osis **-emalaev** on toortõlge *mothership*'ist, kuid midagi sisulist juurde ei anna. Otsustati jääda ikkagi **lennukikandja** ja mitme teise lihtsustatud mõiste **lennukilaev** juurde. Samuti eelistati **eskortlennukilaeva**, **saatelennukilaev** toetust ei leidnud.

dale piigat

dan-layer poilaev

cutter kaater

Cutter on inglise merekeeles kasutusel mitme laevatüübi kohta. Siin peeti silmas *motor cutter* tüüpi kiirlaeva.

deckingsisetekikate, **tekikate** (siseruumis)

compass adjuster deviaator

discharge afloat lossimine merel/reidil

Siin ei sobi kasutada *afloat* - ujuvil.

mine diver miinituuker

power-operated sliding door ajamiga liuguks

stack korsten

feeder cargo ?

Kõlas küll toitlast, kuid otsustati see anda suvetööks.

vehicle cargo veeremlast

cleat klamp, knaap

Jäädi K.Olevi Meresõnastikus toodud vastete juurde.

club kahvli pikendi

in commission rivis, vahis, teenistuses

con laeva juhtima

conning skipper lootskapten

E.Oja märkis, et eurotõlkide poolt esitatud küsimustes on sõnatüvi *con* ette tulnud just Euroopa jõelaevandusega seotud seadustes. *Captain*'i või *masteri* asemel on seal ametlikult kasutusel just *conning skipper*.

Lõpuks soovis Merekeele nõukoja esimees U.Laur kõigile meeldivat suvepuhkust.

Järgmine korraline koosolek toimub 11.09.2007, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREEKELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri 27

18.09.2007

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Peedu Kass, Ants Raud, Arvi Nordmann, Aado Luksepp, Rein Raudsalu, Heino Jaakula, Ants Ärsis, Roland Leit, Taidus Linikoja, Mairold Vaik.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Päevakord:

1) Tervitused ja üldised teated

- a) U. Laur soovis Head Uut Aastat uue nõukoja koosolekute hooaja puhul.
- b) M. Hunt tutvustas uusi liikmeid:
Heino Jaakula – Veeteede Ameti kauaaegne töötaja, kes huvitaval kombel seni nõukoja tööst osa ei ole võtnud. Nüüd aga otsustas liitumiskutse vastu võtta, põhjendades: “Ega alguses ma ettepanekusse positiivselt ei suhtunud, aga kui eile *Eesti Päevalehest* lugesin, et Mereakadeemia tahab miinipildujast ümber ehitada õppelaeva, siis viskas küll üle.”
Mairold Vaik – Veeteede Ametis töötanud poolteist aastat, aga Teatmeteoste talitusse asub tööle alates 24. septembrist ja ühes sellega asub nõukoja koosolekuid vormistama. Sõitnud 5 aastat ka tüürimehena ja ehk oskab ka sõna sekka öelda...
Enn Oja on nüüd Põlvamaal koolipapa ametit pidamas, aga jääb nõukoja kaasamõtlejaks igal juhul.
- c) Teave Meresõnaraamatu kohta: ligi 31 tuhat sõna on koos, aasta lõpuks lootus valmis saada, praegu ollakse tähtede “r” ja „s“ juures.

2) Abiks tõlkijatele

Koolitajad küsisid meie käest nõu järgmiste terminite tõlkimisel:

Electronic Chart Display and Information System - elektronkaartide kuva- ja infosüsteem, ECDIS

Variandid: kaardikuvandus, arvutikaardi kuva- ja teabesüsteem.

Electronic chart - elektronkaart

variandid: raalikaart, arvutikaart

ECDIS adequate back up arrangement

-ECDIS-ele vastav (taastatav)
varuandmestik?

Jäi veel lahtiseks. *Back up* tähendus varu, *arrange* otsetõlkes seade. Arutelus põhiliselt suund sellele, et pigem rõhuda (varu)andmetele kui seda tagavatele seadmetele. Arutati ka sõna dubleeriv, kuna mõiste all mõeldakse ikkagi ECDIS-e uuemaid seadmeid, kus põhiseadme andmeid reaalselt salvestatakse ja selle avarii korral käivitub varuseade või süsteem, mis kasutab vahetult salvestatud andmeid.

Performance Standard for ECDIS-ECDIS-e tehnilised nõuded

variandid: ECDIS-e esitusstandardid, ECDIS-e teostusstandardid.

Electronic chart system-elektronkaartide süsteem

Chart carriage requirements-kaardiinfo nõuded

Raster Chart Display-rasterkaardi kuvar

variandid: **punktkaaardi kuvar**. Enn Oja märkus, et vektor- ehk joonkaardid on raster- ehk punktkaadid juba välja tõrjunud ja sõna raster ei ütle paljudele enam eriti midagi.

Private Chart-mitteametlik kaart

Orientation of the ECDIS display chart-up-kaardipõhine elektronkaardi kuvamine?

Jäi lahtiseks. Kaart ülal elektronkaardi kuvamine? Peaks olema sarnane ülejäänutega – põhi ülal elektronkaardi kuvamine, kurss ülal elektronkaardi kuvamine. *Chart up*-i kasutatakse eelkõige jõelaevastikus, kus põhi on kujutatud natuke viltu (vt. ka <http://www.maptech.com/support/doc.cfm?docid=179&plid=59>).

ECDIS radar overlay-radarikuva kandmine elektronkaardile

Variant ka: radarkiht elektronkaardil, radarikuva raalikaardil.

Electronic chart data-elektronkaardi andmestik

Appropriate folio (of paper charts)-piisav mere(sõidu)kaardikogu

Variandid: sobiv kaardikaust, vastav navigatsioonikaardi kaust.

Hydrographic Office- hüdrograafiateenistus

3) Meresõnaraamatusse lisatavad sõnae vasted

mooring

-laeva sildumiskoht (seisukoht,
ankurduskoht)

shorebased mooring system-kalda trossivaba (trossideta) sildumisseade

Kalda(poolne) sildumisseade, trossivaba kinnitussüsteem? Väljend on üsna uus, tähistab uut sildumisseadet, mis seisab kaldal ja laevaga kokkupuutel fikseerib selle enda külge (otsade ja trossidevaba, kaipoolse poordi küljes, vaakumiga).

shipboard mooring system -laeva trossivaba (trossideta) sildumisseade

line mooring-kinnitustrossidega sildumine

stern to shore mooring-ahtriga sildumine

linear mooring-pikisildumine (nt piki kaid)

alongside mooring-pardaga sildumine

Variandid: Pardati sildumine, parras pardasse sildumine, aga inglise keeles pigem *side to side mooring*- eelkõige mõeldud avamerel laevade omavahelist sildumist, aga pardaga sildumine on ka kai äärde.

mooring system-(laeva) kinnitussüsteem

Variant: laeva sildumissüsteem. Mõiste laiem, ei ole vaid seade. Süsteem võib koosneda mitmest seadmest või ka protseduurist.

conventional buoy mooring (CBM) system-tavaline poidele kinnitussüsteem

multiple buoy mooring (MBM) system-mitmepoiline kinnitussüsteem

mooring unit-kinnitusseade

mooring crew-sildumismeeskond

quick release mooring hook-kiirvabastushaak (nt haalpoil)

quarter mooring-ankruspring, springankurdamine

quayside bollard-kaipollar

fixed fendering-püsivenderdus

surface fendering-ujuvvenderdus

weathervaning-jeerimine, seegamine

RIS, River Information Service-Jõeteabe teenistus

MBS, Maritime Buoyage System-Merepoide süsteem

IALA, International Association of Aids to Navigation and Lighthouse Authorities – Rahvusvaheline meremärkide ja tuletornide administratsioonide liit.

INS, Integrated Navigation System-Ühildatud navigatsioonisüsteem

IBS, Integrated Bridge System-Ühildatud sillasüsteem

Järgmine korraline koosolek toimub 09.10.2007, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREEKELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 28

09.10.2007

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Ants Pärna, Arvi Nordmann, Aado Luksepp, Helga Heinoja, Taidus Linikoja, Roland Leit, Heino Jaakula, Ants Raud, Mairold Vaik.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutajad: Malle Hunt ja Mairold Vaik

Päevakord:

1) Sõnaraamatusse lisatavad sõnad

all aback-kõik purjed pakki
icing allowance-(laeva) arvestuslik jäätumiskoormus
afterend -ahtriosa, päraosa
anode-anood
zinkanode-tsinkprotektor
anti-clutter -*r-lok* särisummuti
area of navigation-meresõiduala
traffic area-liiklusala
seaborne attack-õhurünnak (lennukiemalaevalt)
shipping attack-(kauba)laevade ründamine
ship axes-laeva koordinaatteljed
shipborne barge-praamkonteiner, lihter
jigger [schooner] bark-*p/* kuunarpark, parkantiin
bear-puitteki nühkimise liivakivi
bear before the wind-sõitma pärituules
rudder carrier bearing-(rooli)palleri kandelaager
beetle-muskel, (puuhaamer)
reeming beetle-triivmuskel, triivhaamer
belly-*kõnek* (raapurje) paun
safety belt-ohutusvöö, (vabalang-päästepaadis) turvavöö
belting-paadi äärelaud
bilgewater-pilsivesi
haul block-(losspoomi) kannaplokk
head block-(losspoomi) nokaplokk
press boat-*pur* ajakirjanike paat, pressipaad
boatmaster-väikelaeva kapten [kipper]
quayside bollard-kaipollar
bracing -brassimine
brander-*aj* süütelaev
brush -pintsel
ice brush-jääsupp
collapsible bulwark-allalastav [allakeerata] umbreeling
continious bulwark-katkematu umbreeling
bunt-(raapurje) paun

call-*kindl* preemia
advance call-*kindl* avansspreemia
annual call-*kindl* aastane preemia
contribution call-*kindl* lisapreemia
fixed call-*kindl* kindelpreemia
special call-*kindl* eripreemia
break bulk cargo-tükikaup
feeder cargo-?

vehicle cargo-veeremlast
very large crude carrier (VLCC)-väga suur toornaftatanker (Dw 250 000 t)
ultra large crude carrier (ULCC)-ülisuur toornaftatanker(500 000 t
carry away-ära kandma (lainega üle parda, hoovusega
ankrult)
carry down-(hoovusega) ära kandma
carry downwind-triivima
carry out-(ankrut paadiga) välja viima
carry overboard-üle parda uhtuma
catering-(ühis)toitlustamine
cargohold ceiling-lastiruumi karner
double ceiling-topeltkarner
open ceiling-rigilatid
top ceiling-laekarner
certificate of entry-*kindl* vastutuskindlustuse tunnistus
certificate of minimum safe manning -ohutu mehitatuse tunnistus
certificate of nationality-laeva liputunnistus
trade certificate-(laeva) merekõlblikkuse tunnistus
rolling chock-kimmikiil
wheel chock-tõkisking
get clear off-madalalt lahti saama
in clear-avatud tekstiga (sides)
clear from alongside-kai äärest lahkunud
clear through customs-tolli formaalsusi läbima
cleat-klamp, knaap
pile cluster-kimppaal
stack cover-(laeva ajutine) korstnakate
Protection and Indeminty (P&I) Club -vastastikuse kindlustuse klubi
radar assisted collision-radari väärkasutusest tulenev kokkupõrge
operation chain of command-käsuliin
in commission-vahis, teenistuses, ravis
break communication (**brc**)-sidet katkestama
get into communication-sidesse astuma
visual communication-silmside, visuaalne side
hand bearing communication-käsipeilkompass
con-laeva juhtima (roolimehele käsklusi andes)
air cooled container-õhkjahutuskonteiner
insulated container-termokonteiner
reefer container-külmutuskonteiner, külmkonteiner
refrigerated container-külmutuskonteiner, külmkonteiner
thermal container-termokonteiner
water cooled container-vesijahutuskonteiner
contamination -reostus; saastamine; saastumine
residual contamination-jääksaaste
Port State Control-sadamariigi laevakontroll
Ship State Control-lipuriigi laevakontroll
leisure craft-lõbusõidulaev
caterinig crew-toitlustuspersonal
mooring crew-sildumismeeskond
head cringle-*p/* vallimutt
peak cringle-*p/* piigimutt
mixed crew-mitmerahvuseline meeskond

naval armed crew-mereväelastest meeskond (kaubalaeval)
cutter-kaater; kutter

dale-piigat
boat dale-paadi vikiauk
electronic chart data-elektronkaardi andmestik
damage-vigastus, kahju
collision damage-kokkupõrkevigastus
ice damage-jäävigastus, jääkahju
dan-layer-poilaev
decking-sisetekikate, tekikate (siseruumis)
well deck-kaevtekk
wood decking-teki puitkate

2) Elektronkaardi väljendid:

Merekeele nõukojalt paluti abi väljendi **Orientation of the ECDIS display chart-up** tõlkimisel. Palusime selgitust Veeteede Ameti kartograafidelt ja saime teada järgmist:

Chart-up ei ole sama, mis **north-up**.

Vahe väljendite chart-up ja north-up'i vahel on olemas. **Paberkaardil ei pruugi N alati ülespoole olla** (jõe-, kanali-, fjordi- jm kitsuste kaartidel), mõnele paberkaardile kantakse pilt nii, et standardmõõtmetega kaardile mahuks paremini (rohkem) ja oleks mugavam kasutada, siis on ka ilmakaarte (põhi-lõuna) märk juures (või kaardivõrk), tähistamaks, et see kaart ei ole N-up.

Kui ECDIS-es (menüü valikutest) valitakse chart-up kuva, siis kuvatakse display'l pilt sellises asendis nagu see on ametlikul paberkaardil. Valdavas enamuses chart-up kattub north-up'iga (seepärast eeldataksegi, et chartup=northup), aga on erandeid. Chart-up valitakse teadlikult (siiski väga harva), kui ollakse kursis, et sama piirkonna paberkaart ei ole N-up.

Tegelikult kasutatakse chart-up kuva väga vähe. Kui jõgedel-järvedel-fjordides-kitsustes lootside jaoks on N-up vahel ebamugav, siis pigem kasutatakse course-up kuva. Eesti kaardid on kõik N üles, k.a. Emajõe kohta.

Seega väljendit "**Orientation of the ECDIS display chart-up**" võiks tõlkida nii: **paberkaardipõhine elektronkaardi kuvamine.**

Järgmine korraline koosolek toimub 13.11.2007, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 29

20.11.2007

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Ants Pärna, Helje Heinoja, Taidus Linikoja, Roland Leit, Heino Jaakula, Ants Raud, Mairold Vaik, Mati Õun, Rein Albri, Reet Naber, Jüri Kask, Ants Ärsis, Rein Raudsalu.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Päevakord:

1) Meresõnaraamatusse lisatavad sõnad

a

agent

liner ~liini(laeva)agent

agreement

forwarding ~*mvl* ekspedeerimisleping

general agency ~üldine agenteerimisleping

liner agency ~liiniagenteerimise leping

pooling ~puulileping

altitude

celestial ~taevakeha kõrgus

cloud ~pilvisuse kõrgus

b

berth-note*mvl* kaikiiri

bill

liner ~of ladingliinikonossement, liiniveokiri

tramp ~of ladingtrampveo konossement, juhuveokiri

bulkhead

corrugated ~gofreeritud vahesein

wash ~tankisisene vahesein

bucklingkõmmeldumine

c

canvasserbrok(k)er (tegutseb laeva huvides)

cargo

feeder ~fiiderlast, jaotuslast

measurement ~mahtlast; mahukaup

certificate

~of seagoing servicemeresõidupraktika tõend

charges

handling ~stividorikulud, kaubakäitluskulud

commission

agency-commissionagendi komisjonitasu

conference

freight ~prahtimiskonverents, prahikonverents

control

damage ~

vigastusluure, avariiluure; elulisuse tagamine, hädaolukorra ohjamine

cost

landing ~slossimiskulud

crashworthykokkupõrkekindel

crashworthinesskokkupõrkekindlus

d

deck

inner ~sisetekkk

declaration

~of securityturvadeklaratsioon

dewatering

kuivendamine, vee eemaldamine

dischargeväljalask, väljavool; *sõj* ametikohuseid täitma

dispensationsoodusluba (väiksema merediplomiga sõitmiseks)

dive

fast ~*allv* kiirsukeldumine

maximum ~piirsukeldumine

practice ~õppesukeldumine

running ~sukeldumine käigult

stationary ~paigaltsukeldumine

test ~proovisukeldumine

dock

floating dry ~ujuvdokk

doggerdoger (teat kalapurjekas)

drag

ice ~jääankur

sea ~triivankur, tormiankur

drawing

work ~tööjoonis

“as-built” ~inventariseerimisjoonis

driverkäitur, jõuajam, *kõnek* mehaanik

dues

garbage ~jäätmetasu

e

embrail(kahvelpurje) kiitauga koristama

emergencepinnaldumine

end

guy ~*pl* kahvli nukk

inboard ~ketihalss (ankruketi laevapoolne ots)

outboard ~(ankruketi) ankrupoolne ots

ensign

break the ~!“lipp heisata!”

entreportkauba ümberlaadimiskoht (laevast laeva)

entry

duration of ~kindlustuslepingu kestus

expense

dunnage ~sseparatsioonimaterjalide ja –tööde maksumus

separation ~sseparatsioonimaterjalide ja –tööde maksumus

f

fiddletormiliistud söögilaua

fiddlekatlaruumi šaht

fittingliitmik

blocking ~lukustusliitmik (kont)

deck ~tekiliitmik (kont)

fix

visual ~visuaalne kohamäärang

footpoomiliik (kahvelpurjel)

forwardingekspedeerimine

freight ~kaupade ekspedeerimine

framekaar; karkass

freeboard

reduced ~vähendatud vabaparda kõrgus

g

gaskettihend; seising

gear

emergency steering ~avarii-rooliseade

girder

hull ~laevakere talastik

side ~pardastringer

grounding

soft ~pehme pinnasega madalale sõit

h

headpl kahvliliik, ülaliik, raaliik

i

index

freight ~prahiindeks

incident

security ~turvavahejuhtum, turvaintsident

insurance

extra ~täiendav kindlustus

l

ladder

hold ~lastiruumiredel, trümmiredel

laden

~by the headlastitud diferendiga vööri

~by the even keeltasalastis

~by the sternlastitud diferendiga ahtrisse

lamp

indicator ~indikaator, signaallamp

lance(katla tuletorude) puhastuspiik

lapstrakeklinkerplangutus

lapstrakerklinkerplangutusega paat

launching

end ~(laeva) pikiveesk(a)mine

side (way) ~(laeva) parrasveesk(a)mine

stern-first ~(laeva) ahtrigaveesk(a)mine

layout

cabin ~kajutite asendiplaan

general ~üldvaade

machinery ~jõuseadme asendiplaan

piping ~torustiku plaan

structural ~(laeva) talastiku skeem

leave

~to portjätma vasakule

~to starboardjätma paremale

lee-boardkoiääris

length

~of middle bodylaeva keskosa pikkus

letter

back ~tagatiskiri, garantiikiri

ship`s ~laevapilet

levelling(puistlasti) tasandamine

lever

trimming ~diferentiva momendi õlg

lie

~ totormima (tugevas tormis vastu tuult hoidma)

light

overtaking ~ahtrituli, hekituli

limits

trading ~*kindl* (lubatud) sõidupiirkond

line

both-side ~kahesuunaline laevaliin

corrangle ~tõusu samakõrgusjoon

control ~käsuliin

one-side ~ühesuunaline laevaliin

linerliinilaev

container ~konteiner-liinilaev

cruise ~matke-liinilaev

passenger ~reisi-liinilaev

linesteoreetiline (laeva)joonis

lip

chafing ~klüüsi ääris

port ~(umbreelingu) tormiluugi kaas

scupper ~piigardi nokk

list

checking ~kontrollnimistu

checker`s ~talmani kontroll-leht

packing ~pakkeleht

locker

damage control ~avariivarustuse kapp

lodicatorlodikaator, (laeva) lastimise arvutusseade

longitudinal

bottom ~põhjastringer

side ~pardastringer; pikitala

long-pooperpikapupiga laev

lungkops

artificial ~akvalang

escape ~*allv* ühemehe päästeaparaat

lurch

lee ~järsk kreen leipardasse

weather ~järsk kreen pealtuulepardasse

m

measure

security ~sturvameetmed

money

demurrage ~(laeva) üleseisuraha

mooring(*lisada*) laeva seisukoht, [ankurduskoht;
sildumiskoht]

linear ~pikisildumine (nt piki kaid)

line ~sildumine kinnitusotstega

n

notchjäikusribi läbiviik; väljalõige; sälk

note

backed ~*mv*l jaotuskorraldus

notice

preliminary ~*mv*l eelteatis

o

oar

double bank ~tõlvaer

off-hireajaprahingust väljasoleku aeg

operation

dunnage ~s(lasti) separeerimistööd

security ~sturvatoimingud

option

cargo ~*smv*l kauba asendusõigus

order

cargo release ~kauba väljastamiskorraldus

landing ~laadimiskorraldus

payment ~maksekorraldus

outfittingseadistustööd, seadistamine

outsiderautsaider (mitte laevanduskonverentsi liige)

outstandings*kindl* lahendamata nõuded

p

panamax

post ~Panama kanalisse mittemahtuv laev

period

insurance ~kindlustusperiood

pool

cargo poolkaubapuul

cross freight ~brutoprahi puul

freight ~prahipuul

net freight ~netoprahi puul

port

~of delivery(laeva ajaprahingusse) üleandmise sadam

~of redelivery(laeva ajaprahingust) tagastamise sadam

safe ~ohutu sadam

subsequent ~stäiendavad sadamad

pot

lashing ~soringupesa (tekis)

procedure

security ~sturvamenetlused

propeller

contra rotating ~svastastikku pöörlevad sõukruvid
fixed pitch ~jäiga sammuga sõukruvi
propulsorkäitur
pump-jet ~jugakäitur
water-jet ~jugakäitur
pulleysoodi juhtsiiv

r

rate
discharging ~lossimisnorm
loading ~lastimisnorm
ratio
slenderness ~sihvakustegur
re-charteringedasiprahtimine
record
loss ~kindlustusjuhtumite statistika
report
outturn ~akt kauba väljastamise kohta
rigidityjäikus
flexural ~paindejäikus
torsional ~väändejäikus
rise
~of floorkiilsus, kiilsusnurk
rolling
resonant ~resonantne rullumine

s

shell
bottom shellpõhjaplaadistus
slopsete, jääk
sloshingvedeliku loksumine osaliselt täidetud tankis
slot-charterosatšarter
spansille (vahekaugus struktuurielementide vahel);
kaaresamm
statement
general ~üldakt
station
conning ~laevajuhtimiskoht
strength
fatigue ~väsimustugevus
sub-agentallagent
subletedasiprahtimine
sue
sue and labour*kindl* kohtu- ja teeninduskulud
survey
on-scene security ~kohapealne turvaülevaatus

t

tank
stripped ~(naftaga) puhastatud tank
time
demurrage ~(laeva) üleseisuaeg

turnoverkäive, ringlus
cargo ~kaubakäive

u

unstuffingkauba lossimine konteinerist [treilerist]

t

tank

membrane ~membraantank (gaasitankeril)

trade

cross ~veod välisriikide sadamate vahel

transport

cargo ~kaubavedu

common ~tasuline vedu

domestic ~kabotaaživeod, siseriiklikud veod

turn

free of ~väljaspool järjekorda

v

venturerisk; riskantne

common ~ühine oht

vessel

blacklisted ~*kõnek* mustas nimekirjas olev laev

geared ~lastimisseadmetega laev

gearless ~lastimisseadmeteta laev

innocent ~süüta laev nt kokkupõrkes

voyage

break-up ~(laeva) lammutusreis

consecutive ~sjärjestikused reisirid

interim ~vahereis

w

whippinglaevakere võnkumine lümmingu tagajärjel

works

separation ~separeerimistööd, rimutööd

Järgmine korraline koosolek toimub 11.12.2007, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 30

11.12.2007

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 1615

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Taidus Linikoja, Roland Leit, Ants Raud, Maiold Vaik, Rein Albri, Ants Ärsis, Rein Raudsalu, Aado Luksepp, Peedu Kass.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1.Aasta viimast Merekeele Nõukoja koosolekut külastas VA peadirektor Andrus Maide, kes rääkis VA tegemistest ja projektidest – VTS maja valmimisest, uue jäämurdja riigihankest, tuletorniseltsi asutamisest ja lähenevast jäämurdehooajast.

2. Sõnade arutelu, küsimused uute tõlkevastete kohta

2.1 IBC, FIBC (big bag)

Inglise-eesti ohtliku lasti seletavast sõnastikust:

IBC - intermediate bulk container – vahekonteiner (mahutavuselt tavalise pakendi ja standardsete mõõtmetega konteineri vahele jääv kuni 3 m³ või 3 tonni mahutav pakend). ÜRO tüübinõuetele vastav ja nõuetekohaselt markeeritud (suur)pakend ohtlike ainete (kaupade) veoks, on ette nähtud mehhanismidega (kraanad, tõstukid jms.) käitlemiseks. On olemas jäiga ja mittejäiga ehitusega, metallist, plastist, tugevast mitmekihilisest plastkilest(kangast) või millestki muust valmistatud vahekonteinerid.

FIBC - flexible IBC – pehme (painduv, mittejäik, elastne) vahekonteiner. Vahekonteiner, mis koosneb kilest, kootud- või mõnest muust painduvast materjalist või nendest kombineeritud suurest kotist (kerest) ja vajadusel sisemisest voodrist või kattest koos vastavate käitamisvahendite ja teisaldusseadmetega.

rigid plastics IBC - jäigast plastist vahekonteiner – enamusjuhul ohtliku vedellasti vedamiseks.

<http://www.vta.ee/atp/failid/amdt IMDG glossary2007veebr.doc>

Uno Laur kommenteeris, et sõnad vahekonteiner ja puistlastikonteiner ei ole täpsed, sest puistlastikonteiner võib olla mistahes mõõtudega ja ka tavakonteineriga (20-jalane) võib samuti puistlasti vedada. Ja vahekonteineri väljend on eksiteele viiv, selle all võib arvata, mida tahes.

IBC – keskmahtkonteiner, keskmaht-puistkonteiner või keskmaht puistlastikonteiner, FIBC – elastne keskmahtkonteiner või elastne keskmaht puist(lasti)konteiner, Rigid plastic IBC – jäikplast keskmahtkonteiner või jäikplast keskmaht puist(lasti)konteiner.

Kuna üldjuhul on need konteinerid elastsed või „pehmed“, siis võiks tõlkest välja jätta sõna pehme/elastne. Sel juhul oleks parim väljend **keskmahtkonteiner** (suuruselt ja mahult on kõikide konteinerite reas vahepealne). Rigid IBC on erand ja siis vaja rõhutada, et see on jäik (tavalisest IBC-st erinev).

Puistlastikott või puistlastipakend ei ole ka valed väljendid, aga lähtuti sõnast „konteiner“.

Big bag kasutatakse nende konteinerite kohta sagedamini kõnekeeles, eestikeelne vaste võib olla otsetõlkes: **suurkott**.

2.2 Tõlgete valikvariantidest kõige täpsemad:

lifting strap –tõstetross

dry, flowable materials –kuiv, varisev puistmaterjal

2.3 Mereelektroonikas kasutatavad väljendid

WP - waypoint -teepunkt

collision approach-kokkupõrkeohtlik lähenemine

closest approach distance-vähim lahknemiskaugus,

Kommentaar: See on kaugus kahe laeva vahel, kui need on möödumisel teineteisele kõige lähemal.

distance to the closest approach- Kaugus vähima lahknemispunktini
(laevade lahknemisel)

Kommentaar: See on kaugus oma laevast kuni lähima möödumiskauguse arvutatud punktini.

time of closest point of approach- vähima lahknemiskauguse aeg [hetk]

TCPA - time to CPA (time to closest point of approach) – vähima lahknemispunktini jõudmise aeg

CPA - closest point of approach -...

Tähenduse sisu ja mõiste tõlke üle diskuteeriti kaua.

Variandid: **vähim lahknemiskaugus, vähim lähenemiskaugus, vähim lahknemispunkt, vähim lähenemispunkt?**

Kommentaar: Inglise keeles on mõistes sees sõna *point* - punkt -, mis peaks väljenduma koordinaatides, tõlkides tekitab segadust. *Point*-i võib tõlkida nii kauguse kui ka punktina? CPA-d kirjeldatakse üldjuhul distanttsina, kui palju jääb vahemaa laevadel kõige lähemal olles, mõiste tähenduses keegi ei kahtle. CPA on alati koos kaugusnäiduga (miilides), ilma selleta kaotab väljend mõtte. Sellest tuleb eelkõige lähtuda, väljendist oleneb, kuidas tõlkida sellega seotud teisi mõisteid. Kuna ei jõudnud kokku leppida, kas CPA-d tõlkida lähtuvalt punktist või distanttsist, siis järgmise nõukoja koosolekuni veel mõtlemist, kuidas väljendit tõlkida.

Järgmine korraline koosolek toimub 08.01.2008, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 31

08.01.2008

Veeteede Amet

Tallinn, Hundipea sadam

Algus kell 14.00, lõpp 1615

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Taidus Linikoja, Roland Leit, Ants Raud, Mairold Vaik, Rein Albri, Ants Ärsis, Rein Raudsalu, Aado Luksepp, Peedu Kass, Helje Heinoja, Jüri Kask, Reet Naber, Arvi Nordman, Ants Pärna, Dan Heering

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Aasta esimene Merekeelee nõukoja koosolek toimus kapten Peedu Kassi lahkel kutsel jäämurdja “Tarmo” pardal. Kohal oli enamik liikmetest ja külalisena ka VA välissuhete ja info osakonna juhataja.

2. Sõnade arutelu

AHTS vessel - anchor handling tug supply vessel – mitmeotstarbeline ankrupaigalduspuksiir,
ka mitmeotstarbeline merepuurplatvormide (naftaplatvormide) teeninduslaev.

Selgitus: Eelkõige on mõeldud laevu, mis on merepuurplatvormide paigaldamisel abiks, muude tööde hulgas on merepõhjaankrute ja vastukaalude paigaldamiseks. Kuid neid laevu saab ka väga paljudes muudes töödes kasutada, seepärast mitmeotstarbelised. Ainult teeninduslaevu nimetatakse järgnevalt: **PSV – Platform supply vessel** – merepuurplatvormide teeninduslaev.

azipod unit – gondelkäitur, asimuutkäitur, pöördkäitur

Jüri Kask: Terminid AZIPOD, AZIMUTH, podded propulsion unit jne. võiks eesti keelde tõlkida ühe terminiga - GONDELKÄITUR, vajadusel võib lisada selgitavad laiendid pöördgondelkäitur, elektriline (pöörd)gondelkäitur, mehaaniline (pöörd)gondelkäitur, fikseeritud gondelkäitur. Inglisekeelne selgitus [Wikipediast](https://et.wikipedia.org/wiki/Azipod).

podded propulsion - gondelkäitur
propulsion efficiency - propulsiivtegur

twenty foot equivalent unit - 20-jalase konteineri ekvivalentühik
fourty foot equivalent unit - 40-jalase konteineri ekvivalentühik

lifeline span - toprik, taavetite rõhttaak (huuktaak)

stringer deck - stringertekk (piikides, tankides), lastringer

drilling derrick - puurtorni poom

catwalk- ühendussild (piki laeva)

Selgituseks: ülekäigusild, enam levinud tankeritel, kus tekitorustike kohal on inimestele ohutu läbipääs piki laeva.

gangway - maabumistrepp, maabumislaud; pardaluuk, ka kitsas läbikäik piki parrast (umb)reelingu ja kõrge luugikrae vahel.

Märkus: ei ole sobiv kasutada väljendit: trapp, trepi tähenduses, kuigi on kõnekeeles rusesismina kasutusel.

excavated dock = graven dock - kuivdokk

pitching loads - pikiõõtsumiskoormus (laevale)
panting loads - pulseeriva läbipaine koormus (laevale) õõtsumisel
diagonal loads - diagonaalkoormus (laevale) põntsalainetuses
vibration loads - vibratsioonikoormus (laevale)
docking loads - dokkimiskoormus (laevale)

3. Jõuti ühisele seisukohale eelmisel koosolekul püstitatud lahknemisterminites:

CPA - lähim lahknemiskaugus, lähim lahknemispunkt
closest approach distance - lähim lahknemiskaugus
distance to the closest approach - kaugus lähimasse lahknemispunkti

time to CPA - lähima lahknemispunktini jõudmise aeg
time of CPA - lähima lahknemiskauguse (-punkti) hetk

4. Enne järgmist koosolekut eeltööks:

high grade cables - ohutu tross? Need on kerged sünteetilised trossid, mis ei "hüppa" katkemisel vaid venivad pikalt enne katkemist ja üsna ohutult. Kuidas kõige paremini nimetada?

hopper dredge(r) - **teisaldav bager**, teisaldussüvendaja, mudateisaldaja?

Sideloader – külglastimisseade, külglaadimissüsteem?

Järgmine korraline koosolek toimub 12.02.2008, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 32
12.02.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Heino Jaakula, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Ants Raud, Rein Raudsalu, Maiold Vaik, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Maiold Vaik

1. Sõnade arutelu

flat tow - pukseeritav käiguta objekt
flat towing - käiguta objekti pukseerimine

girting- puksiiri kaadumisoht haagil pukseerimisel

gob rope - puksiirtrossi piiral
gog rope- puksiirtrossi piiral

towing pins - puksiirtrossi postpiiral

selgitus: kaks posti puksiiri ahtris, mille vahelt jookseb puksiirtross

braided rope- põimtross
double braided rope- topeltpõimtross

to make tow- puksiiri võtmine, pukseerimise alustamine
to break tow- puksiiri äraandmine, pukseerimise lõpetamine
assist tug- abipuksiir

azimuth[ing] stern drive (ASD) tug - ahtri pöörd(gondel)käituriga puksiir

tractor tug- traktorpuksiir

bridle legs- priidel, pukseerimisvuntsid
selgitus: vuntsid pukseeritava objekti vööris

towing triangle- pukseerimiskolmnurk
founder plate- pukseerimiskolmnurk

towing licence- pukseerimisluba
bridge allision- kokkupuude sillasambaga

cushion[ing] effect- kaldaefekt
(võrdle *suction effect*)

2. Küsimused tõlkijalt:

castle - kastell
butterfly cramp- tiibkramp

Selgitus: Küsimused olid seotud joonisega, kus peal vana Egiptuse laev. Teki kõrgemaid osasid nii vööris kui ahtris nimetatakse kastellideks. Tiibkramp on tapi funktsiooniga puitosa tekiplankude jm suurte osade tihedamaks kinnistamiseks.

3. Jäämurdmisega seotud mõisted, mida lisada sõnaraamatusse:

beset vessel - jäävangis laev
breaking-out assistance - laeva jäävangist vabastamine, lahtisõit

cherry-picker - jäämurdja lootsitõstuk
churning the ice - jää purustamine sildumiskohal

forward mode - jäävangis laeva vabastamine ümbersõiduga

free sail- laevata puksiir, laevata jäämurdja
floebit - jääkämp
fracturing - pingemurd

frost smoke- pakaseaur, -suits, meresuits
külm õhk soojema vee kohal lahvandustes

head to tail collision - otsasõit jääkonvois
hydrocopter - hüdrokopter

amfiibsõiduk lootsi vedamiseks

IBPlott- jäämurdja teabekuar
ice belt 1- jäävöö
ice belt 2- jääriba

4. Eelmise koosoleku kodutöö:

high grade cable - kvaliteettross

hopper dredge(r) - teisdav bager, teisdav süvendaja

sideloader - parraslaadur, külglaadur, külglaadimisseade

Järgmine korraline koosolek toimub 11.03.2008, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 33
11.03.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.10

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Jäämurdmisega seotud mõisted, mida lisada sõnaraamatusse:

ice-breaker's notch – jäämurdja pukseerimissalk

ice-bound – jäävangis (sadama ja laevatee kohta); jäävangis (laev)

ice-clogging – jääummistus (kingstonikastis)

ice clutter – jääkuhi

ice floe – jääpank (üle 20m), ujuv jääväli, ajujää

ice flaw – ajujää kinnisjää piir
ice edge – jääserv
ice field – jääväli
ice-free – jäävaba
icebreaker heeling system - jäämurdja kreenimissüsteem
ice knife – jäänuga (roolikaitse)
ice mode – jääkäik, (suure võimsusvaruga laeval laevakere vigastuste vältimiseks)
ice rind – klaasjas jääkoorik (kuni 5cm)

jack-knifing – liigendumine kontaktpukseerimisel (jäämurdja kõrvalekalle kursilt pukseeritava laeva mõjul)

lead – laevatatav jäälöhe, lahvandus

new ice – noorjää, vastne jää
nilas – niilas (paksus kuni 10cm)
notch – towing – kontaktpukseerimine jääs
open ice – hõre jää
overpowered ship – liigvõimsusega laev (jäässõidul)
pancake ice – taldrikjää, pannkookjää
pre-break escort – jäämurdekonvoi, jäämurdekaravan
pudding fender – (jäämurdja) pukseerimissälgu vender
puddle – veelomp jää
quarter pass – laeva lahtisõit jäämurdjaga ahtri poolt

rafted ice – ladejää, kihiline jää
rafting – pealenihe, jää ladestumine, kihistumine
reamer – hõõrits (reibal), jäämurdja reguleeritav kerelaiend kanali laienduseks
ridged ice – rüsijää ahelik

Järgmine korraline koosolek toimub 08.04.2008, kell 14.00, Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 34

08.04.2008

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 1610

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Taidus Linikoja, Roland Leit, Ants Raud, Mairold Vaik, Rein Albri, Ants Ärsis, Rein Raudsalu, Peedu Kass, Helje Heinoja, Jüri Kask, Reet Naber, Ants Pärna

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Jäämurdmisega seotud mõisted, mida lisada sõnaraamatusse:

ice-cake – väike jääpank, taldrikjää, jäälahmakas (läbimõõduga 3 – 20m)

ridging – kurrutus, surutisest tingitud jääaheliku tekkepõhjus, rüsivallide moodustumine, jää rüüstumine

rotten ice – pude jää

rubble field – jäärusu (mitmekihiline ajujää)

rudder hard over – rool pardasse, rool (paremale, vasakule) üle

scope – ankruketi ulatus (ankrus seistes)

snowdrift – lumehang

shearing – ajujääpööris, ajujää pöörlev liikumine peasuuna suhtes

snow cat – mootorsaan (mitmekohaline)

snow-scooter – mootorsaan (kahekohaline)

sternboard mode – jäävangis laeva lahtisõit jäämurdja tagasikäigul

stern first – achter ees

strip – jääviirg, jääriba

stranded ice – kuivalejäänud jää, randunud jää

slush – lobjakas

shipwrecked person – merehädaline, laevahuku üleelanu

shuga – jääpuder, kämplobjakas

thaw hole – sula-auk (veelombi tekitatud auk jääs)

traffic restrictions – liikluspiirangud

unstuck vessel – (jäävangist) lahtisõidetud laev

vast ice – jääväli (läbimõõt kuni 10000m)

wagging – ahtri vangutamine (jääs sildumisel)

white ice – valgejää (paksus 30-70cm)

wriggle – jäässõidul vingerdama

young ice – noorjää (paksus 10-30cm)

Järgmine korraline koosolek toimub 13.05.2008, kell 1400, Valge tänav 3.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 35

13.05.2008.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Uno Laur, Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Arvi Nordmann, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Ants Ärsis, Taidus Linikoja.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Uno Laur tegi kokkuvõtte Inglise-eesti meresõnaraamatu koostamisest. Sõnade valik on lõpetatud, valmis on ka eesti-inglise pöörd sõnastik ja lühendite osa. Uuriti kirjastusest saadud küljendusnäidised.

Koosolekul arutati eessõna- ja vormistusküsimusi. Arutati rahastamise organiseerimist ja edasisi samme.

2. Õnnitleti Uno Lauri juubeli puhul ja tema terviseks tõsteti ka klaase.

3. Külastati Veeteede Ameti uut VTS-keskust ja tehti ühisfoto Tallinna lahe taustal.

Järgmine koosolek toimub 10. juunil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 36

09.09.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.10

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Heino Jaakula, Jüri Kask, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

5. Parandused Inglise-eesti meresõnaraamatu käsikirja:

accumulator

hydraulic ~ hüdroakumulaator

manually charged hydraulic ~ käsitsi täidetav hüdroakumulaator

Sõna aku kasutatakse tavaliselt elektrivoolu puhul

ballast

segregated ~ lisada: segregeeritud ballast

harbor on Ameerika inglise keeles. Briti inglise keeles on **harbour**

barge

sludge ~ kõntsapraam; fekaalipraam

ka nafta- ja (õli)tanki mudane sete on sludge

base-ship

baaslaev

boiler

exhaust gas ~ utilisatsioonikatel

box

cable ~ lisada: kaablikarp

lisada: valve ~ ventiilikarp

casualty ja sellest tuletatud terminid Eesti seadlusandluses ei ole terminit laevaavarii vaid on **laevaõnnetus**, **raske laevaõnnetus** jne

ceiling

bilge ~ pilsikatted

certificate

~ of competency

laevapere liikme meresõidudiplom,
-kutsetunnistus

engineer's ~

laevamehaaniku meresõidudiplom,
-kutsetunnistus

chest

valve ~ lisada: ventiilikarp, klapi või ventiili kere

coil

refrigerating ~

lisada: jahutussiug

conditioner

lisada: kliimaseade

Lisada lühend: **CRP** contra rotating propellers vastastikku pöörlevad sõukruvid

crinoline kaitsepiire; torpeedotõrjevõrk

See ei ole ainult sõjanduse termin. Mereleksikon ütleb, et krinoliin on laevakerest väljaulatuv kronstein, mis kaitseb sõukruvi, rooli, tiiburlaeva tiibu jt allveeosi.

daytanklisada: päevatank

deliverylisada: tarne, tarnimine

lisada: **double hull tankert**opeltkerega tanker

lisada: **doubler**katteplaat

drive

azimuthing stern ~

lisada: **(ASD)** ahtri pöörd(gondel)käitur

equipment

electric-power ~ elektriseadmed

fire recording ~tulekahju avastamise seadmed

extinguisher

carbon dioxide ~süsihappegaaskustuti

fire-bridge(katla) kolde lävi

firemaintuletõrjemagistraal

foundationvundament

(mehhanismide puhul on õige öelda vundament)

gauge

gauge ~ veenäiduklaas

glass

water ~ veenäiduklaas

hand –drivenkäsiajamiga

incidentlaevaõnnetus

Incrustantlisada: sadestised küttepindadel

Installationlisada: seadmestik

investigation

accident ~laevaõnnetuste juurdlus

Lisada uus termin:

lighting

low-location ~ (evakuatsiooniteede) madalvalgustus

liner

shaft ~ (sõu)võlli kattehülss, või kaitsekate

machinery

propulsion ~ peajõuseade

Lisada uus termin:

manifold

exhaust(gas) ~ heitgaaside kollektor

Lisada uus termin:

moonpool

veeskamisšaht

output

lisada: väljundvõimsus

pitting

lisada: piting

plate

doubler ~ dublöö, katteplaat

propeller

reversible ~ muutsammsõukruvi

recess

stuffing box ~ lisada: (kolvisääre) tihendikarp

Lisada uus termin:

report

casualty investigation ~ laevaõnnetuse juurdluskokkuvõte (-aruanne)

ring

oil ~ õlirõngas

scavenging

crankcase ~ karterläbipuhe

single-hull ühekereline (laev)

sleeve

fairwater ~ sõuvõlli voolundi

sternframe ahtritääv, ahtritalastik, ahtrikaar

stuffing-box

tihendikarp

supercharger ülelaadimisagregaat, ülelaadur

tailshaft sõuvõll, sabavõll

Lisada uued lühendid:

CSRcontinuous synopsis record laevaandmete alaline register
CSS coordinator of surface search pindotsingujuht
DWLdesigne waterline arvutuslik veeliin
DSCdynamically supported craft tiibur
EDO emergency duty officer merepääste valveohvitser
FOC fuel oil consumptionkütuse erikulu
LEE low-emission engine väikese õhureostusega masin
MCR maximum continuous rating(rate)nimivõimsus, kestval koormamisel max lubatud võimsus
MEP mean effective pressure keskmine efektiivne rõhk
MIP mean indicated pressurekeskmine indikaatoriline rõhk
MP marine pollutants merereostusained
POC pilotage exemption certificatelootsitasõidu luba
PAM pitch actuating mechanismsõukruvi sammumuutmise mehhanism
S-VDR simplified voyage data
recorderlihtsustatud reisiinfo [-teabe] salvesti

Märkused:

EEBD avariiringamisaparaat evakueerumiseks
(See ei ole suitsusukeldaja aparaat)
EPIRBõnnetuskoha määramise raadiopoi
GOFREPSoome lahe laevaettekannete süsteem
HShigh speed craftkiirlaev
OWSpilsivee separaator

Järgmine merekeelevõukoja koosolek (erandkorras) toimub 23. septembril kell 14.00
Veeteede Ametis, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 37
23.09.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Hugo Palk, Ants Raud, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

6. Parandused Inglise-eesti meresõnaraamatu käsikirja:

underwater acoustics - allveehelilevi
survey area - meremõõdistuste ala
unsurveyd area - mõõdistamata ala
true movement attachment - tõelise liikumise näitur
mosquito attack - torpeedokaatrite rünnak
autotuning - isehäälestumine
pleasure cruise boat - matkelaev
damage control booklet - vigastuste kontrolli formular
messboy-messipoiss
operation control center - juhtimiskeskus
wind cone - tuule hoiatusmärk (koonus)
correct trim and list - trimmi ja kreeni korrigeerimine
control group - kontrollrühm
damage control group - vigastusluurerühm
fore-and-aft line - laeva pikitelgjoon
give (on shore) the head line! - „vööriots kaldale (anda)!”
give (on shore) the aft line ! - „ahtriots kaldale (anda)!”
midship line-diametraaljoon
take the slack out of the line -(kinnitus)otsa lõtk välja võtta
longboat - aj pikkpaat (viikingite laev)
gyro-drive motor - vurri elektrimootor
high water neap - kvadratuurne kõrgvesi
low water neap- kvadratuurmõõnade madalvesi
mean highwater neap- kvadratuur tõusude keskmine kõrgvesi
tidal observations - loodete vaatlus
standing order- püsikorraldused
orient - orienteerima, idamaad, hommikumaad, Orient
perigee - perigee (ümber Maa tiirleva keha lähim punkt Maale)
sailing routes - laeva (sõidu)teed
screw-post - sõukruvitäav
screw-rudder - sõukruvirool
flying jib sheet - pudinkliivri soot
double skin ship - topelt väliskestaga laev
dynamic stabilization system - (laeva) positsioneerimise süsteem
inertial navigation system- inertsnavigatsiooni süsteem
vast heaving! - „stopp hiiva!”
ferry-cruise vessel - matkeparvlaev

vest - vest (riietusese)
whelps - haaltrummel

2. Parandused pöörd sõnastikku

allohvitseride mess - petty officers mess
allvee- - undersea
ankrukohast kõrvale kalduma - miss the anchor
armeeritud - sandwich
baasjaam, baasraadiojaam- base receiver
elektrijõuseade - electric power plant
degaseerimine- gas freeing
jeerimine - slewing
kai äärde haalama - heave alongside
kaubatõste- lift
käsklusi jagav ohvitser, juhtiv ohvitser, sõjasadama ülem – commandant
konterbandilaev- interlooper
sihtmärk- sitting target
masinaruumi juhtimispuht - engine control room
mereadministratsioon - maritime administration
poomiulatus- reach
„pimendada!” - black out!
purje juurde võtma- make more sail, make sail
rahvusvaheline nullsügavus-international low water datum
sadamamaks- harbo(u)r dues
vahiohvitseri päevik -navigating officers note book
veo- ja tõukurpuksiir - tracktor/puscher tug

3. Kartograafide küsimus

Sisevete märgile, mis vene keeles on **свальное течение** vajatakse eestikeelset vastet. Merekeele nõukoda pakkus **põikvool**.

Järgmine koosolek toimub 14. oktoobril kell 14.00 Veeteede Ametis Valge tn 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 38

21.10.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Jüri Kask, Uno Laur, Aado Luksepp, Roland Leit, Arvi Nordmann, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Sõnaraamatu lühenditeosa arutelu:

A		
A	abeam	traaversis, ristkursil
	aft	ahtris, ahtri taga
A&CP	anchors and chains proved	ankrud ja ankruketid katsetatud
A&I	accident and indemnity	õnnetus ja kindlustus, kahjustus ja kahjutasu, avarii- ja kahjutasu
a.t.s.b.e.	all time saved both ends	kogu laadimis- ja lossimissadamas kokkuhoitud aeg
a.t.s.d.o.	all time saved discharging only	kogu kokkuhoitud aeg lossimisel
a.t.s.l.o.	all time saved loading only	kogu kokkuhoitud aeg laadimisel
a.w.t.s.b.e.	all working time saved both ends	kogu kokkuhoitud tööaeg laadimisel ja lossimisel
a.w.t.s.d.o.	all working time saved discharging only	kogu kokkuhoitud tööaeg lossimisel
a.w.t.s.l.o.	all working time saved loading only	kogu kokkuhoitud tööaeg ainult laadimisel
A/C	account current	jooksev arve
	alter course	kursimuutus
A/D	above deck	tekil
A.D.	accidental damage	juhuslik kahju
a/o, a.o.	account of	(kellegi) arvel
A.O.R	any one risk	mistahes risk
A/S	annual survey	aastaülevaatus
	alongside	pardati, piki parrast/kaid, parda ääres, kai ääres, (last tuua) parda äärde
Astn	astern	taga, ahtri taga
A/T	apparent time	tõeline aeg
a/w	above water	üle veepinna
AA	after arrival	pärast saabumist
	always afloat	alati ujuvil
	apparent altitude	taevakeha näiv kõrgus
AAAA	always accessible, always afloat	alati ligipääsetav, alati ujuvil
AAB	always accessible berth	alati ligipääsetav kai
AAOSA	always afloat or safely aground	alati ujuvil või ohutult põhjal
AAR	against all risks	mistahes riski vastu, iga riski vastu
	all average recoverable	kõik kahjud hüvitatavad
AARA	always accessible or reachable on arrival	saabumisel alati juurdepääsetav või lastimisseadmete ulatuses

AB	able-bodied seaman	vanemmadrus
	above bridge	sillast kõrgemal, sillast ülesvoolu
ABC	automatic bridge control	automaatne juhtimine sillast
ABCU	automatic bridge control system for unattended engine room	mehitamata masina juhtimine sillalt
ABD	apparent bulk density	näiv puistetihedus
ABDC	after bottom dead centre	pärast alumist surnud punkti
ABM	abeam	traaversis, riskursil
ABR	abreast	pardati, kõrvuti
ABS	American Bureau of Shipping	USA klassifikatsiooniühing
ABT	about	umbes, ligikaudu
AC	additional charge	lisamaks, lisakulu
	automatic control	automaatjuhtimine
Ac	altocumulus	kõrgrümpilved
ACAS	automatic central alarm system	automaatne keskhäiresüsteem
	automatic collision avoidance system	automaatne kokkupõrke vältimise süsteem
ACC	accept	heaks kiitma
	account	arve
	accepted	aktsepteeritud, heaks kiidetud
acc. cop.	according to the custom of the port	vastavalt sadama tavale
ACCU	automatic control-system certified for unattended engine room	vahita (mittemehitatud) masinaruumi jaoks kinnitatud automaatne juhtimissüsteem
ACD	Admiralty chart datum	admiraliteedi kaardinull
ACES	automatic checkout and evaluation system	automaatne väljalülitus- ja hindamissüsteem
ACK	acknowledge	kinnitus; kinnitama, tunnustama
	acknowledgement	kinnitus, tunnustus
ACP	anchors and chains proved	ankrud ja ankruketid katsetatud
ACS	air cushion ship	hõljuk(laev)
	automatic control system	automaatjuhtimissüsteem
ACV	air cushion vessel	hõljuk(laev)
AD	accident damage	avariikahjustus
	after draught	ahtrisüvis
	alongside date	sildumiskuupäev
	average depth	keskmine sügavus
	after date	pärast antud kuupäeva
	awning deck	purikatusega tekk
ad.val.	ad valorem	vastavalt väärtusele
ADF	automatic direction finder	automaatne raadiopelingaator
ADFT	after draught	ahtrisüvis
ADJ	adjustment	reguleerimine, justeerimine
ADK	awning deck	päevapurjega tekk
ADR	accident data recorder	avariandmete salvesti
AF	advanced freight	ettemakstud prahiraha

AFRA	average freight rate assessment	keskmise prahimäära hindamine
AFS	International Convention on the Control of Harmful Antifouling Systems on Ships	Rahvusvaheline konventsioon kontrollist laevakere kinnikasvamist takistavate värvide kasutamise üle
AFSPS	arrival first sea pilot station	saabumine esimesse mere-lootsijaama
aft.	after end of ship	laeva ahtriosa
AG	above ground	(mere)põhja kohal
	agreement	kokkulepe, leping, lepe
AGd	agreed	nõus
AGL	above ground level	maapinna kohal
agt.	agent	agent, esindaja
	against	vastu
AGW	actual gross weight	tegelik brutokaal (tegelik kogukaal)
AH	after hatch	ahtriluuk
	access hole	pääsuava, pääsuluuk
ahd	ahead	ees, edasi, ette, vööris
AHT	anchor handling tug	(puurplatvormi) ankrutõstepuksiir
AHTS	anchor handling tug supplier	(puurplatvormi) ankrutõste-ja teeninduslaev
AI	accident and indemnity	õnnetusjuhtumi hüvitus
AIS	automatic identification system	automaatne tuvastussüsteem
ALERT	automatic life-saving emergency radio transmitter	automaatne elupääste-avarii(raadio)saatja
ALRS	Admiralty List of Radio Signals	Admiraliteedi raadiosignaali käsiraamat
alt	altitude	kõrgus
ALTS	all laytime saved	kogu kokkuhoitud seisuaeg
ALW ACC	always accessible	alati ligipääsetav
AML	absolute maximum loss	täielik maksimaalne kahjum
AMNT	amount	hulk, kogus
AMOB	automatic meteorological oceanography buoy	automaatne mereilmapoi
AMSL	above mean sea level	üle keskmise merepinna taseme
AMVER	automated mutual assistance vessel rescue system	laevade vastastikuse päästeabi automaatsüsteem
AN	arrival note	saabumisteatis
Anch	anchorage	ankruala, ankrukoht
AO	awaiting orders	korralduste ootel
AOA	angle-of-attack	ründenurk
AOB	any one bottom	mistahes laev
	as on board	nii nagu lastitud
AOD	as of date	märgitud kuupäeval
AOE	any one event	mistahes juhtum
AOG	arrival of goods	lasti saabumine, kaupade saabumine
AOH	after office hours	pärast asutuse tööaega
AOL	any one loss	mistahes kahju

AOLC	any one location	mistahes koht
AOO	any one occurrence	mistahes juhtum
AOR	any one risk	mistahes risk
	at own risk	oma vastutusel, omal riisikol, omal riskil
	Atlantic Ocean Region	Atlandi ookeani piirkond
AOR-E	Atlantic Ocean Region East	Atlandi ookeani idapiirkond
AOR-W	Atlantic Ocean Region West	Atlandi ookeani läänepiirkond
AOS	any one steamer	mistahes aurik
AOV	any one vessel	mistahes laev
AOVoy	any one voyage	mistahes reis
AP	account paid	makstud arve
	additional premium	(kindlustuse) lisapreemia
	after peak	ahterpiik
	after perpendicular	ahtriperpendikulaar, ahtrilood
	anchor position	asukoht ankrus
	anchor proved	ankur katsetatud
	approximate position	ligikaudne asukoht
	assumed position	eeldatav/oletatav asukoht
AP-B	after perpendicular to centre of buoyancy	ahtriloodist ujuvuskeskmeni
APBH	after peak bulkhead	ahterpiigi vahesein
AP-G	distance from aft perpendicular to centre of gravity	ahtriloodist raskuskeskmeni
APL	as per list	nimekirja kohaselt, nimekirja järgi
APP	aft perpendicular	ahtrivertikaal, ahtrilood
App. Alt.	apparent altitude	näiv kõrgus
App. Co.	apparent course	näiv kurss
Appd.	approved	heaks kiidetud, kinnitatud
APS	arrival pilot station	saabumissadama lootsijaam, lootsivõtukoht
APT	after peak tank	ahterpiik
APWT	after peak water tank	ahterpiigi veetank
AQ	any quantity	mistahes kogus
AR	all risks	kõik riskid
	arrived	saabunud
ARB	automatic radar beacon	automaatne radarmajakas
ARC	automatic remote control	automaatne kaugjuhtimine
arch	archipelago	arhipelaag, saarestik
ARCS	Admiralty Raster Chart Service	Briti Admiraliteedi rasterkaartide teenistus
ARPA	automatic radar plotting aid	automaatne radarpositsioonide arvuti
arq	arquipelago	arhipelaag, saarestik
ARQ	automatic request for repeat	automaatne kordamispäring
ARR	arrival	saabumine
ARS	advanced rescue system	täiustatud päästesüsteem
arvd	arrived	saabunud
arvl	arrival	saabumine
AS	as stated	nagu märgitud/näidatud
	average speed	keskmine kiirus

	alongside	parda ääres, kai ääres, (last tuua) parda äärde
As	altostratus	kõrgkihtpilved
ASA	always safety afloat	alati ohutult ujuvil
ASD tug	azimuth[jing] stern drive tug	ahtri pöörd(gondel)käituriga puksiir
ASAP	as soon as possible	võimalikult kiiresti
ASL	above sea level	üle merepinna
ASOCS	advanced ship's operation control system	täiustatud laevakäitluse juhtimissüsteem
ASPD	average speed	keskmine kiirus
ASPW	any safe port in the world	mistahes ohutu sadam maailmas
Ass. Pos.	assumed position	eeldatav/oletatav asukoht
AST	astern	ahtri pool, ahtris, taga
	at same time	samal ajal
AZ	azimuth	asimuut
AZ-EL	azimuth-elevation	asimuutkõrgus
AZIPOD	azimuth podded drive	pöördkäitur
ATA	actual time of arrival	tegelik saabumisaeg
ATC	actual time of completion	tegelik lõpetamisaeg
ATD	actual time of departure	tegelik lahkumisaeg
ATDN	any time day & night	mistahes ajal, nii päeval kui öösel
ATDNSHINC	any time day/night Sundays and holidays included	mistahes ajal, nii päeval kui öösel, pühapäevad ja pühad kaasa arvatud
ATH	above the horizon	silmapiiri kohal, horisondi kohal
athw.	athwartship	põiki laeva
ATL	actual total loss	tegelik kogukahju, laevahukk
AtoN	Aids to Navigation	navigatsioonivahendid
ATS	acquisition and tracking system	asukoha- ja kursimärgimise süsteem
	all time saved	kogu kokkuhoitud aeg
ATSBE	all time saved both ends	kogu kokkuhoitud aeg nii laadimisel kui lossimisel
ATSDO	all time saved discharging only	ainult lossimisel kokkuhoitud aeg
ATT	Admiralty Tide Table	Briti Admiraliteedi loodetetabelid
ATU	automatic tracking unit	automaatne kursimärkurseade
ATUTC	actual times used to count	tegelik ülelugemisele (talimisele) kulunud aeg
AU	alarm unit	häireseade
AUL	average useful life	keskmine kasulik kasutusiga
AUSREP	Australian Ship Reporting system	laevaettekannete süsteem Austraalias
AUW	all-up weight	hõljuki kogukaal
Aux	auxiliary	abi-
AW	above water	üle veepinna; pealvee-
	actual weight	tegelik kaal

	all weather	iga ilmaga
	against wind	vastu tuult
AV	apparent volume	näiv maht
	ad valorem	vastavalt väärtusele
av adj	average adjustment	dispašš, üldavariikahjude arvutus
Av. Bd.	average bonds	avariibond
Av. Disbts.	average disbursements	üldavariikulud
AWD	awning deck	päevapurjega tekk
avg	average	keskmine
AWIWL	always within Institute warranty limits	alati laevade sõiduala piirangute piirkonnas
AWO	all weather operations	igailmategevus
AWRI	additional war risk insurance	sõjariski lisakindlustus
AWTS	all working time saved	kogu kokkuhoitud tööaeg
AX	aftercastle	pupp, jüüt
B		
B	breadth	laius
	black	must
B/B	both to blame	mõlemad on süüdi (laevakokkupõrkes)
B.b.	below bridges	lastimine/lossimine allpool (jõe)sildu
B.B.cl.	both to blame collision clause	kokkupõrkeklausel "mõlemad on süüdi", jagatud süü kokkupõrkel
B.P.	bill payable	tasutav võlakiri/veksel
B.R.	bill receivable	väljaostetav võlakiri/veksel
b.t.	berth terms	liinitingimused
B/E	Bill of Exchange	käskveksel, käskvõlakiri
	Bill of Entry	tollideklaratsioon
B/G	bonded goods	tolliladustatud kaubad
B/H	Bill of Health	sanitaardeklaratsioon
B/L	Bill of Lading	veokiri, konossement
B/N	booking note	tellimuskiri, broneerimiskiri
B/P	bill payable	tasutav võlakiri/veksel
B/R	bill receivable	väljaostetav võlakiri/veksel
B/S	bill of sale	ostu-müügileping
	bill of store	kauba impordiluba
B/St	bill of sight	ajutine tollideklaratsioon
BA	breathing apparatus	(allvee)hingamisaparaat
	British Admiralty	Briti Admiraliteet
BAC	bunker adjustment charge	kütusehinna tasandusmaks
BACO	barge container	praamkonteiner
bags/bulk	part in bags, part in bulk	osa kottides, osa puistena
ball	ballast	ballast
BARECON	Bareboat Charter Party	laevapereta (laeva) prahtimisleping
BB	ballast bonus	tühisõiduhüvitis
	bareboat	laevapereta laev
	below bridge	allpool silda
	break bulk	lossimise alustamine
	bulbous bow	pirnvöör
BBB	before breaking bulk	enne lossimise alustamist

BBC	Bareboat Charter	laevapereta laeva prahtimisleping
BC	Code of Safe Practice for Solid Bulk Cargoes	mereveo eeskiri (koodeks) puistlasti (v.a. vili) veoks
BCH	Code for the Construction and Equipment of Ships Carrying Dangerous Chemicals in Bulk	Ohtlike puistkemikaalide mereveoks ettenähtud laevade konstruktsiooni ja varustuse eeskiri (koodeks)
BCR	bow crossing range	vööri ees kurssi lõikava (laeva) kaugus
BCT	bow crossing time	vööri eest möödumise aeg
bd.	board	parras, poord
	bond(ed)	tolliladustatud
BDE	below deck equipment	tekialune seadmestik
BDI	both dates inclusive	mõlemad kuupäevad kaasa arvatud
bdth	breadth	laius, (laeva) laius
BE	Bill of Exchange	käskveksel, käskvõlakiri
BEATS	both ends, all time saved	lastimise ja lossimise aja tasaarveldus
BENDS	both ends	lastimise ja lossimise sadam(ad)
BFI	Baltic Freight Index	Läänemere prahiindeks
BHP	brake horse power	mootori võimsus
BI	both inclusive	mõlemad kaasa arvatud
BIMCO	The Baltic and International Maritime Conference Organisation	Balti ja Rahvusvaheline Merendusnõukogu
bk	broken	katki, purunenud
bkw	breakwater	muul, lainemurdja
BL	Bill of Lading	veokiri, konossement
BLU	Code of Practice for the Safe Loading and Unloading of Bulk Carriers	puistlastilaevade ohutu laadimise ja lossimise eeskiri (koodeks)
BM	beam	traavers, (laeva) laius
	bearing marker	peilinguviisir radaril
	bending moment	paindemoment
bn	beacon	meremärk, signaaltuli, raadiomajakas, tuletorn
BN	berth note	kaikiri
	booking note	tellimuskiri, broneerimiskiri
bnd	bound for	sihtsadam
BO	buyer's option	ostja valik, ostja õigus valida
	broker's order	maakleri (lastimis-, laadimis-) korraldus
BOA	berthing on arrival	sildumine saabumisel
BOB	bunker on board	kütus pardal, punker pardal
BOD	bunkers on delivery	punkerdus laeva üleandmisel taimtšarterisse
BOFFER	best offer	parim pakkumine
BOP	balance of payment	makse tasaarveldus
BOR	bunkers on redelivery	kütus (laeva) tagastamisel taimtšarterist

BP	between perpendiculars	perpendikulaaride vahel, loodide vahel
Br	breakers	murdlainetus
Brl	barrel	vaat, tünn
		barrel (mahuühik, mõõtühik)
BRG	bearing	peiling
BROB	bunkers remaining on board	punkerjääk pardal
BS	bunker surcharge	punkri ülekulu(tus)
	British Standards	Inglise standardid
BST	British Summer Time	Inglise suveaeg
BT	berth terms	liinitingimused
	ballast tank	ballastitank
BTU	bow thrust unit	vööripõtkur
bu	blue	sinine
BUNKER	International Convention on Civil Liability for Bunker Oil Pollution Damage	Rahvusvaheline konventsioon tsiviilvastutusest punkrikütuse reostuskahjude eest
BW	brackish water C1532	riimvesi
	ballast water	ballastvesi
	breakwater	lainemurdja
BV	Bureau Veritas	Prantsuse klassifikatsiooniühing
BWAD	brackish water arrival draught	saabumissüvis riimvees
BWDD	brackish water departure draught	väljumissüvis riimvees
BWM	International Convention for the Control and Management of Ship`s Ballast Water and Sediments	Rahvusvaheline konventsioon laevade ballastvee ja setete kontrolli ja käitlemise kohta
BWT	ballast water tank	ballastveetank
C		
C	cable	kaabel
	calm	tuulevaikus
	cape	neem
	captain	kapten
	centre	kese, keskpunkt
	course	kurss; kursus
C&F	cost and freight	hind ja prahiraha (müügitingimus)
C&I	cost and insurance	hind ja kindlustus (müügitingimus)
c.i.f.	cost, insurance and freight	hind, kindlustus ja prahiraha (müügitingimus)
C/A	Court of Appeal	apellatsioonikohus
C/E	chief engineer	vanemmehhaanik
C/N	consignment note	veosaateleht, veokiri, veose saateleht
	cover note	ajutine kindlustustõend
	credit note	krediidi teatekiri, krediidi aviis
C/O	certificate of origin	kauba päritolutõend
	chief officer	vanemohvitser, vanemtüürimees

C/P	charter party	prahileping, tšarter
C/SNEE	consignee	kaubasaaja
CA	cash account	sularahaarve
ca	calcareous	lubjane
CABA	Compressed Air Breathing Apparatus	suruõhu-hingamisaparaat
CABAF	currency and bunker adjustment factor	valuutakursi ja kütusehinna kooskõlastustegur
CAD	cash against delivery	sularaha tarne vastu
	cash against documents	tasu sularahas kaubadokumentide esitamisel
CAF	cost and freight	hind ja prahiraha (müügitingimus)
	currency adjustment factor	valuuta kooskõlastustegur
CAL	calibrate	kompassi deviatsiooni kompenseerima
CALDOVREP	ship reporting system for the Dover Strait TSS	laevaettekannete+D656 süsteem Doveri väinas
Calib	calibration	kompassi deviatsiooni kompenseerimine
CALM	Catenary Anchor Leg Mooring	avamere ankurdussüsteem sildumispoile
Canc.	cancelled	tühistatud, annulleeritud
CAP	cash against policy	tasumine sularahas kindlustuspoliisi eest
CAPZ	capsize indicator	kaadumisindikaator
CARS	collision avoidance radar system	kokkupõrke vältimise radarsüsteem
CAS	collision avoidance system	kokkupõrke vältimise süsteem
Cas	castle	tekiehitis
Cb	cumulonimbus	rünksajupilved
CBD	cash before delivery	sularaha enne kauba üleandmist
cbl	cable	kaabeltau; kaabel
CBM	conventional buoy mooring	tavasildumine haalpoile
CBT	clean ballast tank	puhas ballastitank
Cc	cirrocumulus	kiudrünkpilved
CC	compass course	kompassikurss
	cubic capacity	ruummahutavus, kubatuur
	continuation clause	jätkamistingimus
CCP	controllable pitch propeller	muutsammuga sõukruvi
CD	calling device	väljakutseseade
	cargo documents	lastidokumendid, kaubadokumendid
	chart datum	kaardinull
	customary despatch	laeva väljaklaarimine sadama tavade kohaselt
CDI	course deviation indicator	kursist kõrvalekalde näitur
CDU	control display unit	kontrollkuvar
CE	chief engineer	vanemmehhaanik
CES	Coast Earth Station	kosmoseside (INMARSATi) maapealne kaldajaam
	crew escape system	laevapere päästesüsteem

CF	carriage free	tasuta vedu, franko sihtsadam
	centre of force	jõukese
	conversion factor	ümberarvestustegur, teisendustegur
	cost and freight	(kauba) hind ja prahiraha
CFM	container flow management	konteinerivoo korraldus
CFR	cost and freight	(kauba) hind ja prahiraha
CFS	container freight station	konteinerterminali ladu
CG	centre of gravity	raskuskese
	Coast Guard	rannavalve
CGA	cargo's proportion of general average	kauba osa üldavarii kahjudes
CGH	Cape of Good Hope	Hea Lootuse neem
CGSA	carriage of goods by Sea Act	merekaubaveo seadus
CH	cargo hatch	lastiruumiluuk, lastiluuk, laadluuk
	compass heading	kompassikurss
	custom house	tollimaja
CHA	competent harbo(u)r authority	pädev sadamavõim
CHABE	charterer's agents both ends	prahtija agent reisi mõlemas otsas
Chan	channel	kanal
Ch	channel	kanal
CHOPT	charterer's option	prahtija valik, prahtija valiku järgi
CHTRS	charterers	prahtijad
Ci	cirrus	kiudpilved
CIA	cash in advance	ettemaks sularahas, ettemakse (avanss) sularahas
CIE	captain's imperfect entry	kapteni esitatud esialgne (toll)deklaratsioon
CIF	cost, insurance & freight	(kauba) hind, kindlustus ja prahiraha
CIF&E	cost, insurance, freight & exchange	(kauba) hind, kindlustus, prahiraha ja valuutakursi vahe
CIF&I	cost, insurance, freight & interest	(kauba) hind, kindlustus, prahiraha ja ostja poolt kantud aktseptikulud
CIFC	cost, insurance, freight and commission	(kauba) hind, kindlustus, prahiraha ja maakleri komisjon
CIFC&I	cost, insurance, freight, commission & interest	(kauba) hind, kindlustus, prahiraha, maakleri komisjon ja ostja poolt kantud akseptikulud
CIFE	cost, insurance, freight and exchange	(kauba) hind, kindlustus, pra-hiraha ja valuutakursi vahe
CIP	carriage and insurance paid	kaubavedu ja kindlustus tasutud

CKD	completely knocked down	täielikult lahti monteeritud (transpordiks)
ckpt	cockpit	kokpit
Cl	clay	savi
CL	Container Load	täis konteiner
CLC	International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage	Rahvusvaheline konventsioon naftareostusest põhjustatud kahjustuste kompenseerimise fondi asutamisest
cld	cleared	klaaritud, klaar
clkw	clockwise	päripäeva, kellaosuti liikumise suunas
CLP	container load plan	konteinerite laadplaan
CM	centre of mass	massikese
	cubic meter	kuupmeeter
CMG	course made good	põhjakurss
CMM	Commission for Maritime Meteorology	Meremeteoroloogia Komisjon
CNIS	Channel Navigation Information Service	Inglise kanali navigatsiooniinfoteenistus
CNSL	cancel	tühistama, maksvusetuks tunnistama
CO	cash order	käsk sularahamakseks
	Chief Officer	vanemtüürimees
Co	coral	korall
COA	contract of affreightment	prahileping, prahtimisleping
C.O.A.	cash on arrival	makse sularahas (laeva) saabumisel sihtsadamasse
COB	cargo on board	last pardal, kaup pardal
COC	certificate of competency	laevajuhi diplom
COD	cargo on deck	tekilaadung, last tekil
	cash on delivery	makse sularahas kauba saabumisel sihtsadamasse
COF	certificate of fitness	vastavustunnistus
C of B	Centre of Buoyancy	ujuvuskese
COFC	container on flat car	konteiner platformvagunil
COG	centre of gravity	raskuskese
	course over ground	põhjakurss
COGS	carriage of goods by sea	merekaubavedu
COI	Certificate of Inspection	laeva ülevaatusakt
Colln.	collision	kokkupõrge
COLREG	Convention on the International Regulations for Preventing Collisions at Sea	Rahvusvaheline laevakokkupõrgete vältimise eeskirja konventsioon
Com.	commission	vahendustasu, komisjon
Consgt.	consignment	kaubapartii
Conv.	conveyance	vedu, transport, edasitoimetamine
COP	customs of the port	sadamatavad
COR	cash on receipt	sularaha makse kauba kättesaamisel

CORR	correction	õiend, parand, parandus, korrektuur
COS	cash on shipment	tasu sularahas kauba ärasaatmisel
COSPAS-SARSAT	Search and Rescue Satellite System	mereotsingute ja pääste satelliitsüsteem
CoSWP	Code of Safe Working Practices For Merchant Seamen	tööohutusreeglid kaubalaevastiku meremeestele
COT	cargo oil tank	naftalasti tank
COW	crude oil washing	toornaftaga tankide pesu
CP	carriage paid	vedu tasutud
	centre of pressure	survekese
	charter party	prahikiri, prahileping, tšarter
CPA	claims payable abroad	nõuded tasutakse välismaal
	closest point of approach	lähim lahknemiskaugus
CPD	charterers pay dues	prahtija tasub lõivud (tollimaksud)
CPP	clean petroleum products	puhtad naftaproduktid
	controllable pitch propeller	muutsammuga sõukruvi
CPU	r (raadioside)	keskprotsessor
CPT	carriage paid to	vedu tasutud kuni
CQD	customary quick despatch	tavalise kiirusega laadimine ja lossimine
Cr	credit	krediit, krediteerima
	creditor	krediitor, võlausaldaja
	creek	abajas, kitsas merelaht
CR	current rate	jooksev maksumäär (tariif)
	company's risk	ettevõtte risk
	carrier's risk	vedaja risk/vastutus
CRB	cargo record book	laadungiraamat
CRO	cancelling returns only	kindlustuspreemia tagastatakse ainult kindlustuse tühistamisel
CROB	cargo remaining on board	pardale jäänud last, veel pardalolev last
CRS	course	kurss; kursus
	coast radio station	kaldaraadiojaam (GMDSS)
CRT	cargo retention clauses	kaubasäilitamise klausel
CS	call sign	kutsung, kutsesignaal
Cs	cirrostratus	kiudkihtpilved
CSC	container service charge	konteinerteeninduse maks
	International Convention for Safe Containers	Rahvusvaheline konteinerite ohutuse konventsioon
CSD	closed shelter deck	suletud šeltertekk, suletud kaitsetekk
CSH	continuous survey of hull	laevakere regulaarne ülevaatus
CSM	continuous survey of machinery	regulaarne laevaehhanismide ülevaatus
CSP	container service port	konteiner-liinilaeva kohustuslik sisenemissadam
CSR	continuous synopsis record	laevaandmete alaline

		register
CSS	Code of Ship Management Standards	laevajuhtimise koodeks
	coordinator of surface search	pinnaltotsingu juht
CSS Code	IMO code of Safe Practice for Cargo Stowage and Securing	lasti ohutu stauimise ja kinnitamise koodeks
CSWP	Code of Safe Working Practices	tööhutusreeglite koodeks
CT	conference terms	merekonverentsi poolt seatud tingimused
CTL	constructive total loss	täielik konstruktsiooniline kahju; konstruktsiooniline laevahukk
CTO	combined transport operator	segaveekorraldaja
CTS	course to steer	roolitav kurss
CTU	cargo transport unit	kaubaühik, lastiühik
CTW	course to waypoint	kurss teepunkti(ni), kurss pöördepunkti(ni)
CU	course up	kurss ülal
Cu	cumulus	rünkpilved
CUP	course up	kurss ülal
CURS	cursor	mehaaniline visiir, näitur, kursor
CW	commercial weight	harilik kaubanduses kasutatav kaal
CVD	countervailing duty	tasandustollimaks
CWE	cleared without examination	klaaritud ülevaatuseeta, klaaritud kontrollimata
CWL	construction water line	ehituslik veeliin, konstruktiivne veeliin
CWO	cash with order	tasutud sularahas tellimuse esitamisel, ettemaks
cwt	hundred weights	inglise tsenter (50,802 kg)
CVs	consecutive voyages	järjestikused reisid
Cy	clay	savi
CY	container yard	konteinerite ladu
D		
D&H	dangerous and hazardous cargo	ohtlik ja riskantne kaup
d.f.	dead freight	surnud praht (tasu kasutamata laadruumi eest)
d.p.r.	daily pro rata	vastavalt (proportsionaalselt) päevade arvule
D/A	days after acceptance	niimitu päeva pärast kinnitamist (aktsepti)
	documents against acceptance	dokumendid väljastatakse pärast kinnitamist (aktsepti)
D/C	deviation clause	klausel laeva õigusest ettenähtud laevateest kõrvale kalduda
D/D	delivered at destination	last toimetatud sihtsadamasse

	delivered at docks	üle antud dokis (kail), franko dokk
	damage done	tekitatud vigastus
	days after date	päevad pärast (kindlat) kuupäeva; pärast niimitut päeva
	days after due	päevad pärast tähtpäevumist
D/O	delivery order	(kauba) väljastamiskorraldus
D/P	delivery against payment	(kauba) üleandmine pärast tasumist
	document against payment	dokumendid pärast tasumist
D/R	delivery receipt	üleandmise kviitung
	deposit receipt	üldavarii osamaksukviitung
D/T	date and time	kuupäev ja kellaaeg
DA	discharge afloat	lossimine ujuvil (mitte põhjale laskudes)
	disbursement account	laeva sadamakulude arve
DAF	delivered at frontier	üleandmisega piiril, tarnimine piirini
DAMFORDET	damages for detention	(laeva) kinnipidamist põhjustavad vigastused
DAP	days all purposes	igaotstarbelised päevad (lastimiseks/lossimiseks)
DAS	docking aid system	dokkimist (sildumist) abistavad süsteemid
DAV	delivered alongside vessel	üle antud laeva parda ääres
DB	double bottom	topeltpõhi, kahekordne põhi
DBB	deals, batten and boards	liistud, lauad ja plangud (metsalasti kohta)
DBE	despatch money at both ends	tasu kokkuhoitud aja eest nii lastimisel kui lossimisel
DBEATS	despatch payable both ends on all time saved	kokkuhoitud aja eest tasutakse vastavalt kokkuhoitud ajale nii laadimisel kui lossimisel
DBELTS	despatch payable both ends on laytime saved	kokkuhoitud aja eest tasutakse vastavalt kokkuhoitud seisuajale nii laadimisel kui lossimisel
DBEWTS	despatch payable both ends on working time saved	kokkuhoitud aja eest tasutakse vastavalt kokkuhoitud tööajale nii laadimisel kui lossimisel
DBT	double bottom tank	topeltpõhjatank
DC	deck cargo	tekilast
	damage control	vigastusluure
	direct current	püsihoovus
DD	daily discharge	päevane lossimine
	delayed delivery	viittarne
	dry docking	dokkimine; kuivdokk
	dangerous cargo on deck	ohtlik last tekil, ohtlik tekilast, ohtlik kaup tekil
	deep draught vessel	suure süvisega laev

Dd	delivered	tarnitud, üle antud, kätte toimetatud
	doubled	kahekordne, topelt
DDC	destination delivery charge	sihtpunkti kättetoimetamise tasu
DDP	delivered duty paid	(kauba) kohaletoimetamine tollilõivu tasumisega
DDU	delivered duty unpaid	tollilõivu tasub ostja
DECR	decrease	vähendada
DEFREP	report of vessel breakdowns	ettekanne laeva vigastuste (avarii) kohta
deg	degree	kraad
DEL	delete	tühistama, kustutama
	delivery	laeva üleandmine ajaprahangusse
deld.	delivered	tarnitud, laev üle antud ajaprahangusse
DEM	demurrage	(laeva) üleseisuraha, üleseisuaeg
DEMDES	demurrage/despatch money	üleseisuaeg/kokkuhoitud aja eest tasutav summa
DEP	departure	lahkumine, ärasõit, väljasõit
DEQ	delivered ex quay	lastimine kait
DES	delivered ex ship	lossimine laevalt
DESP	despatch	kiirtööraha
DEST	destination	sihtkoht, sihtpunkt
DET	detention	viivitus, kinnipidamine
DEV	deviation	deviatsioon, kõrvalekaldumine ettenähtud laevateest (kursist)
DEW	distant early warning	varane eelhoiatus, varajane (eelnev) hoiatus
DFL	draught full load	süvis täislastis
DFO	diesel fuel oil	diislikütus
DFRT	deadfreight	surnud praht (tasu kasutamata kandevõime ja/või ruumi eest)
dft	draught	süvis
	drift	triiv
DG	dangerous goods	ohtlikud kaubad, ohtlik last
	diesel generator	diisलगeneraator
	degaussing	demagneetimine
DGA	dangerous goods anchorage	ohtliku lastiga laevade ankurdusala
DGN	dangerous goods note	teade ohtlikest kaupadest
DGPS	Differential Global Positioning System	üleilmne tugijaamadega satelliitkohamääramise süsteem
DHD	demurrage half despatch	kokkuhoitud aeg võrdub poole ülekulutatud ajaga (lastimisel/lossimisel)
DHDATSBE	despatch half demurrage on all time saved both ends	ülekulutatud aeg võrdub poole kokkuhoitud ajaga (lastimisel/lossimisel)
Dia	diaphone	diafoon, (tuletorni) sireen

DIO	dispatch money payable in respect of time saved at the loading port only	kiirtoõraha makstakse vaid laadimissadamas kokkuhoitud aja eest
Dir	directional	suunav
DIS	delivered into store	tarnitud lattu, üleantud lattu
dis	discharge	lossima, lossimine
	discount	mahaarveldus, allahindlus
Disbts	disbursements	kulud, väljamaksed laevakulude katteks sadamas
DISCH	discharge	lossima
DISPORT	discharge port	lossimissadam
DISRATE	discharging rate	lossimismäär
DIST	distance	vahemaa, kaugus
dk	deck	tekk
	dock	dokk
	dark	tume
Dk.Ho.	deck house	tekiehitis
dld	delivered	tarnitud, laev üle antud ajaprahingusse
DLO	despatch loading only	kiirtoõraha kokkuhoitud aja eest ainult laadimisel
DLOSP	dropping last outward sea pilot	viimase väljaviiva merelootsi laevalt lahkumine
dly	daily	iga päev, päeviti
Dm	midships draught	süvis laeva keskosas
DMDO	distillate marine diesel oil	destillaat-diislikütus
DMG	distance made good	tegelikult läbitud vahemaa
dmdl	depth moulded	teoreetiline (laeva) pardakõrgus
DN	dispatch note	kiirtoõrajateade
Dn	dolphin	paalpost, paal
DNC	day-night capability	ööpäevane võimekus
	distance to new course	vahemaa uue kursini
	digital nautical chart	numbriline (digitaalne) merekaart
DNP	duty not paid	tasumata tollimaks (-lõiv)
DNV	Det Norske Veritas	Norra klassifikatsiooniühing
DO	deck officer	tekiohvitser, tüürimees
	delivery order	väljastamiskorraldus
	diesel oil	diislikütus
DOA	date of arrival	saabumiskuupäev
DOC	document of compliance	vastavustunnistus (SMS)
Doc. Att.	document attached	dokument lisatud
DOD	date of departure	lahkumiskuupäev
	date on dock	dokkimineku kuupäev, sildumiskuupäev
Dol	dolphin	paalpost, paal
DOLP	drop off last pilot	viimase lootsi laevalt lahkumine
DOLSP	dropping off last sea pilot	viimase merelootsi laevalt lahkumine
DOP	dropping outward pilot	väljaviiva lootsi laevalt lahkumine

DOSP	dropping outward sea pilot	väljaviiva merelootsi laevalt lahkumine
DP	destination point	sihtpunkt
DP	dynamic positioning	laeva dünaamiline (positsioneerimine) kohalhoidmine (sõukruvide, pötkurite abil)
DPA	designated person ashore	kaldaesindaja (SMS)
DPP	damage protection plan	vigastusluure kava
	dirty petroleum products	puhastamata naftasaadused
DPTH	depth	sügavus
DPV	duty paying value	tollitava kauba maksumus
DR	dead reckoning	laakimine, laevatee arvutus
Dr.	debtor	võlgnik, deebitor
DRC	damages received in collision	kokkupõrkel saadud vigastused
	daily running cost	päevane jooksevkulu
DRK	derrick	losspoom, poom
DRP	dead reckoning position	arvutatud asukoht
DSC	dangerous goods, solid cargoes and containers	ohtlikud kaubad, tahked kaubad ja konteinerid
	digital selective calling	digitaalväljakutse, digitaalne väljakutse (raadiosagedusel 2187,5 kHz)
	dynamically supported craft	tiibur
DSO	direct shipment order	otsesaatekorraldus
DSR	daily shipping report	päevane tüürimehekviitung
DSV	diving support vessel	tuukrilaev
DZ	danger zone	ohuvöönd, ohuala
dt	date	kuupäev
DT	deep tank	süvatank
	delivery time	(laeva) üleandmise aeg
DTD	distance to destination	kaugus sihtpunktini
DTG	distance to go	kaugus sihtpunktini
DTW	distance to waypoint	teepunkti kaugus
DW	deadweight	kandevõime, dedveit
	deep-water	süvavee-
DWA	dock water allowance	lubatud veetase dokis
DWAT	deadweight all told	kogukandevõime
DWBT	deep water ballast tank	sügaval asetsev (alumine) ballastveetank
DWL	design waterline	arvutuslik veeliin
DWP	deep water port	süvasadam, süvaveesadam
DWR	deep water route	süvaveeline laevatee
DWT	deadweight	kandevõime, dedveit
DY	delivery	laeva üleandmine ajaprahingusse
	duty	tollimaks, lõiv
DZ	danger zone	ohuvöönd, ohuala

Järgmine koosolek toimub 11. novembril kell 14.00 Veeteede Ametis Valge tn 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 39

11.11.2008.

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 15.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Naber Reet, Ants Raud, Ants Pärna, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

7.Eduard Hunt

Koosolekut alustasime leinaseisakuga meie pikaaegse liikme kapten Eduard Hundi mälestuseks.

8.Meresõnaraamatust

Järgmisel nädalal läheb „Inglise-eesti meresõnaraamat“ trükki. Sel koosolekul tehti veel mõned ettepanekud sissejuhatuse ja kaanetekstide osas ning paar parandust lühendites.

9.Küsimus tõlkijalt:

Traverse board - pinnkompass

Selgitus: See on ajalooline, purjelaevade vahitüürimeestel kasutuses olnud töövahend, millel on eestikeelne vaste olemas.

10.Merekeelee nõukoja tulevikust:

Kuna suur töö on lõpusirgel, tekkis küsimus, mis saab MN tööst edasi. Kohalolnud olid seisukohal, et töö otsa ei saa, sest tõlkeabi võõrkeeltest vajatakse endiselt ja uusi

termineid tuleb nii kiirelt peale, et neile eestikeelsete vastete otsimiseks ja loomiseks on vaja spetsialistidest koosnevat meeskonda. Samas on minevikku hääbumas paljud terminid ja ajaloolise mälu ning kultuuri hoidmise huvides tuleks need sõnad kokku koguda ja mingil määral ka levitada ning populariseerida. MN liige Ants Raud on kokku kogunud hulga materjali purjelaevade ehituse ja taglastuse kohta. Kogumist tuleb jätkata ning tuleviku jaoks tallele panna. Huvi ja võimaluse korral saaks sellest materjalist raamatu kokku panna. Samuti on palju Eesti mereajaloost ja -keelest raamatutesse talletamata.

Töö Eesti merekeelele ei lõpe, detsembris ilmuv raamat on selle suure töö oluline verstapost, kuid keel areneb edasi. Edasised konkreetsemad suunad tulevad arutlusele jaanuaris.

Järgmine korraline koosolek toimub 09.12.2008 kell 14.00 Valge tänav 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 40

16.12.2008.

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 13.00, lõpp 14.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Heino Jaakula, Jüri Kask, Peedu Kass, Madis Käbin, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Reet Naber, Arvi Nordmann, Hugo Palk, Ants Pärna, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mati Õun, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Uus termin

Jüri Kask esitas nõukojale eesti vaste leidmiseks ingliskeelse termini **skysail**.

Teatavasti on targad mehed välja mõeldud laevadele vööri kinnitatava purje (inglise keeles *skysail*), mis lisab käiku, aitab kütust kokku hoida ja seega loodust säästa. Keiselpuri ei sobi, sest see käib purjelaeva kohta.

Mairold Vaik:

Eesmärk polnud mitte laevale nimetust leida, vaid asjandusele, mis sel laeval edasi aitab liikuda (olgu siis puri, para..., lohe või muud). Paras pähele on muidugi, aga eestikeelse nimetuse leidmisega on isegi kiire, enne kui meedia midagi laiemalt kasutama hakkab. Hea oleks, kui saaks teada mingi rannakaluri või elutarga merega seotud mehe esimest hüüatust, kui ta sellist asja näeks, see paneks asja paika. Igasugu otsetõlked ja inglise tuletised tuleb eos kõrvale jätta (skaipuri, taevapuri).

Uuspuri? Kui kaua ta ikka uus on, 4-5 aastat juba insenerid sellega tegelenud...

Beluugapuri kah nagu ei sobi, kuidagi kalapurjeks läheb...

Saksapuri sakslastest ehitajate järgi? Kuid on kahemõtteline. Hamburgipuri?

Kõrgpuri? Ülapuri? Viidates sellele, et asub tööasendis laevast väga kõrgel-eemal? Tekstides kasutatakse ka sõna *kite*, *towing-kite*. Kite tähendab ülapurje (kerge ülapuri) või tuulelohet.

Puksiirpuri? Pukserpuri? Lohepuri? Kaitpuri? Käiturpuri? Lastipuri? Ökopuri? Europuri (viimased kaks küll irooniaga segatult)...

Endale hakkas meeldima **ülapuri**. Kui just vanade purjelaevade terminoloogiaga nügima ei hakka...

Skysail = *towing-kite wind propulsion*

Skysail website: <http://www.skysails.info/index.php?id=472&L=2>

Taidus Linikoja:

Vaadates neid pilte (purjed tänapäeva kaubalaeva masti küljes) tuli mulle mõte, et kõige enam meenutab see puri taganttuule spinnakeri, kui kasutada nimetust "puri" merenduse terminina. Teiseks mõtlesin, et see on ju langevari. Tuulelohe asemel kohaldaksin näiteks spinnakeri mõistet, kuna minu arusaama järgi on

nende mõlema kasutamise eesmärk sama nn **taevapurjega** või **taevatiivaga**. Tehniline teostus võib ju erineda.

Uurisin, kuidas on **skysail** juba käibesse läinud.

Delfi majandusväljaanne Forte on selle juba laevaloheks ristunud.

<http://forte.delfi.ee/archive/article.php?id=17743632&categoryID=19375436&ndate=1198015200>

Kui rannas käiakse lohet lennutamas, siis mõeldakse ikka kindlat asja, mitte seda, et ongi päris lohe paela otsas. See sobiks ka laeva jaoks nimetada: **laevalohe**. Muud nagu vist välja ei nuputa, sest purjega ei ole sel ka mingit seost...

Postimees nimetab kõrgtehnoloogiliseks loheks/purjeks :)

<http://www.postimees.ee/181207/esileht/majandus/302163.php>

Seal on ka video.

Muidugi võiks selle purje ka esimese laeva nime järgi nimetada beluugapurjeks.

Beluuga on samas kala nimi... <http://et.wikipedia.org/wiki/Beluuga>

Kuigi eesti keeles on palju sõnu, millel täiesti erinevad tähendused.

Helje Heinoja:

Tean, et on olemas mingi lohelennuk. Ega seda laeva + lohet ei saaks kokku nimetada lohelaevaks? Siis piisaks lohepurjest? Või kahes sõnas "laeva lohe"? Lohelaev ainult selle purje kohta tundub kuidagi võõras, õigemini, kuidagi vale. Laev ei liigu ju ainult selle abil, nii et lohelaev ei tundu eriti õnnestunud. Seda "purje" kasutatakse vist ainult kindlatel juhtudel?

Paras pähekl!

Roland Leit: **tugipuri** , Ants Raud: **vedurpuri**, Ain Eidast: **spinnaker**.

Rein Raudsalu: Olen kuulnud pakutavat nimetust **lohepuri**. Toetan seda, sest see on nii lohe kui ühtlasi puri.

Otsustati: **skysail – lohepuri**

Ja nii tekkiski esimene uus termin, mida selles sõnaraamatus ei ole.

Ilmus „Inglise-eesti meresõnaraamat“

Veeteede Ameti juures tegutsev merekeele nõukoda on välja andnud 735 leheküljelise „Inglise-eesti meresõnaraamatu“, mis sisaldab üle 30 000 märksõna ja lisaks sama mahuka eesti-inglise terminiloendi ning arvukalt merenduses kasutatavaid lühendeid. Raamatu lõpust leiab loendi olulisematest rahvusvahelistest merenduskonventsioonidest.

Kirjastajaks on Eesti Keele Sihtasutus ja trükkis AS Pakett.

Trükiarv: 1500 eks.

Meresõnaraamatu esitlus toimus 16. detsembril 2008. a Veeteede Ameti uues

laevaliikluse

korraldamise keskuses. Raamatu saamisloost rääkisid ja tervituskõnedega astusid üles Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide, sõnaraamatu juhtivtoimetaja kapten Uno Laur, Meremuuseumi direktor Urmas Dresen ning kolleegid Ants Ärsis ja Peeter Peetsalu. Külalisi oli kohale tulnud 40 ringis. Raadiouudistes teavitati kogu päeva jooksul meresõnaraamatu ilmunisest, Meretunnile tegi tutvustusloo Hubert Veldermann. Autorid ootavad märkusi ja ettepanekuid, et neid arvesse võtta edasises töös, sest nagu teada, ei saa sõnaraamat iialgi valmis.

Häid pühi ja head vana aasta lõppu!

Järgmine koosolek toimub 13. jaanuaril

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 41

13.01.2009

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Uno Laur, Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Arvi Nordmann, Ants Raud, Rein Raudsalu, Maiold Vaik, Ants Ärsis, Taidus Linikoja, Jüri Kask, Roland Leit, Aado Luksepp, Mati Õun, Enn Kreem.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Tõlkijate küsimused.

international law of the sea – rahvusvaheline mereõigus

international maritime law – kaubandusliku meresõidu õigus

stern seal - ahtriseelik

2. Uno Laur oli välja otsinud veel mõned hõljukit puudutavad terminid, millele püüdsime eestikeelsed vasted leida

seal seelikpiire

aft seal ahtripõll

bag and finger seal pontoon- ja ribakate?

bow seal vööriõll

cushion sealõhkpada seelikpiire

flexible seal paindseelikpiire

flexible bag seal täispuhutav paindseelik

fore seal vööriõll

stern sealahtriseelik

skirt seelikpiire

flexible skirt paindseelikpiire

fan puhur

hover fan tõstepuhur

lift fan tõstepuhur

lifting fan tõstepuhur

propulsion fanpropellerkäitur

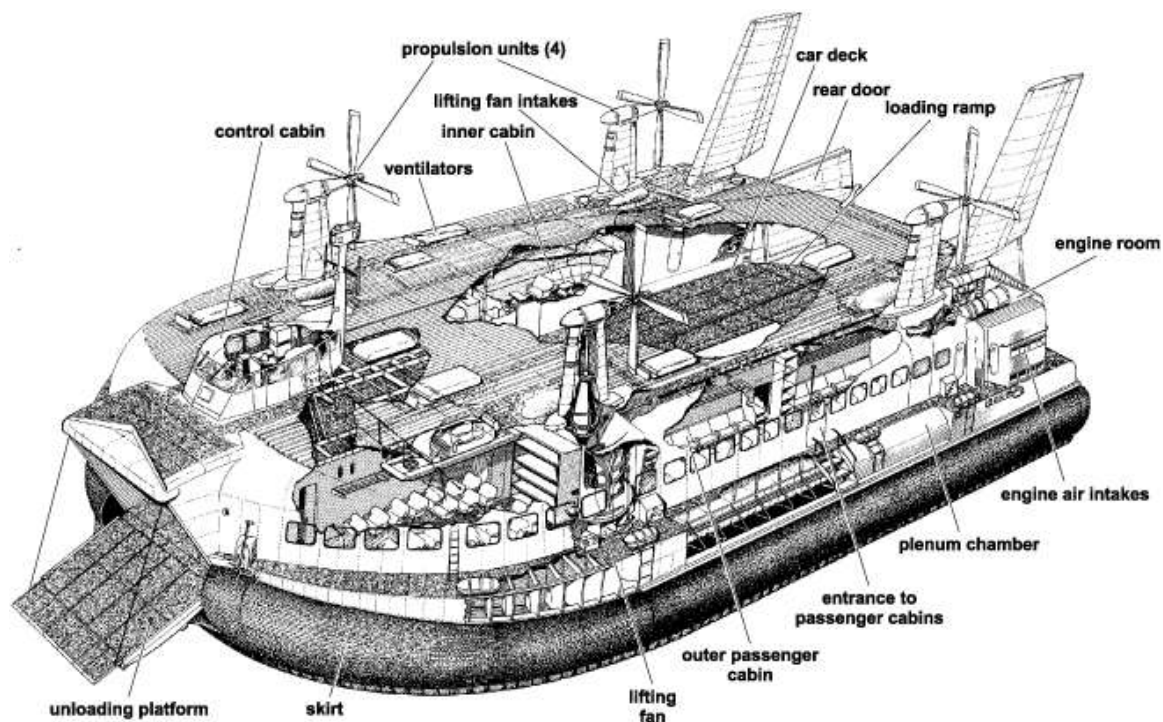
thrust fan propellerkäitur

propulsion unit käiturseade

plenum chamber täitekamber

fingers ribad, kärgäär (ribadest koosnev katteäär, et ebatasasuse korral oleks õhu väljapääs minimaalne, ka veega kontakt tõhusam)?

Hõljuki joonis

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 10. veebruaril kell 14.00 Veeteede Ametis Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 42
10.02.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 15.50

Osavõtjad: Uno Laur, Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Roland Leit, Taidus Linikoja, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutajad: Malle Hunt
Mairold Vaik

1.Uuest mereteemalisest teatmeteosest

Merekeele nõukoja koosolekul tutvustas hüdrograafiaosakonna juhataja Jaan Lutt mereentsüklopeedia loomise vajadust ja võimalusi.

Uus teatmeteos võiks olla nn. võrguversioon (andmekogu).

Selle eelised: suhteliselt lihtne teha, trükikulud olematud, pidev täiendamisvõimalus, lihtne kätte saada, artiklitele pole vaja seada mahulisi piiranguid, illustreerimisvõimalused on avaramad, kulutused koostamisele on väiksemad, saab kasutada lingiviiteid, väljatrükke saab igaüks teha vastavalt vajadusele jne.

Koostamiseks oleks vajalik:

* Leida organisatsioon, kes sooviks koostamise enda peale võtta (sobiks väga hästi VA-le kui riiklikule institutsioonile, mis peale põhiülesannete ka populariseerib merendust, see on VA põhikirjaline ülesanne, samuti selgitaks paljusid meie tegevusvaldkonnaga seonduvaid mõisteid).

Koosolekul jõudsimme põhimõtteliselt selleni, et parim oleks VA poolne eestvedamine, kuna on olemas vastav osakond jm ressursid ning VA korraldaks kogu juriidilise asjaajamise seoses *copyright*-iga.

* Teha selgeks teose sisuline rubriigistik (teemad), sh. võtta vastu otsus seosest Mereleksikoniga: kas selle edasiarendus?; kas omaette uue teos? kas ja mida võtta MERLE'st üle, milliseid artikleid korrata, täiendada, "välja visata".

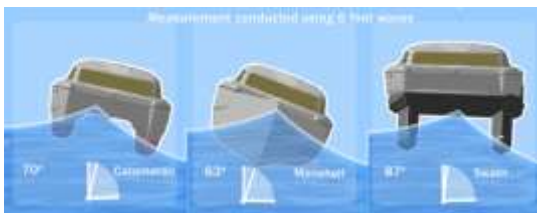
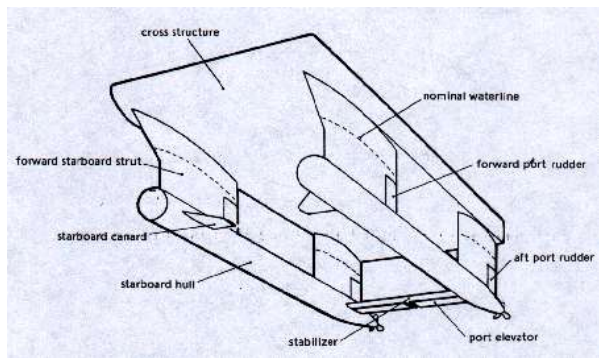
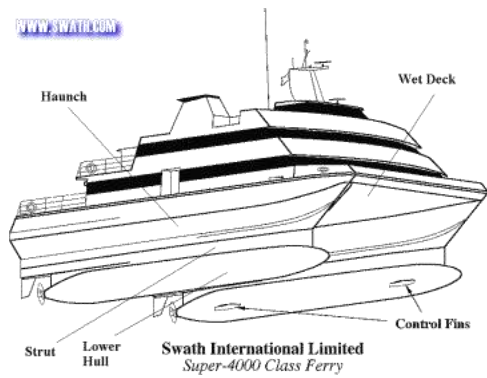
* Moodustada toimetuskolleegium, kes oleks võimeline koostamist koordineerima ja juhtima, kelle pädevuses on märksõnastiku moodustamine, olemasoleva täiendamine (siin kõige olulisem otsustada, millised märksõnad üldse kavva võtta - praktiliselt võiks maht olla piiramatult, sest tegemist on ju võrguväljaandega). Kolleegiumi võiksid kuuluda eri organisatsioonide huvitatud esindajad (nt VA koos Merekeele nõukojaga, meremuuseum, mereakadeemia, mitmed merendusseltsid, jahtklubid).

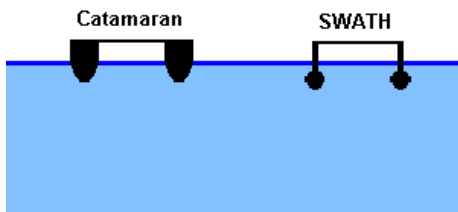
* Toimetuskolleegiumil moodustada nn. tegevtoimetajate meeskond (tööorgan): 3-4 aktiivset, motiveeritud ja huvitundvat asjatundjat, kes ei karda vaeva näha ja julgevad ning tahavad otsuseid langetada ning kes tegelevad artiklite toimetamisega ja andmekogusse sisseviimisega. Neil oleksid "administraatori" õigused, lisaks neist 1-2 on küljendajad, kes korrigeerivad ka pilte ja vajadusel skaneerivad, teevad fotosid jne.

* Toimetuskolleegiumil koostada tööplaan, leida autorid, pidada läbirääkimisi artiklite kirjutamise ja tähtaegade üle jne.

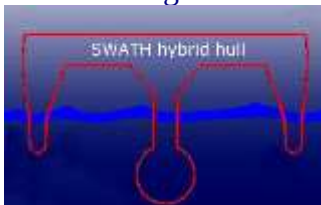
2.Eestikeelset vastet vajab

Small Waterplane Area Twin Hull (SWATH)

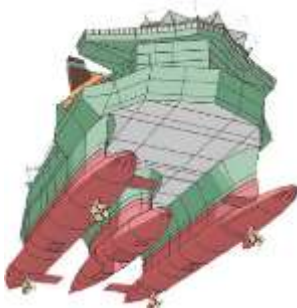

SWATH single centre hull

Small Waterplane Area Tri-Hull (SWATH)

Small Waterplane Area Multi-Hull (SWAMH)

Kirjeldused veebist:

http://en.wikipedia.org/wiki/Small_Waterplane_Area_Twin_Hull

<http://www.swath.com/concept.htm>

Tegemist on laevaga, mille põhikonstruktsioon on platvormikujuline ja selle all „toed“, mida kannavad veealused pontoonikujulised ujukid. Konstruktsiooni põhieesmärgiks ja plussiks on see, et nende “tugede” veeliini pindala on võimalikult väike (see sisaldub ka ingliskeelses terminis – small waterplane area) ja seetõttu ei sõltu laev väga lainetusest ning lisandub ökonoomsus ja kiirusevõit.

Arutelus selgus, et katamaraani mõistega seda seostada ei tasu, sest katamaraan on defineeritud kahekerelise laevana.

Oldi seisukohal, et pole ka vaja hakata sõna-sõnalt tõlkima ingliskeelset pikka kirjeldavat mõistet, vaja on vaadata laeva ja tema omapära ning leida lühike eestikeelne vaste. Variandid, mida pakuti:

Small Waterplane Area Twin Hull (SWATH):

vv-laev (seletuseks - väikese veeliinipindalaga kaks-kerelaev, väikese veeliinitasandiga kaks-kerelaev)

v-v laev (sarnaselt RO-RO laevale, mis on üldkäibes ja mida tuleb võhikule samuti seletada)

ujuklaev (kaksujuklaev, kolmujuklaev, multiujuklaev)

SWATH-laev

kitsapiheline kaks-kerelaev, kitsa veeliiniga kaks-kerelaev

Ka hiljuti ilmunud inglise-eesti meresõnaraamatus on *waterplane; area of waterline* eestikeelseks vasteks veeliinitasand, veeliinipindala.

Järgmine merekeelee nõukoja koosolek toimub 10. märtsil kell 14.00 Veeteede Ametis, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 43

10.03.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Uno Laur, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Hugo Palk, Enn Kreem, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Mati Õun, Ants Ärsis.

Meili teel nõuandjad: Enn Oja, Jaan Lutt

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Tõlkeabi

Merekeele nõukojalt paluti abi ajaloolise teksti tõlkimisel

MKN – Merekeele nõukoja soovitus, kuid lõpliku valiku arutelude abil teeb tõlkija ise, tundes konteksti. Siinkohal vaid mõned väljavõtted mõistetest, mis arutluse all olid.

1. Dockyard

MKN: verf, sadamaala

V. Mäss: dockyard - verf (laevaehituskompleks koos ellingu, arsenal, merekolledži ja muuga.) Stockholmi Galärvarvetil (verfil) oli isegi oma kalmistu.

Laevatehas on 19. sajandi kohta liiga kaasaegne väljend, sest tol ajal ehitati purjelaevad ikka lahtise taeva all, ellingul. Terminit verf aktsepteerib ka Mereleksikon.

2. Exchanged numbers with HM Barque

MKN: Vahetasid tunnussignaale

December 11, 1827, was the day on which I first saw the Beagle, in which I served so long afterwards. I find that date in my log: exchanged numbers with HM Barque Beagle: 0.40 A.M., anchored near H.M.B. Beagle.

U. Laur: Laevad vahetasid tunnussignaale, st. kumbki laev heiskas oma neljast signaallipust koosneva tunnussignaali.

E. Oja: Pole võimatu, et tunnussignaalid olid ka mingid valgussignaalid. Lauses näib olevat jutt laevaga Beagle'i juurde lähenemisest, valgussignaalide vahetamisest laevaga Beagle ja ankrusse jäämisest.

R. Raudsalu: raamatust "The Oxford Companion to Ships and Shipping" 1992:

'NUMBER', the somewhat odd designation of a group of four letters assigned to every merchant ship for identification purposes. A ship makes her 'number' by hoisting the alphabetical flags in the *International Code of Signals which represent the four letters which have been assigned to her. The allocation of these distinguishing letters is done on an international scale, every maritime nation being given groups of letters from which they assign individual distinguishing letters for every ship registered in their country.

3. Chestree

MKN: Halsiklamp

V. Mäss: Chess-tree - auguga pollar või suur klamp laeva keskosas, umbreelingu kõrval, purje halsinurga kinnitamiseks. (*A kind of bitt, fitted near the bulwark, at about half length of the vessel, and serving as a belaying-bitt for the main tackle. The name is also given to large cleats or any other fixture used for the same purpose.*)

4. Poop cabin

MKN: Pupikajut

Mereleksikonist: pupp (ingl *poop*), jüüt, pardast pardani ulatuv *tekiehitis laeva ahtris. Algab ahtrikumerusest või ahtripeedist, võib ulatuda laeva keskosani (pikk pupp). Kaitseb laeva tagantlaine eest, suurendab laeva tormikindlust ning ujuvus- ja püstivusvaru. Puppiks nimetatakse ka laeva ahtritekki (tekipind tagamastist ahtrini).

poop deck on pupikajuti pealne tekk, kus oli mõnel juhul roolimehe koht või -kamber.

2)5. Forward bulkhead

MKN: Vööripoolne vahesein

M. Vaik: Pigem tõlgiksin seda vööripoolse vaheseinana. Ja ilmselt ka praktiliselt olid asjad paigutatud vööripoolse vaheseina juurde, mis tormi puhul võis olla kasulik, kui kajuti parda- või ahtri(vahe)seina puhul. Pealegi kajutid tänapäeva mõistes puudusid, kümned meeskonnaliikmed elasid ühes suures laevaruumis ja rippkoid võisid asetseda vööripoolse vaheseina juures.

6. Scud

MKN: Lenssima - allatuult vähendatud purjedega

V. Mäss: *Scud, we scudded before it* - läksime kiirel sõidul allatuult. (*To run before a high wind without any sail set; go strait and fast*).

R. Raudsalu: raamatust "The Oxford Companion to Ships and Shipping" 1992:

SCUD, to, in a sailing ship to run before a gale with reduced canvas, or under bare poles in the case of gales so strong that no sails could be left spread. It is apt to be a dangerous practice, with the risk of the vessel being *pooped.

Meresõnaraamatust:

scud pl lenssima; ~ *under bare poles lenssima* koristatud purjedega

lenssima pl *run before the storm, scud, lie ahull, scud under bare poles*

7. Roster

MKN: Munsterroll

V. Mäss: *Ship's roster* – meeskonna nimistu, kus näha meeste kaasnevad oskused.

8. Sail fully

MKN: täispurjes

9. Sixth rate of 20 guns

MKN: 20 suurtükiga 6. järgu sõjalaev (korvett)

V. Mäss: *Sixth rate of 20 guns* - 20 suurtükiga 6. järgu sõjalaev (korvett)

E. Oja: Britid jaotasid oma laevad suuruse ja relvastuse järgi astmetesse:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Sixth-rate>

10. Sea lakes Skyring Water and Otway Water

MKN: Sea lake - abajas, Skyring'i ja Otway' abajad.

M. Vaik: Lõuna-Ameerika mandri tipus Tšiili osas olevad veelad, Tulemaal. Justkui oleks väinad või fjordid, aga hispaanlased neid nii ei kutsu, nende keeles on *Seno*, aga väin on *Estrecho*... *Sea lake* - mägedega ümbritsetud merealad, mis on looduslike kanalitega ühenduses merega, aga ei ole ka päris omaette järved, sest veetase ookeaniga sama. Pigem siis eesti keeles jääda väina juurde?

Vaata kaardilt:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Chile.estrechodemagallanes.png>

11. 1. Master

MKN: Enne 1867. aastat tähendas see tüürimeest.

P. Kass: Lahingus andsid käsklusi leitnandid, tavasõidul ühest paigast teise – kaptenid.

Komandör - *Commander* – kaptenleitnant, *Lieutenant Commander* - kaptenmajor jne.

12. Acting boatswain: sergeant of marines and 7 privates.

MKN: Pootsmanimeeskond: mereväeseersant seitsme madrusega (üksus, neid võis laeval mitu olla, nt iga masti jaoks).

MKN: Acting = kohusetäitja.

13. Do

MKN: Kohusetäitja, kt?

Nimekirjas on: Fuller - Captain's do ja Davis – boy do.

MKN: väljend “*to place*” tähendab kohale asetama, asendama ja siis “*do*” on mugandatud lühend sellest?

14. Fiddler.

MKN: Kajutipoiss

Covington – fiddler & boy to poop-cabin

U. Laur: **Fiddle rack** = tormirest söögilaua. Võib-olla midagi pupikajuti toitlustamisega seoses?

15. Signal officer

MKN: sideohvitser

E. Oja: Sideohvitser. Vanasti peeti sidet nähtavate (lipud) ja kuuldavate (helid) vahenditega, tollane side polnud sarnane tänapäeva elektroonilise sidega.

M. Vaik: 19. sajandi sõjalaevad olid ilmselt [semaforidega](#) märguandja - signalist. Kasutati heli- ja valgussignaale, aga ka lihtsalt häält, aga et admiral ei peaks ise karjuma.

16. Full post-captain

MKN: täiskapten

Ingl. k: *In April 1835 FitzRoy was promoted to a full Post-Captain by rank.*

M. Vaik: <http://en.wikipedia.org/wiki/Post-Captain>

R. Raudsalu: raamatust "The Oxford Companion to Ships and Shipping" 1992:

POST-CAPTAIN, the rank in the British Navy in sailing warship days which corresponds to that of captain today. There were in those days two grades of captain, depending on the size and quality of the ship to which the appointments were made. On promotion, *lieutenants were given the rank of captain and appointed to the command of a small ship (*sloop, *cutter, etc.). The equivalent rank today would be that of *commander. After sufficient experience in command of such a ship they were 'posted', i.e., given command of a rated ship, and took the rank of post-captain. For rated ship, see **RATES**.

17. Breaking leave

MKN: Maaloa rikkumine

David Russel was given 34 lashes for breaking his leave and disobedience.

E. Oja: Täpsemalt oli see maaloa tähtaja ületamine ehk laevale naasmise hiline mine. *Breaking liberty* = puhkuselt hiline mine (US). Võib-olla siin hiline mine maalt laeva tulekuga.

18. Beagle's gun-ports were in fact fitted with half-ports

MKN: Suurtükiavad oli kaetud luukidega.

V. Mäss: siin on juttu eri sorti suurtükiluukidest (half port), milliste keskel oli vaid auk suurtükitoru jaoks, nii et luuk ise võis reisi ajal olla kinni. Leitnant lükkas lihtsalt suletud luugi hanspaagiga lahti, et vesi välja jookseks. *Half port - a porthole shutter perforated with a hole, through which the muzzle of a gun could be thrust.*

P. Kass: Siinkohal käib jutt sellest, et tormi ajal ujutas suur laine terve teki üle ja üks leitnant "seisis umbreelingu ääres (umbreeling ei ole tavaliselt nii lai, et selle peal tormiga seista saaks) ja lükkas hanspaagiga luugi lahti"

19. Drill coat uniform

MKN: Troopikamunder, tihedast puuvillasest riidest

P. Kass: Drill = drell - tihe puuvillane riidesort, kasutusel troopikas ka inglise sõdurite vormiriidena

E. Oja: Jääb mulje, et jutt on 3-kihilisest lõimitud riidest:

http://www.proz.com/kudoz/german_to_english/furniture_household_appliances/2345818-drell.html

20. Experimental British naval vessel powered by screw-propulsion

MKN: Briti mereväe esimene sõukruviga laev

U. Laur: Sõukruviga Briti sõjalaev.

E. Oja: Kruvijõul.

M. Vaik: Briti mereväe esimene sõukruviga laev, "katsejānes". [HSM Rattleril](#) oli tõesti sõukruvi, mida käitas aurumasin, mastid olid ikka alles, ilmselt kasutati aurumasinat vaid kitsustes ja sadamatesse sissesõidul, avamerel ikka purjed.

21. Well-cut sails

MKN: head purjed

Ingl. k: Spars altered and improved rigging, **well-cut** sails, fresh paint ...

U. Laur: purjelõige võib olla hea

P. Kass: Võib. Nagu hea rätsepa õmmeldud ülikond. Ei lotenda ega kisu.

M. Vaik: uhkete purjedega? - Oluline on siin laeva kirjeldus, millised on laev ja purjed, ebaoluline, kuidas on purjed tehtud.

22. Cockleshell

MKN: Pähklikoor

M. Vaik: julla, paat.

23. Coastal profile (drawing in the form of elevation)

MKN: rannikusiluett

E. Oja: Rannikukujutis, -siluett.

24. Watering place

MKN: Veevõtukoht

Ingl. k: ... include information such as the best anchoring and and descriptions of the best methods of obtaining water, fuel, refreshment and provisions.

U. Laur: ... tähtsaks peeti teavet parimate veevõtukohtade ja ankrupaikade kohta ning kirjeldusi, kuidas on kõige õigem hankida vett, kütust, söögi- ja joogipoolist.

M. Vaik: veevõtukoht, ka üldiselt proviandi-varustuse hankimise kohad. Ainult varustuse looduslikud hankimiskohad, ei ole kauba ja sadamatega seotud, üldjuhul jäädi ankrusse kohta, kus kalda lähedal oli jõgi vm magevee hankimise võimalus ja kaldalt paatidega toodi. Ka baar on *watering place*, kehakosutuskoh, igas mõttes.

25. Interior & exterior views

MKN: Tagamaa- (silueti “taga”) ja rannikuvaated, maastiku- ja rannikuvaated

Included in this consignment were 23 charts including the east and west coast of the Falklands, Strait of Magellan and Beagle Channel and 95 views including the **interior** of Patagonia and Tierra del Fuego.

MKN: Laeval oli kunstnik põhiliselt rannikusiluettide joonistamiseks, aga vahel, kui meeskond sai ka maaga tutvuda, joonistas kunstnik ka maastikke. Piltlikult öeldes siluettide taga või sees, seepärast sõna “interior” - Tagamaa (silueti “taga”).

J. Lutt: Tulemaa ja Patagoonia maastikuvaated

P. Kass: sisemaal tehtud?

E. Oja: Interior view - sisevaade (kohapealt), exterior view - välisvaade (eemalt).

M. Vaik: Interior & exterior views - siin tekstis võib olla ka mõeldud kuskil lahesopis või abajas (sea-lake) tehtud joonistusi? Mandriosa [Patagoonia](#) ja saar [Tierra del Fuego](#) on just sellised kohad, kus võidi maastikke maalida?

26. Landfall

MKN: Rannikuvaade, rannikujoonistus, rannikupilt

U. Laur: *Landfall* on merelt tulles ranniku äratundmine ja laeva asukoha määramine. See joonis peaks olema tehtud just seda silmas pidades.

P. Kass: *Landfall* – ranniku ilmumine silmapiirile (levinud vanemates lootsiraamatutes).

J. Lutt: Termin "landfall" ongi Eesti keeles "rannik" ja tegu oli rannikueskiisidega (reeglina tehti neid rohkelt, igasugustest vaatepunktidest ja aruandesse tehti teatud rannikulõigust koondvaade rõhutades kõige silmapaistvamaid maamärke).

E. Oja: See oli rannikujoonis kaugelt merelt, valdavalt kujutis, lähenedes sai ka pisiasju kirjeldada (üks mägi teise taga jne). Joonistati neid saare või ranniku äratundmiseks, kasutati sagedasti lootsiraamatutes.

27. Three-quarter bow on starboard side or opposite the bow port

MKN: poolpõiki vöör

Trafalgar lahingut maaliv Turner palus teiselt kunstnikult HMS Victory visandit.

U. Laur: Turner palus kunstnikku teha laeva visand, vaatega poolpõiki vöör, parema parda poolt.

P. Kass: kolmneljandik (kolmveerand peaks olema kursinurk vöör 45°) paremas pardas või vastupidi vöör vasakul.

E. Oja: Lihtsamalt öeldes poolviltu. Ainult otse või küljelt tehtud pilt ei andnud laevast piisavat ettekujutist.

M. Vaik: Ilmselt on mõeldud suunda laeva suhtes. Kunstnik tahtis joonistada laeva vööri nuka suunast paremalt või vasakult, nagu laevade uhkeimad vaated piltidel on. Et vöör oleks võimalikult hästi joonistatud, võibolla küsis laeva jooniseid või visandeid... Vaata pilti:

http://farm1.static.flickr.com/44/150155035_d6779fd215_o.jpg, seda nimetatakse: *Starboard*, *bow three quarter* vaateks.

28. Went on board the Beagle, found her **MOORED TO the **Active** (a former naval ship) **HULK** & in a state of bustle and confusion.**

MKN: Teenistusest kõrvaldatud taglastuseta laevakere

Ingl. k:

Went on board the Beagle, found her MOORED TO the **Active** (a former naval ship) **HULK** & in a state of bustle and confusion.

MKN: (Active) Hulk- (Active'i?) taglaseta laevakere meeskonnavahetuseks ja varustuse üleandmiseks, ankrus või kai ääres, mille kõrvale silduti.

Enn Oja: *Active hulk* – eluskere? Võibolla leiate ka parema sõna. St kere, mille tulevik pole vrakistumine, vaid just järgneva tegutsemiseks üleslöömine.

Leidsin lühikese teksti Beagle'i kohta. Kahe külastuse vaheaeg oli 13 päeva. Eelmine kord oli laev laevatehases/dokis nagu vrakk. Nüüd aga käis laeval kibe töö.

1831, October 25th

Went on board the Beagle, found her moored to the Active hulk & in a state of bustle & confusion. — The men were chiefly employed in painting the fore part & fitting up the Cabins. — The last time I saw her on the 12th of October Sept. she was in the Dock yard & without her masts or bulkheads & looked more like a wreck than a vessel commissioned to go round the world.

29. CONSTABLE

MKN: Korraldusvahvitser, konstaabel (*military officer*, mitte *naval officer*)

E. Oja: *Constable* - konstaabel? Valdav vaste on politseinik. *Langenscheidt* annab ka ajaloole toetudes vasteks *gouverneur (château)*. St lossi valitseja.

Silvet pakub, et kõrge hoovkonnaametnik, tallmeister, lossikomandant.

Websterist väljavõte: *the highest ranking official of the household, court, army; the keeper or governor of a royal fortress or castle; a military officer.*

Pärit ladina keelest, *Codex Iustinianus*'e järgi oli algul *comes stabuli* - imperaatori tallide juhataja ehk tallmeister. Prantsuse keeles esines see vormina *connétable*.

Wikipedias on ka ülevaade riikide kaupa: <http://en.wikipedia.org/wiki/Constable>

P. Kass: constable - arvatavasti midagi turvaohvitseri taolist.

30. a PASSED midshipman

MKN: Täismitsman

MKN: Auastmete reas: kadett – mitsman - TÄISMITŠMAN – leitnant.

P. Kass: "passed midsipman" on merekooli lõpetanud laevaohvitseri, leitnandile eelnev auaste. Tsaari-Venemaal vist gardemariin. Kadett õpib veel ja on tavaliselt laevas praktikal.

E. Oja: **A passed midshipman** - rahvakeelselt **kogenud mitšman**, ametlikult ehk **täismitšman** või **ülemmitšman**.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. aprillil kell 14.00 Veeteede Ametis, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 44
14.04.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.10

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Vello Mäss, Reet Naber, Arvi Nordmann, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Nõukoja tegevusega seotud:

Ühehäälselt valiti merekeeles nõukoja esimeheks taas Uno Laur, aseesimeheks Rein Raudsalu.

Vaadati üle liikmete nimekiri.

2. Vahepealne tegevus:

Merekeeles nõukoja esimees käis riigikogus „Inglise-eesti meresõnaraamatut“ tutvustamas. Sõnaraamat lubati seal aktiivsesse kasutusse võtta.

3. Sõnade arutelu

advance of freight – prahiraha ettemaks

athwartships – põikilaeva

break **beam** – ankrupeli heebel

blinker – signaallamp; plinker

blueback – *aj, kõnek* Briti merekaart

boating - paadindus

ash **bucket** – šlakiämber (šlaki eemaldamiseks katlaruumist)

break **bulkhead** – MSR: paki [pupi] otsasein; *lisada* keskehitise [tekiehitise] otsasein

cable **buoy** – ankrupoi

burgee – MSR: pääsusaba vimpel; *lisada* [lipp] (tähelipud A ja B)

ca(u)lker – triivija, takutaja

boatswain`s **call** – pootsmanivile

ca(u)lking **chisel** - triivraud

ciclone – tsüklon, madalrõhkkond

altitude **circle** – *astr* kõrgusring

boarding **clerk** – (laeva külastav) laevaagent

binnacle **cover** - kompassikate

cranage – kraanamaks (tasu kraana(de) kasutamise eest)

bilge water **damage** – (lasti) kahjustus pilsiveega

bar **draft** – barri ületamise süvis

extreme **draft** – (laeva) suurim süvis

ash **ejector** – šlaki ežektor [jugapump]

freight **flow** – kaubavoog; prahirahavoog

passenger **flow** – reisijatevoog

cash **flow** - rahavoog

boat propeller **gear** – päästepaadi mehaaniline ajam

breaking **ground** – (ankru) põhjast lahtitulek

expansion **hatch** – paisušahti luuk (tankeril)

air **hole** – õhuava (floori ülaosas)

boat **lashing** – paadisoring

break **leave** – *kõnek* hilinema linnaloast

binnacle **light** – kompassilatern, kompassilamp

blocking **off** – lasti kinnitamine pooleldi täis trümmis

shippers **own** – *kont* kaubasaatjale kuuluv (konteiner)

carriers **own** – *kont* vedajale kuuluv (konteiner)

boat **skate** – päästepaadi kaarvender

end-door **ship** – otsarambiga laev

anchor **station** – ankrutoimkonna kogunemiskoht

giant **planets** – hiidplaneedid (Jupiter, Uraan, Neptuun, Saturn)

air **waybill** – lennuveokiri

tow **cable** – puksiirkaabel

towboard – akvaplaaner (veealune pukseeritav konstruktsioon merepõhja vaateleja jaoks)

towfish – pukseeritav sonariandur

multibeam **sonar** – lehviksonar

all around scanning **sonar** – ringvaatesonar

sector scanning **sonar** – sektorvaatesonar

multichannel **sonar** – ridasonar

MSR – inglise-eesti meresõnaraamat

4. Mõelda veel, küsida lisa:

agent

general agent – üldagent, generaalagent

port agent – sadamaagent

protecting agent – kaitseagent

universal agent – universaalagent

Järgmine merekeelee nõukoja koosolek toimub 12. mail kell 14.00 Veeteede Ametis, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 45

12.05.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Hugo Palk, Ants Raud, Rein Raudsalu, Maiold Vaik.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Veeteede Ameti kartograafiaosakond palus leida sobiva eestikeelse vaste terminile **ENC-cell** Electronic Navigational Chart cell

Soomlased kutsuvad seda **solu** - rakk, rakuke; kong, õõs; patareid, element.
Sakslastel on **zelle** – boks, kabiin, rakk, rakuke; kong, õõs; patareid, element.
Rootslastel on **cell** – rakk, rakuke; element; (vangi, munga) kong, kamber; kärjekann.

1.1 Enn Oja

Tegemist on küll otsetõlgetega, mis võiks tekitada kohe tõrkeid, kuid asja süvitsi kaedes need pakutud vasted tegelikult kaugele ei lähegi.

Inglise **cell** algeks on ladina **cella** - väike ruum, millest omakorda on tuletatud *kelder*, *panipaik*, *ladu*. Levinud on sama tüvi ka paljudes Euroopa keeltes, kõigub vaid ladina **c**-hääldus. Vanasti oli selleks **k** (Liviuse, Cato, Cicero ajal), hiljem eeshäälikute (e, i, ae) ees **ts**.

Meil on selle üldiseks vasteks saanud **rakk**. Millegi algena ning terviku osisena esmast vastuseisu ei tekita.

Paha pole ka **kärg**. See on kindel raamistik, millesse või millele midagi lisatakse. Raalikaardiga see nii ka on. Siiski ei kipu seda pooldama, sest kärg hõlmab kogumit.

Ent on veel üks võimalus. Võime ju ette kujutada, et raalis midagi töödeldes on levinud nn **kihid** (*layers*). See viis mõtte sarnase tähendusega sõnadele: **kiht**, **kile**, **kest**, **kirme**.

Kiht on üldkeelne ning arusaadav kõigile, kuid liiga üldine.

Kile on küll iseeneses hea, kuid elus võib eksitada.

Kest kujutab rohkem suletud ruumi.

Mida enam mõtlesin, seda rohkem hakkas meeldima **kirme**. **Kaardikirme** ei kõla sugugi halvasti ning sisult on ta ka kihisarnane ning vähemkasutatav, seega ka vähem segiaetav. Murretes esineb ka lihtsam vorm **kirm** (kihelkondade riba Laiusest Karksini), kuid siis tuleb selgeks õppida põhikäänded:

kirme:k'irme:kirmet (nagu arve:'arve:arvet)

k'irm:kirme:k'irme (nagu s'urrm:surma:s'urrma)

Kokkuvõtteks pakungi kas **(kaardi)kirme** või **(kaardi)kirm**.

Otsustagu põhilised kasutajad.

1.2. Ain Eidast

Ehk võtta aluseks (tegelikult on muidugi vastupidi) termin "Cellular ship" - see on spetsialiseeritud konteineriveolaev? Vene keeles - "jatseistoe sudno". Ja selle suhtes oleme selgitamisel kasutanud ikkagi sõna "**kärg**", mitte aga "rakk".

1.3. Helje Heinoja

Astronoomid kasutavad *cell* vastena **kärg** - *universumi kärjeline (kärje-) struktuur*. (Jaan Einasto ja Mihkel Jõeveeru looming)

1.4. Mairold Vaik

Kaardilõik. Lõik inglise keeles on ka *segment* - sektor, tükeldama (lisaks lõik on inglise keeles veel *puddle, paragraph, slice*), mis annab ka sama mõtet edasi. Ja *celli* ei peagi otse tõlkima, peaasi, et mõte edastatud.

Kartograafiaosakonna juhataja Tõnis Siilanausk selgitas koosolekul veidi ENC celli põhimõtet. See ei koosne kihtidest vaid võimaldab infot valida. Eesti veeala on kaetud 72 celliga. Sobiv vaste tundus olevat **kaardirakk**. Kärg on ise kogum.

2. Vello Mäss pakkus sõnaraamatusse lisamiseks järgmised sõnad

capital ship- suur sõjalaev

dropping mines- miine veesk(a)ma

gangway wine book-aj alkoholi ja tubaka laevavarude arveraamat

gasoline engine- bensiinimootor

make water-lekkima

naval personnel- mereväe isikkoosseis

slight damage-kerge vigastus

war-boundship-sõjavangis laev (sõjategevuse tõttu tegutsemisvõimega laev) piiratud

3. Statistikaamet palus eestikeelset vastet mõõtühikule **CGT** (Compensated gross ton).

- Enn Oja:

Lühiselgitus:

cgt (compensated gross tonnage) = The compensated tonnage of a ship, i.e. the ship's volume adjusted (compensated) by a factor to render the amount of work at the yard equivalent for different types and sizes of ship.

Nimetusest.

On selge, et otseste mõõtudega pole sel mingit seost. Kui võtta aluseks paljud tingmõõdud (nt kastilaevadel TEU), siis mina nimetakski seda **tingmahutavuseks** ja ühikut **tingmahutavustonniks (tmt)**.

Midagi hullu poleks ka **tingmahutonnil**.

Oleks lihtne ega vägistaks meie keelt.

- Rein Raudsalu:

COMPESATED GROSS TON

Materjalid veebilehtedelt

www.oecd.org/dataoecd/59/49/37655301.pdf
www.worldyards.com/notes.php

1 jaanuarist 2007 jõustas OECD Teaduse, tehnoloogia ja majanduse direktoraat (STI) uue süsteemi hindamiseks laevaehitustevõtete tegevust. Senised näitajad – ehitatavate laevade kogumahutavus (GT) ja dedveit (dwt) ei iseloomustanud adekvaatselt laevatehase kulutusi laeva ehitamisel. Nimelt olid kulutused ühe GT ühiku kohta väiksemad suurema tonnaažiga laeva ehitamisel. CGT on statistiline näitaja, mis iseloomustab laevaehitaja töökulu ja investeeringuid täpsemalt kui seda teeb GT või dwt näitaja.

Võrdluseks kasutatakse valemit:

$$CGT = A \times GT^B$$

kus A ja B saadakse juuresolevast tabelist.

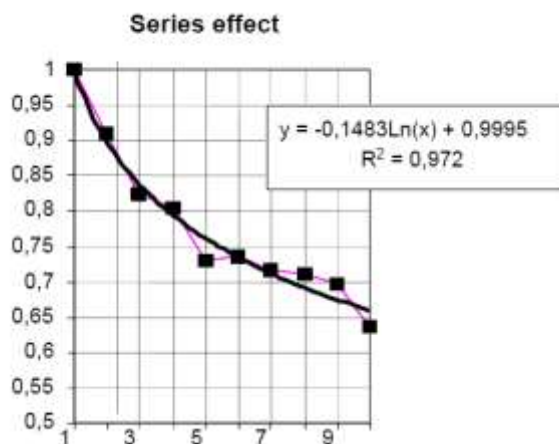
Ship type	A	B
Oil tankers (double hull)	48	0.57
Chemical tankers	84	0.55
Bulk carriers	29	0.61
Combined carriers	33	0.62
General cargo ships	27	0.64
Reefers	27	0.68
Full container	19	0.68
Ro ro vessels	32	0.63
Car carriers	15	0.70
LPG carriers	62	0.57
LNG carriers	32	0.68
Ferries	20	0.71
Passenger ships	49	0.67
Fishing vessels	24	0.71
NCCV	46	0.62

Näitena on toodud arvutus reisilaeva kohta (GT 3950)

A=49

B=0,67

CGT=12587

Laevatehaste töökulu seisukohast arvestab uus statistiline süsteem ka seda, et seeriatena ehitatavate laevade puhul on töökulu iga järgneva laeva juures väiksem

Nõustuti Enn Oja pakutud terminiga **tingmahutavus**.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 46

08.09.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.30

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Arvi Nordmann, Ants Raud, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1. Avasõnad uue hooaja alguseks Uno Laurilt
2. Merekeele nõukojaga liitus Tallinna Sadama kapten Artur Kivistik. Ühtlasi palus ta nõukoja arvamust ametinime leidmisel. Nimelt on sadamakapteni osakonnas laevaliikluse juhtimise grupis sellised ametid nagu **vahetuse ülem, sadama ülevaataja ja dispetšer**. Kaks viimast ühendatakse.

Nõukoja soovitus: **sadamakorraldaja**, kõnekeeles lihtsalt **korraldaja**

3. Uno Laur tegi ülevaate liikmete ettepanekutest edasise töö osas. Otsustati jätkata inglise-eesti meresõnaraamatusse uute sõnade otsimist.
4. Alustati suve jooksul tulnud küsimustele vastamist:

1) Laevatüübid

all-container ship (sks *das Vollcontainerschiff*) - ?täiskonteinerilaev?

Enn Oja: See on selline kastilaev, millel pesad kastide jaoks püsivalt sisse ehitatud. Juhtsoonipidi on kraanamehel kerge kast alla lasta. Ka on kinnitamine lihtsam. Selle laevaga muud lasti ei veetagi.

Paljudel kuivlastilaevadel on küll kinnituspesad kastide kinnitamiseks, kuid pole juhtsooni ning nendega võib vedada vahelduseks ka muud lasti.

Esiosis *täis-* on otsetõlge, kuid tundub eksitavat, sest ei seleta otse asja sisu. Nagu kast oleks täis. Rahvakeeles oleks täpne *puhas-*, sest seda kasutatakse ainult kastide vedamiseks. Kui aga neid laevu nimetada kastilaevadeks/konteinerilaevadeks, siis kõik teised oleks üldnimetuslikud kuivlastilaevad, mis sest, et ka need saavad kaste vedada. Nii et täpsustada tuleks hoopis teisi laevu, mitte ainult kaste vedavat laeva. Mina jätkaks selle ülepüütud "täiskonteinerilaeva" välja, selle asemel kasutaks lihtsalt **kastilaev/konteinerilaev**, ka teisi kaupu vedavat laeva aga tuleks siis vastavalt sisule täpsustada.

Nõukoda: **konteinerilaev**

2) Mootorlaev

shell bossing, shaft bossing (sks *die Wellenhose*, pr *l'aileron*) -?sõuvõlli rumm? MSs:
propeller boss = sõukruvi rumm

Nõukoda: **sõuvõlli voolundi**

3) *Kort vent* (sks *die Kort-Düse*, pr *la carene d'helice*) - ??? Tõlkijal *Korti juhtotsak*

(ingl Kort vent, laevaehitusinseneri Ludwig Korti järgi) Ilmselt on tegu millegagi, mis kaitseb laeva käiturit. Pr keele järgi oleks see otsetõlkes 'sõukruvi kere' (nr 20 on ingl 'Schottel propeller', eesti 'Schotteli sõukruvi'), ka sks termini järgi tundub, et mõeldud on kogu kaadervärki, mis sõukruvi ümbritseb, mitte lihtsalt plaati, nagu pildi järgi võib tunduda.

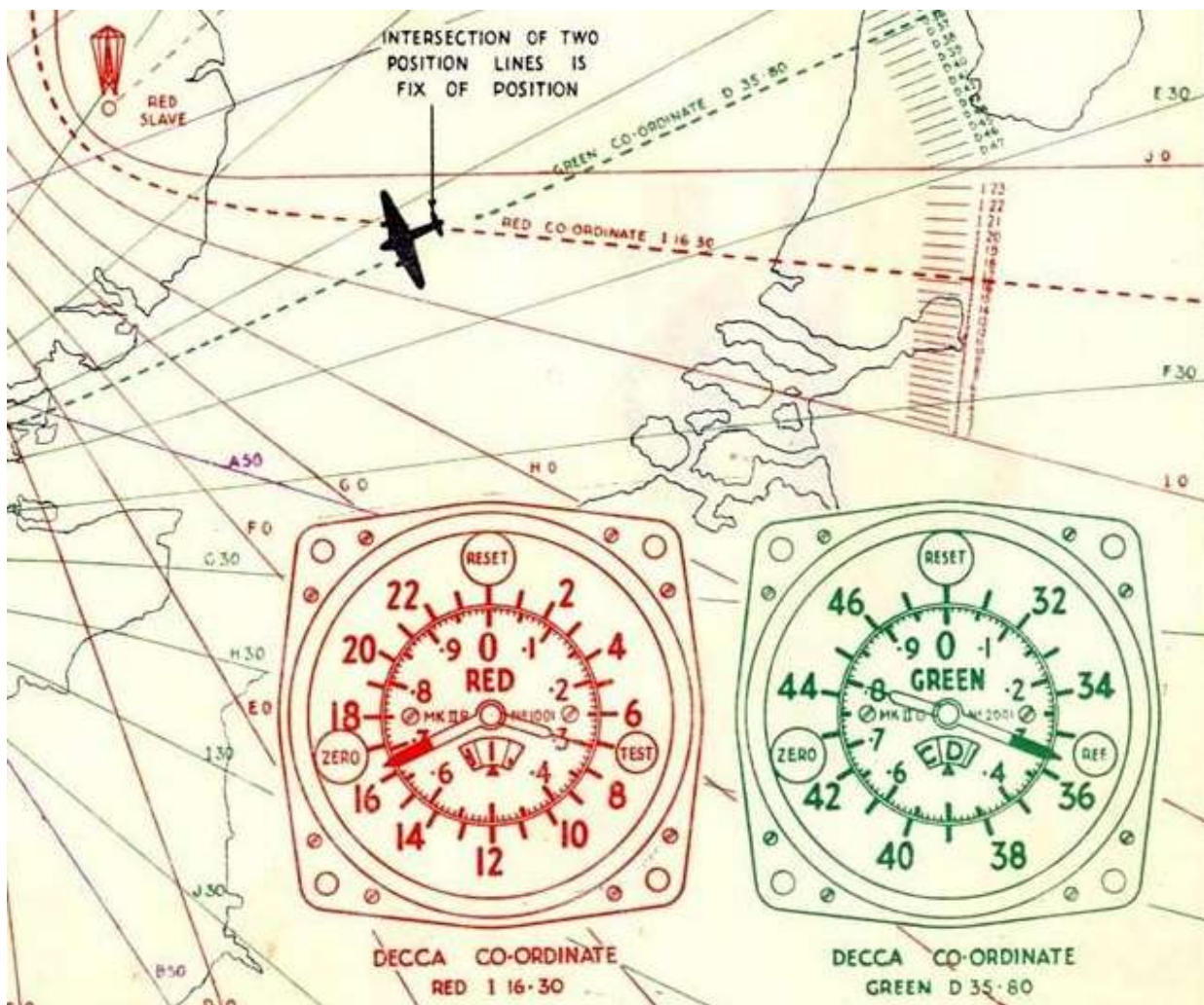
Sks Wikipedia ütleb nii:

Eine Kortdüse ist ein konisch zulaufendes Rohr, in welchem sich der Propeller eines Schiffes befindet. Durch die Verjüngung des Rohres zum Heck des Schiffes hin entsteht eine größere Strömung als ohne dieses "Rohr". Somit wird ein höherer Pfahlzug bzw. eine Kraftstoffeinsparung erreicht. Die Kortdüse ist nach dem Schiffbauingenieur Ludwig Kort benannt, der sie in den 1920er Jahren entwickelte.

Nõukoda: Puudub selgus seadme otstarbes. Seda küsimust on vaja täiendavalt uurida.

4) Navigatsioon

Järgnevad terminid puudutavad Decca-navigatsiooniseadet (vastuvõtuseadet) roolikambris.

rough focusing indicator (sks die Abstimmgrobanzeige, pr le cadran de degrossissage) -
?jämfokuseerimise näidik?

Nõukoda: **eelhäälestusnäidik**

fine focusing indicator (sks die Abstimmfeinanzeige, pr le cadran d'identification fine) –
?peenfokuseerimise näidik?

Nõukoda: **täppishäälestus**

5) *middle ground to port* – leetseljak pakpoordis ?'pakpoordis' asemel vasakul?

Enn Oja: **madal pakpoordis/vasakpargas**. Varem kasutati küll tüürpoordi ja pakpoordi, nüüd on hakatud üle minema maisele kõnekeelele *paremal* ja *vasakul*. *Paremparras* ja *vasakparras* on kokku kirjutatud sellepärast, et nad moodustavad ühe tervikmõiste ning seal pole täiendit. Leetseljak on madala täpsustav nimetus tema liivase olluse järgi ning üldmõisteks ei sobi.

Nõukoda: **madal vasakpargas**

6) *division (bifurcation) [beginning of the middle ground; topmark: red cylinder above red ball]* – laevatee hargnemine (leetseljaku algus; topimärk: punane silinder punasel keral)

Enn Oja: **madala algus**. Kindlasti ei sobi väljend *punane silinder punasel keral*, sest kohe mõeldakse, et silinder on vahetult kera peal (sinna joonistatud või kinnitatud), punast punasel on aga sama raske eristada nagu musta kassi pimesas toas. Peaks olema **punane silinder punase kera kohal**.

Nõukoda nõustub Ennu selgitusega.

7) *convergence (confluence) [end of the middle ground; topmark: red St. Antony's cross above red ball]* – laevateeharude ühinemine (leetseljaku lõpp; topimärk: punane Antoniuse rist punasel keral)

Enn Oja: **madala lõpp**. **Punane rist punase kera kohal**. *Püha Antonius* jäägu mängust välja.

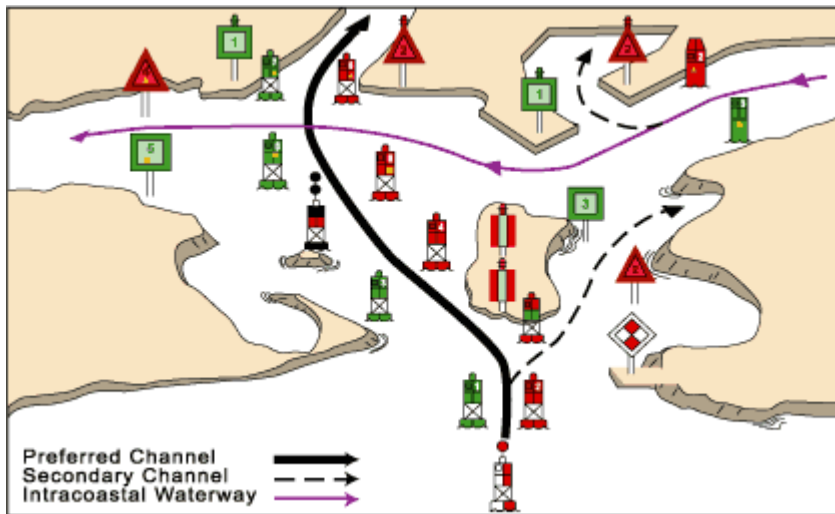
Nõukoda nõustub Ennu selgitusega.

8) *middle ground* – leetseljak MSs on see 'laevatee keskel asetsev madal', terminina on see kahjuks kohmakas. Eelnevates terminites ei saagi nii kasutada. ?keskmadal?

Nõukoda: **laevateedevaheline madal**

9) *secondary fairway (secondary navigable channel)* – teisejärguline laevatee, kõrvaline laevatee (sks das Nebenfahrwasser)

Nõukoda: **teisejärguline laevatee**

10) *shoals (shallows, shallow water, Am. flats) outside the fairway* – madalik väljaspool laevateed

Nõukoda: **madal väljaspool laevateed**

11) *starboard markers [inverted broom]* – parempoolsed märgid (tipp ülespoole tõlkijal oli: luud allapoole – kas see poleks parem?)

Nõukoda: **koonusekujuline topimärk tipuga ülespoole**

12) *port markers [upward-pointing broom]* – vasakpoolsed märgid (tipp allapoole) - kas 99 ja 100 sobivad sellised ee vasted?

Nõukoda: **koonus tipuga allapoole**

13) **Sadam**

roll-on roll-off system, roll-on roll-off operation (sks der Roll-on-roll-off Verkehr, pr le poste de chargement roulier) – veeremisüsteem, ro-ro-süsteem (lastikäitlussüsteem) Või: veeremlasti laadimine ?

Enn Oja: **veeremlastimine**

Nõukoda: **veeremlastimissüsteem**

14) *truck-to-truck system, truck-to-truck operation (sks der Truck-to-truck-Verkehr, pr le poste de chargement par chariots)* – ??? tõlkijal: veoautode laadimise süsteem ??? veokilt-veokile-süsteem (lastikäitlussüsteem)? ?veokilt veokile laadimine? vrd ka järgmine

Enn Oja: **veoklastimine. Eks kõlba ka veok-veok-lastimine.**

Nõukoda: **veoklastimine**

15) *truck-to-truck handling (horizontal cargo handling with pallets)* – ?veokilt-veokile-lastikäitlussüsteem, kaubaalustel lasti horisontaalne käitlus?

Enn Oja: **veokilt-veokile-lastikäitlussüsteem**

Nõukoda nõustub Ennuga

16) *foil-wrapped unit loads (sks die folienverpackten Stapel)* - kiletatud lastiüksused

Nõukoda: **kiletatud kaup**

17) *unitized foil-wrapped load (unit load)* - kiletatud tükikaup (lastiüksus)

Enn Oja: **kilepake.**

Nõukoda nõustub Ennuga

18) *unitized break-bulk cargo* – kaubaalusele pakitud tükkaup

Nõukoda: **tükikaup**

19) *unitized load (unitized package)* – pakkekaup (sks das unitisierte Packstück)

Nõukoda: **pakkekaup**

20) *transtainer crane, transtainer (sks der Transtainerkran)* – kas siin sobib vasteks 'konteinerikraana'?

Nõukoda: **konteinerikraana**

21) *floating bulk-cargo elevator (sks der Schwimmheber, pr le ponton-grue de chargement)* – ujuv puistlasti tõsteseade ?puistlasti pontoontõsteseade?

Enn Oja: **puistlasti ujuvlaadur**

Peedu Kass: **pöördfunktsiooniga lastimisseade**

Nõukoda: **reverseeritav lastimisseade**

22) *seaward tumbler (sks der wasserseitige Turas, pr l'élevateur de cale)* – merepoolne ümberlüli? kas see 'ümberlüli' üldse sobib pildi järgi?

Enn Oja: **trümmilaadur(toru).**

Peedu Kass: imeb kaldalt ja pumpab laeva

Nõukoda: **laevalaadur**

23) shore-side tumbler (for loading trains and lorries), sks der landseitige Turas, pr le systeme de chargement des camions et wagons)- maapoolne ümberlüüti

Enn Oja: **kaldalaadur(toru).** *Süsteem on liialt üldine ega täpsusta midagi.*

Peedu Kass: imeb laevast ja pumpab autosse

Nõukoda: **kaldatoru**

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 47

13.10.2009

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.10

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Mairold Vaik

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Päevakord:

Jätkati tõlkijate küsimustele vastamist

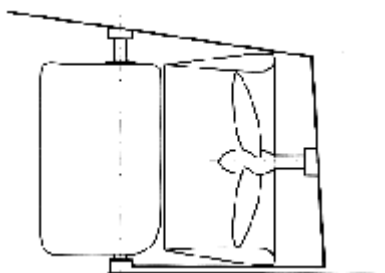
1. Kort vent (skd *die Kort-Düse*, pr *la carene d'helice*)

Enn Oja: Mina sain aru nii, et tegemist on koonilise sõukruvi ümbrisega/kattega/varjuga, mille ülesandeks on vett rohkem kruvi ümber koondada, et kruvi kasutegur tõuseks. Inglisekeelne *vent* on liialt üldine, laenatud tuulutilt (/ventilaatorilt). Selle algvaste on ju ladina *ventus* - *tuul*, millega siin otsest seost pole. Seos on aga selle toimega ehk nn pööriseaga, mis on samasugune nii tuulel kui ka veel. **Otsak** on samuti liialt üldine ja erineb ka tavamõistes otsakutest. Leiduri nime pole alati vaja, kui saab ka sisu kasutada. Ise pakun (**sõukruvi**) **koonuskate**. *Korti düüs* ei ütle vaatajale midagi.

Mairold Vaik: **Kort vent** - sõukruvi tunnelkate? sõukruvi torukate?

Kort nozzle on levinum väljend kui *Kort vent*.

Nozzle - düüs

Pildil on näha, et "silinder" on seestpoolt veevoolu kiirendamist soodutava kujuga, seepärast kasutatakse laevadel, mil vaja manööverdada väikestel kiirustel kaotamata sõukruvi efektiivsust. „Silindri“ peamine eesmärk on veevoolu kiirendamine, see et on kate ja kaitsev, on sekundaarne.

Kahte erinevat tüüpi - üks on fikseeritud kate - roolilaba on selle juures, teine on roolilabata, aga sõukruvi on pööratav koos kattega.

Pildid:

<http://www.fairplay-towage.com/data/faq/Fairplay-IX-Dock.jpg>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Kort_nozzle_cut_view_top1.PNG
<http://oldriverbillzumwalt.members.ktis.net/images/KORT-NOZ.JPG>
<http://oldriverbillzumwalt.members.ktis.net/images/Kort2.jpg>
<http://oldriverbillzumwalt.members.ktis.net/images/Britruds.jpg>
<http://www.fao.org/docrep/x0487e/x0487e19.jpg>
<http://www.marinepropulsion.net/kort/nozzle.htm>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Sea_Falcon_tugboat.jpg

Nõukoda: sõukruvi (Korti tüüpi) düüskate

2. Shipbuilding – Laevaehitus

shipyard (*shipbuilding yard, dockyard, Am. navy yard*) – **laevatehas**

shipbuilding sheds - laevatehase jaoskonnad?

Enn Oja: Silvet annab *shed* vasteks üldised *sara* ja *kuur*. Eks need 3 ja 4 seda ka ole, kuid eestlane on loomult tähenärija ning hakkab kohe selgitama, et *sara* ja *kuur* on labased sõnad ning tähistavad midagi lihtsat, mis ei allu mingitele ehituseeskirjadele. Sellised ehitised uhke laevaehitus.... vasteks aga ei sobivat. *Töökoda* seostub eestlase meeles muidugi käsitsi nokitsemisega. Kas parandatakse autot või mõnel tööpingil midagi töödeldakse. Arvan küll, et *töökoda/töökojad* sobiks. *Laevatehas* ise on pigem terviku nimetus.

Nõukoda: laevatehase tsehhid

mould (Am. *mold*) **loft** – märkimistsehh

erection shop – koostetsehh

boiler shop – katlatsehh

ship-drawing office – konstrueerimisbüroo

engineering workshop – mehaanikatöökoda

repair quay – remondikai

fitting-out quay – lõppehituskai

slipways (slips, building berths, building slips, stocks) – ellingud, slipid, staaplid

slipway portal – ellinguportaal

bridge support – portaalitugi

crane cable – trosskraana

crab (jenny) – trosskraana kelk

cross piece – risttala

crane drivers' cabins – kraanajuhi kabiin
overhead travelling (Am. traveling) crane (gantry crane) – sildkraana
slewing crab – pöördkraana

luffing jib crane, a slipway crane – kaldpoomkraana (ellingukraana)
crane rails (crane track) – kraanarööpad, kraanatee
gantry crane – portaalkraana, pukk-kraana
gantry (bridge) – kraanasild

trestles (supports) – tugijalad

keel in position – paigaldatud kiil

dry dock – kuivdokk

dock floor (dock bottom) – kuivdoki põhi
dock gates (caisson) – kuivdoki värav, batabort, dokivari
pumping station (power house) – pumbajaam

floating dock (pontoon dock) – ujuvdokk

dock basin – ujuvdoki süvend

side tank (side wall) – küljetank, (ujuvdoki) tanksein

bottom tank (bottom pontoon) - põhjatank

keel block – kiilplokk
bilge block (bilge shore, side support) – kimmiplokk

docking a ship – (laeva) dokkimine

flooded floating dock – uputatud ujuvdokk
emptied (pumped-out) dock – tõstetud ujuvdokk

structural parts of the ship – laevakere osad

shell (shell plating, skin) – väliskest (kere plaadistus, plangutus)

sheer strake – siirivöö
side strake – pardavöö
bilge strake – kimmivöö
bilge keel – kimmikiil
bottom plating – põhjaplaadistus
flat plate keel (keel plate) – rõhtkiil

stringer (side stringer) – stringer (pardastringer)
tank margin plate – kimmistringer
tank top plating (tank top, inner bottom plating) – tankilagi

centre (Am. center) strake – kiiluvöö plaadistus

deck plating – tekiplaadistus

deck beam – tekipiim

frame (rib) – kaar

hold pillar (pillar) – (lastiruumi) piller

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 48

10.11.2009

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Maiold Vaik, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Maiold Vaik

1. Parandus

Eelmisel koosolekul arutletud Kort Venti nimetatakse sõukruvidüüsiks.

2. Terminite arutelu

Aframax (AFRA - *Average Freight Rate Assessment*) – Keskmise prahiraha hindamise määr

The term is based on the *Average Freight Rate Assessment* (AFRA) tanker rate system.

Handy tanker – *handy*-tanker (enim levinud tanker - 10 000 – 25 000dwt)

Crude oil, product or chemical tanker between 10 000 – 25 000dwt

Panamax container – suurim Panama kanalisse mahtuv konteinerilaev

cont vsl with max dimensions (32,21m/291m) 3000 – 5000 TEU

Panamax tanker - suurim Panama kanalisse mahtuv tanker

with max dimensions – 50000 – 80000 dwt

Panamax dry crgo – suurim Panama kanalisse mahtuv kuivlastilaev

max dim and 60000 – 80000dwt

Suezmax – Suessi kanalisle lubatav suurim laev

crude oil tankr with the max dimensions for passing through the Suez canal (approx 120000 - 200000dwt)

CEU – (laeva) automahutavuse ekvivalentühik (850 kg)

car equivalent unit, car capacity of vessel

LR1 – naftasaaduste tanker (50 000 – 80 000dwt)

product tanker with the mx dimensions for passing through the Panama canal (width – 32,21m length 289,5m) of approximateley 50 000 – 80 000dwt

LR2 – naftasaaduste suurtanker (80000 dwt)

product tanker, too large to pass through the Panama canal of approx. 80 000dwt

Double acting tanker – kahepoolse toimega tanker, topeltotstarbeline tanker, (näiteks mt TEMPERA; mt MASTERA – laevad, mis murravad jääd tagasikäigul liikudes, ahter ees liikudes on tanker jäämurdja)

Product tanker - naftatanker

tank vsl with coated tanks used to transport refined **oil products**

Vetting – sürvei, tankeri ülevaatus enne prahtimist

approval procedure whereby e.g. the technical standards of a ship are surveyed

Kick round (or cut) the bow to starboard – vöör kaldub paremale (tagasikäigul)

Brake horsepower – efektiivne hobujõud

Brake horsepower (BHP) is the amount of work generated by a motor without taking into consideration any of the various auxiliary components that may slow down the actual speed of the motor. Sometimes referred to as pure horsepower, brake horsepower is measured within the engine's output shaft.

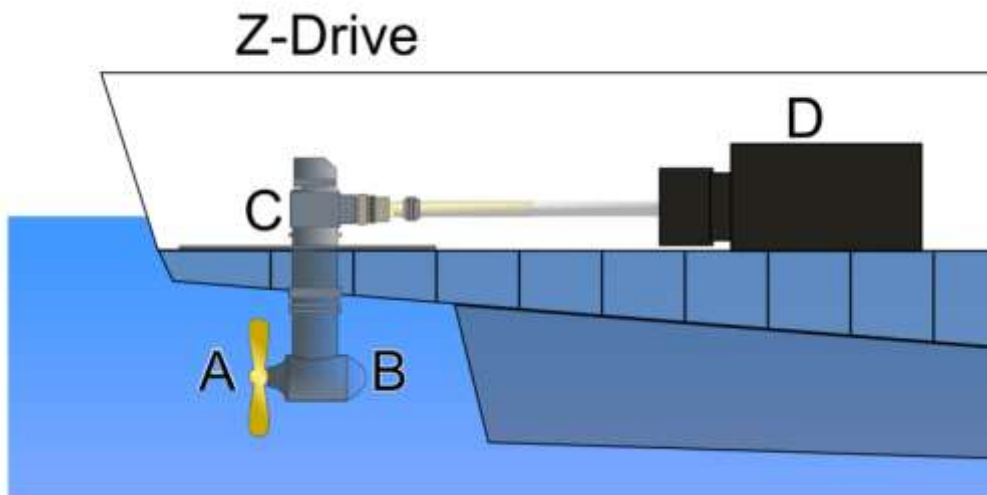
Dirty mess – töömeeste mess(ruum)

L - drive – Pöördkäitur võllide ühe täisnurkse pöördega

aquamaster with one right angle turn of shaft

Z-drive – Pöördkäitur võllide kahe täisnurkse pöördega
aquamaster with 2 right angle turn of shafts

Helical – keerjas, spiraalne

Helical motion – kruviliikumine

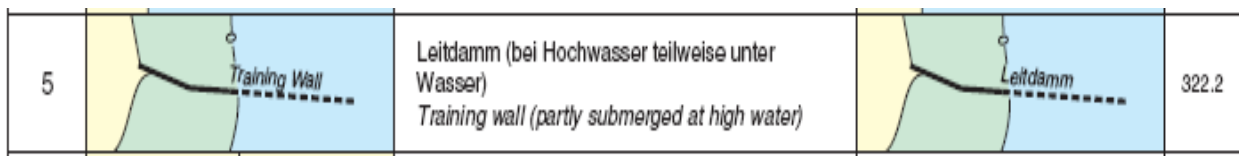
Sponson – sponsoon (laevakere laiend)

The gear following the gear of delivery the ship was provided with [sponsons](#) on the sides to improve its stability.

3. Navigatsioonikaartide leppemärgidest (INT)

Training wall – buun, rannakaitsemuul (liikuvate merepõhjasetete tõkestamiseks)

Transporter bridge – Lastivankrisild (nt. üle kanali)

Transporter bridge with vertical clearance below fixed structure

Pildid: http://en.wikipedia.org/wiki/Transporter_bridge

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 49

08.12.2009

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 3

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord

Aasta viimasel koosolekul külastas meid Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide. Ta tutvustas Veeteede Ameti plaane ja arengusuundi ning tänas nõukoda tehtud töö eest. Samas avaldas lootust, et nõukoda jätkab tööd ka 2010. aastal ning võtab aktiivselt osa digitaalse Eesti mereentsüklopeedia loomisest.

1. Terminite arutelu

ASWAnti Submarine Warfare**allveelaevatõrje**

AuxAuxiliary**abi-**

BABreathing Apparatus**hingamisaparaat**

CBTClean Ballast Tank**puhas ballastitank**

CPSCCertificate of Proficiency in

Survival Craft (see PSCARB) **päästevahendi vanema tunnistus**

PSCARBCertificate of Proficiency in

Survival Craft and Rescue Boats **päästevahendi ja valvepaadi vanema tunnistus**

Märkus: meil Eestis ei ole CPSC tunnistust, vaid PSCARB. Nii näeb ette ka STCW konventsioon.

DFDirection Finder**peilingaator**

DPODynamic Position Officers**dünaamilise positsioneerimise operaator**

EError signal**veasignaali**

FVQFlexible Vocational Qualification**laia profiiliga kvalifikatsioon**

GMPGarbage Management Plan**prügikäitlusplaan**

Häid pühi ja rõõmsat aastavahetust!

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 50

12.01.2010

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Madli Vitismann, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord

1. Aasta esimesel koosolekul tervitasime Merekeele nõukoja uut liiget, Madli Vitismanni.
2. Uno Laur oli välja otsinud rea sõnu, millele püüdsime eestikeelset vastet leida:

Anchorage

Emergency anchorage – varuankrupaik

deck

quarter deck – (pl, aj) kvartertekk, juhtkonna eluruumid ahtris

carrier

feeder carrier – fiiderlaev, lastikorjelaev, lastijaotuslaev

fruit carrier – puuvilja(veo)laev

straddle carrier – konteineri transpordivahend (sadamas)

chain

stream chain – hoovusankru kett

containerise – konteinerdamine, lasti kohandamine konteinerveoks

cover

folding hatch covers – liigendluugikaaned

hydraulic hatch cover – hüdraulilised luugikaaned

tween deck hatch covers – vaheteki luugikaaned

crew

relieve crew – vahetusmeeskond

cruiser

armed merchant cruiser - abiristleja

damage

sympathetic damage – lasti lõhnakahjustus

equipment

cargo securing equipment – lasti kinnitusseadmed

lashing equipment – (lasti) kinnitusvahendid

eye-pad - kinnitusaas

fastening

sea fastening – mereklaar (merekindel) kinnitus

grip – klamber

wire rope grip - vaieriklamber

heave-on – (trossi) tiiviks tõmbama (pingutama)

integrity

weathertight integrity – ilmastikukindlus

knee

breast knee –vööribrakett; (pul) vööripõlvik

3. Peedu Kass esitas arutlemiseks sonad:

seaspeed – avamerekiirus

speedpilot – kiirushoidik

track pilot – laeva teekonnahoidik (pöördeid teostav ja etteantud kõrvalekannet (XTE – cross track error) hoidev automaatrool laeva elektronkaardil kuvatud kursil hoidmiseks)

wheel-over – rooli pöörama

wheel-over point – roolipööramispunkt

Järgmine korraline koosolek toimub 9. veebruaril kell 14.00 Valge tn 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 51

09.02.2010

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.05

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Päevakord:

1. Uuesti võtsime ette sõnad *weathertight integrity* ja *straddle carrier*.
2. Eelmisel koosolekul tõstatatud sõnade arutelu jätkamine
3. Sadama kaubakäitluse seadmed

2. Sõnade arutelu

integrity

weathertight integrity – ilmatiheduse tagamine

weathertightness – ilmatihedus, pritsmetihedus

load

maximum securing load (MSL) – lasti kinnitusvahendi suurim lubatud koormus material

lashing materials – (lasti) kinnitusvahendid

plate

breast plate – vööribrakett, eestükk, vöörtükk

stem plate – vöörtäävi plaat

stern plate - ahtriplaat

period

natural rolling period – (laeva) omarullumisperiood

point

anchoring point – kinnituskoht

lashing point – soringu kinnituskoht

rig

butterfly rig – libliktaglastus (purjelaeval), liblikasendis poomid

union purchase rig – paarispoomide libliktaglastus

ship

drill ship – õppelaev, (nafta)puurlaev

drilling ship – puurlaev

shipment

short shipment – vaeglaadimine

system

bilge alarm system – pilsu häiresüsteem

test

chalk test – (lekke) kriidiproov

ingress leak test – lastiluugi lekkekontroll,

seletus - lasti ülevaatus pärast luukide avamist, et poleks veekahjustust

use

single use – ühekordse kasutusega

vessel

deep draft vessel – suure süvisega veesõiduk

high speed vessel - kiirlaev

3. Sadama kaubakäitluse seadmed

STS gantry crane (STS=*ship-to-shore*) – konteinerikraana

Selgitus: Kraana konteinerite lastimiseks, otsustati välistada sõna portaal.

vene keeles - контейнерный причальный кран

(Harbour) mobile crane – (sadama) liikurkraana

vene keeles - Портный мобильный кран

Rubber tyred gantry crane (E-One RTG)- ratastel sildkraana

vene keeles - Контейнерный перегружатель на пневмоходу

RMG Crane, Rail Mounted gantry crane – rööbastel sildkraana

Selgitus: Kraana konteinerite teisaldamiseks sadamas, sellega laaditakse konteinereid ka rongidele.

vene keeles - Контейнерный перегружатель на ж/д ходу

straddle carrier – konteinerivirnasti

Selgitus: Neljal ratasjalal kõrge raam, võib olla juhiga või ilma, ning seda kasutatakse terminalisiseks transpordiks lühikestel vahemaadel, rohkem aga konteinerite virnastamiseks. Selleks on 2+1 ja 3+1 tüüpi *straddle carrierid*, s.t võivad tõsta konteinereid vastavalt 3. või 4. kihti.

Edasimüüja selgitus: *Straddle Carrier* (CVS) võib tõsta ja laadida konteineri üle 2 ning 3 virna kasutades selleks täishüdrostaatilisi seadmeid. <http://www.contraileurope.com/index.php?keel=est&div=34|0>

shuttle carrier – konteineriteisaldi

Selgitus: Neljal ratasjalal raam, võib olla juhiga või ilma, ning seda kasutatakse konteinerite teisaldamiseks terminalis. Võib tõsta raami all konteineri 1. ja 2. kihti.

vene keeles – автоконтейнеровоз

saksa keeles - Der Portalhubwagen <http://de.wikipedia.org/wiki/Portalhubwagen>

Runner – konteineri-kiirteisaldi

Edasimüüja tsitaat: on kiiremaid konteinerikäsitlusseadmeid sadamates ja konteinerite laadimiskeskustes. *Runner*'il on suur operatsioonikiirus ja võimaldab juhil turvaliselt ning mugavalt manööverdada.

Stabiilne ja suuremal kiirusel pöörded on saavutatud tänu madalamale profiilile, mis välistab õnnetusjuhtumid.

<http://www.contrail-europe.com/index.php?keel=est&div=35|0>

reach-stacker – liikurvirnasti

Edasimüüja tsitaat: *Reach Stacker* on professionaalne tehnika konteinerite ja muude elementide (treilerid, mähised, puit, metallplaadid) tõstmiseks ning transportimiseks. Toode on kasutusel laokeskustes, tehastes ja sadamates üle maailma.

<http://www.contrail-europe.com/index.php?keel=est&div=29%7C0>

http://en.wikipedia.org/wiki/Reach_Stacker

tugmaster, terminal truck – haagiseveok

Sadamas veok haagiste veoks, „sadul“ on tõstetav. Põhiliselt veab treilereid ja madalhaagiseid.

Vene keeles - портовый тягач

Sadamaveduk rulltreilerite (madalhaagiste, mafide) veoks, *Gooseneck* “sadulal”:

Järgmine korraline koosolek toimub 9. märtsil kell 14.00 Valge tn 4.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 52

09.03.2010

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 15.45

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Vello Mäss, Reet Naber, Arvi Nordmann, Maiold Vaik, Madli Vitismann, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Maiold Vaik

Õppelaev “Vega”

Arvi Nordmann esines lühikese ülevaatega Tallinna Merekooli õppelaeva “Vega” ajaloost, mille kohta ta on hulgaliselt materjali kogunud. Nõukoja liikmed ergutasid Arvi Nordmanni seda ettevõtmist jätkama, lubades tulevikus jõukohast toetust selle töö trükis avaldamiseks. Samas avaldati soovi, et trükisesse lülitataks lisana ka purjelaeva osa käsitlev sõnastik.

Sõnade arutelu

1. Lühendid

CON-RO – container and RoRo vessels – **konteineri- ja veeremilaev**

FEU – forty equivalent unit - **40-jalase konteineri ekvivalentühik**

IMPA – International Maritime Pilot Association – **Rahvusvaheline Merelootside Ühing**

MSL – maximum securing load – **kinnitusseadmetele suurim lubatud koormus**

PCC – Pure Car Carrier – **Autoveolaev**

2. Koodeksid

Code of Intact Stability (IS Code) – **Vigastamata laeva püstuvuse koodeks**

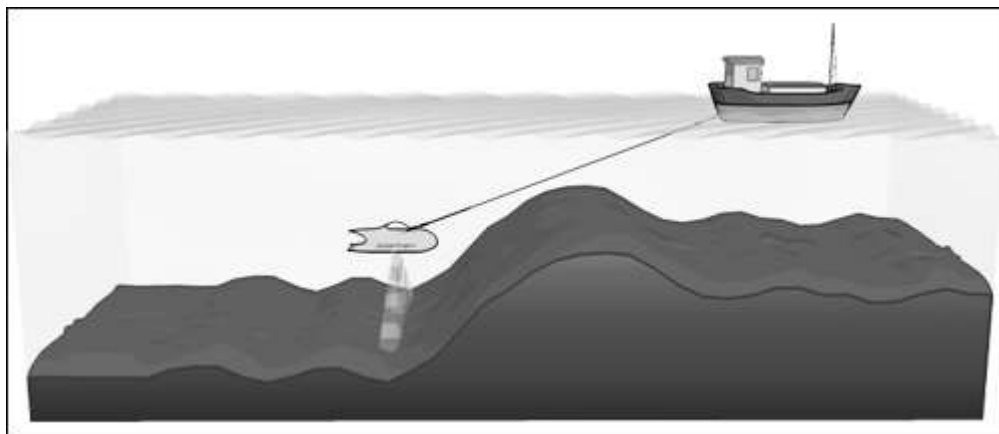
Code of Safe Practice for Cargo Stowage and Securing – **Lasti paigutamise ja kinnitamise ohutuskodeks**

Code of Safe Practice for Ships Carrying Timber Deck Cargoes – **Tekilastina puitu vedavate laevade ohutuskodeks**

3. Muud sõnad

freight advance – **prahiraha ettemaks** [avanss]

tow **cable** – puksiirtross, **puksiirkaabel** (elektrikaabel veealuse seadme veoks)

Järgmine korraline koosolek toimub 13. aprillil kell 14.00 Valge tn 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 53

13.04.2010

Veeteede Amet
Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Rein Albri, Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Artur Kivistik, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Vello Mäss, Arvi Nordmann, Ants Raud, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Ants Ärsis

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Inglise-Eesti meresõnaraamatu jaoks täienduste kogumine jätkub. IT-alaseks toeks on sel puhul Taavi Tamm, kes ka sellel koosolekul osales.

2. Arutluse all olevad sõnad on võetud D.J.House raamatust „ShipHandling“.

anchor coming home – ankru lohisemine hiivamisel, ankru tõmbamine laeva poole

Ankru hiivamisel liigub laev algul ankru poole, aga mingil hetkel ankur ei haaku ja hakkab lohisema ja laev triivib koos ankru, samal ajal hiivamine jätkub.

The action of drawing the anchor towards the ship as opposed to pulling the ship towards the anchor.

anchor warp – ankruga varpimine

Laeva varpimine (nihutamine) ankru külge kinnitatud otsa abil.

A steel wire hawser length, usually attached to a short length of anchor chain or directly onto the anchor for warping the vessel ahead or astern.

Baltic moor – ankruspringiga sildumine külgtuules

Külgtuules pardaga sildumine alltuulekai äärde, ankrut ja ankruspringi kasutades.

[Video](#)

bitter end – ketihalss

Ankruketi laeva külge kinnitatud ots

bullring – keskmine vööriklüüs

Klüüs vööris, mida üldjuhul kasutatakse laeva pukseerimisel.

ganger length – ankru ja keti (pöörliga) ühenduslõik

Ankruseekli ja esimese ühendusseekli vahele jääv lühike (mõnest lülist koosnev) ketilõik, milles võib olla ka pöörel.

open moor – ankurdumine kahel ankrul

Kahel ankrul, nurk kettide vahel umbes 20⁰, kasut. Tugeva tuule või hoovuse korral.

pivot(ing) point – (laeva) pöördepoolus

Punkt laeva piires, laeva pikitasandil, mille ümber toimub laeva enda pööre
The position aboard the vessel about which the ship rotates when turning

pointing ship – (laeva) ankruspringile panek

Sama, mis springile panek ankrus olles

ranging – (laeva) piki kaid “tõmblemine” kinnitusotstel; laeva jeerimine ankrul seistes

Kai külge kinnitatud laeva edasi-tagasi liikumine.

killer wave – mõrtsuklaine

rope guard – sõuvõlli trossikaitse

Sõukruvi kaitse otste sattumise eest sõukruvisse, otsa suunav seade.

snub round – ankrulpööre, (laeva) pööre ankru abil

Laeva pööre ankrut kasutades.

cable clench – ketihalsi kinnitus

Ankruketi kinnitus laeva külge ketikastis, mida on võimalik tekilt lahti anda.

cable tier – ketikast; ankruotsaruum (ajal.)

Purjelaevade aegne ankrutou (ankrutrossi) hoidmise koht. Vahel kasutatakse tänapäeval, mõistes selle all ketikasti.

eductor – jugapump

lead pellet – (ankruketi seekli) splindi tinakork

Tinakork, mis hoiab ankruseekli või ankruketi seekli splindi paigast nihkumist.

Järgmine korraline koosolek toimub 11. mail kell 14.00 Hundipea sadamas.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 54

25.05.2010

Veeteede Amet
Tallinn, Hundipea sadam, jäämurdja **Tarmo**

Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Arvi Nordmann, Ants Raud, Rein Raudsalu, Taavi Tamm, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

1. Enne suvepuhkust pidasime veidi pidulikuma koosoleku jäämurdjal Tarmo, kus meenutasime möödunud tegevushooaega 2009/10 ja arutasime jooksvaid küsimusi.
2. Eesti Ekspressis ilmus 20. mail artikkel „Kiirlaevad tekitavad tapvaid laineid”, kus sellise laine nimetuseks oli väljend *mõrvarlaine*. „Ekspressi” artikli järgi tekitavad ohtlikke laineid Tallinna lähel Helsingi liinil sõitvad kiirlaevad, ohustades Aegna saare kai ääres seisvaid väikelaevu, uhuvad laostavalt randu ja olevat ohtlikud isegi seal suplevatele väikelastele. Oleme oma koosolekutel varemgi rääkinud kõrgetest lainetest. Mereleksikonist võib lugeda artiklis *mõrtsuklained (killer waves)* üle 20 m kõrgustest lainetest, mis esinevad teatud loodusnähtuste koosmõjul nt. Aafrika kagurannikul. Antud juhul on aga tegemist laevalainetega, mitte loodusnähtusega. Meie arvates ei sobi taolisi laineid nimetada *mõrvarlaineteks*, mis mingil viisil ei osuta nende tõelisele olemusele ja võib segi minna mõrtsuklainetega.

Nõukoja liikmete arutelu tulemusel otsustati, et sellist lainet võiks nimetada: **kiirlaevalaine**. Selle termini ingliskeelset vastet, **freak wave** peaks veel täpsustama.

Arutati veel teiski meresõnu:

lane meter- rajameeter

Yrjö Saarinen:

lane =(ajo)kaista =(sõidu)rada. Lane meter = kaistametri = rajameeter, kasutatakse veeremilaevade lastimahutavuse mõõtmiseks. 1 rajameeter on 1 meetri pikkune 2...3 m laiune (laevatekile märgistatud) ja laevateki vaba kõrguse poolt moodustatud sõiduraja osa laevas.

Laevateki vaba kõrgus oleneb samuti laevast ja tekkidest (näiteks peatekk, rippteck, vahetekk, trümm), vaba kõrgus tavaliselt vahemikus 2,2-6,0 m.

Liinimeeter on nonsens, ajakirjanduses levinud ebakompetentsetest allikatest. ka vene keeles pole veel õiget väljendit kohanud.

Täpsustaks veelkord: rajameeter on veeremilaevade (ro-ro, ro-pax, praamid) lastimahutavuse mõõtühik.

bubble time - ajaaken (sobivaim aeg nt barri ületamiseks)

onset depth- merepõhja mõjuta sügavus (sügavus, mis ei avalda mõju
laeva juhitavusele ja kiirusele)

sandwaves- allveeluided

sublunar point- kuualune punkt (koht maakeral, kus Kuu on seniidis)

3. Mereviki aadress on: <http://eme.vta.ee/mereviki>

Kõik huvilised on oodatud kaasa lööma!

Head suvepuhkust!

Kohtume septembris!

MEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 55

14.09.2010

Veeteede Amet

Tallinn, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Artur Kivistik, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Koosolekut alustasime leinaseisakuga meie pikaaegse liikme Arvi Nordmanni mälestuseks.

Uueks liikmeks sai Yrjö Saarinen.

2. Yrjö Saarinen tõstatas teema laevatüüpidest. Nimelt olid talle silma hakanud mõningad eksitavad terminid statistikaameti dokumentides. Asume sel teemal ameti jaoks kompaktset materjali ette valmistama, et eesti keeles oleks laevatüüpide nimed üheselt mõistetavad ja arusaadavad.

3. Meresõnaraamatu uued sõnad.

Peale inglise-eesti meresõnaraamatu valmimist oleme jätkanud sõnade kogumist ja neid oma koosolekutel arutanud. Selleks, et hoida sõnaraamatut ajakohasena, peame täiendsõnade loendit ja teeme selle ka võrgus kättesaadavaks. Märkusi ja ettepanekuid loendi kohta saab saata meiliaadressile: malle.hunt@vta.ee.

4. Kevadel alustatuga jätkame:

drayage – laialivedu

Märkus: ei sobi lähivedu, kohalik vedu ega ettevedu, nagu seda on mõnes kohas juba kasutama hakatud.

high seas - avameri

Ei ole sama, mis high sea (kõrge/tugev lainetus). Sama, mis high-sea, main sea, off-lying sea, open sea, deep sea.

access – ligi-, juurdepääs, pääsuava, pääsuluuk

access to and from the sea – juurdepääs meritsi

accommodation

harbour **accommodation** – sadamaseadmestik (sildumiseks); sildumis- ja seisutingimused (sadamas)

out of action – rivist väljas; seisatud, ei tööta

afterengine – ahtrijõuseadmeka (laev)

afterlight – ahtrituli

airtight – õhutihe, hermeetiline

altar – (kuivdoki) astang

Andrew [Miller] – *Br, kõnek, aj sõjalaevastik, merevägi*

angle of trim – trimminurk, diferendinurk

armorclad – *aj soomuslaev; soomustatud*

astray – (ankruketi) suund otse ette, vööri poole

ballow – barritagune (sügavam) vesi

bar – vaata lisaks: [barr, joom](#)

batten bar - salklatt

the Bay – Biskaia laht

lift the blockade – blokaadi lõpetama

run the blockade – blokaadist läbi murdma

the Black Book – *kõnek* Lloyd'i hukkunud laevade raamat

blast off - õhkima

bluff-bowed – tõmbivööriline

boarding house – *aj* santsu ootavate meremeeste peatuskoht

5. Suvel ilmus Veeteede Ameti kodulehele uus banner Eesti mereentsüklopeedia, millele klõpsates saab otse merevikisse.

Merekeelee nõukoja liikmed hoiavad silma peal juba loodud artiklitel ning osalevad uute loomisel.

Järgmine korraline koosolek toimub 12. oktoobril kell 14.00 Valge tn 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 56

12.10.2010

Veeteede Amet, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Merekeelee nõukojaga liitus kapten Peeter Veegen.
2. Kolme nädala vältel tegelesime eurotõlkide küsimustega e-kirja teel. Palusime abi ka Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonnast. Vastas Mare Ojarand.
3. Koosolekul, pärast pikki arutelusid, jõudsime enamust rahuldavale otsusele:

TYPE	CODE ****	TYPE	CODE ****
Stern trawler factory freezer kalatöötlus- külmutustraaler	TTP	Seiner noodalaev, seiner	SN
Beam/outrigger trawler parraspoomtraaler	TU	Purse seiner kukkurnoodalaev	SP
Netter võrgulaev	GO	Potter mõrrapaat (mõrralaev)	WOP

Long liner õngejadalaev	LL	Liners õngelaev	LO
Hand liner käsiõngelaev	LH	Dredger using boat dredge (paaditrägi kasutav) tragilaev	DB

***** From International standard statistical classification of fishing vessels.

Merekeele nõukoja soovitus

- side trawler freezer – **külmutus-parrastraaler**
- Külgekülmustraalerei ei sobi.
- tuna purse seiner – **tuunipüügilaev**
- trawler purse seiner – **kukkurnoodalaev**

Järgmine koosolek toimub 16. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 57

16.11.2010

Veeteede Amet, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.35

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Enn Kreem, Uno Laur, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Vello Mäss, Reet Naber, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Vello Mäss teatas, et tuleval aastal, 20. mail avatakse Eesti Meremuuseumis tuntud väliseestlase, marinisti, kapteni Ants Lepsoni mereteemaliste maalide näitus.

2. Veeteede Ameti kartograafiaosakonna palvel vaatasime üle navigatsioonikaartide leppemärkide raamatu (INT-1) uue väljaande terminid. Koosolekul tehti arvukalt parandusettepanekuid, millest alltooduna vaid mõned näited.

Marabout – islami usu mälestusmärk, püha isiku haud

Berm – rannavall

Seawall – kaldakindlustus, kaldatamm

Groyne – rannakaitsetamm

Landing for boats – paatide randumiskoht

Cable ferry – trossi abil liikuv parv
Environmentally Sensitive Sea Area (ESSA) – keskkonnatundlik mereala
Incineration area – jäätmehävitusala
Superbuoy – hiidpoi
Disembarkation – laevalt lahkumine
Bell – kell (kõlisti)
Wave-actuated bell buoy – kellpoi

2. Liitsiht – siht

Malle Hunt tutvustas Veeteede Ameti otsust võtta kasutusele mõiste „siht“ seni kasutusel olnud mõiste „liitsiht“ tähenduses. Vastavalt on muudetud ka navigatsioonimärkide nimesid: näit on „Viimsi liitsihi alumine tulepaak“ muutmise järgne nimi „Viimsi sihi alumine tulepaak“.

Siht pinnal on määratud kahe punktiga. Ülekantuna navigatsioonimärgistuse süsteemile määravad sihi 2 sihimärki, eesliide liit- viitab sellele, et süsteem peaks lisaks ühele sihile koosnema „veel millestki“ (liitsihi komponentideks peaks olema mitu sihti, mis tegelikult ei ole nii).

Loe ka artiklit merevikist: <http://eme.vta.ee/mediawiki/index.php/Siht>

Järgmine koosolek toimub 14. detsembril kell 14.00 Veeteede Ametis, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 58

14.12.2010

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.25

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Artur Kivistik, Uno Laur, Roland Leit, Reet Naber, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

Koosoleku juhatas sisse Uno Laur, külalisena võttis sõna heade aastalõpusoovidega Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide.

Jätkati navigatsiooniõpikutest ette tulnud sõnadele vastete leidmisega.

1. Baltic Proper – Läänemere avaosa

Sõna on kasutusel EL-i ja HELCOM-i tekstides, samas kontekstis on kasutusel sõna *Mediterranean Proper*. Kasutatakse Läänemere kirjeldamiseks, kus see on üks kuuest piirkonnast, Eesti rannik piirneb neist kahega, üks on eelnimetatu põhjaosa ja teine on

Soome laht. Selle sõna puhul pidasime nõu ka Tarmo Soomerega TTÜ-st, kes selle vaste välja pakkus. Veel oli kaalumisel Läänemere avaala, Balti (mere) avaala, Balti avarala, Balti huviala
Balti pärisala ja Balti krunt. Jäime TTÜ professori pakutu juurde.

Lisainfo: http://en.wikipedia.org/wiki/Baltic_Proper
http://www.brisk.helcom.fi/cooperation/en_GB/cooperation/

2.PCTC – Pure Car and Truck Carrier – autotarnelaev, PCTC-laev

Merekeele nõukoda on selle laeva nimetust arutanud ennegi (vt.teokiri 52) Seal on märgitud, et sõna PCC vasteks on autoveolaev. Kuna PCTC-laev veab nii uusi sõidu- kui ka veoautosid ja ingliskeelses terminis on sõnad *Car* ja *Truck*, siis oleks ebatõenäoline seda autoveolaevaks tõlkida. „Veoautot“ ja „sõiduautot“ on ühte terminisse raske panna ja samas on eesti keeles autol palju laiem tähendus kui sõiduauto. Lähtusime laeva otstarbest ja hädast aitas välja sõna tarne. Tegemist on laevaga, mis veab uusi autosid tehastest müügipiirkondade sadamatesse. Ka Eesti sadamates silduvad need laevad tihti, eelkõige Paldiskis ja Sillamäel.

3.PCC – PURE CAR CARRIER – autotarnelaev, PCC-laev

Nagu eelpool kirjutatud, peaks nüüd eelistama sõna autoveolaev asemel autotarnelaev.

Lisainfo: http://en.wikipedia.org/wiki/Pure_Car_Carrier

4.Airdraught, airdraft – õhksüvis (laeva kõrgus veeliinist, laeva gabariitkõrgus).

Õhksüvist on vaja teada sildade alt läbisõidul.

5.Amphidromic point – loodete sõlmpunkt (punkt maailmaookeanis kus ei esine tõusu ega mõõna.

Lisainfo: http://en.wikipedia.org/wiki/Amphidromic_point

6. Tidal window – tõusu(vee)aken

Ajavahemik, mida kasutatakse tõusu-möönaalal, mil tõusuvee kõrgusest olenevalt saab laev läbida teatud piiratud sügavusega veeala. Peamiselt väljendatakse tõusu(vee)akent tundides, mil laev olenevalt oma süvisest pääseb sadamasse ja sealt välja.

Arutati ka variante loodeteaken, tõusu-möönaaken, kõrgveeaken, tõusu-mööna ohutu ajavahe jm.

7. Blind pilotage – pimejuhtimine; pimelootsimine; radarlootsimine

Navigeerimine kitsastes oludes ohupeilingute ja ohukauguste abil. Ei ole ainult radarlootsimine (nagu nõukoja varasematel koosolekutel arutatud), kuigi pimelootsimisel saab kasutada muu hulgas ka radari kaugus- ja peilinguandmeid.

8. Pilotage – navigeerimine, laevajuhtimine (ranna ja ohtude läheduses).

Merekeele nõukojas on varem arutatud, et *pilotage* on lootsimine, lootsindus, lootsiteenistus ja lootsimaks, kuid inglise keeles on sõnal *pilotage* laiem tähendus kui ainult lootsimisega seondult.

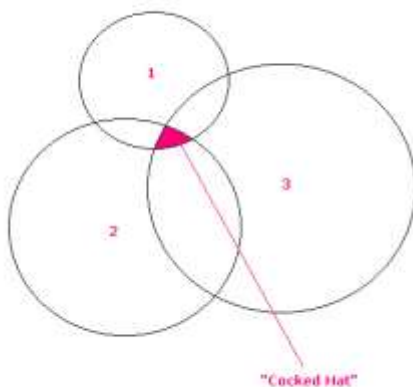
9. Breathalyser – alkomeeter, joobemõõdik

Sõna on lühendatud, täielikuna näeks see välja *breathanalyser*.

10. Cocked hat – veakolmnurk

Kasutatakse kohamäärangul kolme asujoone abil . .

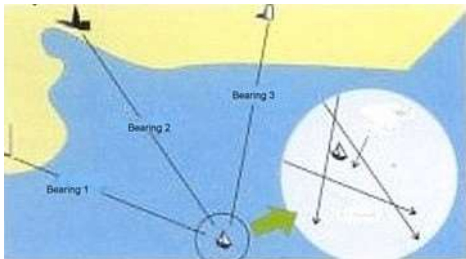
Plotting the range from 3 "Lightning" Observers

11. Confined channel – kitsas läbipääs, kitsas väin, (mere)kurk

Tegemist ei ole ainult kanali, jõe või faarvaatriga, see on laiem mõiste.

12. Cross bearing – kohamäärang kolme peilingu abil; ristpeiling

Sõna samast tegevusest:

(*Running fix*) – ristpeiling (arvutatud-observeeritud asukoht)

13. Floatel – ujuvhotell

Lühend sõnast *Floating Hotel*. Laevad, mille eesmärk on peale kauba ja reisijateveo inimeste pikemaajalisem majutus. Pigem on teistest laevadest ümber ehitatud, aga on ka n-ö parvele ehitatud mitmekorruseline maja, mida pukseritega veetakse sadamast sadamasse, eelkõige kohtadesse, kus suurobjektide rajamisel on kaldal nappus majutuskohadest.

14.Imminent – peatne; peatselt

Termin kasutusel ilmateadetes lähema 6 tunni kohta (soon – 12 tunni kohta, later – pärast 12 tunni möödumist).

15.LDL- Limiting Danger Line – ohuisobaat (elektronkaardil)

Kaartidel on küll isobaate palju, mille alusel oma laeva teekonda planeerida, aga elektronkaartidel on see üksainus joon ohtude lähedal, mis kuvatakse vastavalt oma laeva parameetritele.

16.„Handbrake turn” - „kannapööre“ (pööre ühe käituri reeversiga)

Kahe sõukruviga laeva järsul pööramisel nii, et käituriid töötavad vastupidises suunas.

Veel pakuti: pöördpoolse käituri reevers, ühe käituri reevers pöörd kiirendamiseks, käituri tagasikäik „kannapöördeks“, käiturimuutuspööre.

17.Master Mariner – merelaeva kapten (diplomeeritud)

18.Lubbers line – kursijoon, kursiniit (kompassi katlas)

Head pühadeaega!

Järgmine korraline koosolek toimub 11.01.2011, kell 14.00, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 59

11.01.2011

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Merekeelee nõukoja uueks liikmeks sai Pärtel Keskküla.

2. Jätkati navigatsiooniõpikutest valitud sõnadega

metal mike *kõnek* – automaatrool

Näide aastast 1928 – [Popular Mechanics Magazine](#) lk 962—963.

race – kiirvool (vt ka *tidal race*)

See on

1) suunamuutusega kiire veevool, mis tekib enamasti maanina läheduses (erinevate suundadega hoovuste kohtumisel).

2) Ohtlikult kiire ja keeriselise hoovusega koht (nt kitsuses).

tidal race (tidal rapid) – loodeline kiirvool

Vaata ka: http://en.wikipedia.org/wiki/Tidal_race

Näiteks võib "[Grey Dog](#)" (pildil) ja Portland Bill ([Portlandi saare](#) üks lõunatipp Suurbritannia lõunaosas) ([viide](#))

running fix – ristpeiling (arvutatud-observeeritud asukoht);

meresõnaraamatus: ristpeilingu meetodil asukoha määramine.

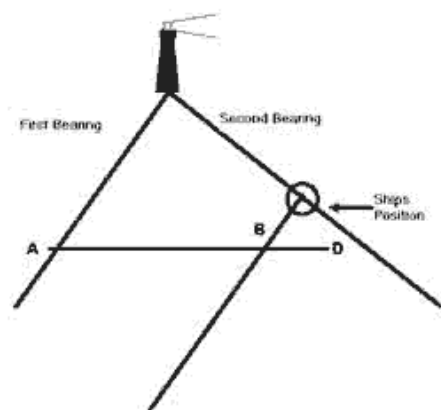
run-on – läbisõit peilingute vahel

See on vahemaa ristpeilingute vahel (miilides) st. sõit kahe peilingu vahel peilingute ühele ajahetkele toomiseks.

steading point – pöördelõpupunkt, pöörde lõpp-punkt

Uuele kursile jõudmise punkt pärast pööret (kursimuutust)

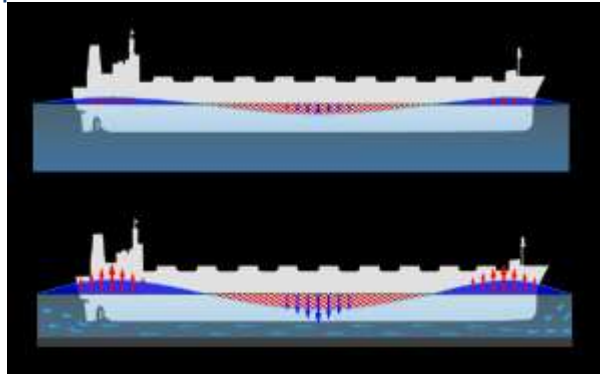
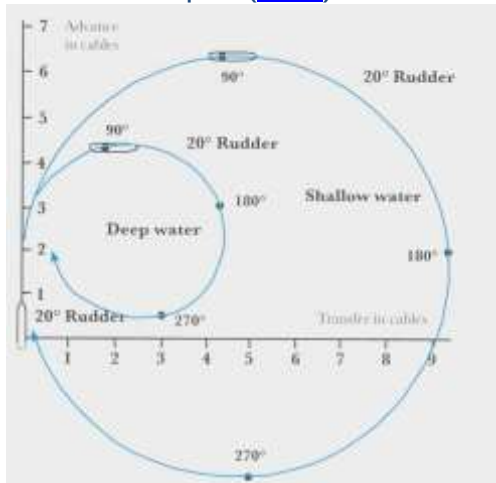
squat – kiirusvaje (laeva kiilualuse vähenemine ja pöörderingi diameetri suurenemine liikumisel madalvees)

meresõnaraamatus: *squat[ting]* - *ahtri süvise suurenemine laeva liikumisel* (mis on ebatäpne)

Pärtel: Tegemist on laeva vajumisega koos veepinnaga ja sellest tuleneva kiilualuse vee sügavuse vähenemisega. See nähtus esineb olulisemal määral madalvees. Soome keeles *nopeuspainuma* („kiirusvajumine“).

Horizontal squat ([viide](#)) Vertical squat

Vaata lisa: http://en.wikipedia.org/wiki/Squat_effect

tide-restricted ship – tõusuveepiiranguga laev

point of „no return” - ainult-edasi-punkt, viimane tagasipöördekoht

Punkt kitsal laevateel, kust saab minna ainult edasi (tagasipööre ja ankurdumine välistatud).

boarding – pardumine, abordaaž (siin kontekstis vägivaldne pardaleminek)

meresõnaraamatus: pardaleminek

boarding party – abordaažimeeskond

3. Lahtiseks jäid mõned terminid, mida arutatakse veel järgmisel koosolekul:

Overhead clearance – läbimiskõrguse varu? läbipääsukõrgus?

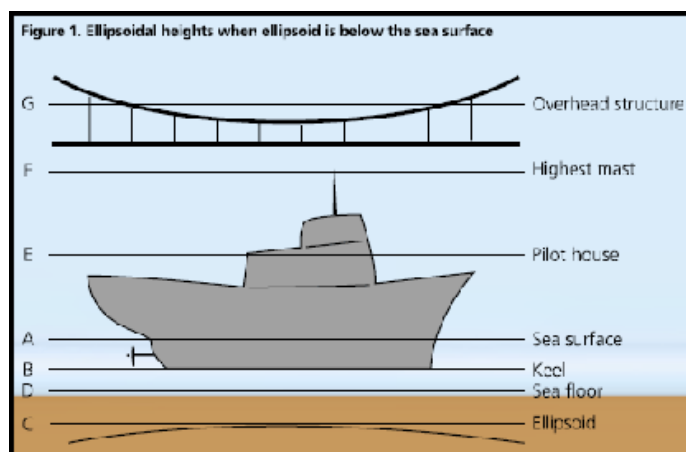
Sellele terminile õige vaste leidmiseks, tuleks kõigepealt selgeks teha, kas *overhead clearance* tähendab:

- 1) silla (või mõne muu tarindi) alt läbisõitmisel laeva kõige kõrgema punkti ja silla vahele jäävat vahemaad, või
- 2) veepinna ja silla vahelist vahemaad (nn. läbipääsukõrgust).

Nagu näha järgnevatest aruteludest, on arusaamad erinevad.

Pakutud variandid: Läbipääsukõrgus, laeva sillaalune kõrgusvahe, laeva ülemine läbimisvahe, vaba kõrgus, vaba püstpääs, tipukõrgus, tipuruum.

Enn Oja: Ülavahe - inglisekeelne termin nagu oleks tegu ainult kohal oleva ruumiga, definitsiooni järgi tegu kogu takistusteta ruumi kõrgusega "varvaste kuni pea kohal oleva lõpuni välja.

kuigi kõlab pea on siiski

juurest" ruumi

Pärtel: Tuginedes järgnevatele näidetele (klikka tekstidel) soovitan siiski lugeda overhead clearance'it kõrguseks (vee)teepinnast takistuse alumise pinnani, mitte pea / masti tipu ja takistuse vahele jäävat vahet.

[vertical distance between the route surface any obstruction above it.](#)

[bridges spanning the navigable channels of Erie Canal from Waterford to three Rivers and the Oswego Canal provide an overhead clearance above maximum navigable pool less than twenty \(20\) feet.](#)

[vertical lift bridges limit the overhead clearance through the canal to 120 feet. /.../ maximum permissible mast height for vessels transiting the canal is 116.5 feet.](#)

Yrjo: Pakun väljendit - kõrgusvaru.

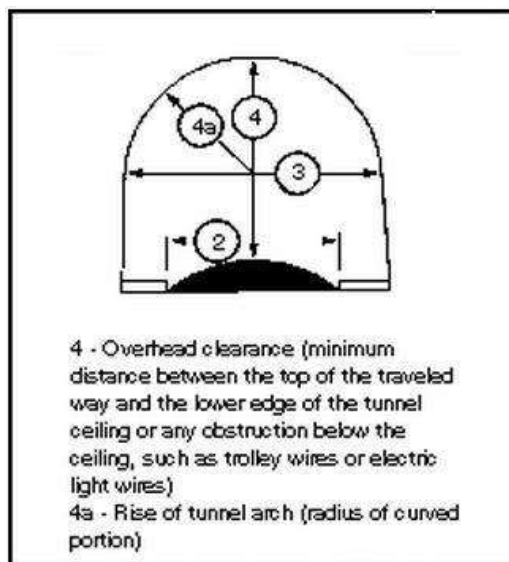
Kõrgusvaru oleks vahemaa, mida arvutatakse takistuse (sillad, elektrikaablid, torujuhtmed jms) läbimiskõrguse/läbipääsukõrguse ja laeva õhksüvise lahutamisel. Kõrgusvaru arvutatakse igale laevale konkreetses olukorras, see on muutuv suurus (sõltub veetasemest, laeva süvisest jms).

Samas, inglased ja muu maailm mõtlevad *Overhead clearance* all läbimiskõrgust. On üsna tõenäoline, et operatiivselt edastatakse laevadele just seda teavet - takistuse kõrgust veepinnast teatud ajahetkel. Peab kaaluma, kas sõnad kõrgusvaru ja läbimiskõrgus võiksid olla sama tähendusega?

Mairold: Navigatsioonikaartidel märgitav kui silla läbimiskõrgus, aga siis pigem terminina *vertical clearance* ([Kaart 1, Veeteede Amet 2010](#))?

Tehnikasõnaraamat: *rdt* kontaktvõrgu gabariitkõrgus.

SSD - Special Sea Dutyman – (Suurbritannia sõjalaevastiku) laevaliikluse korraldaja?

[The and](#)

[All the Point](#)

[of not](#)

[The](#)

[The](#)

Maiold: On see ametiga kaasnev täiendav tööülesanne?

Pärtel: See on keegi loots-roolimees?

- He was a **Special Sea Dutyman**, a cadet chosen for his coolness and experience to man the helm whenever the boat entered or left harbour, a cadet that could be depended on not to panic if the wicket got sticky.

- **Boatswain duties mainly consist of** painting, spray painting, rigging, fueling of ships, storage, ammunitions, demolitions, carrying small arms, helmsman, lookout, **special sea dutyman**.

toe – jalam, alus (kanali põhi)? Kanalijalam?

Pärtel: Toe on lihtsalt jalam (või varvas, olenevalt kontekstist) ja see, mille jalam ta on, selgub ümbritsevast kontekstist – (*kanali, lainemurdja vms nõlva*) jalam

Maelstrom – kaldapõrkehoovus?

<http://en.wikipedia.org/wiki/Maelstrom>

Pärtel: Pildi järgi vaadates on see sama, mis *tidal race*. Kui see on inglise keelde võetud *tidal race* kõrval luulelise otselaenuna, pole äkki mõtet selle jaoks ka eesti keeles täiendavat sõna leiutada, kui *tidal ripi* legi vaste leidmisegagi on tegemist?

rip current (rip tide) – kitsushoovus?

http://en.wikipedia.org/wiki/Rip_current

Pärtel: See on vastu- või tagasivool muidu murdlainetusega pidevalt rannale voogavas veemassis, kus randa üles aetav vesi merre tagasi voolab. Võib muuta oma asukohta piki randa ja ei ole mingi konkreetse kitsusega seotud.

tagasivool?

Äkki piisab, kui tekstis kasutada lihtsalt asja lühikest kirjeldust a la „rannas esinevad tugevad tagasivoolud, mis võivad ujujaid avamerele kanda“.

“commonly miscalled a **rip tide**” – st *rip tide* ei maksa sõnastikku panna, et mitte juurutada ebakorrektse mõiste kasutamist.

tidal bore – kokkupõrkehoovus?

http://en.wikipedia.org/wiki/Tidal_bore

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Tides>

Pärtel: (tidal) bore on seisvale (merekitsuses) või voolavale veele (jões) vastu voolava tõusuhoovuse ees liikuv (murd)laine. Mitte hoovus *tõusumurdlaine*?

ise.

Järgmine korraline koosolek toimub 8. veebruaril kell 14.00 Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 60

08.02.2011

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.10

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Pärtel Keskküla, Artur Kivistik, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Koosolekut alustasime leinaseisakuga kaugsõidukapten Jüri Volmeri mälestuseks

2. Vastused eurotõlkidele:

bridge equipment system – komandosilla ühildatud juhtimissüsteem

Selle üle arutleti pikalt. Tegemist on uue ingliskeelse terminiga, mis asendab seni kasutusel olnud terminit **IBS (Integrated Bridge System)**. 2007. aastal on merekeeles nõukojas see paika pandud kui **ühildatud komandosilla süsteem või ühildatud sillasüsteem**. Sama vaste sobiks ka ingliskeelsele uusterminile, aga seekord leidsime, et peaks arusaadavuse huvis seda veidi täiendama.

IMO järgi on komandosilla ühildatud juhtimissüsteemi definitsioon järgmine:

*A **bridge equipment system / integrated bridge system (IBS)** is defined as a combination of systems which are interconnected in order to allow centralized access to sensor information or command/control from workstations, with the aim of increasing safe and efficient ship's management by suitably qualified personnel.*

Samal teemal:

INS (Integrated Navigation System) - ühildatud navigatsioonisüsteem

PMS (Planned Maintenance System) - hooldus- ja remondigraafik, plaanitud hooldussüsteem

IPMS ([Integrated Platform Management System](#))

INBS ([Integrated Navigation & Bridge System](#))

DDS (Data Distribution System)

CMS (Combat Management System)

Järgmiseks võtsime ette tuletõrjealased terminid. Enne koosolekut küsisime nõu ka päästeameti töötajatelt. Kuna need terminid merekeeles nõukoja tegevus- valdkonda otseselt ei puuduta, siis need soovitused vajaksid tuletõrjevarustuse üldterminitega kohandamist.

dual purpose type nozzle (spray/jet type) - kahetoimeline (pihustav/jugatüüpi) otsik

Päästeamet pakkus: *kombineeritud joatorud (pihustav ja kompaktne veejuga).*

hand-held branchpipe for fire service use, combination branchpipe - tuletõrje käsijoatoru, kombineeritud joatoru

Päästeamet: *tuletõrjeteenistuses kasutatatakse käsijoatoru – kombineeritud joatoru – mis on peaaegu sama.*

hand-held branchpipe for fire service use – smooth bore jet and/or one fixed spray jet angle branchpipe - tuletõrje käsijoatoru – siledatoruline kompakt- ja/või fikseeritud nurgaga pihustav joatoru

Lisainfot:

nozzle - otsik (otsak), düüs
branch-pipe – joatoru
jet type – jugatüüpi

Inglise-eesti meresõnaraamatust:

nozzle düüs; **fire (hose) nozzle** tuletõrje(vooliku) joatoru;
fuel nozzle kütusepihusti; **hand fire hose nozzle** tuletõrje(vooliku) joatoru;

pihusti atomizer, atomizing jet, gun, injector, nozzle, sprayer, sprinkler
branch haru; hargnemine; osakond; filiaal;

3. Eelmisest koosolekust lahtiseks jäänud sõnad:

SSD – Special Sea Dutyman – täiendav vahimees

Special Sea Dutyman on *Royal Navy* laevadel meie mõistes midagi abivahi taolist 'experienced additional personnel to be closed up when navigational situation demands'. Pannakse näiteks kajaloodi juurde sügavusi ette kandma, roolimehe juurde, jälgimaks, et ta ei eksiks käskluste täitmisel, klinketukse juurde, et seda keegi kogemata ohtlikus kohas ei avaks, jne.

toe – jalam

pecked line – katkendjoon

Katkendlik joon merekaardil näiteks soovitatud laevateede pealekandmiseks.

4. Konteineriterminid:

dry cargo container (DC container) - kuivlastikonteiner

ISO Container

Kuivlastikonteinereid (dry cargo – DC).
kasutatakse 20/30/40/45 pikkusega.

Standardkõrgus 8'6"; HC – 9'6". PW – laius 2,462-2,500m tavalise 2,4384m asemel.

high cube container - HC (height 9'6") - kõrge konteiner

low cube container - LC (height 8') - madal konteiner

Tavakonteiner on 8'5" kõrge.

double door container (DD) - ottest avatav konteiner

full side access container (FSA) - külgavatav konteiner

Meresõnaraamatus ka: *open sided container* – küljelt lahtine konteiner

reefer container (RF, Reefer) - külmutuskonteiner

Meresõnaraamatus: külmutuskonteiner, külmkonteiner

Külmutuskonteinerid (reefers) - varustatud külmutusagregaadiga, mis võimaldab kas iseseisvalt (oma kütust kasutades) või välise elektritoitega hoida temperatuuri vahemikus -30 kuni +30 kraadi C. Pikkused tavaliselt

20/40/45 jalga, olemas ka HC (9'6") kõrgusega külmutuskonteinerid.

tank container (TC) – tankkonteiner, tsisternkonteiner, vedellastikonteiner, paakkonteiner.

Näide:
20'

Tankcontainer Full Frame T11 UN portable tank 20' x 8' x 8'6
Tavaliselt 20 jalga pikk ja standardkõrgusega 8'6"

open top container (OT) - pealtavatav konteiner

Meresõnaraamatus: *open top container* – ülalt lahtine konteiner

Nendel konteineritel

puudub laadimise/tühjendamise hõlbustamiseks jäik lagi; veo ajal kaetud presendiga. Tavalised 20/40' mõõdus konteinerid, kuid ilma laeta. Erinevad kõrgused, ka HC. Erandina kasutatakse ka nn Hard-top konteinereid, kusjuures laeava on kaetud teisaldatava, tugevast materjalist kaanega.

bulk container (BC) - puistlastikonteiner

Näide: 20' HC DBC = 20' x 8' x 9'6" high cube dry bulk container
Tavakonteinerid, kus laes on 3-4 spetsiaalset ava puistlasti laadimiseks või lossimiseks

half height container (HH) - poolkõrge konteiner, poolkonteiner

Näide: 20' DC
HH
Tavaliselt 20'

DC konteinerid, mille kõrgus kuni 1,45 m. Kasutatakse raske lasti jaoks.

flat rack container (FR) - lamekonteiner, platvormkonteiner

Näide: 20'FR 40' FR collapsible

Need on 20/40' alused, mis koosnevad konteineripõhjast ning langetatavatest otsaseintest. Olemas ka variatsioonid, kus konteineri põhjale on monteeritud ümarpuidu või saematerjali toestuse jaoks eraldi pesad.

pallet-wide container (PW) - palletikonteiner, kaubaalusekonteiner, euroalusekonteiner

Laius rohkem kui 8'. Kaks europalletti (euroalused) mahuvad kõrvuti sisse.

Järgmine koosolek toimub 8. märtsil 2011, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 61

08.03.2011

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Mati Õun, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Uued sõnad

skimmer – korjeseade

Meresõnaraamatus on skimmeri vasteks õlikorjelaev ja naftakorjelaev, aga skimmeriteks nimetatakse neid eelkõige seepärast, et neil on korjeseade.

slop – sete, jääk, tankipesuvesi

sludge – õlisete, kõnts

border-line - piir

air box – õhukast (paadil)

above water craft – pealveelaev

under sea craft – allveelaev (on Meresõnaraamatus antud)

hatch batten clip – salkkõrv

hatchway cleat – salkkõrv

hatch cleat – salkkõrv

coaming cleat – salkkõrv

batten cleat – salkkõrv

Meresõnaraamatus on vasteks salkraua klamp (mis on samuti õige).

hatch wedge – luugikiil

battening wedge – luugikiil

hatch socket – piimipesa

hatch shoe – piimipesa

beam socket - piimipesa

battening iron – salkraud

hatch batten – salkraud

eel-grass – merihein, mererohi

low-tide elevation – mõõnaga paljanduv madal

submarine elevation – allveekõrgendik, veealune kõrgendik

embay – lahte viima, lahte saatma (laeva kohta)

Meresõnaraamatus – (laeva) lahte sisse viima

anchor engine – ankrupeli käitur, ankrupeli ajam

deep-sea fishery – avamerekalapüük

chain hook – ketihaak, ketikonks, ketiroop (ankruketi laotamiseks ketikastis)

cargo lien – pandiõigus laadungile

lien on cargo – pandiõigus laadungile

Meresõnaraamatus on *maritime lien* merivõlg

bar link – tugilüli (nt ankruketil)

antitorpedo net – torpeedovõrk

Ei ole vaja täpsustada, et see on torpeedode vastu või hävitamiseks ette nähtud, sest sõna torpeedovõrk muus kontekstis ei kasutatagi.

aural signal – helisignaal

blanketing smoke – suitsukate

Enn Oja: 'suitsukatte' asemel on praegu enam kasutusel 'suitskate'.

approach speed - lähenemiskiirus

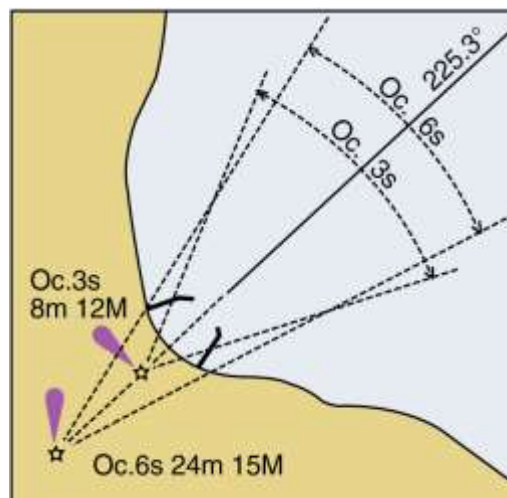
base speed – põhikiirus

ballast trimming – ballasttrimmine, diferentimine ballastiga, ballastdiferentimine, ballasttrimm/pallasttrimm

charted visibility – kaardinähtavusulatus

Meresõnaraamatus – kaardil näidatud (objektide) nähtavuskaugus

Kaardil näidatud navigatsioonimärgi tule sihimärk, paak jms) nähtavusulatus, see merekaardil objekti juures tähistatud.

(tuletorn, on

bare steerage way – (laeva) roolikuulekuslävi

See on (laeva) aeglaseim roolikuulekas käik.

2. Meresõnaraamatus puudub märksõna **merekool**.

Järgmiseks koosolekuks leida merekoolile ingliskeelne(sed) vaste(d).

Järgmine koosolek toimub 12. aprillil kell 14.00, Valge 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 62

12.04.2011

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Uued sõnad

watch **vector** – seirevektor

security and safety management **audit** – turvalisuse ja ohutuse juhtimise audit

pilot embarkation **point** – lootsivõtukoht

charted water **depth** – kaardistatud sügavus

chart support **certificate** –

Certificate of Equivalent Competency (CEC) – samapädevustunnistus

depth **contour** – samasügavusjoon, isobaat

safety **contour** – ohutu samasügavusjoon

shallow **contour** – madala vee piir

deep **contour** – süvavee samasügavusjoon

safety **depth** – ohutu sügavus

spot **soundings** – erisügavus

„no-go“ **line** – ohuala piir, (laevale) ohtliku ala piir...

gradient of the seabed – sügavuste gradient

route **monitoring** – teekonna seire

setting of the watch sector – seire, sektori seadistus

shaft **generator** – võlligeneraator

diesel-electric **propulsion** – diisel-elektriline jõuseade

deep sea **towing** – avamerepukseerimine

deep sea **pilot** – avamereloots

outturn – tegelikult lossitud kauba kogus

sister **hooks** – sõsarhaagid

nautical **college** – merekool

nautical **school** – merekool

maritime **college** – merekool
school of navigation – merekool
Tallinn Maritime **School** – Tallinna Merekool

Järgmine korraline koosolek toimub 10. mail 2011. a Valge 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 63
10.05.2011

Revali Merekool, Paljassaare tee 32A, Tallinn
Algus kell 14.00, lõpp 16.30

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Artur Kivistik, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Reet Naber, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen.

Küllakutsuja: Peko Piiber.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Mairold Vaik

1. Seekord toimus koosolek Revali Merekoolis, kuhu kutsus meid Peko Piiber. Ühiselt arutati elektronkaartidega seotud termineid ja osalt ka seadusandlusega seonduvaid asju. Lisaks tuli jutuks ka merekeele nõukoja roll ja võimalused, kuidas merekeele kasutamist propageerida.

Seejärel toimus elektronkaardi demonstratsioon, selleks käivitati kogu Revali merekooli laevajuhtimise simulaator. Mitmete elektronkaartidega seotud terminite kasutuse ja kuvadega sai tutvutud. Selgitati ka rasterkaardi ja vektorkaardi erinevusi.

2. Peko Piiber paluti merekeele nõukoja meeskonda, eelkõige eesmärgiga kaasata spetsialist, kes elektronkaartidega seotud terminite ja seadusandlusega kursis on ja kes oskab üldpilti hallata.

Koosolek lõppes vabas vormis aruteluga.

Järgmine koosolek toimub septembris, Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 64

13.09.2011

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.15

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhatajad: Uno Laur ja Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Sügishooaja esimesel koosolekul tervitas meid Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide. Kapten Laur tänas Veeteede Ametit võimaluse eest nõukoja koosolekuid selles mugavas saalis pidada ja meeldiva seltskonnaga Eesti merekeelt puudutavaid küsimusi arutada.
2. Kapten Uno Laur teavitas nõukoja liikmeid „leiust“ ajakirjanduses, kus kasutati terminit „kaptenisild“. Ei Mereleksikonis (Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1996) ega Inglise-eesti meresõnaraamatus (Eesti Keele Sihtasutus 2008) esine terminit kaptenisild. Kõnekeeles võib rääkida sillast või kaptenisillast, kuid erialakirjanduses tahaks näha siiski korrektseid termineid. Komandosillas ei anna käsklusi ega toimetada ainult kapten, vaid ka nt tüürimehed. „Kaptenisild“ on russitsism. Inimese mälu on aga teadagi lühike, seetõttu kasutavadki praegused meremehed nende eluajal kuulnud sisult ebaõigeid oskussõnu.

Vt artiklit „Komandosild“ merevikist

<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Komandosild>

Keeleseadus (jõustus 1. juulil 2011)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001>

Keeleseaduse II pt § 4 lõige 2: Kirjakeele normi all mõistetakse õigekirjutuslike, grammatiliste ja sõnavaraliste normingute ja soovitude süsteemi. Kirjakeele normi rakendamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Määruse § 2. Kirjakeele normi rakendamine

(3) Oskussõnavara osas täiendavad ja täpsustavad kirjakeele normi **oskussõnastikud**, mille on heaks kiitnud Eesti Terminoloogia Ühing koostöös asjaomaste ministeeriumidega ja asutustega, mille põhikirjas on ette nähtud eesti keele uurimine ja korraldamine.

Muudes avalikkusele suunatud tekstides, millele ei kohaldata ametliku keelekasutuse nõuet, sealhulgas eesti keele kasutamisel meedias, järgitakse keelekasutuse head tava.

3. Kapten Uno Laur, kes 38 aastat tagasi asutas mereterminoloogia komisjoni, avaldas soovi esimehe kohalt taanduda ja valida nõukojale uus juht. See oli väga raske, sest nii suure kogemuse ja hea keelevalistuga meremeest pole kerge leida. Nõukoja liikmed pidid aga valiku tegema ning uueks esimeheks valiti kapten Peedu Kass, auesimeheks Uno Laur.
4. Abiks tõlkijale: Meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse (STCW) koodeksi Manila konverentsi muudatused

certificate of proficiency – meresõidu kutsetunnistus

certificate of competency – meresõidudiplom

(Kommentaar: meresõidudiplom väljastatakse laevaohvitseridele mõningate eranditega.)

certificat of proficiency – meresõidu kutsetunnistus

(Kommentaar: meresõidu kutsetunnistus väljastatakse reakoosseisule või ka juhtkonnale peale täiendusõppekursuse lõpetamist.)

certificate of service – meresõidudiplom ja meresõidu kutsetunnistus

(Kommentaar: teiseks variandiks võib olla sõna-sõnaline otsetõlge.)

documentary evidence – tunnistus

(Kommentaar - tunnistusi väljastatakse reisilaevade laevapere liikmetele või baasväljaõppe kursuste lõpetamise kohta. Kuid teiseks variandiks võib olla sõna-sõnaline otsetõlge.)

person having command of a ship – laeva juhtimise eest vastutav isik

constant-rate-of-turn techniques - püsiva nurkkiirusega pööramise tehnika

servings – kleedimine, kleedingud

clearing fouled anchors - sassis ankrute klaarimine

line handling – töö otstega (trossidega), otste käsitlemine

load on top – vedellasti laadimine tankipesuveest väljasepareeritud lastijääkidele

operational tank entry – toimiv tanki sisenemise ohutusjuhend

bubble point – mitmekomponendilise vedeliku keemise algtemperatuur

(vrd. ühekomponendilise vedeliku keemispunkt on boiling point)

flame safeguard control systems – leegi kontrollsüsteem

limit control systems – parameetrite piirväärtuste kontrollsüsteem

combustion control systems – põlemisprotsessi juhtimissüsteem

heavy power – täiskoormus

heavy lifting – raskelasti käitlemine

capability plot – suutlikkuse piirid (DP-laevadel)

Järgmine korraline koosolek toimub 4. oktoobril kell 14.00 Valge 4.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 65

04.10.2011

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Peko Piiber, Rein Raudsalu, Krista Rohtmaa, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.
Külaline: Merle Jakobson.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Sel koosolekul oli meil külas tõlkija Merle Jakobson Euroopa Komisjonist. Ta tutvustas oma tööd ning selgitas, kui tähtis on erialaspetsialisti ja tõlkija koostöö. Kuna Euroopa Liidu tõlkimist vajavate tekstide hulk on suur ja aega vähe, siis on kindlad otsekontaktid eriti olulised.

Saime teada, et 1999. aastal otsustasid ELi institutsioonid arendada välja andmebaasi, kuhu koondatakse kõikide terminoloogia andmebaaside sisu. 2004. a käivitati **IATE** ELi institutsioonide siseseks kasutamiseks. 2007. aasta juunist on Euroopa Liidu interaktiivne mitmekeelne terminibaas **IATE** kätteassdav ka avalikkusele <http://iate.europa.eu>.

Merle Jakobson tänas Merekeele nõukoda ladusa koostöö eest. Saime kiita kiirete vastuste eest, millele on sageli lisatud pildid ja videod mõne termini või toimingu selgitamiseks. Eriti hea on see, et nõukoja soovitatud termineid loovad teemasse süüvivad spetsialistid, mitte bürokraadid. Mõne mõiste kallal nähakse tihti vaeva tunde ja päevi, et leida termin, mis oleks kooskõlas eesti keele grammatikaga ja samas väljendaks mõtet kõige täpsemalt.

Istuvad (vasakult): Krista Rohtmaa, Malle Hunt, Merle Jakobson, Madli Vitismann, Helje Heinoja
 Seisavad (vasakult): Peko Piiber, Uno Laur, Roland Leit, Peedu Kass, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen,
 Pärtel Keskküla, Aado Luksepp, Ants Ärsis, Rein Raudsalu, Jüri Kask

Jätkasime STCW Manila konverentsi ARPA teemat puudutavate mõistetega

1. near coastal voyage – **lähisõit**
 domestic voyage – **kohalik rannasõit**
2. shadow sector – **varjusektor**

ARPA simulation equipment shall be capable of simulating the operational capabilities of ARPAs which meet all applicable performance standards adopted by the Organization, and shall incorporate the facilities for:

- 1) manual and automatic target acquisition – **võtta kajamärke jälgimisele käsitsi või automaatselt**
- 2) past track information – **kuvada teavet kajamärkide liikumise kohta**
- 3) use of exclusion areas – **kasutada välistusalasid**
- 4) vector/graphic time-scale and data display – **kasutada vektor/graafilist ajaskaalat ja andmete kuvamist**
- 5) trial manoeuvres – **mängida läbi manöövreid**

3. Use of radar and ARPA to maintain safety of navigation – **radari ja ARPA kasutamine meresõiduohutuse toetamiseks**

Järgmine korraline koosolek toimub 8. novembril kell 14.00 Valge 4.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 66

08.11.2011

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Mare Ojarand, Ants Raud, Rein Raudsalu, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Merekeele nõukojaga liitus Mare Ojarand keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonnast.
2. Uno Laur korrastas lisasõnastikku ning vaatasime pisut hõljuklaeva termineid. Saime mõne mõiste täpsemalt kirjeldatud.
3. Otsime eestikeelseid vasteid EKDISe (elektronkaartide kuva- ja infosüsteem) teemal. Oma arvamuse saatsid Peko Piiber (PP), Enn Oja (EO), Jaan Lutt (JL) ja Pärtel Keskküla (PK).

1) OFFICIAL (NON-OFFICIAL) DATA – ametlikud (mitteametlikud) andmed, andmestik, andmebaas

PP: ametlik andmebaas, mitteametlik andmebaas

EO: ametlik andmestu, mitteametlik andmestu (andmestu on siin etem kui andmestik, sest andmestik on tavaline andmete kogu, aga andmestu on andmete kogu koos seostega)

JL: Kas andmestu? Ametlikud andmed? Jne. Data = pigem andmed kui andmestu data set = andmestu

2) RADAR OVERLAY – radarkiht (elektronkaardil)

PP: Radari info elektronkaardil

EO: teabelaotus radaril / radarilaotus

JL: overlay = kate, ülekate, ülekaetus; juhul kui tegu eri punktides ühel eesmärgil töötavate radaritega, võiks olla radar kaetus, radarkate, radarite ülekate, so kaetuse ühisosa

3) World Wide Area Augmentation System – üleilmne asukohatäpsustussüsteem

PP: Ülemaailmne täppispositsioneerimise süsteem

EO: üleilmne kohatäpsustus

JL: augmentation = suurendus, kasv ka iive; täpsusest on asi ilmselt kaugel, peab vaatama konteksti

PK: üleilmne kohatäpsustussüsteem

4) European Geostationary Navigation Overlay Service – Euroopa (geostatsionaarne) asukohamäärangu täpsustuse teenistus

EO: Euroopakohamääramislaotus(teenistus)

JL: vaja vaadata konteksti tegu geostatsionaarse kohamääramissüsteemi kattuvusega

PK: Euroopa Geostatsionaarne Navigatsiooni ... katte/laotus/←üleeuroopaline?...teenistus?

e Definition of OVERLAY

1 a : to lay or spread over or across : superimpose

http://www.egnos-pro.esa.int/Publications/ESA_EGNOS_br284_2009.pdf

Sisu on WAASil ja EGNOSel sama („EGNOS was designed according to the ICAO Satellite-Based Augmentation System (SBAS) international standards. Its development was coordinated to ensure interoperability with the world's other

SBASs: MSAS, WAAS, GAGAN“)

Kui tahta säilitada süsteemide eristatavust ja mitte neid kõiki lihtsalt „asukohamääramise täpsustamise süsteemideks“ vms nimetada, peaks tõlge siiski olema äratuntavalt originaali sarnane kajastades selle sisu. Isegi kui tõlge tuleb originaalist oluliselt erinev, võiks maakeelsest olla aimata, millega inglise keeles tegu on.

5) PRESENTATION LIBRARY – (elektronkaardi) sümbolite nimistu

PP: Kaardisümbolite nimistu

EO: esitlusmärgistu

JL: vast lihtsalt esitlus või esitluskogu(mik)

PK: In ECDIS a **set of mostly digital specifications**, composed of SYMBOL libraries, colour schemes, LOOK-UP TABLES and rules, linking every OBJECT CLASS and ATTRIBUTE of the SENC to the appropriate presentation of the ECDIS DISPLAY

6) DISPLAY CATEGORIES – (elektronkaardi) kuva liigid

PP: kuvandite kategooriad

EO: kuvandiliigid (kuva on pilt, kuvand kujutluspilt, kuvaril olev alusvõrk on pigem kujutluspilt kui pilt ise)

JL: kuvandiliigid (tüübid) ehk sobilik

PK: Mina pakuks **kuva**.

ÕS: **kuva** <11> s. kuvaril v. valgusreklaamis tekkiv nähtav kujutis.

kuvand <-i 2> s. esemest, olendist v. nähtusest loodud kujutluspilt, imago.

STANDARD DISPLAY – (elektronkaardi) tüüpkuva

PP: standardkuvand

EO: tüüpkuvand/aluskuvand

PK: Standard Display means the SENC information that should be shown when a chart is first displayed on ECDIS. Depending upon the needs of the mariner, the level of the information it provides for route planning or route monitoring may be modified by the mariner.

DISPLAY BASE – (elektronkaardi) aluskuva

PP: baaskuvand

EO: kuvandialus (et siin on põhisõnaks alus, siis maakeeles peaks täiendosis olema tema ees)

JL: aluskuva (mõistes baaskuva)

PK: Display Base means the level of SENC information which cannot be removed from the display, consisting of information which is required at all times in all geographic areas and all circumstances. It is not intended to be sufficient for safe navigation.

ALL OTHER INFORMATION – (elektronkaardi) täiskuva

PP: täiskuvand

EO: täiskuvand

7) MANUAL UPDATES – (elektronkaardi) käsitsi ajakohastamine

PP: käeline korrektuur, tänapäevastamine

EO: käeline ajakohastus/õiendus

JL: vast võiks olla käsiõiend käsitsiõiend (õiendus?)

8) SCREEN-UP – vajab veel täpsustamist, millega tegu

EO: märgid kuvaril?

JL: vaja teada konteksti, kuvar vähemaks kuvar üles (juhul kui reastatud mitu ekraanipilti) jne.

9) SCALE BOUNDARY – mõõtkava piir (kaardil)

PP: mastaabi piir

EO: kuvandiulatuvus

JL: mõõtkava piirid, mõõtkava raamid juhul kui Scele tähendab mõõtkava

PK: mõõtkava piir

Erinevates mõõtkavades kaartidega kaetud alade piir. Näidatakse, kui laev liigub alale, mis on kaetud ainult erinevas mõõtkavas kaartidega.

<http://www.horizon-mobile.com/downloads/Manual%20HMC%20ECS%20Manual%20061231.pdf>

"Scale boundary - When activated it applies the ENC dataset boundary when it overlaps another dataset of a different original scale. To be used to indicate that the ship is moving to an area that is only covered by charts of different scales."

10) **BACK-UP ARRANGEMENTS – varuvahendid**

PP: varuseade, täiendvarustus, täiendav seade, rikkeseade

EO: säileseade/taasteseade

JL: arrangement = korraldus, sobitus jne. Mitu tõlget, ehk midagi varu või tagavaraga seonduvat, varu (varund)sobitus, tagavara(koopia), lisa sobitus, oleneb kontekstist

PK: see ei pruugi olla ainult seade (seadme) / seade (seade) reservvarustus?

http://www.ic-enc.org/downloads/other/Facts_about_Electronic_charts_section_2.pdf

Back-up arrangements considered acceptable by the authority

Key:

1 - a second ECDIS **device** using ENCs, maintained by an independent power supply

2 - a second ECDIS device using official Raster Navigational Charts (official RNCs), maintained by an independent power supply

3 - sufficient **paper charts** covering the operational area

4 - other as specified in part 2

11) **RADAR TRACKED TARGET – radarjälgitav kajamärk**

PP: (ECDISes) jälgitav (jälgitav) radari object (märk, kajasignaali)

EO: märgirida (radaris)

JL: radarjälgitav märk?

12) **ROUTE PLANNING INCLUDING BOTH STRAIGHT AND CURVED SEGMENTS – teekonna kavandamine sirg- ja kõverlõikudega**

PP: teekonna planeerimine sirglõikudena ja kõverjoontena

EO: teekonnakavandus sirg- ja kõverlõikudega

JL: see vast sobib küll

13) **Performance standards – tehnilised nõuded, suutlikkuse nõuded**

PP: Teostuse standard? Esitluse normatiiv? Suutlikkuse normatiiv?

EO: esitlusnõuded

JL: esitluseeskiri?

3. Paljudes tänapäevastes tekstides on kasutatud sõna **Leadership** – kas see on eesti keeles eestvedamine, juhtimine või on olemas parem vaste?

Järgmine korraline koosolek toimub 13. detsembril 2011. a.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 67

13.12.2011

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Mare Ojarand, Peko Piiber, Ants Raud, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Aasta viimasel koosolekul külastas meid Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide. Ta soovis kõigile rahulikku jõuluaega ja selleks, et saaksime järgmise aasta plaanid kirja panna, saime kingituseks kalendri.
2. Vaatasime üle sõnad, mis kuu aja jooksul meile saadetud.

1) **Maiden voyage** – avareis või esmareis?

Meresõnaraamatus on maiden voyage, maiden trip – **esmareis** (pärast laeva valmimist).

2) **Sea trials** – käigukatsetused.

3) **Height overall** – **gabariitkõrgus** – vertikaalne kaugus kiilust mastitopini.

U. Laur: See on üldsõna ja tavaliselt märgib sõiduki gabariite s.h. ka kõrgust (mitte mastitipuni vaid mastitopini).

4) **Height overall from loadline** – **gabariitkõrgus veeliinist** – vertikaalne kaugus veeliinist mastitipuni.

U. Laur: Kas *load line* ja veeliin kattuvad? Minu arvates juhtub seda vaid vahel. Arvan, et siin on tegemist kaugusega vabapardamärgi (Plimsolli ketta) kesktriibu ülemise ääre ja mastitopi vahel.

Muide, on veel üks sõna: *air draft* - õhksüvis (kaugus veepinnast mastitopini).

5) **Height of hull** – **laeva parda kõrgus** – vertikaalne kaugus kiilust peatekini keskkaare tasandil.

U. Laur: MERLE annab: teoreetiline pardakõrgus - parda- ja tekiplaadistuse sisepindade lõikepunkti kaugus kiilujoonest keskkaare tasandil.

Peatekk ei ole alati ülemine. Kas siis ülemised tekid ei loetagi parda kõrguse sisse?

Leidsin veel: *võsota borta* - *hull height, moulded depth*.

6) **Fiber Optic Gyrocompass** – kiudoptiline vurrkompass

fully electronic digital gyrocompass in strapdown technology designed for IBS and advanced high speed vessels.

7) **Automatic steering Manual Override** – automaatrooli sundpööre käsitsi.

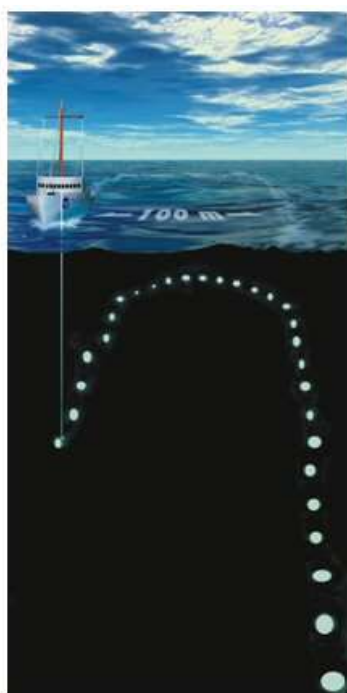
8) **Override** – tühistama, välja lülitama, hoolimatult kõrvale tõrjuma, üle ratsutama, jalge alla tallama, tühiseks pidama. Vurrkompassi funktsioon, mis võimaldab automaatrežiimist väljumata ka käsitsi (lausa vägisi) kurssi muuta (Follow-up mode?).

9) **Single beam echo sounder** – ühekiireline kajalood.

10) **Multibeam echosounder, ka multichannel echosounder** – lehvikkajalood, mitmekiireline kajalood.

11) **Swathe (US- Swath) echosounder** – sama mis multibeam echosounder.e. lehvikkajalood

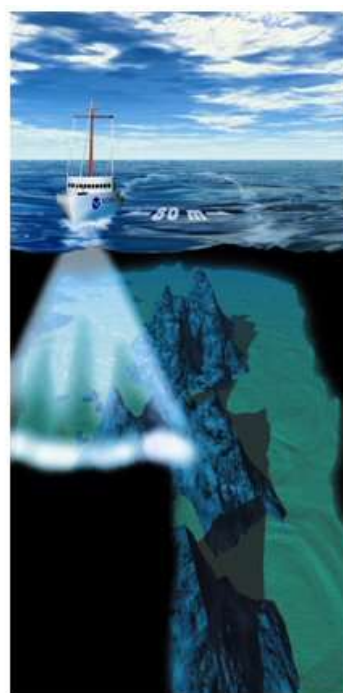
Swathe üks tähendustest - vikatikaar heinamaal.

**Leadline
Surveys**

**Single Beam Echo
Sounder Surveys**

**Multibeam Full
Bottom Coverage**

12) **Toggle** - kleevalt – käsiloodi puidust käepide, millest loodipommi merreheitmisel madrus kinni hoiab.

13) **Retroreflector** – (toodri, poi, päästevarustuse jms) helkur.

3. Alustasime lisaõnastiku korrastamist. Parandasime mõned tähevead ja täpsustasime mõistete arusaadavust.

Rahulikku jõuluaega ja rõõmsat aastavahetust!

Järgmine korraline koosolek toimub 10. jaanuaril 2012. aastal.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 68

10.01.2012

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

4. Jätkasime lisanõnastiku ülevaatamisega.

Cell - kaardirakk; kaardilõik (~~kaardi~~)kirme, (~~kaardi~~)kirm TK 45

certificate

~ of competency meresõidudiplom TK 64

~ of equivalent competency (CEC) –pädevustunnistus TK 62

~ of proficiency meresõidu kutsetunnistus TK 64

~ of service meresõidudiplom ja meresõidu kutsetunnistus TK 64 – vajab täpsustamist !

chain

stream ~ hoovuseankru kett TK 50

chamber

plenum ~ hõl täitekamber TK 41

channel

confined ~ kitsas läbipääs, kitsas väin, (mere)kurk, kitsus TK 58

secondary navigable ~ kõrval-laevatee TK 46

chisel

ca(u)lking ~ triivraud TK 44 +

cyclone tsüklon, madalrõhkkond TK 44

circle

altitude ~ astr. kõrgusring, almükantraat, TK 44

cleat

batten ~ salkkõrv, salkraua kõrv TK 61

coaming ~ salkkõrv TK 61

hatch batten ~ salkraua kõrv TK 61;

hatchway ~ salkkõrv TK 61;

2. Täpsustamist vajaksid ISPS ja ISM Koodeksi terminid:

leadership – juhtimisoskus, eestvedamine; juhtkond

management – korraldamine, haldamine, ohjamine, juhtimine; juhatus

interface – 1. kokkupuutepunkt, ühisosa (objektidel, ideedel, süsteemidel);

2. liides (arvutiprogramm või seade, mis ühendab kaht programmi või masinat, näit. arvutit printeriga)

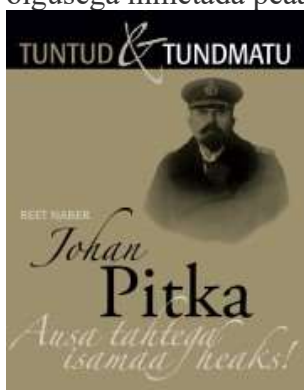
3. kasutajaliides – arvutiprogrammi osa, mis võimaldab kasutajal suhelda arvutiga menüüde, ikoonide jms. abil

Sadamaseaduses ekslikult **liides**!

sadamarajatis – sadama maa-alal või akvatooriumil (edaspidi mõlemad koos *sadamaala*) turvanõuete täitmiseks määratud laeva ja sadama vahelise koostöö ja **liidese** koht, mis hõlmab vajaduse korral ka sadama territooriumi, akvatooriumi ja sissesõiduteed.

3. Kuni 20. jaanuarini saab TEA kirjastusest ette tellida Reet Naberi uut raamatut.

Merendusajaloolase Reet Naberi uurimus “Johan Pitka. Ausa tahtega isamaa heaks!”, mis ilmub “Tuntud ja tundmatu” sarjas rikkalikult illustreerituna admiral Pitka 140. sünniaastapäevaks, on seni mahukaim käsitus juba eluajal pooleldi müütilise mõõtme omandanud mehe elust, keda võib õigusega nimetada peaaegu ainsaks läbinisti positiivseks kangelaseks Eesti (lähi)ajaloos.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. veebruaril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 69

14.02.2012

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I Merekeele nõukojalt paluti selgitust reostustõrje teemaga seonduvalt termini **poontõke** kasutamise kohta.

Ajakirjas „Meremees“ nr 14/1998 on ilmunud artikkel

1. boom, boon, poom või poon

b või p, m või n

Reostuspiirde nimeks annab MerLe **boontõke** (holl. *boom* 'puu, palk'), ujuvtõke sadama, reidi, silla, jõesuu vms. kaitseks ujuvmiinide, torpeedokaatrite ja allveelaevade vastu, nüüdisajal pms. õli levimise vastu veepinnal. (lk. 42)

Kui tahta teada, miks hollandi *m* asemel on eesti keeles *n*, võib raamatus tahapoole vaadata. Lk. 552 märksõnade ingliskeelsete vastete seas on selle sõna etümoloogia mahtunud ühele reale: *boom defence – bonovoje zagraždenije – boontõke*.

Tarvitakse seda sõna vist siis vastavalt ütleja ida– või läänesõbralikkusele *m*–i või *n*–iga. Toimetusele tundub, et võõrsõnaalguse **b** on ütlejate suus mugandunud laensõnaalguse **p**–ks.

boon on ”Kirjakeele seletava sõnaraamatu” järgi ka 'käibelt kõrvaldatud rahatäht'. Vanahärra Silveti 1989. a. väljaanne ütleb, et *boom* on 'poom, tõkkepuu, ka kraananool', *boon* aga hoopis 'heategu' või 'õnnistus'.

Eesti Mereinspektsiooni peadirektor Aadu Lukksepp selgitab, et mereinspektsioonis on seda sõna pikka aega arutatud ja tarvitatakse nüüd oma pabereis kirjakuul **poom**, lähtudes ingliskeelsest sõnast *boom*, 'poom', s.t. õlitõrjepoom samuti kui tõstepoom. Segadust on Aadu Lukksepa arvates tekitanud venekeelne *bonovaja zaštšita* e. *bonõ*.

Seevastu Eesti Keele Instituudi keelenõuanne soovitab eelistada omasõnu *ujuvtõke*, *ujuktõke* või *õlitõke*. Kui aga tingimata vaja kõnealust lühikest sõna tarvitada, siis jääda siiski hollandi algupärast lähtuva *b* juurde, et mitte segi ajada alam–saksa päritolu *poomiga*, millel on merenduses ka teine tähendus. *n*–ile tuleks eelistada siiski *m*–i, sest *n* on selles sõnas ilmselt venemõjuline.

Niisiis, Eesti Mereinspektsioon kasutab sõnakuju **poom**. Keelenõuanne soovitab sõnakuju **boom**. Toimetus eelistab seekordses ajalehenumbris esimest, lähtudes eeldusest, et viimaste aastate jooksul on sõna küllalt mугanenud ning paljud kipuvad seda häälduspäraselt kirjutama.

Madli Vitismann

Enn Oja: Brittide 'boom' aluseks peetakse varasemat hollandi 'beam' ja vanaülemsaksa 'boum', mõlemad vastega 'puu'. Eks vanasti tõketeks puunotte kasutatudki.

Vene keeles on tõesti tüvi 'bon-'. Enamik keeli neid laene ei kasuta üldse, asenduseks on omatõkelised 'püüdur', 'kogur', 'tõke'. Küll on soomlastel 'õljypuomi'. Kust vene keelde lõpp '-n' tuli, pole kuskilt silma ega mällu jäänud. Võimalik, et tegemist on võinud olla kas 1) varestikuulmisega; 2) -m asendamisega parema kõla pärast; 3) samuti saksa 'Buhne'. Viimast pean ma ise 95:5 tõenäosuseks, sest neil tõketel on üks ja sama algupära, vaid üks ujub, teine on püsiv.

Mina ei poolda ei 'poomi' ega 'pooni', olgu omakeelne '**õlitõke**'. Kui vaja, siis ka '**ujuv õlitõke**' või '**õliujutõke**'.

Poontõkke maakeelse vaste võib valida: 1) on üldine, 2) selgitav.

1) **ujutõkk** eraldab veealast sihtala vastastikuse kaitse eesmärgil.

2) **ujutõkk** on ujuv rajatis, mille eesmärgiks on veeala ja temas asuva sihtala kaitsmine vastastikuse loodusliku või inim põhjustatud kahjuliku mõju vastu.

Selgitus: veeala on mereala üldiselt, sihtala see osa merealast, mis vastastikuse kahjuliku mõju vältimiseks või vähendamiseks on piiratud ujutõkuga, nt õli valgumise vastu ülejäänud merealale.

Uue mõiste "tõkk" kasutuselevõtu aluseks on olemasolevad sarnase ülesehitusega tüved: haak(uma), jätk(uma), tuis(uma), laisk(uma), lask(uma), nõrk(uma), erk(uma), park(uma), põkk(uma), huk(uma), lõik(uma), õhk(uma), lahk(uma), ...

Jüri Kask: **poon**, **poontõke** on mere(meeste)keeles juurdunud ja mingi uue termini pakkumine oleks vast liiast, sest praktika näitab, et täiesti uue termini (nt. õliujutõke) kasutuselevõtt ei lähe sugugi libedasti.

Rein Raudsalu: Vene keeles on see *bonovoje zagraždenije*. Kuid poomiks seda nimetada küll ei saa, sest poom on hoopis midagi muud – peelestiku ja tõsteseadmete detail.

Enn Oja: Kavandatavat määrust ega asju endid muidugi ei tea aga kavandatavate mõistete järgi on tegemist 2 erineva lähtealusega. 'Õlitõke' näitab, mille vastu seda kasutatakse, 'seintõke' aga, milline see tõke on ehituselt. Koos üheliigilistena samas loetelus neid küll kasutada ei tohiks.

Rein Raudsalu: Toetan Ennu mõtet. Omakeelsed sõnad on kõige paremad. Õlitõrje korral võib vaja minna termineid:

Püsiõlitõke (statsionaarne õlitõke)

Teisaldatav õlitõke

Ujuv õlitõke

Suruõhu õlitõke (mulltõke)

Seintõke

Imav õlitõke

Madalvee õlitõke

Mereleksikon: **boontõke**

Merevikisse teha parandus: **poontõke** (holl *boom* 'puu, palk') on ujuvtõke või ujuv **õlitõke** sadama, reidi, silla, jõesuu vms kaitseks.

Vanasti kaitses vaenlase ujuvmiinide, torpeedokaatrite ja allveelaevade vastu, nüüdisajal peamiselt on see tõke õli levimise vastu veepinnal.

Poontõke tehti varem palkidest või metallujukeist, mis ühendati kettidega ning võidi varustada esileulatuvate metallteravikega; allveelaevade poontõke varustati rippuva metallvõrguga. Eestis kasutasid poontõket venelased 1704 Emajõel Rootsi laevastiku vastu (Peipsi sõjalaevastik) ja 1940 Tallinna lähel. Nüüdisaegsed õli tõkestamise poontõkked koostatakse ujuvatest segmentidest. Vrd allveelaevavõrk.

Nõukoda soovib kasutada omakeelset oskussõna **õlitõke** ingliskeelse **Boom** vasteks.

Mereleksikon: **poom** (alamsaksa *Boom*) on tekist veidi kõrgemal, masti tagaküljel paiknev rõhtpuu, mida kasutatakse pikipurje (puri) alumise serva (jalgliigi) väljasirutamiseks. Umbes 19. saj keskpaigani olid poomid kahe haara (poomikolu) ja rakitrossi abil kinnitatud masti külge. Poomikolu toetus mastil paiknevale jämedale puitvõrtele (poomisadulale). Nüüdisajal on poomikand kinnitatud masti külge liigendi abil. Poomi välisotsale on kinnitatud 1 või 2 tirk ja soot. Ahtripoolseima masti poomil on harilikult 2 sooti. Poomi välisotsal on mõnikord rehviklampid (külgsuunas väljaulatuvad aukudega laudad); neid kasutatakse purje rehvimisel taimtrossist tikkpoldi läbipistmiseks ja sidumiseks. Vt ka losspoom.

2. Muul

Enn Oja: **muul** (lad *moles* [m'ooles]) on lainete või lainemõju vastu sadama, jõesuudme või ranniku kaitseks merre ehitatud või ulatuv põhjakinnitatud või ujuv rajatis. Muul on ranniku või kaldaga ühendatud ühe otsaga.

Muuli sadamapoolne külg võib olla kohandatud laevade sildumiskaiks. Muuli ehitamiseks kasutatakse enamasti vaiaid, kivipuistet ja kärgkaste.

Nõukoda: **muul** on sadama veeala või laevateed lainetuse või uhtmete vastu kaitsev rajatis. Muul on ühe otsaga maaga ühenduses (seawall). Muuli sisekülg võib olla kohandatud laevade sildumisteks.

3. Lainemurdja

Nõukoda: **lainemurdja, lainetõke** on looduslik või merre ehitatud rajatis laineenergia või uhtmete vastu sadama, jõesuudme, ranniku või eriotstarbelise ala kaitseks. Lainemurdjal ranniku või kaldaga üldjuhul ühendus puudub.

4. Tamm

Enn Oja: **tamm** on üht või rohkemat eri rannikut või kallast ühendav põhja kinnitatud rajatis vee tõkestamiseks või kogumiseks. Tamm on ranniku või kaldaga ühendatud kahe (lihttamm) või rohkema otsaga (liittamm).

Nõukoda: **tamm** on veekoguga piirnev rajatis vee tõkestamiseks või kogumiseks, samuti randade ja kallaste ühendamiseks (Väikese väina tamm, Peterburi tamm). Tamm (*causeway*) on kaldaga ühendatud 2 (mõlema) otsaga

Mereleksikon: **Tamm** on pikk ja suhteliselt kitsas massiivne vesiehitus, sarnaneb kujult muuliga. Eristatakse survelisi (veetase kummalgi pool erisugune) ja surveta tamme. Esimesed rajatakse jõe- ja merekallaste üleujutuste vältimiseks (tõkketammid), piki kanalite või jõgede kaldaid, hüdrosoolme ehitiste ühendamiseks veekogu kallastega jms otstarbel. Surveta tamme (veetase mõlemal pool ühesugune) ehitatakse nagu muulegi sadamate, kanalisuute, lüüside jms kaitseks lainetuse, jäämineku, kiire voolu, uhtainete ja ujuvate esemete eest, teede viimiseks üle väinade (nt Muhu väina tamm) ning jõgede reguleerimiseks ja laevasõidutingimuste parandamiseks. Tamm ehitatakse peamiselt kohalikust materjalist, aluseks enamasti fašiin, nõlvad kindlustatakse mätastega, sillutisega vm viisil.

Mereoskussõnu saab vaadata ka Veeteede Ameti kodulehel olevast mereentsüklopeediast <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Esileht>

II Lisasõnastiku ülevaatamine

certificate

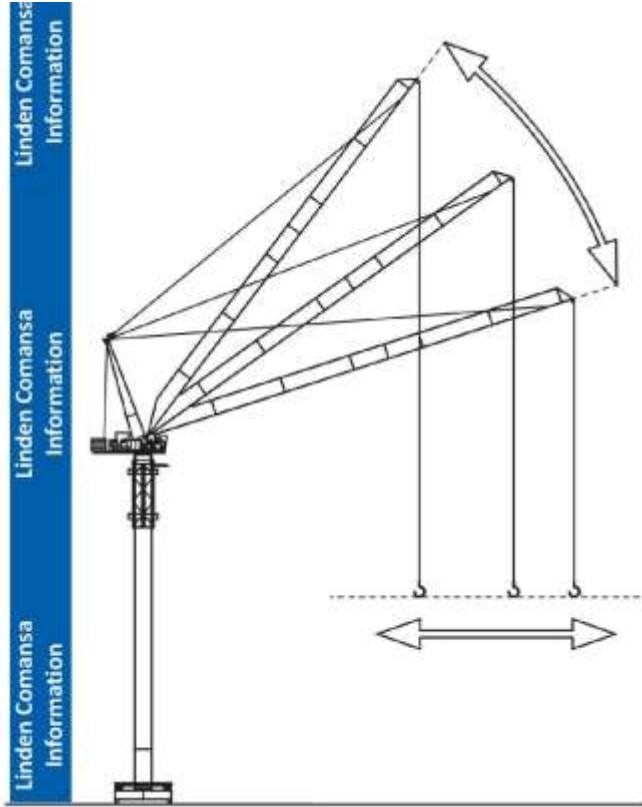
- ~ **of competency (COC)** (laevaohvitseri) meresõidudiplom TK 64
- ~ **of proficiency** meresõidu kutsetunnistus (reaksoosseisule) TK 64
- ~ **of equivalent competency (CEC)** – pädevuse vastavustunnistus TK 62
- ~ **of service** (mereväelase) teenistustunnistus TK 64

crab - teiseldatav käsivints; teiseldatav peli, telfer TK 47

crane

luffing jib ~ kaldpoomkraana TK 47

termini all mõistetakse kraanat või poomi, mille trosside süsteem võimaldab poomi tõstmisel jätta losshaak samale horisontaaltasemele

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 13. märtsil.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 70

13.03.2012

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Jüri Kask, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Ants Raud, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Uno Laur oli välja otsinud sõnu, mis üheskoos läbi arutati ja eestikeelse vaste leidsid:

decommission – tegevteenistusest välja arvama (sõjalaeva kohta), maha kirjutama
scrap yard (scrapyard) – laevalammutuskoda

water **breaker** – päästepaadi joogiveeankur

water **craft** – veesõiduk, alus

surf **days** – lainepäevad (ankrus seisva laeva laadimise/lossimise katkestus kõrge laine tõttu)

ward **room** – ohv itseride mess (sõjalaeval)

tornado – tornaado, tromb, keeristorm

turn turtle – kaaduma, ümber minema (ka laeva kohta)

turn out – rehvi lahti andma, lahti rehvimä, rehvi välja võtma

deck **watch** – merevaht

watch on deck – merevaht (*the opposite of “watch below”*), MSR: tekivaht

watch below – vabavaht

waterguard = customs guard – tollivalve, tolliametnik

bow **wave** – vöörilaine (laeva liikumisest tekitatud laine)

stern **wave** – ahtrilaine (laeva liikumisest tekitatud laine)

tidal **wave** – tõusulaine

port **captain** – (laevafirma) juhenduskapten (*marine superintendent*)

port **engineer** – (laevafirma) juhendusmehaanik (*engineer superintendent*).

2. Abiks tõlkijatele

1) **European Skippers Organisation (ESO)** – Euroopa Kiprite Liit / Ühing

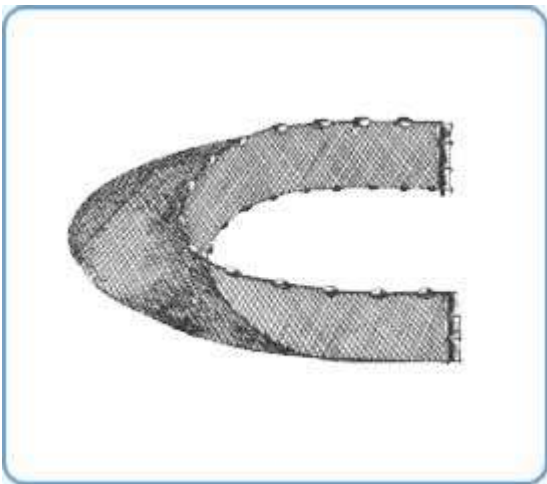
2) **A1** – puitlaevade tippklass (Lloydi Register aastast 1760)

Šotimaal lõhepüüki kirjeldav tekst. Püügivahendid.

3) **coble** – ujuva kalapüügivahendi juurdunud üldnimetus Šotimaal ja Inglismaa kirderannikul (kuni Hullini) alates lamedapõhjalisest, kõrge vööri ja lüügerpurjega lõhepüügipaadist kuni tänapäevaste tekimaja tõsteseadmega väiksema kalalaevani. Lame põhi võimaldab lahtedes randuda ja laev jääb mõõna ajal püsti. Kõrge vöör võimaldab seilata tormisel põhjamerel. Arhitektuuriliselt nii viikingi kui hollandi mõjuga.

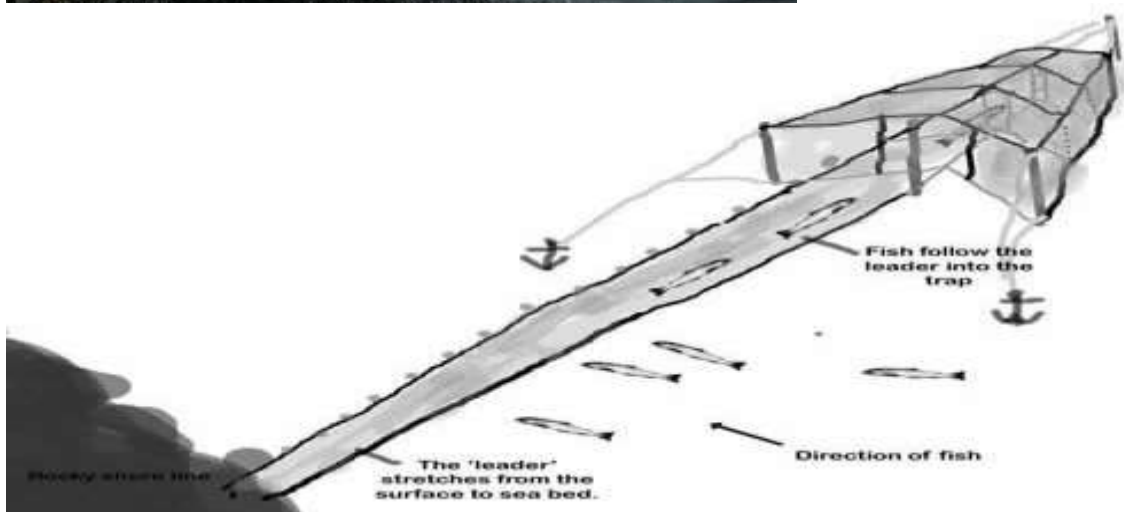
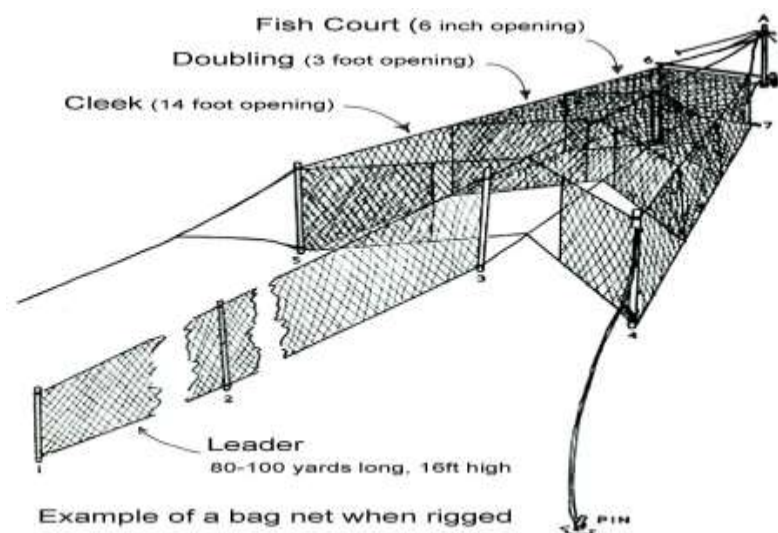

4) sweep net - ka *dragnet* ja šoti noot (vene k *šetlandskii nevod*) - väiketraal, ilma pärata (kotita), merepõhja lohkudest kala püüdmiseks. Lohistades noota, joonistab püügilaev kaare või ringi ning tõstab loomuse pardale.

5) cruive - iidne lõkspüünis paisudel ja tammidel vastuvoolu liikuva lõhe püüdmiseks

6) bag net - meie mõistes ka kastmõrd e kakuam. Pannakse merre pikemaks ajaks. Juhttiib algab kaldalt, läheb meres üle karjaaiaks, mõrrasuuks ja lõpeb mõrrapäraga. Mõrra sisse on võrgulinast ehitatud mõrra pära poole ahenevad avad (*inscale*), mis ei lase mõrra pärasse jõudnud kalal enam tagasi tulla või raskendab seda tunduvalt.

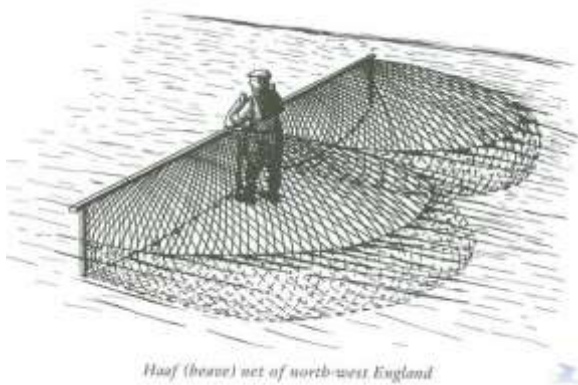
Hommikuti võetakse mõrrapärast kala välja, seotakse kotisuu kinni ja lastakse vette tagasi, kuni järgmise hommikuni, kui ilm lubab.

<http://www.fao.org/docrep/005/ac893e/AC893E02.htm>

7) fly net - lendvõrk või heitevõrk, mille äärtes on raskused. Heidetakse madalas vees kalale või kalaparvele peale. Raskused vajuvad põhja ja kala jääb võrgu alla.

8) stake net – labürinditaoline vaivõrk loodete piirkonnas. Kala korjatakse välja mõõna ajal

9) haaf - kaasaegses inglise keeles „sea net“. Kujutab endast kandilise raami külge (keskmiste mõõtudega 18 x 5 jalga) kinnitatud võrgulinast kotti. Raami üks pikem külg puudub. Püünis pannakse jõesuhu, Solway piirkonnas, vastuoolu, vahetult enne tõusu või mõõna. Kalur toetab raami keskest teibaga, mis on torgatud läbi spetsiaalse augu, et püünise ava veevoolus vertikaalselt püsiks. Nii seisaks püünis nagu kolme jala peal. Kui lõhe satub võrku, pöörab kalur keskmise teibaga raami külgmised jalad põhjast lahti, veepinnaga rööpseks ja hoovus veab võrgulina pingule ning kala kahekordse võrgulina vahelt välja ei pääse. Kalur surmab teibaga kala, võtab kotist välja, riputab nõorijupiga läbi lõpuse vööle ja sätib püünise tagasi püügiasendisse.

<http://www.leeds.ac.uk/library/spcoll/lavc/images1.htm>

<http://www.visitcumbria.com/haaf.htm>

<http://www.trawlerphotos.co.uk/gallery/showphoto.php?photo=47964&cat=829>

haaf [hɑ:f]

n

(Life Sciences & Allied Applications / Fishing) a deep-sea fishing ground off the Shetland and Orkney Islands [Old English *hæf* sea; related to Old Norse *haf*; see HEAVE]

<http://www.thefreedictionary.com/haaf>

10) poke net – taskvõrk, ehk **abar**. Kahekordse linaga võrk hoovusega risti jõe- või merepõhja taotud vaiade vahel, mis aitab suuremal kalal end mitme võrgulina vahel kindlamalt kinni mässida.

<http://www.johntickner.co.uk/salmon-net-gallery.htm>

<http://www.pbase.com/taggart51/image/127036500>

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 10. aprillil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 71

10.04.2012

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis. Külalisena Annika Naame.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Koosolekut juhatas kapten Uno Laur, sest Peedu Kass tegi jäämurdjaga Tarmo tööd Sillamäe kandis. Tõlkeabi vajati erinevate laevatüüpide eesti keelde tõlkimisel. Eelnevalt saatsid oma arvamuse merekeele nõukoja liikmed:

P.V – Peeter Veegen

E.O – Enn Oja

P.K – Peedu Kass

P – Pärtel Keskküla

R.L – Roland Leit

R.R – Rein Raudsalu

1. Sugar is loaded in bulk and bagged in transit (BIBO - Bulk In - Bag Out)

Suhkur laaditakse mahtlastina ja lossitakse kottidesse (BIBO - bulk in-bag out).

E.O: puist- ja kottlast

P.K: lossitakse kottides. Kotitakse ülesõidul

P: suhkur laaditakse puistlastina ja pakitakse ülesõidul kottidesse

Paistab, et kõik need imelikud laevad pärinevad aadressilt

www.ihsfairplay.com/about/imo_standards/StatCode5v1077.xls

R.L: saabub puistlastina, väljub kottides

MN: puistena sisse, kottides välja

2. Tank cleaning vessel – mahutipuhastuslaev

A vessel equipped to clean the tanks of other vessels and remove and transport slops

P.K: mahutipuhastuslaev

R.L: tankidepuhastuslaev

MN: tankipesulaev

3. Open hatch cargo ship – avatud trümmidega?

E.O: avatrümmilaev

P: katmata/lahtiste/avatud trümmidega kaubalaev

R.L: tekita kaubalaev

MN: avalastiruumiga kaubalaev

4. With ro-ro facility – veeremlasti võimalus?

E.O: rampvõimalusega

P: rambiga, ro-ro-seadmetega/vahenditega

R.L: Veeremi lastimise seadmetega, horisontaalse lastimise seadmetega.

MN: veeremlastimise võimalusega

5. Landing craft – ?

An open deck cargo vessel onto which cargo is loaded and unloaded over a bow door/ramp
(*liigitatud kaubalaevade alla, seega ei sobi dessantlaev ega maabumisalus*)

E.O: avatekklaev

P.K: randumisfunktsiooni ja võõrirambiga, tekita laev

P: lossimisalus? maabumisalus?

R.L: maabumislaev

R.R: *Landing Kraft* on kõige sagedamini kasutusel militaareesmärkidel -iseliikuv dessantpargas (näiteks Mistral-tüüpi laeval on ahtrist avatav lastiruum, milles on need pargased. Juba lastiruumis sõidavad tankid pargastele. Seejärel avatakse ahtriväravad, lastiruumi lastakse vesi ja pargased koos tankidega sõidavad kaldale. Olen ise sellise laeva pardal käinud). Kuid võib olla ka tsiviilkasutuses. Põhiline isärasus on, et see riist saab sõita kaldasse ja saata tema pardal oleva või olivad „kuiva jalaga“ kaldale.

MN: randumislaev

6. Diving Support Vessel – A vessel primarily equipped with decompression chambers for air dive operation. Does not include vessels which can only operate submersibles - Laev, mis on varustatud barokambriga tuukritööde jaoks. Ei hõlma aluseid, mis töötavaid vaid sukelparaatidega. (*Kas teine lause tähendab midagi? Sukelparaadid?*)

E.O: tuukrilaev

P: Ikka tähendab teine lause ka. S.o laev, mis tegeleb tuukrite „veeskamisega“ (ja võib-olla ka sukelparaatidega).

Tuukrilaev

<http://eestielu.delfi.ee/eesti/laane-virumaa/kunda/elu/merevae-tuukrilaev-tasuja-voorustab-kunda-lapsi.d?id=45636627>

<http://www.maaleht.ee/news/uudised/eestiudised/lehtma-sadamas-vajus-pohja-tuukrilaev.d?id=30098613>

R.L: Laev, mis on varustatud peamiselt dekompressioonkambriga tuukritööde vajadusteks.

Siia ei kuulu laevad, mis tegelevad vaid sukeldusaparaatidega.

MN: tuukrilaev

7. Offshore Construction Vessel, jack up - A propelled vessel with a self-elevating facility to facilitate offshore maintenance, construction and/or installation - Käituriga laev? avamererajatiste hoolduseks, ehituseks ja/või paigalduseks. (*Mida tähendab self-elevating?*)

E.O: tõstuklaev

P.K: iseliikuv tungraudlaev; ennastupitav (laev, platvorm) jne

P: jack-up/self-elevating - põhja toetatavate jalgade peal üles tõstetav.

Avamere ehituslaev, tõstejalgadega? – iseliikuv tõstejalgadega alus avamererajatiste hooldamiseks, ehitamiseks ja/või paigaldamiseks?

Nt <http://www.marinelog.com/DOCS/NEWSMIX/2010nov00060.html>

Skandi Aker ei ole jack-up ehk jalgadega põhja toetatav, tema seisab ühe paigal masinate abil (dünaamiline positsioneerimine).

R.L: Isetõstvate seadmete ja avamere puurtornide ehituse ja varustusseadmetega laev.

R.R: *Self propeller self elevating ship/unit* on puurimis- või ehitusseade/laev, mis töökohale läheb oma käiguga ja tõstab end siis töötamiseks põhja lükatud jalgu mööda veepinna kohale. Googlis võib leida hulgaliselt pilte.

MN: tõstejalgadega vesiehituslaev

8. Trenching Support Vessel - A vessel primarily equipped to operate submersibles for digging trenches on the sea bed for pipes and cables - Laev eelkõige selliste sukelduvate aparaatide/masinate kasutamiseks, millega kaevatakse merepõhja torujuhtmete ja kaablite trasse.

E.O: kaevelaev

P: Kraavitamislaev / kraavitamise abilaev? - eelkõige merepõhja torujuhtmete ja kaablite trasse kaevavate sukelparaatidega töötamiseks varustatud laev.

R.L: Laev peamiselt ettenähtud torujuhtmete ja kaablite paigaldamisel trasside kaevamiseks sukelduvate aparaatide teenindamiseks.

MN: kaevelaev

9. Articulated Pusher Tug - A vessel equipped to push cargo-carrying barges and pontoons which is articulated to work with specifically designed barge(s). May be part of a designated combination. - Laev kaubapraamide ja pontoonide tõukamiseks; selgelt määratud töötamiseks spetsiaalselt konstrueeritud praami(de)ga. May be part of a designated combination (*Mida see viimane osa tähendab?*)

E.O: tõukur(laev)

P.K: Laev, seadmestatud spetsiaalselt disainitud kaubapraamide ja pontoonide tõukamiseks. Võib olla osa mingist määratud kombinatsioonist.

P: "Unlike an ITB (Integrated Tug/Barge), where the tug and barge are locked together in a rigid connection and become for practical purposes one unit, the ATB has an articulated or "hinged" connection system between the tug and barge. This allows movement in one axis, or plane, in the critical area of fore and aft pitch."

<http://www.crowley.com/What-We-Do/Petroleum-and-Chemical-Transportation/Articulated-Tug-Barges-ATBs>
<http://www.solarnavigator.net/tugs.htm>

Liigend(ühenduse)iga tõukurpukser? – kaubapraamide ja pontoonide tõukurpukseerimiseks varustatud / ette nähtud laev, mis on varustatud liigendühendusega erikonstruktsiooniga praamide tõukamiseks. Võib olla osa (praami ja pukseri?) komplektist?

Praam vs pargas?

R.L: Laev, mis on varustatud kaubapraamide ja liigendpontoonide tõukeseadmetega.

MN: liigendühendusega tõukurpuksiir

10. Homogeneous cargo – ühetaoline last / ühesugune/ühte liiki? Kuidas kasutatakse e.k.?

E.O: [samaliigikaup/samaliigilast](#)

P.K: Kõik lastiühikud ühte mõõtu. Näit. kotilast või ühesugused pakid, kastid jne

P: „Replenishment Dry Cargo Vessel - A naval auxiliary vessel for **homogenous dry cargo**“

Sisuliselt on tegu puistlastiga. Definiitsiooni kohaselt siis pigem ühesuguse struktuuriga, kui mitte ühte liiki.

„Bulk carriers or bulkers are used for the transportation of homogeneous cargo such as coal, rubber, copra, tin, and wheat.“

http://en.wikipedia.org/wiki/Merchant_vessel

<http://www.law.cornell.edu/cfr/text/19/149/1>

<http://nicedefinition.com/Definition/Word/bulk%20cargo/bulk%20cargo.aspx>

R.L: ühtlaste omadustega (homogeensed) lastid.

MN: ühelaadiline last [kaup]

11. Split hull – ?

P.K: lahkneva kerega “Bottsand” klassi õlikorjelaev

MN: lahkneva kerega

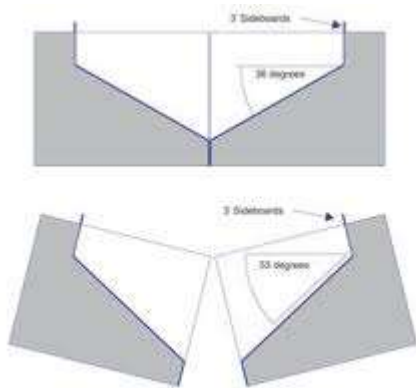
Split hull bunker – lahkneva kerega pinnasepraam

E.O: lõhetrümmlaev

<http://www.workboat.com/newsdetail.aspx?id=10119>

laeval trümm lõhestatakse ning last puistub allapoole.

MN: avatava põhjaga

P: poolitatava / avatava / paotatava kerega ?

- <http://www.joelsartore.com/stock/ENV008-00002/?search=Split-hull%20dredge%20ship&sequence=2&num=100>

12. Backhoe dredger – koppsüvendi

Selgitus: A vessel equipped to obtain material from the sea bed by use of a backhoe. The material may be carried on board, transferred to other vessels, pumped ashore or deposited elsewhere using a spray - Laev, mis eemaldab pinnast merepõhjast kopa abil. Pinnast võidakse vedada pardal, tõsta ümber teistele alustele, pumbata kaldale või teisaldada puisturiga.

P.V: Süvendi? - parem SÜVENDAJA (nagu sõnaraamatus)

ÕS: süvendi <9> süvendusseade ▪. Laevatee süvendi. Põhja+süvendi bager

Seletav sõnaraamat:

süvendi <1> s. (ujuv)seade sadamate, laevasõiduteede, kanalite vms. süvendamiseks. *Laevatee süvendi. Ls.* põhjasüvendi.

Seletav sõnaraamat:

süvendaja <1> s.

1. tgn. < süvendama. *Kraavid ummistumas, ootavad süvendajat.*
2. süvendi.

E.O: **koppsüvendi** kindlasti **süvendi**, sest meie harjumus kasutada vahendite juures isikuliidet -aja vajab tulevase põlvkonna huvides muutmist, millalgi ning keegi peab sellest harjumuse üle võidu saama.

<http://www.imcbrokers.com/blog/overview/p/detail/jan-de-nul-ahead-of-the-game>

P.K: tagakaevaga kõblassüvendaja

Backhoe dredger – kopsüvendi, tagakaevaga kõblassüvendaja

Pildil on backhoe dredger Postnik Jakovlev – tagakaevaga kõblasekskavaator iseliikuval praamil

P: kopsüvendi, ujuvekskavaator, kopsüvendaja

R.L: paljukopiline süvendaja (bager).

MN: kopsüvendi

13. Bucket Wheel Suction Dredger – pinnasepumbaga süvendi

E.O: imi-kopsüvendi

http://honorsun.en.alibaba.com/product/500145900-212088083/3000m3_h_cutter_suction_dredger.html

P.K: pinnasepumbaga süvendi, koppratas- pinnasepurustiga (lõikajaga) imersüvendaja

P: rootorkopp-pumpsüvendaja? Koproortorump-... Rataskoppump-süvendaja?

Kratsib pinnase lahti ja imeb koos veega üles

http://i01.i.aliimg.com/photo/v1/354903513/Bucket_Wheel_Dredger.jpg

R.L: imisüvendaja

MN: rataskopp-pinnasepump

14. Bucket hopper dredger – mitmekopiline teisaldav süvendi

Selgitus: A vessel equipped to obtain material from the sea bed by use of circulating buckets. The material may be carried on board and discharged elsewhere through the bottom of the vessel, either by bottom doors or a split hull, or delivered to other vessels, pumped ashore or deposited elsewhere using a spray

E.O: kopliinsüvendi kopad asuvad ühel liinil. Aga selle kohta peaks olema ka eraldi nimetus.

http://xinbodredger.en.alibaba.com/product/460068882-212524626/Single_Raw_Chain_Bucket_Sand_Dredger.html

P.K: mitmekopiline teisaldav süvendi, paljukopiline mudaveoga punkersüvendaja

P: trümmiga mitmekopiline süvendaja, trümmiga kettsüvendaja;

Hopper – salv, kolu; ka nt alt avanevad raudteevagunid on hopper (car)'id

R.L: paljukopiline iselossiv süvendaja

MN: mitmekopiline iselossiv süvendi

15. Grab hopper dredger – iselossiv teisaldav süvendi

Selgitus: A vessel equipped to obtain material from the sea bed by use of a grab or backhoe. The material may be carried on board and discharged elsewhere through the bottom of the vessel, either by bottom doors or a split hull, or delivered to other vessels, pumped ashore or deposited elsewhere using a spray

E.O: haaratssüvendi

http://www.dredgebrokers.com/Dredges_Hopper/90523-DS/Dredger.html

<http://www.asiandredgecon.com/dredgeq/dippergrab.shtml>

P.K: Grab hopper dredger – iselossiv teisdav süvendi, pinnase(muda)veoga haardkopp-punkersüvendaja

P: trümmiga greifer-/kopsüvendaja?

R.L: iselossiv kopsüvendaja

MN: iselossiv greifersüvendi, iselossiv haardkopsüvendi

16. Suction hopper dredger – teisdav pinnasepump

Selgitus: A vessel equipped to obtain material from the sea bed by use of a suction pipe. The material may be carried on board and discharged elsewhere through the bottom of the vessel, either by bottom doors or a split hull, or delivered to other vessels, pumped ashore or deposited elsewhere using a spray

E.O: imisüvendi

<http://images-en.busytrade.com/83757600/Sell-3280cub-m-Self-propelled-Trailing-Suction-Hopper-Dredger.jpg>

P.K: teisdav pinnasepump, pinnase(muda)veo ja punkriga imursüvendaja

P: trümmiga pumsüvendaja

MN: iselossiv pinnasepump

17. Trailing suction hopper dredger – ?

E.O: (liikur)imisüvendi traalimisega näib siin olevat vaid see side, et muda või liiva imetakse suuremal kiirusel?

<http://images-en.busytrade.com/83755200/Sell-7000m3-Self-propelled-Trailing-Suction-Hopper-Dredger-ccs-.jpg>

P.K: imur-käpplohisti ja pinnase(muda)veoga bunkersüvendaja

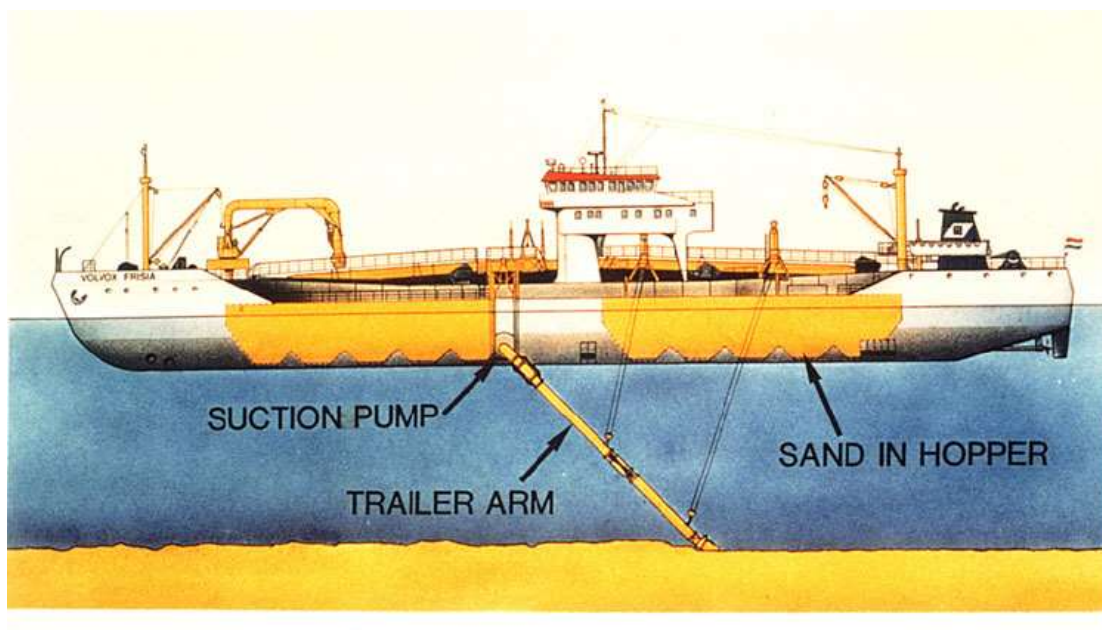
P: traaliv trümmiga pumsüvendaja

http://www.cedd.gov.hk/eng/about/organisation/chapter_11/qplate13_1a.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Dredging#Trailing_suction

R.L: iselossiv pöörlev imisüvendaja

MN: iselossiv traal-pinnasepump

Ja siin on üsna sarnased asjad, ainult et kõik on pontoonid:

E.O: need on kõik samaliigilised **parvsüvendid**, sest laevakere asemel on aluseks parv või parved ehk ujukid.

18. Bucket dredger pontoon – koppadega pontoonsüvendi?

Selgitus: A non propelled dredger pontoon fitted with an endless chain of buckets lowered to the sea bed

P.K: lintkopp-pontoonsüvendaja

P: mitmekopiline süvendusplatvorm?

[R.L:](#) paljukopaline käiturita pontoonsüvendaja

MN: **lintkopp-pontoonsüvendi**

19. Grab Dredger Pontoon – greiferiga pontoonsüvendi?

Selgitus: A non propelled dredger pontoon fitted with a system of grabs

[P.K:](#) haardkopp- pontoonsüvendaja

[P:](#) greiferiga süvendusplatvorm?

[R.L:](#) käiturita pontoonkopp-süvendaja

MN: **greiferiga pontoonsüvendi, (haardkopp pontoonsüvendi)**

20. Suction Dredger Pontoon – ujuv pinnasepump?

Selgitus: A non propelled dredger pontoon fitted with suction equipment

[P.K:](#) imurpontoonsüvendaja

[P:](#) greiferiga süvendusplatvorm?

[R.L:](#) käiturita pontoonimisüvendaja

MN: **pontoonpinnasepump**

21. Dredging Pontoon, unknown dredging type - Pinnasepraam, tüüp teadmata / pontoonsüvendi?

Selgitus: A non propelled pontoon with an unknown dredging mechanism

[P.K:](#) pontoonsüvendaja

[P:](#) süvendusplatvorm?

[R.L:](#) käiturita pontoonsüvendaja

MN: **pontoonsüvendi**

22. Water Injection Dredger –

Selgitus: A vessel equipped to inject water into settled sediment which then moves under the influence of gravity and/or density gradients

[E.O:](#) vesiuhtesüvendi

[P.K:](#) jugasüvendaja

[P:](#) jugasüvendaja?

http://en.wikipedia.org/wiki/Dredging#Water_injection

[R.L:](#) vesipihustav-süvendaja

MN: **jugasüvendi**

23. Water-injection Dredging Pontoon –

Selgitus: A non propelled dredger pontoon equipped to inject water into settled sediment which then moves under the influence of gravity and/or density gradients - Käiturita mudapraam, mis eemaldab põhjaseteid nendesse vett sisse pritsides, nii et need hakkavad gravitatsiooni ja/või tihedusgradiendi mõjul liikuma.

[E.O:](#) vesiuhteparvsüvendi

[P.K:](#) pontoonjugasüvendaja või jugasüvendaja pontoonil

[P:](#) jugasüvendaja-platvorm? Jugasüvendusplatvorm

[R.L:](#) vesipihustav pontoonsüvendaja

MN: **pontoonjugasüvendi**

24. Utility vessel – teeninduslaev? Üldotstarbeline laev?

Selgitus: A small multi functional response vessel not dedicated to a particular function

[E.O:](#) toimelaev – see oleks mitmeotstarbeliste abilaevade üldnimetus

[P.V:](#) abilaev

[R.L:](#) abilaev

MN: **abilaev**

25. Hospital vessel – kas hospitallaev või hospitaallaev või haiglalaev? (*Leidsin kõiki neid erinevaid nimetusi*)

[E.O:](#) laevhaigla – see on laev, mis on ühtlasi haigla. Ei lähe segi laevaga, millel võib muuhulgas olla ka haigla.

[R.L:](#) hospitallaev

MN: **haiglalaev, hospidallaev**

26. Log tipping ship – palgiveolaev / iselossiv palgiveolaev?

E.O: [palgikaadamislaev](#)

P.K: [palgiveolaev / iselossiv palgiveolaev?](#)

P: [Isekallutaja-palgiveolaev](#) ☺

- *Log Tipping Ship. A vessel equipped to transport logs discharge them into the water by tipping itself*

- *“Logtipping-ship, that was a new one. Is it by shifting ballast-water it lists to tip over the logs? Cool stuff”*

<http://www.shipspotting.com/gallery/photo.php?lid=26911>

R.L: [iselossiv palgipraam](#)

MN: **isekaadav palgi(veo)laev**

27. Trans Shipment Vessel – ümberlaadimislaev

A vessel equipped for the trans shipment of dry cargo to other vessels alongside. – mida tähendab alongside?

E.O: [ümberlaadimislaev](#) – *alongside* tähendab, et laevad on haalatud pardati ehk on pardunud. Eriti sageli sai nii laaditud merel kala.

P: [teistele kõrvalolevatele / -seisvatele laevadele](#)

<http://www.cslint.com/transshipment.html>

R.L: [ümberlastimislaev](#). To vessels alongside – pardati laevadele, piki parrast laevadele.

MN: **ümberlastimislaev**

28. Power station vessel – ujuv jõujaam

E.O: [ujuvjõujaam](#)

R.L: [jõujaamlaev](#)

MN: **ujuvjõujaam**

29. Power Station Pontoon, non propelled - ujuv jõujaam, käiturita?

E.O: [parvjõujaam](#)

P.K: [pontoonjõujaam](#)

R.L: [käiturita jõujaampontoon](#)

MN: **pontoonjõujaam**

30. Grain Elevating Pontoon, non propelled – ujuv viljahoidla, käiturita?

P.V: [ujuvelevaator](#)

E.O: [viljalaadimisparv](#)

P.K: [pontoonviljahoidla](#)

R.L: [käiturita viljaelevaatorpontoon](#)

MN: **pontoonelevaator**

31. Steam Supply Pontoon, non propelled – ujuv aurugeneraator, käiturita?

E.O: [auruvarustusparv](#)

R.L: [käiturita aurukatelpontoon](#)

MN: **pontoon-aurugeneraator**

32. Radio station vessel - ujuv raadiojaam?

E.O: [raadiolaev](#)

R.L: [raadiojaamlaev](#)

MN: **raadiolaev**

33. Torpedo recovery vessel – torpeedokogumislaev?

A naval auxiliary vessel for testing and conducting trails on torpedoes - Mereväe abilaev torpeedode katsetamiseks ja jälitamiseks.

E.O: [torpeedoseirelaev/torpeedojahilaev](#)

P.K: [torpeedokorjelaev](#)

P: Siin peaks olema Torpedo Trials Vessel - A naval auxiliary vessel for testing and conducting trials on torpedoes - Mereväe abilaev torpeedode katsetamiseks ja jälitamiseks. (*Ma ei tea, mida tähendab conduct trails on torpedoes*) – seal tabelis peaks olema *conducting trials*, mis on maakeeles vist üsna sama, mis testing.

R.L: torpedootsingulaev

MN: **torpedootsimislaev**

34. Fish storage barge, non-propelled – ?

Selgitus: A non propelled barge for the storage of live fish

P.V: sumplaev (praam)

E.O: sumplaev

P.K: kalahoiupraam, ujuv kalaladu

P: ujuv kalahoidla?

R.L: käiturita sumplaev

MN: **sumppraam**

35. Deck cargo pontoon, semi-submersible – poolsukelduv tekilastipontoon / tekilasti poolsukelpontoon / tekilasti vedav poolsukelduv pontoon?

Selgitus: A non propelled semi submersible pontoon for the carriage of general deck cargoes

E.O: tekilastiparv

P: ...platvorm? - <http://www.shipspotting.com/gallery/photo.php?lid=1413982>

- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ocean Orc - IMO 8766492 photo-](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ocean_Orc_-_IMO_8766492_photo-2_Shiptype_Deck_Cargo_Pontoon,_semi_submersible_.JPG)

[2 Shiptype Deck Cargo Pontoon, semi submersible .JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ocean_Orc_-_IMO_8766492_photo-2_Shiptype_Deck_Cargo_Pontoon,_semi_submersible_.JPG)

R.L: poolsukelduv tekilastipontoon

MN: **tekilasti poolsukelpontoon**

36. Jacket launching pontoon – avamereplatvormide tarindite paigalduspontoon?

Selgitus: A semi submersible pontoon designed for positioning and launching jackets for offshore use

E.O: tarindiparv

P: ...paigaldusplatvorm

Jacket paistab olevat sõrestiktorni moodi alus puurtornidele tuulegeneraatoritele jms - <http://www.wind-energy-the-facts.org/en/part-i-technology/chapter-5-offshore/wind-farm-design-offshore/offshore-support-structures.html>

R.L: Tarindite paigalduspontoon

MN: **tarindipaigalduspontoon**

37. Covered barge – kattega? Katusega praam?

P.V: kaetud praam

E.O: kattgapraam kui sõnaühend on omaette mõiste, siis võib need kokku kirjutada.

P.K: luukide või muu (plastik) ilmastikukindla kattega praam

P: kaetud trümmiga...? Kinnine praam?

R.L: tekiga praam

MN: **kaetud praam**

38. Work/Maintenance Pontoon, non propelled - ?

E.O: hooldeparv

P.K: hooldustöödepontoon

P: töö-/hooldusplatvorm?

R.L: käiturita remonttööde pontoon

MN: **hooldepontoon**

39. An air cushion vehicle or hovercraft used as a patrol vessel (perhaps change to work vessel) - Õhkpadjal veesõiduk või hõljuklaev, mida kasutatakse patrull-laevana (*Mida see sulgudes osa tähendab?*)

P: toimetaja sisse unustatud märkus, et peaks patrull-laeva seal asendama töölaevaga? Mida täpselt mõeldud on, saab tõenäoliselt vaid kirjutajalt/mõnelt muult insaiderilt teada.

R.L: patrullhõljuk

MN: **patrullhõljuk**

40. Linkspan / jetty - ?

Selgitus: Any classified linkspan, jetty or floating access pontoon

P.V: ühendussille/kai

E.O: lüliparv

P.K: ujuv, tõstetav või pööratav sille veeremtranspordi operatsioonidel.

R.L: parvsiila (tõstetav) lüli, igasugune pontoonist sadamasild

MN: ühendussille / kai

41. Rocket Launch Support Ship – ?

Selgitus: A vessel equipped to transport rocket sections to isolated launch sites - Laev, mis transpordib raketiosi eraldatud paikadesse. ?

E.O: raketiveo abilaev

P.K: Eraldatud paikadesse raketisektsioonide transportimiseks seadmestatud laev

P: „Raketilennutamise“ abilaev – laev raketiosade transportimiseks eraldatud/kaugelasuvatesse? stardipaikadesse
Veekamine vs õhkamine, õhkimine? ☺

R.L: rakettide startimiskohti teenindav laev

MN: raketistardi tugilaev

42. Production Platform, semi submersible – ?

Selgitus: A semi submersible offshore production Platform poolsukelduv tootmisplatvorm

E.O: tootmisalus

P.K: poolsukelduv nafta(gaasi) puurplatvorm

P: ujuv naftapuurplatvorm / -torn

<http://en.wikipedia.org/wiki/Semi-submersible>

<http://science.howstuffworks.com/environmental/energy/offshore-drilling6.htm>

R.L: Avamere platformi poolsukelduv teeninduspontoon.

MN: poolsukelduv tootmisplatvorm

43. Terminal Buoy – ?

P.V: haalpoi, reidipoi reiditerminalis

E.O: otsapoi/lõpp-poi

P.K: otsapoi

P: rannast eemal asuv poikujuline naftaterminal; naftalossimispoi, naftaterminali poi, poi-terminal... ; ja/või avamereterminalis asuv haalpoi?

<http://www.sbmoffshore.com/what-we-do/our-products/terminals/> - otsing „terminal buoy“ andis ka mõne pildilingi, kus seda poid näidati, kuid lingid ise olid vigased ja lehekülge ennast ei näidanud.

(<http://www.ocea.no/ocea/Estructurasflotantes/Boyas/tabid/119/language/en-GB/Default.aspx> - see on küll lihtsalt sildumisotste kinnitamiseks, aga tegijad ise nimetavad ka terminal buoy'ks)

R.L: reidikaid tähistav poi

MN: terminalpoi

44. General Cargo/Tanker (Container/oil/bulk - COB ship) - Segalastilaev / tanker (konteinerlaev / puist-vedellastilaev - COB)

Selgitus: A general cargo ship with reversible hatch covers; one side is flush and the other is fitted with baffles for use with liquid cargoes. Containers can be carried on the hatch covers in dry cargo mode.

P: Pööratavate trümmiluukidega segalastilaev; üks pool on sile ja teine pool on varustatud (baffle – tõkesti, summuti, deflektor, rihvelplaat...) kasutamiseks vedellastiga. Kuivlasti režiimis võib trümmiluukide peal vedada konteinereid.
„A baffle plate in a tank which prevents excessive surging of a liquid.“

R.L: COB – konteiner-tanker-puistlastilaev. Konteinerlaev vahetatevate lastiluukidega.

Lastiruumi luugid võimaldavad ühelt poolt konteinerite asetamist ja kinnitamist.

Ümberpööratult, teiselt poolt omavad summuteid vedellasti või puistlasti liikumise tõkestamiseks.

MN: konteineri-nafta-puistlastilaev

Järgmine koosolek toimub 8. mail.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 72

08.05.2012

Veeteede Amet

Tallinn, Hundipea sadam, jäämurdja Tarmo

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis. Külalisena Annika Naame.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Enne suvepuhkusele minekut pidasime veidi pidulikuma koosoleku jäämurdjal Tarmo, kus meenutasime möödunud hooaega ja vaatasime üle loodava sadamaregistri terminid.

1) Kanal (looduslik)Channel

ka mere põhja süvendatud kanal on channel. See ei ole looduslik, aga eesti keeles ikka kanal. Selle kohta on kasutatud ka mõistet merekanal, kuigi nt Eesti Väravas see ei kehti.

2) Kanal (tehislik)Canal

3) Probleemiks on kutsetunnistuste nimetuste tõlkimine.

Sadamakapteni pädevust tõendav dokument – Proof of competency of Harbour Master.

-
- a) Laevu kogumahutavusega 7500 ja enam teenindavas sadamas peab sadamakaptenil olema 3000-se ja suurema kogumahutavusega laeva kapteni meresõidudiplom
 - b) laevu kogumahutavusega 500 – 7500 (v.a) teenindavas sadamas peab sadamakaptenil olema vähemalt 3000-se kogumahutavusega laeva vanemtüürimehe meresõidudiplom või väiksema kui 3000-se kogumahutavusega laeva kapteni meresõidudiplom
 - c) laevu kogumahutavusega alla 500 teenindavas sadamas peab sadamakaptenil olema väiksema kui 3000 vanemtüürimehe meresõidudiplom või väiksema kui 500 laevakapteni kutsetunnistus (Sadamaseadus § 10)
 - d) Lisaks eelpoololevale läbivad sadamakaptenid enne ametisse kinnitamist atesteerimise Veeteede Ameti Sadamate järeelvalve osakonnas ja saavad sealt atesteerimistunnistuse.

Certificate of Competency of Harbour Master on tulevikuplaanis (Sillamäe sadama kapteni Ants Madissoni info hiljuti sadamakaptenite miitingult Cork'is)

ESTERMis on meresõidudiplom ja kutsetunnistus i.k. samad: certificate of competency.

Meremeeste diplomeerimise büroo selgituste järgi saavad kõik „juhtkonna“ liikmed, s.t laevajuhid, tüürimehed, mehaanikud diplomi (certificate of competency), aga lihtmadrused, motoristid jne saavad kutsetunnistuse (certificate of proficiency).

Kutsetunnistustest rääkisime pikemalt 13. septembri koosolekul (vt teokiri nr 64).

certificate of proficiency – meresõidu kutsetunnistus

certificate of competency – meresõidudiplom

(Kommentaar: meresõidudiplom väljastatakse laevaohvitseridele mõningate eranditega.)

certificate of proficiency – meresõidu kutsetunnistus

(Kommentaar: meresõidu kutsetunnistus väljastatakse reakoosseisule või ka juhtkonnale peale täiendusõppekursuse lõpetamist.)

certificate of service – meresõidudiplom ja meresõidu kutsetunnistus

(Kommentaar: teiseks variandiks võib olla sõna-sõnaline otsetõlge.)

documentary evidence – tunnistus

(Kommentaar - tunnistusi väljastatakse reisilaevade laevapere liikmetele või baasväljaõppe kursuste lõpetamise kohta. Kuid teiseks variandiks võib olla sõna-sõnaline otsetõlge.)

4) Vedellasti terminal Liquid bulk terminal

Veeldatud gaasi terminal Liquefied gas terminal

Vedelväetise terminal Liquefied fertilizer terminal

5) Eestikeelset vastet vajas mõiste "**receiver of wrecks**". Kas see võiks olla vrakivastuvõtja?

Mairold Vaik:

Arvestades meresõnaraamatus sõna *receiver* tõlkeid, sobiks peale vrakivastuvõtja ka vrakivahendaja või vrakisaja

Uno Laur:

Mul tuli mõte kasutada sõna "haldur". Meil on ju pankrotihaldur. Pankrot haakub mõningal määral laevahukuga ja uppunud varandusega. Sellepärast pakun "receiver of wreck" vasteks - **vrakihaldur**, uppunud laevade haldur, uppunud vara haldur.

Kapten Lauri pakutud vaste **haldur** kiitsid heaks ka teised nõukoja liikmed.

2. Koosolekust osavõtjad kutsuti ka väikesele ekskursioonile jäämurdja kõrval seisvale uuele hüdrograafialaevale Jakob Prei. Olime sellele SWATH-laevale ju ise eestikeelse vaste **ujuklaev** pakkunud.

Foto autor Madli Vitismann.

Pildile jäid (vasakult): Mairold Vaik, Peeter Veegen, Ants Raud, Malle Hunt, Annika Naame, Pärtel Keskküla, Helje Heinoja, Roland Leit ja Uno Laur.

Head suvepuhkust!

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 73

11.09.2012

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Taidus Linikoja, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) Nõukoja esimene kokkusaamine peale suvepuhkust. Uueks liikmeks võeti vastu Tauri Roosipuu, kes on suur merendushuviline ja õpib mereakadeemias tüürimeheks. Ta on ka Mereviki administraator.

2) Kapten Kass tegi ettepaneku läbi vaadata mereterminite osa aadressil

<http://www.marineterms.com/> . Sel hooajal otsimegi eesikeelseid vasteid selles sõnastikus leiduvatele oskussõnadele.

1. Abox – triivpakis

2. **Astay** – said of an anchor cable, when its line angle approximates a continue of the fore stay line
- **ankruketi suund ühtib vööri taagi pikendusega**
– „otse ees!“ (ettekannet ankruketi kohta).
3. **Ataunt** – kõrgel mastis
4. **Accommodation unit** – fitted with cabins and catering facilities for offshore crews
– mereplatvormi eluplokk
5. **Accessorial charges** – charges that are applied to the base tariff rate or base contract rate, e.g. Bunkers, container, currency destination/delivery
– põhitariifi lisatasud (prahirahale)
6. **Acquiescence** – when a bill of lading is accepted or signed by a shipper's agent without protest, the shipper is said to acquiesce to the terms, giving a silent form of consent
– kaubasaatjapoolne puhta konossementiga nõustumine (aktsept)
7. **Admiralty sweep** – a large, cautious turn made to approach a gangway or to come alongside a vessel or jetty in a boat
– kõnek „admirali kaar“ (kaatri sildumisel)
8. **Adornings** – the gingerbread woodwork on the stern of old sailing ship
– ahtri kaunistused vanadel purjelaevadel
9. **Adsorb** – a method causing a liquid or gas to condense on the surface only of an adsorbing material by molecular adhesion
Gaasi-, gaasisegu või lahuse komponendi molekulaarkleepumine vedeliku või tahke keha pinnale (silikageel, aktiivsüsi)
10. **Advantage** – method of reeving the tackle in order to gain the maximum increase in power
– tali säärimise meetod maksimaaljõule
11. **After-leading** – ahtrisuunaline
12. **Aftercabin** – ahtrikajut
13. **Aftercooling** – the removal of heat from a gas after compression is completed
– järeljahutus
14. **Afterpart** – ahtriosa
15. **Against the Sun** – vastupäeva
16. **Age of tide** – the interval between full moon and change of moon and the highest high tide
– poolööpäevaste loodete tõusuviive (päev kuni kaks) täis- või noorkuust kõrgeima tõusuveeni *Meresõnaraamatus – tõusu hiline mine.*
17. **Aggregate shipment** – koondlastimine ühele kaubasaajale
18. **Air brush** – a device for applying a fine spray by compressed air
– joatoruga suruõhutööriist, ka pulverisaator
Järgmine korraline koosolek toimub 9. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 74

09.10.2012

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

Uno Lauri juhtimisel tegime algust mereterminite sõnaraamatu <http://www.marineterms.com/> B-tähega, mille valmistas ette Roland Leit. Oma arvamuse saatsid ka Enn Oja, Jüri Kask, Rein Raudsalu ja Pärtel Keskküla.

1. **baby stay** – Secondary forestay supporting the leading edge of the mast and used to flatten the mainsail in building winds.

RL: lisavööritaak

Nõukoda: **lisavööritaak**

2. **back and fill** – Alternately letting the sails draw, then spilling the wind so, as to keep the vessel more or less in one place until the space is available.

Nõukoda: **pakkima ja vallama**

3. **backspring** – A spring line from the stern of a boat to mid ships to stop forward movement.

Nõukoda: **ahtrispring**

4—6 oleks vaja purjetajatelt küsida, ehk on neil oskussõna juba kasutusel!

4. **backwind** – Wind that is deflected from its normal course by the sails

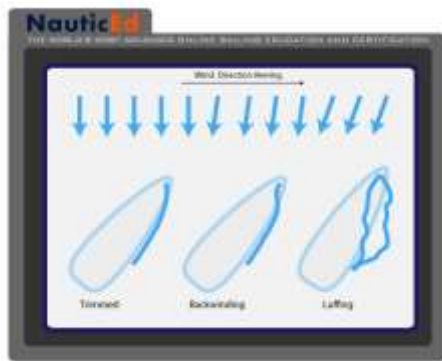
RL: Katma tuult (teisele purjekale)

MSR-s on katmine (*pur*)

Nõukoda: **katmine** (*pur*)

5. **backwinded** – When the wind pushes to the wrong side of the sail causing it to be pushed away from the wind. If the lines holding the sail in place are not released the boat will become hard to control and heel excessively.

Nõukoda: **kaetud; tuule kaotanud** (*pur*)

6. **backwinding the sail** – To hold the mainsail or jib off to the side to cause the wind to blow onto the backside of the sail, used to slow a boat.

Nõukoda: **purjesiid pakkima** (käigu vähendamiseks)

7. **baggywrinkle; bag wrinkle** – Tassels of unravelled line, yards etc. which are lashed around chafe spots such as spreaders to prevent chafe on sails.

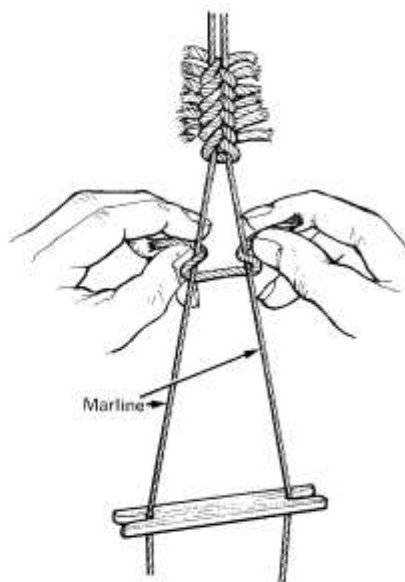
EO: purjekaitsematt

RR:

a topsail, again to prevent bagging when on the wind.

BAGGYWRINKLE, sometimes written as **BAG-O'-WRINKLE**, a home-made substance to prevent chafe on sails from the *lifts, *stays, and *crosstrees during long periods of sailing. It is made by stretching two lengths of *marline at a convenient working height and cutting old *manila rope into lengths of about four inches which are then *stranded. These strands are then laid across the two lengths of marline, the ends bent over and brought up between the two lengths, pulled tight, and pushed up against other pieces similarly worked, to provide a long length of bushy material. This is then cut into suitable lengths and *served round wire and spars wherever there is a danger of the sails chafing.

BAGPIPE THE MIZEN, to, an order given to lay *aback a *lateen sail set on the mizen-mast by hauling up the *sheet to the mizen rigging, the purpose being to stop the way on a vessel or to slow her down. It was a quick and ready, if a little unseamanlike, means of bringing a ship to a halt.

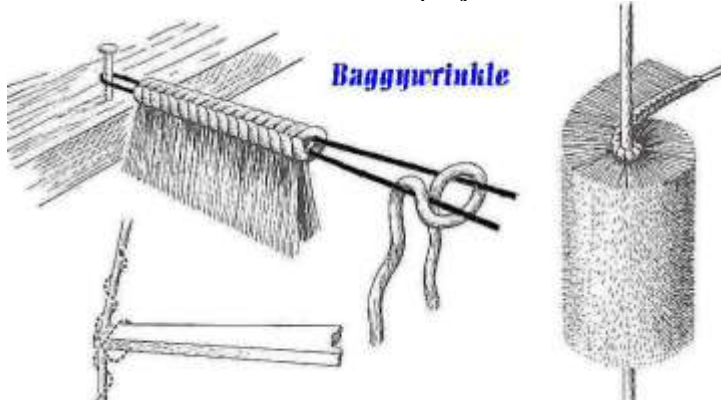

Baggywrinkle in the making

Selgitus: ottest punutud matid purjede kaitseks

purjekaitsemuhv, „päevakoer“, purjekaitsenarmas, narmaskaitse.

Nõukoda: **narmaskaitse** trossil purje kulumise vähendamiseks hõõrdekohtades

8. **bagpipe** – To bagpipe the mizzen is to lay it aback by bringing the sheet to the weather mizzen rigging.

Nõukoda: **besaanpurje pakkimine**

9. **balance** – The degree to which all the forces on the boat are symmetrical so the vessel sails just a slight weather helm.

RL: Tasakaalus kurss (kõik jõud, mis mõjutavad purjelaeva, on tasakaalus)

EO: võrdolu(kord)

Nõukoda: **tasakaalukurss** (*pur*), (kursil püsimine rooli keeramata)

10. **balloon freight** – Lique, bulky articles.

Selgitus: praht suure mahuga lasti, nagu vedel- ja puistlast.

EO: mahulast

Nõukoda: Meresõnaraamatus on mahtlast, lisada **kergelest**

11. **balloon jib** – A reaching headsail that has a big draft and has usually light weight.

EO: põispuri

PK: Spinnaker on ka üsna (veel rohkem?) põiesarnane ja see mõiste ei pruugi olla üheselt mõistetav. Äkki peaks eesti keeles selle kliivri sõna ka seal alles hoidma? St nt põiskliiver?

Nõukoda: meresõnaraamatus on balloonkliiver, lisada **põiskliiver**

12. **bank guarantee** – Guarantee issued by a bank to carrier to be used in lieu of lost or misplaced original negotiable bill of lading

RL: Panga garantii (võlakiri kaotuste hüvituseks).

Nõukoda: **pangagarantii** (võlakiri kaotuste hüvituseks)

13. **bar taut** – Said of a rope, when it is under such tension that it is practically rigid.

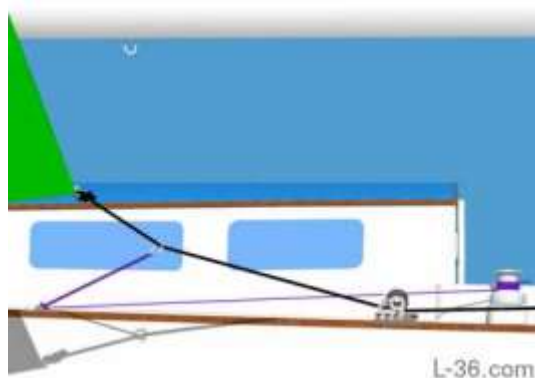
EO: pingtross

PK: põhisõna on **pingul**, st pigem ikkagi lattpingul.

Nõukoda: **lattpingul** (trossi, keti vms kohta).

14. **barber hauler** – A sail control used to change the afterwardships had of the jib sheet towards the centerline of the boat.

Which adjust the spinnaker/jib sheeting angle by pulling the sheet/sail inboard at right angles to the sheet. Consists of either a ring or clip on the sheet attached to cordage which is secured and adjusted via fairlead and cam cleat.

RL: Eespurje turvaots, eespurje kai.

Nõukoda: eespurje turvaots, eespurje kai

Järgmine korraline koosolek toimub 13. novembril.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 75

09.11.2012

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Maiold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

1) Vaatasime üle nõukojale esitatud küsimused.

1. Kui lähtuda väikelaevajuhi määratlemisel MSOS-is leiduvast väikelaeva definitsioonist, on väikelaevajuht väiksemat sorti sportimiseks, vaba aja veetmiseks või väikelaevajuhtide koolituseks kasutatava laeva juht. Siia alla ei lähe väiksemat sorti töölaevad.

Nagu ma aru saan, siis kipper on väiksemat sorti töölaeva juht, aga kas ainult töölaeva juht? St kas kiprit seostatakse alati töölaevadega või võib kipper lisaks olla ka MSOS-i tähenduses väikelaeva juht?

Nõukoda:

Igaüks võib väikelaeva juhtida, kui tal on väikelaeva juhitunnistus, olgu ta kipper või koduperenaine.

Lisaks sellele ütleb MSOS (<https://www.riigiteataja.ee/akt/131122010063?leiaKehtiv>), et:

§ 39. Väikelaeva juhile esitatavad nõuded

(3) Väikelaeva võib juhtida isik, kellel on väikelaevajuhi tunnistus või laevajuhi või siseveelaeva laevajuhi erialane haridus.

Meremeeste diplomeerimise büroo juhataja Eino Ots sõnastas selle, et igasuguse laevajuhi tunnistusega võib väikelaeva juhtida.

(3¹) Laevajuhi erialast haridust omav isik võib soovi korral taotleda ka väikelaevajuhi tunnistust, esitades selleks liiklusregistri volitatud töötlejale avalduse ja laevajuhi meresõidudiplomi, kutsetunnistuse või siseveelaeva laevajuhi diplomi või laevajuhi erialast haridust tõendava dokumendi. Laevajuhi meresõidudiplomit või kutsetunnistust või siseveelaeva laevajuhi diplomit või laevajuhi erialast haridust omav isik ei pea väikelaevajuhi tunnistuse saamiseks sooritama väikelaevajuhi eksamit.

2. Juhul, kui praktikas nimetatakse eesti keeles kipriks ainult väiksemat sorti töölaevade juhte, mitte MSOS-i mõistes väikelaevade juhte, siis on minu arvates selge, et „väikelaevajuht“ ja „kipper“ ei ole sünonüümid.

Nõukoda: kipper ja väikelaevajuht **ei ole sünonüümid**. Nad on eri liigist ja vaid osaliselt kattuvad rakendatava laeva tõttu. Väikelaev on üldine laevajaotus seaduse jaoks, kipper aga kokkuleppeline **ametinimetus**, mis võib riigiti erineda ja mõnes kohas üldse puududa.

kipper – skipper – väikese töölaeva juht, aj väikese laeva juht

väikelaevajuht – skipper of recreational craft

väikelaev – recreational craft

huvilaev, lõbusõidulaev – pleasure craft (recreational craft/boat/ship, pleasure boat/ship)

3. Seadusest tulenevalt omab väikelaevajuht väikelaevajuhi tunnistust. Kas kipper peab samuti omama mingit tunnistust või diplomit, nt väikelaevajuhi tunnistust või mingit muud tunnistust/diplomit?

Nõukoda:

Eesti kontekstis juriidilise külje pealt:

- Isikul, kes juhib väikest laeva, mis ei ole mõeldud töö tegemiseks (majandustegevuseks), peab olema väikelaevajuhi tunnistus.

- Väiksema töölaeva juhil peab olema nt "väiksema kui 200-se kogumahutavusega laeva kipri tunnistus" või "väiksema kui 50-se kogumahutavusega laeva rannasõidukipri tunnistus".

Kui käsitleda kipri mõistet laiemalt, sõltub tunnistuse vajalikkus ja liik sellest, millise kategooria alla ta juriidiliselt käib. Kui tegu on alla 24 m pikkuse isikliku purjeka või kaatriga, siis selle juhil peab olema väikelaevajuhi tunnistus, aga seltskonnas võib teda kutsuda kipriks või kapteniks või kuidas kellelegi meeldib. Tõenäoliselt kutsutakse ka väikese töölaeva juhti sageli kapteniks, kuigi tal on kipri tunnistus.

Enn Oja:

Igasugustest alustest

Ei taotle põhjalikkust ega lõplikkust, vaid esitan enda üldise nägemuse.

* Jaotus **pädevuse** järgi ehk vajalike paberite liikide järgi:

paadid

väikelaevad

laevad

aluseks laeva suurus (pikkus, maht)

* Jaotus **otstarbe** järgi:

puhkelaev(/huvilaev/lõbusõidulaev/ristluslaev/...)

töölaev

teenistuslaev

* Jaotus **ajami** järgi:

inimjõul

loodusjõul (tuul)

tehisejõul (tuumajõud, elekter, vedelkütus, süsi, ...)

* Jaotus **otstarbe liigi** järgi:

inimvedu

loomavedu

veokivedu

vedelkütusevedu
gaasivedu
konteinerivedu
puiduvedu
...
uurimislaev/teaduslaev
abilaev

Kindlasti pole siin kõik aga see polnudki eesmärk. Oluline on, et ei kaldutaks kõrvale ivast ehk jäädaks **väikelaeva** liigi juurde, muidu võib tekkida vaidlus aiast ja aiaaugust.

4. Kas terminid „lõbusõidulaev“ ja „huvilaev“ on sünonüümid, mille poolest lõbusõidulaevad ja huvilaevad erinevad väikelaevadest ning mis võiks olla nende ingliskeelseks vasteks?

Nõukoda: On sünonüümid. Meresõnaraamatus on **leisure craft** – lõbusõidulaev

2) Jätkasime mereterminite sõnaraamatu <http://www.marineterms.com/> A-tähega. Täpsustasime eelmisel koosolekul arutatud terminit **air brush**

1. **air brush** – a device for applying a fine spray by compressed air – suruõhul töötav puhastusseade?

Nõukoda: **air brush** – värvipihusti

2. **air bubble technique** – veealune suruõhukardin (laeva jäässõidu hõlbustamiseks, pneumaatilises lainemurdjas)

J.K: täpne tõlge peaks olema õhumullmeetod või õhumulltehnoloogia ?

PK: mõiste võiks olla jah, pigem nt õhumulltehnoloogia, veealune suruõhukardin jne oleks selle mõiste selgitus.

EO: mull-liikumisviis

(suruõhu)uhtmine?

Nõukoda: **air bubble technique** – õhumulltehnoloogia, suruõhkuhtmine (laevakere takistuse vähendamiseks jääs)

3. **air curtain** – a component on a compressed air line that provides wide area coverage with a thin sheet of air. Used in blowing, cooling. Also known as **air knife** – suruõhukardin, suruõhunuga

J.K: õhukardin, õhunuga; (õhunoaks nimetavad mehaanikud ka lehtkaliibrit, millega mõõdetakse nt. liuglaagrite õhupilu)

EO: **õhkloor**

Pärtel: **AIR KNIFE, AIR CURTAIN:**

Allpool olevate kontekstinäidete põhjal paistab, et need on ikka erinevad asjad. Õhkkardin eraldab erinevaid ruume, hoiab putukaid, külma vms väljas; õhknuga puhastab, kuivatab vms.

Air knife is a tool used to blow off liquid or debris from products as they travel on conveyors. Air knives are normally used in manufacturing or as the first step in a recursive recycling process to **separate lighter or smaller particles** from other components for use in later or subsequent steps, post manufacturing parts **drying and conveyor cleaning**, part of **component cleaning**.

http://en.wikipedia.org/wiki/Air_knife

<http://www.air-knife.com/>

Nõukoda: **air curtain** – õhkkardin, suruõhukardin

4. **air leak** – a crack or hole that accidentally admits a gas or lets it escape – õhuleke
Nõukoda: **air leak – õhuleke**

5. **air motor** – kerge, kompaktne suruõhul töötav jõuallikas.

J.K: suruõhumootor, pneumomootor

EO: suruõhkajam

Nõukoda: **air motor – suruõhkajam, pneumomootor, suruõhumootor**

6. **Aladdin Cleat** – a cleat that attaches to the backstay over the cockpit, usually used for hanging the lantern

Nõukoda: **Aladdin Cleat – ahtritaagi laternaknaap (purjejahi kokpiti kohal)**

7. **all at sea** – avamerel ... maa ei paista

8. „**all sewn up**“ – surnud meremees raskusega presentkotis, enne merematust.

PK: täpsem oleks „(surnud meremees) **õmmeldud** koos raskusega presentkotti merematuseks“. St „sewn up“ ei ole põhisõnana „meremees“ vaid „kotti õmmeldud“.

Kaasaegses kontekstis - „all done“

EO: (raskusega) kotislaip

Nõukoda: „**all sewn up**“ – merematuseks klaar

9. **all in** – the total price to move cargo from origin to destination – kõigi kuludega

EO: kõik kaasaarvatud

Nõukoda: **all in – kõik hinna sees (nt prahiraha kohta)**

10. **all standing** – to bring to a sudden stop – äkkseiskamine,

J.K: ka järskseiskamine

EO: äkkseise

Meil on olemas vaheldus sk/s (seiskama:seisata), seise oleks -e tuletis seiskamisest.

Nõukoda: **all standing – äkkseiskamine**

11. **Aloof** – a) nautical order to keep the ship's head to the wind –

PK: **käsk?** hoida võõr vastutuult

b) a sailing vessel that could point higher to windward and hold its speed better than another – purjelaeva pealtnuulepüüdlus teisest suurema kiiruse hoidmiseks

PK: **purjekas**, mis püüab hoida teisest pealtnuule, et paremini kiirust hoida

c) a person staying usually apart from others – eraklik persoon

PK: isik, kes hoiab tavaliselt omaette

EO: a) tuuldehoiukäsk, b) tuulehõive, c) eraldihoie

Nõukoda: **aloof!**

a) „**Võõr vastutuult!**“

b) **pealtnuulepurjekas** (teisest suurema kiiruse hoidmiseks)

c) **omaette hoidev isik**

Järgmine korraline koosolek toimub 11. detsembril.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 76

11.12.2012

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Vello Mäss, Reet Naber, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

- 1) Aasta viimasel koosolekul tervitas meid Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide. Ta märkis ära, et meil on kodulehel juba 75. teokiri, just nii palju on selles majas koosolekuid peetud. Saime 2013. aasta kalendrid, millel jäämurdja Tarmo pilt, märkimaks selle tubli laeva 50. aastaringi täitumist. Ka kapten Lauri asutatud mereterminoloogia komisjon, mille vabadusetuultes ümber nimetasime merekeele nõukojaks, saab jaanuarikuus 40-aastaseks. Pidasime nõu, kuidas seda tähtpäeva vääriliselt tähistada.
- 2) Eesti Keele Instituudist oli meile külla tulnud terminoloog Kaisa Kesküla. Teda huvitavatel teemadel ka jätkasime.

Palun selgitust termini „reeder“ kohta. Erinevatest Eesti õigusaktidest leiab mõnevõrra erinevaid definitsioone:

reeder – isik, kes valdab laeva ja kasutab seda oma nimel ning on kantud vastavasse laevaregistrisse. Reederina käsitatakse ka isikut, kes on võtnud laeva omanikult lepinguga kohustused ja vastutuse laeva meresõiduohutusalase korraldamise ja tehnilise teenindamise eest vastavalt rahvusvahelise konventsiooni inimelude ohutusest merel alusel kehtestatud laevade ohutu ekspluateerimise ja reostuse vältimise korraldamise rahvusvahelisele koodeksile (MSOS § 2.9)

reeder - ettevõtja, kes valdab laeva ja kasutab seda enda nimel ja arvel oma majandustegevuses ja sõlmib laevapere liikmega meretöölepingu (MTS § 4)

reeder - isik, kes kasutab laeva oma nimel majandustegevuses ja kellele on väljastatud meretranspordi korraldamise tegevusluba (KMSS § 68)

reeder - isik, kes laeva oma nimel kasutab (LAÕS § 72-2)

Kõigepealt tekkis küsimus, kas terminid „reeder“ ja „laevaomanik“ on sünonüümid või mitte? MSOS-i definitsioonist lähtudes tundub, et reeder ja laevaomanik päris üks ja sama ei ole ning laeval võib põhimõtteliselt korraga olla nii omanik kui ka reeder. Sellisel juhul puuduvad tegelikul omanikul kohustused ja vastutus, kuna ta on need andnud reederile.

Ka LAÕS-ist jääb mulje, et tegemist ei ole sünonüümidega. LAÕS-ist leiab näiteks sellise lause:

Merivõlg tekib laeva kasutamise seotud nõude tekkimisega laeva omaniku, reederi (isik, kes laeva oma nimel kasutab) või kapteni vastu. (LAÕS § 72-2)

Lühidalt on siis küsimus selles, kas termin „reeder“ võib viidata nii laevaomanikule kui ka isikule, kes ei ole omanik, aga valdab laeva, või ainult isikule, kes ei ole omanik, aga valdab laeva?

Lisaks huvitab mind termini „reeder“ ingliskeelne vaste või vasted. EL-i õigusaktidest leiab näiteks termini „shipowner“:

"shipowner" means the owner of the ship or another organisation or person, such as the manager, agent or bareboat charterer, who has assumed the responsibility for the operation of the ship from the owner and who, on assuming such responsibility, has agreed to take over the duties and responsibilities imposed on shipowners in accordance with this Agreement, regardless of whether any other organisation or persons fulfil certain of the duties or responsibilities on behalf of the shipowner (<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=495798:cs&lang=en&list=524367:cs,496642:cs,495798:cs,486216:cs,&pos=3&page=1&nbl=4&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte>)

Tundub, et antud definitsiooni kohaselt viitab „shipowner“ nii laevaomanikule kui ka laeva valdajale.

Samas on EL-i õigusaktides kasutatud ka terminit „operator of a ship“, nt:

The owner or operator of a ship or his representative in the Member State shall have a right of appeal against detention or refusal of access by the competent authority. An appeal shall not cause the detention or refusal of access to be suspended. (<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=496017:cs&lang=en&list=643668:cs,516197:cs,516178:cs,496017:cs,496031:cs,476332:cs,475438:cs,489861:cs,464480:cs,422016:cs,&pos=4&page=1&nbl=20&pgs=10&hwords=operator%20of%20a%20ship~&checktexte=checkbox&visu=#texte>)

Kuna ma ei ole selle ala asjatundja, siis ei ole ma päris kindel, kas „operator of a ship“ võiks olla „reederi“ vaste või on tegemist millegi muuga.

Yrjö Saarinen:

„reeder“, „laevaomanik“, „operaator“ – need väljendite täpne definitsioon omab mereõiguse seisukohalt olulist tähtsust, seepärast pean otstarbekaks siin kaasata mereõiguse asjatundjaid, näiteks professor Lindpere jt.

Ise olen oma tudengitele rääkinud, et iga reeder pole laevaomanik, kuid iga laevaomanik võib olla ka reeder. Laevaomanik on kindlalt määratletud ja vastavas registris fikseeritud isik (ettevõtte), kelle nimele on registreeritud antud laev. Laevaomaniku kohustusi võib osaliselt edasi anda kas reederile või operaatorile vastava lepingu alusel (näit t/c alusel vms) .

Enn Oja:

Reeder ja/või laevaomanik?

Pole neid mõisteid sügavuti uurinud, ent paljudel juhtudel siiski kokku puutunud. Leian, et meid kipub eksitama taas vorm ja sisu ning eriti just nende piiritlemine. Põhjus ka selles, et erinevused tekivad keeliti ja mõisted muutuvad ka ajas. Senise põhjal on jäänud selline lihtsustatud mulje (vastab ka Yrjö käsitlesele):

omand valdus

laevaomanik + +/-

reeder +/- +

Keeleliselt on asi aga selles, et mõnes keeles on üks vaste aga mitu tähendust (inglise), mõnes seevastu püütakse pöördvõrdeliselt igale tähendusele leida ka oma vastet (eesti). Näiteks oleme juba „suures” hädas kui kattuvad **tee** tähendused – (joon) **teed**, (asub) **teele**, **tee** (ruttu)! . Inglise keel on valinud sellise tee, et tähendus selgub lauses, meie „austame” sõna temas eneses. See on ka meie puuduseks, sest piiratud sõnamoodustusvõimalused loovad erinevust taodeldes ülipikki ning kasutuseks vastuvõetamatuid sõnalohesid.

Inglise keeles tähistabki **shipowner** nii omanikku kui ka valdajat/kasutajat (sihtotstarbel), peensused selguvad lepingutes õiguste ja kohustiste määramisel. Teistes germaani keeltes on vasteks **reeder** (redare, reder, Reeder), romaani keeltes **armaator** (armatore, armator, armateur).

ADumas' raamatus Krahv Monte Cristo oli laevaomanik Morrel **armateur**. Samuti hiljuti karile sõitnud itaallaanode puhkelaeva omanik on **armatore**. Saksamaa laevaseltside üldnimetus on **Reederei**, põhjamaades **rederi**.

Igatahes tundub nii, et meie võõrsõnalembuse tõttu oleme jõudnud sellise ühepajatoiduni, et vormiliselt **laevaomanik** ja **reeder** on samasõnad (laevaomanik – omasõna, reeder - laensõna) aga tähenduslikult kattuvad vaid osaliselt. Ehk me ise oleme lahtiselgituse asemel kasutanud erinevaid mõisteid.

Kuidas neid aga tõlkida?

Üldsoovitus oleks selline, et kui tegu on kirjandusliku tekstiga, siis tuleks sõnu vaadata kui üldnimesid ning nii ka tõlkida: **shipsowner/reder/armateur – laevaomanik**. Kui aga tekst on erialane ning pädevused välja toodud (nt seadusürik), siis poleks patt kasutada mõlemat vastet – **laevaomanik** või **reeder**.

Aga arvan samuti, et H. Lindpere oskaks need mõisted ehk paremini liigitada ning erinevused välja tuua.

Heiki Lindpere:

Oluline on teada siinjuures, kes on „reeder“, sest operaator on lepingu alusel laeva ekspluateerija.

Legaaldefiniitsiooni leiab Kaubandusliku meresõidu seaduse §-s 68. Reederi mõiste:

„Reeder käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes kasutab laeva oma nimel majandustegevuses ja kellele on väljastatud meretranspordi korraldamise tegevusluba.“

Laevaomanikuga saab võrdsustada ka laevapereta prahtijat (demise owner), sest selle tüüplepingu p 3 „Delivery“ kohaselt laeva üleandmise/vastuvõtmisega lähevad kõik laevaomaniku kohustused ja õigused üle prahtijale.

MS: owner – omanik, valdaja; reeder
ship-owner – laevaomanik, reeder

Nõukoda:

1. **reeder** – shipowner, operator of a ship

reeder võib olla *shipowner*, aga ei pea olema

2. **laevaomanik** – shipowner

shipowner - reeder (laeva kasutaja, laeva operaator, laevakompanii)

Vaatasime veelkord üle väikelaeva teema.

Teokiri nr 75 (09.11.2012)

kipper – skipper – väikese töölaeva juht, aj väikese laeva juht

väikelaevajuht – skipper of recreational craft

väikelaev – recreational craft

huvilaev, lõbusõidulaev – pleasure craft (recreational craft/boat/ship, pleasure boat/ship)

Vello Mäss lisas termini **tour ship**

huvilaev – tour ship

3. **väikelaevajuht** – operator of pleasure craft
4. **rahvusvaheline väikelaevajuhitunnistus** – international certificate of competence for operators of pleasure craft
5. Kas terminit „pleasure craft“ võiks käsitleda termini „recreational craft“ sünonüümina ja termini „väikelaev“ vastena või pigem mitte?

väikelaev - recreational craft/pleasure craft (LOA up to 24m)
recreational craft = pleasure craft

huvilaev, lõbusõidulaev – pleasure craft (recreational craft/boat/ship, pleasure boat/ship, tour ship)

6. Peko Piiber pakub arutamiseks paar väljendit STCW konventsioonis, mis hakkas kehtima 1. jaanuarist 2012.

Able seafarer deck (STCW Section A-II/5) – madrus (vahimadrus, tekimadrus)

Able seafarer engine (STCW Section A-III/5) – motorist, laevamotorist

Praegused vasted madrus ja motorist.

Ants Ärsis:

Manila konverentsi tõlge on: able seafarer deck - vanemmadrusest reakoosseisu liige,

able seafarer engine - motorist reakoosseisu liige.

Tundub olema väga kohmakas!

Uus diplomeerimise määrus, mis on töös ministeeriumis on Veeteede Ametis saanud väga selge ja arusaadava tõlgenduse:

- vanemmadrus, vahimadrus, madrus
- vanemmotorist, motorist

Madli:

Toetan samuti madrust ja motoristi ja kui vaja neid eristada, siis vanemmadrust ja vanemmotoristi. See "reakoosseis" on nii ilmne russitsism, et ei kõlba üldse tarvitada. Ma ei saa aru ka vajadusest sõna "vahimadrus" järele mujal kui konkreetsel laeval ülesannete jaotuse juures.

Jüri Kask:

Toetan "madrus" ja "motorist", kuid kas peaks olema laevamotorist, sest motorist võib olla ka kaldal, madrus aga ainult laeval (kui just kaldamadrus pole). Ilmselt on praegu kehtivas diplomeerimise määruks kirjas just seetõttu **laevamotorist**. Pole kuulnud, et oleks kasutatud kunagi terminit nooremotorist.

Nõukoda:

Able seafarer deck – vanemmadrus

Able seafarer engine – vanemmotorist (laeva vanemmotorist?)

Peedu Kass:

Seafarer asendab harjumuslikku **seaman'i**, nähtavasti, tänu õrnemast soost meresõitjate hulga suurenemisele nii tekil kui masinas. Kui tegu on **meremehega**, nagu inglased (**seaman**) võib naissoost „**seafarer**“ pahaseks saada, kui teda **seamaniks** tituleeritakse.

Maakeeles ei ole vahet, mis soost madrus või motorist on. See võimaldab jätta käibe **vanemmadruse** ja **vanemmotoristi**

Järgmine korraline koosolek toimub 8. jaanuaril 2013. a.

Kauneid pühi ja õnnelikku uut aastat!

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 77

08.01.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Roland Leit, Aado Luksepp, Vello Mäss, Reet Naber, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Päevakord:

I. Tegime mõned täpsustused oktoobrikuus otsustatule:

1. **baggywrinkle; bag wrinkle** – karvaplatting

Teokirjas nr 74: narmaskaitse trossil purje kulumise vähendamiseks hõõrdekohtades

2. **barber hauler** – eespurje soodi trimmiots

Teokirjas nr 74: eespurje turvaots, eespurje kai

3. **balloon jib, big boy, blooper, shooter** - balloonkliiver, põiskliiver, bluuper, pluuper
(suurem eespuri purjejahil suupurje ja spinnakeri vahel)

Teokirjas nr 74: meresõnaraamatus on balloonkliiver, lisada põiskliiver

II. Jätkasime uute sõnadega

1. **alternate holds** – practice of loading iron ore cargos into every alternate hold, leaving the remaining holds empty - maagilasti paigutus puistlastilaeval, lastitud vaheldumisi tühjade lastiruumidega, tavaliselt 1,3,5,7...

alternate holds loading – lastimine üle ühe (laadruumi) - raskelasti (nt rauamaagi) lastimine laadruumi üle ühe, jättes vahepealsed laadruumid tühjaks

2. **amain** – „otsekohe!“, „kõigest väest!“

old maritime expression meaning „immediately“ - vana mereväljend, mis tähendab „otsekohe“

3. **ama** – kolmkere väliskere (trimaraani äärmine kere)

Trimaran BMW Oracle

4. **anti-gallican** – raalaeva lisaparduun pärituules sõitmiseks

a pair of additional backstays temporarily rigged to provide extra support to the masts of square rigged vessels when sailing downwind

5. **Armstrong Patent** –

- 1) lihasjõul töötav abimehhanism (ankrupeli, vints, pöör)
- 2) slängiväljend – abimehhanismideta, 20. sajandivahetuse suur purjelaev (nt klipper), kus kõik tehti käsitsi
- 3) „kondiaurulaev“

6. **auster** – **lõunatuul** (lõunatuule vana ladinakeelne nimetus)

7. **at a rate of knots** – to go at top speed – **seilamine tippkiirusel**

8. **bass** – **mereahven**

9. **Bigwig** – „suur nina“, **kõrgem ohvitser Briti sõjalaevas**

10. **Blood Money** – „verine raha“ (preemiaraha vaenlase laeva uputamise eest)

11. **bolster** – **polster** (kinnitusotsa kaitse)

12. **boomkin, bumkin, bumpkin** - strong wooden spar that projects downwards and forwards over the main head rail of a traditional western sailing ship, one on either side of the vessel. The outboard end of such a bar holding a single purchase block through which the tack is passed - peel purjelaeva vööri või ahtri laiendamiseks purjehalsi kinnituse eesmärgil või purjajahi ahtri pikenduseks ahtristaagi kinnitamiseks

boomkin, bumkin, bumpkin – **pardaväline peel**

13. **bootleg kõnek** – salapiiritus, salaalkohol, salakaup

14. **bootlegger** – salapiiritusevedaja

15. **bulrush** or bullrush is the **common name of a variety of wetland plants**, typically in the sedge family (Cyperaceae). The name is particularly applied to the sedge family genera *Bolboschoenus*, *Cyperus*, *Scirpus*, and *Schoenoplectus*. Outside of this family, the name is used for *Typha*, a genus in the Typhaceae family, also known as reedmace or cattail. (Wikipedia)

Cyperaceae - sugukond lõikheinalised

Scirpus - perekond kõrkjas

Bolboschoenus - perekond mugulkõrkjas

Schoenoplectus - perekond kaisel

Typha - perekond hundinui

bulrush, bullrush – kõrkjad, roog

16. **chafing** – (trosside, laevavarustuse) **hõõrdekulumine**

*Merekeele nõukoja 40. sünnipäeva tähistame 26. jaanuaril
laeval Silja Europa.*

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 78

12.02.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

- I. Kapten Kass tänas merekeele nõukoja 40. sünnipäeva korraldajaid ja osavõtjaid. Vaatasime ja jagasime pilte.

II Jätkasime uute sõnadega.

1. cam-cleat - nukkstopper

jam cleat – kiilstopper

clam cleat – karpstopper

hook cleat – haakstopper, pannalstopper

2. **decommissioning** - kasutusest kõrvaldamine, tegevteenistusest välja arvamine, reservi arvamine, isikkoosseisu mahakirjutamine (sõjalaevalt)

3. **commissioned** – täielikult mehitatud, tegevteenistuses olev sõjalaev, ravis olev

4. **emergency grounding area** – päästemadal (avariilise laeva päästmiseks)

5. **RIB – rigid inflatable boat** – jäigapõhjaline kummipaati

6. **specific capacity** – (lastiruumi) erimahutavus

7. **stowage factor** – lastipaigutustegur, MSR-stauimisfaktor

8. **broken stowage** – (lasti) vaegpaigutus, kasutamatu lastiruum (lasti omaduste tõttu)

9. **lubber** – vilumatu meremees

10. **all in the wind** – all sails are shaking – kõik purjed laperdavad

11. **bycatch** – kaaspüük (kvoodikalale)

12. **vaka** – polüneesia kanuu, kasutatakse kolmkere keskmise kere nimetuses (*waka - polüneesia keeles*)

13. **aka** – latt polüneesia keeles. Kasutatakse kolmkere põikikonstruktsiooni nimetuses

14. **Charlie Noble** – „Noobel Charlie“, *kõnek* kambüüsi korsten; kambüüsi korstna müts

15. **coble** – lõhepaat Šoti- ja Inglismaa kirderannikul

16. **cormorant** – kormoran; ahne isik, õgard

17. **daysailer** – päevapurjekas, kajutita purjejaht

18. **Davy Jonah** – kurjami üks nimedest briti mereslängis. Kõrtsmik, kes smugeldas purjus meremehi laevadesse

19. **devil fish, giant devil ray** – hiid-sarvikrai, Am. hiidrai (Silvet)

III. Vastasime meili teel tulnud kirjale.

1. **bergy bits** – Meresõnaraamatus: **bit** tükk; **bergy** ~ jäätükk, jääpank

2. **growlers** – Meresõnaraamatus ei ole. - Väike jäämägi

3. **Lahvandus** – Meresõnaraamatus: **lahvandus** - fracture, glade, ice clearing, ice lane, ice lead, ice opening, icelead, lead, lead in ice, polynya, regional clearing, water opening

Enn Oja:

growler - tavaliselt kuni meetrikõrgune jäätükk, jäälaam.

bergy bit - väike jäämägi, jääpank, jäärünk, 1-4m kõrge. Päritolu võib olla erinev.

polõnja - jäälage

lahvandus - sisuliselt jääjärv (jääst paljas ala/koht, nagu järv maismaal). Veel on selline mõiste nagu *jääpaljak*, ent see seostub pigem jäävaba alaga külmvööndis maismaaga ja kõrgmägedes.

Ülimalt selgepiirilist piiri jäämõistete vahel tõmmata ei saagi, sest nad on erineva tekkelooga, erineva ulatusega pinnalt ja pealveekõrguselt. Üks hindab üht tükki jäämäeks, teine jääpangaks, kolmas jäärüngaks, neljas jäätükiks, viies jääkamakaks.

P. Kass:

Bergy bit – jääpank “**Marine Dictionary 2012**” – piece of ice abt the size of a small house, that have broken off a glacier or hummoky (rüsi) ice

growler – väike jäämägi

“**Marine Dictionary 2012**” – small iceberg that has broken away from a larger iceberg

Polynya (US spelling), **polynia** (UK spelling) – an area of opened water surrounded by sea ice

Loanword from russian, adopted in the 19th century by polar explorers to describe navigable portion of the sea.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 79

12.03.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Vastasime terminoloogi küsimustele

1. ship performing state administrative duties - riigihaldusülesandeid täitev laev, riigilaev (seda ingliskeelset väljendit kasutab Veeteede Amet) – merekeele nõukoja eelistatav variant

2. government ship – riigihaldusülesandeid täitev laev, riigilaev

a vessel owned or chartered by a state or by the ruler of a state job carrying out public duties such as the transportation of troops, ammunition, stores scientific expeditions

3. law enforcement ship - riigihaldusülesandeid täitev laev, riigilaev

NB! Riigipiiri seaduse järgi on riigilaev: sõjalaev või muu riiklikul mitteärilisel eesmärgil kasutatav laev (ilmselt on allikaks [UNCLOS](#))

4. harbour for state administrative duties - riigihaldusülesannetega sadam, riigihaldussadam – merekeele nõukoja eelistatav variant

5. state administrative duties harbour - riigihaldusülesannetega sadam, riigihaldussadam

6. **small-craft harbour** – väikelaevasadam (väikesadam [Sadamaseaduses](#))

7. **minor port** – väiksem (kauba)sadam, vähem tähtis sadam, teisejärguline sadam

II. Jätkasime meresõnaraamatu täiendamist

8. **detour** – ümbersõit, ringimine (mitte otse)

9. **dorsal fin** - seljauim

10. „**Fiddler’s Green**“ – meremeeste „igavesed jahimaad“

In maritime folklore it is a kind of afterlife for sailors who have served at least 50 years at sea, where there is rum and tobacco.

11. **gull** - kajakas

12. **halibut** – hiidlest, paltus

13. **harpoon vessel** – vaalapüügilaev

14. **mermaid** – merineitsi, näkineid

15. **pike** – haug, havi, purikas

16. **plank-built** – plangutatud, plangutusega

17. **reedboat** – roogpaat, *kõnek* roopaat

Reed on üldisem mõiste igasuguste kõrte kohta ([http://en.wikipedia.org/wiki/Reed_\(plant\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Reed_(plant))) Pigem siis mitte liiga liigispetsiifiliseks minna ja mitte pakkuda vasteks pilliroogu vaid lihtsalt **roogu**.

Kui on vaja tehniliselt/bioloogiliselt täpselt rääkida, tuleb ikka vaadata, mis *reed*’ist täpselt paat tehti ja võtta selle õige eestikeelne vaste, olgu see siis kõrkjas, papüürus või pilliroog.

Titora ja papüürus-lõikhein ehk papüürus, millest tavaliselt paate on tehtud, on rohkem kõrkjas (kõik sugukond lõikheinalised) kui pilliroog (sugukond kõrrelised) (http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/24918/likheinalised_cyperaceae.html)

Titora reeds grow in [South America](#), particularly around [Lake Titicaca](#), and also on [Easter Island](#). These reeds have been used by various [pre-Columbian South American](#) civilizations to build reed boats.

The Ancient Egyptians built boats from **papyrus reeds**

Heyerdahl constructed a reed boat he named *Ra*... The boat was built by boatmen from [Lake Chad](#) in the [Republic of Chad](#) with **papyrus reeds** from [Lake Tana](#) in [Ethiopia](#).

Papüürus

Totori

18. **rookery** – linnulaat, haudekoloonia; (loivaliste) lesila

19. **petrel** (*Mother Carey's chickens*, *old Lady's bird*) – tormilind

20. **ventral fin** - kõhuuim

21. **bawley** – krevetipaak

Inglise poomita purjepaak kreveti ja väikekala püügiks, keedukatlaga keset laeva

22. **Cape Islander** – mootoriga kalapaak Kanada idarannikul

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 80
09.04.2013

Veeteede Amet
Tallinn, Valge tn 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

1. Mälestasime leinaseisakuga meie seast lahkunud nõukoja liiget Ain Eidastit.
2. Vastasime terminoloogi küsimustele. Pikem selgitus terminitele **port** ja **harbour**

Peeter Veegen:

Meil Tallinnas on "Port of Tallinn" administratiiv-juriidiline ettevõte, mille koosseisus mitu väiksemat sadamat, mida võime tõlkida "harbour" (Paljassaare Harbour, Old Harbour, Paldiski Harbour).

Ajalooliselt on pigemini kujunenud nii, et Harbour on varjumis- ja seismise koht laevadele, millel võib olla erinevaid funktsioone (nt. Miinisadam, Lennusadam, Hüdrograafiasadam jne.) Ehk ka "Last harbour" - viimne varjupaik.

Port on seevastu kauba käitlemise, lastimise-lossimise, reisijate teenendamise koht- teiste sõnadega ühendus maa ja mere vahel (ka arvutil on mitu "porti" ühenduseks maailmaga).

Merekaubavedudel kasutame mõisted "Port of call", "Port of destination"

Vene keelest leiame analoogia gavanj = harbour, port = port

Eesti keeles on meil mõlemal juhul sadam, nii et neid kattuvaid mõisteid võime kasutada nii ja naa, aga kontekstist lähtuvalt võiks siiski tõlkes ajaloolist tausta arvestada.

Madli Vitismann:

- "port" on enam ettevõtte, terminalide kogum ja muu lastimisega seotu - sadamaettevõtted Port of Tallinn ja Ports of Stockholm (samuti mitut sadamat koondav ettevõtte). Või Paldiski Northern Port kui omaette sadamaettevõtte.

- "harbour" on pigem sadam kui konkreetne sadamabassein, sildumiskoht jm, nt Old City harbour Tallinna Sadama koosseisus ja Kapellskär Stockholmi Sadamate koosseisus - nende kodulehel on rubriik "Ship in harbour" <http://www.stockholmshamnar.se/en/> .

Ka rootsi keeles on üks vaste sõnale "sadam" - "hamn". Seetõttu on seal samuti kui meil, et Stockholmi sadamas on sadamabassein, terminal või sadamakoht, kuhu Tallinna-liini laevad sildusid - Frihamn ehk Vabasadam. Praegu silduvad need Värtahamnis ehk Värta sadamas. Kogu Stockholmi sadamat ja ka mõnd väljaspool Stockholmi asuvat sadamat haldab ettevõtte Stockholmi Sadamad (AS).

Nii pidin Rootsi toimetuses töötades igale kolleegile vähemalt kord selgitama, et Tallinna Sadam on ettevõtte, mille nime ei tohi mingil juhul tõlkida "Tallinnhamnen", vaid jääb tõlkimata ja kasutatakse rootsikeelses tekstis kujul *Port of Tallinn*, vahel ka *AS Tallinna Sadam (Port of Tallinn)*. Et uudiseid tõlgiti toimetuses omakorda veel rootsi keelest inglise keelde, siis sellisel viisil olid ka tõlkekaod kõige väiksemad.

3. Vaatasime üle Peedu Kassi väljaotsitud oskussõnu.

1) chasse-marée, tide-chaser, rippier – kiire, kolmemastiline, arhailine, teki ja lüügerpurjega, loodetehoovust kasutav kaubalaev, värske kala veoks Englise kanali lõunarannikul ja prantsuse Atlandi rannikul aastail 1500 - 1900. Une Marée – prantsuse keeles – tide. Inglastel 1500 -1900 selline laev - „**rippier**“. Rip - (laeva kohta) kiiresti tormama
PK: ripper? Loodetehoovust kasutav kolmemastiline teki ja lüügerpurjega kaubalaev, värske kala veoks inglise kanali lõunarannikul ja prantsuse Atlandi rannikul „hoovusekütt“?

Pildil: tide-chaser „LeCorentine“

2) fishmonger, fishwife, fishlass – kalakaupmees, algselt naissoost. Mehed püüdsid, naised müüsid.

Pildil: Fismonger Molly Malone, 17-th century, Dublin

3) **Coracle** – traditsiooniline Wales'i jõgede (ka Iiri- ja Šotimaal levinud) pajuvitstest raamile tõmmatud loomanahast ühemehepaat

4) **Curragh** (currach in Irish and old Celtic) – puitraamil, presendist või nahast, keldi sõudepaat

5) **Fifie, herring drifter** – heeringa triivpüügipurjekas Šoti idarannikul aastast 1850.

6) **Friendship Sloop** – purjedega homaaripüügipaak 1880-st Maine (USA) rannikul. Nimetus Friendshipi linna järgi.

Pildil 1979 a. variant

7) **Galway hooker** - ühemastiline, pigitatud kerega, punakaspruuni suurpurje, taaksli ja kliivriga kalapaat Iirimaa läänerannikul paar viimast sajandit

8) **Herring buss** (hollandi keeles: herring buis) – hollandi ja flaami purjedega triivvõrkudega heeringapüügilaev 15. sajandist.

9) Luzzu – traditsiooniline (kirev) Malta kalapaat

Malta sümbol

10) Mackinaw – kerge, lahtine purjepaat trapperiaegadest (1815-st) Suurjärvistu põhjarannikul ja Missouri jõe piirkonnas

11) Monterey clipper, Monterey hull, putt-putt, Silena boats, Lampra boats – kalapaat San Francisco lahe piirkonnas, algelt genua ladinapurjega 1860-st, hilisemad mootoritega (putt-putt)

Pildil: Monterey klipperid

12) felucca – ladinapurjega puidust kalapaat San-Francisco piirkonnas 1880-st, algselt Araabia päritolu, Niilusel, Punases ja Vahemeres

Pildil: Felucca Niilusel

Felucca Wharf San Franciscos 1891

13) nobby – krevetitraaler Inglismaa läänerannikul, Isle of Man'i piirkonnas 1840- st

Pildil: nobby „The George Pilkington“

14) Nordland boat – sajanditevanune Norra klinkerplangutusega kalapaat

Pildil: Nordlandboat puidulastis 1890 – 1900 Nüüdisaegne nordlandi paat, 2006, Bodö piirkonnas

15) oselvar – klinkerehitusega, Norra päritolu, väike Shetlandi puitpaat, kiil tammest, pardad männist

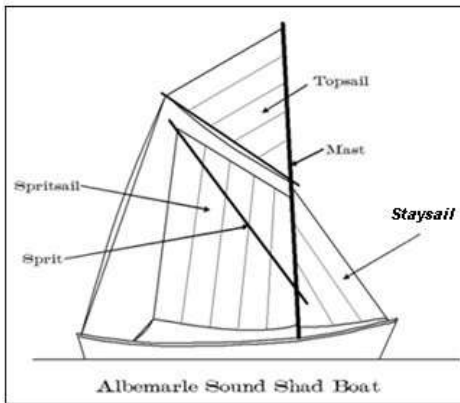

16) sgoth või **Sgoth Niseah** – klinkerplangutusega, ladinapurje ja allalastava mastiga kalapaat, enamasti õngepüügiks Hebriididel 19. sajandil kuni 20. sajandi keskpaigani. Merel asendatakse kaldalt võetud kiviballast püügiga.

Pildil: Sgoth Nisea

17) shad boat – priitpurjega, algselt küpressikännust, kalapüügipaad USA idarannikul 1880-st

18) Shad – suur kala heeringaliste perekonnast USA idarannikul

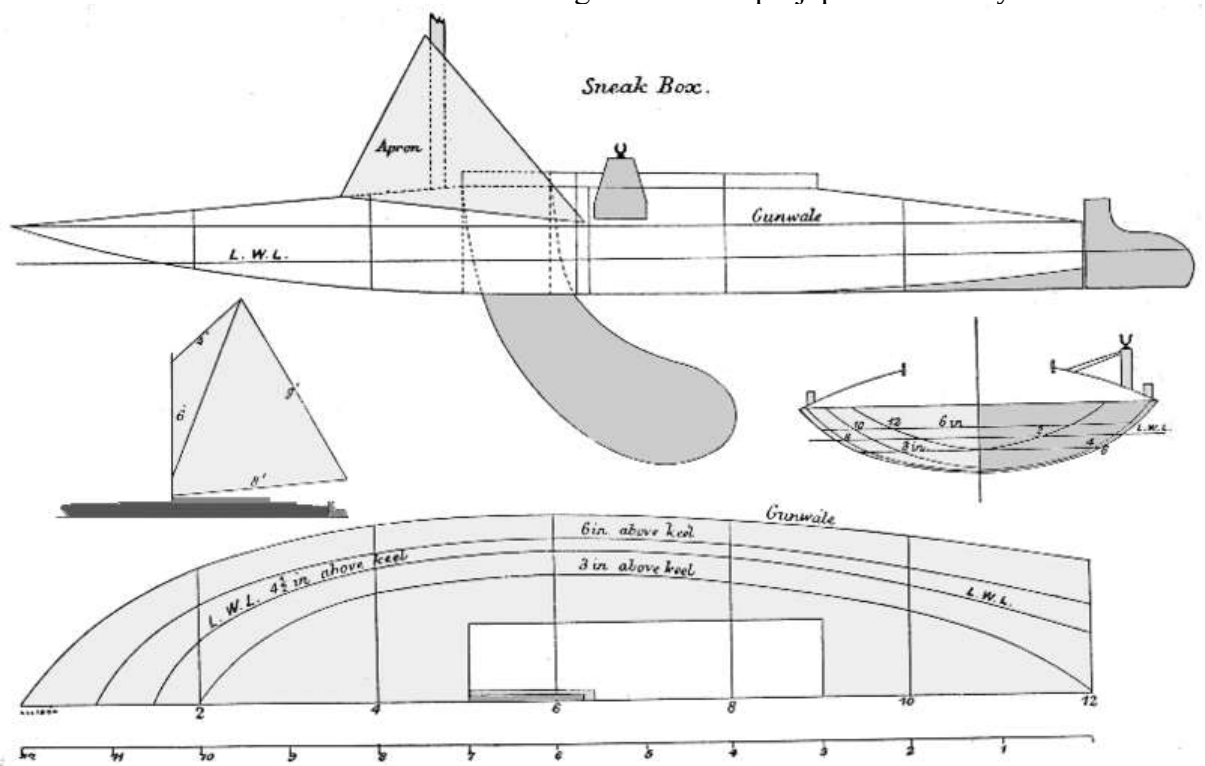
19) sixareen – kuueaeru- ja kuuemehe kalapaat 19. sajandil Shetlandi saartel. Püügirajoon rannikult kuni 40 miili

20) skiff – kerge sõude- või purjepaat UK-s ja USA-s

21) **Sneakbox** – meresõidukõlbulik ühemehe väike sverdiga sõude- või purjepaat New Jersyst

Philadelphiani

22) **well smack** – avamere ühe- või kahemastiline sumppüügilaev Inglismaa idarannikul 1750 - 1870, Fääri saartel 1900 – 1920

Pildil: läbilõikes ja purjede all

23) yoal või **ness yoal** – Shetlandi variant jaul'ist, algselt Norra disain. Sisuliselt sama, mis oselvar.

Järgmine korraline koosolek toimub 14. mail.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 81

14.05.2013

Jäämurdja Tarmo

Lennusadam

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Reet Naber, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Kevadhooaja viimase koosoleku pidasime, nagu meil juba tavaks, jäämurdjal Tarmo, kes oli seekord Lennusadama kai ääres.

Tegime kokkuvõtte möödunud hooajast ning arutasime sõnu, mille kasutamine kellelegi südamele jäänud.

1. Madli Vitismann tegi ettepaneku vormistada merekeele nõukoja otsusega kahe "Meremehes" juba ligi 15 aastat kasutatud laevandussõna eestikeelsem kuju. Võõrsõnad *kruis* ja *pukser* on sagedases tarvituses ajapikku kaotanud võõrsõna tunnuse - rõhu järgsilbil -, mistõttu pole otstarbekas neid kirjutada kahe i-ga. Sagedamini tarvitavatel võõrsõnadel on eesti keeles tendents sellisel viisil laensõnadeks muganeda, mistõttu *kruis* ja *pukser* ei tundu enam väärte vormidena. *Pukser* on ÕS 1976 märgistatud kui kõnekeelne, ÕS 1999 ja ka ÕS 2006 märgistatud kui kõnekeelne (argi). Sõnad *kruis* ja *kruis* on ÕS 2006 märgistanud kui ebasoovitavad ja suunanud kasutama sõna *ristlus*. *Ristlus* on omakorda sama mis *ristamine* bioloogias ja põllumajanduses.

Ristlemine on seletatud kui *risti-rästi liikumine* ja näited: *Laev ristles merel. Turistid ristlesid ühest Vahemere riigist teise.*

Ristleja on *kiirekäiguline sõjalaev* ja *ristluslaevaga sõitja* ning näitena on toodud *huviristleja* (*ristluslaeval*) (!).

Meresõnaraamatus on *pukser* märgistatud kui kõnekeelne, *kruis* ja *kruis* aga puuduvad sõnaraamatust. Otsuse vormistamise vajadus tuleneb sellest, et kui ei ole millelegi viidata, siis võidakse väljaspool merendusvaldkonda lähtuda eeskätt ÕSist.

Nõukoda arutas omasõnade (*mere*)*matke* ja *vedurlaev* kasutamist ja nõustus, et liitsõnadena muutuvad need kohmakaks edasisel liitsõnamoodustusel ning pidas seetõttu otstarbekaks sõnade *kruis* ja *pukser* kasutust paralleelterminitena (*mere*)*matke* ja *vedurlaeva* tähistamiseks.

2. **Suger** – aeru käepide

grasp – aeru käepide (MS)

Saagpaki vaste: *etn. suger* – **oar handle**

3. **broaching** - juhitavusekaotus pärlilainetuses; achterseegamine (MS).

Silvet: to broach (to) – (laeva) omadus pärlilainetuses külgtuulde pöörduda

4. **squat[ting]** ahtri süvise suurenemine laeva liikumisel. (MS)

Lisaks: Vööri või ahtri süvise suurenemine laeva liikumisel madalas vees ($H < 1,4T$) suurel Kiirusel

5. **DWCC** - *the portion of the deadweight available for the carriage of the cargo* (Shipping Terms Glossary. Google) – laeva kandevõime vaba osa lasti veoks.

Yrjö Saarinen: see on lühend väljendist *deadweight cargo capacity* – see oleks laeva parameeter, mida ei peetud võimalikuks. Õige oleks ikkagi $DW = \text{deadweight} - \text{kandevõime}$.

6. Prahtimise oskussõna **range**

a) piirkond, ala, vahemik (sadamate vahel)

b) brokkerid (3 tk) segabrok(k)er – maaklerid, vahendajad. Palju erinevaid, olenevalt valdkonnast (prahtimis-, kindlustus-, tollimaakler jne).

Merekeele nõukoda läheb suvepuhkusele, kuid meili teel vastame pakilistele küsimustele ikka.

Järgmine korraline koosolek toimub septembris.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 82

10.09.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Enn Kreem, Madis Käbin, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

4. Nagu juba tavaks saanud, tervitas meid uue „kooliaasta“ algul Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide.
5. Avasõnad ütles ka kapten Peedu Kass ning andis jutujärje üle kapten Uno Laurile, kes andis teada, et otsib Inglise-eesti meresõnaraamatusse uusi sõnu ingliskeelsest terminisõnaraamatust “Dictionary of Shipping Terms“.

nähtust

vaste
selle
Pildi

6. Merepäevadel esitleti uut nimega „flyboard“. Postimees oli sellel sõitja nimetamiseks leidnud hea „**hõljuklaudur**“. Lisame ka meresõnaraamatusse. tegi Madli Vitismann.

7. Madli Vitismann teavitas nõukoja liikmeid Peetri sadama kavatsetavast ümbernimetamisest Noblessneri sadamaks. Merekeeles nõukoda toetab Meremuuseumi direktori Urmas Dreseni arvamust jätta Noblessneri kvartalis asuv sadam siiski Peetri sadamaks.
8. Seoses Mereviki täiendamisega alustasime laevatüüpide ülevaatamisega.

Yrjö Saarinen: Maailm on täis erinevaid lähenemisviise/tabeleid/kirjeldusi, kuidas eristada/jaotada laevatüüpe. Erisus laevatüüpide vahel seisneb eelkõige:

- laeva otstarbes e **funktsionaalsuses** (kaubanduslik meresõit, sõjalaevastik, mereresursside kasutamine, rekreatsioon, haldusülesanded jne)
- sõidupiirkonna, käituri, kasutatava energiaallika, ehitusmaterjali, arhitektuuriliste vms **iseärasuste** järgi
- funktsionaalsete ülesannete täitmiseks kasutatavate **tehnoloogiate** alusel.

1) **BORO bulk/oil/ro-ro carrier** – nafta-, puistlasti- ja veeremilaev

2) **PROBOproduct/oil/bulk/ore carrier** – naftatoodete-, puistlasti- ja maagilaev

Järgmine korraline koosolek toimub 8. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 83

08.10.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Ants Raud, Rein Raudsalu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Uno Laur oli välja otsinud sõnu ja väljendeid kolmest sõnaraamatust:

1) Illustrated Dictionary of Cargo Handling, Peter Brodie, 1991

2) Dictionary of Shipping Terms, Peter Brodie, 1994

3) Dictionary of Shipping Terms, Peter Brodie, 2013

Neile oskussõnadele otsisime sobivaid eestikeelseid vasteid.

A

advance

~**to master** avanss kaptenile (prahiraha arvel), prahiraha osaline ettemaks kaptenile

award

arbitration ~ arbitraaži otsus hüvituse määramiseks

B

backfreight prahiraha tagasiveetud lasti eest

bag

bulk ~ *kõnek* puistlasti konteiner

bar

sand ~ liivabarr [-joom]

barge

container ~ konteineri(veo)praam

oil ~ naftapraam

pusher ~ tõukurpraam

beam

sister ~ *pul* säästük

berth

buoy ~ poikai, reidikai, haalpoi, sildumispoi; poile kinnitamise koht (reidil)

common ~ üldkasutatav kai

container ~ konteinerikai

board

limber ~ *pul* pilsikaas, pilsiluuk

bottom

cellular double ~ kärg-topeltpõhi (laeval)

breaker

ship ~ laevalammutaja; laevalammutusettevõte

buoy

swinging ~ pöördpoi (tõusu-mõõna hoovuses seismiseks)

C

cancellation tühistamine, kehtetuks tunnistamine

~ **clause** tühistamisklausel

canvasser

freight ~ prahi-[kauba]brok(k)er (organiseerib laevaliinile lasti)

capacity

container ~ (laeva) konteinerimahutavus

grain ~ (laeva) viljamahutavus

cargo

base ~ põhjalast (lastimiseks laadruumi põhja); põhilast (miinimumlast laevaliini jaoks)

hygroscopic ~ niiskustimav last [kaup]

rolling ~ veeremlast

uncontainerable ~ konteinerisse mittesobiv kaup

cargoworthy vedamiskõlblik (laev, teatud kauba jaoks)

cargoworthiness vedamiskõlblikkus (laeva sobivus teatud kauba jaoks)

carrier

bulk/container ~ puistlasti-konteinerilaev

bulk/oil ~ puistlasti-naftaveolaev

bulk/ore ~ puistlasti-maagiveolaev

container/barge ~ konteinerilaev-praamer

container/bulk ~ puistlasti-konteinerilaev

container/pallet ~ konteineri-paketi(veo)laev

gas ~ gaasitanker

large gas ~ suur gaasitanker (dw 52 000 – 60 000)

log ~ palgiveolaev

product ~ naftasaaduste tanker

pure car ~ auto(veo)laev

very large ore ~ **VLOC** väga suur maagilaev (dw 250 000)

certificate

boatmaster's ~ väikelaevajuhi tunnistus

deratting ~ deratisatsiooni [rotitõrje] tunnistus (Kehtis kuni 2007. aastani, edaspidi asendatud dokumentidega „The Ship Sanitation Certificates“)

gas free ~ degaseerimistunnistus

international tonnage ~ rahvusvaheline mõõdukiri

~ **of entry** (laeva) vastutuskindlustuse tunnistus (P&I)

pilotage exemption ~ lootsitasõidu luba

Järgmine korraline koosolek toimub 12. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 84

12.11.2013

Veeteede Amet

Tallinn, Valge tn 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Taidus Linikoja, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Jätkasime uute sõnadega

1. charge

landing ~s kaubatasu (lossimisel)

shifting ~s (laeva) haalamistasu(d)

2. clause

agency ~ *mv* agendiklausel

bunker deviation ~ *mv* punkerdamiseks kõrvalepõike klausel

general average ~ üldavariiklausel

3. cleaning – puhastamine, puhastus

tank ~ tankide puhastus

4. clingage – pindadele kleepunud õlijäägid

5. closure

~ **of navigation** navigatsiooni sulgemine (nt jääolude tõttu)

6. coil

heating ~ kuumutussiugtoru (nt tankis)

7. conbulker – konteineri-puistlastilaev

8. conference

closed ~ kinnine [laevandus-] konverents

open ~ avatud [laevandus-] konverents

shipping ~ laevanduskonverents (koostöövorm liinilaevanduses)

9. container

corrugated ~ laineplekkseintega konteiner

cradle ~ pesakonteiner (terasrullide veoks)

dry cargo ~ kuivlastikonteiner

hardtop ~ eemaldatava laega konteiner

shipping ~ merekonteiner

10. containerise – konteinerisse paigutama (kauba kohta), konteineriseerima (lasti)

11. containerised – konteinerisse paigutatud (kauba kohta), konteineriseeritud (last); (laevaliini kohta) ainult konteineriveoga teenindatav

12. containership – konteinerilaev

13. cover

coiling hatch ~ rullitav luugikaas *vt rolling hatch cover MS*

sliding hatch ~ (vaheteki) liugkaas

ramp/hatch ~ ramp-luugikaas

14. cranage – kraanade kasutamine; tasu kraanade kasutamise eest

15. crane

heavy lift ~ raskekraana, raskelastikraana

lift ~ tõstekraana

mobile ~ liikurkraana

radius of ~ kraana tööraadius

shore to ship gantry ~ konteinerikraana (konteinerite laadimiseks, lossimiseks)
straddle ~ konteineri virnastuskraana
transporter ~ konteinerikraana (sadamas)

16. crosstrade – kaubavedu välismaiste sadamate vahel

Järgmine korraline koosolek toimub 10. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 85
10.12.2013

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Artur Kivistik, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

1. Aasta viimasel koosolekul tervitas meid Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide ja kinkis nõukoja liikmetele Veeteede Ameti 95. aastapäevaks ilmunud Peeter Peetsalu raamatu “Merekultuurilugu. Eesti randade tuletornidest” ning 2014. aasta kalendrid. Tegime ka ühispildi.

2. Peedu Kass tegi kokkuvõtte Kaitseministeeriumi korraldatud kahepäevasest konverentsist „10 aastat Eesti sõjandusterminikomisjoni. Mis tehtud, mis teoksil?“, millest ka mõned merekeele nõukoja liikmed osa võtsid.

Esimesel päeval said sõna:

- suursaadik Margus Kolga, Eesti alaline esindaja ÜRO juures, Kaitseministeeriumi sõjandusterminikomisjoni aseesimees 2003—2010. *NATO sõnastik AAP-6 ehk kuidas kõik alguse sai*;
- kolonelleitnant Brian Allen, ühendvägede doktriini strateegia planeerija USA ühendstaap, *USA kogemused sõjandusterminoloogia arendamisel*
- Toomas Hiio, Eesti Sõjamuuseumi – kindral Laidoneri Muuseumi asedirektor, sõjandusterminikomisjoni aseesimees, *Sõjandusterminikomisjoni järgmised kümme aastat*;
- kapten Kaimo Jürnas, Kirde kaitseringkonna õhutõrjepatarei ülem, *Terminikorrastusest praktiku pilgu läbi*;
- professor Urmas Sutrop, Eesti Keele Instituudi direktor, *Eesti keel normi ja hea tava vahel*.

Teisel päeval tervitas osalejaid kaitseminister Urmas Reinsalu.

<http://www.kaitseministeerium.ee/et/reinsalu-kutsub-motlema-jalavae-lahingumasinatele-eestikeelset-nimetust>

Sissevaate NATO terminitöösse tegi NATO terminoloogiabüroo terminoloog Folkert Zijlstra.

Jätkati töötubadega:

- * Mõisted ja tähistajad
- * Mõisteskeemi koostamine
- * Definitsioonide koostamine
- * Terminoloogia tähtsus igapäevaelus

Sõjandustermineid saab vaadata MILITERM-ist <http://termin.eki.ee/militerm/>

3. Probleem termini *reeder* tõlkimisel

Kas *reeder* tõlkida inglise keelde vastega *operator* või *shipowner*?

Reederist rääkisime pikemalt 11.12.2012 (teokiri nr 76).

Meresõiduohutuse seaduses on

reeder – isik, kes valdab laeva ja kasutab seda oma nimel ning on kantud vastavasse laevaregistrisse. Reederina käsitatakse ka isikut, kes on võtnud laeva omanikult lepinguga kohustused ja vastutuse laeva meresõiduohutusalase korraldamise ja tehnilise teenindamise eest vastavalt rahvusvahelise konventsiooni inimelude ohutusest merel alusel kehtestatud laevade ohutu ekspluateerimise ja reostuse vältimise korraldamise rahvusvahelisele koodeksile (edaspidi *ISM koodeks*);

Shipowner võib olla nii reeder kui laevaomanik, *operator* on operaator (haldaja, käitleja). Sõltuvalt kontekstist tuleb tõlkida erinevalt.

Toome näiteks uue laeva *Wrangö* – laeva omanik on Eesti Vabariik, haldaja Viimsi vald (omavalitsus korraldab ühistransporti), kuid operaator Kihnu Veeteed. Ja siin kontekstis (MSOS) reeder (*operator*) on Kihnu Veeteed.

Antud kontekstis eelistame ingliskeelset terminit *operator* (laeva haldaja, kasutaja).

4. Jätkasime e-sõnaraamatu <http://www.eki.ee/dict/meri/> täiendamist.

Nõukoja arvates ei tasu tõlkida suuri ja väga suuri laevu (termineid ja lühendeid) eesti keelde (nt VLCC, ULCC, VLOC jne). Suuruste määratlemine on suvaline, ka klassifikatsiooniühingud määratlevad neid erinevalt, mis tekitab palju segadust. Sõnaraamatus juurde lisada seletus, kuid eestikeelset terminit ei ole vaja.

Järgmisel aastal on plaanis täiendused eraldi failina kodulehele panna.

Järgmine korraline koosolek toimub 14. jaanuaril 2014. a

Kauneid pühi ja õnnelikku uut aastat!

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 86

14.01.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Maiold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutajad: Maiold Vaik ja Malle Hunt

1.

a) Tartus toimuvale Erialakeelte õpetajate seminarile kutsuti terminitööst rääkima ka merekeele nõukoja esindaja. Maiold Vaik oli nõus ettekande koostama ja meie 40 aastasest tööst ülevaate tegema.

b) 2013. aasta lõpupäeval ilmus uus Eesti õigekeelsussõnaraamat (ÕS). Madli Vitismann edastas ÕSi tegijate soovi, et mereterminid üle vaadataks, ning tegi ettepaneku tähelepanekud koosolekutel läbi arutada. Kuigi ÕS tähendusi ei normi, soovitame siiski mõnel puhul tekstinäiteid korrigeerida.

c) Purjelaevaterminid

Ants Raud tegi ettepaneku lisada e-sõnaraamatusse sõnale gaff [gäff] veel üks tähendus – konks suurte kalade veest väljatõmbamiseks

2. Tõlkeküsimused

Meresõiduohutuse seaduse ingliskeelse versiooni eelnõus on palju ebakorrektseid termineid. Näiteks – „ro-ro passenger ship“, „...ship is a watercraft...“, „pleasure voyages“, „cross-section at the latitude“, „Waterway dues“ jms.

Väljavõtted MOS-i terminitest:

(4) reisiparvlaev - *“~~ro-ro~~ passenger ship” means a sea-going passenger ship which is fitted with facilities to enable vehicles to roll on and roll off the ship*; - eesti keeles on parvlaev, soovitame kasutada **passenger ferry**.

Lisamärkus: parvlaev on inglise keeles ferry.

10¹) laevatee - *“~~shipping~~ lane” means the part of a waterway that is the most suitable for water traffic and has been published in navigational information and, if necessary, marked in nature*;

Soovitame kasutada sõna **fairway**.

15) kohalik rannasõit - *“domestic voyages” means shipping in coastal waters not more than 20 nautical miles from the shore but not outside the maritime areas of Estonia;*

See on inglise keeles **coastal shipping**

20) külastusriik - *“host state” means a state in whose port a ship engaged in regular service arrives or whose port the specified ship leaves;*

Soovitame kasutada: **state of call**

Lisaks mõisted MOS-ist:

Ristlõige laiuskraadil – ~~cross-section~~ **at the latitude**

~~liidestuvad A-klassi reisilaevaga~~ – ~~interface with a passenger ship of class~~

*(3) Ships that are not specified in subsection (2) of this section, **as a passenger ship of class A** or a ship governed by the requirements of the International Convention on the Safety of Life at Sea, belong to category 2*

Kommentaar: Paistab, et MOSi koostamisel on aluseks võetud rahvusvaheliste konventsioonide tekste, mis on inglise keelest eesti keelde tõlgitud, osalt kehvasti. Nüüd aga needsamad kehvad laused soovitakse tõlkida tagasi inglise keelde. Seetõttu oleks hea, kui alustekste leitaks rahvusvahelistest konventsioonidest (SOLAS, ISPS, ISM Code jms). Mitmed ingliskeelsed terminid ja väljendid on seal juba n-ö valmis ehitatud ja läbivalt kasutusel.

4. Lisa elektroonilisele meresõnaraamatule

1. damage

grab ~ (laeva) vigastus greiferiga

2. day

running ~s järjestikused kalendripäevad

3. deballast (laeva) deballastima, ballasti välja pumpama

4. deck

hoistable ~ tõstetav tekk

lower tween ~ alumine vahetekk

removable ~ teisaldatav tekk

5. deliver (kaupa jne) kohale toimetama; tarnima; üle andma

6. destuff konteinerit tühjendama

7. discharge

direct ~ lossimine laevalt otse veokitele

overside ~ üleparda lossimine

8. dog

case ~s kastitõstehaagid

cotton ~s puuvillapalli tõstehaagid

timber ~s palgitõstehaagid

9. door

bow wing ~s veeremilaeva vööriuksed

~ **to** ~ (kauba tarnimine) ükselt uksele

10. dozer

calf ~ väike buldooser (kasut. laadruumis)

11. dray terminalide vahel kaupa vedama (maad mööda)

12. draft

laden ~ süvis täislastis

13. dredge(r)

sand ~ liivasüvendaja

14. dues

anchorage ~ ankru(koha)maks

canal transit ~ kanali läbimise lõiv

fairway ~ laevatee maks

Järgmine koosolek toimub 11. veebruaril kell 14.00, Valge 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 87

11.02.2014

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutajad: Mairold Vaik ja Malle Hunt

- I. Vabariigi aastapäeva eel oli ka merekeele nõukojal põhjust uhkust tunda oma kauaaegse liikme Ants Ärsise üle, kellele merenduse edendamise eest omistatakse Valgetähe V klassi teenetemärk.

Palju õnne!

President Toomas Hendrik Ilves annab Eestile osutatud teenete eest riikliku autasu 99 inimesele. Ilvese sõnul kuulub Eesti kõrgeim tänu erinevate elualade inimestele nii kodumaal kui kaugemal, kelle igapäevane pühendumus oma tööle, kutsumusele ning seeläbi Eesti paremaks muutmisele väärib riigi tunnustust. «Nende inimeste tubliduse lood kokku näitavad Eesti suuremaks kasvamist,» ütles ta presidendi kantselei teatel.

II. Maiold Vaik tegi kokkuvõtte Tartus toimunud Erialakeelte õpetajate seminaril räägitust. Kohal olid õppejõud üle Eesti, üritust korraldas Kuressaare Ametikool. Põhiliselt räägiti uutest õppevahenditest, mis virtuaalmaailmas olemas, ametiõppega seotud erialakeele õppimisest ja terminoloogiast. Toodi näiteid turismi- ja toitlustusvaldkondade kitsaskohtadest inglise keele kasutamisel turundusmaterjalides ja ka võõrkeeltest eesti keelde tõlkimisega. Tõdeti, et tegevusalade kaupa on vajadus vastavaid kokkuleppeid teha, kuidas mõistetest üheselt aru saada. Merekeele nõukoja esindaja sai rääkida 40 aastast kogemusest merendusterminoloogia valdkonnas. Teema pakkus kohalolijatele suurt huvi, esitati palju küsimusi.

III. Lisa elektroonilisele meresõnaraamatule

1. **empties** – *kõnek* tühjad konteinerid

2. **flight**

~ **of locks** – lüüsidejada

3. **force**

~ **ice** – jääd jõuga läbima

4. **frame**

end ~ konteineri otsaraamistik

5. **free**

gas ~ gaasivaba; laadruumist (õlitankist) gaasi eemaldama

6. **freeboard**

fresh water timber ~ metsalasti magevee vabaparras

7. **gear**

quick release ~ kiirvabastusseade

ship's ~ laeva lastimisseade

shore ~ sadama lastimisseade

8. **generals** – *kõnek* segalast

9. **guay**

steam ~ vintsiga käitatav poomi kai

10. **guide**

cell ~s (konteineripesa) juhtlatid

11. **handler**

barrel ~ vaadilaadur

drum ~ vaadilaadur

12. hatch

discharging ~ (konteineri) otsauks

13. hold

alternate ~s üle ühe laadruumi

box ~ kastikujuline laadruum

strengthened ~ tugevdatud sisepõhjaga laadruum (maagilaeval)

14. hook

case ~s kastitõstehaagid

docker's ~ käsikonks (sadamatöölise tööriist)

hand ~ käsikonks (sadamatöölise tööriist)

stevedore's ~ käsikonks (sadamatöölise tööriist)

15. **husbandry** – (laeva) hooldus ja remont

16. **jettison** – üle parda heitma

17. landing

excess ~ liigse kauba lossimine

18. laytime

reversible ~s tasaarvelduskaipäevad

19. leg

ballast ~ ballastreis

loaded ~ laadungis reis

20. licence

boatmaster's ~ sisevee-laevajuhi kutsetunnistus

21. limitation

draught ~ süvisepiirang

22. line

non-conference ~ konverentsiväline laevaliin (kartelliväline laevaliin, autsaider)

fresh water timber load ~ metsalasti magevee vabapardamärk [laadveeliin]

23. list

black ~ must nimekiri (nt riikidest, mille sadamaid külastanud laeva oma sadamasse ei lubata)

IV. Tõlkeküsimus paadiklasside kohta.

Ilma pikema selgitusega ja internetist leitud pildi järgi on raske midagi arvata, kuid nõukoja meelest võiksid eestikeelsed vasted olla järgmised:

1. Starter boat – esmapaat

2. Performance boat – kiirpaat

3. Wheelhouse and Walkaround – möödapääsuga roolimajaga paat
4. Trawler yachts & aft cabin – matke-mootorjaht, kaugsõidujaht
5. Flybridge – lahtise ülasillaga paat, avasillaga paat
6. Custom yacht – eritellimusjaht

Järgmine koosolek toimub 11. märtsil kell 14.00, Valge 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 88

11.03.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutajad: Malle Hunt

I. Abiks tõlkijale

1) Laevapereta prahtija – demise charterer (nagu on KMSS ja laeva asjaõigusseaduse tõlkes) või bareboat charterer (nagu on laeva lipuõiguse ja laevaregistrise seaduse vanas tõlkes)?

Meresõnaraamatus:

demise charter – laeva laevapereta prahtimise leping

bareboat charterer – (laeva) laevapereta prahtija

Y. Saarinen: nii *bareboat charterer* kui ka *demise charterer* – laevapereta prahtija.

DEMISE-CHARTER – tähtajalise prahtimise lepingu üks liike. Analoogiline BAREBOAT CHARTER-iga, (ehk siis laevapereta prahing) kuid mõiste on mõnevõrra laiem. DEMISE-CHARTER puhul antakse laev prahtijale üle koos laevaperega, kuid viimane **läheb prahtija täielikku käsutusse** ja kõik selle ülalpidamiskulud kannab prahtija.

Spetsialiseeritud DEMISE-CHARTER tüüpvormid puuduvad ja tehingu vormistamiseks kasutatakse BAREBOAT CHARTER-i tüüpvorme, lisades täiendavaid klausleid (mis puudutavad näiteks tingimusi ülemineva laevapere kohta).

Nõukoda: laevapereta prahtija – **bareboat charterer**

2) merelaev ja siselaev - sea-going vessel (mitte „ship“?) and inland vessel?

Eesti Laevaregistris: inland vessels

Nõukoda: ship ja vessel on sünonüümid ja kasutus oleneb pigem harjumusest mõnes seoses kasutada ship, mõnes vessel või craft

3) merelaevatunnistus – certificate of sea-going vessel (vana tõlge)?

Nõukoda: jääb samaks

4) liputunnistus – certificate of nationality (vana tõlge)?

Nõukoda: jääb samaks

5) siseveelaevatunnistus – certificate of inland waterways vessel (vana tõlge)?

Nõukoda: certificate of inland vessel

6) laevapilet – ship's letter (vana tõlge)?

Nõukoda: jääb samaks

7) korduv lipudokument – replacement paper of nationality (vana tõlge)?

Nõukoda: korduv laeva liputunnistus – replacement certificate of nationality

8) kalalaeva pardanumber – fishing number (nagu vanas tõlkes) või external marking/external identification number/side number/identification marks (nagu on erinevates EL Komisjoni ja Nõukogu määrustes)?

Meresõnaraamatus:

side number – pardanumber

identification mark – tunnusmärk

bow number – (sõjalaeva) pardanumber

Nõukoda (nõustub MKM-i soovitusel):

kalalaeva pardanumber – external registration number

9) laevapereta prahitud laev – bareboat chartered ship (nagu vanas tõlkes) või demise chartered ship?

Nõukoda: laevapereta prahitud laev – bareboat chartered ship (vessel)

10) prahileping – charter contract (nagu on vana tõlke § 21) või time charter (nagu on KMSS § 62) või charter party (nagu on vana tõlke § 24¹)?

Nõukoda: prahileping – charter party

11) allprahileping – sub-charter contract (nagu on vana tõlke § 24¹)?

Meresõnaraamatus:

subcharter – allprahileping, allprahikiri; (prahitud laeva) edasiprahtimine

Nõukoda: (“contract” pole vaja, kuna *charter* tähendabki lepingut)
allprahileping – sub-charter party

12) Laevakinnistusraamat – ships' registration book

Nõukoda: Laevakinnistusraamat – Ships Registry

II. Lisa e-sõnaraamatule

1. load

back ~ tagasilast

return ~ tagasilast

safe working ~ ohutu tõstekoormus (nt. kraanal)

2. **lock**

twist ~ konteinerinurga pöördlukk

3. **longshoreman** *US* dokker

4. **loose** pakendamata, lahtine, sidumata (kaubasaadetus)

5. **lost** kadunud, kaotsiläinud; hukkunud

~ **or not** ~ *mv* prahiraha tasutakse olenemata kauba säilimisest

6. **manifest**

customs ~ tollile esitatav lastimanifest

7. **mark**

down by her ~s täislastis (laeva kohta), lastimärgini vees

shipping ~ kauba märgistus mereveoks

8. **mini-bulker** *u.* 3000 dwt puistlastilaev

9. **misdeliver** (kaupa) mitte üle andma; tarnima valele saajale

10. **misdelivery** (kauba) mitteüleandmine; tarnimine valele saajale

11. **mooring**

single buoy ~ kinnitus ühele haalpoile

12. **non-delivery** kauba puudujääk

13. **non-shipment** saatmata jäänud kaup

14. **note**

allotment ~ meremehe volitus kaptenile osa palga saatmiseks perekonnale

boat ~ laeva(le) antav kviitung lastitud kauba kohta

15. Viga MSR-s: **lighter~~n~~ing** – lihterdamine

16. **notice**

~ **of redelivery** teade ajaprahiingus laeva tagastamisest

17. **number**

official ~ lipuriigi omistatav registreerimisnumber (laevale)

18. **oil**

high sulphur fuel ~ väävlirikas vedelkütus

19. **overage** – liigne kaup (lossimisel)

20. **overstow** – kauba paigutus alloleva kauba peale (laadruumis)

21. **overtonnaging** – tonnaaži ülepakkumine (turul)

22. **pilot**

inward ~ sissesõiduloots

outward ~ väljasõiduloots

23. **plan**

container load ~ konteineri laadplaan, lastiplaan

general arrangement ~ (laeva) üldjoonis

24. **plate**

data ~ andmesilt konteineril (kogukaal, tühikaal)

25. Meresõnaraamatu täiendus: harklaadur = kahveltõstuk

26. **point**

lashing ~ soringu kinnituskoht

27. Viga meresõnaraamatus: **fork pallet** – kaubaalus kahveltõstuki jaoks

28. **port**

container ~ konteinerisadam

main ~ peasadam, riigi tähtsaim sadam

29. **quay**

ex ~ *mv*/ müüja kulud ja vastutus lastimisel

oil ~ naftasadam, naftakai

30. **pre-sling** – (kaupa) eelnevalt troppima

31. **product** toode, saadus

agribulk ~ põllumajandustoodete puistena

black ~ toornafta

dirty ~s toornafta ja rasked kütused

32. **pump**

stripping ~ pump tankeril lastijääkide lossimiseks, tühjenduspump

III. Uut ÕS-2013 lugedes

1. **apar`el'i** <22e: -relli, -r`elli> MER (*parvlaeva osa*)

Merekeele nõukoda soovib selle märksõna loogelistesse sulgudesse panna ja suunata sõnale „ramp“, mida merenduses kasutatakse eelisterminina juba paar aastakümnet, vt

<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Ramp>

Kasutusel on vööri- ja ahtriramp, kai- ehk kaldaramp, külje- ehk pardaramp, siseramp kui laeva autotekkide vaheline kaldsõidutee jne.

2. **avr`aal** <22e: -raali, -r`aali>, **avr`aal+t`öö** MER (*kogu meeskonna töö*)

Merekeele nõukoda soovib selgitust täpsustada: **kiireloomuline** kogu meeskonna töö.

Kuulutame välja sõnavõistluse termini **avraal** asendamiseks omakeelse oskussõnaga.

IV. Mereoskussõnad meedias

Vikerraadio Keelesäuts 24.02.2014 Praam või parvlaev? Egle Pullerits
http://vikerraadio.err.ee/helid?main_id=2235741

Järgmine koosolek toimub 8. aprillil kell 14.00, Valge 4

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 89
08.04.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutajad: Malle Hunt

I. Lisa e-sõnaraamatule

1. **rack**

collapsible flat ~ allalastavate otsaseintega aluskonteiner

folding flat ~ allalastavate otstega, külgede ja laeta aluskonteiner

fixed end flat ~ püstotstega, külgede ja katuseta aluskonteiner

flat ~ lamekonteiner, külgede ja laeta aluskonteiner

2. **racking** – konteineri raami vigastus

3. **ramp**

axial stern ~ pikilaeva ahtriramp

container ~ konteineri ramp (konteineri laadimiseks)

hatch cover ~ tekina kasutatav veeremilaeva siseramp

stowing ~ siseramp veeremilaeval

4. **range**

~ **of ports** (teatud) sadamate piirkond

5. **rate**

box ~ konteineri veotariif

call ~ vastutuskindlustuse tariif
~ **of demurrage** üleseisuraha päevatariif
~ **of discharge** lossimisnorm
~ **of freight** prahiraha lastiühiku kohta
~ **of loading** laadimisnorm

6. **rating**

general purpose ~ mitme erialaga reakoosseisu meremees

7. **reach**

~ **of crane** kraana siruulatus

8. **recharterer** – (laeva) edasiprahtija

9. **redeliver** – ajaprahingus laeva tagastama

10. **re-export** – edasieksportimine

11. **register**

classification ~ klassifikatsiooniühingu laevade nimekiri

12. Parandada meresõnaraamatus:

register ton – van registertonn (laeva mahumõõt $2,83 \text{ m}^3 = 100$ kuupjalga e veinitünni maht)

13. Parandada meresõnaraamatus:

registry

certificate of ~ registreerimistunnistus

14. Parandada meresõnaraamatus:

pump

stripping ~ pump tankeril lastijääkide lossimiseks, kuivenduspump

15. **rigged**

double ~ kahepoomisüsteem, kõnek telefon

16. **sea**

short ~ lähimere-

17. **semi-trailer** – poolhaagis (tagaratastega platvorm)

18. **service**

liner ~ laevaliin

II. Mis on pildil?

Orjaku kalasadama ette on paigaldatud merepõhja ankurdatud pontoon

vältimaks (loode)tuultega basseini rulluvate ummiklainete poolt põhjustada võivaid otste katkemisi ja muid pahandusi. Kuidas seda nimetada?

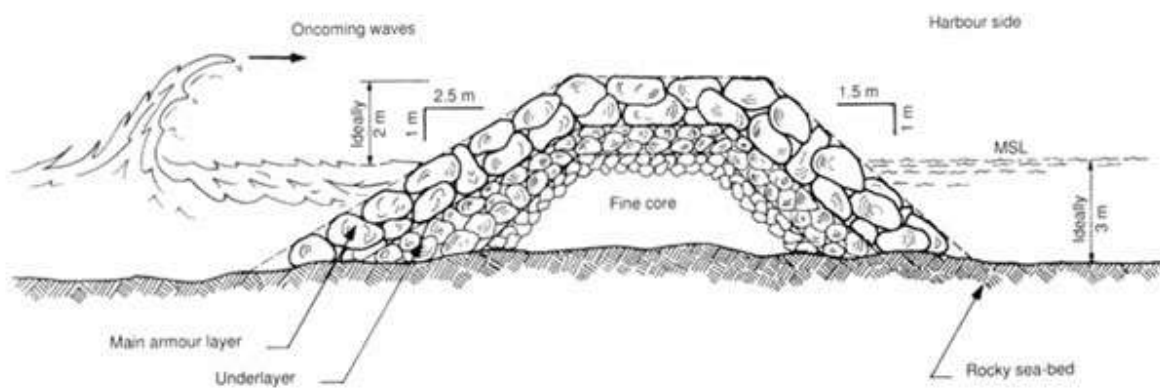

Merekeele nõukoda: See on **ujuv lainesummuti**.

Enn Oja:

Murdjatest, õgijatest, neelajatest, summutajatest ...

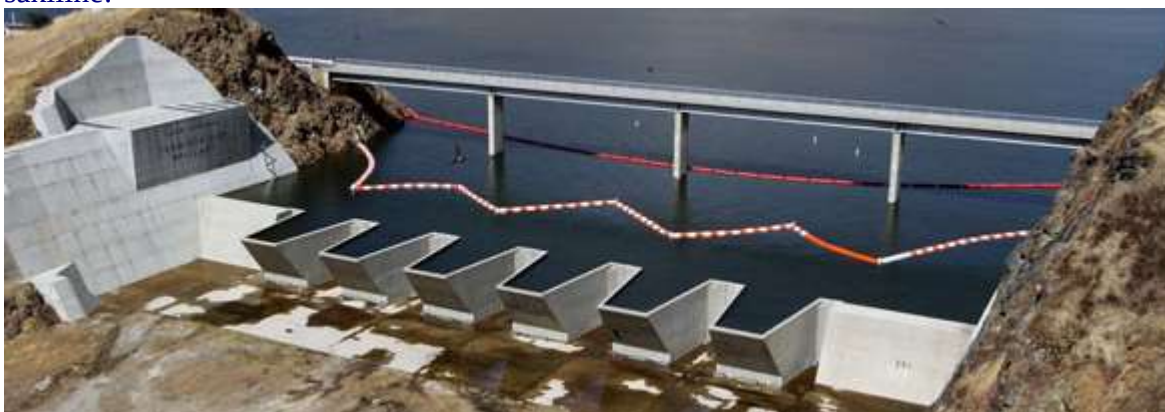
Figure 30
Cross-section of a rubble
mound breakwater

On ka waveeater - laineõgija(!).
sirge:

sakiline:

piiratud:

mida kujutab:

Kas me peame aga pidevalt otsima vasteid leiutistele nagu neelaja, summutaja/summuti, õgija, murdja jmt? Kas ei piisa ühest lihtsast mõistest, mis väljendaks selle rajatise sisu. Pole ju oluline, kas ta murrab, neelab, summutab või õgib, vaid see, et ta tõkestab laine mõjujõu pääsemist mingile veealale või rannikule.

Sellepärast ma pakungi üldmõisteks **LAINETÕKIS**.

Kui on vaja eristada merepõhjaulatuvat jäika ja veesujuvat tõkist, siis olgu nad **JÄIKTÕKIS** või **PÜSITÕKIS** ja **UJUVTÕKIS**.

Pärtel: Alati tõkesti mõistest ei piisa. Välja on mõeldud ka rajatised, mis ei tõkesta lainete jõudmist sadamasse vm, vaid just neelavad/summutavad juba sinna jõudnud lainetust nii, et see ei peegeldu enam (nii palju) kaidelt jm-lt ja võimendu uute peale tulevate lainetega liitudes. (Kui tahta põhimõttelistelt erinevatel variantidel vahet teha, oleks hea võimalus kasutada lainesummuti mõistet sisse tulnud lainete kohapeal summutamise vahendite jaoks ja lainemurdja mõistet ümber kaitstava veeala rajatud/tõmmatud lainete juurdepääsu tõkestavate (kergemate ujuvate puhul sageli ka küll siiski ainult nõrgendavate) variantide jaoks.

Igal juhul võiks lisada "ujuva lainesummuti" kõrvale praktikas natuke levinuma variandi "ujuv lainemurdja".

III. Uut ÕS-2013 lugedes:

- **b`akk** <22e: baki, b`akki> MER *pakk* ▪ {Bakkbord} → *pakpoord*

Merekeeles nõukoda soovib selle märksõna välja jätta, merenduses on aastakümneid selle asemel **pakk**

- **barkant`iin** <22e: -tiini, -t`iini> MER *kuunarpark* (*purjekas*)

Merekeeles nõukoja soovitus – purjeka asemele (*purjelaev*)

- **br`as's** <22e: brassi, br`assi> MER: *kõis raa asendi muutmiseks; liin spinnakeri seadmiseks tuule järgi*

Laevadel ei ole kõisi, on **otsad**. Merekeeles nõukoda soovib esimest tähendust täpsustada: **ots raa asendi muutmiseks rõhttasapinnas**

- **br`assima** <28: br`assida, brassin> MER *brassi abil purje seadma*

Merekeeles nõukoja soovitus – brassi abil **raapurje** seadma

- **br`ikk** <22e: briki, br`ikki> MER *prikk*

Merekeeles nõukoda soovib selle märksõna välja jätta, merenduses on aastakümneid selle asemel **prikk**

- **diaf`oon** <22e: -fooni, -f`ooni> MER *udusireeniaparaat*

Merekeeles nõukoda soovib tähendust täpsustada – **tuletorni** udusireeniaparaat

- **dispaš`eerima** <28: -š`eerida, -šeerin> MER *avariikahjusid arvestama ja jaotama*

Merekeeles nõukoda soovib selle märksõna välja jätta, merenduses kasutatakse **dispašši koostama**, kuid kasutusel on ka **dispašöör**.

Järgmine koosolek toimub 13. mail kell 14.00 Hundipea sadamas
jäämurdjal **Tarmo**

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 90

13.05.2014

Jäämurdja Tarmo

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Artur Kivistik, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutajad: Malle Hunt

I. Lisa e-sõnaraamatule

1. **shears** – saksid

2. **ship**

dead ~ condition *kõnek* sõidukõlbmatu (laev)

ex ~ mvl kulud ja vastutuse kuni lossimiseni sihtsadamas kannab kauba müüja

INCO 2000 tarnetingimus DES – delivered ex ship – tarnitud laevalt (sihtsadamas) INCO 2010 seda klauslit enam ei sisalda

geared ~ lastiseadme(te)ga laev

gearless ~ lastimisseadme(te)ta laev

multideck ~ mitmetekiline laev

multipurpose cargo ~ mitmeotstarbeline kaubalaev

raised quarter-deck ~ kõrgema kvartertekiga laev

reefer ~ külmutuslaev
self-sustaining ~ kraanaga (konteineri)laev
single hatch ~ ühe laadluugiga laev
support ~ tugilaev (nt naftapuurimisel)

3. **shipment**

short ~ vajaklastitud kaubasaadetis (võrreldes lastidokumentidega)
under deck ~ lastiruumis veetav kaubasaadetis

4. **sling**

car ~ auto(tõste)tropp

5. **slip**

endorsement ~ P&I klubi kindlustustingimuste muutmise teade

6. **slot** – konteineripesa konteinerilaeval

7. **stiffeners** –kiht viljakotte puistvilja peal (puistvilja nihkumise vältimiseks merel pooltühjas lastiruumis)

Mis on **short shipment**?

Part of a consignment which has not been shipped in a specific ship, normally because there was insufficient space in the ship or because the goods arrived at the port of loading after the ship has completed loading or has sailed.

By Peter Brodie, Dictionary of Shipping Terms

+++++

Short Ship – refers to a container that reaches the container terminal within the stack period for a certain ship, but is left behind by the operator of the vessel due to many reasons.. Reasons could include :

- The vessel is behind schedule and has to cut and run (terminate discharge/loading operations before all the boxes have been discharged or loaded) in order to maintain schedule.. This delay could be due to slow port operations, delays due to weather etc..
- To certain areas like Europe or USA where Advance Manifest Filing is required, this might have been delayed by the client and therefore the shipping line does not have the authority from customs to load this container..
- The container could not be found at the time of loading.. This could be due to the port have off loaded the container from the truck or train onto a stacking area in the port which is different to the area allocated for that particular vessel/voyage..
- The vessel has been overbooked and there is physically no space on the vessel to accommodate all the boxes that have reached the port..
- Box was found to be overweight and does not correspond with the weight that was declared at the time of booking/acceptance at the port..
- Hazardous incompatibility with other hazardous containers already on board..
- Any other operational reasons that might have prevented the vessel operator from loading the container on board the ship..

<http://shippingandfreightresource.com/> Written by Hariesh Manaadiar on 13 July, 2011

+++++

Short shipment:

- Cargo that was not fully loaded on board of an aircraft or ship but which is listed in the shipment's air waybill or bill of lading.

<http://www.businessdictionary.com/definition/short-shipment.html#ixzz32tMfIBCE>

- Freight listed or manifested but not received. McGraw-Hill Dictionary of Scientific & Technical Terms, 6E, Copyright © 2003 by The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Kauba lastimine laevale väiksemas koguses, võrreldes lastidokumentidega. *Ain Eidast, Inglise – eesti meretranspordi kommertsterminite leksikon., Tallinn 2009*

II. Uut ÕS-2013 lugedes:

- **E** GEOGR, MER *ida*
- **`eend** <2e: `eendi, `eendit> *esile-, etteulatuv osa* . Kalda+eend, kalju+eend. MER: *ahtri+eend, eend+ahter*.
- **`ees** MER: *ees+mast, ees+puri*.
- **ema+p`uu** MER *kiil, andur*
- **fl`oor 1.** <22e: floori, fl`oori> MER *laeva põhjatalastiku põiktala*
- **gr`oot** <22e: groodi, gr`ooti> MER *grootpuri* . Groot+mast *suurmast, peamast, purjelaeva kõige pikem mast; groot+puri suurpuri, grootmasti alumine puri*
- **güro+k`omp`as's** MER *vurkkompass*
- **güro+r`ool'** MER *elektromehaaniline seade laeva automaatjuhtimiseks*
gürokompassi abil

III. Merekeele nõukoda jääb sel aastal suvetööle, sest Euroopa Komisjoni terminoloogiasektor palus meie abi umbes 300 laevandusteterminile eestikeelse vaste väljatöötamiseks. Terminoloogiaprojekti tulemused kantakse Euroopa Liidu institutsioonide avalikku terminibaasi IATE (<http://iate.europa.eu>).

Projektis osalejatega kohtume ka suvel!

Järgmine korraline koosolek toimub 9. septembril

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 91

09.09.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Koosolekul osalesid vaid need merekeeles nõukoja liikmed, kes terminibaasi IATE (<http://iate.europa.eu>) tööd tegid. Arutasime sõnu, millele eestikeelsete vastete leidmisel oli tekkinud erinevaid arvamusi. Allpool kogu töö (ilma konteksti ja definitsioonideta).

1. floating structure, floating equipment pontoon
2. rate-of-turn indicator, ROTI pöördekiiruse näituri
3. canal barge kanalipraam
4. sea-going ship, sea-going vessel merelaev
5. ordinary lighter, cargo lighter lihter, kaubalihter
6. ship's boat laevapaat
7. tank barge, towed tankert tankerpraam, pukseeritav tanker
8. dumb barge veetav praam
9. bowsprit pükspriit
10. plane of maximum draught suurima süvise veejoone tasand
11. pusher craft, pusher, pusher boat tõukurilaev, tõukur, tõukurpuksiir
12. tank lighter, pushed tanker tankerpraam, tõugatav tanker
13. tug, tugboat, tug and towing vessel puksiir, pukser, vedurilaev
14. waterplane coefficient, CWP, Cw veeliini tasandi täidlustegur
15. MT, motor tankermootortanker
16. length overall, LOA kogupikkus, üldpikkus
17. freeboard vabaparras, vabaparda kõrgus
18. load line, Plimsoll Line vabapardamärk, lastimärk, Plimsolli ketas
19. intact stability vigastamata laeva püstuvus, algpüstuvus
20. lighter lihter
21. half breadth plan, half-breadth plan poollaius, poolplaan
22. longitudinal bulkhead pikivahesein
23. midship section coefficient miidli täidlustegur, keskaare täidlustegur
24. sheer plane teoreetilise joonise külgvaade, profiil
25. stern light, sternlight ahtrituli, hekituli
26. transverse bulkhead põikvahesein
27. breadth of waterline, BWL veeliinitasandi laius, veejoonetasandi laius
28. motor cargo vessel mootorkaubalaev
29. floating establishment ujuvrajatis
30. heaving line viskeliin
31. boiler room katlaruum
32. pushed convoy tõukekaravan, tõugatav praamirong
33. towed convoy pukseeritav praamkaravan
34. arc of visibility nähtavusnurk, vaatlussektor
35. transverse metacentric height põikmetatsentri (line) kõrgus
36. bilge pumping system kuivendussüsteem
37. barge praam
38. motor vessel, motor ship mootorilaev
39. prismatic coefficient piki prisma tegur
40. pump room pumbaruum, (tanklaeva) pumbaruum
41. draught mark süvisemärk
42. stern anchor ahtriankur
43. buoyancy ujuvus
44. hawser (taimkiu) tross
45. high-speed vessel kiirilaev
46. bow thruster vööripõtkur
47. head seavastulaine
48. ballast tank ballastitank
49. bar keellattkiil
50. bilge keelkimmikiil, lengerkiil, külgiikiil
51. bilge pump pilsipump, nõrupump

52. bowvöör, käil, nina
53. bow heightvööri kõrgus
54. moulded breadththeoreetiline laius
55. bridgekomandosild, sild
56. bulbous bowpirnvöör, tilkvöör
57. bulkheadvahesein, šott
58. bulwarkumbreeling, kinnine reeling
59. cofferdamkohverdam
60. collision bulkheadpörkevahesein, rammvahesein, pörkešott
61. accommodation spaceeluruumid
62. companionway, companion ladder(laeva) sisetrepp, kajutitrepp
63. continuous ceilingkarner
64. damaged stabilityvigastatud laeva püstuvus
65. dead ship conditionelektrienergiata laev
66. deckhousetekimaja
67. deepest operating waterlinelastveeliin
68. designed waterline, DWLarvutuslik veeliin
69. double bottom, water bottomtopeltpõhi
70. draught, draftsüvis
71. main enginepeamasin
72. emergency stopping deviceavariiseiskamiseade, hädaseiskamiseade
73. filling pipetäitetoru
74. afterpeak, aftpeakahterpiik
75. afterpeak bulkhead, stuffing box bulkhead, aft-peak bulkhead – ahterpiigi vahesein
76. flush decksiletekk
77. forepeakvöörpik
78. forward perpendicularvööri loodsirge, (laeva) vöörilood(joon)
79. freeing port, bulwark porttormiluuk umbreelingus
80. gangway, gangboard, gangplanklandgang, maabumislaud, käigulaud
81. gyro-compass, gyro compass, gyrocompass– vurrkompass, gürokompass
82. hatch, hatchwayluuk, luugiava
83. hatch cover, hatchway coverluugikaas
84. hatch coaming, hatchway coamingluugikrae, luugikooming
85. heelingkreen, külgakalle
86. deadlightilluminaatori tormikaas
87. inclination test, inclining test, inclining experiment, stability test – kreeni(mis)katse, kreenimine, püstuvuskatse
88. metacentric height, GMmetatsentri(line) kõrgus
89. keel linekiilujoon
90. launching appliance, launching gear paatide veesk(a)misseade
91. life raft, pontoon raft, life-saving raft, liferaftpäästeparv
92. load waterlinelastveeliin, laadveeliin
93. main drain, main bilge pipekuivendusmagistraal
94. main sea inletpeakingston
95. main steering gearpearooliseade
96. main switchboardpeajaotuskilp
97. manned machinery spacemehitatud masinaruum
98. maximum ahead service speedekspluatatsiooniline kiirus edasikäigul
99. maximum astern speedsuurim kiirus tagasikäigul
100. maximum permissible operating draught– suurim lubatud töösüvis
101. motor lifeboatmootorpäästepaat
102. pipe tunneltorutunnel
103. pitching, pitchpikiõõtsumine
104. pitch, propeller pitch, pitch of propellersõukruvi samm
105. pooppupp, jüüt
106. port, port side, larboardvasakparras, pakpoord
107. amidships, midshipslaeva keskosas, miidlil
108. rudder quadrant, quadrantroolisektor
109. rake of keelkiilukalle
110. rescue boatvalvepaat
111. riggingtaglas
112. righting lever, GZ, righting armpüstuvusõlg, taastav jääkõlg

113.curve of statical stability, righting lever curve, GZ curve, curve of righting arms – staatilise püstuvuse diagramm
114.rolling, rollkõlgõõtsumine, rullumine, lengerdus
115.rudderrool
116.rudderstock, rudder main piece, rudder stock – roolipaller
117.anchor cable, anchor chainankrukett
118.shaft tunnel, shaft alleyvõllitunnel
119.sidescuttle, portholepardailluminaator
120.shell plating, hull platinglaevakere plaadistus
121.anchor gear, anchor equipmentankruseade
122.single deck vesselühetekiline laev, ühetekilaev
123.sister shipsõsarlaev
124.sounding tube, sounding pipemõõtetoru, peilitoru, mõõdutoru
125.stabilitypüstuvus, stabiilsus
126.stabilizer, roll damper, anti-roll device, stabiliser – õõtsesummuti, stabilisaator
127.starboardparemparras, tüürpoord
128.angle of flooding, downflooding angle vee sissevoolukalle, ujutuskalle
129.stemvõörtäav
130.sternahter, hekk
131.angle of heel, heeling anglekreeninurk
132.superstructuretekieritis, pealisehitis
133.superstructure deckpealisehitise tekk
134.rudder tiller, tillerrumpel, (rooli)pinn
135.trimtrimm, diferent
136.sheer, deck sheernõgusus, kõverus, tekitõus
137.weather deckavatekk, lahtine tekk
138.weathertightilmastikukindel, pritsmekindel
139.wheelhouse, pilothouseroolikamber, roolimaja
140.windlass, anchor winch(ankru)pel
141.auxiliary steering gear, auxiliary steering arrangement – abirooliseade
142.base line, baselinelähtejoon
143.accommodation ladder, gangway ladder– pardatrepp, laevatrepp, maabumistrepp
144.back wash, wake, wake currentkiiluvesi, päraresi, vaak
145.after perpendicular(laeva) ahtrilood(joon), ahtriperpendikulaar
146.balanced rudderbalansseerool
147.agroundmadalal[e]
148.anchorageankrupaik, ankrukoht
149.anchor ballankrupall, ankrukera, ankrumärk
150.anchor bed, billboardankrupadi
151.anchor buoyankrupoi
152.anchor lightankrutuli
153.ballastballast, tugilast
154.stemson, stem kneetääviknii, täävipõlvik
155.rudder arm, rudder band, rudder stay, rudder brace – rooli ühenduskronstein balleriga
156.ballast pumpballastipump
157.ballast draughtsüvis ballastis
158.bale capacity, bale measure, bale cubic capacity – tükklasti mahutavus
159.auxiliary sea inletabikingston, varukingston
160.coaming(luugi)krae, kooming
161.cleat, belaying cleatknaap, klamp
162.baler, scoop, skeet, bailerhauskar, veekühvel
163.auxiliary machinery, auxiliariesabimehhanismid
164.overhangeend
165.helmsman, steersman, wheelmanroolimees, roolimadrus
166.davittaavet
167.hawseholeankruklüüs
168.warping winchhaalvints, sildumisvints
169.ballastingballastimine
170.barrel buoytünnpoi
171.beam knee, beam bracket, bracket knee – piimiknii, piimipõlvik
172.beam seakõlglaene, kõlglainetus
173.midship section, midship plankeskaare joonis
174.berth, mooring placekaikoht, ankrupaik

175. centre of buoyancy ujuvuskese, veeväljasurvekese
 176. chain locker, cable well ketikast
 177. bilge pilss, veevagu, nõru
 178. bilge pipe pilsu kuivendustoru
 179. bilge strake kimmivöö
 180. binnacle stand, binnacle kompassialg, kompassikoda
 181. bitter end ketihalss
 182. block coefficient (laevakere) täitetegur
 183. body plank aarte projektsioon (laeva teoreetilisel joonisel)
 184. fin stabilizer, stabilizer fintiibstabilisaator
 185. margin plate kimmistringi, (sisepõhja) ääreplaat
 186. bower, bow anchor, bower anchor vööriankur
 187. cargo winch lastivints
 188. capstan kepsel
 189. breast rope, breast fast, breast line põikots, pressots
 190. camber, round of beam piimi kumerus
 191. breasthook, breast knee, forehook, bow pointer, breast hook – vööribrakett, vööriplviki
 192. cable stopper, chain stopper ankruketi pidur
 193. cable lifter, wildcat, gypsy (ankrupeli) ketiratas
 194. bulkhead deck vaheseintetekki
 195. bilge well pilsikaev, nõrukaev
 196. duct keelkarpiiki, tunneliki
 197. drum load, hauling load trumli tõmbejõud
 198. derrick loss poom, lastipoom
 199. deep tank süvatank, diptank
 200. deck stringer, stringer plate, deck stringer plate – tekistringi, tekistringi plaat
 201. deadrise, rise of floor kiilsus
 202. deadlight mitteavatav illuminaator
 203. cycloidal propeller, Voith-Schneider propeller – tiivikkäitur, Voith-Schneideri tiivikkäitur, tiivikratas
 204. extreme breadth, overall breadth, maximum beam, breadth overall, BOA – suurim laius
 205. enclosed superstructure kinnine tekiehtis
 206. forestay vööriak, fokktaak, eestaak
 207. foremast fokkmast
 208. forefoot puulaeva vööriävi jätk, vööridedvud
 209. forecastle pakk
 210. flat keel, plate keel, flat plate keelrõhtkiil, horisontaalkiil, plaatkiil
 211. reserve floatability, reserve buoyancy ujuvusvaru
 212. chartroom, charthouse kaardikamber
 213. galley kambüüs
 214. girder kandetala, sidetala
 215. gunwale, gunnels andek
 216. holding ground ankrupõhi
 217. hawse pipe, hawse pipe ankruklüüsi toru
 218. holding load hoidejõud
 219. kedg anchor, kedg varpankur
 220. keelson, keelson kiison, kalsing
 221. waterline length, length on load waterline, length of waterline, LWL, length on waterline – (laeva) pikkus mööda veeliini
 222. lifebuoy, safety buoy päästerõngas
 223. mooring buoy kinnituspoi, haalpoi
 224. mooring winch sildumsvints
 225. panting laeva vibratsioon lainelöökidest
 226. propeller frame, stern frame ahtertälv
 227. propeller shaft, tail shaft, screw shaft, tailshaft – sabavõlli, dedvudi võlli
 228. garboard strake, garboard plank, garboard – kiiluvöö, puulaeva kiiluvöö plank
 229. pilot vessel, pilot boat lootsilaev, lootsikaater
 230. rudder blade, rudder body roolileht
 231. pintle, rudder pintleroolipõlt, roolisõrm
 232. rudder stop, rudder post stopper rooli pöödenurga piirik, rooli pöödenurga piirik roolitäävil
 233. rudder trunk helm port
 234. running rigging jooksevtaglas
 235. scupper, scupper hole piigart, piigat
 236. sheer line, sheer curve, sheer profile teki pardajoon

237.deck linetekijoon
238.sheer strake, top strakesiirivöö
239.skylightkeilut, valgusluuk
240.standing rigging, standing ropesseisevtaglas
241.sternpostahtertääv, päratääv, kruvitääv
242.surging, surgepikihorisontaalne õõtsumine
243.towing winch, towing machine, towing engine – puksiirvints, automaatne puksiirvints
244.upper deckülategk
245.permeabilitylekkiva laevaruumi uputustegur
246.warping endhaaltrummel, haalkopp
247.waterplaneveeliinitasand
248.yawing, yawseegamine, jeerimine
249.margin lineujuvusvaru veeliin
250.righting moment, RMpüstuvusmoment, taastav moment
251.freeboard deckvabapardategk
252.rope guardsõuvõlli kaitsevõru
253.tonnage decktonnaažitekk, mõõtetekk
254.light displacement, light weight, lightweight – veeväljasurve tühjalt, laeva tühimass
255.moulded depthteoreetiline pardakõrgus
256.heaving, heavepüstõõtsumine
257.slamminglõmming, lammimine
258.advancedasiliikumine
259.sea anchortriivankur, tormiankur
260.conning positionlaevajuhi töökoht
261.fendervender
262.flarevööri pardaplaadistuse väljapaine, vööriend
263.rubbing strakepõrkepruss, pardakaitseliist, lattvender
264.windward side, weather sidepealtuulekülg, pealtuuleparras
265.lee, lee sideleikülg, allatuulekülg, leiparras, alltuuleparras
266.mud boxmudakast
267.flanking ruddertagasikäigurool (puksiiril)
268.mooring line, hawserkinnitusots, haalamisots
269.poop deckpupitekk
270.air draught, air draftõhksüvis
271.navigable inland waterwaysiseveetee
272.displacementveeväljasurve
273.draught scalesüviseskaala
274.rub rail, rub strake, rub guardlattvender
275.muster area, muster pointkogunemisala, kogunemispunkt
276.motor freightermootorkaubalaev
277.worksite craftabitööde laev
278.main engine roompeamasinaruum
279.safety clearanceohutu sügavus kiilu all
280.residual safety clearanceohutuse jääkvaru
281.water displacementveeväljasurve ujuvil
282.rate-of-turn regulatorpöörde nurkkiiruse regulaator
283.wheelhouse visibilitynähtavus roolikambrist
284.swaying, swaypõikhorisontaalne õõtsumine
285.droguetukseeritav pidurdusankur
286.sidelight, side lightpardatuli
287.masthead lighttopituli
288.towing lightpuksiirtuli
289.warpingvarpimine
290.self-propelled bargeliikurpraam
291.ship-borne lighter praamkonteiner
292.navigation lightskäigutuled
293.inland waterways vessel, inland waterway vessel – siseveeteelaev
294.multipurpose vesselmitmeotstarbeline laev
295.lifeboat, ship's lifeboatpäästepaat
296.seaworthinessmerekõlblikkus
297.steering gear, steering apparatusrooliseade
298.survival craftpäästepaadid või –parved
299.waterlineveeliin, veejoon

300.backstayparduun, paktaak
301.length between perpendicularsloodsirgete vaheline pikkus,
(laeva) loodidevaheline pikkus
302.DWT, deadweight, deadweight tonnage, deadweight capacity – dedveit, kandevõime
303.Inland ECDIS, Electronic Chart Display and Information Systems for Inland Navigation,
electronic chart display and information system for inland navigation – siseveelaevanduse elektrooniliste
kaartide kuvamis- ja teabesüsteem,
sisevee-ECDIS

Järgmine koosolek toimub 14. oktoobril

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 92

14.10.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Madli Vitismann, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Lisa e-sõnaraamatule

8. **stripping** – lastijääkide eemaldamine tanki põhjast
9. **strike-bound** – streigivangis (laev)
10. **strip** – konteinerit tühjendama
11. **stuff** – konteinerit täitma
12. **sub-charterer, subcharterer** – (laeva) allprahtija
13. **surcharge** – lisakoormus, lisatasu, lisakulu
14. **ice surcharge** – lisatasu töötamisel jääoludes
15. **gun tackle** – kaheplokiline tali (mõlemad ühesiivilised plokid)
16. **topside tank** – tekialune pardatank (puistlastilaeval)
17. **acid tanker** – kemikaalitanker
18. **tonnage tax** – tonnaažimaks
19. **banana terminal** – banaaniterminal
20. **car terminal** – autoterminal
21. **cement terminal** – tsemenditerminal
22. **coal terminal** – kivisöeterminal, söeterminal
23. **dangerous goods terminal** – ohtlike kaupade terminal
24. **fertilizer terminal** – väetiseterminal
25. **forest products terminal** – puiduterminal
26. **gas terminal** – gaasiterminal
27. **multi-purpose terminal** – mitmeotstarbeline terminal
28. **transit time** – (kauba) üleveo aeg
29. **turn time** – kaiooteaeg

- 30. packaged **timber** – pakendatud saematerjal
- 31. **time-barred** – aegunud
- 32. **trim** cargo – puistlasti laadruumis tasandama
- 33. **ullaging** – (tanki) täitmata mahuosa määramine
- 34. **unstuff** – (konteinerit) tühjendama, tühjaks laadima
- 35. multi-purpose supply **vessel** – mitmeotstarbeline varustuslaev
- 36. ro-pax **vessel** – ro-pax laev; veeremi-reisilaev
- 37. sail-assisted **vessel** – abipurjedega mootorlaev
- 38. self-loading **vessel** – iselaadiv laev
- 39. twin hatch **vessel** – paarislaadluukidega laev
- 40. **windage** – puistlasti käitlemisel tuuldelennanud osa kaubast
- 41. subtropical **zone** – lähistroopiline vööde, subtroopiline vööde
- 42. tropical **zone** – troopikavööde
- 43. torrid **zone** – palavvööde

Järgmine koosolek toimub 11. novembril

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 93

11.11.2014

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Abiks tõlkijale.

Kuidas tõlkida sertifitseerimist puudutavad terminid? Praegu kasutatakse vasteid:

1) statutory certification – seadusjärgne tunnustamine.

MN soovitab: **riiklik tunnustamine**

2) class certification – klassifitseerimisühingu poolt tunnustamine

MN soovitab: **klassiühingupoolne tunnustamine**

P. Kass:

“Statutory certification” –

laeva, selle seadmete, varustuse ning meeskonna väljaõppe vastavuse kontrolli rahvusvahelistele ohutuse-, turva- ja keskkonnakaitse reeglitele ning atesteerimine (tunnustamine, tõendamine). Teostatakse laeva lipuriigi- või sadamariigi Mereadministratsiooni poolt, tavaliselt 6-(Sadamariigi kontroll) kuni 12- kuuliste (Lipuriigi kontroll) vahedega.

‘Statutory certification’ – kohustuslik (riiklik, seadusega kehtestatud) tunnustamine

“Class certification” – meresõiduohutuse ja keskkonnakaitse järevalve. Teostatakse tunnustatud klassiühingute (Lloyds, Bureau Veritas, ABS, Det Norske Veritas, R.I. N.A., Russian Register, jne. poolt.)

“Klassiühingupoolne tunnustamine” (järevalve – perioodiline kontroll ja tunnistuse väljastamine). Ei ole kohustuslik, kuid aitab laeval konkureerida prahiturul ja kindlustusagentuuride vaateväljas.

Näit: “Class Certificate” – klassitunnistus

II. Mis on CGT?

Ingliskeelne selgitus:

CGT on *Compensated gross tonnage*. Inglise keeles on see seletatud järgmiselt: *Compensated Gross Tonnage (CGT) is an indicator of the amount of work that is necessary to build a given ship and is calculated by multiplying the tonnage of a ship by a coefficient, which is determined according to type and size of a particular ship. The standard CGT system was developed in 1977 by the OECD so that inter-country shipbuilding output could be reasonably compared, as different types of ships require a greater or lesser degree of work relative to their gross tonnage.*

Vt teokirja nr 45 (12.05.2009) http://www.vta.ee/atp/public/teokiri_nr_45.doc
2009. a palus Statistikaamet eestikeelset vastet mõõtühikule **CGT** (Compensated gross ton), pakkusime **tingmahutavus**

Vaatasime termini veelkord üle ja täpsustame: **laevaehituslik tingmahutavus**

Laevaehituslik tingmahutavus — laevatehase indikaator toodangu arvutamisel erinevate laevade tüüpide ja suuruste töömahu võrdlemiseks. Ehitatava laeva kogumahutavus korrutatakse laeva tüübi ja suuruse koefitsiendiga, mis on välja töötatud 1977. aastal OECD poolt siseveelaevade tehaste toodangu võrdlemiseks.

Erinevad laevad, olenevalt tüübist ja suurusest, võivad vajada suuremat või väiksemat töömahtu laeva kogumahutavuse ühiku kohta.

III. Lisa e-sõnaraamatule:

1. **supercargo** – prahtija esindaja lastioperatsioonidel
2. **intendant** – intendant (laeva reisijateeninduse juht)
3. **superintendent** – (laevafirma) juhendusinsener
4. cargo **superintendent** – lastiinspektor
5. segregated ballast **tank** SBT– eraldatud ballastitank (tankeril)
6. **toplift** – (konteineri) tõsteraam
7. **spreader** – (konteineri) muudetava pikkusega tõsteraam
8. car equivalent **unit** (CEU) – sõiduauto ekvivalent- e tingühik (veeremilaeval)
9. block **stowage** – plokkstauimine, plokkstoovimine

Inglise-eesti meresõnaraamatus **stowage**

<http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=stowage&F=A&C06=et>

Sõna **stoovimine** tekitas vastakaid arvamusi:

Vello Mäss:

Tahaksin siiski juhtida tähelepanu, et termini stowage eestikeelne vaste stoovimine on kokanduslik oskussõna, mis tähendab kõõgiljade, peamiselt porgandite hautamist.

Pärtel:

stoovimine / stauiminie - üks on teiselt erialalt, teine on kole ja ebasuupärane, äkki on siis ikkagi võimalik leida või tekitada mingi mõistlik maakeelne vaste selle jaoks? Tellime presidendilt või kuulutame ise välja sõnaloomekonkursi?

Maailmas muidugi näiteid on, selle kohta, kuidas üks sõna võib erinevatel erialadel erinevat asja tähendada.

Yrjö:

Tahan siiski vastu vaielda - ilmselt on põhisõnaks siiski STOW, mitte STOVE.

Sellest see erinevuses tulenebki - esimesel juhul on tegemist lastiga, tema (merekindla)paigutusega; teisel juhul on küsimus pliidiist, ahjust vms, kas või porgandite hautamisest (stoovimisest).

Jään kindlasti oma arvamuse juurde "stowage=stoovimine=lasti paigutamine, (isegi) lasti merekindel paigutamine". Siit edasi - stoovimistegur jne.

Tegusõna kõrval omab vist suuremat tähtsust lasti iseloomustav väljend – **stowage factor**. See väljend on äärmiselt tähtis mereveolepingute sõlmimisel, kõikides lasti kirjeldavates dokumentides jne. **Stoovimistegur** vastab täpselt merenduses vajalikule terminile.

Ei usu, et kokanduses sellist väljendit kasutataks (aga mine tea, kui küsimus on praeahju mahutavuse ja valmistatava porgandihautise hulgaga??!!).

Soovin jääda oma esialgse eelistuse e **stoovimise** juurde.

T-R. Viitso:

„Tõepoolest on kokandusterminile selga kippumine halb lahendus. Seda enam, et kokandustermin on eesti keeles juba ees.

Teiselt poolt pole vanad kaptenid sõna võtnud mitte inglise keelest, kus tegusõna STOW hääldub [stou], vaid ikka sellest keelest, mida Läänemerel räägiti, st alamsaksa keelest, kus vastava tegusõna infinitiiv STAUEN, mis alamsaksast läinud ka ülemsaksasse, sh nüüdissaksa kirjakeelde. AUI on eesti keele jaoks küll ebatavaline juhtum, ma ei tea, kas teist sellist sõna ongi. Võiks ju STAUATA, nagu KÄIATA.“

Enn:

Vaatasin ning võrdlesin neid sõnu mitmest sõnastikust. Et meie omaaegseid meremehi (kes selle mõiste ka meie keelde tõid) on enam mõjutanud inglise ja hollandi keel, siis tähistan need eriliselt.

Keel /sõnahautamalasti paigutama
englishstewstow
nederlandsstovenstuwen
stouwen
norskstuestue
svenskstuvastuva
deutschdünsten (juurvilja)(ver)stauen
schmoren (liha)
françaisfricasserarrimer
русскийтушитьштивать
нагружать

Tabel näitab, et nende sõnade tüvi esineb vaid germaani keeltes, oskuskeelse erandina on ka vene keeles tüvi štiv.

Norra ja rootsi keel ei tee vahet, kas kambüüsis juurvilja *stüüvib* koka või *stüüvib* oma kõhtu meremees.

Millisest keelest täpselt meresõna stauima/stoovima on üle võetud, ei oska öelda. Kuid häälduslik **[stõu/stou]** kipub tulema inglise keelest, **[stau]** aga saksa keelest. Välja ei saa visata ka hollandi *stouwenit*, sest see hääldub **[stoue]**, kuid kõnes võib kuuluda ka kui **[stoove]**.

Kuigi enam sõideti inglaste ja hollandlastega koos, pole võimatu, et laeval võis tüüriks olla ka mõni Donnerwetter.

Ega tollal erilist rõhku täpsele hääldusele ja kirja pildile lihtne merekaru pööranud, ikka eelistati seda sõnakuju, mis suupärasem või kellegi käest kuulnud.

Omaette lugu on muidugi eestikeelse vaste valikuga täna. Kahjuks pole meil sõna kauim (kõige kauem) ning -aui- kipub maakeelele võõraks jääma. Olla võiks siiski **mõlemad**, kuid ise eelistan samuti suupärasemat stoovimist.

Maakeelele pole omased häälikuühendid -aui-, -oui-, -öui-, -eui-, -iui-, -äui-, -öui-, -üui- nagu ka -auv-, -ouv-, -öuv-, -euv-, -iuv-, -äuv-, -öuv-, -üuv-.

Ühend -uuv- samuti meie esivanemate keeles ei esinenud (sest U ja V moodustuskohal on lähedane, nagu ka I ja J puhul), nüüd on meile sisse topitud solksõna MUUVI. Ühend -uui- esineb tuletises KUUIK, ent UUIA asemel eelistatakse ikkagi UUSIMAT. Viimane on arusaamatu, sest U ja I pole moodustuskohalt lähedased.

Nõrk v ja j on meil kuuldavad üleminekuhäälikutena (VIIJAKSE, TUUVAKSE), kuid kirjas neid nende tühisuse tõttu (kümnendik kuni kolmandik täielikust häälikust) ei tähistata.

Parim lahend oleks siiski lubada mõlemat, kuid eelistatumalt STOOVIMIST. Ei arva, et stoovimine kambüüsis ja tekil teineteist segaks.

Pärtel:

Pärast nädalavahetusel tekkinud ahaa-elamust, et seni vaid kirja pildis vaadatud "stauimist" võiks hääldada kui "stAU-imist", mitte kui "staUI-mist", hakkas see mulle mitte küll päris eestikeelsena, aga siiski palju normaalsema sõnana tunduma.

Iseasi, jah, kas eesti keelne loogiline liide "stau" järel peaks olema "-imine" või midagi muud.

Enn:

Toetan Pärtlit, et vabalt võiks tegusõna olla ka STAUAMA ja nimisõna STAUAMINE. Nt 'kas last on stauatud?'.

Meil on juba HAUA, LAUA, KAUA, SAUA, RAUA.

IV. Mereoskussõnad ÕS-2013-s.

1. barkant`iin <22e: -tiini, -t`iini> MER *kuunarpark* (purjekas)

Merekeele nõukoja soovitus – purjeka asemele (**purjelaev**), lisada **3- või enamamastiline purjelaev**

2. brigant`iin <22e: -tiini, -t`iini> MER *kuunarprikk*

Merekeele nõukoja soovitus – lisada **2-mastiline purjelaev**

Vello Mäss: Barkantiini olemuse lahtimõtestamiseks ütleb Mreleksikon:

3- või enamamastiline purjelaev, millele järgneb purjestuse kirjeldus.

Brigantiini olemuse lahtimõtestamiseks jääb 2-mastilisest purjelaevast väheseks, kui ei järgne purjestuse kirjeldust.

3. ema+p`uu METS, AIAND *puu seemnete v pookokste saamiseks*; MER *kiil, andur*

Merekeele nõukoja soovitus – lisada **ander** (murdes)

Järgmine koosolek toimub 9. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 94

09.12.2014

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

V. Abiks tõlkijale.

Seekord tegelesime püügivahenditega.

1. pair seinepaarispüüginoot
2. Scottish seine(šoti) noot(põhjakala püügivahend)
3. seinenoot
4. encircling nethaardvõrk/ringvõrk
5. encircling gillnethaard-(ring-)nakkevõrk
6. Danish seine(taani) noot
7. purse seineseinnoot, kukkurnoot
8. trawltraal(noot)
9. bottom trawlpõhjatraal
10. beam trawlpoomtraal
11. shrimp trawlkrevetitraal
12. bottom shrimp trawlkrevetipüügi põhjatraal
13. midwater shrimp trawlpelaagiline krevetitraal
14. nephrops trawlsalehomaaritraal
15. pair trawlpaarispüügitraal
16. bottom pair trawlpaarispüügi põhjatraal
17. midwater pair trawlpaarispüügi pelaagiline traal
18. midwater trawlpelaagiline traal
19. midwater otter trawltraallaudadega pelaagiline traal
20. otter twin trawltraallaudadega pelaagiline paarispüügi traal
21. gillnetnakkevõrk
22. bottom set gillnetpõhjanakkevõrk
23. gillnet on stakes (stake gillnet)nakkevõrk vaiadel, vainakkevõrk
24. drifting gillnettriivvõrk/triivnakkevõrk
25. trammel netabar (kolmekordne kalavõrk)
26. combined gillnet-trammel net nakkeabar
27. fyke netmõrd, rüsa
28. dredgetragi, raamvõrk
29. boat dredgepaaditragi
30. hand dredgekäsitragi
31. pursing wirekokkuveotross

- 32. otter boardtraallaud
- 33. codendnoodapära, traalikott
- 34. back straptraalikoti tugevdusvöö
- 35. lifting straptöstetropp
- 36. foot ropealumine selis, alaselis
- 37. headropeülemine selis, ülaselis
- 38. flapperpujus
- 39. chafetraalikotikaitse
- 40. chafingtraalikoti kulumiskaitse
- 41. diamond mesh(võrgu) rombsilm
- 42. square mesh(võrgu) ruutsilm
- 43. longlineõngejada
- 44. drifting longlinetriivõngejada
- 45. bottom set longlinepõhjaõngejada

Järgmine koosolek toimub 13. jaanuaril 2015. aastal

Rahulikke jõulupühi ja toimekat uut aastat!

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 95

13.01.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Koosolekut alustasime leinaseisakuga Ants Pärna mälestuseks, kes lahkus meie hulgast 2014. aasta viimasel päeval. Ants Pärna oli suur merekeele huviline, endine Eesti Meremuuseumi direktor, kelle käskkirjaga loodi 1973. aastal merendusterminoloogia komisjon.

Jätkasime ÕS-2013 MER-märgendiga sõnade ülevaatamist.

**1. h`aalama** <29: haalata, h`aalan> MER, KAL (*laeva, võrku*) *kõit- v trossipidi vedama* ▪. *Sadamasilda haalatud laev*

MN: **h`aalama** <29: haalata, h`aalan> MER (*laeva*) *kinnitusotsa (trossi) abil piki kaid ümber paigutama. Laev haalati 10 m edasi.*

**2. h`al'ss** <22e: hal'si, h`al'ssi> MER: *purjelaeva liikumissuund tuule suhtes; (purjelaeva tross)* ▪. *Laev liigub vasakul halsil tuul puhub laevale vasakult. Halsi+nurk (purjel)*

MN: **15. h`al'ss** <22e: hal'si, h`al'ssi> MER: *purjelaeva liikumissuund tuule suhtes; teatav tross purjelaeval. Laev liigub vasakul halsil tuul puhub laevale vasakult. Halsi+nurk (purjel)*

3. kaabelt`au <26> MER *pikkusühik: 0,1 meremiili*

MN: **kaabelt`au** <26> MER *pikkusühik: 0,1 meremiili (185,2 m)*

4. kaardi+k`amber MER *navigatsiooniriistade ruum*

MN: **kaardi+k`amber** MER *kaarditööruum laeval*

**5. k`ahvel** <2e: k`ahvli, k`ahvli> ka MER *kahvelpurje ülaäärt hoidev puu* ▪. Dessert+kahvel, kala+kahvel, tordi+kahvel. Aadama+kahvel ÜLEK *sõrmed*. MER: *kahvel+puri, kahvel+purjestus, kahvel+kuunar*. Kahvel+haru AIAND (*võras*), vrd kahvli+haru. Kahvli+täis

MN: *kahvelpurje ülaäärt hoidev peel*

6. k`ai <26> MER *sadamasild* ▪. Kauba+kai, reisi+kai, sadama+kai = kai, ujuv+kai

MN: **k`ai** <26> MER *sadamasild* ▪. Kauba+kai, reisi+kai, sadama+kai = kai, ujuv+kai, *pontoon+kai*

7. kaja+l`ood' <-loodi> MER (*navigatsiooniseade*)

MN: **kaja+l`ood'** <-loodi> MER *hüdroakustiline seade sügavuse mõõtmiseks*

**8. k`amber** <2e: k`ambri, k`ambrit> ▪. Ees+kamber, taga+kamber, katuse+kamber = pööningu+kamber. Hoiu+kamber, koli+kamber, vara+kamber. Käär+kamber.

Aida+kamber, aresti+kamber, haua+kamber, surnu+kamber, *rooli+kamber* MER.

Baro+kamber FÜÜS, TEHN. Kamber+ahi TEHN, kamber+kaevandamine MÄEND

MN: k`amber <2e: k`ambri, k`ambrit> . Ees+kamber, taga+kamber, katuse+kamber = pööningu+kamber. Hoiu+kamber, koli+kamber, vara+kamber. Käär+kamber. Aida+kamber, aresti+kamber, haua+kamber, surnu+kamber. MER rooli+kamber, kaardi+kamber. FÜÜS, TEHN, MER baro+kamber. TEHN kamber+ahi. MÄEND kamber+kaevandamine

**9. karav`el'I** <22e: -velli, -v`elli> MER *keskaegne kiire kaugsõidupurjekas*

MN: karav`el'I <22e: -velli, -v`elli> MER *hiliskeskaegne purjelaev*

**10. k`iil 2.** <22e: kiilu, k`iilu> MER *veesõiduki andur (andru), emapuu* . Kiilu+ruum laeva kõige alumine ruum. Kiil+jaht

MN: k`iil 2. <22e: kiilu, k`iilu> MER *laevapõhja peamine pikitala, emapuu.*

**11. kl`iiver** <2e: kl`iivri, kl`iivrit> MER *kolmnurkne puri laeva eesosas* . Kliiver+poom laeva eesosast välja ulatuv palk

MN: kl`iiver <2e: kl`iivri, kl`iivrit> MER *kolmnurkne puri laeva kliiverpoomil. Kliiver+poom purjelaeva vöörast välja ulatuv peel.*

**12. kl`üüs** <22e: klüüsi, kl`üüsi> MER *ava ankruketi jaoks* . Ankru+klüüs

MN: kl`üüs <22e: klüüsi, kl`üüsi> MER *ava laeva pardas, umbreelingus või tekis otsa või keti jaoks. Ankru+klüüs*

13. k`okp`it' <22e: -piti, -p`itti> MER *süvend purjepaadi ahtritekis tüürija v meeskonna jaoks*; AUTO võidusõiduauto juhi istumiskoht

MN: k`okp`it' <22e: -piti, -p`itti> MER *süvend väikelaeva tekis roolimehe ja meeskonna jaoks*; AUTO võidusõiduauto juhi istumiskoht.

Järgmine koosolek toimub 10. veebruaril.

MEREEKELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 96

10.02.2015

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

Seekordsel koosolekul oli kavas paar tähistamist:

1. Merekeele nõukoda, kes on juba 43-aastane, on Veeteede Ameti juures terminikomisjonina tegutsenud täpselt 10 aastat. (A. Maide käskkiri 14. veebruarist 2005).
2. Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide tuli nõukojaga hüvasti jätma, sest lahkub ametist paari nädala pärast. Tänašime teda abi ja koostöö eest Meremuuseumi kunstniku Roman Matkiewiczzi joonistatud pildiga, millel on sõnadest (terminitest) purjelaev Vega.

- 10 aasta jooksul on peetud 96 koosolekut, nõustatud abivajajaid nii Eestis kui välismaal.
- Hea koostöö on olnud Euroopa Komisjoni tõlkijatega, kes on meilgi külas käinud. Nõukoja esindus osales ka Euroopa Komisjoni eesti keele tõlke osakonna jõuluseminaril 2014. a detsembris, kus kohtusime silmast-silma nendega, kellega tavaliselt e-kirjade vahendusel suhtleme.
- 2008. a ilmus trükist Inglise-eesti meresõnaraamat, mille e-variant on kõigile tasuta kättesaadav 2013. aastast ameti kodulehelt aadressil <http://www.eki.ee/dict/meri/>
- Eesti mereentsüklopeedia (Mereviki) on VA kodulehel 2010. aasta suvest. <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Esileht>
- 2014. a saadetud IATE-sse 300 merendusterminite koos definitsioonidega. <http://www.iate.eu>

3. Ajakirjanduses ilmus artikkel Tallinna Reisisadamas hukkunud töölisest, kes maabumissillale **tuubuse** purunedes vette kukkus.

Tuubuseks nimetatakse silda, mille kaudu tulevad inimesed laevast välja maabumissillale.

Kaks nädalat tagasi lõppenud ehitustööde eesmärk oli tõsta galeriid kõrgemale ja paigaldada uus tuubus, et sadam saaks vastu võtta Eckerö Line'i uut laeva, mille uks on kõrgemal ja vana tuubus ei ulatunud hästi selleni.

Koosolekul arutasime seda terminit ning soovitame kasutada:
reisijate galerii – skyway
maabumissild e tuubus – tube?

4. Yrjö Saarinen:

Mereakadeemias on eriala, mille nimi on **Sadamamajandamine ja meretranspordi juhtimine**. Sisuliselt on tegemist laevanduse ja sadamate juhtimisega, sadamateenuste töökorraldusega. Inglisekeelne vaste **Port and Shipping Management** on igati korralik.

See sõna **MAJANDAMINE** ei meeldi üldse mitte. Justkui majandusjuhataja – pliatsite ja WC-paberi jaotaja.

Vene keeles: **ХОЗЯЙСТВОВАНИЕ**

Kahtlen, kas kuskil leidub veel sellist eriala, mille nimi sisaldab sõna – majandamine (näiteks laevamajandamine, automajandamine, rongimajandamine jne)

Väidetavalt sõna „sadamamajandamine“ tekkis ajalooliselt, 90-ndatel, kui igasugused muutused ka mujal. Nii kirjutab prof A.Alop:

+++++

Selle „sadamamajandusega“ on meil kogu aeg alates õppekava käivitamisest arusaamatusi olnud. Tegelikult on see eriala algusest peale olnud „Sadamamajandamine“, hiljem „Sadamamajandamine ja meretranspordi juhtimine“. „Sadamamajandamine“ ja „sadamamajandus“ on põhimõtteliselt erinevad asjad. – Olen temaga täiesti nõus (YS).

+++++

ÕS 2013 räägib järgmist:

- majandama <27> majandit pidama v juhtima. Juhatus on ühistut hästi majandanud. Õpib talu majandama. Majandamis+meetod
- r`ööv+majandamine <12: -mise> majandamine suure kasumi saamiseks püsiva tootlikkuse eest hoolitsemata
- majand <2e: -i> iseseisev majandusüksus. Abi+majand, katse+majand, õppe+majand, ühis+majand nõuk. Auto+majand, jahi+majand, metsa+majand, lambakasvatus+majand

IES ütleb management kohta:

- case management • juhtumikorraldus
- environmental management • keskkonnakorraldus
- forest management • metsandus
- lean management • paindlik juhtimine
- management • haldus, juhtkond, juhtimine, taltsutamine, käitlus
- management committee • korralduskomitee
- management report • tegevusaruanne (ettevõtte juhtkonna aruanne)
- waste management • jäätmehooldus, jäätmekäitlus

Terminibaasis ESTERM hägusas otsingus (<http://mt.legaltext.ee/esterm/>) leidub 404 (!) erinevat terminit, mille ingliskeelsed vasted sisaldavad sõna *management*. **Täpne otsing** annab sõna **majandamine** vasteks **management** – tore, kuid selle kontekstiks oli: Põllumajanduslikuks otstarbeks kasutatava kinnisasja päraldised on ka selle majandamiseks kasutatav põllumajandusinventar, masinad ja loomad, samuti maatüki saadused, mis on vajalikud majandamise jätkamiseks järgmise saagini. [[X0004K1](#) § 21]

Sooviks selle teema üle arutlust, et leida sobiv vaste.

MN soovitus: Teha ettepanek TTÜ EMERA-le eriala “Sadamamajandamine ja meretranspordi juhtimine” ümbernimetamiseks, näiteks „**Mereveondus ja sadamatöö korraldamine**“.

Järgmine koosolek toimub 10. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 97 10.03.2015

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Politsei- ja Piirivalveamet tutvustas 26. veebruaril uut sõidukit, mida nimetati **hüdrokopteriks**.

Madli Vitismann: Politsei AKs esitatud põhjendus, et nende sõiduk pole hõljuk, sest sel on propeller taga, ei pea paika. Laev on ikka laev, olenemata sellest, kas see sõidab purje- või masinajõul ning kas peamasinad kasutavad auru, masuuti või gaasi. Nägin Baltiiskis juba üle 10 aasta tagasi kahe propelleriga hõljukeid, aga ei tulnud küll pähe, et need lennumasinad võiksid olla. Kopter on ikka õhusõiduk, politsei sõiduk aga sõidab jääd ja vett mööda ja nagu AKs öeldi, siis ka märja rohu peal.

Vaatasin varasematest ÕSi väljaannetest: nagu ma mäletasin, nii oligi kopter=helikopter juba 1979. a. ÕSis.

"Võõrsõnade leksikoni" (2000) kohaselt koosneb "helikopter" kahest kreekakeelsest osisest: helix on keere või spiraal ja pteros on tiib. Seal on näidatud eelisteminina kopter: "lennuaparaat, mis püstteljel pöörleva tiiviku abil võib tõusta ja maanduda püstloodis või ka õhus paigal püsida". Ka kreekakeelsed komponendid hydro, helix ja pteros viivad ikkagi lennumasinani.

Kui nüüd meeles pidada, et eestikeelne sõna kopter=helikopter, siis "hüdrokopter" oleks "vesihelikopter" ehk vette maanduda võiv püstteljel pöörleva tiivikuga kopter. Kummalgi juhul, ei meresõnaraamatus ega politseis oleva juhtumi puhul pole tegu sellise lennumasinaga, mistõttu tuleks sõnast "hüdrokopter" loobuda seniks, kuni vette maanduda võiv kopter leiutatakse. Küll aga oleks hea pakkuda politseile nende amfiibsõiduki jaoks sobiv sõna. Ma ise ei näe midagi viga olevat ka sõnal "amfiibsõiduk" - sõidab nii vees kui ka kuival maal (nende näites küll märjal rohul). Kui laevakruvi on mitte vee all, vaid vee kohal õhus, ei hakka laev seetõttu veel lendama.

Meresõnaraamatus on airboat - propelleriga (õhkkruviga) kaater.

Nõukoda arutas variante, mis tulenesid õhkkruvist ja kaalus ka varianti **aeropaad**, aga loobus seda soovitamast, sest see sõna võiks kergesti segi minna aerupaadiga.

MN pakub: airboat, fanboat – tiiviksõiduk, tiivikamfiib, tiiviksaan, tiivikliugur? Mõtleme veel!

II. ÕS 2013 lugedes:

1) **k`iil 2.** <22e: kiilu, k`iilu> MER *veesõiduki andur (andru), emapuu* . Kiilu+ruum *laeva kõige alumine ruum. Kiil+jaht*

MN: **k`iil 2.** <22e: kiilu, k`iilu> MER *laevapõhja peamine pikitala, andur (andru), emapuu. Kiil+ jaht*

Kiilu+ruum. *laeva kõige alumine ruum* – Merekeele nõukoja liikmeist pole keegi kohanud sõna **kiiluruum**. Kas see ei võiks olla pigem **topeltpõhi** (laeva sise- ja välispõhja vaheline ruum)?

2) **k`ouss** <22e: kousi, k`oussi> MER *metallrõngas aasa moodustamiseks kõie otsas v avause säilitamiseks purjes*

MN: *Trossisilma või purje avause metallist siseraamitis*

Enn Oja:

Aluseks on hollandi **kous** – sukk. Häälname seda aga venelikul eeskujul **koyu** [ko-uš], ehkki nederlandsilikult peaks olema [k'ous].

Mind on kogu aeg häirinud ainult **trossi** kasutamine nii taimse kui ka metallotsa kohta. Ma saan aru, kui seda kasutada üldiselt otsana, kuid palju selgem oleks kui meil oleks kasutusel selge eristatus:

taimne ots – **köis**

metallots – **tross**

Üldiselt võib aga mõlemat kutsuda **otsaks**.

Venelastel on samuti eristis: *каham:mpoc*

3) **kubrik** <2: -u> MER *laeva meeskonnaruum*

MN: **kubrik** on russitsismihõnguline; eesti merekeeles on levinum **ruhv** (hollandi keeles **roef**, otsetõlge – **tekimaja**)

Enn Oja: Päritolult ned **koebrug** [kuubrüh], asus alltekil, oli peamiselt otste panipaik ja laevameistrite töökoda, kasutati ka meremeeste puhkeruumina:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Koebrug>

Joonisel on see ala tähistatud punasega (tegemist on küll sõjalaevaga):

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/41/Orlop-Deck.jpg>

Mis puutub selle mõiste kasutamisse meil, siis ehk tõesti ei tulnud see meile läänest, sest siis me veel nii laialdaselt lääne laevadel ei sõitnud. Ajaloolased ehk teavad täpsemalt, kuid näib, et kubrik tuli meie sõnavarra siiski tsaari purjelaevadelt, kuhu omakorda töid selle hollandi laevaehitajad või Pjotr Velikij isiklikult (sääl oli hää viina juua).

Kas kubrikut aga on vaja täna, kui me seda üldse ei kasuta? Ise mäletan kubriku kasutamist vaid õppelaevalt Veega, kala- ja kaubalaevadel mitte. Ja vist (pole 100% kindel) ka SRT-lt, sest sääl elas 6 madrust vööris. Sõitsin ise SRT-4250-l ja 90% olid venelased (tekil minu vahetuses kõik), aga täpselt mitte ei meenu.

4) **k`uiv** <22i: kuiva, k`uiva; keskiv kuivem, üliv kõige kuivem ja kuivim> .

MN: pakub lisa: kuiv – pisisaare või aeg-ajalt paljastuva madala kohalik nimetus Eesti lääneranniku vetes.

5) **k`utter** <2e: k`utri, k`utrit> MER (*ühemastiline purjekas*)

MN: pakub - *kiire ühemastiline purjekas*

Enn Oja: Alguse sai Inglise kanali põhjarannikult. Oli 1-mastiline väike purjelaev, mille purjestis lubas teravalt tuult lõigata (**cut** - lõikama), kasutatigi algul salakaubavedudel üle väina.

deu **Kutter**, ned **kotter**, eng **cutter** [katö].

6) **l`aev** <22u: laeva, l`aeva>. Sõidab laevaga Helsingisse. Ootab valget laeva ÜLEK (*väljastpoolt tulevat päästjat*). Reisi+laev, kauba+laev = **võrdus-maha-prahi-laev**, prahilaev, sõja+laev, külmutus+laev, jaht+laev. Tank+laev (*vedelike veoks*), auru+laevaurik, purje+laev *purjekas*, mootor+laev, **parv+laev, kala+laev, allvee+laev** hõljuk+laev (*õhkpadjal*), tiibur+laev (*allveetiibadega*). Ruumi+laev = kosmose+laev (*maailma*)ruumisõiduk, nt Kuu-laev, Marsilaev. Õhu+laev *tsepeliin*. ÜLEK: elu+laev, kõrbe+laevkaamel, raha+laev *rahasaadetis*. Laeva+haldjas *kotermann*, laeva+hukk, laeva+liiklus, laeva+liin, laeva+mehaanik, laeva+meister, laeva+mudel, laeva+sõit, **laeva+tööstus**. {Laeva+kaart} → **pardakaart**

P. Kass: **Laeva+tööstus** ja **laeva+kaart** ei ole MN-i töölauale juhtunud.

7) **l`andg`ang** <22e: -gangi, -g`angi> MER *teisaldatav trepp v jalatugedega laud laevalt kaile v kailt laevale minekuks*

MN pakub: *teisaldatav maabumissild laevalt kaile v kailt laevale minekuks*

8) **l`enssima** <28: l`enssida, lensin> MER: *allatuult purjetama; laeva tunginud vett välja pumpama*

MN pakub: *purjelaevaga päritormi sõitma; laeva tunginud vett välja pumpama*

Enn Oja: Pärit nederlandsist:

lens – tühi

lenspomp – tühjenduspump

lenzen [l'enzeⁿ] – tormipurjedega minema pärituult (= tühjalt minema?)

tüved *lens* ja *lenz* on samad, z kasutatakse helilisuse korral.

<http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/lenzen>

Vries [vriis] ja *Wijk* [väjk] märgivad, et **võimalikult väheste purjedega** pärituult sõitma.

Oletan, et juhitavuse säilitamiseks, sest ilma purjedeta kisub laeva põiki.

9) **ligi+s`õit** MER = *Ligisõidu+kapten, {ligisõidu}+tüürimees*

MN: soovitab lisada ka *lähisõidu+kapten, lähisõidu+tüürimees*. (Enne sõda kasutati sõna *ligisõidu*)

Vt. Eesti Mereakadeemia 95 lk. 20.

Järgmine koosolek toimub 14. aprillil.

MEREELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 98

14.04.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Yrjö Saarinen täpsustas meresõnaraamatus olevaid mõisteid:

statement of facts – laeva kaipaevde arvestusleht, laeva seisuaaja arvestusakt

time sheet – laeva seisuaaja arvestusakt

- Esimene neist on tavaline dokument, mis kajastab laeva seisuaaja fakte ja kellaaegu: sildumine, luukide avamine, lastiruumide ülevaatuse algus-lõpp; lastimistööde algus, hüdrometeoroloogilised nähtused, lastimisoperatsioonide katkestamine jne. Seda dokumenti vormistab tavaliselt agent, vahel ka stividorifirma või laev ise. Tähtis on mitmepoolne allkirjastamine, kus kõik osapooled nõus kajastatud faktidega.
- Hoopis tähtsam on aga teine dokument. Siin võrreldakse laeva faktilist seisuaega normatiivse arvestusliku seisuaajaga, mida arvutatakse veolepingus toodud laadimisnormide ja täiendavate klauslite abil. Siit tuleb lõpuks välja, kas prahtija peab maksma demeredži või laevaomanik hoopis dispatši. Mida suuremad laevad, seda suuremad summad.

Seega, õiged tõlked on järgmised:

statement of facts - laeva seisuaaja arvestusakt
time sheet - laeva kaipäevade arvestusleht

3. Lisada meresõnaraamatusse sõna **turnaround – pööring**. See on merematke algus või lõpp sadamas, kus kruisilaeva reisijad vahetuvad: ühe kruisi reisijad lahkuvad ja saabuvad teise kruisi reisijad.

Sõna "pööring" valiti välja Tallinna Lennujaama ja Tallinna Sadama 2011. aasta suvel korraldatud konkursil ingliskeelsele terminile "turnaround" eestikeelse vaste leidmiseks. Nüüd on neil juba ka edasiarendus: täis- ja poolpööring.

Kruisipööringutest Tallinna sadamas on huvitatud veel kaks firmat

TALLINN, 7. aprill, BNS – Tallinna Sadam peab läbirääkimisi kahe kruisifirmaga, mis tunnevad huvi **kruisipööringute** korraldamise vastu Tallinna sadamas; praegu korraldab Tallinnas kruisipööringuid üks ettevõtte, milleks on Pullmantur. "Seda mitte käesoleval aastal, aga järgmiseks aastaks oleme läbirääkimas ühe väikese firmaga, mis tahaks siin pööringut teha. See on väike firma, 100 reisijat," ütles Tallinna Sadama kommunikatsioonijuht Sirle Arro BNS-ile. "Ja siis uue trendina on nii-öelda **poolpööring**, millest on olnud juttu ühe USA firmaga. Kuna osad kliendid ei soovi pikka kruisi ehk näiteks kümne päeva pikkust reisi, vaid kuni näiteks viis päeva, siis ongi see variant, et tulevad Tallinnas peale ja lähevad mõnes teises linna maha, või vastupidi," lisas Arro.

Praegu Tallinnas kruisipööringuid korraldab Pullmantur teeb **täispööringuid** ehk pööringu käigus vahetuvad kõik reisijad. "Poolpööringu puhul vahetatakse välja osa reisijaid," selgitas Arro.

"Mingeid konkreetseid kokkuleppeid meil veel ei ole ja seda on keeruline öelda, millal leppe võiks sõlmida. See on praegu olnud huvitundmine ja oleme omalt poolt ka näidanud valmisolekut," ütles Arro ja märkis, et **poolpööringu** asukohaks võiksid lisaks Tallinnale olla ka Helsingi ja Stockholm.

Vt ka artiklit Merevikis <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/P%C3%B6%C3%B6ring>

3. Eelmisel koosolekul arutatud uue sõiduki nimeks pakutud vastetest on nõukoja meelest sobivaim **tiivikliugur**.

airboat, fanboat – tiivikliugur, tiiviksõiduk, tiivikamfiib, tiiviksaan.

4. ÕS-2013 lugedes

1) kruvi <17e: kruve ja kruvisid>. Kruvid logisevad, mõni kruvi on (peas) lahti v logiseb v puudub ÜLEK *pole täie aruga*. Metall+kruvi, puidu+kruvi; käigu+kruvi, kinnitus+kruvi; **laeva+kruvi = sõu+kruvi**. FÜÜS: kruvi+juhis =kruvi+reegel. TEHN: kruvi+keere <-k'eerme>, kruvi+mõõdik *kruvik*, kruvi+press, kruvi+ülekanne, kruvi+riisk = pits+kruvi. Kruvi+hüpe SPORT (*vettehüpe*), kruvi+bakter MED, kruvi+puu BOT

Lisada erialamärgend **MER** sõnale laevakruvi

Selgitus: merenduses on viimasel ajal kasutuses enamasti **sõukruvi**

2) liin <22e: liini, liini> (ka *pikkusmõõt*); MER *peenike nör* Tegutseb mitmes liinis (*mitmel alal*). Tal on oma liin *tal on iseseisev tegevussuund v -viis*. Sõidab Tallinna-Pärnu liini (*III v*) v liinil. Pataljon saadeti liinile vmo (*rindele*). Bussi+liin, lennu+liin, linna+liin, lähi+liin, kaug+liin, ring+liin. Kaitse+liin SÕJ, SPORT. Ees+liin = tule+liin. *Jahil*:aju+liin, küti+liin. Juhtme+liinid: elektri+liin, telefoni+liin. TEHN: automaat+liin, voolu+liin, pakke+liin. **Logi+liin MER loginör**. Mees+liin, nais+liin (*suguluses*); tegevus+liin (*nt romaanis*). PÖLLUM: aretus+liin; liin+aretus. Liini+lend,liini+lennuk, liini+rõng, liini+vedu, liini+tööline (*raudteel, sides jm*). EL: liini+lüliti, liini+pinge, liini+trafo.Liinide+vaheline aretus PÖLLUM

Liin on merenduses peenike **kõis**, mitte nör.

Kustutada **loginör**

Lisada **viske+liin**

Lisada **liini+laev** (2 tähendust: reisi- või kaubalaev ja sõjalaev **aj**)

Lisada **liini+laevandus**.

liin <22e: liini, liini> (ka *pikkusmõõt*); MER *peenike kõis* Tegutseb mitmes liinis (*mitmel alal*). Tal on oma liin *tal on iseseisev tegevussuund v -viis*. Sõidab Tallinna-Pärnu liini (*III v*) v liinil. Pataljon saadeti liinile vmo (*rindele*). Bussi+liin, lennu+liin, linna+liin, lähi+liin, kaug+liin, ring+liin. Kaitse+liin SÕJ, SPORT. Ees+liin = tule+liin. *Jahil*:aju+liin, küti+liin. Juhtme+liinid:

elektri+liin, telefoni+liin. TEHN: automaat+liin, voolu+liin, pakke+liin. Logi+liin, viske+liin MER. Mees+liin, nais+liin (*suguluses*); tegevus+liin (*ntromaanis*). PÖLLUM: aretus+liin; liin+aretus. Liini+lend, liini+lennuk, liini+rong, liini+laev (*reisi- või kaubalaev ja sõjalaev aj*), liini+laevandus, liini+vedu, liini+tööline (*raudteel, sides jm*). EL: liini+lüliti, liini+pinge, liini+trafo. Liinide+vaheline aretus PÖLLUM

3) logi <17> MER *riist laeva sõidukiiruse mõõtmiseks*. Logi+liin = logi+nõor

Kustutada *loginõor*

Lisada *logiõiend*

logi <17> MER *riist laeva sõidukiiruse mõõtmiseks*. Logi+liin, logi+õiend

4) liini+tuled MER (*märgivad laevasõiduteed*)

Liinituled asendada sõnaga *sihituled* <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Siht>

sihi+tuled MER (*laevatee telge vm suunda tähistavad tuled*)

5) m`arss 2. <22e: marsi, m`arssi> MER *mastikorv, platvorm masti lõpul, kus algab teng*. Marsi+madrus. Marss+teng

m`arss 2. <22e: marsi, m`arssi> MER *platvorm alamasti ja tengi ühenduskohas*. Marsi+madrus. Marss+teng

Selgituseks: Kuna mast võib koosneda mitmest osast, millel on oma nimetused, siis täpsustasime, et marss ühendab *alamasti* (masti kõige alumist osa) ja tengi.

6) munsterr`ol'i <22e: munsterrolli, munsterr`olli> MER *laeva meeskonna ametlik nimestik*. Kanti madrusena munsterrolli

munsterr`ol'i <22e: munsterrolli, munsterr`olli> MER *laevapere ametlik nimekiri*. Kanti madrusena munsterrolli

7) m`ut't 3. <22e: muti, m`utti> MER *rõngas purje äärel nõõri läbitõmbamiseks*

m`ut't 3. <22e: muti, m`utti> MER *aas purje äärel*

8) n`aagel <2e: n`aagli, n`aaglit> MER *laeva trosside v nõõride kinnituspulk*; EH *ühenduspulk puittarindis*. Naagel+pink (*laeval*)

n`aagel <2e: n`aagli, n`aaglit> MER *laeva jooksevtaglase otste kinnituspulk naagelpingis*; EH *ühenduspulk puittarindis*. Naagel+pink (*laeval*)

Selgitus Mereleksikonist: puit või teraspulk naagelpingis (rõhtne aukudega puit- või teraslatt umbreelingu ja vantide küljes, või masti läheduses, tekil; ka raami või võruna masti ümber) laeva jooksevtaglase trosside kinnitamiseks

9) nrt MER *netoregistertonn*

Lisada *van* (vananenud), sest seda mõistet enam ei kasutata

10) brt MER *brutoregistertonn*

Lisada *van* (vananenud), sest seda mõistet enam ei kasutata

Selgitus: 1 registertonn – endine laeva mahuühik, võrdne 100 kuupjala e. 2,83 kuupmeetri, e. algselt veinivaadi mahuga

11) p`aak 1. <22e: paagi, p`aaki> MER *laevasõiduteed tähistav maamärk*. Tule+paak. Paagi+vaht <-vahi> *ARGI tuleturnivaht*

Selgituseks: *Laevasõidutee* siia ei kõlba, sest paagid asuvad tavaliselt maismaal. Laevasõiduteed tähistavad poid, toodrid, sihid.

Paak oli algul lihtsalt märgutuli rannikul (tulelont, tõrvik), hiljem muudetud meremärgiks. Meil tuletornist lihtsama ehitusega maamärk. Veeteede Ametis püüti eristada tuletorni ja tulepaaki nii, et torn on seestpoolt (vajalik seega õõnsus) teenindatav tuli, paak aga väljastpoolt (õõnsus puudub). Aga on veel lisatingimused ning selget piiri ei õnnestunudki tõmmata. Paak võib moodustada sihi ja võib olla ka üksik.

Teguriteks võivad olla veel konstruktsioon (sõrestik või kinnine), tule nähtavuskaugus (kunagi loeti kriteeriumiks vähem kui 10 meremiili), märgi kõrgus/läbimõõt (mingi kokkuleppeline suurus) ja veel mõni kriteerium, mille komplekti järgi kogu märkide nimekirja tulepaakideks ja tuletornideks jagades lõpuks jääb tunne, et nüüd jäi vist enamvähem usutav ka igale märgile eraldi peale vaadates. Ja lõpuks jääb ikka mõni erand, mis tuleb usutava tulemuse saamiseks väevõimuga ühe või teise nimetuse alla tagasi suruda.

Paak võis ka olla ilma vahita, seega automaattulega. (*Kaasajal on enamus navigatsioonimärke automaattulega*).

p`aak 1. <22e: paagi, p`aaki> MER *navigatsioonimärk*. Tule+paak. Paagi+vaht <-vahi> *AJ tuleturnivaht*

5) Küsiti, kuidas on Merekeele nõukoda inglise keeles.

Paari aasta eest vajasid Euroopa Komisjon tõlkijad ülevaate jaoks vastet, pakkusime:

Maritime Terminology Council (inglise keeles)

Le conseil de terminologie maritime (prantsuse keeles).

Järgmine koosolek toimub 12. mail jäämurdjal Tarmo

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 99

12.05.2015

Jäämurdja Tarmo, Hundipea sadam

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Enn Oja, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Jutumärgid laevanimedes.

Madli Vitismann:

Möödunud nädalal ilmus Mati Õuna ja Hanno Ojalo raamat „101 laeva“ rohkem kui 500 laevanimega, kuid kirjastuse keeleteimetaja „ei lubanud jutumärke“. Näiteks „Kindral Kurvitsa“ kohta oli käsikirjas 3-lauseline lõik, milles esimene lause oli laevast, teine kindral Kurvitsast, aga sõna „kindral“ oli lause algul ja seetõttu suurtähega, ja kolmas jälle laevast. Selliste tekstide puhul on vaja laevanimedid kirjas eristada. Iseäranis vajalik on see siis, kui laeva nimi langeb kokku isikunimega, näiteks „Jakob Prei“, sisaldab suurtähelisi lühendeid ja/või numbreid või reederi nime. Näiteks Tallinkil on olnud laevad „Tallink“ ja „Tallink Express I“, kuid ei ole ühes Aktuaalse Kaamera uudises kasutatud laevanimedid „Tallink Star“ ja „Tallink Superstar“ (need on Tallinki „Star“ ja „Superstar“). Tänapäeval on sageli reederi nimi või selle suurtäheleline lühend laevanime osa, aga mitte alati. Näiteks St. Peter Line'il (lühend SPL) on vaid kaks laeva, nende nimed on „Princess Maria“ ja „SPL Princess Anastasia“. Containerships Oy-l on mitu laeva reederi nime ja rooma numbriga, „Containerships VI“ jt. Paarisaja laevaga reederil SCF Group on SCF hulga laevade nime osa, näiteks „SCF Neva“, teistel aga mitte. Ka kontsernil FESCO on firma nimi vahel laevanime osa, nt „FESCO Askold“, aga mitte kõigil laevadel. Samuti on suurreeдерite Maersk, MSC, COSCO, OOCLi ja mitme muu reederi laevade puhul raske aru saada, millal on nimi või suurtähed laevanime osa ja millal mitte, kui laevanime muust tekstist ei eristata.

Sõjalaevade puhul kasutatakse suurtähelisi lühendeid ja pardanumbreid enamasti koos nimega, mistõttu on sageli raske aru saada, kust algab laevanimi. Näiteks PVL-101 Kindral Kurvits – kas see on üks või kaks laeva (meil on olnud „PVL-101“ ja on „Kindral Kurvits“ pardanumbriga PVL-101) või kas laeva nimi algab suurtähelise lühendiga? Või mitu suve

Tallinna lähel veetnud USNS 2nd Lt John P. Bobo – kas igaüks teab, milline osa sellest on laeva nimi?

EKI soovib keelenõuande kodulehel:

„Kirjutage **jahiklass Lendav Hollandlane** ja **laev Tormide Rand**.

Jahiklasside ja laevade nimesid pole tarvis jutumärgistada.“

„Laevanimed ei pea jutumärgistama.“

Sageli on näha, et sellest õpetusest juhitud teksti koostajad otsivad jutumärkide asemel muid võimalusi laevanimed muudest sõnadest eristada.

1. Kasutatakse kursiivi, nagu soovib oma juhendis ka ingliskeelne Vikipeedia – sealse näite kohaselt on korrektne USS *Nimitz*, aga mitte USS Nimitz või *USS Nimitz*.

2. Kasutatakse liigseid täiendeid, nagu „laev“ EKI näites, kuigi täiendid *parvlaev* või *purjelaev* või *pukser* laeva nime ees ei tee teksti selgemaks, kui ei ole otsest vajadust laevatüüpi rõhutada. Näiteks selles Tallinna Sadama pressiteate põhjal kirjutatud artiklis <http://tallinncity.postimees.ee/1218800/com/tallinna-kulastab-suvehooaja-esimene-kruisilaev?sk=145> on viis laevanime: neist kolme puhul on peetud vajalikuks nime ees täiendsõna nagu „kruisilaev“ või „alus“, mis jutumärkide kasutamise korral poleks olnud vajalikud; ülejäänud kahe puhul on samas lauses sõna „laev“ või „alus“, mida laevadest jutustavas artiklis muidu polnuks vaja. Liigsed täiendsõnad olid juba pressiteates, sest sealgi olid laevanimed jutumärkideta.

3. Kasutatakse laevanimede ees lühendeid, näiteks MS, SS, M/S, m/l, PL või MT jms. Või a/j Lenin (1959) – oli see aatomi- või aurujäämurdja? Kas PL MUHUMAA (laevakompanii kodulehel) on kaheosaline suurtäheeline laevanimi? Kas PL on laevanime osa või mitte? Kas PL on purjelaev või parvlaev? Kuidas seletada asju neile, kes loevad selliseid tekste aastaid hiljem ega pruugi konkreetseid laevu ja laevatüüpe tunda?

* * *

EKI keelenõuande soovitusel viidates kustutas hiljaaegu jutumärke laevanimedes eestikeelne Vikipeedia, mis oli enne seda loobunud M/Sist artiklite pealkirjades. Kuid M/S (motor ship) on iga laevaa artikli pealkirjas nii soome- ja rootsikeelses kui paljudel juhtudel ka ingliskeelses Vikipeedias. Näiteks eesti Finnjet on soome vikis GTS Finnjet (kas see ongi laeva nimi?) ja inglise vikis GTS *Finnjet* (laeva nimi on eristatav kursiivi tõttu). Sama probleemi lahendamiseks Merevikis on laevanimed läbivalt suurtähelised, mistõttu eristuvad pealkirjades ja tekstis näiteks Jakob Prei (isik) ja JAKOB PREI (laev).

Mul on ettepanek, et merekeele nõukoda võtaks vastu soovitusel, et laevanimede kirjutamisel kasutataks nii ametlikes kui ka ilukirjanduslikes tekstides jätkuvalt jutumärke või eristataks neid muust tekstist näiteks kursiiviga. Samuti tuleks laevanimede ees igal juhul vältida ingliskeelseid laevatüüpide lühendnimetusi, ja täpsustada täiendsõnaga laevatüüpi ainult siis, kui seda nõuab teksti sisu.

Merekeele nõukoda soovib mitte loobuda laevanimede jutumärgistamisest, et need oleksid tekstis selgemini eristatavad, või eristada laevanimed kursiivis. Vältida tuleks M/S, MS, ms, ML, m/l, MT, PL ja muid seda tüüpi tarbetuid lühendeid ning selle asemel tuleks laevatüübi nimetus välja kirjutada, kui seda nõuab teksti sisu.

2. Roland Leit pakub, et merekonteiner võiks eesti keeles olla **laadik**. Soome keeles on *laatikko* kast või sahtel. Võiks jääda kõnekeelseks nagu on kastilaev. Rikastaksime eesti keelt!

See ettepanek ei leidnud nõukoja liikmete toetust.

3. MER-märgendiga sõnad ÕS-2013.

1) pl`eiss <22e: pleisi, pl`eissi> MER [kahe köie- v trossiotsa ühendus](#)

Ants Raud: Täpsemalt – kahe taimkiuotsa või terastrossiotsa ühendus

Pärtel: punutud ühendus? Saab ju ka klambri või õmbluse vms-ga

Enn Oja: Pärit ned-st: *splitsen* [spl'itseⁿ] – (lahti) harutama, eraldama.

eng *splice* [splajs], deu *Spleiß* [šplajss]

pleiss – köie või trossi põime. Pleiss pole mitte ainult 2 otsa ühend, vaid ka knoop.

MN: Põime – põimitud, punutud ühendus

pl`eiss** <22e: pleisi, pl`eissi> MER **Kahe köie- või trossiotsa põimühendus.

2) **pill3** <-i 21> <s>

MER **pele**. **Logisedes ankrukett / keris ennast lahti pillilt.* J. Smuul.

▷ Liitsõnad: ankrupill.

Enn Oja: pill on tõenäoliselt J. Smuuli eraviisiline tõlge venekeelsetest шпиль ja брашпиль. Peli kõrvale või asemele ta ei sobi.

MN: **kustutada märgend „MER” ja näitelause.**

3) p`il'ss <22e: pil'si, p`il'ssi> mer **nõru, ruum laeva põhjas sise- ja väliskesta vahel.** Pilsi+vesi

EKSS:

pilss <pilsi 21> <s>

mer koht, kuhu koguneb laeva sisemusse sattunud vesi ja kust see välja pumbatakse

MN: p`il'ss <22e: pil'si, p`il'ssi> mer **nõru, ruum laeva põhjas nõruvee kogumiseks**
Pilsi+vesi

4) p`ollar <2e: -i> MER **lühike post laevaotste kinnitamiseks.** Kai+pollar, teki+pollar

Pärtel: **pollar** – (köie ärallibisemist takistava randiga) post kail või tekil otste kinnitamiseks.

EKSS:

pollar <-i, -it 2> <s>

mer laeva tekil v. kail asuv jäme lühike post, mille ümber pannakse laeva kinnitusotsad. Laev kinnitati pollarite külge. Praam kinnitab otsad pollari(te)sse. Paadi otsad nagisesid pollaritel.

▷ Liitsõnad: kailpollar, tekipollar.

MN: **p`ollar** <2e: -i> MER **post või postipaar laevaotste kinnitamiseks. Kai+pollar, teki+pollar, paaris+pollar, rist+pollar**

5) **p`oom** <22e: poomi, p`oomi> puu, pakk (paku); MER **puu, mille külge kinnitatakse purje alumine serv; sport (võimlemisriist). Poom tõmbab purje pingule. Kliiver+poom, loss+poom. Harjutused poomil = poomi+harjutused. Kanga+poom**

Madli: lisada „merereostuse piiramise vahend“

Enn Oja: ned *boom* – puu/tala/latt, vanasaksa *bauma*

Vahepeal kasutatud **boon/poon** tuli meile vene keelest *буна*, sinna omakorda saksa keelest *Buhne* [buune] – kalda kaitseks ehitatud tamm

poom – 1) peelepuu; 2) tõkkepuu veel/merel (valdavalt reostuse piiramiseks)

Pärtel: Poomid on valdavalt vist üsna pehmed asjad, puu kõlab selle jaoks üsna jäigalt. Ujuvtõke merereostuse piiramiseks?

MN: **p`oom** <22e: poomi, p`oomi> puu, pakk (paku); MER **peel, mille külge kinnitatakse pikipurje alumine serv; sport (võimlemisriist).**

Poom tõmbab purje pingule. Kliiver+poom, loss+poom. Harjutused poomil = poomi+harjutused. Kanga+poom

EKSS: poom – 1) peelepuu, **peel**; 2) **ujuvtõke reostuse piiramiseks**

Uno Laur: Arvan, et poom kui laadimis-lossimisseadis peaks praegusel ajal olema esikohal, st losspoom. Meresõnaraamatus on *poontõke*.

Järgmine korraline koosolek toimub septembris.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 100

08.09.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Enn Oja, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Vello Mäss tutvustas oma uut raamatut „Mere meelevallast“. Meremuuseumi allveearheoloogiaklubi Viikar asutajaliikmena ja uurimislaeva „Mare“ kaptenina avaldab ta rikkalikult illustreeritud raamatu lehekülgedel muuseumi ja klubi tähelepanuväärsemaid saavutusi uppunud laevade ja lennukite otsimisel enam kui viimase kolmekümne aasta vältel ning põnevad koostööd meregeoloogidega veeluse meteoriidikraatri uurimisel. Nõukoja liikmetele rääkis ta raamatu sünniloost, vastas küsimustele ja jagas autogramme.

2. Koosolekul osales ka Veeteede Ameti uus peadirektor Rene Arikas, kes andis ülevaate merenduse hetkeseisust ja rääkis tulevikuplaanidest.

3. Euroopa Komisjoni tõlkija palus abi nõukogu määruses esinevale terminile „**surface longliner**“ eestikeelse vaste leidmiseks. 2010. aastal soovitasime termini „longliner“ eestikeelseks vasteks „õngejadalaev“.

Enn:

	veetav	triiviv	ankurdatud
pinnakala	veetav pinnaõngejada	triivpinnaõngejada	kinnispinnaõngejada
põhjakala	veetav põhjaõngejada	triivpõhjaõngejada	kinnispõhjaõngejada

Madli:

Selle tabeli loogika kohaselt võiks erilise „surface“-laeva vasteks sobida ehk „triivõngejadalaev“. Et neljaosaline liitsõna on liiga pikk, siis võiks „jada“ välja jätta ja alles jääks „triivõngelaev“.

Enn:

Kas ÕNGEjada või JADAõng?

Leidsin 3 jada:

ARVUjada - jada, mis koosneb arvudest

VÕRGUjada - ainadega kokkuseotud kalavõrkude rida vees ÕNGEjada - õngeliinide kogum

Jadaõnge pole, on aga RIDAõng - kalapüünis, mille pika selgnööri külge on kinnitatud hulk söödaga õngekonkse Pole jadaarvu ega jadavõrku.

On RIDAmaja ja RIDAelamu. Kuid siis mõeldakse 1 elamut/maja mitmest otsapidi kokkuehitatud majarühmast/majareast.

Liitsõnu on hulgi aga RIDA on alati täiendatav ehk 2. osa: ISTMERida, MAJARida, PINGRida, LUULERida, HANERida jne. Sama võib öelda RÜHMA kohta: HUVIRühm, MATKARühm, INIMrühma jne.

Kokkuvõttes võib tõdeda, et JADA on ise sisult kogum. Kui esineb JADAõng, siis mõeldakse 1 õnge õngejadast, mitte jada tervikuna. Seega peaksime vältima JADAÕNGE kasutamist kogumi mõistes, küll aga võime kasutada seda 1 õnge väljatoomiseks õngejadas. Seda tuleks arvestada ka laevanimetises: **ÕNGEJADALAEV**, lihtsustatult **ÕNGELAEV**.

Pärtel:

"RIDAõng - kalapüünis, mille pika selgnööri külge on kinnitatud hulk söödaga õngekonkse"

See peaks olema see meie kõnealune juhtum. Aga see läheb vastuollu Ennu argumentiga, et õngejada on õigem kui jadaõng. Kalapüügieeskiri nimetab seda õngejadaks. Eks siis heal lapsel mitu nime.

"§ 3. Õngpüünised

(2) Lubatud õngpüünised on:

11) õngejada, mis on kirjeldatud nõukogu määruse (EÜ) nr 2187/2005, mis käsitleb Läänemere, Suur- ja Väike-Belti ning Sundi kalavarude kaitsmist tehniliste meetmete abil, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1434/98 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 88/98 (ELT L 349, 31.12.2005, lk 1–23), artikli 2 punkti b alapunktis iii."

MN: Surface longliner – **triivõngelaev**

4. Jätkasime ÕS-2013 MER-märgendiga sõnade ülevaatamist.

1) **pr`aam** <22e: praami, pr`aami> MER *lameda põhjaga kaubalaev*; *üldkeeles ka: parvlaev*.
Pukseeritav praam. Jõe+praam, liiva+praam.
Praam+konteiner *lihter*

MN: **pr`aam** <22e: praami, pr`aami> MER *lameda põhjaga kaubalaev*; **KÕNEK** ka: *parvlaev*.
Pukseeritav praam. Jõe+praam, liiva+praam.
Praam+konteiner *lihter*

2) **piide+v`in't** <22e: -vin'di, -v`in'ti> MER *tihttuul*. Purjekas sõidab piidevinti (poolpõiki vastu tuult)
MN: Lisada **KÕNEK**

3) **p`iik** <22e: piigi, p`iiki> *endisaegne torkerelv*; MER *kahvli välimine ots*, MER *ruumid: achter+piik, vöör+piik*.
Murrab ülemusega piike üle peab ülemusega sõnasõda. Piigi+mees, piigi+ots, piigi+torge, piigi+võitlus, piigi+taoline = piikjas. Piik+rull PÖLLUM, piik+vasar TEHN, **piik+vall** MER (*suurpurje ülestõmbamiseks*)

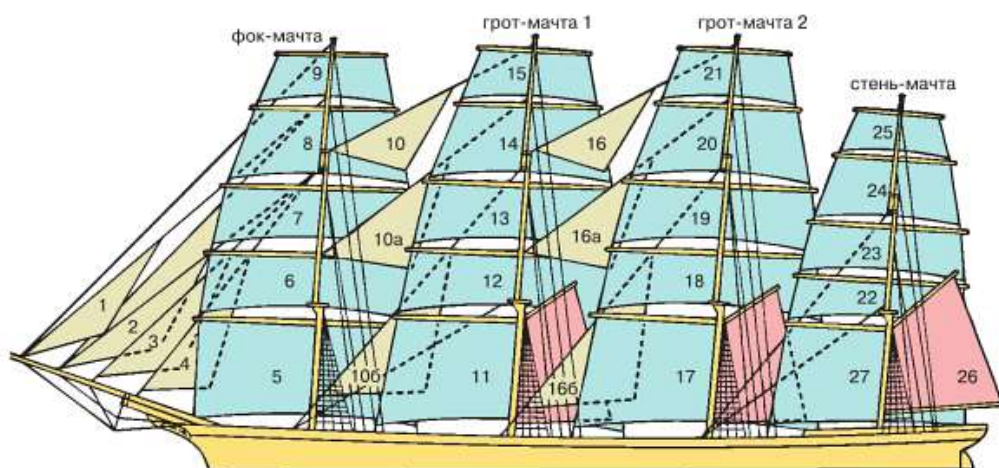
MN: **piik+vall** (kahvelpurje kahvli välamise otsa ülestõmbamiseks)

4) **pr`aam+puri** MER *masti raapuri praamtengi all*

MN: **pr`aam+puri** MER *raapuri praamraal*

Enn: praampurjed on punaselt, alumise all on ülemine ja alumine marsspuri, all foka.
ned *bram+zeil*, Veegal oli alt 4. puri, venekeeli *брамсель*. 5. ehk ülemine puri oli *бомбрамсель*, ned *boven+bram+zeil* (ülemine+praampurj).

Парусное вооружение

1 егер	14 грот-брамсель 1
2 бом-кливер	15 грот-бом-брамсель 1
3 кливер	16 грот-бом-брам-стаксель 2
4 фок-стаксель	16а грот-брам-стаксель 2
5 фок	17 грот 2
6 фок-марсель нижний	18 грот-марсель нижний 2
7 фок-марсель верхний	19 грот-марсель верхний 2
8 фок-брамсель	20 грот-брамсель 2
9 фок-бом-брамсель 1	21 грот-бом-брамсель 2
10 грот-бом-брам-стаксель 1	22 стень-марсель нижний
10а грот-брам-стаксель 1	23 стень-марсель верхний
10б грот-стаксель 1 (грот-стень-стаксель)	24 стень-брамсель
11 грот 1	25 стень-бом-брамсель
12 грот-марсель нижний 1	26 бизань
13 грот-марсель верхний 1	27 стень

5) **pr`ikk** <22e: priki, pr`ikki> MER *raapurjedega kahemastiline purjekas Kuunar+prikk brigantiin*
 MN: **pr`ikk** <22e: priki, pr`ikki> MER *raapurjestisega 2-mastiline laev*
Kuunar+prikk brigantiin

Enn:

pärit eng *brig*, edasi ned *brik*

<http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/brik1>

6) **pr`ikkama** <29: prikata, pr`ikkan> MER *paati ahtrist ühe aeru abil edasi ajama*
 MN: **pr`ikkama** <29: prikata, pr`ikkan> MER *paati ahtrist ühe aeru abil edasi viima*

7) **p`ukspr`iit** <22e: -riidi, -r`iiti> MER *purjeka ninast välja ulatuv tala*
 MN: **p`ukspr`iit** <22e: -riidi, -r`iiti> MER *purjeka ninast välja ulatuv peel*

Järgmine korraline koosolek toimub 13. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 101

13.10.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Ants Raud, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Jätkasime MER-märgendiga sõnade ülevaatamist.

1.punkerdama <http://kn.eki.ee/?Q=punkerdama>

ÕS: punkerdama <27> hrl MER *punkrit täitma*. Laev punkerdab sütt

MN: MER *punkrit täitma*. Laev punkerdab kütust

2. pukser <http://kn.eki.ee/?Q=pukser>

ÕS:

p`ukser <2e: -i> puksiir

MN: p`ukser <2e: -i> puksiir, vedurlaev. Tõukur+pukser, sadama+pukser

EKSS:

pukser <-i, -it 2> <s>

puksiir. *Tilluke pukser pukseeris lohmakat praami. A. Vanapa. *Kui tuul polnud Riiast väljumiseks soodus, kaubeldi hulga peale ratastega pukser, mis veotrossidega haneritta ühendatud laevad mööda Düünat mereni viis. R. Kurgo.

MN:

- Eemaldada kõnek, lisada vedurlaev
- EKSSi lisada vedurlaev. Jääd murdsid Soome lipuga vedurlaevad Arppe ja Protector. Vedurlaeval peab olema laevaehitaja väljastatud puksiirseadme kasutamise juhend.
- e-keelenõusse sünonüümidesse veduklaeva asemele vedurlaev

3.puksiir <http://kn.eki.ee/?Q=puksiir>

puks`iir <22e: -siiri, -s`iiri> teisi laevu pukseeriv abilaev. Veduk+puksiir (veab), tõukur+puksiir (tõukab). Jõe+puksiir, sadama+puksiir. Puksiir+kõis, puksiir+tross, puksiir+kaater, puksiir+laev = puksiir. Puksiir+auto, puksiir+lennuk

MN:

- ÕSis lisada selgitus vt pukser
- Kustutada Veduk+puksiir, jõe+puksiir, puksiirkaater

4.pupp <http://kn.eki.ee/?Q=pupp>

p`upp <22e: pupi, p`uppi> MER ka jüüt, pardast pardani ulatuv tekiehitis laeva ahtris

MN:

Lisada jüüt

5.pääste <http://kn.eki.ee/?Q=p%C3%A4%C3%A4ste>

MN:

Lisada pääste+parv, pääste+sukk

6.püstuvus <http://kn.eki.ee/?Q=p%C3%BCstuvus>

MN:

Lisada püstivus

7.raa <http://kn.eki.ee/?Q=raa>

r`aa <26> mer keskelt masti v tengi külge kinnitatud rõhtpuu.

Keisel+raa, marss+raa, praam+raa, roil+raa. Raa+puri, raa+purjekas

MN: keskelt masti v tengi külge kinnitatud rõhtpeel.

8.rakk <http://kn.eki.ee/?Q=rakk>

r`akk 2. <22e: raki, r`akki> MER raud raa hoidmiseks masti küljes

MN:

Parandada selgitust: metalltarind raa hoidmiseks masti küljes

9.ramp <http://kn.eki.ee/?Q=ramp>

r`amp <22e: rambi, r`ampi> TEATER lava eesosa koos valgustusseadmetega; EH kaldtee, -pind;
MER ~~aparell~~

MN:

Kustutada aparell, asendada: kaldtee laevale sõiduks, nt ahtri+ramp, kai+ramp

10.randuma <http://kn.eki.ee/?Q=randuma>

r`anduma <27> (merelt) randa jõudma. Mootorpaat randus sadamas. Randumis+koht, randumis+sild

MN:

Parandada selgitus: MER (merelt) rannale sõitma või kanduma. Paat randus kruusa kriginal.

Kustutada: randus sadamas ja randumissild

Lisada „vrd silduma“

11.rangout <http://kn.eki.ee/?Q=rangout>

rang`out <22e: -goudi, -g`outi> MER ümmargused puit- v metallosad laevas (mastid, tengid, raad jne)

MN:

russitsism – soovitame sõnaraamatust kustutada, selle asemel on peelestik. Kui alles jätta, siis viide peelestikule.

MER üldjuhul ümmargused puit- v metallosad laevas (mastid, tengid, raad jms)

12.registertonnaaž <http://kn.eki.ee/?Q=registertonnaa%C5%BE>

reg`ister+tonn`aaž MER laevaruumide mahutavus (algul mõõdeti registertonnides, praegu mõõtühikuta suurus)

MN: lisada „vananenud“

13.rehv <http://kn.eki.ee/?Q=rehv>

r`ehv 2. <22e: rehvi, r`ehvi> MER *seadis* purje pinna vähendamiseks

MN:

Ei ole seadis!

On: purje väikseim rehvitatav (vähendatav) osa

Enn Oja: ned reef/rif/rift, alamsaksas ka riff/reff

Hollandi keeles on selgituseks *inneembare strook in zeil* – (ära)koristusriba purjel.

Sisuliselt tähendab see purjepinna vähendamist ohutuse suurendamiseks, nt tormis. Vene keeles on väljend *братъ пуфы*, mis meenutab hägusalt purje lappamist, nagu me lappasime purje raale Veegal. Rehv on purjepinna vähendamise *toiming*. Vahendinime pole ka teistes merekeeltes, on tegusõna *rehvima* ja *rehvimine* kui toiming.

14.roilraa <http://kn.eki.ee/?Q=roilraa>

r`oil+r`aa MER *praamraale järgnev raa (alt lugedes)*

MN:

praamraa kohal olev raa

15.rolker <http://kn.eki.ee/?Q=rolker>

r`olker <2e: -i> MER *veeremilaev, ro-ro-laev*

MN:

kustutada igalt poolt, vene kõnekeel

Lisada: MER ro-ro-laev – veeremilaev

16.rool <http://kn.eki.ee/?Q=rool>

r`ool' <22e: rooli, r`ooli>. On roolis, hoiab v keerab rooli *juhib autot vm sõidukit*. Istus, asus rooli taha v rooli. Sõiduk ei kuula rooli.

Laeva+rool tüür, auto+rool, traktori+rool. Rooli+ratas. MER: *Laeva+rooli+kamber*, *rooli+kompass*, *rooli+masin (rooli pööramiseks)*, *rooli+pinn*, *rooli+madrus*. tehn: *rooli+mehhanism*, *rooli+sammas*, *rooli+võll*, *rooli+ülekanne*

MN:

laeva+rooli+kamber asemele *rooli+kamber* („laeva“ kustutada)

Laeva+rool tüür märkida MER-märgendiga

17.rullama <http://kn.eki.ee/?Q=rullama>

r`ullama <29: rullata, r`ullan> MER *ühelt küljelt teisele õõtsuma*. *Laev rullab tormiga*. Auto rullamine *auto külgõõtsumine*.

MN:

laev *rullub*. Kustutada näitelause.

Vt *rulluma* <http://kn.eki.ee/?Q=rulluma>

EKSS:

(laeva kohta:) lengerdama. *Paat rullub tugevasti*. *.. *lahtisel merel hakkas laev kohe raskelt tõusma ja rulluma*. A. Mälk.

18.saaling <http://kn.eki.ee/?Q=saaling>

saaling <2: -u> MER *masti tengiga ühendav ristpuu*

MN:

masti tengiga ühendav rõhttarind

19.sandek <http://kn.eki.ee/?Q=sandek>

s`and`ek <22e: -deki, -d`ekki> MER *laeva teki plankserv*

MN:

pruss/plank laeva peateki ja parda ühenduskohas?

20.SE <http://kn.eki.ee/?Q=SE>

SE GEOGR, MER *kagu*

MN:

Lisada: *süüdost*, *kagu*

Järgmine korraline koosolek toimub 10. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 102

10.11.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

Jätkasime MER-märgendiga sõnade üle vaatamist avalikes andmebaasides (ÕS, EKSS)

**1. r`umb** <22e: rumbi, r`umbi> *meridiaani ja antud suuna rõhtprojektsiooni vaheline (terav)nurk*; MER [1/32 kompassikaardist](#)

MN: Lisada *endisaegne nurgamõõtühik suundade määramiseks, 1/32 kompassikaardist e 11°15'*

2. saaling <2: -u> MER *masti tengiga ühendav ristpuu*

<http://kn.eki.ee/?Q=saaling>

Enn O: -puu ei sobi. Saaling ei koosne ühest puust nagu oleks raa, saaling on pigem alus, valdavalt osa ringist või ovaalist, ka tema külge kinnitatakse erinevaid otsi ja vante. Üldistatult oleks ta ikkagi tarind (platvorm).

MN: *Masti tengiga ühendav rõhttarind*

**3. s`ild** <22u: silla, s`ilda>. Põletab kõik sillad (enda taga v järel) üle *teeb võimatuks endisse olukorda naasmise*. Võimleja teeb silda.

On ettepanekust sillas argi (vaimustuses). *Käigu+sild, sõidu+sild, maantee+sild, raudtee+sild. Maabumis+sild, paadi+sild, sadama+sild kai.*

Kapteni+sild = komando+sild MER.

<http://kn.eki.ee/?Q=sild>

MN: MER-märgend näidete *ette*! Kaptenisild on kõnekeelne.

4. s`oot' 1. <22e: soodi, s`ooti> MER *nöör v tross purje seadmiseks*

<http://kn.eki.ee/?Q=soot>

MN: *tross purje seadmiseks*

5. sorima 2. <27> MER *(kinni) siduma, kinnitama nöörima. Sori+liin, sori+sõlm. Soring*

<http://kn.eki.ee/?Q=sorima>

MN: kustutada nöörima ja sorisõlm

(kinni) siduma, kinnitama. Sori+liin. Soring

6. sv`ert <22e: sverdi, sv`erti> MER *plaat, mis suurendab paadi veealuse osa külgtakistust. Svert+paat*

<http://kn.eki.ee/?Q=svert>

Ants R: jahi veealuse osa külgtakistust suurendav ja triivimist vähendav tõstetav puit- v metallplaat

Vello M: lamedapõhjalise purjepaadi keskosast või külje pealt allalastav, kiilu otstarvet täitev püstplaat.

Madli V: lamedapõhjalise purjepaadi kiilu otstarbega allalastav püstplaat

Pärtel K: triivi vähendamiseks lamedapõhjalise purjepaadi põhjast alla lastav kiilusarnane plaat
triivi vähendamiseks lamedapõhjalise purjepaadi põhjast alla lastav püstplaat

Peedu K: triivi vähendamiseks kiiluta jahtide pikitasapinnas vettelastav püstplaat

Enn O: Vaatasin sverdi kohta määratlusi teistest keeltest.

rus шверт - väljalastav ujuk, mis takistab tuuletriivi. Pärituulekursil tavaliselt tõmmatakse üles.

deu Schwert (mõök) - läbi laevakere allalastav plaat (terasest, puidust, klaaskiust) triivi vähendamiseks.

Sverdid võivad olla läbi paadipõhja või asuda külgedel/poordidel.

eng centreboard/ (Am) centerboard - eemaldatav/äratõmmatav purjepaadi kiil (koosneb metallplaadist) külgtriivi vähendamiseks.

ned zwaard - purjepaadi alaosa (ülestõstetav kiil) triivi vähendamiseks (ei kasutata kiiluna).

dan sværd - püstine plaat, mis vähendab triivi.

ísl fellikjölur - ülestõstetav kiil, mis vähendab/tõkestab triivi.

fra dérive - liigutatav/vettelastav pind, mis takistab tuuletriivi,

lühidalt: plan anti-dérive - triivivastane plaat.

Ehk sobikski: paadipõhjast läbilastav triivitakistav pikiplaat.

7. t`aak <22e: taagi, t`aaki> MER *(toestustross)*

<http://kn.eki.ee/?Q=taak>

MN: *masti eestpoolt toestav tross*

8. taavet <2e: -i> MER *väike tõsteseade laeval*

<http://kn.eki.ee/?Q=taavet>

MN: Lisada: *tõsteseade laeval pardataguste raskuste käitamisel, nt paadi+taavet*

9. t`alr`ep <22e: -repi, -r`eppi> MER *taglase pinguldamise seadis*

<http://kn.eki.ee/?Q=talrep>

MN: *soringute ja seisevtaglase pinguti*

Jüri Kask:

ÕS-is on talrep taglase pinguldamise seadis;

EKSSis vantide, trosside, kettide jms. pingutamisevahend;

Tehnikaleksikonis seadis seisva taglase, reelinguköite või -trosside pingutamiseks, mitmesuguste esemete

ajutiseks tekile kinnitamiseks vms. otstarbeks. Talrepid võivad olla metallist (kruvitalrepid) või nööridest (trosstalrepid).

Kõikides seletustes on midagi puudu või vääriti. Seetõttu arvan, et merekeeles nõukoja seletus – soringute ja seisevtaglase trosside tõmbpinguti laeval – on kõige täpsem, kuid võiks olla lühem: soringute ja seisevtaglase pinguti.

ÕS-is on **sorima** MER (kinni) nõõrima; Merles on **soring** taimtrossist, vaierist või ketist seotis; ÕS-is on **pinguti** TEH pingutusvahend;

Seega **soringute pinguti** on vahend seotiste (ÕS- EH ühendamise-, liitmisviis) pingutamiseks; **seisevtaglase pinguti** on vahend alaliselt kinnitatud trosside (vandid, taagid, veetaagid), kettide ja rautiste pingutamiseks. Laeva pole sinna lõppu vaja, kuna MER paneb asja paika.

Seega pakun, et variant – talrep on soringute ja seisevtaglase pinguti – kajastab kõike, mida selle talrepiga laevas teha saab.

Kui midagi lisada, siis seda, et on olemas kruvitalrepid (-pingutid) ja trosstalrepid (-pingutid).

**10. t`ender** <2e: t`endri, t`endrit> TEHN *veduriosa kütuse, vee ja abiseadmete jaoks*; MER *väike ühemastiline purjekas*. Sõe+tender

<http://kn.eki.ee/?Q=tender>

MN: *(väiksem) laev teiste laevade teenindamiseks, nt inimeste või varude veoks*. Sõe+tender

11. t`iht+t`uul MER *eest poolpõiki purje puhuv tuul*

<http://kn.eki.ee/?Q=tihttuul>

MN: lisada: *vt piidevint*

**12. t`opp 2.** <22e: topi, t`oppi> MER *masti v tengi ülaots*. Masti+topp. Topi+puri *topsel*, topi+tuli *mastituli laeva sõidu ajal*

<http://kn.eki.ee/?Q=topp>

MN: kustutada: *topi+puri topsel*

**13. t`opsel** <2e: t`opsli, t`opslit> MER *topipuri, kolmnurkne puri kahvelpurje peal*

<http://kn.eki.ee/?Q=topsel>

MN: kustutada: *topipuri*. *kolmnurkne puri kahvelpurje peal*

14. t`ou <26> MER *tõu*; ARG *hoop, löök*

<http://kn.eki.ee/?Q=tou>

MN: *Tõu* juurde eelisterminiks *tou*

15. trapets <2e: -i> MAT (nelinurk); sport rippkang; MER *paatide ja kergete jahtide tugisüsteem*.

Trapetsi+kunstnik (*tsirkuses*). ANAT: trapets+lihas (seljal), trapets+luu (*käel*). Trapets+keere <-k`eerme> trapets+ TEHN

<http://kn.eki.ee/?Q=trapets>

MN: *merejahtide kallutusseadis kreeni vähendamiseks meeskonnaliikmete kehakaaluga*.

Järgmine korraline koosolek toimub 15. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 103

15.12.2015

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

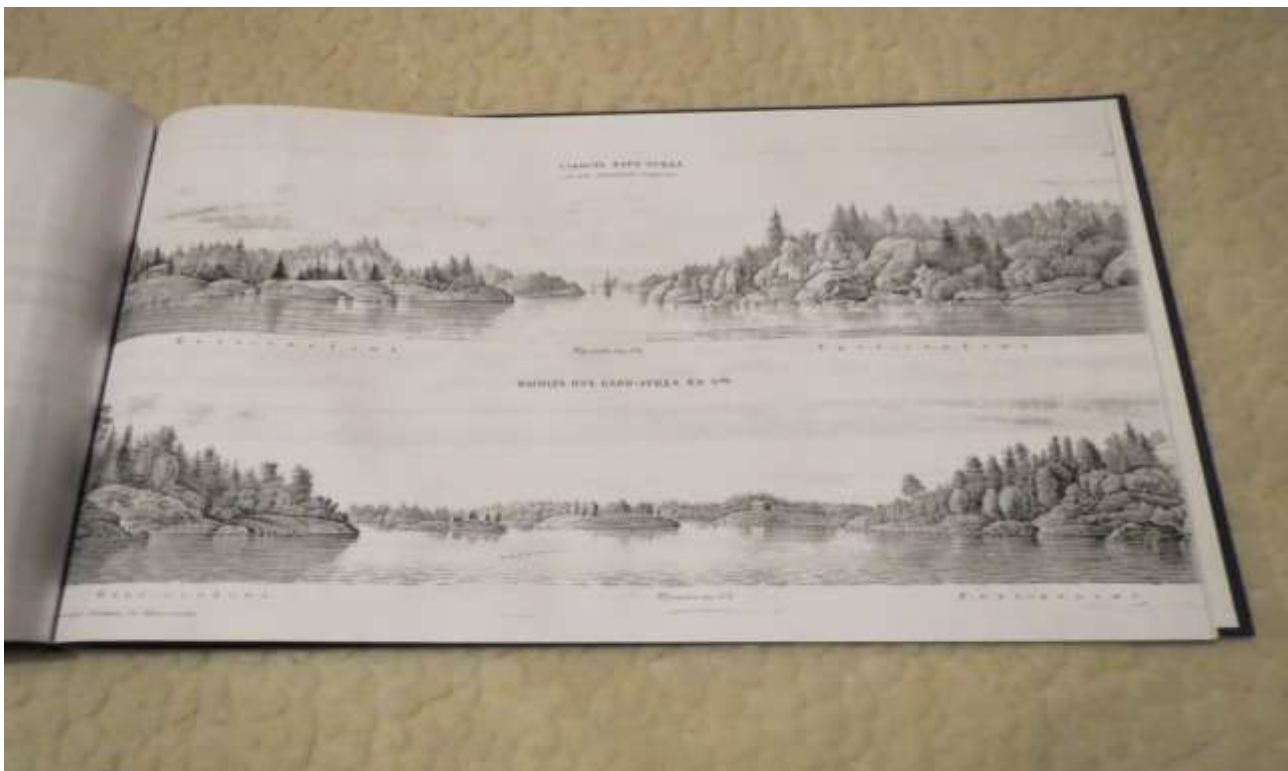
Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

- 1) Veeteede Amet kinkis merekeele nõukoja liikmetele 2016. aasta seinakalendrid ja Elna Auna raamatu „IMO mereside standardväljendid“.
- 2) Vello Mäss tutvustas Tsaari-Venemaal 1871. aastal välja antud lootsiraamatut, mis koosneb professor Bogoljubovi tehtud Soome ja Eesti rannikuvaadetest. Väga meisterlikud joonistused on kopeeritud kivitrükitehnikas A3 formaadis lehtedele. 23-leheline trükis algab Ahvenamaalt, ringiga piki Soome lõunarannikut Narva laheni ja sealt piki Eesti põhjarannikut Tallinna laheni. Idee oleks seda lootsiraamatut jätkata, sõites Tallinnast edasi lääne poole, et kunstnik saaks teha visandeid sarnase lootsiraamatu jätkamiseks. Tulemuseks oleks pilkupüüdev merekultuuri kinkealbum. On ju 2016 merekultuuri aasta.

Merekeele nõukoja liikmed toetasid seda ideed.

3)Jätkasime MER-märgendiga sõnade ülevaatamist avalikes andmebaasides (ÕS, EKSS).

1. tross<22e: trossi, tr`ossi> *traadist keerutatud köis*. Kinnitus+tross, puksiir+tross, tõste+tross; teras+tross. TEHN: tross+ajam, tross+ülekanne; trossi+ratas (*trossülekandel*)

<http://kn.eki.ee/?Q=tross>

A.Raud: **tross** - ÕSi "traadist keeratud köis" vist ikka ainult ei kõlba. EKSS pakub "MER vaier, ka igasugune muu jäme köis". MERLE annab "taim-, sünteeksiust või metallkiududest kokkukeeratud painduv toode".
Pärtel: painduv toode kõlab küll halvasti.

MN: tross – **MER** taim-, tehiskiust või traadist valmistatud köis

2.tule+l`aev MER *ohtlikus kohas märku andev laev*

<http://kn.eki.ee/?Q=tulelaev>

A.Raud: **tule+laev** - MER ohtliku koha tähistamiseks **ankrus seisev** märku andev laev.

E.Oja: Tuletornina kasutatav laev?

Pärtel: Ohtlikus kohas võib märku anda ka karile sõitnud abi paluv laev.

MERLE: ka ujumajakas, valgus ja helisignalisatsiooniseadmetega laev, mis on ankurdatud tähistamiseks ohtlikku kohta (nt madalat) või näitamaks laevatee käänukohta

J. Kask: (ankurdatud) ujuv meremärk?

MN: *Ohtliku koha tähistamiseks meremärgina ankurdatud laev*

3. t`õu <26> MER *köis, tross*. Ankru+tõu. Tõu+värk *taglase köiestik*

<http://kn.eki.ee/?Q=t%C3%B5u>

A.Raud: **tõu** - EKSS annab "MER köis, tross, tou".

MN: Lisada **tou**

4. tühi <24e: tühja, t`ühja; t`ühje ja t`ühjasid; *keskv tühjem, üliv kõige*

tühjem>. Vastand täis. Jõi klaasi tühjaks. Tühi nagu kell v

täiesti tühi. Inimestest tühi = inim+tühi tänav. Ära usu tühje jutte.

Lootus läks tühja (*oli asjatu*). Tühja läinud = tühja+läinud lootus. Mis sa tast tühjast kuulad.

Tühja(gi) ta oskab! Tühja kah, tühja sest v sellest!

Tühi v vana+tühi neid võtku (*kirumisväljend*). Pool+tühi, õhu+tühi.

Tühja+võitu. **Tühi+sõit**, **tühi+seis** MER, tühi+jooks EL, tühi+sool <-soole>

ANAT. Tühjaks+laadimine

<http://kn.eki.ee/?Q=t%C3%BChi>

MN: **MER** näidete ette!

5. tüür<22e: tüüri, t`üüri>. ~~Laeve~~, lennuki tüür. ÜLEK: haaras tüüri enda kätte (*juhtimise, võimu*), sai tüüri juurde v tüürile, tõrjuti tüüri juurest v tüürilt. *Lennukil*: kald+tüür, kõrgus+tüür,pöörde+tüür. Riigi+tüür ÜLEK. ~~Tüüri+madrus~~, ~~tüüri+puu~~, ~~tüüri+ratas~~. Tüür+sulg<-sule> ZOOL (*linnu sabas*)

<http://kn.eki.ee/?Q=t%C3%BC%C3%BCr>

A.Raud: näidetes asendada sõnaga **rool**.

E.Oja: Siiski võiks kasutada ühes kohas ka tüüri – paadi päras, kus vaheseadmete puudusel asendab neid ja rooli mõla või käepidemega püstplaat. Seal hakkab tüüri asemel rool vastu. On ju mõlemad sõnad (rool ja tüür) tegelikult laensõnad: *rule* ja *styre*.

MN: Lisada MER rool. Tüüri+mees. Kustutada: tüüri+madrus, tüüri+puu, tüüri+ratas.

6. uju+: ujuv: uju+auto *amfiibauto*, uju+kurss MAJ (*valuutakurss*), uju+määr MAJ (*intressimäär*), uju+leht BOT (*nt vesiroosil*), uju+part ZOOL, uju+pinna EH, GEOL, uju+püük KAL; *ujumis-* ZOOL: uju+jalg, uju+põis (*kalal*)

<http://kn.eki.ee/?Q=uju>

MN: kas kalanduses on uju+püük?

7. v`al`l 2. <22e: valli, v`alli> MER ~~nõör~~ *v tross purje ülestõmbamiseks*

<http://kn.eki.ee/?Q=vall>

A.Raud: vall - ots mitte nõör

Pärtel: üldkeelesõnastikus oleks kasulik, kui sel otsal oleks kuidagi juures vihje, et see on ka eraldi mõiste, mitte lihtsalt mingi purje väljaulatuvam ots...

MN: kustutada *nõör*

8. v`an`l <22e: van`di, v`an`ti> MER, EH *masti küljelt toestav tross*.

Teras+vant. Vant+kraana TEHN, vant+sild

<http://kn.eki.ee/?Q=vant>

MN: MER *masti või tengi laeva külgedelt toestav tross*. Ehitus (EH) on eraldi.

9. vedur <2e: -i>. Auru+vedur, diisel+vedur, elektri+vedur, gaasiturbiin+vedur, mootor+vedur. Magistraal+vedur, *nt* kauba+vedur, reisi+vedur, manöövri+vedur. Tööstus+vedur, *nt* kaevandus+vedur. Veduri+depoo, veduri+juht <-juhi>, veduri+tehas, veduri+vile <-vile>. MER:

vedur+laev, parem puksiir

<http://kn.eki.ee/?Q=vedur>

MN: Lisada : *vedur+laev, pukser, puksiir*.

**10. vis`iir** <22e: -siiri, -s`iiri> SÕJ, TEHN *sihtimiseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril, laeva-vööri)*. Vööri+visiir väline võõrilouk. Visiir+joon, visiir+logi MER *jäälogi (navigeerimisriist)*

<http://kn.eki.ee/?Q=visiir>

MN: MER *laeva ülestõstetav võõrilouk*.

**vis`iir** <22e: -siiri, -s`iiri> SÕJ, TEHN *sihtimiseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril)*. MER *Vööri+visiir laeva ülestõstetav võõrilouk*. Visiir+joon

11. v`öör+p`iik MER *veekindel ruum vööris*

<http://kn.eki.ee/?Q=v%C3%B6%C3%B6rpiik>

E.Oja: Selline tõlgend jätab mulje, et selle ruumi otstarve on olla kindel vee vastu. Kas teised ruumid peavad siis vett läbi laskma?

Kas *peak* ei tähenda mitte teravikku ja tervat tippu? Kui nii, siis võiks vööripiigi selgitus olla: kiiljas ruum vööris, etteahenev ruum vööris.

Pärtel: kas igasugune kiiljas ruum või kõige otsmine?

J. Kask: ballasttankina kasutatav laevaruum vöörtäavist pörkrvaheseinani.

MN: *veetihe ruum vöörtäavist pörkrvaheseinani*

Rahulikke jõule ja head uut aastat!

Järgmine korraline koosolek toimub 12. jaanuaril 2016. aastal.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 104

12.01.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

1. Euroopa Komisjoni eesti keele tõlkeosakond koos Euroopa Komisjoni esindusega Eestis pidas 22. detsembril Õpetajate Majas seminari ekspertidega, et vabas õhkkonnas mõtteid vahetada, kogemusi jagada ja anda võimalus üksteisele küsimusi esitada. Merekeele nõukoda osales seminaril juba teist korda ning tegi ka ettekande. Malle Hunt rääkis merekeele nõukoda tegemistest ja koostööst tõlkijatega.
2. Merekeele nõukoda uueks liikmeks sai Margus Zahharov.
3. Eurotõlgid saatsid üle vaatamiseks hulga termineid, mis puudutavad reisilaevade ohutuseeskirju ja – nõudeid ning eri riikide meremeeste reisidokumente.

1) Ships of 1600 gross tonnage and above shall be constructed to reduce **on-board noise** [müra laevas] and to protect personnel from the noise in accordance with the IMO Code on noise levels on-board ships, adopted by the Maritime Safety Committee by resolution MSC.337(91) , as may be amended by the IMO.

2) Where it is impractical to demonstrate compliance with this requirement during sea trials with the ship at its **deepest seagoing draught** [laeva suurim käigusüvis] and running ahead at the speed corresponding to the number of **maximum continuous revolutions of the main engine** [peamasina pidevad täispöörded] and **maximum design pitch** [sõukruvi projekteeritud maksimaalne samm], ships, regardless of their date of construction, may demonstrate compliance with this requirement by one of the following methods.

3) During **sea trials** [käigukatsetused] the **ship is at even keel** [laev tasaskiilul] and the **rudder fully submerged** [rooli täielikult vee all] whilst running ahead at the speed corresponding to the number of maximum continuous revolutions of the main engine and maximum design pitch.

4) Where full rudder immersion during sea trials cannot be achieved, an appropriate ahead speed shall be calculated using the **submerged rudder blade area** [roolilehe süvistatud osa pindala] **in the proposed sea trial loading condition** [katsetustel kavandatavatel koormustingimustel].

5) The **rudder force and torque** [rooli koormus ja pöördemoment] at the sea trial loading condition have been **reliably predicted and extrapolated to the full load condition** [usaldusväärselt prognoositud ja ekstrapoleeritud täislastile].

6) Ventilation ducts, including single and double wall ducts shall be of steel or an equivalent material, except for **flexible bellows** [painduvad lõõtstorud] of short length not exceeding 600 mm used for connecting fans to the ducting in air-conditioning rooms.

7) The term **free cross-sectional area** [läbiviiguava ristlõike pindala] means, even in the case of a pre-insulated duct, the area calculated on the basis of the inner dimensions of the duct itself and not the insulation.

8) The ducts shall be made of non-combustible material which may be faced internally and externally with membranes having **low flame-spread characteristics** [halb leegilevik] and, in each case, a **calorific value** [soojushulk] not exceeding 45 MJ/m² of their surface area for the thickness used.

9) **Seaman's record book** – meremehe teenistusraamat.

10) **Seaman's record book and certificates of discharge** – meremehe mahamaksutõend.

11) **Merchant mariner's credential** – kaubalaevastiku meremehe kvalifikatsioonitunnistus (USA-s).

12) **Certificate of record of service on ships** – meresõidutunnistus (mittekodanikust meremehe teenistusraamat).

Järgmine koosolek toimub 9. veebruaril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 105

16.02.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I.Õnnitlesime oma kauaaegset esimeest ja praegust auesimeest kapten Uno Lauri F.J. Wiedemanni keeleauhinna 2016. laureaadiks saamise puhul. Õnnitlustega ühines peadirektor Rene Arikas, kes ütles, et auhinna saamisega on tehtud ajalugu. "Ükski erialakeele hoidja ja arendaja pole Eestis veel nii kõrget tunnustust saanud. See näitab, et merekeele arendamise vajalikkust on märgatud ja hinnatud. Me oleme uhked, et just merekultuuriaastal on valitsus tunnustanud merekeele nõukoja eestvedamisel tehtud tööd ja kapten Uno Lauri panust nii kõrgelt," ütles peadirektor.

II.Jõudsime vaadata ka konteineritega seonduvaid sõnu.

- 1.Spout trimmed – laadimistoruga tasandatud (puistlast).
- 2.Spout – (puistlasti) laadimistoru.
- 3.FCL (full container load) – (ühe kaubasaatja) täiskonteiner(last).
- 4.LCL (less than container load) – osakonteiner(last) – ühe kaubasaatja last, mis ei täida tervet konteinerit. Mitme kaubasaatja kaubapartiid samasse sihtkohta ühendatakse eesmärgiga kasutada täielikult konteineri mahutavust ja/või kandevõimet.
- 5.Demurrage (laeva või konteineri) üleseisuaeg (laadimisel, lossimisel); üleseisuraha.
- 6.Detention – (laeva) kinnipidamine, arest; tühja konteineri üleseisutasu.
- 7.„Stauima“ on väga raskelt hääldatav, eelistatakse sünonüümi „stoovima“. Ettepanek – stauima – vajadusel asendada sõnadega stoovima või paigutama. Eelistame stauimise asemel stoovimist.
- 8.trimmer seade puistlasti tasandamiseks.
- 9.trim (laeva) trimm, diferent; (laeva, lasti) trimmima, (laeva) diferentima; (lasti) tasandama.

10. Parandada meresõnaraamatu e-variandis

daylight-signalling mirror heliograaf, signaalpeegeldi, päikesepeegeldi

Kustutada heliograaf, lisada päikesepeegeldi.

III. Madli Vitismann: Tallinnas on Vanasadama külje all nii Parda kui ka Poordi tänav. Parda tänav, mis sobibki sadama lähedusse, on nime saanud 2011. aastal. Kuigi Poordi tänavale on selline nimi pandud juba 2006. aastal, ei ole tänavat veel välja ehitatud ja selle nime muutmine võiks võimalik olla. Tänavate nimed on omastavas käändes, mistõttu ei tea, kas tänavanime põhisõna on „poord“ või „poort“.

Põhjendus:

Merenduses kasutatakse laevakere külje märkimiseks sõna „parras“. Meremeeste, eriti just eakamate meremeeste kõnekeeles võib vahel küll kuulda sõna „poord“, mida ÕSis ei ole. ÕSis on see vaid liitsõnaosisisena sõnades „tüürpoord“ (parem parras) ja „pakpoord“ (vasak parras). ÕSis leiduvat sõna „poort“ merenduses ei kasutata, küsitletud meremeeste meelest tähendab see peamiselt tapeedi vm äärist („portet“).

Merekeeles nõukoda eelistab „poort“ ile selgelt „parrast“. ÕSis on „poort“, mida „Inglise-eesti meresõnaraamat“ ei tunne. „Inglise-eesti meresõnaraamatus“ on aga kahel juhul „poord“, mida ÕS ei tunne. Seetõttu oleks otstarbekas leida veel ehitamata tänavale uus nimi. Merekeeles nõukoja soovitude kohaselt ei ole tõenäoliselt ÕSi järgmises, 2018. a. väljaandes „poort“ enam „parda“ sünonüüm.

Viited:

„poort“ ÕSis („poordi“ ei leidu) <http://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=poort&F=M>
„parras“ Merevikis („poord“ kui taunitav on „parda“ peale ümber suunatud, „poorti“ ei leidu) <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Parras>
„parras“ Inglise-eesti meresõnaraamatus (7 vastet) <http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=parras&F=M&C06=et>
„poord“ Inglise-eesti meresõnaraamatus – 2 juhul eelnenud seitsmest on esitatud „parda“ sünonüümina
„poort“ Inglise-eesti meresõnaraamatus – seda sõna meresõnaraamatus ei ole.

Vello Mäss: paar stiilinäidet: Reisijad tulid **pardale**, üks kukkus õnnetul kombel üle **poordi**.

Vaba kaikhoha puudusel silduvad laevad üksteise **poordi**.

Järgmine koosolek toimub 15. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 106

15.03.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Uno Laur

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Jätkasime ÕSi MER-märgendiga sõnade ülevaatamist

1. **punkerdama** <27> hrl MER ~~punkrit täitma~~. Laev punkerdab sütt
<http://kn.eki.ee/?Q=punkerdama>

MN: Parandada tähendus ja näitelause.

punkerdama <27> hrl MER *kütust võtma*. Laev käis sadamas punkerdamas. (Söeküttega aurulaevade ajastust säilinud termin).

•Seletav sõnaraamat:

punkerdama <37>

MER punkrit täitma. Laev punkerdab sütt. Sõitsime sadamasse punkerdama. Kai, kus punkerdatakse vedelkütust.

MN: Kustutada 'punkrit täitma' ja teine näitelause.

MER *kütust võtma*. Laev *punkerdab*. Sõitsime sadamasse *punkerdama*.

2. **punker** <http://kn.eki.ee/?Q=punker>

MN: lisada MER Erihitusega söehoiuruum aurulaevas. Söepunker

Laeva punker täideti söega

Lisada **punkri+laev**

Punkril on muidugi mitu tähendust (nt blindaaž), aga laevapunker oli alt kitsenev kaldpõhjaga ruum (ikka selleks, et kütja sõe kergemini kätte saaks) tahkekütuse s.o sõe hoidmiseks.

3. **agenteerima** – võib-olla võiks lisada, sest **agent** ega **agentuur** laevandust ei sisalda

<http://kn.eki.ee/?Q=agenteerima>

•Võõrsõnade leksikon:

agenteerima <agent|`eerima -eerib 28 v> (< *agent*) • MER laevu sadamas teenindama (sisse ja välja klaarima ~~lossima~~ jms)

MN: kustutada **lossima**, parandada **jne** asemel **jms**

4. **ag`en`it** <22e: agen`di, ag`en`ti> *kellegi huvides töötav v talitav isik*. Müügi+agent, reklaami+agent, kindlustus+agent, **laeva+agent**. Politsei+agent, luure+agent, sala+agent, topelt+agent

MN: lisada laeva+agent

5. **ankur** <http://kn.eki.ee/?Q=ankur>

MN: 1 – puudub **MER** märge, näited läbisegi, vaja korrastada

6. **asim`uut** <22e: -muudi, -m`uuti> (suunanurk). Asimuut+kompas **MER** (suuna määramise vahenditega)
<http://kn.eki.ee/?Q=asimuut>

MN: kustutada **MER**. Kas on õige käänne ja näide?

7. **ball`as't** <22e: ballas'ti, ball`as'ti> lisaraskus, vajutis; ÜLEK tarbetu koorem, tülin; EH killustiku- v kruusakiht raudteemuldel. **Ballast+kiil** <-kiilu> **MER** **raskuskiil**

ball`as't** <22e: ballas'ti, ball`as'ti> lisaraskus, vajutis; ÜLEK tarbetu koorem, tülin; EH killustiku- v kruusakiht raudteemuldel. **MER püsi+ballast, vesi+ballast
<http://kn.eki.ee/?Q=ballast>

MN: kustutada ballast+kiil ja raskuskiil, lisada püsi+ballast ja vesi+ballast

8. **hāda** <17: h`ätta ja hādasse>. Jääb hätta, on hādas. Aitab sõbra hādast välja. Põlv teeb hāda. Hāda vaadata, kui aeglane ta on. Hāda korral ka: kui hādasti vaja. Läbi hāda, hādaga, hādaga pooleks vaevaliselt, hādavaevu. Mere+hāda, nālja+hāda. Ihu+hāda, pissi+hāda, hinge+hāda, surma+hāda. Aja+hāda, raha+hāda. **Hāda+karje**, **hāda+lipp** <-lipu> **MER**, hāda+olukord, hāda+pidur, **hāda+sadam** (kuhu laev avarii korral sõidab), **hāda+signaal**, hāda+valgustus. Hāda+ hādaline, hādapärane: hāda+abi, hāda+abinõu, hāda+asi, hāda+vale. Hāda+kaitse <-k`aitse> JUR. Hāda+kirjanik vilets kirjanik. Hāda+ väga, hādasti: hāda+tarvilik = hāda+vajalik. Hāda+põli = hāda+põlv viletsus. Hätta+jäänu; hādas+oliija
<http://kn.eki.ee/?Q=h%C3%A4da>

MN: lisada hādasignaal signaallippudega

Korrastada artikkel, **MER** näited kokku ja sobimatud välja (hādapidur pole merendus)

Märksõna **sadam** juurde lisada varju+sadam. **Hādasadama** asemel on kasutusel **varjusadam**

9. **kont`einer** <2e: -i> (veomahuti). Prügi+konteiner, briketi+konteiner. **Praam+konteiner lihter**.
Konteineri+auto, konteineri+laev. Konteiner+vedu
<http://kn.eki.ee/?Q=konteiner>

MN: lisada **MER** konteineri+laev, **konteineri+terminal**, praam+konteiner lihter

10. **kru`iis** <22e: -iisi, -`iisi>, parem ristlus
<http://kn.eki.ee/?Q=kruis>

EKI soovitus: Sõna „**kruis**“ ei sobi kirjakeelde. Korrektses keeles võib kasutada sõnu **ristlus**, **huvireis**, **lõbureis** või **lõbusõit**.

Sõna „**kruis**ilaev“ asemel soovitame kasutada nt sõna **ristluslaev**. 2008 jaanuar

- MN: kas saab ristlust eelistada? Kruiis ei ole ristlus! Lisada kruis (ühe i-ga). Loobume merematkest.
- Kruiis, kruis on kindla programmiga huvireis merel.

11. ristleja <1> kiirekäiguline sõjalaev; ristluslaevaga sõitja. Huvi+ristleja (ristluslaeval). SÕJ: miini+ristleja, raketi+ristleja, raske+ristleja
<http://kn.eki.ee/?Q=ristleja>

MN: kustutada ristluslaevaga sõitja ja huviristleja (ristluslaeval)

12. käik <22> e: käigu, k`äiku>. Sätib käigul, käigu peal kübarat (*käies*). Mõttles käigul(t), käigu peal(t) ümber (*hoobilt, korrapealt*). Rong on käigus, pandi käiku, jäi v võeti käigust ära. Asja arutamise käigus selgus, et .. (*asja arutamisel, asja arutades*). Lahingu käik (*kulg*). Autojuht lülitas v pani käigu sisse, vahetas käiku, lülitas v võttis käigu välja. Sõitis neljanda käiguga. Kiir+käik. Rong+käik, jalutus+käik, rööv+käik, õppe+käik. Kinos, teatris käik = kinos+käik, teatris+käik. Kae+käik, mõtte+käik, teenistus+käik. Ratsu+käik (*males*). Kuulme+käik ANAT. Läbi+käik, sisse+käik, allmaa+käik, keerd+käik *ka* ÜLEK, sala+käik. TEHN: kolvi+käik; tagasi+käik; käigu+kang, käigu+vahetus
<http://kn.eki.ee/?Q=k%C3%A4ik>

MN: lisada näide MER täis+käik, keskmine käik, oma käiguga (omal jõul).

Järgmine korraline koosolek toimub 12. aprillil

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 107

12.04.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Veeteede Ameti kommunikatsioonijuht Priit Põiklik tegi ettepaneku merekeele nõukojale eraldi konto loomiseks Facebooki, ikka selleks, et olla inimestele lähemal ja kaasata suuremat hulka mereoskussõnade arutelusse. Otsustasime proovida.

<https://www.facebook.com/merekeelenoukoda>

II. Rääkisime veel kord praamist. Seekord ajendas teemat üles võtma asjaolu, et Tallinna Sadam on ellu kutsunud kodulehekülje, kust saartele sõita soovijad saaksid pileteid tellida ja pannud sellele nimeks „praamid.ee“ ning ka sildid parvlaevadele keevitanud.

Et praami teema vajas veelkord selgitamist, esitati Veeteede Ameti Facebooki lehel küsimus: mis on pildil? Põhjalikumalt loe siit: <http://www.vta.ee/merekeelee-noukoda/>.

Madli tegi ülevaate sõna 'praam' esinemisest rootsi keeles:

- „Sjöfartens Bok“ ehk laevanduse aastaraamat niisugust laevatüüpi aastail 2000-2012 oma laevatüüpide peatükis ei tutvusta ega nimeta ka sõnastikus, aga sel ajal, kui ma seal töötasin, oli „pråm“ sama mis „barge“.

suur „Rootsi-estli sõnaraamat“

- prām: praam
- - prāma: praamiga vedama (seda sõna pole ma kunagi kohanud)
- prāmdragare: 1) puksiir; 2) aj. praamivedaja; *prāmdragarnas sång* on burlakkide laul

”Rootsi-inglise sõnaraamatus”

- prām: barge; (hamn)lighter
- prāmdragare: barge-(lighter)tug
- prāmskeppare: bargeman, bargee; lighterman

”Inglise-rootsi sõnaraamatus”

- barge: 1. prām 2. chefsslup 3. husbåt (laevmaja. milles elatakse)

seletussõnaraamat

- prām: lastfartyg avsett för bogsering; saknar framdrivningsmaskineri (pukseerimiseks ette nähtud kaubalaev; puudub jõuseade)

Svenska Akademi sõnaraamat seletust ei anna, vaid toob näitesõnad

- prām; prāmdragare, - frakt, -last, skeppare, -transport (veetav kaubapraam)
- prāma: forsla med prām (praamiga vedama); prāmning (”praamimine”) (kumbagi sõna pole ma varem kohanud)

Ariste-Suitsu-Wesselgreni ”Rootsi-estli sõnaraamatus”, mille Uppsala väljaanne (1976) tugineb sõjaeelsele:

- prām: praam; -avgift: praami vedamise maks; -dragare: 1. puksiir 2. praamivedaja; -förare: praamijuht; -karl: praamimees (tegusõna ega tegevusnime selles sõnaraamatus ei ole)

Vaatasin samadest sõnaraamatutest ka seda, et ferry:färja (parv, parvlaev) vahel on igal pool üksühene vastavus. Nii et ei pea paika jutt, nagu oleks praam või praamimine rootsi keeles kuidagiviisi seotud inimeste veoga. Tuleb nõus olla Uno Lauriga, et praam on kaubalaev ja parvlaev on reisilaev.

Merekeelee nõukoja arvates võib reklaamida ikka **kirjakeelset**, mitte kõnekeelset sõna.

III.

Jätkasime ÕS-i sõnade ülevaatamist

1. Laev <http://kn.eki.ee/?Q=laev>

ÕS: **l`aev** <22u: laeva, l` aeva>. Sõidab laevaga Helsingisse. Ootab valget laeva
ÜLEK (väljastpoolt tulevat päästjat). Reisi+laev, kauba+laev = prahi+laev, sõja+laev,
külmutus+laev, jaht+laev. Tank+laev (vedelike veoks), auru+laev *aurik*,
purje+laev *purjekas*, mootor+laev, hõljuk+laev (*õhkpadjal*),
tiibur+laev (*allveetiibadega*). Ruumi+laev = kosmose+laev (*maailma*) ruumisõiduk, nt Kuu-laev,
Marsi-laev. Öhu+laev *tsepeliin*. ÜLEK: elu+laev,
kõrbe+laev *kaamel*, raha+laev *rahasaadetus*. Laeva+haldjas *kotermann*, laeva+hukk, laeva+liiklus, l
aeva+liin, laeva+mehaanik, laeva+meister, laeva+mudel, laeva+sõit, laeva+tööstus.
{Laeva+kaart} → **pardakaart**

MN soovitab:

- lisada MER-märgend

- kustutada = märk: Kauba+laev ei võrdu prahi+laev
- lisada puistlasti+laev
- kustutada jaht+laev, sest tegu pole laevatüübi, vaid kasutuseesmärgiga. Pole levinud mõiste
- kustutada tank+laev (vedelike veoks), sest kasutuses on tanker
- kustutada hõljuk+laev (õhkpadjal), tiibur+laev (allveetiibadega), sest on kasutusel sõnadena 'tiibur' ja 'hõljuk'
- lisada ujuk+laev ja laeva+ehitus
- kustutada laeva+tööstus
- kustutada laeva+kaart ja parda+kaart

laev <22u: laeva, l`aeva>. Sõidab laevaga Helsingisse. Ootab valget laeva ÜLEK (*väljastpoolt tulevat päästjat*). MER Reisi+laev, kauba+laev, **puistlasti+laev**, prahi+laev, sõja+laev, külmutus+laev, auru+laev, purje+laev, mootor+laev, **ujuk+laev**. Laeva+haldjas *kotermann*, laeva+hukk, laeva+liiklus, laeva+liin, laeva+mehaanik, laeva+meister, l aeva+mudel, laeva+sõit, laeva+**ehitus**.

Ruumi+laev = kosmose+laev(*maailma*) *ruumisõiduk*, nt Kuu-laev, Marsi-laev. Õhu+laev *tsepliin*. ÜLEK: elu+laev, kõrbe+laev *kaamel*, raha+laev *rahasaadetus*.

2.EKSS: **laev** <-a 23> <s>

suur veesõiduk (vedamiseks, transportimiseks) v.ujukujuvvahend (näit.ujukkraana). Laevade ehitamine, vettelaskmine. Laeva kere, pardad, põhi, kiil, trümmid, tekid, mastid, rooliseade. Laeva veeväljasurve, mahutavus, kiirus. Laeva meeskond. Laevad sõidavad merel, merd. Laev tuleb sadamasse, sildub. Muistsete saarlaste laevad purjetasid, seilasid Läänemerel. Laev tõstis purjed üles, heiskas purjed. Laev läks, jooksis karile, miini otsa. Laev läks põhja, uppus. Laev lasti põhja, uputati. Jumal taevas, kapten laevas. | | <hrl. liitsõna järelõsana> PILTSELLEGA kuju, otstarbe vm. pooldest võrreldav ese, nähtus v. olend. Kuule lähenedes lülitasid astronautid sisse marsimootori, et vähendada laeva kiirust kuu suhtes.

Milline oleks sobiv definitsioon mõistele „laev“?

Eesti keele seletav sõnaraamat:

Laev on suur veesõiduk (vedamiseks, transportimiseks) v.ujuk (näit.ujukkraana).

Mereviki:

Laev on veetiheda kerega veesõiduk. Laevu kasutatakse majanduslike, teaduslike või sõjaliste ülesannete täitmiseks, samuti spordiks või vaba aja veetmisel merel ja sisevetel.

Meresõiduohutuse seadus:

Laev on veesõiduk, mida kasutatakse kasutatakse majandustegevuseks, riigihaldusülesannete täitmiseks või kutsekoolituseks. Selles tähenduses ei käsitata laevana väikelaeva, seevastu laevana käsitatakse ka üle 24 m pikkust veesõidukit, mida kasutatakse vaba aja veetmiseks.^[1]

MN: Laev on **veeliiklusvahend**? Kas sellest piisab?

Pärtel: Inglisekeelne Wikipedia ütleb, et laev on "suur ujuv veesõiduk". Ma ei saa kohe küll hästi aru, miks on vaja ujuvust mainida. Kas on ka mitteujuvaid veesõidukeid, mis sealjuures ei ole laevad? Kaupa ja reisijaid saab ka paadiga vedada, nii et see vist ei oleks määrav näitaja.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Ship>

"A ship is a large buoyant watercraft. Ships are generally distinguished from boats based on size, shape and cargo or passenger capacity."

Rein:

Ma ei usu, et väga levinud oleksid „mitte veetiheda kerega veesõidukid“

Madli:

Nõus.

Aga laev = veesõiduk ei ole ka vist päris õige, olen juba ammu oodanud sobivat definitsiooni ja kohanud neid õige mitut sorti.

Võib-olla inimestele, kes pole merendusega üldse seotud, annab see „veetihe“ aimu, mis laeva juures oluline on. Kui pakutakse hea selge seletus – Vikipeedia esimest lauset peetakse definitsiooniks –, ei ole mingi probleem seal teksti parandada.

Pärtel:

Mulle tundub, et võhikul (või, nagu elu näitab, ka minul või Reinul) võib selle veetiheda peale pigem just täiendavaid kohatuid küsimusi tekkida. Siin on laevast omajagu - <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/laev1>

laev, ka alus (ingl craft, ship, vessel, vn судно), ujuvvahend lasti ja inimeste vedamiseks...

Enn Oja vaatas veebist, kuidas määratletakse laeva mujal ilmas. Mõnelpool väga lihtsalt, mõnel rakenduslikult täpsustavalt.

English: large buoyant watercraft – suur ujuvil veesõiduk/ujuvvahend, erineb paadist kujult, suuruselt ja lasti- ja reisijamahutavuselt (distinguished from boats based on size, shape and cargo or passenger capacity). Laev võib ka pikaajaliselt iseseisvalt toimida. Üldkeeles kasutatakse sageli ka mõistet boat, kuid mõeldakse selle all ikkagi laeva. Sihipärast laeva kutsutakse valdavalt vessel.

afrikaans: 'n skip is 'n **groot voertuig** – suur veesõiduk, on suurem kui paat (is groter as 'n boot). Laeva tähtis omadus on ujuvusvõime (dryfvermoë).

alemannisch: grössers Wasserfaarzüüg – suur veesõiduk, ujub Arkhimedeesi/Arkimeedese põhimõtte järgi. Erineb paadist kõigepealt oma suuruse poolest (in erster Linie wäge sinere Grööss).

беларуская: Täpsustatakse, et ujuvkaid, pontoonid jmt laevad pole (плавучыя прычалы, пантоны і г. д. да суднаў не адносяцца).

български: корабът - **плавателен съд** – ujuvvahend.

catalá: un vaixell és una **embarcació** – laev on alus (en+barca = -le/peale alus/paat = alus, millele saab peale minna ning mis kannab). Paat on barca, eristub väiksuse poolest (més petites que un vaixell).

čeština: lod' je **dopravní prostředek**, druh plavidla – liiklusvahend, mis ujub ehk ujuvvahend plavidlo

dansk: skib er en **genstand**, der kan sejle på vand – ese/vahend, mis võib/suudab ujuda/sõita veel. Mõistet båd – paat kasutatakse väiksemate aluste kohta (benyttes om mindre fartøjer).

deutsch: Schiff ist ein **Wasserfahrzeug** – veesõiduvahend/veesõiduk. Väiksemat alust kutsutakse Boot – paat.

ελληνικά: το πλοίο (vanasti: ναυς) είναι μια ειδική **κατασκευή** (ναυπήγημα), σχεδιασμένη για να κινείται με ασφάλεια στο νερό – laev on eriline toode/vahend, mis on kavandatud kindlaks (ujuvusvaruga?) liikumiseks vees. Mereriigina on Kreekas ka muid täpsustisi hulgi. Nt laevα on nad põhilise merendusseaduse (Κ.Ι.Ν.Δ.) järgi määratlenud selliseks ujuvvahendiks, mille mahutavus on rohkem kui 10

mahutonni/grt ehk 28,3m³ (10 κόπους), alla selle paadid (βάρκα/σκάφος). Nad on vist ammu aru saanud, et igasugune muu liigitamisalus viib paratamatult põhja.

español: un buque es un **barco** con cubierta que por su tamaño, solidez y fuerza es apropiado para navegaciones marítimas – laev on tekiga/kattega alus, mis oma mõõdult, tugevuselt/vastupidavuselt ja jõult/võimsuselt on kohandatud meresõiduks. Hispaanlased kasutavad ka mõisteid (sageli segamini) barco ja embarcación, kuid buque on võetud LKVE-72 põhjal ametikuks kasutamiseks. Paat on neil bote, mis on mõõtudelt väiksem alus (embarcación de pequeña eslora).

français: Un navire est un **bateau** destiné à la navigation maritime – laev on alus, määratud meresõiduks. Bateau on alus või paat, mis suudab seista vee peal (capable de flotter sur l'eau). Prantsuse õigusürikutes eristatakse bateau liikumiseks jõgedel ja kanalitel, navire merel. Kuid üldkeeles aetakse samuti sageli segi bateau ja navire.

hrvatski: brod je **plovno sredstvo** – laev on ujuvvahend, mis võib liikuda merel, ... Paat on čamac, ette nähtud liikumiseks jõel ja järvel.

íslenska: Skip er **samgöngutæki** til notkunar á sjó eða vatni – laev on liikumisvahend kasutamiseks/liikumiseks merel ja järvel. Ajaloost tunnistatakse ka aerulaeva laevana (áraskip). Paat on bátur ning on mõeldud liikumiseks järvel/siseveekogul (til ferða á vatni).

latina: navis est **vehiculum aquaticum** – laev on veesõiduk. Paat on alveus ja kreeka keelest üle võetud scapha (sellest ka -skaaf).

nederlands: een schip is een **vervoermiddel** voor transport over wateroppervlakken – laev on liiklusvahend vedamiseks veepinnal. Põhiomaduseks on ujuvus (drijfvermogen). segamini kasutatakse vahel ka schip ja boot (paat), kuid schip võib boot olla, vastupidi mitte. Veel on kasutusel vaartuig, mis vastab meiegi üldisemale alusele.

norsk: skip betegner vanligvis et **større havgående fartøy** – laev tähendab tavaliselt suuremat meresõidulust. Paat (båt) on alus, mida kasutatakse merel ja järvel, kasutatakse seda sõna väiksema aluse kohta (om mindre fartøy). Kuid kasutatakse sageli väiksemate laevade kohta.

português: O navio é uma **grande embarcação** – laev on suur alus. Paat on väike alus (Um bote é uma embarcação de pequeno porte).

русский: **плавучее сооружение** – ujuvvahend/ujuvrajatis. Venelastel kuuluvad laevade hulka ka parved, süstad, kummipaadid, veejalgrattad, ujuvpuurtornid, hõljukid, tiiburid, ujuvkraanad, süvendid, ujuvtöökojad jmt. Rossija meresõidukoodeksi järgi on väikelaev selline, mille pikkus on alla 20m ja inimeste koguarv ei ületa 12. Lõbusõidulaeval ei tohi inimeste koguarv ületada 18 ja reisijate arv 12. Vene keeles kasutatakse sõnu судно ja корабль, esimene on üldine, teist kasutatakse valdavalt sõjalaevade kohta. Paat (лодка) on väike laev/alus (небольшое судно). Vene mereväes on paadi piirmääradeks 9m pikkust, 3m laiust ja 5t kandevõimet.

svenska: skepp är **större sjögående fartyg** – laev on suurem merelsõitev alus. sageli kasutatakse üldkeeles segamini skepp, fartyg ja båt.

Ehk piisab. Millised üldised järeldused ma sain teha?

1) Kindlasti on vaja vähemalt 3 mõistet: **alus**, **laeva** ja **paati**, selle kirjutab ette juba mereriikide elukogemus. **Alus** (ship, fartøy, fartyg, Fahrzeug, embarcación, bateau, barco) on üldine ning tähistab mis tahes ujuvvahendit, **paat** (boat, båt, bote) on väiksem ja **laev** (vessel, skip, skepp, Schiff, navio, navire, buque) suurem alus. Piir nende 2 vahel on tinglik ning sõltub tundelisest hinnangust. Vahel ka kohandatakse mõne teise eeskirja mõjul.

2) Kas meresõiduk, meresõiduvahend, ujuvvahend, veesõiduk, liiklusvahend merel? -sõiduk eeldab iseliikumist, see pole aga alati tingimuslik. Vahend on üldsõnalisem, see võib paigal olla ning seda saab ka liigutada ja kedagi/midagi vedada. Veetihedust on raske mõista, sest kui alus seda pole, siis ta laseb vett läbi ning paratamatult upub ehk ei täida põhitingimust, st pole ujuvil. Mina pean seda seega liigseks, Mere- ja vee- tunduvad juba täpsemate määratlussõnadena/täienditena ning väljuvad üldistamise raamest. Minu arust oleks lihtsaim ning vaieldamatuim mõiste ujuvvahend. On väljendatud ujuvus ja vahend mis tahes tegevuse(tuse)ks. Üldkeeles võiks kasutada ka alust.

3) Kui minna täpsustamise ja liigitamise juurde, siis võib kasutada mõisteid laev, paat, ujuvvahend, veesõiduk, kuid parem kui pikem kirjeldus oleks iseseisev, nt laev on alus/ujuvvahend, mida kasutatakse Väga lühidalt me kindlasti midagi piisavalt rahuldavalt ei suuda väljendada. Ka teised keeled on riigiti kasutanud erinevaid määratlusi ja mõisteid. LKVE-72 on üleilmne ning seda tunnustatakse, kuid riigisiselt võidakse vabalt kasutada mõisteid nagu rahvuslik tunnetus ette kirjutab. Sellepärast ma üksikasjadesse ei saagi minna.

Järgmine korraline koosolek toimub 10. mail jäämurdjal Tarmo.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 108
10.05.2016

Hundipea sadam, jäämurdja Tarmo
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Madli Vitismann, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

1.Saime Eesti Keele Instituudi terminoloogidelt vastuse termini „stauima“ kohta.

Estermis on verbi „stow“ eeliterminina antud „paigutama“ ning „stauima“ ja „stoovima“ on sünonüümid. Ilmselt vajab kirje kohendamist.

Kuid vastuse otsimisel pöördusime ka Eesti Keele Instituudi keelekorraldajate poole. Neilt saime vastuseks, et „stoovima“ on fikseeritud juba Elmar Muugi „Väikeses õigekeelsus-sõnaraamatus“ (1933), „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatus“ (III köide, 1937), „Vene-eesti tehnikasõnaraamatus“ (1975), „Inglise-eesti-vene meresõnastikus“ (1981), „Inglise-eesti tehnikasõnaraamatus“ (2000), samuti „Inglise-eesti meresõnaraamatus“ (2008; seal on ka „stauima“, „stauimine“). „Mereleksikonis“ (1996) on „stauimine“.

Sirje Mäearu selgitas, et merendussõnal „stoovima“ on niisiis eesti keeles pikk kasustraditsioon ja seda võiks jätkata (hoolimata sellest, et seda on vahepeal tõrjutud). See, et ka kokanduses on varem kasutatud tegusõna „stoovima“ (2012. a võõrsõnade leksikonis märgitud vananenud kokandussõnaks), ei tohiks segada, sest sõnade kasutuskontekst on erinev. Selliseid tegusõnapaare on veel, nt „frittima“ ’tehnikas: pulbersegu kuumutades klaasjaks sulatama’ ja „frittima“ ’kokanduses: rohkes rasvaines küpsetama’; „pikkima“ ’aianduses: taimi lehestaadiumis ümber

istutama' ja „pikkima“ 'kokanduses: pekkima, peki v köögivilja viile (enne küpsetamist) lihasse torkama'.

Kas „stowage" vastena „lasti paigutamine" ei tuleks kõne alla?

Meresõiduohutuse seaduses ja kuuldavasti ka praktikas kasutatakse „stowage" vastena „(lasti) paigutamine". Samuti leiab EL-i õigusaktidest juhtumeid, kus „stowage" on nii tõlgitud, vt nt <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-ET/TXT/?qid=1459760799455&uri=CELEX:32008L0106&from=EN>.

Tuletiste ja liitsõnade moodustamiseks on „lasti paigutamine" muidugi ebamugavam kui „stauimine" või „stoovimine", kuid samas on see läbipaistvam.

Märkimist väärib seegi, et „Inglise-eesti meresõnaraamatus" on „cargo stowage factor" vastena antud „lastipaigutustegur".

Meie senise kogemus järgi võib öelda, et spetsialistid on tihti oma eelistustes järeleandmatud ega taha leppida ka kompromissiga, nt tõsta „stoovima" eelistamiseks ning nimetada „stauima" ja „lasti paigutama" sünonüümideks.

Spetsialistid soovivad enamasti, et oleks üks mõiste, üks termin, mis on muidugi ideaalvariant. Ent kasutaja, kes ei ole sama valdkonna spetsialist, seisukohast on mõttekas märkida ka sünonüümid või kirjutada märkuse, mis termineid samas tähenduses on veel kasutatud.

MN: Eelistamiseks soovitame „lasti paigutama", sünonüümideks „stauima" ja „stoovima".

2. Scrubber on Silveti „Inglise-eesti sõnaraamatus" (III trükk 1989): (tehn) skrabber, gaasipuhasti.

See seade muutus aktuaalseks siis, kui hakati väävlidirektiivi tulekuks valmistuma ja neid laevadele paigaldama. Rootsi laevandusajakiri võttis seadme nimetuse ingliskeelsena üle, Soomes aga kasutatakse omasõna „kaasupesuri". Selle eeskujul rääkisime mitu aastat tagasi merekeele nõukojas läbi omasõna „heitgaasipesur", mille üle vaidlusi ei olnud, aga see jäi tookord teokirjas fikseerimata. Vene keeles on see seade „skrubber" u ja kahe b-ga.

Madli Vitismannile jäi silma ajakirjas „Tehnikamaailm" väärt kasutatud termin „skruuber". Ta hakkas viiteid otsima ja leidis oma suureks kurvastuseks, et „skruuberi" on leiutanud või vähemalt seda värdsõna propageerinud teiste hulgas ka Veeteede Amet:

http://www.vta.ee/atp//index.php?id=3403&op=doc_details&dok_id=35178&asutus_id=1

ja see leidub ka Veeteede Ameti Teatajas. Veel on seda propageerinud mereakadeemia ja keskkonnaministeerium on selle koguni 2013. aastal ühte määrusesse pannud. Aga esimene kasutus on keskkonnaministeeriumis dateeritav juba 2006. aastal.

Google'i otsing andis „heitgaasipesuri" kohta merekeele nõukojaga seotud isikute sõnakasutust:, aga kui seda sõna ei tea, siis ei oska ka otsida, sest Vikipeedias ega Merevikis selle kohta artiklit pole.

EKI keelenõult on „scrubberi" kohta küsitud juba 2004. aastal, vasteks pakuti „gaasimärgpuhasti".

Google'i andmeil on kasutatud nii seda sõna kui ka (kuid üsna vähe) Silveti sõnaraamatus ja juba ammu ka „Võõrsõnade leksikonis" olnud sõna „skrabber". See on ka Hardo Aasmäe entsüklopeedias: <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/skraber2>

Keelenõu nõuanne oli esitada sünonüümidenä kõik kolm korrektset sõna: **heitgaasipesur**, **gaasimärgpuhasti** ja **skrabber**. Samal ajal tuleks taunida värdsõna „skruuber", millel ei ole mingit eesti keele alast põhjendust. (Võib arvata, et u on seal venekeelse eeskujuga põhjal.)

Enn Oja: Miks ei või siis kasutada tõlkimisel või iseloomustamisel vastavalt märg- ja kuivpuhastit, kui on täpsustus olemas või vajalik. Üldiselt aga heitgaasipuhasti.

Pärtel Keskküla: Mulle tundub ka, et miks peaks muud puhastid leppima näruse skraboriga ja ainult märgpuhastid saaksid ilusa maakeelse sõna :)

Heitgaasipuhasti võiks olla heitgaasipesur e heitgaaside märgpuhasti või heitgaaside kuivpuhasti (selle jaoks lühemat varianti meil vist veel ei ole). Viimased kaks sünniksid kasutada juhul, kui on vaja tingimata minna tehnilistesse nüanssidesse ja võib selle kõrval ohvriks tuua lühiduse. Esimene võiks olla universaalne üldmõiste, mis sobiks kõigi jaoks ja laevade puhul võib edukalt jätkuvalt kasutada (ka) sisuliselt täpsemat heitgaasipesurit.

Jüri Kask:

Arvan ka, et parim variant on üldjuhul **heitgaasipuhasti**, täpsustamise vajadusel heitgaasi **märgpuhasti** või **kuivpuhasti**. Selgitab asja olemuse ja puhas eesti keel pealekauba.

Ei ole nõus heitgaasipesuriga ja gaasimärgpuhastiga. Heitgaaside puhastamise protsess on keeruline ja mitmetahuline. Atmosfäärireostuse vältimiseks vähendatakse (püütakse vähendada) lämmastikdioksiidide, vääveldioksiidide ja tahkete osade (suitsu) sisaldust vedelkütustel töötavate seadmete (merel muidugi laevamootorite) heitgaasides. Meetodeid selle saavutamiseks on mitmeid, alates põlemisprotsessi muutmisest mootori silindris kuni erinevate keemiliste reagentide kasutamiseni. Üldiselt võib need meetodid jagada siiski "märgadeks" (silindrisse pritsitakse kütuse ja vee emulsiooni, kasutatakse heitgaaside puhastamiseks mere- või magedat vett koos kemikaalidega jne) ja "kuivadeks" (muudetakse silindris kütuse põlemisprotsessi selliselt, et dioksiidide protsent heitgaasides väheneb või on heitgaaside teel keemilised filtrid). Heitgaaside puhastamiseks väävliühenditest on tööstuses ja energeetikas laialdaselt kasutusel märgfiltrid, mida nimetatakse scrubber, scrubber - siit ka see skruuber.

Kokkuvõtteks arvan, et eesti keeles on **heitgaasipuhasti** (mitte pesur) ja mitte suvaline gaasipuhasti ja täpsemalt, arvestades kasutatavaid meetodeid **heitgaasi märgpuhasti** või **heitgaasi kuivpuhasti**. Et lahti seletada, kuidas need asjad täpselt toimivad, selleks on vaja paarkümmend lehekülge teksti.

MN: Erineva süsteemiga heitgaasipuhastite (ingl k scrubber) üldnimetuseks sobib **heitgaasipuhasti**, kasutatavaid meetodeid **heitgaasi märgpuhasti** või **heitgaasi kuivpuhasti**. Sobivaks võib lugeda ka mõiste **skrabber**. Sõna **skruuber** ei vasta keelereeglitele ning ei ole seetõttu sobiv.

3.BNS-i uudisest hakkas silma, et „wave-piercing“ oli selgitatud kui lainemurdja.

Merekeele nõukoda arutas uue lootsilaeva „Ahto-14“ pilte ja videot vaadates, mille poolest erineb uudne nokkvöör pirnvöörist ja jõudis pärast pikka arutelu algusse tagasi. Muidugi on vale kasutada „wave-piercing“ tõlkimiseks eesti keelde sõna „lainemurdja“, sest „lainemurdja“ pole laev, vaid on sadamarajatis, vt <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Lainemurdja>

Laevakere jaoks leppis nõukoda kokku, et seda sobib tähistama „lainetlābistav“. Sellist laeva saab sõitmas näha, kui avada Baltic Workboatsi kodulehel video: <http://bwb.ee/range/pilot-boats/12-16m/pilot-1500-wp>

4.Laeva kaal. Dokumendis „Klassifitseerimata laevade seadistamise ja varustamise nõuded ning ohutusnõuded“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/120112015003> räägitakse laeva kaalust.

§ 76³. Kreenikatse

(1) Laeval peab olema kreenikatsega välja arvestatud tühja laeva **kaal** ja raskuskeskme koordinaadid.

(2) Kui laeval on toimunud ümberehitus või ümberseadistamine, mis mõjutab tühja laeva **kaalu** või raskuskeskme koordinaate käesoleva paragrahvi lõikes 3 viidatud mahu, tuleb laevale teha uus kreenikatse ning muudatused kajastada enne laeva kasutusele võtmist püstuvuse informatsioonis.

(3) Vähemalt iga kümne aasta järel tuleb laeval läbi viia tühja laeva veeväljasurve ja raskuskeskme pikisuunalise asukoha kontroll. Kui tühja laeva **kaal** on muutunud enam kui 2% esialgsest kaalust või raskuskeskme asukoha pikisuunaline muutumine ületab 1% laeva pikkusest, tuleb teha kreenikatse ning muudatused kajastada enne laeva kasutusele võtmist püstuvuse informatsioonis.

MN: soovib mõiste „kaal“ asemel kasutada siia teksti sisuliselt sobivamat mõistet „mass“.

Peedu Kass: TEA Entsüklopeedia: „Kõnekeeles kasutatakse kaalu mõistet massi tähenduses“ (köide 9, lk. 312)

5. Merevikisse koostatavas artiklis „Navigatsioonimärgid“ soovime kasutada termineid „radarivastaja“ ja „radaripeegeldi“ (mitte radarvastaja).

6. Arutati mõiste Maritime Single Window võimalikke eestikeelseid vasteid.

Yrjö Saarinen: Põhimõte on, et ühe aadressi (akna) kaudu sisestatakse andmeid, mida saavad kasutada vajalikud osapooled.

Üldiselt nimetatakse seda *maritime single window (MSW)*. Head naabrid põhjapoolt ja läänest tõlkimisega eriti pead ei murra ja kasutavad enamasti inglise keelt, vt näiteks Soome transpordi- ja sideministeeriumi kirja parlamendile

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/e_155+2013.pdf või siis tollijuhend

http://www.liikennevirasto.fi/documents/20473/160667/Tullin_tiedote_singe_window/3789f960-9ae1-443a-bae8-915d1abe9e33

Leidsin ühe lõbusa lookese, kuidas Pavarotti kujutab seda ette – vt

<http://www.annamsw.eu/component/content/article/2-ongecategoriseerd/123-mswsummit-pavarotti-lisbon.html>. MSW on justkui päästerõngas ümbritsevas dokumentide meres.

Kas meilgi on eriti vaja pingutada – mul on tunne et ÜHISLIIDEST on raske leida, isegi meil endil.

Praegu on ametlikult kasutusel ebaõnnestunud akronüüm EMDE, mida tõlgitakse/loetakse

"Elektrooniline mereinfosüsteem" ja rahvusvahelisel tasandil viidatakse ka kui "*National Maritime Single Window*".

Lõputöös, mida praegu juhendan, pakkusin välja, et oleks korralik eestikeelne seletus ja väljendina kasutusel *maritime single window (MSW)* = **mereteabe ühisaken**.

Pakuti variante ühisteabe aken, ühisteave, ühisakna süsteem, ühisaken. Parimaid välja ei valitud.

Peedu Kass: Pakuksin vasteks „teabeaken väliskaubandustehingul“. Kehtib konkreetse tehingu kohta ja koondab mõlemale osapoolle olulise teabe (info).

Pärtel Keskküla: Ma pakuks omalt poolt sinna loetellu settima variandid olenevalt kontekstist „ühine aken“, „üks ühine aken“ ja „ühe akna süsteem/kontseptsioon“. Ingl k single viitab rohkem ühele ainsale, mitte ühisele (ühiseid võib olla ka mitu). Ja kui siiski ühine, siis on mu arust ikkagi pigem tegu akna omaduse (ühine aken) kui akna liigiga (ühisaken). Vrd ühine korter ja ühiskorter.

Madli Vitismann: „Single“ täpsem vaste oleks „ainus“ ja „single window“ siis „ainuaken“.

Head suvepuhkust!

Järgmine korraline koosolek toimub 13. septembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 109

13.09.2016

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Vaatasime üle suve jooksul merekeele nõukojale esitatud küsimused.

1) Euroopa Komisjoni dokumendi (ICCATi majandatavate kalaliikide püügi meetmed) tõlkimisel tekkis küsimus, kuidas tõlkida eesti keelde

rigged hooks – heitevalmis õngekonksud

bird-scaring lines (tori lines) and tori poles – linnupeletusliinid ja -peeled

2) Madli märkas, et BNSi tõlkijad tõlgivad *gruuzooborot* või *cargo turnover* mitte kauba-, vaid

veosekäibeks. Koostöös Yrjö Saarineniga koostati 16. juunil Facebooki postitus „Sadam kaupa ei vea!“ ja Merevikisse artikkel „[kaubakäive](#)“.

Sadamate statistika uudistesse on hiljaegu ilmunud sõna „veosekäive“, mis sinna ei sobi. Veosekäivet kasutavad transpordifirmad, mis midagi veavad: see on veetava kauba mass korrutatud teepikkusega ning seda mõõdetakse maal tonnkilomeetrites ja merel tonnniilides. Et sadamates teepikkust ei arvestata, siis saab juttu olla üksnes kaubakäibest. Sadamad midagi ei vea, vaid üksnes teisaldavad kaupa: lastivad ja lossivad laevu. Sadamate statistikas arvestatakse lastitud-lossitud kaupa tonnides ja seal pole vahet, kas see kaup tuli Hiinast või Helsingist, sellest lastitava kauba hulk ei muutu. Sadamas loetakse kauba hulka vaid üks kord. Teepikkust ei arvestata, sest sadam kaupa ei vea. Vaata kaubakäibe kohta Merevikist.

3) Ajalehes Sirp ilmus 17. juunil Madli Vitismanni kirjutatud artikkel „Kiirlaevalaineid ei tee enam kiirlaevad“ <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/kiirlaevalaineid-ei-tee-enam-kiirlaevad/>. Tegime ka Facebooki postituse.

[4\) Haapsalu lähisel juhtus 28. juunil merepatrullis olevate piirivalvuritega õnnetus, kus kaks meest hukkusid. Pressiteate jaoks oli kiiresti vaja leida eestikeelne vaste väljendile ***kill switch***](#). See on paadis süütevõtme ja paadijuhi vaheline nõõrijupp, mis võtme välja tõmbab ja mootori seiskab, kui paadijuht üle parda juhtub kukkuma või mingil muul põhjusel kokku vajub. Midagi „avarii stopi“ taolist. Sisuliselt hädapidur. Lüliti külge tuleb ennast mingi liiniga kinnitada ja kui see sealt välja tõmmata, sureb mootor välja. Vahet tasub teha ka selles, kas me räägime sellest lülitist või liinist, millega end lüliti külge kinnitada.

Päeva jooksul pakuti vasteks hädastopp, hädaliin, äkk-stopp, ohutusliin, avariilüliti, seiskamislüliti, suretuslüliti ja selle küljes suretusliin.

Tauri Roosipuu koostas Merevikisse artiklid „[suretuslüliti](#)“ ja „[suretusliin](#)“.

Postimehe veebiväljaandest leidsime sõna „turvalüliti“.

5) 6. juuli Eesti Päevalehest leidis Mairold sõna „tõmbepuri“. Me otsustasime 2008. aastal termini „**lohepuri**“ kasuks.

http://www.vta.ee/public/Teokiri_nr_40-1.pdfhttp://www.vta.ee/public/Teokiri_nr_40-1.pdf
<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Lohepuri>

Enn Oja:

TÕMBEpuril eeldab TÕMBAMIST. Siin on tegu siiski tuulepoolse LÜKKAMISEGA, et see ka laeva edasi tõmbab, on teisane tegevus. Tõmbepuril oleks ta siis, kui purjel endal oleks küljes mootor, mis tuulest sõltumata viiks purje edasi ning nii tõmmataks edasi ka laeva. LOHEpurje vastu aga midagi ei leia. Nii ülesehituselt kui ka toimelt on see väga sarnane igasuguste lennutatavate lohedega. Sellepärast ei taha LOHEpurje ja TÕMBEpurje samastada.

Rein Raudsalu:

Lohepuril on õige termin. Seda kasutavad ka surfajad ja lohesurfajad.

Teadaolevalt kasutab sellist süsteemi kütuse kokkuhoiu saavutamiseks ka vähemalt üks laevafirma. See on *Beluga Shipping*. Selle kohta, ka tehnilise lahenduse kirjeldus ja videoklipid on internetis leitavad. Olen teabe selle kohta ka laevade ehituse õppekursusesse sisse pannud.

6) Tõlkija soovis teada, kuidas oleks eesti keeles ***chainwale***.

Kirjeldus: "Chainwales were the fixings at the side of the vessel for standing rigging sat on the upper deck gun ports. This prevented the rigging from interfering with the guns when fired."

Saatsime lingi http://sailing_ships.academic.ru/882/chainwale, milles nr 4 all on märgitud *Channel*.

MN soovitus: kettfiksaator

7) Euroopa Liidu nõukogus on tõlkimisel muudatused sadamateenuste määrusesse. Vaatasime märgitud kohad üle ja andsime soovitused.

8) Maiold küsis eestikeelset vastet terminile *Rim-driven thruster* https://en.wikipedia.org/wiki/Rim-driven_thruster.

Pakuti variante: tiivikpõtkur, velgpõtkur e rõngaspõtkur e pöidpõtkur, rootorpõtkur.

MN soovitus: rootorpõtkur.

9) Euroopa Komisjoni tõlgile kalandusterminid:

Fish haul – kalaloomus

Plankton haul – planktoniloomus. Silvet annab planktoni vasteks ka HÕLJUM.

10) Ajalehes Sirp ilmus 14. juulil Madli Vitismanni artikkel „Lõbulaevaga elumere lainetel“ <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/lobulaevaga-elumere-lainetele/>. Tegime ka Facebooki postituse.

11) Tallinna merepäevade kavas leidis Madli vigu ja kirjutas merepäevade korraldajale: - Katamaraan: „Meie sadamates esindavad seda tõugu Tallinki Express ja Nordic JetLine'i laevad.“

Koduloomadel on „tõud“, laevade liigitamiseks kasutatakse sõna „laevatüüp“. „Tallink Express I“ lahkus Eesti vetest 15 aastat tagasi ja Nordic Jetline'i laevad 2008. aastal, vt https://et.wikipedia.org/wiki/Tallink#Tallinki_kaubam.C3.A4rgi_all_s.C3.B5itnud_laevad <https://et.wikipedia.org/wiki/Vanasadam#T.C3.A4nap.C3.A4ev>

Alates 2008. aastast on ainsad katamaraanid Tallinna sadamates Lindaliini „Merilin“ ja „Karolin“, mis väljuvad Patareisadamast.

- „Parvlaev – autotekiga laev.“ Autotekiga laevade hulgas on ka veeremilaevad – need on kaubalaevad, vt <https://et.wikipedia.org/wiki/Ro-ro-laev> . Parvlaev on autotekiga reisilaev.

- Tiiburlaev: „Ühelgi Tallinna Sadamas reisijaid teenindaval laevafirmal tiiburlaevu ei ole.“ Sel ajal, kui on tegutsenud AS Tallinna Sadam, ei olegi tiiburid Vanasadamas enam käinud, vaid väljusid Patareisadamast. Ent lause oleks õige, kui oleksite kirjutanud: „Ühelgi Tallinna sadamates ...“

12) Mairold Vaik pidas 28. juulil suvekoolis ajakirjandustudengitele loengu „Merekeele nõukoda ja eesti keel“, tutvustas nõukoda tööd, allikaid ja julgustas küsima, kui kahtlus tekib.

13) Mairold leidis meresõiduohutuse seadusest mõiste „kattumisvastane süsteem“. Meresõnaraamatus on **kasvumisvastane** süsteem (ingl k *antifouling*).

Enn Oja:

KATTUMINE tundub olevat 1-kordne, st enne polnud, nüüd kattus ja äkki on.

KASVUMINE väljendab küll kestva suurenemist / kasvamist, kuid on jällegi ülepeütult tehislik, sest mitte igast -a- sõnast ole vaja või saagi moodustada -u- tüvelist enesekohast tegusõna. Meil on KASVAMINE ning seni pole see millegagi segi läinud (kui ehk mõni 1:1 tõlkevärk välja arvata). Kuid meil on ka nimisõna KASV:kasvu.

Antud sõnas antiFOULing on seega (minuarust) jutt KASVUVASTASEST, et ei kasvaks üldse või mitte nõnna jõudsalt nagu ise tahab.

Nii et mulle KATTUMINE ja KASVUMINE ei meeldi kumbki. Pigem KASVUvastane, et ei laseks kasvudel kasvada.

14) EKI terminoloog küsis termini „tamm“ ingliskeelse vaste kohta. Kas selles tähenduses, mille annab Mereleksikon (ja Mereviki) on õige ingliskeelne termin "causeway", mitte "dyke" või "dike", mis on "tammi" vasteks hüdroloogia valdkonnas (vt EnDic, <https://mot.kielikone.fi/mot/ending/netmot.exe?Ul=ened>)? Vastasime 11. augustil.

15) TS Laevad OÜ avas 18. augustil veebilehekülje **Praamid.ee**, piletimüügisüsteem hakkab tööle 1. septembril. Palusime meremuuseumi kunstnikul Roman Matkiewiczil joonistada **pildi** praami ja parvlaeva erinevusest ning 10. augustil tegime Facebooki postituse.

16) Madli kirjutas Merevikisse artikli „**Pardakiri**“ <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Pardakiri>

MN soovitus: lisada „pardatekst“.

17) Ajalehes Sirp ilmus 26. augustil Madli Vitismanni artikkel „Terminal konteineris või konteiner terminalis“ <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/terminal-konteineris-voi-konteiner-terminalis/>. Tegime ka Facebooki postituse.

18) Madli tutvustas pressiteadet, et näidata, mis on „merematkest“ sõjanduse käes saanud: <http://www.mil.ee/et/arhiiv/9359/merevae-kadetid-opivad-latis-taktikalist-navigatsiooni>.

Järgmine korraline koosolek toimub 11. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 110

11.10.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehemaa, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Merekeele nõukojal oli eriline päev – meiega ühines Eesti Keele Instituudi keelekorraldaja Tuuli Rehemaa. Nüüd oleme kindlad, et nõukojas arutatud terminid jõuavad kohe ka keelenõu soovitusesse ja andmebaasidesse.

Tuuli Rehemaa ja Margus Zahharov

Malle Hunt, Tuuli Rehemaa, Ants Raud, Aado Luksepp, Uno Laur, Peedu Kass, Peeter Veegen, Rein Raudsalu, Jüri Kask, Yrjö Saarinen, Madli Vitismann, Helje Heinoja

II. Kiiret ülevaatamist vajavad terminid:

1) Merevikis muuta artikkel Proviis.

Merles on „proviis, ka proviant“, ÕSis ainult „proviant“.

MN: Põhisõnaks **proviant**, proviis on vananenud. <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Proviant>

2) Merevikisse lisada artikkel Pardamaaling.

Pardamaaling on laeva küljele maalitud reklaamkiri või joonis.

<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Pardamaaling>

3) Terminibaasi IATE <http://iate.europa.eu/> soovitakse lisada termini *International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities* vaste.

Varasem nimi oli *International Association of Lighthouse Authorities* ja vaste *Rahvusvaheline Meremärkide ja Tuletornide Administratsioonide Liit*.

Küsisime nõu ka Veeteede Ameti spetsialistidelt.

Pärtel:

Kuulsin IALAs versiooni, et lighthouse käib tuletornide jms ajalooliste nav märkide kohta, kuid marine AtoN käib moodsate elektrooniliste jms abivahendite kohta, nagu AIS, VTS, DGPS jm, kohta, mis tuletorni alla ka hea tahtmise korral ei mahu. Meie keeles oleks siis tegu „navigatsiooni abivahendite“ ja „tuletornide administratsioonide liiduga“, kui senist aid to navigation'i laiema tähenduse tõlke tööversiooni kasutada.

Aga kuna konsensust AtoNi laiema tähenduse hea tõlke kohta meil veel ei ole, siis ei julge praegusest IALA eestikeelsest vastest paremat välja pakkuda.

Võib olla tuleb merekeele nõukojal mõni hea idee, kuidas võiks eesti keeles olla Aid to Navigation / навигационные оборудование laiemas mõistes.

Aid to Navigation - A device, system or service, external to vessels, designed and operated to enhance safe and efficient navigation of individual vessels and/or vessel traffic. http://www.iala-aism.org/wiki/dictionary/index.php/Aid_to_Navigation

St tuletornid, poid jm visuaalsed märgid, VTS, DGPS, AIS, kaldaradarid, LORAN jms, väidetavalt mahub ka lootsimine aid to navigationi mõiste alla.

(Merevikis on Veeteede Ameti artiklis IALA vasteks kirjutatud „Rahvusvahelise Meremärgistuse ja Tuletornide Assotsiatsioon“, millest on administratsiooni sõna puudu, kui selle asemele midagi ladusamat ei leia. Ja assotsiatsiooni asemel võiks vist olla liit, nagu PIANCil).

Authorlty on üldine mõiste „kompetentse (juriidilise või füüsilise) isiku“ kohta. Mu arust võiks meie vaste ka jääda üldiseks, olgu siis tegelikult isikuks terve ametkond või mõni selle allasutus. „Administratsioon“ on selles suhtes hea sõna, et räägib teema administreerimisest või korraldamisest. Samas tuleb nentida, et EKSS pakub talituse kolmandaks vasteks „korraldav asutus v. suurema asutuse struktuuriline alljaotus“. Mulle tundub see üldnimetusena natuke kõnekeelne, aga võib-olla enamusele ei tundu.

MN: *International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities*

Rahvusvaheline Navigatsioonimärgistuse Ametkondade Liit ??? (või talituste liit?)

Pärtel: Rahvusvaheline Tuletorniametite Liit ?

Madli: Rahvusvaheline Navigatsioonimärgistuse Talituste Liit ?

III. Jätkasime ÕS 2013 sõnade ülevaatamisega

1) laevaehitus <http://kn.eki.ee/?Q=laevaehitus>

ÕS: **laeva+ehitus**. **Laevaehitus+tehas**, parem **laevatehas**

EKSS: **laeva | ehitus**

laeva(de) ehitamine; laevade ehitamise ja remontimisega tegelev tööstusharu

MN: Laevaehitus – tegevus igat tüüpi aluse ehituseks: sh konstrueerimine, kavandamine ja koostamine.

2) Laevakruvi <http://kn.eki.ee/?Q=laevakruvi>

ÕS: **laeva+kruvi** MER sõukruvi

EKSS: **laeva | kruvi**

MER laeva sõukruvi

MN: Labadega pöörlev seade laeva liikuma panemiseks

Jüri: rummule võrdsete nurkade all radiaalselt kinnitatud kruvipinnaliste labadega laevakäitur - laeva liikumapanevat jõudu tekitav seade.

Termin tiivik siia ei sobi, sest üks paljudest laevakäituritest on ka **tiivikkäitur ehk tiivikratas** ja see tekitab segadust.

Pärtel: EKSS pakub propelleri vasteks „lennukit vm sõidukit edasi viivat veojõudu tekitav pöörlevate labadega seadis“. Lihtsaim variant oleks asendada kruvi seletuse saamiseks EKSS propelleri selgituses väljend „lennukit vm sõidukit“ väljendiga „laeva vm veesõidukit“.

Yrjö: fikseeritud või muudetava sammuga kruvipinnaliste labadega laevakäitur

3) Laevalagi <http://kn.eki.ee/?Q=laevalagi>

ÕS: **laeva+lagi** (*laeva*)tekk

EKSS: **laeva | lagi**

laeva (pea)tekk. Reisijad kogunesid laevalaele.

MN: Parandada selgitus: laeva (pea)tekk. Õige on **laeva (üla)**tekk. Reisijad kogunesid laevalaele.

4) Laevandus <http://kn.eki.ee/?Q=laevandus>

ÕS: **laevandus** <11: -e> *laevasõit*; *laevastu*. Jõe+laevandus, mere+laevandus, purje+laevandus, auru+laevandus, mootor+laevandus, **mudel+laevandus**. Ranna+laevandus *rannasõit*, *kabotaaž*. Laevandus+tegelane, laevandus+organisatsioon *laevastu*

MN: Lisada **semikoolon** sõnanäite „mudel+laevandus“ ette ja tõsta see teiste laevanduste lõppu, et näidata, et tegu on mõnevõrra teise valdkonna sõnaga

Kustutada **laevastu**, kuna seda ei kasutata.

Laevandus: mere- ja jõelustega opereerimine või majandamine

Madli: laevade transpordivahenditena kasutamist hõlmav tegevusala

Tuuli: „Opereerimine“ on selles kontekstis täiesti sobimatu sõna, vt nt siit, miks:

<http://www.eki.ee/dict/ametnik/index.cgi?Q=opereerima&F=M&C06=et>. Soovitan sõna „käitamine“, sel juhul mitte kaasaütlev kääne, vaid omastav: mere- ja jõeluste käitamine ja majandamine.

Pärtel: Laevanduse mõiste võiks siiski sisaldada midagi laiemat, nagu „majandusharu“ või „tegevusala“.

Lihtsalt tegevus on mu arust natuke kitsavõitu. Vrd kalapüük vs kalandus, majandamine vs majandus. EKSSi versioon on nt: laevade kui transpordivahendite kasutamist hõlmav inimtegevuse sfäär.

Laevandus on ka laiem mõiste kui laevasõit e ÕSi esimene vaste.

5) laevapoiss <http://kn.eki.ee/?Q=laevapoiss> JUNG – saksa *junge* - hollandi *jonge*

ÕS: **laeva+p`oiss** (*kes ei ole veel madrus*), *junga*

EKSS: **laeva | poiss**

õpipoiss laeval, junga. Kaptengi oli kunagi laevapoiss olnud.

Margus: Juriidiliselt kuulus meeskonda aga ei vastanud mingitele kvalifikatsiooninõuetele tihti oli alaealine

MN: lisada **ajalooline**

6) Laevastu <http://kn.eki.ee/?Q=laevastu>

ÕS: **laevastu** <1> *laevandusorganisatsioon*

mere+laevastu merelaevandusorganisatsioon

MN: Kustutada **laevastu**, kuna seda ei kasutata.

7) Laevatee <http://kn.eki.ee/?Q=laevatee>

ÕS: **laeva+t`ee** sõiduvesi, laevasõidutee, faarvaater

EKSS: **laeva|tee**

laevasõidutee. Laevateedest eemal asuv saar. Meremärkidega tähistatud saartevaheline laevatee. || jäässe purustatud vaba vee riba. *.. ja tumeda lõhena sinas kaugel kitsas laevatee, hoolega vaba hoitud ning servadel punaste märkidega ära tähendatud. M. Sillaots.

MN: kustutada **sõiduvesi**

Laevatee on laevasõidutee, faarvaater, märgistatud veete

Pärtel: laevateede osakonna nägemust ei õnnestunud veel hankida, aga võimalik, et sealt tuleb ka mõni ettepanek.

8) Laevatekk <http://kn.eki.ee/?Q=laevatekk>

ÕS: **laeva+t`ekk** laevalagi, tekk

EKSS: **laeva|tekk**

laevalagi, tekk

MN: Laevatekk on *laeva korruste vaheline rõhttasapind*

Järgmine korraline koosolek toimub 8. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 111

9.11.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Ants Raud, Tuuli Rehemaa, Tauri Roosipuu, Margus Zahharov, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Kiiret ülevaatamist vajavad terminid:

1. IALA vaste

International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities vasteks pakume

MN: **Rahvusvaheline Navigatsioonimärgistuse Ametkondade Liit.**

2. Kuidas oleks õige nimetada **elektriinseneri**, kes on TTÜ lõpetanud, kuid ilma merekooli ettevalmisuseta? Kuna kõnealune elektriinsener ei ole oma pädevuselt (ja tööülesannetelt?) STCWs nimetatud laevaametikohtade nõuete tasemel, võib teda nimetadagi „maismaaterminiga“ elektriinsener (<http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10477796>), nagu nõukojalt küsija on oma küsimuses teinud.

MN: STCW järgi:

electrotechnical officer (ETO) – elektrimehaanik

electro-technical rating – laevaelektrik

elektriinsener

elektritehnik

3. Reakoosseis.

Madli:

Termin „reakoosseis on“ pärit ajast, kui tehti karmi vahet valgekraade ja sinikraade vahel.

Tänapäeva kaubalaevade väikestes laevaperedes on rangidest hoolimata sageli kõik ühtviisi sinistes tunkedes või teksades ja söövad samas messis.

Täpsustuseks: rootsi „befäl“ on laevaohvitserid, nii et näiteks „sjökapten“ – merekapten – tähistab kaugsõidukapteni diplomit, aga kaptenit laevas tähistab „befälhavare“ ehk otsetõlkes „ohvitseride ülem“. Nn reakoosseis on tõepoolest „manskap“ (meeskond, tiim, sõj. reakoosseis).

Kas ei kõlba „tekimeeskond“ ja „masinameeskond“, mida samuti kasutatakse?

Tauri:

Ka kapten ja tüürimehed kuuluvad tekimeeskonda, nagu ka motoristid ja mehaanikud masinameeskonda.

Pärtel:

Siin <http://ametid.rajaleidja.ee/Laeva-tekimeeskonna-liikmed> ja siin <http://www.kool.ee/?8162> on kellegi nägemus, et ohvitserid ei kuulu tekimeeskonna liikmete hulka. Siin teistsugune ja natuke pikem loetelu krusilaeva näitel <http://www.cruiseshipjob.com/deck.htm>. Võib olla on eestikeeles variandis keegi tähele pannud, et meil on meeskond, mitte department, nagu inglise keeles. Inglise keeles on mingi sõnaraamatu järgi olemas ka *deck crew* ja *deckhands* (<https://et.glosbe.com/et/en/tekimeeskond>). Ka EMSA paistab olevat seisukohal, et tüürimehed ja kapten tekimeeskonda ei kuulu <http://www.emsa.ee/et/liikmed/>. Samas on nad kõik „laeva tehnilise meeskonna“ kui kõikehõlmava üldnimetuse osa.

Yrjö:

Minu arvates on **meeskond** parim vaste „reakoosseisule“. Vaatasin soomlaste variante – nt <http://www.trafi.fi/merenkulku/patevyydet/miehisto>. Sealt leiab ka väljendeid **Kansipäällistö ja Konepäällistö**. Võib-olla siin sobiks laeva **juhtkond**?

Enn Oja:

Vaatasin, kuidas antakse edasi *reakoosseisu* teistes keeltes.

sve-eng: manskap – men; rank and file; crew; mots.: befäl

befäl – command; befälspersoner – officers

ned-deu: manschappen – Mannschaft

ned-eng: manschappen – men; (*bij de marine*) ratings

ees-eng (PSaagpakk): reakoosseis – rank and file

eng (Longman): rank and file – the ordinary members of an organization rather than the leaders

eng-ees (JSilvet): rank and file – sõdurid ja kapralid; reamehed

dan-deu: mandskab – Mannschaft

eng-dan: the rank and file – de menige (og korporalerne); mændene i geledet

rus-ita: рядовой состав – truppa

ita-eng: truppa – troop

eng-ita: the rank and file – la gran massa

ita-deu: truppa – Truppe

rus-fra: рядовой состав – personnel troupe
ees-fra: reakoosseis – les hommes de troupe; simple soldats et gradés
deu-fra (Langenscheidt): Offiziere und Mannschaften – officiers et soldats
rus-esp: рядовой состав – tropa

Nagu selgub, mingit head viidet ehk lihtsat sõna need näited ei paku. Reakoosseisu all mõeldakse sõjaväes ja mereväes reamehi ja lihtmadruseid (rank), lisaks veel nn paela- ja tärnimehi (seersandid, kapralid = file). Selgelt vastandatakse neid ohvitseridega. Tavaelus on astmeti vasteteks siis tööline+tehnik ja insener. Kuigi VA pole otseselt mereväeline asutis, on alluvuskord ikkagi osalt mereväelike. Liiga palju sõltub korralikust tööst. Kuid ohvitseride asemel on juhtkond (ka mitmes astmes nagu laevalgi kapten, tüürimehed, mehhaanikud, varem ka radist ja vist ka arst), reakoosseis on kohmakas. Trupp mulle ei meeldi (pole nagu tsirkus), tähendab ka sõjaväeliselt väge. Kui juhtkond oleks **ülemkond**, siis sobiks alamate jaoks **alamkond**. Mitmes keeles kutsutakse lihtkoosseisu meeskonnaks. Rootslastel on juht isegi befäl – käskija (befalla – käskima). Kui me sobivat lihtsat mõistet reakoosseisu asemele ei leia, tuleb sellega leppida. Mul torgatas pähe paljusid häiriva liitega -stu sõna: rivistu. Saaksime **juhistu** ja **rivistu**. Või kooskõla taodeldes **juhtkond** ja **rivikond** või **lihtkond**. Algul tundub imelik ja on ehk kellelegi ka vastu aga 10 aasta pärast on enesestmõistetav. Või ka juhistu ja reastu (kes ootavad reas kärke). -stu iseenesest tähistab kogumit, mitte ühtainust juhti ega alluvat.

Mairold:

Pakun: reakoosseis - > **teki- ja masinameeskonna liikmed** (teki- ja masinameeskonna alluvad?). Kui räägime **tekimeeskonna liikmetest**, siis keegi oma mõtteis ei arva sinna hulka kaptenit ega tüürimehi. Kui omavahel suheldes ütleme **masinameeskonna liikmed**, siis pigem mõtleme motoristidest, elektrikest, keevitajatest (*fitter*) jt kui vanemmehaanikutest. Kui laevas räägitakse tekimeeskonnast, siis mõeldakse ikka meeskonna tavaliikmeid (sest vanemtüürimees on eelkõige juhtkonna liige, isegi kui on tekitöodes rakkes ja lõunatab tekimeeskonnaga ühes messis). Masinameeskonda nimetatakse vahel ka tehniliseks personaliks (nagu on eraldi „grupp“ teenindav personal), mis koosneb mehaanikutest ja nende alluvatest (masinameeskonna tavaliikmetest). Juhendeid koostades kasutame kõigi kohta laevapersonal (vs kaldapersonal) ja laevapersonal jaguneb laevapere liikmeteks. Sõnapaari „laeva juhtkond“/ „juhtkonna liikmed“ ei kasutagi (kapten, vanemtüürimees ja vanemmehaanik on juhendites vajadusel eraldi esile toodud) ja sellest „juhtkonna“ vältimisest tulenevalt ei ole kasutanud ka sõna reakoosseis. Lisaks MSR-is „liige“: <http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=liige&F=M&C06=et>

MN: Laevapere koosneb juhtkonnast ja meeskonnast. Reakoosseisule paremat vastet ei ole, kuid soovime seda võimalikult vähe kasutada (sõjanduse termin).

4. Häda-, kiir- ja ohutussignaalid. Need on signaalid, millele järgneb teade:

MAYDAY – **hädasignaal** (sellele järgneb hädasõnum/hädateade - *distress message*)
PAN-PAN – **kiirsignaal** (järgneb kiirsõnum/kiirteade - *urgent message*)
SECURITÉ – **ohutussignaal** (järgneb ohutussõnum/ohutusteade - *safety message*)

MN: soovib hädasignaalide tõlkimisega seondult sõnaosasid „sund“ ja „vajadus“ vältida.

Lähtusime väljaandest „IMO mereside standardväljendid“, TTÜ tõlge Tallinn 2015.

5. Opereerima

Arutasime terminit „opereerima“ laevanduse kontekstis. Nt lause: Laeva jääb opereerima Saaremaa Laevakompanii. Nõukoja liikmed ei ole nõus asendama oskussõna „opereerima“ sõnaga „käitama, käigus hoidma“.

II. Jätkasime ÕS-i sõnade ülevaatamist.

• laevatrepp

ÕS: **laeva+tr`epp** trapp

EKSS: **laevaltrepp**

laevalt kaile ulatuv allalastav trepp, trapp. Laevatrepp on alla lastud, üles tõmmatud.

Madli: „laevatrepi“ pealt suunatakse „trapi“ peale, millest tuleks üldse loobuda

Margus: Siiani trapp ainus võimalus – kui trepp siis miks mitte käsipuudega redel.

MN: Eraldi märksõna laevatrepp ÕS-ist välja

• Laevatuli <http://kn.eki.ee/?Q=laevatuli>

ÕS: **laeva+tuli** hrl mitm: laeva(de)lt paistvad tuled; MER ~~märgutuled~~ **navigatsioonituled** laeval

EKSS: **laevaltuled** pl

MER laeva asukohta, liikumissuunda, tegevust v. olukorda märkivad rahvusvaheliste eeskirjadega kindlaks määratud tuled, mis öösel v. halva nähtavuse ajal peavad laeval põlema

Margus: Juriidiline termin – navigatsiooniline tuli

Märgutuled laevas tähendab aga avariilukorras signaalide – märgutulede kasutamist

MN: Sõna „märgutuled“ asendada sõnaga „**navigatsioonituled**“.

• laevkond <http://kn.eki.ee/?Q=laevkond>

ÕS: **laevk`ond** <22i: -konna, -k`onda> laevatäis (madruseid, mehi) –

MN: TÄPSUSTAMIST VAJAV aj termin. Häirib sõna „laevatäis“.

• laevnik <http://kn.eki.ee/?Q=laevnik>

ÕS: **laevn`ik** <25: -niku, -n`ikku> ~~kipper~~; laevamees, meresõitja

EKSS: **laevnik** <-niku, -nikku 30> <s>

laevamees, meremees, meresõitja. Muistsed laevnikud. *Ma nagu laevnik, kellel torm on / rebind purjed, lõhkund raad .. J. Sütiste.

MN: Kustutada sõna „**kipper**“.

• liin

<http://kn.eki.ee/?Q=liin>

ÕS: **liin** <22e: liini, l`iini> (ka pikkusmõõt); MER *peenike nõör*. Tegutseb mitmes liinis (mitmel alal). Tal on oma liin *tal on iseseisev tegevussuund v -viis*. Sõidab Tallinna-Pärnu liini (III v) vliinil. Pataljon saadeti liinile vmo (*rindele*). Bussi+liin, lennu+liin, linna+liin, lähi+liin, kaug+liin, ring+liin. Kaitse+liin sõj, SPORT. Ees+liin = tule+liin. *Jahil*: aju+liin, küti+liin. Juhtme+liinid: elektri+liin, telefoni+liin. TEHN: automaat+liin, voolu+liin, pakke+liin. **Logi+liin** MER *loginõör*. Mees+liin, nais+liin (*suguluses*); tegevus+liin (*nt romaanis*). PÖLLUM: aretus+liin; liin+aretus. Liini+lend, liini+lennuk, liini+rong, liini+vedu, liini+tööline (*raudteel, sides jm*). EL: liini+lüliti, liini+pinge, liini+trafo. Liinide+vaheline aretus PÖLLUM

Madli: kustutada logi+liin *loginõör*, asendada **Viske+liin** MER *raskusega nõör*

MN: (käsilogi kasutatakse harva).

Järgmine korraline koosolek toimub 6. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 112

13.12.2016

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Aasta viimasel koosolekul saime Veeteede Ametilt kingiks Roman Matkiewicz'i joonistustega seinakalendri ja raamatu „Jäämurdja Suur Tõll“.

II. Vaatasime veelkord üle termini „liinimeeter“.

MKM on saarte liiniliikluse lepingutes defineerinud sõna „liinimeeter“ kaheruutmeetrise pindalaühikuna. Teisalt on MKM merekeele nõukoja päringule vastanud, et „liinimeeter“ on laevade autoteki mõõduna kasutatava „rajameetri“ sünonüüm.

„Liinimeetri“ kasutus näiteks lepingus TS Laevadega:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/112122014007> p. II 4:

Ministeerium tellib Vedajalt lisareisi juhul, kui sadamas on ootel rohkem kui 100 liinimeetrit sõidukeid ... Liinimeeter on maa-ala pikkusega üks (1) meeter ja laiusega kaks (2) meetrit.

Reederitelt küsides ei ole veel õnnestunud leida laevu, millel isegi sõiduautode sõidurada oleks kõigest 2 m laiune, kõik on laiemad. Veel laiemad on busside ja veoautode sõidurajad, mistõttu võib lihtsustatult öelda, et rajameeter on nii lai kui vaja, aga mitte ühelgi juhul 2 m lai. Kui arvestada, et näiteks bussid on 12 m pikad ja 2,5-2,6 m laiad, siis isegi sadamas ei näe sellise „liinimeetri“ kasutamise võimalust, kui just busse pikuti pooleks ei lõigata või bussi pikkust kahekordselt arvesse ei võeta.

Merekeele nõukoda on seisukohal, et MKMi määratlus 2 m laiuse „liinimeetri“ kohta on ekslik. Vormilt ja sisult õige on merekeele nõukoja soovitatud termin „rajameeter“ ning selle määratlus Merevikis: <http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Rajameeter>

Rajameeter on 1 meetri pikkune lõik normikohast laeva autotekil märgistatud sõidurada.

MN otsus: „Liinimeeter“ ja „rajameeter“ ei ole sünonüümid.

Tuleb teha ettepanek MKMile kõrvaldada dokumentidest sisult ja vormilt vale termin.

III. Jätkasime ÕS-i sõnadega:

1. liinilaev <http://kn.eki.ee/?Q=liinilaev>

liini+I`aev liini sõitev laev; **sõj** (suur lahingulaev)

MN: **liini+I`aev** liini sõitev laev; sõj täispurjestusega sõjalaev 17.-19. sajandi paiku

2. lahingulaev <http://kn.eki.ee/?Q=lahingulaev>

ÕS: **lahingu+l`aev** sõj lahingualus, võitluslaev, st milline tahes lahingupidamiseks vm võitluseks määratud sõjalaev; väljaspool sõjandust ka mõnede hiidsõjalaevade (XX sajandi liinilaevade) nimetus

MN: **lahingu+l`aev** sõj suure tulejõuga sõjalaev 20. sajandil

3.drednoot <http://kn.eki.ee/?Q=drednoot>

ÕS: **dredn`oot** <22e: -noodi, -n`ooti> sõj, aj (suur lahingulaev)

MN: **dredn`oot** <22e: -noodi, -n`ooti> sõj, aj lahingulaev

4.lodi <http://kn.eki.ee/?Q=lodi>

lodi <24e: lodja, l`otja; l`otje ja l`otjasid> (~~praam, pargas~~). Lodja+mees, lodja+vedaja

MN: **lodi** <24e: lodja, l`otja; l`otje ja l`otjasid> (*lamedapõhjaline sisevete paat; aj mahukas sisevete kaubalaev*). Lodja+mees

5.madrus – <http://kn.eki.ee/?Q=madrus>

adra+madrus HALV maamees, maarott, mullatuhnija (meremeeste keeles)

madrus <9: -e>. ~~Tüüri~~rooli+madrus, vahi+madrus, vanem+madrus. Madruse+krae, madruse+müts <-mütsi>, madruse+särk

MN:

- lisada MER mäрге
- „tüüri+madrus“ asendada „rooli+madrus“
- kustutada: **trepimadrus** trepivahis olev madrus laeva sadamas seismise ajal

6.masin – <http://kn.eki.ee/?Q=masin>

MN: lisada MER ja pea+masin, abi+masin; masina+ruum

7.merekindlus <http://kn.eki.ee/?Q=merekindlus>

mere+k`indlus *laeva* vastupidavus merel; kaitserajatis ~~rannal~~ *rannikul* v saarel. Purjelaeva merekindlus. Kroonlinna merekindlus

MN: Näitelauses asendada sõna „rannal“ sõnaga „rannikul“ ja „purjekas“ sõnaga „purjelaev“.

mere+k`indlus *laeva* vastupidavus merel; kaitserajatis *rannikul* v saarel. Purjelaeva merekindlus. Kroonlinna merekindlus

8.mereklaar <http://kn.eki.ee/?Q=mereklaar>

mere+kl`aar ~~ARGI~~ MER mereleminekuvalmis. Laev on ~~vaja~~-mereklaar ~~iks~~-saada

MN: kustutada „ARGI“, lisada „MER“ ja parandada näitelause. **mere+kl`aar**

MER mereleminekuvalmis. Laev on mereklaar

9.merelaevandus <http://kn.eki.ee/?Q=merelaevandus>

mere+laevandus laevandusharu; merelaevastu

10.merelaevastu <http://kn.eki.ee/?Q=merelaevastu>

mere+laevastu merelaevandusorganisatsioon

MN: „merelaevandus“ ja „merelaevastu“ ÕS-ist välja jätta, sest „laevandus“ ja „laevastu“ on olemas, ning pole põhjust liitsõna eraldi märksõnana esitada.

Häid jõulupühi, rõõmsat aastavahetust ja edukat uut aastat!

Järgmine korraline koosolek toimub 10. jaanuaril 2017.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 113

10.01.2017

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Madli Vitismann kommenteeris meediast kuulnud uudist „Megastarist“.

Et vältida sõna „kiirlaev“ vales kohas, võiks ehk kaaluda sõna „shuttle“ eestikeelse tähenduse kasutamist. Selle kaubamärgiga tahetakse eristada transporditeenust, mis viib suhteliselt kiiresti punktist A punkti B, seepärast võiks sobida „süstik“ – süstiklaev, süstikliin jms.

Silveti sõnaraamatus: shuttle on süstik, shuttle train on Ameerikas edasi-tagasi liikuvad (lühiliini) rongid. Kümnekond aastat tagasi kohtasin sageli väljendit „shuttle tanker“, mis tähendas leiukohast avamerel seisvale suurele tankerile lasti toovaid väiksemaid tankereid. Kuid need ei olnud väikesed, need tankerid võtsid peale umbes 50 000 t. Hiljuti kohtasin Sjöfartstidningenis „süstiklaeva“, kui kirjeldati väiksemat reisilaeva, mis sõidab Göteborgis edasi-tagasi ühest piirkonnast teise.

Illustrated Oxford pakub ühe tähendusena: a tram, bus etc. , going to and fro over a short route continuously. Oxfordi „Dictionary of Current English“ pakub „shuttle“ ühe tähendusena veel konkreetsemalt: train, bus, etc. used in a shuttle service. Shuttle service on sealsamas: transport service operating to and fro over a short route.

MN:

1)Teha ettepanek kasutada terminit „kiirlaev“ ainult konventsioonikohases tähenduses (vt MSOS § 2 <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122010063>)

2)Merekeele nõukoda soovib kasutada tehniliste omaduste väljendamiseks termineid „kiire parvlaev“ või „kiire laev“ ning tööpõhimõtte selgitamiseks süstiklaeva terminit kaubamärgi Tallink Shuttle tõlkena.

II. Mõrvar- ja mõrtsuklained. Mereteaduses on tähtis mõiste „freak wave“, millel pole eestikeelset vastet. 2010. aasta kevadel ([teokiri nr 54](#)) rääkisime kiirlaevade tekitatud lainetest. Mõrtsuklaine ja kiirlaevalaine vahel on põhimõtteline erinevus nii nende nähtuste tekkimises, dünaamikas kui ka nähtumuses.

Mõrtsuklaine on ennekõike selline laine lainetaval merel, mis on märksa kõrgem oma naabritest. Oluline ei ole lainete füüsiline kõrgus, vaid see, et nad on antud lainetuse tingimuste puhul

ootamatult kõrged – kõrgemad, kui võiks arvata lainekõrguste jaotust kirjeldavate klassikaliste hinnangute alusel.

Inglise teaduskeeles on sellel kaks sünonüümi: freak wave ja rogue wave.

Pärtel K:

<http://www.thefreedictionary.com/rogue>: **rogue** adj.

1. **Vicious and solitary**. Used of an animal, especially an elephant.

2. **Large, destructive, and anomalous** or unpredictable: rogue tornado.

3. Operating outside normal or desirable controls: "How could a single rogue trader bring down an otherwise profitable and well-regarded institution?" (Saul Hansell).

Silvet: *arh.* hulkur, hulkurloom (karjast **lahus elav kardetav** metsloom) *näit.* hulkurelevant);

perutav (või tõrkuv) ratsahobune

Neist tuletatult veel üks võimalik variant – **hulkurlaine**. Kuigi sõna „hulkur“ ei sisalda eesti keeles väga otseselt ohtlikkuse momenti, mis ingliskeelses mõistes vist sees on.

Ja veel üks Silvetist inspireeritud üsna ladus ja lühike leiutis – **peru(∼tav)laine**. Laine, mis muidu enam-vähem ühtlases lainetuses järsku perutama hakkab ja „tagant üles viskab“.

Enn O:

Uuris sinu sellele lainele vasteid eri keeltes. Eks pakkuda saa paljugi: HIIDLaine, HIIGELlaine, JUBElaine, PÜSTlaine (kuid see näitab ainult liiki), PÕNTSlaine, SURMALaine. LÖÖKLaine on kasutusel teises tähenduses. Kuid mulle hakkas meeldima ÕUDlaine.

Vello M:

Head kolleegid, mulle tundub et terminites **mõrtsuklaine** ja **õudlaine** on natuke palju müstikat ja surmaähvardust, nagu Mairold juba varem ära märkis. Terminid **hulkurlaine** ja **perulaine** ei kätke eneses vähimatki ohtu, hoiatust või ohutunnet. Ehk on nii üht kui teist parajal määral terminis **kõrglaine**?

Peedu K:

Laine kõrgust (*the Draupner wave* - 25,9m, 1.01. 95) arvesse võttes võiks see olla „hiidlaine“. Kui see sinu laevale peale vajub, siis jääb ka „õudlainest“ väheks, et emotsiooni edasi anda. Laevakere järelvõbin tundub kehtvat paar minutit. Mastide järgi on see hästi näha.

MN pakutud variandid: murdjalaine, hiidlaine, vārdlaine, õudlaine, kõrglaine, hulkurlaine.

III. Mõned kalapüügiterminid.

1. harvesting machine – gear used to extract fish from the water by direct pumping or forced sifting
– püügivahend kala otsepumpamise või konkstransportööriga haakimisega kalaparvest

1) kalapump – kalapüük pumba või püsttransportööriga

2) kalaammuti, kalakorjemasin

2. ghost fishing – kummituspüük, uitvõrgupüük

3. number-at-size – mõõduskala,

4. catch-at-size – mõõduskala loomus

5. catch at age – püügieas loomus

IV. Jätkasime ÕS-i sõnadega:

merendus <http://kn.eki.ee/?Q=merendus>

merendus <11: -e> meresõitu ja -vedu hõlmav majandusharu

MN: asendada selgitus: *merega seotud tegevuste valdkond*.

Järgmine korraline koosolek toimub 14. veebruaril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 114

14.02.2017

Tallinna Keskraamatukogu, Estonia pst 8

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehemaa, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Koosolekut alustasime leinaseisakuga meie pikaage se liikme kaugsõidukapten Roland Leiti mälestuseks, kes lahkus meie hulgast 27. jaanuaril 2017. aastal. **Roland Leit** oli ka merekeele nõukoja asutajaliige ja 40 aastat aktiivne mereterminite korrastaja.

II. Merekeele nõukojaga liitusid Veeteede Ameti spetsialistid: inglise filoloog Annika Naame ja laevaõnnetustega tegelev kapten Peep Kaurla. Rääkisime veelkord parvlaevadest ja selgitasime, miks ei ole vaja lisada sõna „reisi“. Parvlaev on autotekiga liinireisilaev, nii et „reisiparvlaev“ oleks siis reisi-reisilaev. Et kaubaparvlaevu pole olemas, pole ka sõnale „parvlaev“ vaja täiendsõna „reisi-“.

Tutvustasime ka Merevikit ja julgustasime seda kasutama, sest sealsed artiklid on kirjutanud asjatundjad ja suurem osa on läbi arutatud ka nõukoja koosolekutel.

III. Baltic Workboats saatis 8. veebruaril välja pressiteate:

„Eesti laevafirma Baltic Workboats soovib Tallinna Lahesuu sadamasse rajatud **disainikeskuse** meeskonda üle kahe korra suurendada. Praegusele kaheteistkümnele **projekteerijale** soovitakse Eestist ja välismaalt juurde värvata veel vähemalt paarkümmend spetsialisti. **Insenere** planeeritakse värvata mitte ainult Eestist vaid ka riigist väljastpoolt. Baltic Workboatsi juhatuse esimees Margus Vanaselja loodab, et ettevõtte disainikeskuse laienemine pakub huvi eeskätt välismaal töötavatele Eesti **disaineritele**. **Disainikeskus** rajati Lahesuu sadamasse Tallinnas ja **projekteerimisosakond** Nasvale.“

Vahepealses tekstis oli veelkord juttu, kuidas nad motiveerivad oma **disainereid**: iga **projekteerijal** on võimalik osaleda laeva **projekteerimises** algusest lõpuni. Niisugune segadus ärgitas küsima, mis disainerid seal õieti on (disainierialasid õpetatakse kunstiakadeemias). Joel Rang BWB turundus- osakonnast, kes selle pressiteate tegi, selgitas nii, et disainikeskus projekteerib terve laeva ning projekteerimisosakond teeb väiksemaid või üksikasjalikumaid tööjooniseid.

MN: Balti Workboatsil nimetus „disainikeskus“ asendada sõnaga „**projekteerimiskeskus**“ ja nimetus „projekteerimisosakond“ asendada sõnaga „**konstrueerimisosakond**“.

naval architect – **laevakonstruktor**

IV. Jätkasime ÕS-i sõnadega:

1. mereselg <http://kn.eki.ee/?Q=mereselg>

mere+s`el'g avameri

2. mess 2 <http://kn.eki.ee/?Q=mess>

**m`es's 2.** <22e: messi, m`essi> laeva juhtkonna söögiruum

MN: laevapere söögiruum

3. mootor – <http://kn.eki.ee/?Q=mootor>

mootor+jaht, mootor+purjekas.

4. mootorlaev – <http://kn.eki.ee/?Q=mootorlaev>

MN: lisada **MER** märgend

5. mootorpaat <http://kn.eki.ee/?Q=mootorpaat>

m`ootor+p`aat' (liigub mootori jõul)

6. motorist <http://kn.eki.ee/?Q=motorist>

**motor`ist** <22e: -risti, -r`isti> mootoritööline. ~~Külmutusseadmete motorist~~

MN: mootoreid hooldav spetsialist. Laeva-, vanem-, vahimotorist

7. pakk 3 – <http://kn.eki.ee/?Q=pakk>

**p`akk 3.** <22e: paki, p`akki> laeva vööri kõrgem osa

MN: lisada **MER** märgend

8. pootsman <http://kn.eki.ee/?Q=pootsman>

p`ootsman <2e: -i, -it> MER laevatööde juhataja

MN: laevatööde juhataja **tekil**

9. praht 2 <http://kn.eki.ee/?Q=praht>

**pr`aht 2.** <22e: prahi, pr`ahti> MAJ ~~(laeval) veetav kaup, last.~~ Prahi+kiri

= prahi+leping, prahi+raha mereveotasu, prahi+võtja (laevaomanik)

MN: praht on nii last kui veotasu. **MER Laeval veetav last; veotasu**

10. prahtima <http://kn.eki.ee/?Q=prahtima>

**pr`ahtima** <28: pr`ahtida, prahin> MER laeva rentima, mereveolepingut sõlmima. Prahtija

(lastiomanik). Prahtimine = prahing

11. puksiiri (III välde) – <http://kn.eki.ee/?Q=puksiiri>

puks`iiri pukseeritavaks, sleppi, **puksiiris**. Traktor võttis veoauto puksiiri, auto veeti puksiiris kohale. Käib ringi, sõbranna puksiiris ÜLEK (kaasas).

MN: Lisada **MER** ja näitelause. **Pukser võttis praami puksiiri.**

12. puri <http://kn.eki.ee/?Q=puri>

m`arss+puri MER (marssraa küljes)

MN: MER **nelinurkne puri** marssraa küljes

13. **pr`aam+puri** MER ~~masti-raapuri~~ praamtengi all

MN: Asendada selgitus: MER **nelinurkne puri praamraa küljes**

14. **puri** <24: purje, p`urje; p`urjesid>. Laeva **purjeka** puri. Kolmnurkne puri = kolmnurk+puri. Purjed on heisatud v üles tõmmatud, laev on purjes, pooles v täies purjes, täis+purjes, täis+purjede all. Töö käib täies purjes ÜLEK (täie hooga). Õie puri, tiivad ja laevuke BOT (liblikõiel). Ees+puri, kahvel+puri, raa+puri. Purje+jaht, purje+lina, purje+meister, purje+niit<-niidi>, purje+nõel, purje+nöör, purje+paat, purje+pind <-pinna>, purje+raa

raa, purje+peel *peel*, purje+regatt.

MN: **Kustutada** selgitusest sõna „purjeka“

15. purjekas <http://kn.eki.ee/?Q=purjekas>

purjekas <2: -ka, -kat>, **purje**+l^a**aev**. Abimootoriga purjekas = mootor+purjekas. Raa+purjekas, rannasõidu+purjekas, spordi+purjekas, jää+purjekas. Purjelaevandus *aj*

MN: Lisada **MER** ja *aj*

16. purjestus <http://kn.eki.ee/?Q=purjestus>

purjestus <11: -e> *purjede kogum, mida purjekas võib korraga kanda*. Kahvel+purjestus, raa+purjestus

MN: Lisada **MER** ja uus selgitus: Peelte ja purjede paiknemise viis purjelaeval. Purjestus määrab laevatuubi.

17. purjetaja

<http://kn.eki.ee/?Q=purjetaja>

purjetaja <1> ka: *purjesportlane*. Jää+purjetaja

MN: Lisada **MER**

18. purjetamine <http://kn.eki.ee/?Q=purjetamine>

purjetamine <12: -mise>, **purjetus** <11: -e>. Avamere+purjetamine, ümbermaailma+purjetamine, jää+purjetamine v jää+purjetus. Purjetamis+võistlused *purjespordivõistlused*

MN: Lisada **MER**

Pärast koosolekut kuulasime sõbrapäevaklassikat meeshäälele ja klaverile. Merekeele nõukojale andis eksklusiivkontserdi bariton Harald Weiler, klaveril Anneli Merelaid. Kaastegev oli ka rahvusvaheliste konkursside laureaat pianist Kirill Lissijenko. Suur tänu meeleoluka kontserdi eest!

Järgmine korraline koosolek toimub 21. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 115

21.03.2017

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Heino Punab, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Meremessi avapäeval, 17. märtsil, tutvustasid Uno Laur, Tarmo Kõuts ja Jüri Lember vastloodud Kapten Uno Lauri Merekultuuri Sihtasutust. Uus sihtasutus koondab Eesti väarikaid merendusorganisatsioone ja soovib igakülselt olla alla panna merekultuuri kui meie rahvuskultuuri ühe olulise osa järjepidevuse kindlustamisele. Uno Laur rääkis nõukoja liikmetele oma plaanidest.

Pärast sihtasutuse moodustamist külastasime Veeteede Ameti boksi ja tegime fotojäädvustuse hiigelsuurel merekaardil. Pildile on jäänud Tarmo Kõuts ja merekeele nõukoja liikmed Pärtel Keskküla, Peedu Kass, Malle Hunt, Uno Laur ja Madli Vitismann. Foto: Priit Põiklik

II. Vaatasime üle Euroopa Liidu mitmekeelsesesse terminibaasi IATE <http://iate.europa.eu>.
lisatavate kalandusterminite eestikeelsed vasted.

1.**ring net** – type of surrounding net which is a hybrid between a purse seine and a lampara net: rings at the lower edge of the net allow a purse line to be used to close it under the fish (like on a purse seine), the leadline is shorter than the floatline giving the net a spoon-shape and a central bunt with smaller mesh concentrates the capture as the two wings are hauled together (like a lampara net).

MN: **ringnoot** – haardnooda tüüpi hübriid, kukkur- ja lampara nooda vahel: rõngad alumisel äärel võimaldavad kasutada kokkuveotrossi, et noot kala all sulgeda; ülemisest lühem alumine selis annab noodale lusika kuju ja väiksema silmaga noodapära koondab tiibade üheaegsel hiivamisel loomuse nooda keskosas.

2.**dip net** – net attached to the end of a long pole, used to catch Fish.

MN: **kahv** – varrega võrle kinnitatud võrkpott, millega ammutatakse paadist ja püünistest kalu.

3.**separator trawl** – trawl divided horizontally by a tight panel of netting into upper and lower sections funnelling into separate codends.

Pakuti variante: eraldustraal, eraldav traal, eraldajatraal.

Tuuli Rehema: eraldustraal

Enn Oja: Kui mingil mõistel on omadussõnaline täiend, siis täiendatav on ise tervik, täiend vaid täpsustab. Eraldavast traalist jääb mulje, et on traal, mis midagi millest eraldab. Jutt on aga traalist, mille sees on eraldi. Eraldab seega traali sisemus, mitte traal ise.

Eraldustraal on juba olemusele vastavam. Võib olla ka **eraldiga traal**.

MN: **eraldustraal** – pingul rõhtsa võrgulinapaneeliga ülemiseks ja alumiseks osaks jaotatud traalnoot, loomuse suunamiseks eraldi traalipäradesse, eri liikide sorteerimise eesmärgil.

4. **falling gear** – gear which is thrown down on the fish or other animals to be caught.

Enn Oja: heitepüünis/langpüünis. Jutt on sellisest püünisest, mis kujutab endast väikest võrku, mis visatakse madalasse vette. Kui kalad peale ujuvad, siis tõmmatakse võrk järsult üles ja osa kaladest jääb sisse. Sellist püüki oli sageli näha Aafrika sadamates. Seega see algul heidetakse, siis lastakse pisut kala koguda ja tõmmatakse lõpuks välja.

MN: **langpüünis** – püügivahend, mis vette heidetult katab selle alla jääva saagi.

5. **Torquette** – piece of netting fixed inside the rear of a trawl's codend, designed to improve the effectiveness of the codline when closing the codend.

Peedu Kass: noodapära särgisaba? – särgisaba esiserv kinnitatakse noodapära tagant viienda silmarea külge ja ei tohi tahapoole ulatuda rohkem kui 1 m noodapära tagumisest äärest.

Enn Oja: võruvõrk. See on ümber traalikoti nagu võrgust võru.

MN: **noodapära särgisaba** – traalipära lõpuosa sisemusse kinnitatud võrgulinatükk traalikoti tihedaks sulgemiseks.

6. **squid jig** – small piece of lead of oval shape with a number of radially arranged fishhooks curving upwards.

Peedu Kass: kalmaarisikuti lant? – väike ovaalne tinatükk hulga radiaalselt sobitatud õngekonksudega, teravikkudega ülespoole.

Enn Oja: kalmaarisikuti. Kirjelduse järgi nagu Peipsil kasutatavad sikutid jääalusel püügil. Lisaks: <http://www.afma.gov.au/wp-content/uploads/2014/03/Squid-Jig-924x650.jpg> On näha, kuidas neid sikuteid aeg-ajalt sikutatakse.

MN: **kalmaarisikuti** – radiaalselt paigutatud ja ülespoole pööratud konksudega väike ovaalne pliiraskus.

7. **knotless netting** – netting which is composed of meshes of four sides of approximately equal length in which the corners of the meshes are formed by the interweaving of the twines of two adjacent sides of the mesh.

Peedu Kass: sõlmetu? (sõlmedeta) võrgulina – võrgulina, mis on kootud enam-vähem võrdkulgsetest silmadest, mille nurgad on sõlmedeta ja tekitatud külgnivate niitide keerdu läbipõimimisega.

Enn Oja: sõlmetu võrgulina See võib olla küll, ehkki mingi sõlme see sidum ikkagi moodustab.

MN: **sõlmedeta võrgulina** – enam-vähem võrdkulgsete silmadega võrgulina, mille silmade nurgad on moodustatud külgnivate niitide keerdu läbipõimimisega.

8.**ground gear** – device attached to the footrope, intended to reduce damage to the net and to enable the net to move over seabed obstacles.

Pärtel Keskküla: kalapüügitehnika raamatust paistab, nagu võiks see olla raskusselis. Paljudes tekstides nimetatakse seda ka grunttropiks. Lisaks võimalikule välja pakutavale uudissõnale tuleks ka praktikas kasutatavad variandid ära nimetada. Vajadusel eelistuse järjekorras.

Ground geari puhul oli arutelu järgmine:

- tegu on (alumise) selise kaitsega, mitte täiendava selisega (kaitseselis)
- grunttropp on praktikas kõvasti juurdunud ja seetõttu ei oleks õige seda ignoreerida
- krunttroppi pakuti eestindatud tuletusena võõrapärasemast grunttropist.

Enn Oja: raskusselis. See on põhjatraali alaselise raskendamiseks ja ühtlasi kaitseks, et libiseda kinnijäämatult mööda põhja.

MN: **selisekaitse, grunttropp, krunttropp** – merepõhjas asuvate takistuste ületamiseks või neist saadavate kahjustuste vähendamiseks piki põhjatraali alumist selist kinnitatud raskus(ed).

9.**Dropline** – commercial fishing device, consisting of a long fishing line set vertically down into the water, with a series of fishing hooks attached to snoods.

Enn Oja: jadaõngeliin – ujuvliin, millelt ripuvad alla õngekonksud.

Peedu Kass: pakuks lang-õngejada, kuna liin on püstne. See aitaks eristada ka 'longlinerist', millel õngejada on rõhtne.

MN: **rippõngejada** – püstine õngeliin, millele on lipsudega kinnitatud konksud.

10.**archival tag** – small device attached to marine animals, storing on a computer chip data on internal and external variables (such as body and water temperature, depth of water, light levels etc.)

Pärtel Keskküla: Kalamärgiseid on nii mitu liiki ja mingit moodi "teabemärgised" on nad kõik. Oleks vaja neid kuidagi selgelt üksteisest eristada.

http://www.hafro.is/catag/greference/chapter5_final_may99.html. Archival tag tegeleb, erinevalt andmete näitamise või saatmisega tegelevatest märgistest, andmete kogumisega/salvestamisega.

Enn Oja: salvestusmärgis. Kala küljes või sees, annab kala veekeskkonnas mitmekülgset teavet. Eristada tuleb seda teisest, GPS-iga ühendatud märgisest, mis annab jooksvat teavet jälgitavasse raali.

MN: **salvestusmärgis** – kala külge või sisse paigutatav märgis, mis salvestab teavet ümbritseva veekeskkonna kohta (kala keha- ja veetemperatuur, sügavus, valgustingimused jmt).

11. asymptotic length – mean length the fish of a given stock would reach if they were to grow for an infinitely long period.

Enn Oja: **eeldatav täispikkus**. Eeldatav selletõttu, et see ajas ja kohas muutub. Tegemist on kõvera puutejoonega, et joonisel andmeid näitlikustada. See pole püünis ega asi, vaid joonis! Ehk hoopis **joonisarvutuslik pikkus**?

Pärtel Keskküla: Asümptoot on matemaatiline mõiste, mida matemaatikas ka eesti keeles sellisena kasutatakse. Asymptotic length viitab ilmselgelt otseselt sellele mõistele. Kuna matemaatikas on ka eesti keeles see mõiste kasutusel sellisena, ei oleks mõttekas sellega otseselt seotud pikkuse jaoks mingi uus sõna leiutada. Kaoks seos mõistega matemaatikast, millele see otseselt viitama peaks. Aga kui tahta mingit eestikeelset alternatiivi, siis minu arust on senistest sisuliselt lähim ja enamvähem lühike vaste "**keskmine piirpikkus**" (pikkus, millele parve kalade keskmine pikkus läheneb, aga milleni kunagi ei jõuta). Selle pikkuse täitumist ei saa juba definitsiooni kohaselt eeldada. Täispikkus on juba mujal kasutusel ning ei räägi keskmisest ega eriti hästi ka ülempiirist vms, mida definitsioonis nimetatakse. Seetõttu ei ole eeldatav täispikkus minu arust hästi põhjendatud variant.

MN: **asümptootiline pikkus (keskmine piirpikkus)** – kalade teoreetiline keskmine pikkus vaadeldavas kalaparves tingimusel, et nende kasvuaeg on piiramatult.

Enn Oja: Vaatasin, kuidas kreeklased selle asümptoodiga elavad, ehkki neil omal ajal polnud sellest aimugi.

σύμπτωση [s'imptosi] / **σύμπτωσις** [s'imptosis] - kokkulangevus/ühtelangevus, koosneb συν+πτωσις - koos/kokku+langemine/langus.

Kuna kreekas tähistab eesliide **α-** tavaliselt eitust (nt asümmeetiline), siis kokku tähistab **ασύμπτωτος** [as'imptotos], vanasti oleks seda hääldatud [as'ümptootos] - mittekokkulangev/ühildumatu.

Sellega väljendataksegi 2 lõpmatult lähenevat ent mitte ühilduvat joont (puutuja nimetus on tinglik ega ole samane aritmeetilise puutujaga kõvera suhtes), loogiliselt on selge, et üks peab olema kõverjoon, muidu kaks sirgjoont kas kulgeks lõpmatusse rööbiti või peagi lõikuks.

Omakeelsed islandlased kasutavad asümptoodi kohta vasteid:

aðfella - að suunas/poole + fella langema

ósnertill - ó mitte/ei + snertill puutuja

Kas meile aga meeldiks otsetõlkeline "arusaadav" vaste **mittekokkulangev pikkus**? Mida see meile ütleks asja olemuse kohta? Pea samavähe kui asümptootiline pikkus.

Kuid see iseloomustab ainult jooni ja meie juhul joonist, mitte aga kalagaseotu olemust. Meil jääbki ülesandeks valida, kas lähtume joonisest ja jääme selle juurde või püüame lahti seletada joonisega väljendatavat.

Ise arvan, et see mõiste (asümptoot) on sisse toodud üldsegi mitte selle joone pärast, vaid

muutuva suhte väljendamiseks, mis joonisel kujutatuna on tõesti lõpmatult kuskile kasvava sarnane. Et ta ei puutu millegagi kokku, siis on tegu ühtlaselt kasvava joonega. Kuid inimene saab ka jooniselt mingi tõepärase ühe telje andme järgi leida teiselt teljelt teise suuruse, meie juhul tõenäolise kala pikkuse, kusjuures suure hulga korral üsna tõepärase ehk väikese suhtelise veaga. Seega me tõesti näeme ette, oletame või eeldame. Posimisega tegemist aga pole.

Asümptootiline pikkus aga ütleb samapalju/samavähe nagu **lineaarne laius**, **logaritmiline kaal**, **eksponentsiaalne vanus** jmt.

Muidugi on kergeim lahend igale võõrmõistele anda samakujuline vaste, et keda huvitab, otsigu ise.

Võõrmõistete kaitseks aga niipalju, et eesti keeles on küllaltki raske lühikest pädevat vastet leida. Juba käänete tõttu, mis nõuavad ise täpsust. Vastuolu esineb ka liitumises - ei tohi olla liiga pikk ega kohmakas. Ka pole meie keelevaramu nii rikas kui suured keeled, seal varjunditega samasõnu mitu korda rohkem. Ja paljudele pole vasteid isegi meie algkeeles. Sellepärast ma ei väidagi, et igale võõrmõistele saaksime oma vaste leida.

Pärtel: Ma ei tea, aga pakun, et joonis ei ole keskmise pikkuse piirväärtuse määramisel tõenäoliselt primaarne, see on pigem tulemuste ilmekama esitamise vahend.

„To fit this curve we must therefore estimate 3 parameters, L_{∞} , K and t_0 . While this was once done graphically, it is now accomplished using the Levenberg-Marquardt Method for non-linear regression. Growth II offers both the graphical and the more accurate nonlinear numerical method.“
http://www.pisces-conservation.com/growthhelp/index.html?von_bertalanffy.htm

Arvutuslik ja jooniselt võtmine on ju põhimõtteliselt erinevad meetodid ja arvutuslik ei kata ka eriti midagi mõiste sisust vaid lisab saamismeetodi. Ühe sõna saaks „teoreetiliselt suurimast keskmisest pikkusest“ kokku hoida, kui öelda „keskmise pikkuse piirväärtus“, mis võib sisuliselt täpsemgi olla. Selle häda on, et see ei kõla, nagu teatud sorti pikkus (L_{∞} , *termed 'L infinity' in fisheries science, is the asymptotic length at which growth is zero*) teiste pikkuste kõrval, nagu ta inglise keeles on. Edasi mõtet arendades ja nudides võiks jõuda nt „keskmine piirpikkuseni“. Ei seletaks enamusele kaluritest ikka eriti palju, aga on vähemalt maakeelne.

Enn Oja: Joonis ongi piltlik. Sinna kantakse andmed kas üksikmõõtmise järel või mingi arvutamise tulemusel ($y = 2x$). Pärast seda joonist hakatakse uurima ning püütakse leida mingi seaduspära, nt mingi läbiv keskmine. Kui alusandmed on väga lähedased, siis on ka joonis selge ja viga väike. Ja kui andmed on väga hajutatud, siis suur viga ei luba sageli seaduspära väljagi selgitada. Asja lihtsustamiseks on mõeldud välja igatsorti valemeid ja veaastmeid. Tavaliselt need lihtsustavad arvutamist ka olematute andmete korral, et nii peaks suhe muutuma, kui midagi erilist ei juhtu. Usutavuse suurendamiseks võidakse ka mõned äärmusandmed üldse kustutada (nagu suusahüpetes). Käesoleval juhul näib tegu olevat samuti ühe joonisel kujutatava andmestikuga, mida saab väljendada mingi valemi abil talutava veaga. Ehk mingi andmestik lubab eeldada vasteid ka andmepuudelises vahemikus.

Mis puutub aga mõisteloomesse, siis minu seisukoht on olnud järgmine:

Põhimõte peaks olema siiski selline, et kui meil võõrmõiste vasteks omavastet pole, siis on 2 valikut:

- 1) Leida omavaste.
- 2) Omavaste leidmise võimatusel leppida võõrvastega.

Viimase põhjus võib olla keeleline (keele ülesehitusest endast tingitud, kohmakusest, selgusetusest), kuid kindlasti mitte pohhuistlik. Kui me poleks püüdnud leida vasteid paljudele mõistetele, siis kasutaks me praegugi kolmnurga asemel trianglit, kera asemel sfääri, läbimõõdu asemel diameetrit, astme asemel eksponenti, kümnendmurru asemel detsimaali, ringi asemel disk, ringjoone asemel

tsirkulust, ruudu asemel kvadraati, ruumala asemel kubatuuri, viisnurga asemel pentagoni jne. Meil on niigi neid võõrmõisteid palju, osa (lühemaid ja keeleliselt vastuvõetavaid) oleme vastu võtnud ning nad ei kõla võõralt, osa aga purustavad hääldades hambaid. Enamik neist aga ei ütle ise midagi, küll aga omakeelne vaste. Kreeka ja ladina keelt meil enam koolides ei õpita, penta ja goon ei ütle 99%-le midagi, viisnurk aga küll.

Ja kui talumees ise midagi ei külva ega kasvata, siis jääb ta alati oma peremehe järelt pudemete korjajaks ehk temast ei saa kunagi peremeest.

Järgmine korraline koosolek toimub 11. aprillil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 116

11.04.2017

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Merekeeles nõukojalt paluti abi mõnede PIANC'i terminite tõlkimisel.

PIANC "Guidelines for Marina Design – part I"

Väikesadamate projekteerimise juhend

MÕISTED:

1.SLIP MIX

The market analysis is a key phase in the development process. It establishes physical size and subsequent cost of the marina and all supporting landside related infrastructure. Key parameters, such as the desirable **slip mix** (matrix of berth sizes and berth quantities) are confirmed. The **slip mix** is vital as it leads to quantification of basin size, basin depth, length and width of floating walkways, length of edging structures, etc. In addition, an assessment is made to establish which services the marina will offer potential users.

MN: [kaikohtade suurusjaotus](#), [sildumiskohtade suurusjaotus](#)

2.1) PLEASURE NAVIGATION ja 2) RECREATIONAL NAVIGATION (nende erinevus?)

1) Marinas provide infrastructure for **recreational navigation**, including tourism and sports, also called **pleasure navigation**.

2) After several decades of technicians planning and designing **recreational navigation** infrastructures, we can now say that this discipline has gained a certain maturity status.

MN: [huvilaevandus](#), [huvimeresõit](#), [puhkelaevandus](#)

3.LANDSIDE

Elements that need to be addressed during this stage may include the breakwater, waterfront edging structures, dredging works, spatial design of marina basin and access channel, circulation studies on the shortlisted layouts, sediment studies where required, floating walkways, navigation systems, launching ramps, **landside** earthworks, **landside** services, **landside** buildings, access roads, parking areas, ablution facilities, the control building as well as any additional infrastructure requested by the client/developer such as dry docking facilities, repair facilities, boat hoisting facilities and refuelling facilities.

MN: Täpne tähendus oleneb kontekstist, siin sobiks nt "pinnasetööd kaldal"; "sadamateenused / kaldateenused"; "kaldarajatised".

4.VERTICAL REFERENCE

It is strongly recommended that topographic and bathymetric drawings are produced with the same **vertical reference**. This reference should be clearly established and noted in all the drawings. If different vertical references are used, then the relation between them must be clearly shown in all drawings.

MN: kõrgussüsteem

5.ENVIRONMENTAL BASELINE

To determine the initial environmental conditions of the site (also called **environmental baseline**), allowing to assess that these conditions are preserved or improved if possible, both during the construction works and marina operations.

MN: lähteolukord

6.WIND SET-UP

Wind set-up, hurricanes and tsunamis need to be taken into consideration when the marina is located in a sensitive area.

MN: tuuleaju

Parandada inglise-eesti meresõnaraamatus: *wind setup* – tuuleaju, veetõus (tuule mõjul); ~~loodevesi~~. Kustutada eestikeelne vaste ~~loodevesi~~.

7.WATERFRONT EDGING STRUCTURE

Elements that need to be addressed during this stage may include the breakwater, **waterfront edging structures**, dredging works, spatial design of marina basin and access channel, circulation studies on the shortlisted layouts, sediment studies where required, floating walkways, navigation systems, launching ramps, landside earthworks, landside services, landside buildings, access roads, parking areas, ablution facilities, the control building as well as any additional infrastructure requested by the client/developer such as dry docking facilities, repair facilities, boat hoisting facilities and refuelling facilities.

MN: veepiirirajatised

8.FLOATING WALKWAY

Elements that need to be addressed during this stage may include the breakwater, waterfront edging structures, dredging works, spatial design of marina basin and access channel, circulation studies on the shortlisted layouts, sediment studies where required, **floating walkways**, navigation systems, launching ramps, landside earthworks, landside services, landside buildings, access roads, parking areas, ablution facilities, the control building as well as any additional infrastructure requested by the client/developer such as dry docking facilities, repair facilities, boat hoisting facilities and refuelling facilities.

MN: ujuv käigusild

Samas tasub tähele panna, et loetelus ei ole kaisid üldse mainitud. Võib-olla peaks see olema hoopis floating quay?

9. BERTHING TRANQUILLITY

- 1) Figure 5.13: Acceptable 'good' **berthing tranquillity** for different wave approach angles;
- 2) The previously stated **berthing tranquillity** goals still apply; however, typical mitigation steps for wave damping, such as sloped rock revetments or other energy dissipaters, are ineffective in reducing the amplification.

MN: sildumisalade kaitstus.

II. Vaatasime üle mõisted **pooping** ja **broaching**.

http://www.phisicalpsience.com/public/Tumblehome_Hull_DDG-1000/Nautical_Knowledge_for_Pacific_Island_Mariners-SPC_021B.pdf

broaching - (of a ship with the wind on the quarter) **veer and pitch forward** because of bad steering or a sea hitting the stern, causing it to present a side to the wind and sea, lose steerage, and possibly suffer serious damage.

„we had broached badly, side on to the wind and sea“

<https://translate.google.com/#auto/et/broaching>

Annika:

Meie oma sõnaraamatus on „poop“ täitsa olemas ka tähenduses „üle ahtri uhtuma (laine kohta)“:

<http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=poop&F=M&C06=et>

„Broach“ kohta on ka seletus olemas: „pärilainetuses juhitavust kaotama; kursilt järsult kõrvale pöörama“: <http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=broach&F=M&C06=et>

Pärtel:

PÄRI-laine kõlab kuidagi eufemistlikult või ilustavalt sellise laine kohta, mis su ära uputab. Äkki oleks TAGANT-laine selles kontekstis kohasem?

„Kursilt järsult kõrvale pöörama“ ees peaks vist ka see „...laine“ olema, muidu jääb mulje, et see variant kehtib igasuguse kõrvalepööramise kohta.

Joh. Mey Inglise-Eesti meresõnastik (1925) ütleb, et *pooping sea* on „ahtrist ülemurdev laine, hekkilaine“.

Inglise-eesti meresõnaraamat: stern – ahter, **hekk**; ahtri-; hoobama

<http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=hekk&F=A&C06=et>

MN: pooping – hekkimine

III. Yrjö Saarinen tegi ettepaneku üle vaadata mõisted **Marina**, **väikesadam**, **jahisadam** jne. Kas pikkus kuni 24 m on ainuvõimalik ühe või teise sadama jaoks?

Võib-olla oleks hea seda küsimust arutada, seda enam, et sadamaseadus reguleerib mõningal määral vaid väikesadamaid, aga mitte MARINA-sid.

Eestis on aga MARINA-sid juba üsna palju: alates Vanasadama ja Heltermaa sadamatest kuni Kuressaare ja Orjakuni välja, igapähe oma omanik.

MN: Marina – külalissadam

<https://www.riigiteataja.ee/akt/91545>

IV. Jätkasime ÕSi meresõnadega

1. pööring – merematke algus või lõpp sadamas, kus kruisilaeva reisijad vahetuvad: ühe kruisi reisijad lahkuvad ja saavad teise kruisi reisijad.

MN: tuleks lisada ÕS-i kui uudissõna

Pärtel:

Olen pööringu selgituses jätkuvalt seisukohal et põhisõna selle juures võiks olla reisijate vahetumine, mitte reisi algus/lõpp.

„Sel nädalavahetusel toimub selle aasta esimene pööring Lennujaama jaoks on pööringu päevad seotud erakordselt suure hulga reisijate teenindamisega ning seda väga lühikese aja jooksul Pööringud toimuvad Tallinnas tänavu viiendat aastat ...“

Nende lauset mõte on pigem „toimus esimene reisijatevahetus ... reisijatevahetuse päevad on seotud suure hulga reisijate teenindamisega ... reisijatevahetus toimub Tallinnas viiendat aastat ...“. „Reisi lõpp/algus, kus toimub reisijate vahetus, on seotud suure hulga reisijate teenindamisega ...“ on natuke nagu nihkes mõttega.

„The day that a cruise ship is docked in its homeport is commonly referred to by many crew members onboard cruise ships as "turn-around day". This refers to the day that the old passengers get off and brand new passengers get on.“

<http://www.embarkandaway.com/general-cruise-blog/what-happens-on-cruise-ship-turnaround-days>

Meenutusi varasematest kirjadest sel teemal:

- Reisijate jaoks ongi ainult ühe reisi algus ja lõpp. Nemad lähevad oma reisile ja ei pea eelmistest reisijatest ega nende või meeskondade pööritamisest midagi teadma. Õigemini ega eelmiseid reisijaid ka ei pööritata, nemad lähevad lihtsalt koju.
- Pööring on eelkõige logistiline protsess ettevõtete vahel, mitte määrang reisijate jaoks ja isegi mitte laeva enda või muu pööringuga seotud transpordivahendi meeskonna jaoks.

AS Tallinna Sadam: Laevakruiside mõistes on pööring reisijate vahetamise protseduur, kus sama sihtkoht on nii kruisi algus- kui ka lõpp-punktiks.

2. rajameeter – veeremilaevade (ro-ro, ro-pax, praamid) lastimahutavuse mõõtühik.

1. rajameeter on 1 meetri pikkune 2...3 m laiune (laevatekile märgistatud) ja laevateki vaba kõrguse poolt moodustatud sõiduraja osa laevas.

MN: tuleks lisada märksõnana ÕS-i

3. reeder – MER laevaomanik

<http://kn.eki.ee/?Q=reeder>

MN: lisada *või -operaator*

4. ristlema <http://kn.eki.ee/?Q=ristlema>

**r`istlema** <30: ristelda, r`istlen> *risti-rästi liikuma; korduvalt ristuma. Laev ristles merel. Turistid ristlesid ühest Vahemere riigist teise. Koe- ja lõimelõngad ristlevad (põimuvad). Ristlevad mõisted LOOGIKA (maht kattub osaliselt, sisu erineb)*

5. ristlus <http://kn.eki.ee/?Q=ristlus>

r`istlus <11 ja 9: -e> *ristlemine; huvireis merel; BIOL, PÕLLUM ristamine. Käis kahepäevasel ristlusel Läänemeres. Ristlus+laev, ristlus+sadam, ristlus+turist*

MN: ristlemine ja ristlus ei sobi kruisi asendama, sest kruis on kindlate tunnustega turismitoode / tähendab sagedamini pigem paika pandud järjekorras erinevate sihtkohtade külastamist, mitte sihitult ristlemist. Samuti ei pea MN võimalikuks, et kruisituristi nimetatakse ristlejaks, mis tähendab, nagu üldiselt teada, teatud sõjalaeva. Kruis annab ka ristlemisest tunduvalt üheselt mõistetavamaid, aga ka natuke ladusamalt kõlavaid liitsõnu, nagu kruisilaev, kruisiturist, kruisisadam.

6. rolker – <http://kn.eki.ee/?Q=rolker>

r`olker <2e: -i> MER veeremilaev, ro-ro-laev

MN: lisada **kõnek**. Sobiks pigem seletavasse sõnaraamatusse, mitte ÕSi kui kirjakeele normi sätestavasse raamatusse.

7. roolimees <http://kn.eki.ee/?Q=roolimees>
rooli+m`ees roolija, ~~tiitirimees~~

MN: lisada **MER** mäрге, kustutada ~~tiitirimees~~

8. silduma – <http://kn.eki.ee/?Q=silduma>
s`ilduma <27> ~~kai v silla äärde sõitma~~. Laev sildus kodusadamas

MN: lisada **MER** mäрге ja parandada selgitus: **laeva kinnitamiseks kai äärde sõitma**

9. terminal <http://kn.eki.ee/?Q=terminal>
terminal <19> -i, -i> lõpe (lõppe), otspunkt, lõppseade; sadama v lennujaama kindla otstarbega osa. Sideliini, arvuti terminal. **MER** Reisisadamas on neli terminali. Linnaliinide bussi+terminal. Kütuse+terminal, nafta+terminal, reisi+terminal, vilja+terminal, väetise+terminal. **Makse+terminal**, parem **kassa+terminal**

MN: lisada **MER** mäрге. Tõsta bussiterminal sadamaterminalidest eraldi.

10. tiibur – <http://kn.eki.ee/?Q=tiibur>
**t`iibur** <2e: -i>, ~~t`iibur+laev~~ allveetiibadega laev

MN: tiibur = tiiburlaev

Vaata MN soovitusi märksõna „laev“ juures – **kustutada** hõljuk+laev (õhkpadjal), tiibur+laev (allveetiibadega), sest on kasutusel sõnadena ‘tiibur’ ja ‘hõljuk’

11. trepimadrus – <http://kn.eki.ee/?Q=trepimadrus>
trepimadrus trepivahis olev madrus laeva sadamas seismise ajal

MN: märksõna ÕS-ist välja jätta, sest sellist ametlikku ametit (enam) ei ole.

12. tõukur – <http://kn.eki.ee/?Q=t%C3%B5ukur>
t`õukur <2e: -i> TEHN masina tõukav, liikumist edasi andev osa. Klapi+tõukur. Tõukur+laev = tõukur+~~püksir~~

MN: lisada **MER** mäрге ja parandada näitesõna: tõukur+laev = tõukur+**pukser**

13. varjusadam – <http://kn.eki.ee/?Q=varjusadam>

MN: Märksõna **sadam** juurde lisada **varju+sadam**. **Hädasadama** asemel on kasutusel **varjusadam**.

14. veeliin <http://kn.eki.ee/?Q=veeliin>
v`ee+l`iin **MER** ~~joon~~ laeva küljel, milleni laev võib vette vajuda

MN: parandada selgitus: **MER** **laevakere ja veepinna kokkupuutejoon**

15. veerem – <http://kn.eki.ee/?Q=veerem>
v`eerem <2e: -i> veerev koosseis, eelkõige rööbastel. Raudtee+veerem, trammi+veerem, vaguni+veerem, täis+veerem, tühi+veerem. Veeremi+laev ~~rolker~~

MN: veeremilaevale **MER** ette ja kustutada rolker

16. Veetransport <http://kn.eki.ee/?Q=veetransport>
v`ee+tr`ansp`ort *vetelvedu, jõe ja meretransport*

MN: parandada selgitus: *veondus merel ja sisevetel*

17. veeväljasurve <http://kn.eki.ee/?Q=veev%C3%A4ljasurve>
v`ee+v`älja+surve (*näitab veesõiduki suurust*). ~~Veeväljasurve tonnides või kuupmeetrites~~

MN: lisada **MER** märke ja parandada selgitus: *näitab veesõiduki massi tonnides või veealuse osa mahtu kuupmeetrites.*

Kevadhooaja viimane koosolek toimub 9. mail Hundipea sadamas jäämurdjal Tarmo.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 117
9.05.2017

Hundipea sadam, jäämurdja Tarmo
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Oleme ÕS-i mereterminid üle vaaadanud, lisama peaks veel mõned lühendid:

1. AIS – automaatne tuvastussüsteem
2. NM – meremiil (*nautical mile*)
3. kbt – kaabeltau (cable)

II. Kustutada ÕS-ist lühend

ML, ml – mootorlaev

MN: Ei ole vaja laeva nime ette kirjutada laeva tüübi lühendit (ML, PL, AL jne).

Miks lühendit pole vaja, loe lisaks:

http://www.vta.ee/public/Teokiri_nr_99.pdf

<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/varia/suur-toll-on-pikem-kui-laev/>.

III. Parandada EKSS-is

kaabeltau <14> <s>

MER pikkusühik: 185,2 m (≈ 0,1 meremiili). *Mõne kaabeltau kaugusel olid ähvardavad karid. Laevade vahet võis olla paar kaabeltaud.*

MN: Kustutada u., sest kaabeltau on täpselt 0,1 meremiili.

IV. Üritasime leida terminile „broaching“ lühikest ja head eestikelset vastet.

Broach(ing) – juhituduskadu (pärilaines) – püstuvuse ja juhitudvuse kadu pärilaines ja/või pärituules.

Pärtel: Tundub, et mootoralustel

<https://www.youtube.com/watch?v=sFxEGIRdZFY>, <https://www.youtube.com/watch?v=QCQ6Nxi3cHM>

ja purjekatel

<https://www.youtube.com/watch?v=DkouAjobzac>, <https://www.youtube.com/watch?v=8sd513xQzV4>

toimub broaching valdavalt natuke erinevatel põhjustel ja näeb natuke erinev välja.

Laevadel ja mootorpaatidel lükkab tagantlaine külje ette, purjekatel on teemaks rohkem tuul, mis lükkab paadi nii külili, et ta ei kuula enam rooli ja keerab kõrvale või künnab vett. Või midagi sellist.

broaching juhitavusekaotus pärlilainetuses; achterseegamine

<http://eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=broaching&F=M&C06=et>

Jeerimine, ka **seegamine** on:

1. **laeva kursist** kõrvalekaldumine külgsuunas halva **roolimise** tagajärjel või tugeva, eriti taganttuleva laine korral;
2. **ankrus** laeva **vööri** külgsuunaline edasi-tagasi liikumine.

<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Jeerimine>

Seegamise all vist peetakse tavaliselt silmas pidevat, regulaarset ja mõõdukat õige kursi suhtes ühele ja/või teisele poole kaldumist? Ja see võib toimuda nii ahtrist kui vööril tulevate lainete korral.

Broaching on pigem selle ühe- ja erakordne äärmusesse kalduv juhtum. Ahtri nimetamine täpsustab küll põhjuse saabumise suunda, aga külje ette keeramise mõtet ei lisa.

V.Sõna „modulaarsus“ kasutamine eestikeelses tekstis

Tuuli: Ilmselt on see toormugand sõnast „modularity“. Guugeldades tuleb eesti tekstides ette näiteks „kontorite modulaarsust“, mis tähendab kõigest seda, et põrandakatet on kerge vahetada (<http://www.forbo.com/flooring/et-ee/segmendid/arikontorite/modulaarsus/pkrhf3>),

külviku modulaarsust

(<http://www.farmet.cz/et/dzt/moodulkulvik-falcon-pro-modulaarsus>) jne.

Kui teksti eesmärk on üldarusaadavus, siis ma seda sõna pigem ei kasutaks, vaid räägiks just nimelt sellest, et mooduleid ehk koosteüksusi on mugav kasutada vms. Äärmisel juhul võiks ehk sobida „(millegi) moduleeritavus“, aga pika hambaga.

Pärtel: „(millegi) moduleeritavust“ ma ei soovitaks laevade või kontori vms moodulitest koostamise võimaluse väljendamiseks isegi pika hambaga.

Isegi kui see puhtalt sõna vaadates võiks sinna teemasse sobida, siis selle juba kasutatavad tähendused kisuvad väga teise suunda.

ÕS: **modul`eerima** <28: -l`eerida, -leerin> muutma, vahetama, vaheldama; MUUS ühest helistikust teise siirduma; EL modulatsiooni teostama. De+moduleerima.

Raadiosaatja eesmärk on tekitada selline raadiolaine, mida on võimalik vajalikult kauguselt vastu võtta ja temas edastatav informatsioon taastada. Raadiolainesse informatsiooni sisestamist nimetatakse moduleerimiseks.

<http://opiobjektid.tptlive.ee/Telekom/modulatsioon.html>

<https://xn--fsikaleksikon-woba.ee/artikkel/elektromagnetismi-rakendused/moduleerimine/>

Vt ka <https://et.wikipedia.org/wiki/Modulatsioon>

VI.Jagasime suvetöök ära 50 Mereviki kõige oodatumat artiklit ehk siis „Teeme ära Mereviki 2017“.

Head suvepuhkust kõigile!

Järgmine koosolek toimub septembris.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 118

13.09.2017

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Tauri Roosipuu, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Vaatasime üle suvel saabunud küsimused.

1. Kuidas nimetada eesti keeles väikelaeva „foiling catamaran“, mis näeb välja niisugune:

<https://www.google.ee/search?q=foiling+catamaran&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjU6ZSqzIjVAhWEQZoKHUh6DB4QsAQIRA&biw=1203&bih=616&dpr=1.5>

See aga viib tiiburi juurde.

Madli Vitismann:

Merekeeles nõukojade varasematest aruteludest leidsin viiteid tiiburile, aga need ei puuduta sõna „foiling“.

Kui seda üht või mitut asja kere all lugeda allveetiibadeks, siis on tegu tiibpurjekaga või tiiburkatamaraaniga. Meie senise praktikaga läheb see mõnevõrra vastuollu, sest tiiburkatamaraan oli hoopis teistlaadne reisilaev „Linda Express“, mis tõusis samuti merepinna kohale:

http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/LINDA_EXPRESS

Kui seda „mõõka“ pidada kere iseärasuseks, siis mõnevõrra teistsuguse keretüübi jaoks, mis laineid läbi lõikab, on „lainetlābistav kere“: vt

http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Lainetl%C3%A4bistav_kere

Illustrated Oxford annab „foili“ üheks mitmendaks vasteks naaskel või mõõk ja ka Silvetil on „foili“ 3. tähendus „florett“, s.t vehklemismõõk. Järelikult kirjeldab sõna „foiling“ selle veealuse tiiva kuju, mitte otstarvet.

See sõiduk **ei või olla „tiibur“**, sest „tiibur“ on allveetiibadega (reisi)laev.

Meili teel pakuti: glisserkatamaraan, mõõktiibpurjekas, kiiltiibpurjekas, tiibkiiljaht või tiibkiilkatamaraan, mõõkkiilkatamaraan,

MN: foiling catamaran — **tiibpurjekas, tiibkatamaraan**

2. Mis võiks olla mõiste Staff Captain eestikeelseks vasteks? Kas sobib personalikapten?

In the simplest terms, the ship's Staff Captain is second in command to the Captain; through study and experience, he is a certified Master in his own right, fully capable of handling the Captain's duties should it become necessary.

Täpsemalt saab selle kohta lugeda siit:

<http://www.cruisemates.com/articles/kukiside/staffcaptain.cfm>

Eesti keeles lühidalt kokku võetud järgnevalt: Personalikapten vastutab kogu laeva personali eest ja tegeleb jooksvate probleemidega, tellimustega, inspeksioonidega, haldusküsimustega. Tema istub peamiselt kontoris ning tegeleb paberitööga. Personalikapten annab ka sillameeskonnale iseloomustuse.

Enn Oja:

ASEkapten juhib mõtte kapteni asendamisele ning samas ametis, mitte ulatuslikumas. On küll erinevus mõistetel ASEminister ja ministri ABI, esimene asendab samade õigustega, kui vaja, teine ainult abistab.

Sama käib ASEpresidendi ja presidendi ABI kohta.

Kuid mitmel veebilehel on selgelt öeldud, et SC on tähtsuselt 2. mees laevas, järelikult allub temale ka vanemtüürimees. On ju SC sisuliselt kapten ning iga kell tüürimeestest tähtsam.

Et rahvas kohe nimetisest aru ei saa, pole hullu. Meilgi andis tema seisundit tuletada. Kuid ÜLEM ütleb igale inimesele kõik. Laeval ei aeta segi ka kapteniga, sest tolle ülesandeid enamvähem teatakse. Kui ikka on ülem, siis on tähtis kuju küll. Eriti kui LAEVA ülem.

MN: Staff Captain – **personalikapten**, asekapten

3. Mis laevatüüp see on? Ja kuidas võiks see eesti keeles kõlada?

<http://www.nauti-craft.com/>

DACS (Deck Attitude Control System) vessel

The Nauti-Craft technology is a hydraulic suspension system for multihulled vessels.

Tegemist on veel prototüübiga, ilmselt pole inglise keeleski terminit kokku lepitud.

Madli Vitismann:

Selle tutvustava teksti järgi on kere ülestõstmise eesmärk suurem mugavus nagu stabilisaatoritelgi. Muidu ikka laev nagu laev ja kui kaksikkerega, siis katamaraan.

Enn Oja:

Nõtkkerekatamaraan, sõidutasakatamaraan, lainetasakatamaraan, kasskatamaraan, liigub tasa nõtkudes nagu kass.

Kuna seni on laev kogu kerega allunud lainte mõjule, nüüd aga püütakse lainte raputamist vähendada sujuvamaks, siis käis peast läbi mõtte kasutada tegusõna "sujuma" tüve SUJU. Ei peagi olema kesksõnaline SUJUV, sobiks ka SUJU-. Siis tuleks aga valida SUJUlaeva ja SUJUSÕIDUlaeva vahel. Viimane on kõrvale leebem, kuid -SÕIDU- keeleliselt liigne kaup. Siis juurutaks me uue tüve ka tulevaste teiste samasuguste nuputiste jaoks, sest vaevalt see viimaseks jääb. Täiendiks jääks siis SUJU-, põhisõna sõltuks juba asjast endast: sujukatamaraan, sujukaater, sujupaat jmt. Igatahes omakeelne ehk eelista Eestimaist!

Peeter Veegen:

Paistab, et siin on selge analoogia autodega, millel ammu kasutatakse sõidu ohutumaks ja mugavamaks tegemiseks igat tüüpi amortisaatoreid. Meie paat lainetel käitub nagu maastur metsikul maastikul. Suurte laevade puhul see tehnika ilmselt kõne alla ei tule, aga kiirpaatidel – vägev värk! Suurtel laevadel teevad seda tööd stabilisaatorid. Laevade ja autode puhul uusi tüüpe nende lisamugavuste loomisel veel uusi tüübinimetusi pole vist välja mõeldud, tehnilises kirjelduses ja reklaamis on need aga olulisel kohal.

Sujupaat võib sujuvat sõitu teha mitmel põhjusel. Siin tulevad paratamatult esimesena keelele stabillisaatorid, amortisaatorid ja kompensatorid. Kui neile „kolesõnadele“ lisaks eestikeelsed nimed välja mõtleme, ehk jõuame siis lähemale ka oma vahvale kiirpaadile!

Sujupaadist võib ehk asja saada küll, kui ta meie vetesse ilmub!

Peedu Kass: lainekulgur

MN: DACS (Deck Attitude Control System) vessel— **sujupaat**

4. Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmisel tekkis vajadus üle vaadata ja defineerida mõned terminid:

1. Prahtima

2. Prahtimine vt Merevikst

Yrjö Saarinen: Lisan väljavõtte A. Eidasti raamatust „Inglise-Eesti meretranspordi kommertsterminite leksikon“ (Tallinn 2009, lk 11):

„**Laeva prahtimine** kujutab endast laeva andmist (võtmist) kas lastiveoks (lasti tramp- või liiniveod) või tähtajaliseks kasutamiseks prahilepingu alusel. Prahilepingu üheks pooleks on laevaomanik/operaator (Shipowner/Operator) ja teiseks pooleks prahtija (Charterer)....“

Prahtimine on toiming, kus **laeva veovõime** (aga ka **mahutavus, kandevõime, reisijatemahutavus** jms) on **müügiobjektiks**, müüjaks on omanik (*owner*) ja ostjaks prahtija (*charterer*)....

Prahtimine (tegevus) on:

- Mereveolepingu sõlmimine, kus osapoolteks (laeva)omanik/operaator ning prahtija (tavaliselt lastiomanik). Antud juhul laevaomanik võtab endale kohustuseks toimetada lasti ühest sadamast teise ja prahtija maksab selle eest prahiraha.
- Tähtajalise kasutuslepingu sõlmimine, kus osapoolteks omanik/operaator ning prahtija (tavaliselt teine laevaomanik, aga võib olla ka lastiomanik – juhtub üha tihedamini, kui suuremad lastiomanikud, olles kogenud juba mereveonduses, prahivad endale tonnaaži ajaprahingu alusel). Antud juhul algupärane laevaomanik on kohustatud laeva kasutuslepingu alusel hoidma teda tehniliselt korras, meresõidu- ja lastiveokõlblikuna ja selle eest ta saab kokkulepitud perioodi eest prahiraha. Tähtajalise prahtimise korral on võimalik **kaks varianti**: kas laev koos laevaperega (ajaprahing e *time-charter*) või laevapereta ajaprahing (*bare-boat charter*).

Registritoimingute jaoks võiks veel ühte varianti pakkuda: maale prahitud ja maalt prahitud (vrdl maaletooja).

3. Prahing – on nii tegevus (prahtimine) kui tulemus (prahileping).

Peeter Veegen: Mereleksikonis on kirjas, et prahikirja sõlmimist nimetatakse prahtimiseks ehk prahinguks. Esimene on sõlmimise tegevus ja teine lõplik tulemus ehk prahing (kaubaveoleping). Lepingut võib sõlmida üheks reisiks, mitmeks järjestikuseks reisiks, teatud kauba hulga, mis tuleb kohale toimetada erinevatel reisidel kindla ajaperioodi (nt aasta) jooksul. Veoraha (prahiraha) lepitakse kokku kauba koguse (tonnid, kuupmeetrid, vm ühikud) kohta. Kui me jõuame teiste lepingute juurde nagu *timecharter, berbout charter, demisecharter*), siis kaob lepingupartnerina lastiomanik (kui ta ei esine mitmes rollis) ja tehing toimub kahe operaatori/laevaomaniku vahel. Sel juhul ei ole enam määravaks praht kui kaup – *freight* ja meie keeles prahtimine ja prahing võiks olla ka lepingu sõlmimine ja leping – Laeva rendileping kindla aja peale. See kõlab küll vähem merekeelsena, aga juristidele, ametnikele ja teistele huvilistele oleks ehk üheselt mõistetav. Registripidajale võiks hästi sobida Ennu pakutud „väljarentinu“ ja „rendilevõtnu“.

4. Prahtimise alaliigid:

- 4.1. ajaprahing (time-charter) – kindla aja peale prahtima (toiming või tulemus);
- 4.2. reisiprahing (voyage charter) – laev prahtakse vaid ühe kindlaks määratud lastikoguse veoks teatud sadamate vahel;
- 4.3. laevapereta prahing (bare-boat charter) – ajaprahing, kus kasutamiseks antakse ainult tehniliselt korras meeskonnata/laevapereta laev (paljas laev – *bare boat*).
5. prahileping – (Kas võiks jääda eelisterminiks?). Merevikis on **prahikiri**.

Yrjö Saarinen:

prahikiri on igapäevane termin. See on sisuliselt dokument, mis kajastab sõlmitud lepingut – vt ka <http://www.eki.ee/dict/meri/index.cgi?Q=prahikiri&F=M&C06=et>

6.sisse prahtima, sisseprahtimine

7.välja prahtima, väljaprahtimine

Seaduses soovitakse kasutada rohelisega märgitud sõnu:

Prahtimine – tegevus (**ajaprahtima, reisiprahtima**, laevapereta prahtima).

Eesti keeles võib öelda *ajaprahing* (= *ajaprahideping*), *reisiprahing* (= *reisiprahideping*), kuid mitte *ajaprahtimine*, *reisiprahtimine*.

Keeleline selgitus (Tuuli): *ajaprahing* on liitnimisõna ja seega keeleliselt võimalik. Teonimi *ajaprahtimine* aga eeldaks, et oleks olemas ka tegusõna *ajaprahtima*.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 17. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 119

17.10.2017

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Madli Vitismann ning külalisena Elice Paemurd Euroopa Komisjonist.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I.Elice Paemurd Euroopa Komisjonist (Luxembourgist) tutvustas tõlkijate tööd ja rõhutas erialaekspertidega koostöö vajalikkust.

II.Pärtel Keskküla palvel vaatasime üle Ships' Routeing'i liiکلuseraldusskeemide mõisted.

Precautionary area – **kõrgendatud sõiduohuga ala** hoiatusala, ettevaatusala.

III. Alustasime „Võõrsõnade leksikoni“ MER-märgendiga sõnade ülevaatamist.

1. **admiral** – lisada MER-märke

2. **admiraliteet** <admiralit|`eet -eedi -`eeti 22e s> (sks *Admiralität* < *admiral*) • sõj ~~merejõudude~~ mereväe kõrgeim ametkond paljudes riikides; MER sadama-ala sõjalaevade ehituseks ja remondiks

3. **agenteerima** <agent|`eerima -eerib 28 v> (< *agent*) • MER laevu sadamas teenindama (sisse ja välja klaarima, lossima jne).

MN: kustutada **lossima**, sest agent ei lossi ega laadi/lasti laevu

4. **ahter** <`aht|er -ri 2e s> (holl *achter*) • MER laeva päraosa

5. **ahterpiik** <+ p`iik piigi p`iiki 22e s> (holl *achterpiek*) • MER ahtri otsmine, veekindla vaheseinaga eraldatud ~~siseruum~~

6. **ahtertääv** <+ t`ääv täävi t`äävi 22e s> (holl *achtersteven*) • MER kiilu jätkuna ahtri alaosas paiknev puit-, sepi- vm konstruktsioon, millel ühinevad mõlema parda talastik ja plaadistus

7. **aksiomeeter** <+ m`eet|er -ri 2e s> (< ld *axis* telg + *-meeter*) • MER rooliseadme näitur, mis näitab, millise nurga all asub laeva pikitasandi suhtes roolileht

8. **akvanaut** <+ n`aut naudi n`auti 22e s> (< *akva-* + ld *nauta* meremees) • MER eriettevalmistusega allveeuurija; süvamereekspeditsioonist osavõtja

9. **ankur** <`ank|ur -ru 2 s> (vanaingl *ancor(a)* v rts *ankare* < ld *ancora* < kr *ankyra*)

1. AJ endisaegne mahuühik, mida kasutati veini, viina ja õlle mõõtmiseks, riigiti erinev: 32,5–41
2. TEHN elektromagneti liikuv osa; alalisvoolumasina (liikuv) osa, milles indutseerub elektromotoorjõud; kellamehhanismi osa
3. MER vahend laeva vm ujuvseadme paigalhoidmiseks vees

10. **aparell** <apar|`ell -elli -`elli 22e s> (ingl *apparal*) • ~~ka MER kaldne sissesõidutee v platvorm, vt ka ramp~~

11. **avanport** <avanp|`ort -ordi -`orti 22e s> (pr *avant-port* < *avant* ees + *port* sadam) • MER eelsadam, muulide v lainemurdjatega lainete eest kaitstud osa reidist 1 sadama ees laevade ankurdamiseks ja manööverdamiseks ning praamide kaasabil lastimiseks ja lossimiseks

12. **avraal** <avr|`aal -aali -`aali 22e s> (vn *аврал* < ingl *overall* kogu-, üld-) • MER avraaltöö, (kogu) meeskonna sujuv koostöö

MN: avraaltöö, **laevapere kiireloomuline ühistöö**

13. **baas** <b`aas baasi b`aasi 22e s> (kr *basis* samm; alus)

1. alus, põhi; tugipunkt; lähteala
 2. EH sokkel, samba, piilari v pilastri alumine profileeritud osa
 3. KIRJ 2-silbiline eeltakt värsirea alguses
 4. MAT minimaalse koosseisuga osahulk, mille elementide kaudu avaldub antud hulga iga element
 5. ladu v kogum ladusid, töökodasid jm, ka maa-ala ehitistega ja kindlaksmääratud varudega sõjaväe, ekspeditsioonide, mitmesuguste asutuste, kaubandusvõrgu jne varustamiseks, **nt mereväebaas, lennuväebaas, kaubabaas**
 6. mingi haridus-, kultuuri- v spordiasutus, **nt turismibaas, ratsabaas**
- baasjoon** • GEOD maastikul täpselt mõõdetud 5–15 km pikkune joon, mis on aluseks geodeetilistel

töödel kolmnurkvõrgu külgede arvutamisel

baaslaev • MER avamerel püügilaevu teenindav ~~ja-saaki-vastuvõttev~~ laev; sõj mereväe abilaev, mis teenindab allveelaevu jt väiksemaid sõjalaevu

14. **baatoks** <baatoks -i 2e s> (ingl *buttock-lines*) • TEHN, MER ~~kõver~~joon, mis tekib pikitasandiga ~~paralleelse~~ rööpse pinna lõikumisel laevakerega

15. **balker** <b`alk|er -ri 2e s> (ingl *bulker*) • MER? KÕNEK puistlastilaev

16. **ballast** <ball|`ast -asti -`asti 22e s> (ingl < rts)

1. vajutis, raskus (nt kaasavõetavad liivakotid jm õhupallidel ja -laevadel)

2. MER raskus, mis paigutatakse laeva, **et parandada laeva meresõidumadusi**

3. EH kruus, liiv, kivikillustik raudteetammil

4. PILTL liigne v tülikas lisakoorem v ese

ballastaine • toidu koostisosa (tselluloos, ligniin jt), mis ei lõhustu seedimisel ning täidab seedetalitluses nn puhastusfunktsiooni

17. **baller** <b`aller -i 2e s> (< ingl *ball* kera, kuul), **paller** • MER völliroomliplaadi (roomilehe) vertikaalne püstpöördtelg

MN: **võlli laeva roomilehe pööramiseks**

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 120

14.11.2017

Veeteede Amet, Valge 3

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Peeter Veegen, Madli Vitismann, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ MER-märgendiga sõnade ülevaatamist

1. **bare boat charter** [beə(r) bout tʃaa(r)tə(r)] (ingl palja paadi prahikiri) • MER prahikiri, millega laevaomanik annab prahtija käsutusse laeva ilma meeskonnata

MN: meeskond asendada laevaperega

prahikiri, millega laevaomanik annab prahtija käsutusse laeva ilma **laevapereta**

2. **barkantiin** <barkant|`iin -iini -`iini 22e s> (ingl *barquentine*), **kuunarpark** <+ p`ark pargi p`arki 22e s> (< *kuunar* + *parklaev*) • MER kolme v rohkemamastiline purjekas, mille 1. mast on raapurjedega, järgmised [kahvelpurje](#) ja [topsliga](#)

MN: kolme v **enama mastiga purjelaev**, mille 1. mast on **raapurjestusega**, järgmised **kahvelpurjedega**

3. **barkass** <bark|`ass -assi -`assi 22e s> (holl *barkas* < hisp *barcaza* < *barca* paat) • MER merekindel kuni 22-aeruline sõjalaeva teeninduspaat; suur mootor- v aerupaat laevade pukseerimiseks v kaubaveoks sadama piirkonnas
4. **barratry** [bärətri] (ingl) • MER, JUR kapteni v meeskonna poolt laevale (v lastile) tahtlikult kahju tekitamine
5. **batüsfäär** <+ sf`äär sfääri sf`ääri 22e s> (< kr *bathys* sügav + *sfäär*) • GEOL meresügavuse ala; MER kerakujuline mootorita teraskamber süvamere uurimiseks; lastakse merre trossi otsas, vt ka *batüskaaf*
6. **batüskaaf** <+ sk`aaf skaafi sk`aafi 22e s> (< kr *bathys* sügav + kr *skaphos* laev, paat) • MER iseliikuv aparaat süvavette laskumiseks ja okeanograafiliste uurimistööde tegemiseks
7. **besaanmast** <+ m`ast masti m`asti 22e s> (holl *bezaansmast*) • MER päramast, tagumine, ilma raadeta mast kolme v rohkema mastiga purjekal

MN: üks purjelaeva tagumistest mastidest olenevalt laeva tüübist

8. **besaanpuri** <+ puri purje p`urje 24 s> • MER kahvelpuri besaanmastil

MN: lisada Võõrsõnade leksikoni märksõna **bermuudapuri – esiliigiga masti külge kinnitatud kolmnurkne puri**

9. **blüüs** <bl`üüs blüüsi bl`üüsi 22e s> (sks *Blüse*) • MER, **AJ** põlevvedelikuga täidetud nõu, mis põlemisel annab eredat valgust (vahend enesele tähelepanu juhtimiseks v lootsi väljakutsumiseks öösel)

MN: lisada **AJ (ajalooline)**

10. **bodmerii** <bodmer`ii 26 s> (sks *Bodmerei*) • MER **kiiluraha**, laen, mille teeb laevajuht laeva v lasti pantides, et hankida merereisi lõpetamiseks vajalik raha

MN: lisada **kiiluraha**

11. **bottengarn** <b`otteng|`arn -arni -`arni 22e s> (rts < *botten* põhi + *garn* võrk) • MER suur võrkkastiga süvaveemõrd

12. **brakett** <brak|`ett -eti -`etti 22e s> (ingl *bracket*) • MER, TEHN laevapõhja tugevdusdetail

MN: **laevakere** tugevdusdetail

13. **brass**¹ <br`ass brassi br`assi 22e s> (holl *bras*), ka prass <pr`ass prassi pr`assi 22e s> • MER tross, mis tuleb kummastki raa otsast laevatekile, mõeldud raa pööramiseks rõhttasandis

MN: tross, mis tuleb raa otstest laevatekile, mõeldud raa pööramiseks

14. **brassima** <br`assima brassib 28 v> • MER brasside abil raad pöörama

MN: brassi abil **raapurje** seadma.

15.**brefokk** <bref|`okk -oki -`okki [22e](#) s> (holl *brede fok*), breifokk <br`eitf|`okk -oki -`okki [22e](#) s> (sks *Breitfokk*) • MER pooltagant- ja taganttuule korral kasutatav raapuri

MN: pooltagant- ja taganttuule korral kasutatav raapuri

16.**brigaad** <brig|`aad -aadi -`aadi [22e](#) s> (pr *brigade* < it *brigata* inimrühm, sõjaväeüksus)

1. SÕJ diviisist väiksem ja pataljonist suurem taktikaline üksus, koosneb 3-8 pataljonist
2. MER, SÕJ ühte klassi kuuluvate sõjalaevade koondis
3. NÕUK kindlat ülesannet täitev töötajate rühm (nt ehitusbrigaad, kalapüügibrigaad)

17.**brigantiin** <brigant|`iin -iini -`iini [22e](#) s> (it *brigantino*), kuunarprikk <+ pr`ikk priki pr`ikki [22e](#) s> (< [kuunar](#) +[prikk](#)) • MER kahemastiline purjekas, millel esimestis on raa-, tagamastis kahvel- e pikipurjed

MN: kahemastiline purjelaev, millel esimestis on raa-, tagamastis pikipurjestus

18.**broaching** [broutšing] (ingl) • MER jahi kontrollimatu kursilt häälbimine, millega võib kaasneda tugev kreen, ~~iseeneslik häälbimine v taglase purunemine~~

MN: aluse kontrollomatu kursilt häälbimine **tuule (purjekad) või tagantlaine mõjul**, millega võib kaasneda tugev kreen **või ümberminek**.

19.**brt** • MER brutoregistertonna tähis

MN: Lisada **VAN** (vananenud), sest seda mõistet enam ei kasutata. 1 registertonn – endine laeva mahuühik, võrdne 100 kuupjalale e 2,83 kuupmeetrile

brt • MER, **VAN** brutoregister**tonnaaži** tähis

Enn Oja: tegemist on saksa ja vene keeleruumis kasutatud kogumahutavuse - bruttoregistertonnaaži lühendiga. Tänaaks vananenud, asendatud ingliskeelse **gross register tonnage** lühendiga **gt**. Esinenud on ka lühendid **grt** ja **rt**.

Yrjö: Kuni 1969. aasta Rahvusvahelise laevade mõõtmise konventsiooni (*Tonnage Convention 1969*) vastuvõtmiseni oli mõõtühikuks registritonn RT ehk 100 kuupjalga = 2,83 kuupmeetrit. Olid laevade mahutavuse näitajad, milleks BRT ja NRT.

Alates uue konventsiooni jõustumisest 1982. a ja vanemate laevade 12-aastase üleminekuperioodi lõppemisest ehk 18. juulist 1994 laeva kogumahutavust (GT) ja puhasmahutavust (NT) arvutatakse ainult ülaltoodud konventsiooni reeglite alusel. Eesti ühines selle konventsiooniga 16.03.1992,

vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/219012012001>.

Seal on ka vastavad lisad, kuidas arvestatakse GT ja NT, mis on ühikuteta, vaid numbrilised näitajad.

20.**bruto** <bruto *adv*> (sks *brutto* < it *ineto*, määritud < ld *brutus* raske), lüh bto • MAJ kogu- (koos pakendiga), maha arvamata, vastand [neto](#)

brutokaal • MAJ kauba ja pakendi kaal kokku

brutoregistertonn, tähis brt • MER [registertonn](#) laeva kogumahutavuse väljendamiseks

brutotonnaaž • MER laeva kinniste ruumide kogumaht

brutotulu • MAJ kogutulu, kulusid maha arvamata

MN: **brutoregistertonnaž** tähis brt • MER, **VAN registertonnides mõõdetav** laeva kogumahutavus **brutotonnaž** • MER kogumahutavus, laeva kinniste ruumide kogumahu alusel leitud mõõtühikuta näitaja

21. **neto** <neto adv> (sks *netto* < it (*peso*) *netto* puhas (kaal)) • puhtal kujul, pärast pakendi massi, maksude jm mahaarvamist; puhaskaal, netokaal, netomass, vastand **bruto**
netoregisterton, tähis nrt • MER laeva puhta mahutavuse mõõtühik
netotulu MAJ • puhastulu

MN: Lisada **VAN** (vananenud), sest seda mõistet enam ei kasutata
netoregistertonnaž, tähis nrt • MER, **VAN** laeva puhta mahutavuse mõõtühik
registertonnides

22. **debarkaader** <debark`aad|er -ri 2e s> (pr *débarcadère* < *débarquer* kaldale laadima) • MER kalda äärde kinnitatud pontoon, mida kasutatakse laevade sildamiseks, lastimiseks ning lossimiseks

MN: kalda äärde kinnitatud pontoon, mida kasutatakse laevade sildamiseks, lastimiseks ning lossimiseks
23. **dedveit** <dedv|`eit -eidi -`eiti 22e s> (ingl *deadweight*), lüh DW • MER laeva täielik kandevõime tonnides

24. **dessant** <dess|`ant -andi -`anti 22e s> (pr *descente* laskumine, maabumine) • sõj vägede paiskamine vastase valduses olevale territooriumile; ka dessandi sooritanud väeosa; eristatakse strateegilist, operatiiv- ja taktikalist dessanti ning mere- ja õhudessanti
dessantlaev • sõj, MER erikonstruktsiooniga laev meredessantüksuste veoks ja maaletimetamiseks

25. **diafoon** <+ f`oon fooni f`ooni 22e s> (< *dia-* + kr *phōnē* heli) • MER aparaat majakailt udu ajal helisignaalide andmiseks

MN: **tuletorni udusireeniaparaat**

26. **diagonaal** <diagon|`aal -aali -`aali 22e s> (ld *diagonalis* diagonaalne < kr *diagōnios* nurgast nurka minev < *dia-* + *gōnia* nurk) • MAT sirgjoon, mis ühendab hulknurga kaht tippu, mis pole ühe ning sama külje otsapunktid, v. hulktahuka tippe, mis pole ühe ning sama tahu tipud; MER lattrauast põikside puulaevade külgedele tugevuse andmiseks
diagonaalis lugemine • KÕNEK pealiskaudselt lugemine

MN: MER lattrauast põikside puulaevade **parraste tugevdamiseks**

27. **diametraaltasand** <+ tasand -i 2e s> (< *diametraalne*) • MER laeva pikitasand, jaotab laevakere sümmeetriliselt kaheks võrdseks pooleks

28. **diferent** <difer|`ent -endi -`enti 22e s> (< ld *differens* erinev) • MER vööri- ja ahtrisüvise vahe, laeva pikikalle

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 12. Detsembril

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 121
12.12.2017

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Peeter Veegen, Ants Ärsis.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ MER-märgendiga sõnade ülevaatamist

1. **diptank** <dipt|`ank -angi -`anki 22e s> (ingl *deep tank*) • MER süvatank, kahekordsest põhjast kõrgemal asuv laevatsistern vesiballasti v vedelkütuse tarvis

MN: MER süvatank, **laeva** kahekordsest põhjast kõrgemal asuv **tank** vesiballasti, vedelkütuse v -lasti **jaoks**

2. **dislokatsioon** <+ lokatsi|`oon -ooni -`ooni 22e s> (< *dis-* + *lokatsioon*)

4. MER sõjalaevastiku üksuste paigutus sadamate järgi alaliselt v talveajaks

MN: asendada sõna „talveajaks“ sõnaga „ajutiselt“

MER sõjalaevastiku üksuste paigutus sadamate järgi alaliselt v **ajutiselt**

3. **divisjon** <divisjon -i 19 s> (pr *division* < ld *divisio* jagamine)

1. SÕJ allüksus suurtüki-, soomusväe- v ratsaväes jt relvaliikides (suurtükiväedivisjon koosneb mõnest patareist, ratsaväedivisjon mõnest eskadronist jne)

2. MER, SÕJ mõnest sõjalaevadest, ka üht liiki sõjalaevadest koosnev laevastikukoondis

3. MAJ allüksus, osakond

MN: Täpsustada selgitust: 2. MER, SÕJ sõjalaevadest koosnev laevastikukoondis (või sõjalaevade üksus?)

4. **dokivari** <+ vari varju v`arju 24e s> (holl *dok*), **batoport** <batop|`ort -ordi -`orti 22e s> (pr *bateau-porte* < *bateau* laev + *porte* uks, värav) • MER ujuv seadis kuivdoki sulgemiseks: pontoon, mis täidetakse ballastveega nii, et ta suleb värava

5. **dokk** <d`okk doki d`okki 22e s> (holl *dok*, ingl *dock*)

1. MER sadamaehitis laevade remontimiseks ja nende veealuste osade ülevaatuseks, mõnikord ka laevade ehitamiseks; sadamaakvatooriumi osa, mis veetihedate värvatega on merest eraldatud

6. **dokkima** <d`okkima dokib 28 v> • MER laeva dokki viima

7. **draag** <dr`aag draagi dr`aagi 22e s> (ingl *drag*)

2. MER → *dredž*

8. **drednoot** <dredn|`oot -oodi -`ooti 22e s> (< pn) • MER, SÕJ tüüp suuri I maailmasõja aegseid lahingulaevu (**liinilaevu**), mis said endale nime inglise esimese soomuslaeva Dreadnought järgi

MN: kustutada sõna „liinilaevu“

9. **dredž** <dr`edž dredži dr`edži 22e s> (ingl *dredge*) • MER põhjavõrk, põhja mööda veetav võrk loomade ja taimede püügiks ning põhjasetteproovide võtmiseks

10. **drifter** <dr`ifter -i 2e s> (ingl) • MER triivpüügilaev, laev kalapüügiks triivvõrkudega **vee-pealmistes kihtides**

MN: kustutada: „vee pealmistes kihtides“ ja parandada selgitus: MER triivpüügilaev, laev kalapüügiks triivvõrkudega

11. **džigermast** <+ m`ast masti m`asti 22e s> (ingl *jigger mast*) • MER tagumine mast 4- ja rohkemamastilistel purjekail

MN: täpsustada selgitust: tagumine mast 4- ja enamamastilistel täis- ja parklaevadel

12. **džonki** <džonki 16 s> (vn *джонка, джонку* < pr *jonque* < port *junco* < malai *djong*) • MER kahe v kolme mastiga rannasõidu- ja jõepurjekas Hiinas ja Indoneesias

13. **east** [iist] (ingl), lüh E • **MER**, GEOGR ida

MN: kustutada **MER, east** ei ole spetsiifiline merendustermin.

14. **elling** <elling -u 2 s> (holl *helling*) • MER kallakvundamendi, kraanade, vintside ja rööbasteedega rajatis veekogu kaldal laevade ehitamiseks ja remondiks

15. **faarvaater** <f`aarv`aat|er -ri 2e s> (holl *vaarwater*) • MER sõiduvesi, (tähistatud) laevasõidutee saarte, karide jms vahel

MN: parandada selgitus: **MER laevatee**

16. **falrep** <f`alr|`ep -epi -`eppi 22e s> (sks *Fallreep* < holl *valreep*) • MER laevalt allalastav nööriredel **v-kerge trepp**

MN: kustutada „või kerge trepp“

17. **felukk** <fel|`ukk -uki -`ukki 22e s> (it *feluca* < ar *flūka*) • MER väike rannasõidupurjekas **Kaspia, Mustal ja Vahemere**

MN: parandada selgitus: MER väike rannasõidupurjekas Vahemere piirkonnas

18. **floor²** <fl`oor floori fl`oori 22e s> (ingl) • MER laeva põhjatalastiku põiktala

19. **flotill** <flot|`ill -illi -`illi 22e s> (pr *flottille* < *flotte* laevastik) • sõj, MER väiksemate (sõja)laevade üksus

20. **fokkmast** <+ m`ast masti m`asti 22e s> (sks *Fockmast*) • MER eesmast

21. **fokkpuri** <+ puri purje p`urje 24 s> (sks *Fock*), **fokkseil** <+ s`eil seili s`eili 22e s> (holl *fokkezeil*) • MER eesmasti alumine raapuri; ühemastilisel purjekal kolmnurkne eespuri; kahvelkuunaril esimene kahvelpuri

22. **fregatt** <freg|`att -ati -`atti 22e s> (pr *frégate* < it *fregata*) • sõj, MER purjelaevastiku ajastul kolme raamastiga kiire sõjalaev; mõnedes riikides keskmise suurusega, kiire ja mitmekesise (sh õhu- ja allveetõrje-) relvastusega sõjalaev suurte sõjalaevade kaitsmiseks v muudeks julgestusülesanneteks

fregatikapten • auaste mereväes; ~~Saksa mereväes vastab kolonelleitnandile~~

fregattlind • ZOOL suur **troopiline** merelind (*Fregatidae*) pelikaniliste seltsist

MN: kustutada: Saksa mereväes vastab kolonelleitnandile.

fregattlind: suur **lõunamere** lind?

23. **full-rigger** [fullrigə(r)] (ingl) • MER täislaev, 3–5-mastiline purjelaev, mille iga mast kannab täispurjestust

MN: MER täislaev, **vähemalt 3-mastiline** purjelaev, mille iga mast kannab **raapurjestust**

24. **galeass** <gale|`ass -assi -`assi 22e s> (it *galeazza* < *galea* galeer) MER

1. 3-mastiline galeeritaoline sõjalaev XVI–XVII s

2. **kaljas**, pms 2-mastiline rannasõidupurjekas

Vello Mäss: Kaljas ja galeass on laevaehituslikult erinevad, kaljaasi on küll soomlaste mugandus galeassist, kuid kaljas ja kaljaasi ei ole identsed.

MN: 2-mastiline **kahvelkuunar, mille tagumine mast on esimesest lühem**

25. **galeer** <gal|`eer -eeri -`eeri 22e s> (it *galera* < it, hisp *galea*) • MER aerude ja purjete abil liikuv 1–2-mastiline sõjalaev, oli kasut VII s-st kuni XVIII s 2. pooleni pms Vahemere riikides (XVIII s ka Venemaal) **galeeriori** • sõudja galeeril (hrl ori, sunnitööline v sõjavang)

Vello Mäss: **Galeeri** kasutusaeg oli alates **antiikajast** (Vahemerel) kuni 18. sajandi lõpuni Läänemerel. Antiiklaevad olid **bireem** ja **trireem** (eKr), hilisem oli **droomon**.

MN: Täpsuata selgitus: MER aerude ja/või purjete abil liikuv sõjalaev, oli kasut **antiikajast** kuni XVIII s.

Rahulikke jõule ja tegusat uut aastat!

Järgmine koosolek toimub jaanuaris, siis tähistame ka merekeele nõukoja 45. sünnipäeva.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 122
09.01.2018

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.30, lõpp 16.30

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

Uut aastat alustasime meenutusega 45 aasta taha, sest just nii vanaks saab merekeele nõukoda 23. jaanuaril. Veeteede Ameti kommunikatsioonijuht Priit Põiklik jäädvustas pildile tänased tegijad. Laual on ka VA-lt sünnipäevaks saadud raamatud „Eesti Vabariik 100“.

Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ MER-märgendiga sõnade ülevaatamist

1. **galeoon** <gale|`oon -ooni -`ooni 22e s> (hisp *galeón*, it *galeone* < *galea galeer*), ~~ka galeoon~~ <gali|`oon -ooni -`ooni 22e s> • MER 3–4-mastiline relvastatud, kõrge vöörkastelli ja mitmekorruselise ahtriehitisega kaubapurjelaev, oli kasut XVI–XVIII s
2. **galioon** <gali|`oon -ooni -`ooni 22e s> (holl *galjoen*) MER
 1. XVII–XVIII s purjeka pükspriiti toetav väljaehitis (sageli kuju v vapiga); kasut laeva käimlana, vahel ka arestikambrina ~~2.-vt galeoon~~
3. **galiott** <gali|`ott -oti -`otti 22e s> (hisp *galeota*, it *galeotta* < *galea galeer*) • MER nn poolgaleer, väike kerge ja kiire **galeer**; väike lameda põhjaga Põhja-Euroopa rannasõidulaev; sõj 2-mastiline **mortiidega** relvastatud sõjapurjekas
MN: • MER väike, kerge ja kiire kahemastiline galeer 17. sajandi esimesel poolel Vahemeremaades. Ümara ahtri ja vööriga ning lameda põhjaga väike Põhja-Euroopa rannasõidulaev 18.-19. sajandil.
4. **gangway** [gängwei] (ingl < *gang* käimine, käik + *way* tee) • MER (teisaldatav) maabumissild, ~~maaletulekutrepp~~
Madli:
 gangway – on seda tarvis? Minu teada on meil „trepp“ ja „landgang“, küll aga puudub hea eestikeelne nimetus klaasist reisijakoridoridel terminalist laevani. Olen kasutanud „sadamakoridori“, kuigi seda nimetatakse „skyway“
5. **gikk** <g`ikk giki g`ikki 22e s> (ingl *gig*)
 1. MER kerge laevapaat; ~~SPORT teravaotsaline võistluspaat~~ [selliste paatidega tänapäeval ei võistelda]
 2. kaheistmeline kinnisaisadega ühehobusekaarik
6. **glisseerima** <gliss|`eerima -eerib 28 v> (pr *glisser*) • MER mööda vett libisema, veepinnal liuglema, sõitma nii, et sõiduki (**glisseri**) põhi püsib veepinnal
MN:
 • MER mööda vett libisema, veepinnal liuglema, liikuma sõitma nii, et sõiduki (**glisseri**) põhi liugleb püsib veepinnal.

24. jaanuaril tähistame merekeele nõukoja 45. sünnipäeva Tallinki uuel laeval Megastar.

MEREKEELE NÕUKOJA
 Koosoleku teokiri nr 123
 13.02.2018

Veeteede Amet, Valge 3
 Algas kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Vaatasime üle eurotõlgilt saabunud küsimused. Tõlkeabi vajavad määrusesse lisatavad uued mõisted.

1. Praegu on määruses mõiste:
 bottom contacting gear - „põhjapüügivahend“

Nüüd lisatakse:

'alternative seabed-impacting fishing gear' means bottom contacting gear modified to reduce the impact on the seabed"

„alternatiivne merepõhja mõjutav püügivahend” – kohandatud põhjapüügivahend, mis peaks merepõhjale vähem kahju tegema.

MN: „ merepõhja vähem mõjutav püügivahend”

2. 'roller shoes' mean trawl heads rigged with wheel shaped rollers allowing the trawl heads to roll over the seafloor rather than shove over the seafloor;

„rull-liugurid” – traalijalased, mille all on rattakujulised rullikud, mille abil traal pigem rullub kui lohiseb üle merepõhja.

MN: rulltaldmik

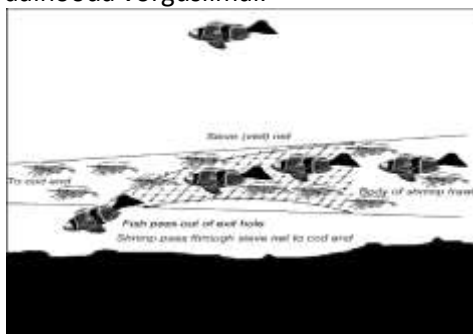
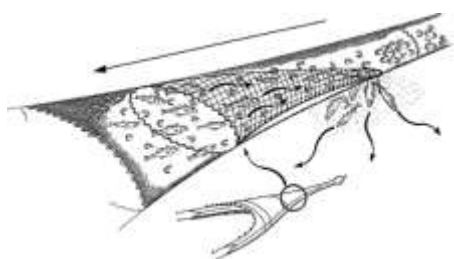
Rulltaldmik – traalipiimi otsaraam, mille all on rattakujulised rullikud, mille peal raam pigem veereb kui lohiseb üle merepõhja.

3. 'sieving net' means a conical shaped net rigged in the inside of a trawl net, connected at the front with its full circumference to the surrounding trawl net and at the rear to an outlet in the belly of the trawl net, and having a mesh size which is significantly larger than the mesh size of the trawl net;

„sõelvõrk” – traalnooda sees olev koonusekujuline võrk, mille tipu rõngakujuline osa on kinnitatud traali haardevõrgu külge ja alumine osa on kinnitatud traalnooda väljalaske juurde kere alumises osas, ning mille võrgusilma suurus on oluliselt suurem kui traalnooda võrgusilmal.

MN: sõelvõrk

Traalvõrgu sisse kinnitatud koonusekujuline võrk, mille suu on kinnitatud traalvõrgu külge kogu selle ümbermõõdu ulatuses ning pära kinnitatud traalvõrgu seinas oleva väljalaskeava külge ning mille võrgusilma suurus on oluliselt suurem kui traalnooda võrgusilmal.

II. Yrjö Saarineni palvel vaatasime üle järgmised väljendid:

- 1.house bill of lading – veokorraldaja konossement
- 2.master bill of lading – merevedaja konossement
- 3.boxship – konteinerilaev (boxship on kõnekeelne)
- 4.loop (liinilaevanduses kasutatav vaste ringreisile vm sõnale) – ringliin
- 5.idle ship (reservi paigutatud laev) – töö ootel seisev laev, jõudelaev
- 6.brokerage (tegevus) – vahetalitus, (laeva)maaklerlus
- 7.bulk cargo – mahtlast
- 8.dry bulk – puistlast
- 9.liquid bulk – vedellast
- 10.solid bulk = dry bulk – puistlast
- 11.break bulk – segalast, konventsionaalne last, kaup, mida ei veeta transpordiühikutes (Cargo Transport Units) – konteinerid, haagised, alused, rulltreilerid jms.

III. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni” sõnadega

1. **glisser** <gl`isser -i 2e s> (pr *glisseur* < *glisser* liuglema) • MER veepinnal libisev lamedapõhjaline kiirmootorpaat, **liuglaev**

2. **gondel** <g`ond|el -li 2e s> (it *gondola*)

1. MER lamedapõhjaline sale terava püstise ahtri ning vööriga üheaeruline **Veneetsia aerupaat Veneetsias sõiduks kanalitel ja laguunides**
2. TEHN rippuv sõidu- v lastiruum, nt aerostaadil, köisraudteel, vaaterattal
3. TEHN voolujooneline mootorikate (lennukil, mootorrattal, **laeva-sõuseadmel** jne)

3. **groot** <gr`oot groodi gr`ooti 22e s> , **grootpuri** <+ puri purje p`urje 24 s> (holl *grootzeil* suurpuri)

- MER suurpuri, alumine raapuri teises, nn suur- e grootmastis; kahvelpuri (~~nelinurkne alumine puri kaljasel ja jahil~~) **või bermuudapuri** grootmastis

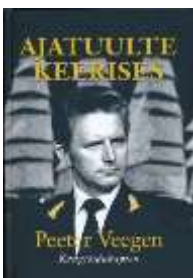
4. **güroroolija** <+ r`oolija 1 s> (< *güro*-)

- MER automaatroolija, elektromehaaniline seade laeva automaatseks juhtimiseks gürokompassi abil

5. **güüs** <g`üüs güüsi g`üüsi 22e s> (holl *geus*)

- MER vöörilipp, mis **ajalooliselt näitas** laeva kodusadamat, nüüdisajal sõjalaevastiku **vöörilipp**

6. **halss** <h`alss halsi h`alssi 22e s> (holl *hals* kael) MER

MN:

1. pikipurje alumisele vööripoolsele nurgale kinnitatud **tross**
2. kõige alumise raapurje soodi nurkadele kinnitatud, vööri poole suunatud **tross** või tali
3. **kurss** tuule suhtes: laev liigub **nt** vasakul halsil, kui tuul puhub **peapurjele** vasakult poolt
4. **teekonnalõik**, mille ühe kursiga läbib liikumissuunda korduvalt muutev laev

halssima <h`alssima halsib 28 v> (< *halss*) • MER purjelaeva v -paati vööriga allatuult pöörama **halssi (kurssi tuule suhtes) vahetades**.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 124

13.03.2018

Veeteede Amet, Valge 3

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Merekeele nõukoja liige, kaugsõidukapten Peeter Veegen kinkis nõukoja liikmetele oma meenutusteraamatu „Ajatuulte keerises“.

II. Rootsi keelest tõlgitud Stefan Torsselli raamatust „Parvlaev Estonia. Rootsi riigi hukk“ (Tänapäev, 2018) lk 13-28 leitud vigade arutelu.

lk 13 *ro-ro-kaubalaev* 2 kordaro-ro-laev, veeremilaev

pardalesõiduramp 2 kordaramp

lk 14 *ro-ro-parvlaev* parvlaev

laevahukukomisjon laevahuku uurimise komisjon

telegrafist radist

laevandusinspeksioon – läbivalt laevainspeksioon

koosviibimine (Norrmalmi väljakul) kogunemine

lk 17 *mootorite võimsus* peamasina võimsus

lk 22 *Rootsi reederite ühing* Rootsi Laevaomanike Liit („reeder“ on eesti keeles laiema tähendusega kui rootsi keeles)

Rootsi Meremeeste Liit – läbivalt Rootsi Meremeeste Ametiühing (vaja on ka joonealust märkust, et sellesse ametiühingusse kuuluvad madrused ja motoristid ning teenindav personal, kel ei ole mereharidust)

lk 23 *päästekõis* päästeliin

lk 24 *rongipraam* (Jan Heweliusz) vagunite kiga parvlaev

lk 25 *tükikaubalaev* 3 kordakuivlastilaev või segalastilaev

külgiport pardavärv või pardauks

lk 26 *punkriport* luuk/uks, mille kaudu saab kütust (ja vett) võtta

lootsiport lootsiuks

lk 27 (*ei püsi*) *stabiilsenakaob* püstuvus

püsivus 3 kordapüstuvus (sest laev püstub ise)

lk 28 (*ro-ro-laevade*) *ebapüsivus* kõikuv püstuvus

ebapüsivus - vist on mõeldud kõikuvat püstuvust, sest iga veeremiga muutub metatsentri kõrgus ja raskuskese ja ujukese ning ka püstuvus. Kuid siis on see vaid ajutine mõiste, sest laadituna peab püstuvus olema juba korras.

vööriport vööriluuk

Tääviport ja vööriport on üks ja sama. Kaks küljelt suletavat luuki

Mairold Vaik tegi ettepaneku hakata sagedamini tähele panema ja koguma terminivigu ning hindama head ja halba merekeelt raamatuis ja ajakirjanduses.

III. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ sõnadega

1. **hekk** <h`ekk heki h`ekki 22e s> (sks *Heck*) • MER laeva ahtertäavist tagapool paiknev ahtriosa

hekituli • MER järeleõitvaid laevu hoiatav valge tuli laevapärast aj ahtrituli

2. **helmport** <helmp|`ort -ordi -`orti 22e s> (ingl < *helm* tüür, rool + *port* luuk, ava) • MER ava ahtri alaosas v ahtertäavis, balleri laevakerest väljumise koht

3. **hoy** [hoi] (ingl) • MER väike madalapõhjaline laev XVI–XVII s Hollandis ja Inglismaal

MN: hoy [hoj] (hollandi **hoey** [huj]) - kuni 20 m pikk väikese süvisega 1- või 2-mastiline rannasõidupurjekas Inglismaal ja Madalmaades 15.-18. sajandil.

Kui vaja, siis võiks täpsustada, et 1-mastiline oli Inglismaal, 2-mastilist kasutati rohkem Madalmaades.

4. **hüdrograafia** <+ gr`aafia 1 s> (< hüdro- + -graafia)

1. GEOGR, MER loodusgeograafia haru, mis tegeleb veekogude uurimise ja kirjeldamisega

2. merenduse haru, mis selgitab ja kavandab merede ning suurte siseveekogude laevasõiduteid ja –tingimusi

MN: teine tähendus ei ole väljaspool Venemaad (või endist NSVL) või isegi ainult Vene/nõukogude kaitseministeeriumi eriti levinud. Ja seal käib hüdrograafia alla ka navigatsioonimärgistus. Esimene tähendus katab ka teise.

5. **hüüsing** <hüüsing -u 2 s> (sks *Hüsing*) • MER kvaliteetsest kanepikiust tõrvatud kuni 5 mm läbimõõduga liin (nöör)

6. **impulss** <`imp|`ulss -ulsi -`ulssi 22e s> (ld *impulsus* tõuge < *impellere* tõukama)

impulssraadionavigatsioonisüsteem • MER hüperboolne kauguste vahe mõõtmise süsteem, mida kasutatakse raadionavigatsioonis laeva asukoha määramiseks merel

7. **induktsioon** <induktsi|`oon -ooni -`ooni 22e s> (ld *inductio* sissejuhtimine < *inducere* kohale v sisse viima, juhtima v panema)

induktsioonlogi, elektromagnetlogi • MER navigatsiooniseade laeva kiiruse mõõtmiseks vee pinnas suhtes

Pärtel: See on lihtsalt „logi“ määratlus. Kui induktsioonlogi erisus selgituses kuidagi ei kajastu, võiks need mõisted äkki siit sama hästi ka välja jätta ja lasta vaadata ÕSist lihtsalt logi selgitust ja induktsiooni mujalt juurde uurida. Ja kas need mõõdavad kiirust veePINNA suhtes või ikkagi logi ümbritseva vee suhtes, mis tõenäoliselt on veepinnast sügavamal?

MN: Logi juurde sobiks paremini

8. **infopoi** <+ p`oi 26 s> (< *info*) • MER autonoomne poi hüdroloogilise info registreerimiseks ning selle edastamiseks raadio v teiste sidekanalite kaudu

MN: **infopoi** <+ p`oi 26 s> (< *info*) • MER andmepoi, autonoomne ujuvseade hüdroloogiliste andmete kogumiseks ja edastamiseks.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 125

10.04.2018

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Heino Punab, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Madli Vitismanni ettepanekul vaatasime üle laevanimede kirjutamise tava inglise keeles. Näiteks Lloyd's Listis kirjutatakse laevanimed pealkirja alguses ilma artiklita, kuid lause sees artikliga.

MN:

Eestikeelsete tekstide tõlkimisel inglise keelde soovitame võtta eeskju Lloyd's Listist ja kasutada laevanimede ees määravat artiklit *the*, mitte ingliskeelseid lühendeid (MS, MV, SS, MT jms).

II. Eurotõlkide palvel püüdsime selgust saada laevakütuste nimetamises. Mereakadeemia õppejõud Heino Punab selgitas nii:

1. **MFO** – marine fuel oil – **laeva vedelkütus**

MFO: kõigi laeva vedelkütuste üldnimetus

2. **MGO** – marine gas oil – **kerge laevakütus**

MGO: kerge laevakütus (ISO standardid 8216:2010 (E) ja 8217:2010 (E) DMA ja DMZ distilled marine kategooriad A ja Z), viskoossus temperatuuril 40 °C kuni 6 cSt, leekpunkt 60 °C, tihedus kuni 890 kg/m³, 100% destillaate, ei vaja eelsoojendamist

3. **MDO** – marine diesel oil – **laeva diislikütus**

MDO: laeva diislikütus.

Kitsamas mõistes: kerged laevakütused (ISO standardid 8216:2010 (E) ja 8217:2010 (E) DMB distilled marine kategooria B ja RMA 10), viskoossus temperatuuril 50 °C kuni 10 cSt, tihedus kuni 920 kg/m³, leekpunkt 60 °C, võib olla segatud, aga peab sisaldama vähemalt 50% destillaate, ei vaja eelsoojendamist. ISO standardi eelmises versioonis kuulus RMA 10 destilleeritud kütuste hulka kategooriatähisega DMC. Laiemas mõistes: kõik laevade diiselmootorites kasutatavad vedelkütused, nii kerged kui rasked (IFO ja HFO)

4. **IFO** – intermediate fuel oil – **raske laevakütus** (on vaja lisada lühend IFO ja number, nt 180)

IFO: raske laevakütus, mis koosneb destillaatidega kokku segatud destilleerimisjääkidest ja kus destilleerimisjääke on üle 50 mahuprotsendi

5. **HFO** – heavy fuel oil – **raske laevakütus** (on vaja lisada lühend HFO ja number, nt 380)

HFO: raskekütused - nafta töötlemise (destilleerimise ja/või krakkimise) jäägid, millesse ei ole segatud destillaate

laevamasuut – vananenud ja kõnekeelne

Raskekütused: viskoossus (50 °C) mitte alla 180 cSt või tihedus (15 °C) üle 900 kg/m³, tüüpiliselt 960-1010 cSt, destilleerimisjääke üle 50 mahuprotsendi, vajavad eelsoojendamist

MFO – laeva vedelkütus

MGO – kerge laevakütus

MDO – laeva diislikütus

IFO – raske laevakütus IFO [180, 380, 500, 700]

HFO – raske laevakütus HFO [380, 500, 700]

<https://www.marquard-bahls.com/en/news-info/glossary.html>

ISO standardid jagavad laevakütused naftaproduktide päritolu järgi (destillaadid ja jääkproduktid). Kütusetarnijad ja kasutajad liigitavad kütuseid omaduste järgi, millest tähtsaimad on tihedus ja viskoossus. Kasutaja jaoks on primaarne antud kütusemargi omaduste vastavus standardi nõuetele ja pole tähtis, kuipalju (või kas üldse) on nt IFO 500 (ISO standardi järgi RMG 500) puhul destillaate lisatud jääkidesse, kuna see omakorda sõltub suuresti toornafta allikast, st selle koostisest ja omadustest ning nafta

töötlemisel kasutatavatest tehnoloogiatest. See on põhjus, miks me räägime „kergetest“ või „rasketest“ laevakütustest. Ka nt soomlased liigitavad laevakütuseid „kevyt polttoöljy“ tihedusega kuni 900 kg/m³ ja „raskas polttoöljy“ tihedusega üle 900 kg/m³, ilma viitamata destillaatide ja jääkide vahetustele kütuses.

III. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ sõnadega

1. **hoy** [hoi] (ingl) • MER väike madalapõhjaline laev XVI–XVII s Hollandis ja Inglismaal

MN:

• MER väike **ühemastiline rannasõidulaev** XVI–XVIII s Hollandis ja Inglismaal

2. **jaal** <j`aal jaala j`aala 22u s> , **jaala** <jaala 16 s> (soome *jaala* < vn *ял* < ingl *yawl*, teatud meresõidupaat, vrd *jaul*, *joll*, *julla*) • MER arvatavasti XIX s keskpaiku Soomest Põhja-Eestisse levinud 2-mastiline poollahtine **kahvelpurjede**ga kauba**purjelaev**, kandevoime 30–60 t

MN:

• MER arvatavasti XIX s keskpaiku Soomest Põhja-Eestisse levinud 2-mastiline poollahtine **purjelaev**, kandevoime 30–60 t

3. **jaht** <j`aht jahi j`ahti 22e s> (holl *jacht*) • MER ~~väike huvilaev, võistlus- v lõbusõidupurjekas~~

MN:

• MER **huvilaev, sportlik purjelaev**

4. ÕS-i lisada märksõna **jahta** – ruhnlaste kaubapurjekas.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 126
08.05.2018

Hundipea sadam, jäämurdja „Tarmo“
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Tavapäraselt pidasime oma kevadkoosoleku jäämurdjal „Tarmo“. Kõigepealt õnnitlesime suure juubeli, 90. sünnipäeva puhul merekeele nõukoja asutajat, praegust auesimeest kapten Uno Lauri. Sünnipäevaõnnitlused said ka kapten Peeter Veegen ja kapten Rein Raudsalu.

II. Oma tööd tehes oleme kokku puutunud arvamusega, nagu n-ö tavainimese jaoks mõeldud tekstides poleks vaja korrektseid meretermineid tarvitada. Merekeele nõukoda soovitab siiski kasutada korrektset merekeelt.

III. Vaatasime üle eurotõlgilt saabunud küsimused, mis puudutavad väikeste reisilaevade ohutusnõudeid

1. **survival systems** means systems independent from the **parent ship** which can accommodate all persons on board to protect them from hazards to life or health in case the ship needs to be evacuated

MN:

• **survival systems** – päästesüsteemid

• **parent ship** – laev

2. **evacuation time** means time needed to place all persons on board in survival systems

MN:

evacuation time – evakuatsiooniaeg

3. **domestic passenger ship** – lähisõidureisilaev?

MN:

domestic passenger ship – kohalik reisilaev

Domestic on kohalik/kodu-/sise. See laev välismaale ei lähe

4. **cable ferry** – kaabelparvlaev?

MN:

cable ferry – trossparv

See on parvlaev (kui tal endal on jõuajam) või praam/parv (kui omal jõuajamit pole), mida liigutatakse trossiga ühelt kaldalt teise tirides. Kaabel ongi ka tross, seega **trossparvlaev** või **trossparv**.

5. The intended operational conditions (both parameters and limitations) and **plying limits** should be defined for each ship. Those conditions would determine the standards that the ship should meet.

MN:

plying limit – sõidupiirkond

6.load carrier – (Cargo areas, **load carriers** and cargo securing arrangements should be designed and maintained so that they can absorb the forces that can arise as a result of acceleration during transportation.)

MN:

load carrier – **lastikandur**

7.shipborne marine equipment – **laevalolev/pardalolev merevarustus**

8.It should be verified that the structural strength and stability are sufficient for the **loading condition** corresponding to the freeboard assigned (maximum draught).

MN:

loading condition – **lastimistingimus**

9.The ship should have a **resistance to inclination** so as to prevent capsize when **disturbed** and, sufficient **restoring energy** to return to upright once the **disturbance** is removed, in the intended operational conditions.

Kavandatud kasutustingimustes peaks laev olema **külgakaldekindel**, et vältida **lainetusest** põhjustatud ümberminekut, ning tal peaks olemapiisav **inerts**, et naasta **lainetuse lõppemisel** püstiasendisse. (Kas lainetus oleks siin õige või saaks rääkida ka muudest häiringutest?)

MN:

Õudne sõnastus, mis põhjustab ka kohmaka tõlke. **Laeval peaks olema välismõjudest põhjustatavat kaadumist vältiv püstuvusvõime**. Kahjuks on see liiga lihtne ehk me saame sellest kohe aru, eesmärk on seda kaadumisevältimist ilukirjanduslikult kirjeldada. **Laev peaks kasutusoludes olema sedavõrd püstuv, et välismõjust põhjustatud kreeni korral ta ei kaaduks ning mõju kadumisel püstuks**.

IV. „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatus

1.**jaktaak** <jakt|`aak -aagi -`aaki 22e s> (sks *Jackstag* < ingl pn *Jack* + holl, alamsks *stag* taak, vrd ingl *jackstay*), **jahitaak** <+ t`aak taagi t`aaki 22e s> • MER metallvarras v terastross purje kinnitamiseks raale, kahvlile v masti tagaküljele

2.**jaul** <j`aul jauli j`auli 22e s> (ingl *yawl*) • MER 2-mastiline purjejaht. Vt ka *jaal*, *julla*, *joll*

3.**jeerimine** <j`eerimi|ne -se -st 12 s> (sks *Gieren*) MER

1. seegamine, laeva perioodiline kursist kõrvalekaldumine külgsuunas

2. ankrus seisva laeva vööri külgsuunaline edasi-tagasiliikumine

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 127

11.09.2018

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peep Kaurla, Enn Kreem, Uno Laur, Aado Luksepp, Vello Mäss, Ants Raud, Rein Raudsalu, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Uno Laur
Kirjutaja: Malle Hunt

I.Sügishooaja avakoosolekut juhatas kapten Uno Laur ja soovis kõigile head uut aastat. Meenutasime küsimusi ja teemasid, millega nõukoja liikmed suvel tegelesid.

1)6. juunil küsiti, kuidas nimetatakse **käimlaid** laevas.

- Google pakub galjun
- Merevikis **galioon**

2)14. juunil küsiti merekeele nõukoja Facebookis, mis oleks parim vaste ingliskeelsele terminile **antifouling paint**? Meresõnaraamatus on vasteks **kasvumisvastane värv**, mis on kole ja lohisev. Praktikak kasutavad kõik soomekeelset laenu mürkvärv.

2004. aastal ilmunud keskkonnasõnaraamatus *antifouling paint* on eesti keeles „kattumisvastane värv” ja „kasvutõrjevärv”.

Tuuli: Mind ilmselt ei olnud kummalgi koosolekul, kus te seda kasvumisvastast arutasite, sest ma ei oleks seda soovitanud, imelik tuletis. "Kasvuvastane" läheb kindlasti segi kasvuga kasvamise mõttes.

Kasvutõrjevärv ja kasvutõrjevahend on ühemõttelisemad, sest kasvumist ei tõrjuta, tõrjutakse kasve.

3)20. juunil küsiti, kas on vaja laevanime tõlkimisel alles jätta **HMS** = (His Majesty's Ship)?

MN:

ingliskeelset lühendit pole vaja.

Teokirjas nr 99 (12.05.2015) http://www.vta.ee/public/Teokiri_nr_99.pdf

soovitasime, et vältida tuleks M/S, MS, ms, ML, m/l, MT, PL ja muid seda tüüpi tarbetuid lühendeid ning selle asemel tuleks laevatüübi nimetus välja kirjutada, kui seda nõuab teksti sisu.

4)27. juuni Eesti Ekspressis ilmus Kadri Kõusaare ülistav artikkel raamatu "Parvlaev Estonia. Rootsi riigi hukk" kohta. <http://ekspress.delfi.ee/areen/parvlaev-estonia-hukkimise-saladus-kohutavalt-hairiv-lugemine?id=82736179>

Tauri: Mina olen arvamusel, et see Kõusaare kirjatükk ei saa jääda ümber lükkamata või vastulausetat sealsamas Ekspressis. Vastasel juhul oleme leppinud tõejärgse ühiskonnaga.

30. juunil ilmus MN Facebookis <https://www.facebook.com/merekeelenoukoda/>

postitus: Kuidas aitab uuriva ajakirjanduse lipulaev kaasa tõepõhise informatsiooni kujundamisele?

Kunagi kõlavat ametinimetust omanud rootslane annab välja pealiskaudse ja fantaasiaküllase raamatu parvlaevast Estonia. Merendusvaldkonda mittetundev loomeinimene loeb raamatut, on sellest vaimustuses ja kirjutab raamatu kohta ülimalt positiivse kirjatüki. Nõudlikule lugejale uurivat ja analüüsivat ajakirjandust pakkuv väljaanne trüüb selle ära, kuigi erialajakirjas on raamat pärvinud igakülgset hukkamõistu.

Nii juhtus Eesti Ekspressiga, kus ilmus kolmapäeval Kadri Kõusaare arvamus raamatu "Parvlaev Estonia. Rootsi riigi hukk" kohta. 6. juunil ilmus selle raamatu kohta aga ajakirjas Meremees põhjalik analüüs (neljal leheküljel) Eesti kogenuimalt merendusajakirjanikult - kokkuvõtvalt ei kannata raamat mingisugust kriitikat ja seda ei tasu tõsiselt võtta. Artiklit saab lugeda tasuta veebist järgmise lingi kaudu:

https://issuu.com/ajakirimeremees/docs/meremees_2018_2-4._va_teataja_2018_/24

Mairold saatis K. Kõusaarele Facebooki kaudu lingi Meremehe artiklile ja

kirjutas Rahva Raamatu e-poes väljaande juurde kommentaari ja lisas viite. Need on avalikult ka näha.

<https://www.rahvaraamat.ee/s/torssell/et?keyword=torssell>. Veebipoes on raamat läbi müüdud, e-raamatu versioon on saadaval.

Lugedes ajakirjas Meremees hiljuti ilmunud arvustust raamatu kohta, võib järeldada, et selle raamatu tõlkimise eesmärk on puhtalt äriiline, sisu ei huvitanud kedagi. Nii tõlkija, toimetaja kui ka kirjastuse

esindajad ei hinnanud materjali kriitiliselt. Lisaks on palju termini- ja faktivigu, ka rootsikeelses väljaandes. Arvustust saab lugeda siit:

10. juulil ilmus Postimehes arvamslugu „Madli Vitismann: müüdid Estonia huku ümber ilmuvad jälle välja“. <https://arvamus.postimees.ee/4611569/madli-vitismann-muudid-estonia-huku-umber-ilmuvad-jalle-valja>

17. juulil saates „Ringvaade“ (alates 18:48) rääkis Madli Vitismann raamatust "Parvlaev Estonia. Rootsi riigi hukk"

<http://arhiiv.err.ee/guid/20180717205317001000300112290E2BA238B440000002912B00000D0F031737>".

5)5. juulil küsiti Euroopa Komisjonist lüüside kohta.

Culvert – Tehnikaleksikonis on see **veegalerii**, **MN**: lüüsikambri täitetoru ja lüüsikambri tühjendustoru

Reservoir – kõige ülemine piisavalt veemahukas veekogu, millest lüüsisdesse vett lastakse – jõgi või paisjärv vms, üldistatult **veehoidla**

Lock basin – **lüüsikamber**

6)10. juulil küsimus tulevase näituse nime kohta:

Operatsioon Red Trek. Kas sobiks Vabaduse kindlustamine?

Ingl k: Operation Red Trek. Ensuring Estonian Freedom

Pärtel: Enamus eestlasi ei ole tõenäoliselt sellise nimega operatsioonist kuulnud. Mulle tundub, et väike lisavihje võiks aidata natuke arusaadavamaks teha, mida sellest näitusest oodata.

Vello Mäss: Usutavasti oleks "Vabaduse kaitsel" suupärasem ja mõtegi jääks samaks. Lugupeetavad kolleegid, kui avate Augustus Agari raamatu "Balti episood" esikaane, leiate sealt merekaardi laevateega "An approximate Line of swept channel known as "The Red Track" alates Sundist kuni Kroonlinnani. Sõna "trek" tähendab inglise keeles "hard, long journey" mis ei ole ka sugugi vale nimi sellele laevateele. Nii et valiku küsimus?

MN: **Eesti vabaduse kindlustamine**

7)15. juulil saatis Vello Mäss kirja, milles teatas, et mõistatusliku **praambalefandi** olemuse otsing jõudis banaalse tulemuseni. 18. saj. esimesel poolel paiknes Tallinna lahe lõunakaldal kaks neljakandilist, kahekorruselist, kümnete suurtükkidega varustatud palkpraami, Kadrioru rannas nimega Olifant ja Maarjamäe all Bök. Tolleaegsele Tallinna plaanile olid vene alfabeedis hanesulega (?) kalligraafiliselt välja kirjutatud mõlema nimed. Õnnetul kombel luges ajaloolane H.Gustavson natuke vigaselt kirjutatud pram Olifandi nime välja pram balefandina. 18. saj. Balti laevastiku relvastuses oli selliseid monstume kokku 18. Kõik need ehitati St.Peterburis ja pukseeriti sealt nii Revalisse, Ruotsinsalmi, Sveaborgi kui Mariehamni Ahvenamaal. Selle info võlus internetist välja ajaloolane Robert Treufeldt. Müts maha!
Enn Oja: Olifant on hollandi keeles Elefant ja Bök siis vene keeles Pull. Järelikult olid ka ülejäänud hirmsad elukad. Kuid suurtükpraami mõtlesime ikka välja.

II. „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatus

4.**jeerimine** <j`eerimi|ne -se -st 12 s> (sks Gieren) MER

1. seegamine, laeva perioodiline kursist kõrvalekaldumine **külgsuunas**

2. ankrus **seisva** laeva **vööri** külgsuunaline **edasi-tagasi** liikumine (pendeldamine)

MN:

jeerimine <j`eerimi|ne -se -st 12 s> (sks Gieren) MER

1. seegamine, laeva perioodiline kursist kõrvalekaldumine

2. ankrus laeva külgsuunaline liikumine (pendeldamine)

5.**joll** <j`oll jolli j`olli 22e s> (holl *jol*) MER

1. väike lameda põhjaga lahtine purjepaat

2. ümara kujuga aerupaat liikumiseks madalas rannavees. Vt ka *jaal, jaul, julla*

6.**julla** <julla 16 s> (rts *joll, jolle, julle*) • MER avamerejahi v väikese laeva 2-aeruline terava põhjaga väike sõudepaat; kasut peale ühenduse pidamise ka kalapüügil ja hülgeküttimisel. Vt ka *jaal, jaal, joll*

7.**junga** <junga 16 s> (sks *Junge* < *jung* noor) • MER õpipoiss laeval, laevapoiss, esmakordselt laevateenistusse võetud nooruk

8.**jäärt** <j`äart jäärdis j`äärti 22e s> (holl *geerde*) MER

1. tross, millega välditakse kahvelpurjekal kahvli allatuult vajumist
2. jahi poomi keskosast v kanna piirkonnast tekile ulatuv jalgtali, millega saab poomi allapoole pingutada

9.**jölling** <jölling -u 2 s> (sks *Jolltau*) • MER ~~lihtne seade kergete koormuste tõstmiseks~~

MN:

Ühesiivilise (ühe rattaga) plokiga lihtne seade kergete koormuste tõstmiseks

10.**jüüt** <j`üüt jüüdis j`üüti 22e s> (holl *hut* kajut) • MER pupp, laeva ahtris paiknev tekiehitus, ~~kus asuvad laevatarvete ja roolimasina, sageli ka eluruumid~~

MN:

jüüt <j`üüt jüüdis j`üüti 22e s> (holl *hut* kajut) • MER pupp, purjelaeva ahtritekk või laeva ahtris paiknev tekiehitus

11.**kaabeltau** <kaabelt`au 26 s> (holl *kabeltauw*) • MER pikkusühik, 1 kaabeltau = 0,1 meremiili, = 185,2 m

12.**kaaper** <k`aap|er -ri 2e s> (holl *kaper* < *kapen* haarama, röövima) • **kaaperdaja**, kaaperdamisega tegelev isik; MER ~~röövlaev~~, kaaperlaev

MN:

Lisada kaaperdaja ja röövlaeva asemel mereröövlite laev

kaaper <k`aap|er -ri 2e s> (holl *kaper* < *kapen* haarama, röövima) • kaaperdaja, kaaperdamisega tegelev isik; MER ~~mereröövlite~~ laev, kaaperlaev

13.**kaater**² <k`aat|er -ri 2e s> (vn *kamep* < ingl *cutter*) • mer väike (pms sadamais kasutatav) mootorlaev; sõj väike eriotstarbeline sõjalaev

14.**kabotaaz** <kabot|`aaž -aaži -`aaži 22e s> (pr *cabotage*) • MER rannasõit, rannalaevandus, oma riigi sadamate vaheline laevasõit

15.**kahvel** <k`ahv|el -li 2e s> (holl *gaffel*) • MER purjelaeva **masti küljes olev kaheharuline põikpuu**, mille külge kinnitatakse kahvelpurje ülaäär
kahvelpuri • MER nelinurkne pikipuri, mis on kinnitatud alumise äärega poomi külge, ülemise äärega kahvli külge ja eesmine äär on piki masti. Vt ka besaanpuri

MN:

kahvel <k`ahv|el -li 2e s> (holl *gaffel*) • MER purjelaeva masti tagaküljel tõstetav või paikne kahehaaraline (vana tüüpi) peel, mille külge kinnitatakse kahvelpurje ülaäär.

Kahvelpuri peaks olema omaette märksõna

16.**kai** <k`ai 26 s> (sks < pr *quai*) • MER sadamasild, rajatis sadamas reisijate maabumiseks ja laevale minekuks ning laevade lastimiseks ning lossimiseks

MN:

kai <k`ai 26 s> (~~sks <pr qua~~) • MER sadamasild, rajatis laevade kinnitamiseks, lossimiseks, lastimiseks ning reisijate maabumiseks ja laevale minekuks jm
ja päritoluks: kõmri cae, alamsaksa/hollandi kaai.

Lisada ka teine ja kolmas tähendus:

kai² • MER ots laeva lossipoomi pööramiseks ja kinnitamiseks

kai³ • MER kliiverpoomi küljelt toetav tross

~~17. **kaiik** <ka`iik kaiigi-ka`iiki 22e s> (vn ~~каик~~ <trg ~~kayik~~ paat) • MER kerge ning pikk Türgi sõude, harvem purjelaev~~

MN: VSL-ist välja jätta, keskenduda kajakile.

Enn: türgi keeles hääldatakse seda hoopis **kajõkk**. Sama käib kajuki kohta. Vaja oleks ühtlustada ning eristada süstast, mis inuitide kirjas on **qajaq** [kajak].

18. **kajak** <kajak -i 2e s> (eskimo k-d qajaq) • MER ~~eskimote jt polaarmerede rannikul elavate rändrahvaste~~ ühekohaline nahkkattega ~~ava~~ meresüst. Vt ka *umiak*

MN:

Lisada **k**

kajak <kajak -i 2e s> (Inuiti k-d qajaq) • MER meresüst, põhjarahvaste ühekohaline nahkkattega süst. Vt ka *umiak*

Pärtel: Arktika rahvad oleks täpsem, põhjarahvad on meil ju ka soomlased ja rootslased.

~~19. **kajukk** <kajj`ukkk-uki-`ukki 22e s> (vn ~~каюк~~ <trg ~~kayik~~ paat) • MER väike lamedapõhjaline jõepaat; kaetud koormaveolodi~~

MN:

VSL-ist välja jätta, keskenduda kajakile.

20. **kalfaaterdama** <kalfaaterdama 27 v> (sks *kalfatern* <pr *calfater* <ar *qalfata*) • MER puulaeva külgi takkude ja pigiga tihtima

MN:

MER puulaeva külgi ja tekki takkude ja pigiga tihtima

VSL-ist välja jätta, kuna ei kasutata enam, ka kõnekeeles mitte.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 9. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 128

09.10.2018

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Koosolekut alustasime leinaseisakuga merekeele nõukoja asutaja, pikaagekse esimehe ja auesimehe kapten Uno Lauri mälestuseks, kes lahkus meie hulgast 8. oktoobril. Kapten Laur oli kuni lõpuni tegus ja rääkis kaasa olulistel merendusteemadel. Ta andis veel 29. septembril Eesti Päevalehele pika intervjuu, mida saab lugeda siit: [Kapten Uno Laur: ma lihtsalt ei saanud presidendile ära öelda](#). Veeteede Ameti kodulehel on ka [nekroloog](#).

II. Merekeele nõukoja liikmeks soovis saada Indrek Särg, kes töötab praegu Eesti Merekooli Tartu filiaali juhatajana. Ta on lõpetanud Tartu Ülikooli eesti filoloogina ja Eesti Merekooli laevajuhina. Nüüd on meil lisaks Enn Ojale veel teinegi lõunaeestlane, kes eelkõige sisevete oskussõnadel silma peal hoiab.

III. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist.

1) **kambüüs** <kamb|`üüs -üüsi -`üüsi 22e s> (alamsks kambüse < holl kombuis) • MER laeva köök

2) **kapten** <k`apten -i 2e s> (pr *capitaine* < keskld *capitaneus* väejuht < ld *caput* pea)

1. **MER** laeva ja laevameeskonna juht, merel ja välissadamates **lipuriigi**, laeva- ja laadungiomaniku seaduslik esindaja; **kaptenidiplomiga isik**
2. SPORT võistkonna vanem
3. **SÕJ** enamiku riikide ohvitseriauste, mida algselt anti kompaniiülemale; ohvitseri auaste Eesti Vabariigi maa- ja õhuväes

MN: lisada **mereväekapten** sõj • **vanemohvitseri auaste Eesti mereväes**

Allikas: <https://et.wikipedia.org/wiki/Mereväekapten> Eesti mereväes kõige kõrgem **vanemohvitseri** auaste, asudes otse allpool **kommodoori** auastet. Maaväes vastab sellele **koloneli** auaste.

kaptenleitnant sõj • Eesti Vabariigis **kolonelleitnandile** vastav vanemohvitseri auaste mereväes

kaptenmajor sõj • Eesti Vabariigis **majorile** vastav vanemohvitseri auaste mereväes

3) **karavell** <karav|`ell -elli -`elli 22e s> (pr *caravelle* < port *caravela* < kr *karabos* väike laev) • MER **hiliskeskaegne purjelaev** suhteliselt pika kitsa kere ja kõrge ahtrichitisega XIV–XVI s merepurjekas

4) **karling** <karling -u 2 s> (ingl *carline, carling*) • MER laevateki all **piimidega** risti asetsev tugitala

5) **katamaraan** <katamar|`aan -aani -`aani 22e s> (ingl *catamaran* < tamili *kaṭṭa-maram* „kokkuseotud palgid“) •

MER kahekereline hea püstuvusega laev-**veesõiduk**, arenenud loodusrahvaste **kitsast külgujukiga** parvetalisesst-veesõidukist

6) **kessoon** <kess|`oon -ooni -`ooni 22e s> (pr *caisson* kast)

1. HÜDROL suur põhjata kasti kujuline tarind suruõhu abil veevaba kambri loomiseks veealuste tööde tegemisel
2. MER seadis (**kast**) laeva veealuse osa kuivatamiseks laeva**kere** remontimisel
3. TEHN metallisulatusahju osa: õõnsate seintega teraskarp, milles ringleb jahutusvesi
4. ARHIT → **kassett** (5)

7) **ketš** <k`etš ketši k`etši 22e s> (ingl *ketch*) • MER väike-kahemastiline rannasõidupurjekas, **mille tagamast on eesmastist lühem**

8) **kidnapping** [kidnäping] (ingl)

1. KÕNEK inimrööv, inimese, sageli lapse pantvangiks võtmine; meremeeste sundtoomine laevale, **vrđ**

šanghaitamine

2. MER KÕNEK meremeeste sundtoomine laevale; vt ka šanghaitamine
MN: *kidnapping* ei ole merendustermin

Enn Oja: **Kidnap** olevat esmakordselt tekstis teada 1682. aastast. Tähistas siis mehe- või lapseröövi, hiljem ka naiseröövi. Kokkuvõttes inimiröövi.

Kuid **šanghaitamine** oli selle erivorm, seotud ainult merega, teada alates 1854.a-st. Pikkadele reisidele oli vaja mehi poolmuidu või muidu orjama, selleks joodeti mees täis, tassiti laeva ja lasti trümmist välja alles merel. Nii ei jäänud tal muud üle, kui toidu eest tööd teha.

Seega tuleks need 2 röövi siiski eristada, inimirööv on üldine, šanghaitamine kui meresõna vägivaldne meeste merelemunsterdamine.

9) **kiil** <k`iil kiilu k`iilu 22e s> (holl *kiel*, ingl *keel*) • MER emapuu, andur, laeva (v paadi) põhja pikisuunaline tala, mille külge **peale tavaliselt** kinnituvad **kaared sõrestik**

10) **kiilhaalama** <+ h`aalama haalata 29 v> (holl *kielhalen*) • MER laeva tugevasti ühele küljele kallutama (veealuse osa parandamiseks, puhastamiseks v värvimiseks)

MN: Lisada teine tähendus: **2. MER AJ meremeest karistuseks laeva kiilu alt läbi tõmbama**

Indrek Särg: Kiilu alt läbi tõmbamise kohta on kasutatud ka väljendit „kiilutama“.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 27. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 129
27.11.2018

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peep Kaurla, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peeter Veegen
Kirjutaja: Malle Hunt

I.Õnnitlesime Jüri Kaske aasta mereharia aunimetuse saamise puhul.

II.20. novembril tähistati Eesti Keele Instituudis õigekeelsussõnaraamatu 100 aasta juubelit – esitleti uut „Eesti õigekeelsussõnaraamatut ÕS 2018“ ja 1918. aasta „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamatu“

kommenteeritud veebiväljaannet. Haridus- ja teadusminister Mailis Reps kuulutas järgmise aasta eesti keele aastaks. 20. novembril toimus ka konverents „Kirjakeele korraldamise sajand“. Räägiti eesti kirjakeele 100 aastast ja tänapäeva keelekorraldaja võimalustest ja võimatustest. Leidis aset arutlusring ÕSi tuleviku teemal.

Veeteede Amet kinkis merekeele nõukoja liikmetele selle kauni hõbedase raamatu, mille valmimisse ka meie oma panuse andsime.

III.Yrjö Saarineni palvel vaatasime üle järgmised mõisted:

- 1)**House Bill of Lading (HBL)** – ekspediitori või virtuaalse vedaja (NVOCC) poolt väljastatud konossement tegelikule kaubasaatjale. Olen kasutanud ja seepärast ka pakun **veokorraldaja e ekspediitori konossement**.
- 2)**Master Bill of Lading (MBL)** – laevaomaniku e tegeliku vedaja poolt väljastatud konossement ekspediitorile või virtuaalsele vedajale (NVOCC). Pakun vasteks **merevedaja e laevakonossement** – sisuliselt ta on seda, kuigi mõningate nüanssidega (kauba saatjaks, vastuvõtjaks ja teavitatavaks (NOTIFY) on ekspediitor või NVOCC).

Olemas on juba näiteks

- pardakonossement ehk ka laevakonossement (Shipped [on board] Bill of Lading) – tõendab, et last on pardal; siin võiks eelistada pardakonossementi.
- vastuvõtukonossement (Received for shipment Bill of Lading) – laadung on toimetatud vedaja lattu, vedaja annab välja vastuvõtukonossementi, kus puudub veel tegeliku laeva nimi jm andmed.

- 3)Alates 01.01.2018 hakkas kehtima FAL konventsiooni (Rahvusvaheline mereliikluse hõlbustamise konventsioon 1965) täiendatud redaktsioon tõi ametlikult välja laevade agenteerimise ühe teenuse täpsustava nimetuse – **HUSBANDRY SERVICES**. Sisuliselt on see laeva hooldusteenus, ehk katab tehnilist teenindamist, remonditöid, varustamist, dokumentide korrastamist jms. Ship's husband on juba tuntud väljend, meie sõnaraamatus on vasteks korrespondentreeder, reederi peaagent. Võiks seda ka pisut täpsustada – **laeva tehniline haldamine, organisatsiooniline haldamine?**

- Ship's husband – **laeva tehniline haldaja**

- 4)NVOCC (Non-Vessel Operating Common Carrier) – **laevata (/virtuaalne) avalik vedaja** – ekspedeerija, kes esineb lepingulise vedajana kaubasaatja ees.

IV. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist.

- 1)**kiilplokk** <+ pl`okk plokki pl`okki 22e s> (ingl *keel-block*) • MER alus, millel laev asetseb ehitamisel v remontimisel

MN:

- kiilplokk** <+ pl`okk plokki pl`okki 22e s> (ingl *keel-block*) • MER **põhjatugi**, millele laev **toetub** ehitamisel v remontimisel

2) **kiilson** <k`ilson -i 2e s> (ingl *keelson*) • MER **kiiluga** rööbitine pruss puitlaeva põhjas kaarte peal v terasest püstplaat (teraslaeval)

3) **kingston** <k`ingston -i 2e s> , **kingstonkraan** <+ kr`aan kraani kr`aani 22e s> (< pn *J. Kingston*, 19. s Inglise insener) • MER laeva veealuses osas paiknev klapp, mille kaudu võetakse laevasüsteemidesse vett

4) **klaarima** <kl`aarima klaarib 28 v> (sks *klären* < ld *clarus* selge) • selgitama; selitama; MER laeva sadamas sisse v välja **kirjutama**; laeva v kalastustarbeid korda seadma

MN:

laeva sadamas sisse v välja **vormistama**; laeva v kalastustarbeid korda seadma

5) **kliiver** <kl`iiv |er -ri 2e s> , **kliiverpuri** <+ puri purje p`urje 24 s> (holl *kluiver*) • MER kolmnurkne puri laeva vööril **kliiverpoomil**

MN:

Lisada: kliiverpoomil

6) **kliiverpoom** <+ p`oom poomi p`oomi 22e s> (holl *kluiverboom*) • MER purjelaeva ninast väljaulatuv palk, mille külge on kinnitatud **kliiver**

MN:

purjelaeva vööril etteulatuv peel (tala), mille külge on kinnitatud **kliivrid**

7) **klipper** <kl`ip |per -ri 2e s> (ingl *clipper*) • MER kitsas ja pikk kiire merepurjekas XIX s

MN:

sihvakas kiire **maksimaalse purjestusega merelaev** XIX s

8) **klou** <kl`ou 26 s> (holl *klauw* küünis, hark) • mer vastu masti toetuv **kahvli** ots

9) **klüüs** <kl`üüs klüüsi kl`üüsi 22e s> (sks *Klüse*) • MER tugeva metalläärisega ava laeva umbreelingus, läbi klüüsi antakse kinnitusotsad maale

ankruklüüs • MER laeva **ninaosas** tekki ja parrast läbiv terastoru, mille kaudu antakse järele v tõmmatakse sisse ankruketti

MN:

ava laeva **pardas**, **umbreelingus v tekis otsa v keti jaoks**

ankruklüüs • MER laeva tekki ja parrast läbiv terastoru, mille kaudu antakse järele v tõmmatakse sisse ankruketti

10) **knoop** <kn`oop knoobi kn`oopi 22e s> (holl *knoop* sõlm) • MER töö- v ilusõlm taimsest materjalist trossi otsal

MN:

sõlm taim**kiutrossil**

11) **koge** <koge 16 s> , **kogi** <kogi 17 s> (sks *Kogge*) • MER XIII–XV s lai tugev, kõrge vööri- ja ahtrihitisega ning kõrgete parrastega **suur** Põhja- ja Läänemere purjekas

MN:

XIII–XV s lai tugev, kõrge vööri- ja ahtri**kastelliga** ning kõrgete parrastega Põhja- ja Läänemere **kauba**purjekas

12) **kohverdam** <kohverdam -i 19 s> (ingl *coffer-dam* < *coffer* kirst + *dam* tamm (tammi))

• MER veetihedate seintega kitsas ruum, paikneb eriotstarbega ruumide (nt vee- ja õlitankide, masina- ja lastiruumi) vahel; vanadel sõjalaevadel veetihedate seintega kitsas ruum piki soomustamata parrast; suur veetihe lahtise küljega kast laeva veealuse osa parandamiseks

13) **kokpit** <k`okp|`it -iti -`itti 22e s> (ingl *cockpit*)

1. MER jahi tekis olev ava v **süvend** jahi juhi ja purjesid käsitsevate meeskonnaliikmete jaoks

MN:

süvend väikelaeva tekis roolimehe ja meeskonna jaoks

14) **komando** <kom`ando 16 s> (it *comando* < *comandare* käskima)

1. käsklus, käsklussõna
 2. ühe komandöri käsutuses olev allüksus eriülesannete täitmiseks; eriülesandelise laeva v paadi meeskond
- komandopunkt** • sõj koht, kust komandör juhib lahingutegevust
komandosild • MER laeva tekiehitis, kust juhatakse laeva; kaptenisild

15) **kommodoor** <kommod|`oor -oori -`oori 22e s> (ingl *commodore* < pr *commandeur* komandör) MER

1. laevastikukoondise juhataja mõnes riigis
2. sõj admiralile eelnev auaste mõnes riigis
3. jahtklubi president mõnes riigis

16) **kondemnatsioon** <kondemnatsi|`oon -ooni -`ooni 22e s> (< ld *condemnatio* süüdimõistmine) • MER laeva v selle lasti kuulutamine kasutuskõlbmatuks v sõjasaagiks

Järgmine merekeelee nõukoja koosolek toimub 11. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 130
11.12.2018

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Aado Luksepp, Vello Mäss, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I.Märkisime ära, et 16. detsembril saab meie koostatud „Inglise-eesti meresõnaraamat“ 10-aastaseks.

II.Veeteede Ameti sinakalendrid said kõik kohalviibijad. Seekord on teemaks veealune maailm ehk vrakid ja muud huvitavad objektid.

III.Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ ülevaatamist.

1. **konteiner** <kont`einer -i 2e s> (ingl *container* < *contain* sisaldama < ld *continere*) • mahuti, paak, nõu; korduvalt kasutatav mahuti kauba vedamiseks, ka hoidmiseks
konteinerilaev • MER standardmõõtmetega konteinerite veoks ehitatud laev
konteinervedu • kauba vedu konteinerites

MN: lisada konteineri+laev, konteineri+terminal, praam+konteiner lihter

2. **kooming** <kooming -u 2 s> (ingl *coaming*) • MER laevaluuke ümbritsev kõrgem serv vee sissevoolu takistamiseks

MN: **luugikrae**, **luugiava** ümbritsev kõrgem serv vee sissevoolu takistamiseks

3. **koording** <koording -u 2 s> , **kording** <kording -u 2 s> (alamsks *Gording*) • MER tross, millega tõmmatakse raapurje serv raa külge

MN: lisada sõna „alumine“ – tross, millega tõmmatakse raapurje **alumine** serv raa külge

4. **kouss** <k`ouss kousi k`oussi 22e s> (holl *kous* sukk) • metallrõngas aasa moodustamiseks köie otsas v ava kuju säilitamiseks purjes, trossisilm

MN: trossiaasa metallist ümarik, tilgakujuline või kolmnurkne vastava laiuse ja välise soonega siseraam trossi kulumise vältimiseks ja tugevdamiseks, trossisilm

5. **kraanpalk** <+ p`alk palgi p`alki 22e s> (holl *kraanbalk*) • MER lühike põikpalk laeva vööris kummalgi pardal, millele tõstetakse ankur

MN: lühike põikpalk laeva vööris kummalgi pardal, millele **abil** tõstetakse ankur **veest välja**

6. **kreen** <kr`een kreeni kr`eeni 22e s> (vn крен < ingl *careen*, holl *krengen* laeva küljeli panema < pr *carène* (laeva) kiil) • MER külgakalle, (laeva, lennuki) kalle pikitasandi suhtes; PILTL tasakaalust väljas, ebakindel olek

7. **kubrik** <kubrik -u 2 s> (holl *koebrug*) MER

1. AJ (purje)laeva alumine tekk, **orlop**

2. laeva meeskonnaruum

MN:

1. **AJ** (purje)laeva alumine tekk, **orlop**

2. laeva meeskonnaruum, **ruhv**

8. **kursograaf** <+ gr`aaf graafi gr`aafi 22e s> (< **kurss** + **-graaf**) • TEHN, MER laeva kurssi automaatselt registreeriv aparaat

MN: **kursikirjuti**, laeva kurssi automaatselt registreeriv aparaat

9. **kutter** <k`ut|ter -ri 2e s> (ingl *cutter*)

1. MER väike ühemastiline purjekas; mootorpaat rannalähedasteks sõitudeks; (sõjalaeva) juurdeveo- v sidepaat

MN: väike **kiire** ühemastiline purjekas; mootorpaat rannalähedasteks sõitudeks; (sõjalaeva) juurdeveo- v sidepaat

10. **kuunar** <k`uunar -i 2e s> (ingl *schooner*) • MER kahe- v enamamastiline, hrl **kahvelpurjedega** purjekas

kuunarpark vt *barkantiin*

kuunarprikk vt *brigantiin*

11. **kvartertekk** <+ t`ekk teki t`ekki 22e s> (ingl *quarterdeck*) • MER laeva peateki ahtripoolne, veidi kõrgem osa; sõjalaevadel ohvitseride laevaosa

MN: laeva peateki ahtripoolne, veidi kõrgem osa; **AJ** sõjalaevadel ohvitseride laevaosa **ahtris**

12. **landgang** <l`andg|`ang -angi -`angi 22e s> (sks Landgang < Land maa + Gang käimine, käik) • MER teisaldatav käsipuuga v kinnihoidenõoriga laevatrepp.

MN: teisaldatav maabumissild laevalt kaile v kailt laevale minekuks.

Häid jõule ja edukat uut aastat!

Järgmine merekeelee nõukoja koosolek toimub 15. jaanuaril 2019. a.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 131
15.01.2019

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Märkisime ära, et merekeelee nõukoda on juba 46-aastane.

II. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ ülevaatamist.

1. **lastima** <l`astima lastib 28 v> (sks lasten) • MER ~~veetavat~~ kaupa (lasti (1)) laevale laadima. Vastand lossima

MN:
Kustutada sõna „veetavat“

2. **laveerima** <lav|`eerima -eerib 28 v> (holl *laveren*) • MER risteldes, siksakitades liikuma, ~~laevima~~; PILTL põiklema, otsesest vastutusest kõrvale hoiduma

MN:
Kustutada erialamärgend MER, sest „laveerima“ pole meresõna

3. **legoo** <leg`oo 26 s> (< ingl *let go* lase käia) • MER hõige vintsimhele vintsi käivitamiseks

MN:
Lisada: VAN ja kustutada ~~vintsimhele-vintsi käivitamiseks~~
• MER, VAN hõige ~~ankur alla!~~; ots lahti!

4. **lei**² (ingl *lee*) • MER alltuule-, laevast allatuult, nt **leiparras**

5. **lekk**² <l`ekk leki l`ekki 22e s> (sks *Leck*) • ka MER pragu v auk laevakeres v anumal

MN:

Lisada: **MER trossi lõtk**

- ka MER pragu v auk laevakeres v anumad, **MER trossi lõtk**

6. **lenssima** <l`enssima lensib 28 v> (holl *lenzen*) MER

1. liikuma päritormi purjedeta v väheste purjedega
2. laeva tunginud vett välja pumpama

MN:

1. purjedeta v väheste purjedega **pärituult sõitma**
2. laeva tunginud vett välja pumpama

7. **lihter** <l`iht|er -ri 2e s> (holl *lichter*) • MER pukseeritav (**tõugata**), hrl tekita alus lasti vedamiseks reidil ja siseveekogudel

MN:

- MER pukseeritav alus lasti vedamiseks reidil/siseveekogul või reidil veest laevale tõstetav ujukonteiner

8. **liik** <l`iik liigi l`iiki 22e s> (holl *lijk*), **liiktross** <+ tr`oss trossi tr`ossi 22e s> • MER purjeserva tugevdav tross

9. **liin** <l`iin liini l`iini 22e s> (< ld *linea* nöör; joon)

1. põlvnemise v suguluse jada, nt aretusliin, naisliin
2. tegutsemis- v mõttesuund, tegevuskäik, nt kõrvalliin, tegevusliin
3. kestvalt kasutatav edastusrada v kulgemistee, nt bussiliin, sideliin, **laevaliin**
4. kujutletav v tõeline eraldusjoon, nt kaitseliin, tuleliin, veeliin
5. MER purjelaeva taglastuses jm kasutatav **tavaliselt kolmekordne** tugev nöör **ümbermööduga kuni 25 mm**
6. vana pikkusmõõt, nt Inglise mõõdustikus 1/12 tolli, Vene mõõdustikus 1/10 tolli

10. **logi** <logi 17 s> (ingl *log*)

1. MER navigatsiooniseade laeva sõidukiiruse ja läbisõidetud vahemaa määramiseks; **lihtsaim on käsilogi, mis koosneb logilauast**
2. INFO päevik, kronoloogiliselt jäädvustatud sündmuseandmete kogu

11. **logima** <logima 27 v> • **MER logiga mõõtma**

1. **sisse logima** (ingl *log in*) • INFO arvuti- v võrguseanssi alustama
2. **välja logima** (ingl *log out*) • INFO arvuti- v võrguseanssi lõpetama

MN:

Kustutada MER ja selgitus. Logiga mõõtma ei ole logima

12. **logiraamat** <+ raamat -u 2 s> (ingl *log book*, vrd *logi*) • MER laeva **päevik**, laevale kohustuslik kindlavormiline raamat, kuhu kantakse andmed kursi, kiiruse, tuule **jne** kohta, samuti kõik olulised sündmused laeva elus

MN:

„laeva päeviku“ asmel sobiks paremini „laeva päevaraamat“

- MER laeva **päevaraamat**, laevale kohustuslik kindlavormiline raamat, kuhu kantakse andmed kursi, kiiruse, tuule **jms** kohta, samuti kõik olulised sündmused laeva elus

13. **lood** <l`ood loodi l`oodi 22e s> (keskalamsks *lode*, holl *lood*, sks *Lot* plii)

1. TEHN riist püst- ja rõhtsihi kindlaksmääramiseks ja kontrollimiseks
2. MER **riist** veekogu sügavuse mõõtmiseks
3. AJ endine massimõõt, 1 lood = $\frac{1}{32}$ naela, = 12,8 g

- käsilood** • MER meetrijaotistega nõör (loodliin) koos selle otsas oleva pliiraskusega
kajalood • MER **riist**, millega määratakse vee sügavust **veepinnal** löökheli tekitamise ja selle kajana tagasipeegeldumise vahelise ajavahemiku järgi, vt ka *hüdrolokaator*
vesilood • TEHN vaaderpass, riist rõhttasandi v -sihi määramiseks ja kontrollimiseks

MN:

2. MER **seade** veekogu sügavuse mõõtmiseks

kajalood • MER **seade**, millega määratakse vee sügavust löökheli tekitamise ja selle kajana tagasipeegeldumise vahelise ajavahemiku järgi, vt ka *hüdrolokaator*

14. **loots** <l'oots lootsi l'ootsi 22e s> (keskalamsks *lõtsman*, alamsks *Loots*, sks *Lotse*) • MER kohalikke sõiduolusid tundev kapteni nõuandja **sõidul-rannavetes**, eriti sadamasse sisse- ja sealt väljasõidul; **võetakse pardale nt lootsilaevalt (-paadilt)**
15. **lootsia** <l'ootsia 1 s> (<l'oots) • MER lootsindus, laevajuhtimisteaduse haru

MN:

Kustutada märksõna „lootsia“, sest see on toorlaen vene keelest, eesti keeles seda ei kasutata.

16. **lootsilaev** <+ l'aeu laeva l'aeua 22u s> • MER abilaev **lootsi** viimiseks laevale ja laevalt kaldale, samuti lootsivahi pidamiseks teatud piirkonnas.

MEREKEELE NÕUKOJA
 Koosoleku teokiri nr 132
 12.02.2019

Veeteede Amet, Valge 4
 Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Indrek Särg, Maiold Vaik, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

- I. Koosolekut alustasime leinaseisakuga kolleegi ja merendustegelase Heino Jaakula mälestuseks, kes lahkus meie seast 1. veebruaril 2019. aastal. Ta oli merekeele nõukoja aktiivne liige aastatel 2007—2008. Järelehuüet Heinole saab lugeda [siit](#).
- II. Tauri Roosipuu tutvustas Eesti [merenduspoliitika valmiskompassi](#), mille abil on võimalik leida enda merenduspoliitilistele vaadetele kõige enam vastav erakond. Merenduspoliitika valmiskompassi aluseks olev küsimustik saadeti kõigile kümnele 2019. aastal Riigikogu valimistel osalevale erakonnale. Väidete autor on ajakirja Meremees toimetaja Tauri Roosipuu.
- III. Eurotõlkide palvel vaatasime üle IATEs esineva termini **port reception facility**, mille vasteks on märgitud sadama vastuvõtuseadmed ja -rajatised. Sadama vastuvõtuseadmed ja -rajatised on paiksed, ankurdatud või liikuvad seadmed, millega saab osutada laevajäätmete vastuvõtmise teenust.
<https://iate.europa.eu/search/standard/result/1550648102885/1>
- MN: port reception facility – **sadama vastuvõtuseadmed**.
 Siin võib rajatis (tsistern) olla osa vastuvõtuseadmetest (torustik, separaator, tsistern).

IV.Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ ülevaatamist.

1. **lootsima** <l`ootsima lootsib 28 v> (sks *lotsen*) • MER laeva sadamasse v sealt välja juhatama

MN: Nõustama kaptenit laeva juhtimisel keerulises navigatsioonipiirkonnas.

Maiold: Lootsimine toimub ka mujal kui rannavetes – sadamate territooriumil, kanalites, jõgedel, rasketes jääoludes või siis mitu päeva ka kogu Läänemerel (rannaladest kaugel). Need kõik kokku on keerulised navigeerimispiirkonnad, kui kapten otsustab kohalikke olusid tundmata lootsi tellida (või on sõidupiirkonna eest vastutav riik lootsikohustuse määranud).

2. **lootsiraamat** <+ raamat -u 2 s> (< *loots*) • MER mingi merepiirkonna v sisevete navigeerimisolusid tutvustav teatmik

3. **loovima** <l`oovima loovib 28 v> (holl *loeven*) • MER siksakitades vastu tuult purjetama

4. **loovimisnurk** <+ n`urk nurga n`urka 22i s> (< *loovima*) • MER (laeva) vöörisuuna ja tuule vaheline nurk

MN: • MER (**purjeka**) vööri suuna ja tuule **suuna** vaheline nurk

5. **lossima** <l`ossima lossib 28 v> (holl *lossen*) • MER laeva tühjaks laadima. Vastand *lastima*

6. **luhvama** <l`uhvama luhvata 29 v> (ingl *luff*) • MER purjekat tuulde pöörama. Vastand *vallama*

7. **luup**² <l`uup luubi l`uupi 22e s> (holl *sloop*) • MER suurem sõudepaat, laevapaat; ühemastiline purjelaev; korvetist väiksem 3-mastiline raapurjelaev; sõj 16–32 kahuriga 3-mastiline täispurjestusega sõjalaev

8. **lüüger** <l`üüg|er -ri 2e s> (vn *люзер, люззеп* < ingl *lugger*) • MER vanemat tüüpi rannasõidupurjekas, posti-, kauba- v kalapüügilaev

9. **lüüsia** <l`üüsimä lüüsi 28 v> • MER (laeva) läbi lüüsi 1 laskma; MÄEND (maaki) läbi lüüsi uhtma

MN: Parandada märksõna: lüüsi**ma**

10. **malspiik** <m`alsp|`iik -iigi -`iiki 22e s> (sks *Marlspieker* < holl *marlspijker* < *marlijn* kahekeermeline köis + *spijker* ora, nael) • MER kooniliselt ahenev terava otsaga puu- v raudpulk taglasetöödeks

11. **mariina** <mariina 16 s> (ingl *marina* < ld *marinus* mere- < *mare* meri) • MER mereturistidele mõeldud sadam, kus on kõik mugavused

MN: • MER **jahisadam**

12. **marss**² <m`arss marsi m`arssi 22e s> (holl *mars* korv) • MER mastikorv; platvorm masti alumise osa lõpul, kust algab marsssteng

MN: Tõsta sõna „mastikorv“ lause lõppu ja lisada „van“.

• MER platvorm masti alumise osa lõpul, kust algab marsssteng; **van mastikorv**

13. **marsspuri** <+ puri purje p`urje 24 s> (< *marss* 2) • MER marssraa küljes olev puri

14. **marssraa** <+ r`aa 26 s> (< *marss* 2 + *raa*) • MER teine v kolmas raa (alt lugedes)

15. **marsssteng** <+ t`eng tengi t`engi 22e s> (holl *marsteng*) • MER masti esimene pikend. Vt ka *praamteng*

16. **mast¹** <m`ast masti m`asti 22e s> (sks)

1. MER tugev kõrge puit- v raudpost, mille külge laeval kinnitatakse purjed jm taglas, *nt besaanmast*
2. TEHN väikese aluspinnaga kõrge metall(sõrestik)-, raudbetoon- v puittarind, *nt raadiomast, telemast, sidemast*

MN: 1. MER tugev kõrge puit- v **metall**post, mille külge laeval kinnitatakse **seadmed ning** purjed jm taglas **nt besaanmast**

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 12. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 133
12.03.2019

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ ülevaatamist.

1. **mesoskaaf** <+ sk`aaf skaafi sk`aafi 22e s> (< meso- + kr skaphos laev, paat) • MER teadusuuringutes kasutatav autonoomne sukelparaat, mille töösügavus on hrl 500–4500 m
2. **mess²** <m`ess messi m`essi 22e s> (ingl söök, ports, söömine) • MER laeva juhtkonna ühine söögiruum v laudkond

MN: laevapere ühine söögi- ja puhkeruum, aj üksnes juhtkonnale

3. **miidel** <m`iid|el -li 2e s> (vn мидель < holl middel keskosa) • MER keskkäär, ~~laevakere välispinna ja laeva pikkust poolitava tasandi (keskkaare tasandi) lõikejoon~~
konstruktiivne miidel • MER laeva põiklõige, kui lõikepinnas on keskkaare tasand

MN: • MER keskkäär, **põiktasapind, mis poolitab laeva pikkuse**
Teeme ettepaneku pikk selgitus kustutada, sest see on tavalugejale liiga keeruline

4. **miil** <m`iil miili m`iili 22e s> (ld mille passuum tuhat sammu), tähis m
 1. eri paigus erisuguse väärtusega vana teepikkusühik (nt Vana-Roomas 1478,7 m, Venemaal 7467,6 m)
 2. (ingl mile) pikkusühik Inglise mõõdusüsteemis (1 m = 1609,3 m)
 3. MER merenduses kasutatav pikkusühik (1 meremiil = 1852 m)

5. **minöör** <min|`öör -ööri -`ööri 22e s> (pr mineur)
 1. SÕJ mineerija, spetsialist miinide 1 ja mineerimise, ka demineerimise alal
 2. SÕJ, MER miinilaeval teeniv ja miinisõjaks eriettevalmistuse saanud mereväelane

3. MÄEND lõhkaja

6. **mitšman** <m`itšman -i 2e s> (vn мичман < ingl midshipman) • SÕJ, MER mitmes riigis lipnikule vastav ohvitseri madalaim auaste; Suurbritannia ja USA sõjalaevastikukoolide vanema kursuse kursant; Vene armees 1732–1917 ohvitseri madalaim auaste, Nõukogude mereväes 1940–72 vanemate kõrgeim auaste

MN: • SÕJ, MER mitmes riigis lipnikule vastav madalaim mereväeohvitseri auaste; Suurbritannia ja USA sõjalaevastikukoolide vanema kursuse kadett; Vene armees kõrgeim allohvitseri auaste
<https://en.wikipedia.org/wiki/Michman>

7. **monotüüp** <+ t`üüp tüübi t`üüpi 22e s> (< mono- + tüüp)
1. TRÜK täheladur, üksikute tähtede viisi trükiladu valav ladumismasin, vt ka linotüüp
2. MER jahtide ja jääpurjekate ühtlustüüp
monotüüpladu • TRÜK käsitsiladu
8. **moskiitolaevastik** <+ laevast|`ik -iku -`ikku 25 s> (< moskiito) • SÕJ, MER algselt (XX s 1. poolel) torpeedokaatrite kogunimetus; nüüdisajal (pms USA-s) mis tahes väikeste sõjalaevade laevastik
9. **munsterdama** <munsterdama 27 v> (holl monsteren, vrd keskalamsks munstern värbama) • MER munsterrolli kandma, laevale tööle vormistama
10. **munsterroll** <munsterr|`oll -olli -`olli 22e s> (holl monsterrol, vrd sks Munsterrolle MRD (ametlik) nimestik) • MER rullikiri, laevapere liikmete ametlik nimestik

MN: • MER laevapere ametlik nimekiri, aj rullikiri.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 9. aprillil.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 134
03.04.2019

Parvlaev Victoria I
Algus kell 12.30, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Pärtel Keskküla, Annika Naame, Peeter Päll, Maire Raadik, Ants Raud, Tuuli Rehema, Tauri Roosipuu, Madli Vitismann.

Juhatajad: Malle Hunt, Tauri Roosipuu
Kirjutaja: Malle Hunt

- I.Osa merekeele nõukoja liikmeid sai tulla ühiskoosolekule EKI keelekorraldajatega, et teha kokkuvõtte mitmeaastasest tööst mereterminitega õigekeelsussõnaraamatu (ÕS) jaoks. Oskussõnade õiget kasutamist peab oluliseks ka Tallink Eesti pere, kes oli lahkesti nõus meid oma laevale kutsuma. Parvlaeval Victoria I tegid meile väikese ringkäigu laeva vanemtüürimees ja vanemmehaanik. Kuulsime

korrektset merekeelt ja veendusime, et kaardikambris ei hoitagi navigatsiooniriisu ning laeva ei siseneta trappi mööda, vaid ikka trepist.

II. Konverentsiruumis arutasime ÕSis veel parandamist vajavaid oskussõnu.

1. Haalama laeva piki kaid ümber paigutama

ÕS 2013: MER, KAL (laeva, võrku) köit- v trossipidi vedama. Sadamasilda haalatud laev

MN: laeva kinnitusotsa (trossi) abil piki kaid ümber paigutama. Laev haalati 10 m edasi.

ÕS 2018: laeva piki kaid **käsitsi** ümber paigutama

MN: soovitame sõna „käsitsi“ kustutada

2. Kaardikamber (laeval)

ÕS 2018: MER navigatsiooniriistade ruum

MN: kaarditööruum laeval

Navigatsiooniseadmed on roolikambris, kust laeva juhitakse. Et pimedal ajal välja näeks, peab see olema pime. Kaarditöök on aga vaja valgust, mistõttu kaardikamber ja navigatsiooniriistade ruum peavad olema teineteisest eraldatud.

3. Karavell keskaegne kiire kaugsõidupurjekas

ÕS 2018: keskaegne kiire kaugsõidupurjekas

MN: hiliskeskaegne purjelaev

Soovitame kasutada sõna „purjekas“ vaid väikeste aluste kohta, suuremad on purjelaevad.

4. Laev

- kustutada = märk: kauba+laev ei võrdu prahi+laev
- lisada puistlasti+laev
- kustutada jaht+laev, sest tegu pole laevatüübi, vaid kasutuseesmärgiga. Pole levinud mõiste
- kustutada tank+laev (vedelike veoks), sest kasutuses on tanker
- kustutada hõljuk+laev (õhkpadjal), tiibur+laev (allveetiibadega), sest on kasutusel sõnadena 'tiibur' ja 'hõljuk'
- lisada ujuk+laev ja laeva+ehitus
- kustutada laeva+tööstus
- kustutada laeva+kaart ja parda+kaart

5. Laevatrepp

ÕS 2018: laevatrepp – trapp

MN: Laeval on trepp ja kui see ei näe harjumispärase trepina välja, jääb see ikkagi trepiks: meremehed kasutavad näiteks sõna „trepivaht“, käsklust „Trepp peale!“ jms. „Trepp peale“ öeldakse ka sellise üsna tasase pinnaga silla kohta, mis ühendab sadamakoridori laevaga.

Trapp on vannitoas.

6. Landgang teisaldatav maabumissild laevalt kaile v kailt laevale minekuks

ÕS 2018: MER teisaldatav trepp v jalatugedega laud laevalt kaile v kailt laevale minekuks

MN: teisaldatav *maabumissild* laevalt kaile v kailt laevale minekuks

7. Liinituled

ÕS 2018: MER (märgivad laevasõiduteed)

MN: Liinituled asendada sõnaga *sihituled*.

Laevateel juhitudakse „sihist“, kui ülemine ja alumine meremärk või tuletorn on ühel joonel, „sihituled“ on ülemise ja alumise tuletorni tuled sihil.

8. Masin

ÕS 2018: ei ole merelisi näiteid.

MN: lisada näitesõnad pea+masin, abi+masin ja masina+ruum

Pea- ja abimasinad, masinaruum – need ei ole asendatavad sõnaga „mootor“. Ka inglise keeles sõidab „motor ship“ siis, kui sel töötab „main engine“.

Järgmine merekeelee nõukoja koosolek toimub 9. aprillil.

MEREEKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 135

19.04.2019

Sisekaitseakadeemia

Algus kell 14.00, lõpp 16.30

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Maire Raadik, Rein Raudsalu, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Aprillikoosoleku pidasime Sisekaitseakadeemias, kuhu kutsus meid Veeteede Ameti endine kommunikatsioonijuht ja merekeelee nõukoja sõber Priit Põiklik, kes on nüüd ametis Sisekaitseakadeemias. Tegime väikese ringkäigu uhiuues õppehoones, kus põikasime sisse väga hubasesse raamatukokku ja nägime nii arestikambrit kui ka spordi- ja konverentsisaali. Nõupidamiseks kogunesime uhkesse rektoraadi

saali, kus saime kasutada kõige moodsamat esitlustehnikat.

II. Peedu Kass teatas, et paljude mereteemaliste raamatute autoril Peeter Peetsalul on eesti merelistest murdesõnadest valminud käsikiri esialgse pealkirjaga „Oma paadi tegin mina luigeluust.“ Vanameister on osa pensionipõlvest kulutanud uurimistöödele arhiivides ja avastanud, et erinevates rannakülades on paljudel merega seotud esemetel ja tegevustel erinevad nimetused. Nõukoja liikmed leidsid, et nüüd, eesti keele aastal, võiks selle raamatu ilmumine olulise märgi maha jätta.

III. Jätkasime mereterminite arutelu ÕSi peatoimetaja Maire Raadikuga, et seni veel vigased selgitused saaks ära parandatud ÕSi- veebiversioonis.

1. **Logi** riist laeva sõidukiiruse mõõtmiseks. Logi+liin

2. **Laevakruvi** mer sõukruvi

3. **Ligisõit** MER. Ligisõidu+kapten, ligisõidu+tüürimees
MN: lisada *vananenud*.

4. **Lähisõit** Lähisõidu+rong lähirong
MN: lisada ka *lähisõidu+kapten, lähisõidu+tüürimees*. (Enne II maailmasõda kasutati sõna „ligisõit“) Vt „Eesti Mereakadeemia 95“, lk 20.

5. **Paak** (meremärk). Tule+paak. Paagi+vaht <-vahi> ARG1 tuletornivaht
ÕS 2018: laevasõiduteed tähistav maamärk
MN: sõna „maamärk“ asendada sõnaga „meremärk“.

6. **Parvlaev** MER autotekiga reisilaev
ÕS 2018: allalastava pealesõiduteega üleveolaev
MN: *autotekiga reisilaev*

Märksõna „**parvlaev**“ on vaja parandada ka mujal, nt Sõnaveebis, kus on kirjas nii: allalastava pealesõiduteega laev autode vm maismaasõidukite ning inimeste veoks kindlal liinil

Ja lisatud: sama mis praam, reisipraam.

Need kolm sõna – parvlaev, praam ja reisipraam – **ei ole sünonüümid!**

Ja allpool: Hea teada

Terminina on kasutusel *parvlaev*

7. **Praam** MER (pukseeritav) lihtsa ehitusega (kauba)laev; üldkeeles ka tähenduses: parvlaev. Pukseeritav praam. Jõe+praam, liiva+praam. Praam+konteiner **lihter**

MN: siin on vaja veel kustutada sõna „lihter“.

8. **Pööring** ristluslaeva reisijate vahetumine: ühe ristluse reisijad lahkuvad ja saabuvad järgmise ristluse omad

9. **Rajameeter**

MN: (inglise keeles *lane meter*) on mõõtühik, mida kasutatakse veeremlasti jaoks. (Palume selle sõna ÕSi võtta, sest leidub inimesi, kes kaustavad ekslikult sõna „liinimeeter“). Üks rajameeter on üks meeter sõiduraja osa, mis on nii lai, kui mingi veeremiliigi jaoks vaja: sõiduautodele kitsam, veoautodele ja bussidele laiem. 1 m pikk, umbes 2–3 m lai vastava autoteki kõrgune ruum. (Seda sõna on sageli vaja seoses parvlaevadega).

10. **Rehv** rehvitud purjeosa

MN: Rehv **ei ole seadis!** On purje väikseim rehvitav (vähendatav) osa. *Ned reef/rif/rift, alamsaksas ka riff/reff.*
Hollandi keeles on selgituseks inneembare strook in zeil – (ära)koristusriba purjel. Vahendinime pole ka teistes merekeeltes, on tegusõna „rehvima“ ja rehvimine kui toiming.
 Sisuliselt tähendab see purje pinna vähendamist ohutuse suurendamiseks, nt tormis.

Kapten [Ants Raud](#) näitab, kuidas rehviti purjeid õppelaeval [Vega](#).

11. **Pilss** ruum laeva põhja nõrguva vee kogumiseks. Pils+vesi

12. **Ristleja** kiirekäiguline sõjalaev; ristluslaevaga sõitja. sõj: miini+ristleja, raketi+ristleja, raske+ristleja. Huvi+ristleja (ristluslaeval)
MN: kustutada ristluslaevaga sõitja ja huviristleja (ristluslaeval)

13. **Ristlus** ristlemine, eriti huvireis merel; ristamine. Käis kahepäevasel ristlusel Läänemerel. Ristlus+laev, ristlus+sadam, ristlus+kai, ristlus+turist
MN: **ristlemine** ja **ristlus** ei sobi kruisi asendama, sest kruis *on kindlate tunnustega turismitoode* / tähendab sagedamini pigem paika pandud järjekorras erinevate sihtkohtade külastamist, mitte sihitult ristlemist. Samuti ei pea MN võimalikuks, et kruisituristi nimetatakse ristlejaks, mis tähendab, nagu üldiselt teada, teatud sõjalaeva. Kruis annab ka ristlemisest tunduvalt üheselt mõistetavamaid, aga ka natuke ladusamalt kõlavaid liitsõnu, nagu kruisilaev, kruisiturist, kruisisadam.

14. **MER** märgend

ÕSi kasutusjuhend ütleb:

See ei tähenda, et kõik terminid oleksid märgendatud. Näiteks pole märgendi järele tarvidust, kui märksõna või seletus ütleb juba eriala ära: **el`ektri+v`õrk** (ei vaja märgendit el); **el`ektro+k`eemia** *keemia haru, mis uurib elektrinähtusi keemilistes protsessides* (ei vaja märgendit keem). Märgend annab vihje sõna kasutusvaldkonna kohta: **pulma+m`õök** etn (etnoloogia oskussõna); **k`ande+l`eht** bot (botaanika oskussõna); **linnu+gr`ipp** med, vet (meditsiini ja veterinaaria oskussõna). Viimase näite märgendid ütlevad, et see haigus esineb nii inimestel kui ka loomadel. Ühtlasi on ära näidatud sõna terminilisus (hoides ära kahtluse, et rahvas küll räägib nii, aga termin on vist mingi teine sõna). Taime- ja loomanimetuste märgendid bot ja zool näitavad, et need sõnad on nomenklatuursed terminid, nt **peiu+l`ill** bot; **p`ärl+kana** zool.

Maire Raadik: mer märgend on kindlasti vajalik seal, kus on küsimus termini ja mittetermini vahekorras, seetõttu on nt artiklites „praam“ ja „parvlaev“ merenduse märgend, ehkki ka seletus annab vihje eriala kohta.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. mail Hundipea sadamas jäämurdjal Tarmo.

MEREKEELE NÕUKOJA
 Koosoleku teokiri nr 136
 14.05.2019

Hundipea sadam, jäämurdja Tarmo
 Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Maire Raadik, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I.IHooaja viimase koosoleku pidasime traditsiooniliselt jäämurdjal Tarmo. Huvilised said ka laeval veidi ringi vaadata ning muuhulgas uurisime, milline üks [kouss](#) välja näeb, et seda võimalikult täpselt sõnaraamatu jaoks kirjeldada. Piltidel on jäämurdja puksirotsa kouss, mis on umbes pool meetrit pikk. Tross, mille [oud](#) see kouss raamib, on punutud kolmemillimeetristest traatidest. Parempoolsel fotol on näha, kuidas puksiirtross on katkenud ja traadid turritavad. Ja nüüd on ÕS-is kirjas nii:

[kouss](#) – MER *trossiaasa kaitsev metallist siseraam.*

I.IIJätkasime mereterminite arutelu koos ÕSi peatoimetaja Maire Raadikuga

9. [Asimuut](#) – (suunanurk). Asimuut+kompas MER (suuna määramise vahenditega)

MN: selgitusest kustutada ~~asimuut~~~~kompas~~ ja märgend ~~MER~~

10. [Ballast](#) – lisaraskus, vajutis; ÜLEK tarbetu koorem, tülin; EH killustiku- v kruusakiht raudteemuldel. Ballast+kiil <-kiilu> MER raskuskiil

MN: kustutada ~~ballast+kiil~~ ja ~~raskuskiil~~, lisada püsi+ballast ja vesi+ballast.

11. [Sihituled](#) – mitm MER (märgivad laevasõiduteed)

Märkus. Uus artikkel, vrd liinituled

12. [liini+tuled](#) VAN.T *sihituled*

Märkus. Artiklit on parandatud: merenduse märgend on asendatud vananenud termini märgendiga ning tähenduse seletus sünonüümvastega

13. [Marss](#) – MER mastikorv, platvorm masti lõpul, kus algab teng. Marsi+madrus. Marss+teng <-tengi>

MN: platvorm **alamasti** alumise osa ja tengi ühenduskohas.

Peedu Kass: platvorm **purjelaeva** masti alumise osa ja tengi ühenduskohas.

Kuna mast võib koosneda mitmest osast, millel on oma nimetused, siis täpsustasime, et marss ühendab alamasti (masti kõige alumist osa) ja tengi.

14. [Piidevint](#) – MER *tihttuul*. Purjekas sõidab piidevinti (*poolpõiki vastu tuult*).

MN: MER asemel **AJAL** (see on argikeel, mitte erialatermin).

15. [Registertonnaaz](#) – **VAN** laevaruumide mahutavus (**kunagi** mõõdeti registertonnides, praegu mõõtühikuta suurus).

MN: Lisada **VAN** (vananenud). Selle asemel on nüüd kasutusel mahutavus: **kogumahutavus** (brutoregistertonnaazi asemel) ja **puhasmahutavus** (netoregistertonnaazi asemel).

16. **Trapets** – MAT (*nelinurk*); SPORT *rippkang*; MER *paatide ja kergete jahtide tugisüsteem*. Trapetsi+kunstnik (*tsirkuses*). ANAT: trapets+lihas (*seljal*), trapets+luu (*käel*). Trapets+keere <-k`eerme> TEHN
17. **Vedur** – MER: vedur+laev, parem **puksiir**
18. **Pukser** – puksiir
19. **Vööripiik** – MER *veekindel ruum vööris*
 MN: veetihe ruum vöörtäävist pörkevaheseinani
 Peedu Kass: veekindel ruum **laeva vööritäävi ja pörkevaheseina vahel?**
20. **Visiir** – SÕJ, TEHN *sihtimisseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril, laeva-vööril)*. Vööri+visiir väline vööriluuk. Visiir+joon, visiir+logi MER *jäälogi (navigeerimisriist)*
 MN: SÕJ, TEHN *sihtimisseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril)*. MER **Vööri+visiir laeva ülestõstetav vööriluuk. Visiir+joon**

I.III Meili teel saabunud küsimused

- Veebruaris paluti nõukojal leida eestikeelne vaste terminile **removable-bow with engine**.

[Siit](#) saab näha, kus seda vigurit arendatakse.

Peedu Kass: Selle viguri ülesanne on laevaliikluseks jääkanali tegemine odavamalt kui jäämurdjaga. Pakuks teisaldatavat käituriga jäämurdevööri.

Enn Oja saatis linke: [1](#) ja [2](#) ja pakkus vasteks **käituriga liitvöör**

Mairold Vaik: Nagu Ennu saadetud linkidelt selgub, käitur võib siis olla ükskõik mis kujul, kas sõukruvi, põtkur (tunneliga sõukruvi), jugakäitur või asimuutkäitur.

Pakuti veel:

teisaldatav/eemaldatav **käiturvöör**

käituriga/põtkuriga **liigendvöör**.

käituriga **liitvöör**

teisaldatav käituriga **jäämurdevöör**

MN: Sõltuvalt tekstist võiks kasutada **käituriga lisavöör** (+ jutt jäämurdmisest) – e vöör, mis pannakse vajadusel laevale lisaks, et suurendada võimekust jääs liikumisel.
 removable-bow with engine – eemaldatav käituriga jäämurdevöör e lisavöör.

- Märtsis küsis Yrjö Saarinen nõu, kuidas nimetada vertikaalselt kokkupandavaid (lapitavaid) konteinereid. Tühjad konteinerid on tasakaalustamata kaubavoogude tõttu muutumas üleilmseks probleemiks – vt [artiklit](#)
 Pakutakse erinevaid lahendeid, sh ka [kokkupandavaid](#) (-lapitavaid ?) konteinereid
 Uudsus seisneb selles, et kokkupanek toimub **vertikaalses** tasapinnas.

MN: Collapsecon – tühiveoks kokkupandav konteiner

- Märtsis ilmunud Statistikaameti [pressiteates](#) jäid silma kentsakad laevatüübid: segalasti-veeremilaev, reisi-veeremilaev, õlle tanker, suhkru laev, merematkalaev, st esines mitmeid õigekirja- ja tõlkevigu. Madli Vitismann suhtles Statistikaametiga ja sai vastuse, kus selgitati, et statistikas on laevad liigitatud laevatüübi järgi, laevaliigi klassifikatsioon **ICST-COM** järgi, mis on rahvusvaheline laevade klassifikatsioon.

Sellise liigituse aluseks on **EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2009/42/EÜ**, 6. mai 2009, kaupade ja reisijate merevedu käsitlevate statistiliste aruannete kohta (LISA VI).

Mairold Vaik: soovitame statistika aluseks valida Euroopa Komisjoni standardi: [UNECE Rec.28](#)

(loetelu lk 7-11).

MN: vajadusel abistame laevatüüpide tõlkimisel.

- Aprillis püüdsime Euroopa Komisjoni tõlkijate palvel leida eestikeelseid vasteid merepuurplatvormidega seonduvatele oskussõnadele. Terminid esinevad komisjoni rakendusotsuses, millega kehtestatakse laevade ringlussevõtu kohtade Euroopa loetelu. Nimelt tegelevad mõned otsuses loetletud uued ringlussevõtu kohad ka puurplatvormide kasutusest kõrvaldamisega ja võtavad lammutamiseks vastu selliseid asju, mille nimetused on inglise keeles "topsides and jacket structures".

1. topsides – (avamere(puur)platvormide) pealisehitis(ed)

2. jacket – (avamere(puur)platvormide) sõrestikjalad

3. beaching method – randumismeetod

4. landing method – maabumismeetod

5. concrete pads – betoonalus(ed)

6. slipway method – slipimeetod

- Aprilli keskel käis Madli Vitismann Kaitseuringute Keskuses uue aruande tutvustusel, kus ettekandja kasutas kohe algul väljendeid „**sea blind**“ ja „**sea blindness**“, pidades silmas teadlikkust merel olevatest laevadest ehk mereväe „nägemisvõimet“. Merepimeduse all on mõeldud üldsuse ja ka otsustajate merendusvõihiklust. Seepärast arvab Madli Vitismann, et mereväelist „merepimedust“ saaks kasutada ainult ülekantud tähenduses, näiteks „vähene olukorrateadlikkus, nn merepimedus“ või hoopis jutumärkides.

Tauri Roosipuu:

Merepimedus on otseselt merendusvõihiklus.

Mereseirega seonduvalt on teised erialased terminid, nt mereolukorrateadlikkus, mis põhineb tuvastatud merepildil jne.

Mina kindlasti merepimedust mereseire kontekstis ei kasutaks!

Vt Tauri Roosipuu artiklit „[Mis toidab merepimedust?](#)“ ajakirjas Meremees (nr 3 2018)

Kaptenmajor Ott Laanemets selgitas väljendi päritolu nii: Merepimedus tähistab üldist sotsio-poliitilist olukorda, kui terve ühiskond, sh poliitiline eliit, ei mõista riigi sõltuvust merest. See algab merekaubandusest ja seejärel selle kaitsmisest. Meie puhul lisandub ka puhtsõjaline oht merelt. Ses mõttes on meie olukord loogiline: riigil puuduvad huvid merel (kaubalaevastik) ja seetõttu ka vajadus neid kaitsta (merevägi).

Termini võtsid kasutusele järjestikused UK esimesed merelordid üheksakümnendate alguses, kui oli näha, et 'rahu dividende' hakatakse välja võtma (ja seda mitu korda järjest).

Tuuli Rehema:

Mina arvan ka, et merepimedus on eksitav toortõlge, mis viib mõtte lumepimedusele ja nägemishäiretele vms. Kui asja nimi on merendusvõihiklus või mereasjatundmatus, siis tuleks seda ka nii nimetada, mitte otsida mingeid kauneid luulelisi nimetusi (merevalgus, merepimedus). Ma ei kasutaks merepimedust üheski kontekstis.

Enn Oja:

Eristada tuleks ka merd ja merendust.

Peedu Kass: Mulle meeldib „**merepimedus**“. Võiks võrrelda kanapimedusega. Miskit nagu paistaks = midagi nagu teaks, aga ähmaselt, kuna selged piirid puuduvad.

MN:

sea blindness – merepimedus – eksitav toortõlge. Sobiks **merendusvõhiklus**.

Head suvepuhkust!

Merekeele nõukoja järgmine korraline koosolek toimub 10. septembril.

Seni vastame päringutele meili teel malle.hunt@vta.ee

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 137

10.09.2019

Veeteede Amet, Valge 4

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Hooaja esimesel koosolekul vaatasime, kui palju uusi artikleid on suve jooksul Merevikisse lisandunud. Valmis on 22 artiklit, koostamisel 11 artiklit. Suure töö on ära teinud Jüri Kask, kes on kirjutanud lausa 13 artiklit. Suur tänu ka Yrjö Saarinenile konteinerite artiklite eest.

II. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. [muul](#)¹ <m`uul muuli m`uuli 22e s> (pr *môle* < ld *moles*) • MER, EH kaldalt merre ulatuv tamm ~~v~~ **kaitsesein** sadama v jõesuudme kaitseks **lainete ja hoovuste eest**

MN: kaldalt merre ulatuv tamm sadama või jõesuudme kaitseks

2. [muusing](#) <muusing -u 2 s> (holl *muizing*) • MER kerakujuline punutis trossil

MN: kerakujuline punutis **taimkiutrossil**

3. [naagel](#) <n`aagjel -li 2e s> (< sks *Nagel* nael) • MER tugev raud- v puupulk **laeva-reelingus**, mille külge kinnitatakse taglasest allajooksvad trossid; ühenduspulk puittarindis

MN: tugev raud- v puupulk, mille külge kinnitatakse taglasest allajooksvad trossid; ühenduspulk puittarindis

4. **naat** <n`aat naadi n`aati 22e s> (holl *naad* õmblus) • MER õmbluskoht purjes; puitlaeva välisplankude vahe, mida tihendati tõrvatakkudega, et muuta laev **veekindlaks**
MN: veekindlaks asemel **veetihedaks**

5. **nautika** <nautika 1 s> (kr *nautikē (technē)* meresõidukunst < *naus* laev) • MER laevasõiduteadus, laevasõidukunst, **merendus**

MN: kustutada merendus ja lisada HRV (harvaesinev)

Pärtel: kõige rohkem praktikale vastav oleks, kui jätta selgitus „meresõidukunst“ ainult kreeka keele juurde, kus ta juba nagunii on, ja tuua eesti keeles pigem lihtsalt näide kosmonautikast. Ei kasutata seda nautikat ju merenduses ja ei esine see eraldi tegelikult ka harva vaid pigem ainult nois Ennu liitsõnades.

Enn: Veebist leidsin, et nautikat kasutatakse meil ainult sõnades astronautika - tähelennundus ja kosmonautika - ruumilennundus (ilmaruumilennundus). Paljast nautikast pole märkigi, see on ebaõnnestunud ülipüüe. Võõrtüvesid tunnustades pean ka ebaõnnestunuks astronauti, kui ta ei lenda tähele/planeedile/Kuule. Astronauudid on minu arust ainult Kuul käinud ja sinna ka kuundunud. Teised on kosmonauudid ehk ruumilendurid. Kuigi viimased võivad ilmaruumis viibida kauem ja ka sõita kaugemale.

Nauticus esineb küll latiinas, laenatud kreekast: ναυτικός, kuid nautica on käändevorm.

Kreekas on ναυτική - merendus/laevasõit.

Seega oleme ka enamiku kreeka laenudest üle võtnud latiina kaudu ning moonutatud kujul.

6. **nautiline** <nautililne -se -st 12 adj> (kr *nautikos* < *naus* laev) • MER laevasõidusse puutuv, **merenduslik**

MN: kustutada merenduslik

7. **nautofon** <nautofon -i 19 s> (< kr *nautēs* meremees + *phōnē* hääl, heli) • MER elektromagnetiline membraaniga udusignaaliaparaat, kasut tule tornides ja laevadel

8. **navigaator** <navig`aator -i 2e s> (ld *navigator*) • MER laevnik, meresõitja; navigatsiooni asjatundja; TEHN navigatsiooniseade

MN: **navigatsiooni asjatundja**; MER laevnik, meresõitja; TEHN navigatsiooniseade

9. **navigatsioon** <navigatsij`oon -ooni -`ooni 22e s> (ld *navigatio*)

1. MER **laevasõit**, **laevandus**, meresõit

2. (sõiduki) täpse asukoha kindlakstegemise ja kursi määramise õpetus

3. INFO dokumendis v võrgus vajaliku koha otsimine, vastates signaalidele ja märkidele **navigatsioonitehiskaaslane** • TEHN tehiskaaslane, mille raadiotehnilise aparatuuri abil saavad tema raadionähtavuse piirkonnas olevad ning sellekohaselt varustatud laevad, lennukid ja autod määrata oma asukohta ja kiirust

MN: kustutada laevandus – 1. MER laevajuhtimine; meresõit

10. **neff** <n`eff nefi n`effi 22e s> (pr *nef* < ld *navis* laev) • aj, mer Prantsusmaa läänerannikult pärinev keskaegne kõrgepardaline sõja- ja kaubalaev, koge **eelkäija**

Pärtel:

Vikipeediast jääb mulje, et see oli pigem koge järeltulija, mitte eelkäija

Vello:

Neff - prantsusepärane vähe kasutatav oskussõna ühe mitmeotstarbelise ajaloolise purjelaevatüübi kohta, millist naaberrahvaste (hispaania, portugali) keeltes hoopis teistmoodi

tuntakse. Oskussõna neff ei viita mingisugustele sellele tüübile iseloomulikele tehnilistele iseärasustele.

Usun, et see vähetuntud oskussõna ei vääri põhjalikumalt spekulatsioonidega lahtimõtestamist, seda enam, et erialases kirjanduses ei leidu ühemõttelist täpset definitsiooni.

11. **neto** <neto adv> (sks *netto* < it (*peso*) *netto* puhas (kaal)) • puhtal kujul, pärast pakendi massi, maksude jm mahaarvamist; puhaskaal, netokaal, netomass, vastand *bruto*
~~netoregistertonn, tähis nrt~~ • MER laeva puhta mahutavuse mõõtühik registertonnides
netotulu MAJ • puhastulu

MN: kustutada, see on vananenud puhasmahutavusühik

12. **neutraalveed** pl <+ vesi v`ee v`ett vete 15 s> (< *neutraalne*) • MER väljaspool territoriaalveet asuv akvatoorium

MN: MER territoriaalvetest väljaspool asuv **veeala**

13. **nord** <n`ord nordi n`ordi 22e s> (sks Nord), lüh N • GEOGR, **MER** põhi, põhjakaar

MN: kustutada_MER

14. **orlop** <orlop -i 2e s> (ingl < holl *overloop*) • MER laeva **madalaim** tekk

MN: laeva **alumine** tekk

Tuuli:

Kas kubrik = orlop, kuna mõlema definitsiooniks on „alumine tekk“?

Enn:

Kubrik ja orlop on samasõnad, tekitatud pea samas ajajärgus (täpseid esmaesinemisaastaid ei õnnestunud mõlemale leida, orlopi kohta on siiski märgitud aasta 1420, teisel 1100...1500), kuid jalutanud eri teed: Saksamaale ja kaugemale slaavlaste juurde jalutas kubrik (*Kuhbrücke, кубрук*), läände aga orlop ning inglise keeles see valitsema hakkaski. Kubriku kui lehmasilla (*koebrug*) tähendus slaavi keeltes kadus, sest neis polnud sama tüve ning see ei häirinud, täna on ta peamiselt meeste eluruum.

Orlop on algusest peale olnud tekk. Et ei tekiks vigu, on talle lisatud ka deck - orlop-deck. Kubrik on aga üle elanud 3 tähenduslikku ümbersündi: algul oli kuival maal lehmasild (üle jõgede), siis laeva alumisel tekil lehmalaut (mehed tahtsid saada piima ja liha) ja lehmade kadumisel lõpuks meeskonna eluruum. Vahepeal orlopi ja kubriku tähendus kattus. Kuid kuna pole kunagi kuulnud kubriktekist ehk seda on võetud rohkem ruumina, siis võiks need 2 sõna kokku võtta nii:

orlop - 4- või enamtekilise laeva alumine tekk

kubrik - 4- või enamtekilise laeva alumine tekk; kaasajal meeskonnaruum/ruhv

Ebaloogilist *kõige alumist* saaks vältida nii, et märkida: **alt/altpoolt 1. tekk**.

Rein:

Oxfordi *Ship and the Sea* nimetab orlopiks purjelaeva kõige alumist tekki, kus hoiti trosse, püssirohtu ja muid varusid, seal võisid olla eluruumid (kajutid) ka noorematele ohvitseridele. Kubrik on aga tänapäeva mõistes mitmele inimesele ette nähtud eluruum laevas olenemata sellest kus see asub.

Peedu: Inglise sõnaraamatute enamus pakub orlopi selgituseks neljatekilise purjedega sõjalaeva alumist tekki. Isegi kasutuselevõtu aastaarv 1758 vilksatab mitmes kohas. Koebrugi oli vist mainitud juba 14. sajandil.

Ometi oli ka Titanicul orlopdekk. See oli paaditekist allapoole lugedes üheksas ja sellel oli kuus katlaruumi ning aurumasin, külmutatud toodete hoiuruum, kallimate reisijate pagasiruum, mineraalveetank jms. Sellest allpool oli juba tankilagi (tanktop).

15. **paak** <p`aak paagi p`aaki 22e s> (holl *baken*) • MER **laevasõiduteed juhata**v tornitaoline kaldamärk
tulepaak • **automaatse** märktulega **varustatud** paak
paakpoi • ankurdatud ujumärk, mis tähistab navigatsioonilist ohtu v laevateed

MN: väiksem tornitaoline meremärk
tulepaak • märktulega paak
Kustutada „paakpoi“

Veeteede Ameti navigatsioonimärkide andmekogus
https://nma.vta.ee/aton/aton_list_4_0.html on 243 tulepaaki ja 28 päevamärki

Pildil Hobulaiu tulepaak

MN: **Laevasõidutee** siia ei kõlba, sest paagid asuvad tavaliselt **maismaal**. Laevasõiduteed tähistavad poid, toodrid, sihid. Laevasõidutee asemel on merenduses **laevatee**. Paak oli algul lihtsalt märgutuli rannikul (tulelont, tõrvik), hiljem muudetud meremärgiks. Meil tuletornist lihtsama ehitusega maamärk. Veeteede Ametis püüti eristada tuletorni ja tulepaaki nii, et torn on seestpoolt (vajalik seega õõnsus) teenindatav tuli, paak aga väljastpoolt (õõnsus puudub). Aga on veel lisatingimused ning selget piiri ei õnnestunudki tõmmata. Paak võib moodustada sihi ja võib olla ka üksik. Teguriteks võivad olla veel konstruktsioon (sõrestik või kinnine), tule nähtavuskaugus (kunagi loeti kriteeriumiks vähem kui 10 meremiili), märgi kõrgus/läbimõõt (mingi kokkuleppeline suurus) ja veel mõni kriteerium, mille komplekti järgi kogu märkide nimekirja tulepaakideks ja tuletornideks jagades lõpuks jääb tunne, et nüüd jäi vist enamvähem usutav ka igale märgile eraldi peale vaadates. Ja lõpuks jääb ikka mõni erand, mis tuleb usutava tulemuse saamiseks väevõimuga ühe või teise nimetuse alla tagasi suruda. Paak võis ka olla ilma vahita, seega automaattulega. (*Kaasajal on enamik navigatsioonimärke automaattulega*).

Rannikulasuv tulega või tuleta meremärk, tuletornist (alati tulega!) lihtsam rajatis (tuli väiksema võimsusega, ehitis lihtsam, teenindaja jaoks pole õõnsust sees liikumiseks), võib olla tulega või ilma (on paak ja tulepaak). Kas tuletorn on meremärk või maamärk? Lähtuda tuleks otstarbest, selleks on aidata laevadel liikuda merel.

Pärteil: Paagi asemel kasutatakse tänapäeval mõistet päevamärk, tulega paagi puhul mõistet tulepaak. Erinevalt poist ja toodrist on paak püsinnavigatsioonimärk, st mitte ujuv. Paakpoi mõistet tänapäeval ei kasutata, st selle näite võiks ära kustutada.

Enn: Väga tõenäoliselt on paakpoi aluseks venekeelne *бакен* (tulnud hollandi *baken*-ist). Venelastel olnud see jõgedel puust, metallist ujumärki kutsuti *буй* – poi.

16. **paal** <p`aal paali p`aali 22e s> (holl vai, post) • MER laevakinnituspost, post **sadamasillas**-v kalda lähedal **meres** laevade kinnitamiseks

MN: laevakinnituspost, post kalda lähedal **vees** laevade kinnitamiseks.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 8. oktoobril

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 138
8.10.2019

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I.Yrjö Saarinen tegi ettepaneku parandada sõna „kursant“ selgitust. Häirib sõna „kursant“ ennesõjaaegsetel piltidel. Merekooli õpilased (õppurid vms) tol ajal päris kindlasti ei olnud kursandid. See sõna ilmus vene keelde alles 1918. aastal ja Eestis ilmselt alates 1945 aastast.

Võõrsõnade leksikonis:

Kursant <kurs|`ant -andi -`anti 22e s> (vn *курсант* < курс kursus) • sõja- v merekooli õpilane. Vt ka [kadett](#)

Madli:

Enne sõda olid minu teada merekooli õpilased, nõukogude ajal kursandid – just sõjaväelise külje tõttu – ja pärast iseseisvuse taastamist kadetid. Kusjuures, nagu olen aru saanud, kadetid olid just laevajuhtimise ja mehaanika üliõpilased, mitte nt sadamaerialadel. Viimasel ajal pole enam kadetiks nimetamist eriti kohanud, nüüd on tehnikaülikooli tudengid.

Enn:

Mõned lehed viitavad veel merekooli õpilasele:

<https://www.kasmu.ee/et/content/1919-kasmu-merekooli-õpilased>

1973. a trükkis Heinaste merekooli memoriaalmuuseumist räägib samuti merekooli õpilastest.

Postimees 30.04.1932. Julius Teärest - samuti Kuressaare merikooli õpilased.

Postimees 17.03.1939. - õpilased

Tauri:

Akadeemias küll kursante pole olnud, kadetid siiski. Ma ei näe küll, et see ajaline piiritlus midagi juurde annaks, eriti VSLi kontekstis.

Jüri:

Mina pakuksin sõnastuse **mereväeõppeasutuse õppur**, sest õppur on ju suvalises õppeasutuses õppija, olgu ta õpilane, üliõpilane, kursant, kadett või gardemariin.

Tuuli:

Õppur on väga hea mõte, aga siis ikka sõjaväeõppeasutuse õppur, mitte kitsalt mereväeõppeasutuse, eks.

Kas panen ka märgendid VAN, NÕUK? (vt ka

<http://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi?Q=n%C3%B5uk&F=U&C06=et>)

MN: sõjaväeõppeasutuse õppur. Vt ka [kadett](#)

II.Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. **pakk** <p`akk paki p`akki 22e s> , **bakk** <b`akk baki b`akki 22e s> (holl *bak* vöör) • MER pardast pardani ulatuv tekiehitis laeva vööris; ~~kaitseb laeva vastulaine eest~~

MN: 1. selgituses kustutada lause teine pool.

Lisada 2. **Purjelaeva tekipind vöörtäävist esimastini**

Suunata **bakk -> pakk**

2. **pakkima**² <p`akkima pakib 28 v> , **bakkima** <b`akkima bakib 28 v> (ingl *back*) • MER purjesid vastutuult seadma

MN: Suunata **bakkima -> pakkima**

3. **pakpoord** <p`akp | `oord -oordi -`oordi 22e s> (holl *bakboord*) • MER laeva vasak~~poolne~~ parras (tagant vaadatuna)

MN: kustutada „poolne“.

MER laeva vasakparras (tagant vaadatuna)

4. **paktaak** <p`akt | `aak -aagi -`aaki 22e s> (sks *Backstag*) • MER laeva masti, korstnat vm pooltagant hoidev tross; laeva kurss pooltagant puhuva tuule suhtes

5. **parduun** <pard | `uun -uuni -`uuni 22e s> (sks *Pardun* < holl *pardoen*) • MER tengi pooltagant hoidev tross, kinnitub laeva parda külge

6. **pargas** <pargas -e 9 s> (holl *barkas* < hisp *barcaza*) • MER suur lamedapõhjaline paat v ~~jõe~~praam. Vt ka *barkass*

MN: kustutada „jõe“.

MER suur lamedapõhjaline paat v praam. Vt ka *barkass*

7. **parklaev** <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> (ingl *bark* < pr *barque* < it *barca*) • MER teatavat tüüpi kolme- v enamamastiline ~~kaugsõidu~~purjelaevkas

MN: kustutada „kaugsõidu“ ja purjekas asendada „purjelaev“.

MER teatavat tüüpi kolme- v enamamastiline purjelaev

8. **peilima** <p`eilima peilib 28 v> (holl *peilen*)

1. MER ~~peiliga~~veekihi kõrgust mõõtma

2. ~~Et~~ asukoha kindlakstegemiseks millegi (nt ~~majaka~~) suunda määrama (kompassi, elektromagnetlainete vm abil)

MN: vahetada järjekord, esimeseks märkida üldine tähendus, teiseks merendus.

1. ~~Et~~ asukoha kindlakstegemiseks millegi (nt tuletorni) suunda määrama (kompassi, elektromagnetlainete vm abil)

2. MER laeva tankides ja pilssides peiliga vedeliku taset mõõtma

9. **peilingaator** <peiling`aator -i 2e s> MER, EL

1. seadis laevakompassi-~~kaanel~~ suuna määramiseks, peilimiseks

2. peilimisseadis raadio- v helilainete suuna määramiseks

MN: kustutada „kaanel“ ja lisada „orientiirile (koos näidetega)“.

1. seadis **laevakompassil** suuna määramiseks **orientiirile (tuletorn, poi, mast)**, peilimiseks

Kuna kompass on ka ilma peilingaatorita suunamääramisinstrument, siis võiks lisatu pildi selgemaks teha

10. **pel**i <pel*i* 17 s> (rts *spel* < sks), **pill** <p`ill pilli p`illi 22e s> (sks *Spill*) • MER ankruvinn, vints ankru allalaskmiseks ja ülestõstmiseks
11. **pelima** <pelima 27 v> • MER **pel**i abil ankrut üles tõstma
12. **pentsel** <p`ents|el -li 2e s> (holl *bindzel* seotis, alamsks *Bändsel*) • MER peenest nõõrist v pehmest traadist seotis kahe trossi (ka puitlati v metallvarda) kokkusidumiseks
13. **periplus** [periplus] (ld), **periplous** [per-ipluus] (< kr ümberpurjetamine) • MER, GEOGR, AJ antiikaja geograafiateos (reisijuht), kus kirjeldatakse rannikuid meresõitja vaatevinklist ja antakse teavet sadamate ning asulate paiknemise ja omavahelise kauguse, tuulte, hoovuste, ankrupaikade, remondivõimaluste jm kohta = **antiikaja lootsiraamat**
 MN: lisada: = **antiikaja lootsiraamat**
14. **piidevint** <piidev|`int -indi -`inti 22e s> (< rts *bidevind* tihttuules < holl *bij-de-wind*, alamsks *bi de wind* „tuule kõrval“) • MER tihttuul, tuul, mis puhub purjekale poolpõiki vastu nii, et laev saab siiski edasi purjetada
15. **piigart** <piigart -i 2e s> , **piigat** <piigat -i 2e s> (holl *spijgat*, *spuigat* < *spuiten* kastma, pritsima + *gat* ava) • MER **läbi parda viiva toruga veekõrvaldus**ava laeva tekis

MN: parandada selgitust: MER **ava** laeva tekis **vee ärajuhtimiseks**.

PiigartPiigart suletud piigartikorgiga

16. **piik** <p`iik piigi p`iiki 22e s> (ingl *peak*) • MER **kahvli** välisots
17. **piim** <p`iim piimi p`iimi 22e s> (ingl *beam* tala) • MER laevakere talastiku põiktala, mis seob omavahel eri parraste kaari
18. **piiteng** <+ t`eng tengi t`engi 22e s> (vn *бумегз* < holl *beting*, ingl *bitt*) • MER rist**pollar**, laevatekil v sadamakail olev madal rõhtsidemega postipaar, mille ümber pannakse puksiirtross v laeva kinnitusotsad
19. **piller** <p`iller -i 2e s> (ingl *pillar* tugisammas) • MER laeva **piimide** all asetsev **püstloodne** tugipost
 MN: kustutada „püstloodne“. MER laeva **piimide** all asetsev tugipost
20. **piloot** <pil|`oot -oodi -`ooti 22e s> (it *pilota*)
 1. LENN lennuki vm õhusõiduki juht
 2. MER VAN loots
 3. KÕNEK võidusõiduauto juht, nt **vormelipiloot**
21. **pilss** <p`ilss pilsi p`ilssi 22e s> (ingl *bilge*) • MER laeva põhjas sise- ja väliskesta vahel asetsev renn v vagu (laeva laadruumi immitsenud vee kogumiseks)

MN: parandada selgitust sarnaselt ÕSiga: pilss ruum laeva põhja nõrguva vee kogumiseks. Pils+vesi

22. pinass <pin|`ass -assi -`assi 22e s> (pr *pinasse* <ld *pinus* mänd) • MER pikipurjestusega 2–3-mastiline rannasõidupurjekas XVI–XVII s, algselt valmistati piiniapuidust; nüüdisajal suur aeru- v mootorpaat

23. pleiss <pl`eiss pleisi pl`eissi 22e s> (sks *Spleiss*) • MER kahe köie- v trossiotsa ühendus

MN: lisada „põimitud“. MER kahe köie- v trossiotsa põimitud ühendus

24. pleissima <pl`eissima pleisib 28 v> (sks *spleissen*) • MER keermeiks lahutatud kahe köie v trossi otsi ~~keermeiks lahutama ja põimides siis punumise teel~~ ühendama

MN: parandada selgitust: MER keermeiks lahutatud kahe köie v trossi otsi põimides ühendama

25. plinktuli <+ tuli tule t`uld t`ulle 20 s> (sks *Blinkfeuer*) • MER meremärgi plinkiv tuli

MN: „plinkiv“ asendada sõnaga „vilkuv“.

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 12. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 140
10.12.2019

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Aado Luksepp, Annika Naame, Ants Raud, Maire Raadik, Rein Raudsalu, Tuuli Rehema, Yrjö Saarinen, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Aasta viimasel koosolekul tegime kokkuvõtte Merevikisse artiklite lisamisest. Kokku on sisulehekülgi praegu 1580.

II. Termininõu küsiti sõna „liinimine“ kohta. Lause oli järgmine: Laevas puuduvad uue peamasina käigukatsetuse akt ja võlliliini liinimise akt. Väidetakse, et sõna „liinimine“ ei ole õige ega olemas ning soovitatakse selle asemel kas „õgvendamine“ või „rihtimine“.

Jüri: Pakun **võlliliini joondamine** - sirgjoonele seadmine. Põhimõtteliselt on see võlliliini elementide samatelgsuse kontroll ja seadistamine. Nii, et sõnastus peaks olema **võlliliini joondamise akt**.

Madli: „Joondamine“ on minu arvates parem kui „liinimine“, millest arusaamine nõuab eriteadmisi.

Tuuli: Mina arvan, et kõik asjad, mis on suutelised liikuma, võivad joonduda: tähed, magnet- või tolmuosakesed, molekulaarpilved jne. Kuna võll on ka liikumisvõimeline asi, siis küllap on ta ka joondumisvõimeline asi. Aga kui jutt käib millegi sirgjoonele seadmisest /seadista- misest, siis on see muidugi joondamine.

Jüri: Võlliliin paigaldatakse, mitte ei paigaldu ise. Paigaldamise käigus teostatakse ka joondamine. Koostatud akt peaks ju kajastama, et võlliliin on joondatud, mitte joondunud.

III. Merekeeles nõukoja seisukohta küsiti SOLASe tõlke kohta. SOLAS on merenduses sedavõrd tähtis konventsioon, et sellesse ei tohiks kergetähtsusega suhtuda ega vastuvõtmise ja avaldamisega kiirustada. Tekstid on vaja avaldamise eel kogu ulatuses tõsiselt läbi töötada.

IV. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. **raa** <r`aa 26 s> (holl *ra*) • MER keskkohast liikuvalt purjelaeva masti v tengi külge kinnitatud rõhtpuu
raapuri • MER nelinurkne raal külge kinnitatav puri
raapurjekas • MER üksnes raapurjedega purjekas

MN: MER **keskelt** masti külge kinnitatud rõhtpuu.

2. **raadiopoi** <+ p`oi 26 s> (< *radio* + *poi* 2) • MER navigatsiooniohtusid ja laevateed tähistav poi, millel on automaatselt töötav raadiomajakas laeva asukoha määramiseks raadiopööringatori abil; teatud päästesüsteemi kuuluv avariipoi

MN: MER teatud päästesüsteemi kuuluv avariipoi

3. **ramp** <r`amp rambi r`ampi 22e s> (pr *rampe*, ingl *ramp*)
3. MER laevalt allalastav sild autode, laadurite jms liikumiseks kaldalt laevale ja vastupidi, vt ka **aparell**

MN: Kaldtee või sild sõidukite liikumiseks kaldalt laevale ja vastupidi
vt **ramp** Merevikist!

4. **rangout** <rang|`out -oudi -`outi 22e s> (vn *рангоут* < holl *rondhout* ümar puu) • MER peelestik, ümarpuust laevaosad (mastid, tengid, raad, poomid jne), millele kinnitatakse purjed, laevatuled, signaallipud, raadioantennid jm

5. **redaan** <red|`aan -aani -`aani 22e s> (pr *redan*, *redent*)
1. AJ nurgakujuliselt eenduv, teistest kindlustustest eraldi olev välikindlustus
2. MER kiirsõidupaadi v vesilennuki põhja välispinnas olev aste liikumistakistuse vähendamiseks

MN: kiirsõidupaadi asemel kiirpaadi

6. **reeder** <r`eeder -i 2e s> (holl *reder*) • MER laevaomanik

7. **reel** <r`eel reeli r`eeli 22e s> (holl *reel*)
1. MER ajutiselt piki laeva kinnitatud ja pingutatud trossid tormise ilmaga tekil liikumise hõlbustamiseks
2. kraeta luukide vm ohtlike kohtade ümber 1 m kõrguselt tõmmatud tross

8. Võõrsõnade leksikoni lisada märksõna **reeling** – kaitsepiire laeval.
Päritolu: LAENSÕNA < saksa *Reling*. varasem kuju *Regeling*
< alamsaksa *Regeling*, *Reling*. sõnast *Regel* 'põikpuu, lattu; riiv; reeling'

ÕS 2018: **reeling** <2: -u> MER laeva kaitserinnatis. Umb+reeling, võre+reeling. Reelingu+lattu

9. **regatt** <reg|`att -ati -`atti 22e s> (it *regata*) • SPORT, MER suurejooneline veesõidukite võistlus (purje-, sõude-, aerutamise-, ka veemootorisõidus)

MN: MER veesõidukite võistlus (purje-, sõude-, aerutamise-, ka veemootorisõidus)

10. register <reg`ist|er -ri 2e s> (sks *Register* < keskld *registrum* < ld *regesta* nimistu, loetelu, register < *regerere* tagasi viima, üles märkima)

3. MER tsiviillaevu ja nende ehitamist kontrolliv ning neid klassifitseeriv asutus

MN: MER tsiviillaevu registreeriv asutus

11. registertonn <+ t`onn tonni t`onni 22e s> (< *register* + *tonn*) • MER, **AJ** laeva mahutavuse mõõtühik, 1 registertonn = 2,83 m³

MN: võrdne 100 kuupjala e. 2,83 kuupmeetriga

ÕS 2018: t`on'n <22e: tonni, t`onni> 1000 kg, tähis t; ARG *tuhat eurot*. Tonn sütt = söe+tonn. **Mega+tonn, register+tonn**. *Arvestusühikud kaubaveol*: tonn+kilomeeter, tonn+miil (*mereveol*)

12. registertonnaaz <+ tonn|`aaž -aaži -`aaži 22e s> (< *register* + *tonnaaz*) • MER registermahutavus, laevaruumide mahutavus (alguses registertonnides, praegu mõõtühikuta suurus)

MN: MER, **AJ** laevaruumide mahutavus registertonnides

13. rehvima <r`ehvima rehvi 28 v> (sks *reffen*) • MER purje pindala vähendama purjelina kokkusidumise v -kerimisega, et kohandada purje sõiduks tavalisest tugevamas tuules v tormis

MN: MER purje pindala vähendama purjelina **kokkuvoltimise** v -kerimisega sõiduks tugevamas tuules v tormis

14. reid¹ <r`eid reidi r`eidi 22e s> (holl *rede*) • MER sadamaesine kaldalähedane veeala laevade ankurdamiseks

MN: MER **rannalähedane** veeala laevade **seismiseks**

15. reider <r`eider -i 2e s> (ingl *raider* < *raid* sissetung, röövretk) • SÕJ, MER avamerel tegutsev lahingulaev v ristleja, mille ülesandeks on vaenlase kaubalaevade hävitamine

MN: avamerel tegutsev **sõjalaev**, mille ülesandeks on vaenlase kaubalaevade hävitamine

16. repiiter <rep`iit|er -ri 2e s> (ingl *repeater* kordaja)

1. MER kursinäitur, laeval oleva navigatsiooniseadme näitu kordav seade
2. INFO nõrgenenud signaale vastuvõttev, võimendav ja edasisaatev seade

17. rolker <r`olker -i 2e s> (~~vn *ролкер*~~), **ro-ro-laev** <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> {lüh ingl sõnadest *roll on*, *roll off* veere peale, veere maha} • MER veeremilaev

MN: Kustutada ~~<r`olker -i 2e s> (vn *ролкер*)~~,

ro-ro-laev <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> {lüh ingl sõnadest *roll on*, *roll off* veere peale, veere maha} • MER veeremilaev

18. roster <r`ost|er -ri 2e s> (ingl) • MER laeva peateki kohal tekiehitise ja parda vahel paiknev platvorm, millele hrl paigutatakse laeva(pääste)paadid

19. rumb <r`umb rumbi r`umbi 22e s> (ingl *rhumb*) MER, GEOGR

1. navigatsioonis tarvitav suuna v nurga määramise ühik, $\frac{1}{32}$ nähtava horisondi ringist
2. suund mingile objektile, määratakse nurgaga tõelise meridiaani põhjasuunast

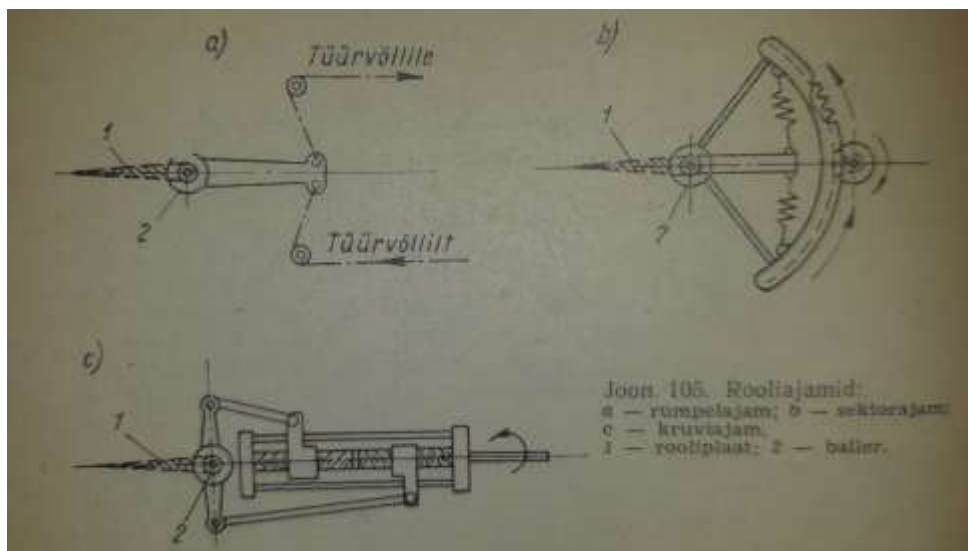
MN: navigatsioonis tarvitav suuna v nurga määramise ühik, $\frac{1}{32}$ horisondi ringist **e 11,25 kraadi**

20. rumpel <r`ump|el -li 2e s> (vn *румпель* < holl *roerpen*) • MER roolipinn ~~v-roolipuu~~, rooliga jäigalt ühendatud hoob laevarooli pööramiseks

MN: MER roolipinn, rooliteljega jäigalt ühendatud hoob laevarooli pööramiseks

Mereviks: **Rumpel**, ka **roolipuu** või **roolipinn** on rooliteljega (**balleriga**) jäigalt ühendatud hoob (kang- või sektorumpel), mis pöörab **rooli**. Elastne sidestus **roolimasinaga** summutab roolilt rumplile edastuvaid lainelööke.

Tauri: Rumpel on detail, mis loob balleri pööramiseks vajaliku õla. See võib esineda erinevatel kujudel, klassikaline üheõlgne pikirumpel, kaheõlgne põikirumpel, sektorumpel jne.

21. runner <r`unner -i 2e s> (ingl jooksja) • MER, AJ vahetalitaja sadamas, aitas mehitada laevu, millele vabatahtlikult ei tahetud minna.

Rahulikke jõule ja head uut aastat!

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. jaanuaril 2020.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 141
14.01.2020

Veeteede Amet, Valge 4
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Maire Raadik, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen.

Juhataja: Peedu Kass
Kirjutaja: Malle Hunt

I. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. saaling <saaling -u 2 s> (holl *saling*) • MER masti tengiga ühendav ristpuu

MN: 1. masti tengiga ühendav rõhttarind

Lisada teine tähendus: 2. Rõhttugi purjejahi masti ja vantide vahel mastile jäikuse lisamiseks

2. sandek <s`and|`ek -eki -`ekki 22e s> (sks *Schandeck*) • mer laevateki ja -parda ühenduskoht

MN: laevateki ja -parda tugevdatud ühenduskoht

3. seekel² <s`eek|el -li 2e s> (ingl *shackle*) • MER metallist lüli kettide ja trosside ühendamiseks omavahel v mingite seadmetega

Mereviki: Seekel on metallist lüli kettide ja trosside ühendamiseks omavahel või laeva seadmetega. Seeklit kasutatakse harilikult ankru-, lasti-, kinnitus-, paadi- jt seadmetel. Seekleid on mitmekujulisi. Omaette rühma moodustavad patenteeritud seeklid. Neid kasutatakse peamiselt ankruketi lülidenä. Lihtseekel koosneb kahest või kolmest detailist: loogast, kinnituspoldist ja tihvtist. Taglases ja kinnitusseadmetes rakendatavate seeklite kinnituspoldid on keermestatud, ankruseadmete jt suure koormuse all töötavate laevaseadmete seeklite kinnituspoldid on ovaalsed (ilma keermeta). Selliste seeklite kinnituspoldid fikseeritakse kohale koonilise tihvtiga. Tihvt suletakse mõlemast otsast tinakorgiga.

Seekliteks nimetatakse ka 25–27,5 m pikkusi ankruketi juppe.

Kasutusnäide: Laev kaotas Läänemerel ankru ja 13 seeklit ankruketti.

MN: Lisada kolmas tähendus: Seekel³ -- ankruketi pikkuse tinglik mõõtühik (25–27,5 m pikkune ankruketi jupp).

4. seiner <s`einer -i 2e s> (ingl *seiner, seine-boat*) • MER väike merekalapüügilaev seinnoodaga püüdmiseks

MN: kalapüügilaev seinnoodaga püüdmiseks

5. MN: Lisada märksõna **seinnoot** – alt kokkutõmmatav suur kurnpüünis kalapüügiks avamerel.

Mereviki: Seinnoot (inglise *seine*, prantsuse *senne*) on kurnpüüniste hulka kuuluv kalapüünis, mis kujutab endast kõitele (selistele) rakendatud tasapinnalist võrkseina, millega kalaparvi ümber piiratakse ja mis alt trossiga kokku kroogitakse. Seinnoot on suurim võrkpüünis, mis võib olla 2-3 km pikk, 500-700 m kõrge (tavaliselt 500-800 × 100-250 m). Liitsõnaosisel sein- ei ole seost eesti sõnaga sein.

IATE: merekeele nõukoja soovitus 2014. aastal
<https://iate.europa.eu/entry/result/1419585/et>

6. seksant <seks|`ant -andi -`anti 22e s> (< ld *sextans* kuuendik) • ASTR, MER astronoomias ja navigatsioonis kasutatav riist kahe taevakeha v taevakeha ja horisondi vahelise nurkkauguse mõõtmiseks

MN: astronoomias ja navigatsioonis kasutatav riist taevakehade nurkkõrguse või kaldasihtmärkide vaheliste nurkade mõõtmiseks

7. shipchandler [šiptšandlə(r)] (ingl) • MER laevadele proviandi, tehnilist jm varustust hankiv ettevõtte või selle ettevõtte esindaja, kes tellimuste vormistamiseks ja täitmiseks käib laevadel

MN: laevadele provianti, tehnilist jm varustust **tarniv** ettevõtte või selle ettevõtte esindaja

8. slengerdama <slengerdama 27 v> (< sks *schlenkern* pendeldama) • MER rullama

MN: lengerdama e külgõõtsuma

9. slauptou <+ t`ou 26 s> (sks *Schlepptau*) • MER puksiirtross

10. slipp <sl`ipp slipi sl`ippi 22e s> (ingl *slip*) MER

1. rööbastel liikuvate vankritega kaldtee laevade vette laskmiseks ja veest väljatõmbamiseks
2. veeliinilt algav kaldpind laeva ahtris, mida mööda tõmmatakse tekile traal

MN:

1. **rööbastee** kaldpinnal **paatide või** laevade **veeskamiseks** ja veest väljatõmbamiseks
2. **kaldpind** laeva ahtris traali, paadi vms **vettelaskmiseks** ja pardaletõmbamiseks

Mereviki: **Slipp** (inglise keelest) on:

- 1) rööbastega kaldtee, mida mööda tõmmatakse **laev** veest välja või lastakse vette. Laev liigub vankritel **vintside** abil. On pikislippe, millel laevu tõstetakse ja lastakse vette, **vöör** või **ahter** ees, ja pöikslippe, millel laevu tõstetakse ja lastakse vette, külg ees. Slipi juures paiknevad **staaplid**, kus laevu **ehitatakse** või **remonditakse**. **Väikelaevade** veest välja tõmbamiseks või vette laskmiseks slipilt kasutatakse järelhaagist. Väikelaevade slipil rööpad enamasti puuduvad.
- 2) laeva ahtris **veeliinilt** algav kaldpind kalatraaleril **traali**, vaalapüügi**baaslaeval** vaalade, pääste- ja rannavalvelaeval või muul taolisel laeval **tööpaadi tekile** tõmbamiseks.

Pärnu Laevatehase slipp

Väikelaevade betoonist slipp

PPA patrull-laeva ahtrislipp

11. slämming <slämming -u 2 s> (< ingl *slam* paiskama, põrutama) • MER löögid, mis tekivad siis, kui vastu lainet liikuva laeva esiosa langeb põhjaga vastu vett

Peedu: laeva vööriosa paljastunud põhja langemisel vastu veepinda põhjustatud löögid ja sellele järgnev laevakere vibratsioon, vastulainet sõites

Enn: laeva lainesse langemisel tekkivad löögid **laevakerele** ja väring

Malle ja Annika: löögid ja neile järgnev vibratsioon, mis tekivad, kui vastu lainet liikuva laeva esiosa langeb põhjaga vastu vett

Pärtel: sihik on just **laevakerele** tekkivatel löökidel ja laevakere värisemisel ja jutt ei ole mh selle tulemusel merel kostvast „kõuemürinast“ ja vees levivatest lööklainetest jms?

12. snorkel <sn`ork|el -eli ~ -li 2e s> (ingl < sks *Schnorchel*, *Schnorgel* MRD nina, koon)

1. MER **õhumast**, allveelaeva kahekanaliline õhuvõtutoru
2. hingamistoru (sukeldujatel)

MN: kustutada õhumast

1. MER allveelaeva kahekanaliline õhu**va**hetustoru
2. hingamistoru (sukeldujatel)

13. soot <s`oot soodi s`ooti 22e s> (holl *schoot*) • MER tross **v-tali** purje **tuulde** seadmiseks

MN: tross purje seadmiseks

14. spinnaker <spinnaker -i 19 s> (ingl) • MER kergest purjeriidest keraja pinnaga eespuri, mis tõmmatakse jahtlaevadel üles pärituule korral

MN: **põispuri, kergest materjalist kolmnurkne poomiga lisapuri jahtidel**

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 11. veebruaril.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 142

11.02.2020

Veeteede Amet, Valge 3

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Aado Luksepp, Annika Naame, Maire Raadik, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Vaatasime läbi Paksu Margareeta IV korrusel oleva vormirõivaste vitriini tekstide parandused, mille olid teinud Madli, Annika ja Pärtel.

II. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. spr̥ing <spr̥`ing -ingi -`ingi 22e s> (ingl) • MER laeva võõrist v ahtrist miidli suunas antud kinnitustross

MN: **laeva võõrist ahtri või ahtrist võõri suunas kaile antud kinnitustross**

Pärtel: Arvestades sõnastiku laia sihtgruppi võib olla oht, et siit ei tule välja, et tross ulatub/kinnitub kaile, mitte vöörist ahtrisse või vastupidi. „vööri suunas kaile antud“?

2. staapel <st`aap|el -li 2e s> (sks *Stapel*) • MER laevade ehitamise, remontimise ja vettelaskmise koht kaldal, vee poole kaldu plats

MN: laevade ehitamise, remontimise ja **hoidmise** koht kaldal

3. stabilisaator <stabilis`aator -i 2e s> (< ld *stabilis* stabiilne)
MER laeva õõtsumist vähendav seadis

MN: laeva õõtsumist vähendav seade

4. stauima <st`auima stauib 28 v> (sks *stauen*) • MER lasti eeskirjade kohaselt laevaruumidesse paigutama

MN: **lasti merekindlalt lastiruumi või tekile paigutama**. Vananenud, vt stoovima

5. stoovima <st`oovima stoovib 28 v> (alamsks *stowen*) • kok van tükeldatud toiduaineid võis ja väheses leemes hautama

MN: Lisada merendustermin **MER lasti merekindlalt lastiruumi või tekile paigutama**

6. stividor <stividor -i 19 s> (ingl *stevedore* lastija < hisp *estibador* < *estibar* laadima < ld *stipare* täitma) • MER laeva **laadimist** ja lossimist **juhatav** isik

MN: laeva **lastimist** ja lossimist **korraldav** isik

7. stringer <str`inger -i 2e s> (ingl) • MER laevakeret tugevdav pikitala laeva põhjas, külgedes või peateki kohal

MN: laevakere talastiku pikitala

8. svert <sv`ert sverdi sv`erti 22e s> (sks *Schwert* mõõk) • MER jahi raskuskiil, triivimist vähendav vette lastav ja väljatõmmatav plaat

MN: **paadipõhjast läbilastav (läbi lastav?) triivi vähendav pikiplaat**

Ants: SVERT – läbi põhjalastav on ehk liiga lihtne. Svert liigub sverdikaevus, **-kastis**.

Pärtel: kerge ülestõstetav kiil paadi triivi vähendamiseks. Kiil annab ka juba kerge suuna, millest jutt, ja siis ei pea paadipõhjast läbi tõstmist vms asjasse segamagi.

9. svertpaat <+ p`aat paadi p`aati 22e s> • MER **laia-kere-ja** väikese süvisega jaht, millel kiilu asendab svert

MN: väikese süvisega jaht, millel kiilu asendab svert

10. SW {lüh ingl sõnast *south-west*, sks sõnast *Südwesten*} • GEOGR edel, lõunalääs; MER süüdvast

MN: **NW, NO (NE), SO (SE)** – üle vaadata ja lisada **MER märgend**

11. sürveior <sürv`eior -i 2e s> (ingl *surveyor* ülevaataja < *survey* uurima) • MER pädev isik, kes tehnilise eksperdina hindab laeva **seisundit ja vigastusi**, lasti kohasust mereveoks jne

MN: pädev isik, kes tehnilise eksperdina hindab laeva **vigastusi, seisundit ja** lasti kohasust mereveoks

12. süüd <s`üüd süüdi s`üüdi 22e s> (sks *Süden*), lüh S • MER, GEOGR lõuna(kaar)

13. süüdost <+ `ost osti `osti 22e s> (sks *Südosten*), lüh SO • GEOGR, MER kagu

14. süüdvest <+ v`est vesti v`esti 22e s> (ingl *south-west*, sks *Südwesten*), lüh SW • GEOGR, MER edel, lõunalääs

15. šarpi <šarp`ii 26 s> (pr *charpi*) • MER jahi kaar, mille puhul jahi kimm on nurgakujuline

MN: **kandilise küljejoonega jahi või paadi keretüüp**

16. šeltertekk <+ t`ekk teki t`ekki 22e s> (< ingl *shelter* vari, varje) • MER varitekk, ~~kahe-v~~ **enamamastilise** laeva peatekist kõrgemal paiknev ülatekk

MN: varitekk, laeva peatekist kõrgemal paiknev ülatekk

17. šott <š`ott šoti š`otti 22e s> (sks *Schott*) • MER veekindel **rist**vahesein laevaruumis; takistab laevakere vigastuse korral kogu laeva veega täitumast

MN: veekindel põikvahesein laevaruumis, mis takistab laevakere vigastuse korral kogu laeva veega täitumast

Pärtel: Tegelikult see semikoolonitagune sisuliselt üldjoontes kordab ja laiendab eelnevat lühiselgitust, mitte ei lisa täiendavat infot. Äkki võiks see autsaiderile mõeldud selgitus olla hoopis sulgudes? „veekindel põikvahesein laevaruumis (takistab laevakere vigastuse korral kogu laeva veega täitumast)“.

18. taak <t`aak taagi t`aaki 22e s> , **staak** <st`aak staagi st`aaki 22e s> (holl *stag*) • MER tross, mis hoiab laeva masti eestpoolt (purjejahtidel ka tagantpoolt); taakide külge kinnitatakse ka kolmnurksed purjed **taakslid**

MN: tross, mis hoiab laeva masti eestpoolt (purjejahtidel ka tagantpoolt); taakide külge kinnitatakse kolm- **või nelinurksed piki**purjed

19. taaksel <t`aaks|el -li 2e s> (holl *stagzeil* < *stag* taak, tross + *zeil* puri) • MER mastide vahel v eespool fokkmasti paiknev, taagil tõstetav kolm- v nelinurkne puri

20. taavet <taavet -i 2e s> (ingl *davit* < pn *Taavet*, piibli tegelane) • MER väike tõsteseade laeval, nt (pääste)paadi vette laskmiseks ja pardale tõstmiseks

MN: **hrl päästevahendite veeskamis- ja tõsteseade laeval**

21. taglas <taglas -e 9 s> (sks *Takelage* < keskalamisks *takel* varustus) • MER peelestik (puitosa) koos purjede hoidmiseks ning seadmiseks vajalike trossidega

MN: **peelestik koos trossidega purjede kandmiseks ning seadmiseks**

22.[taglastama](#) <taglastama 27 v> • MER taglasega varustama

23.[talrep](#) <t`alr|`ep -epi -`epi 22e s> (vn *maɪpen* < holl *talierrep*) • MER seadis taglase trosside v kettide pingutamiseks

MN: trosside v kettide **kruvipinguti**

Enn: Vaatasin talrepi pilte. Nende põhjal jääb mulje, et trosspingutina esineb ta vanasti ja nüüd vanemat tüüpi purjelaevadel, võimalik et ka uuematel. Kuid seda enne raua või terase keermestamist. Pärast mindi vist täielikult üle kruvipingutile. Seda oli lihtsam kasutada ja oli ka tugevam. Äkki tulekski see vahe ära märkida. Kangesti tundus see segi minevat taliga. Hollandi päritolusõnastikust saingi teada, et 1 on tali, 2 aga talreep ehk trosspinguti. Ehk võiks teda nimetada ka **talipingutiks**? Tavalise taliga tõstetakse, kahega pingutatakse.

Talrep – trosside v kettide kruvi- v trosspinguti

Mereviki: **Talrep**, ka **tõmmits** või **tõmbpinguti** on seadis [vantide](#), [parduunide](#), [taakide](#) ja muude [trosside](#) pingutamiseks ja kinnitamiseks.

Pärtel: R. Varendi Laeva taglasetööde raamatu järgi on ühe (ühesiivilise) plokiga asja nimi gording ja mitmeplokilised on kõik talid. Kõigiga tõstetakse. Tali oluline nõue on võimalikult väike hõõrdetakistus, et raskust kergem tõsta oleks, trosstalrepi pigem teistpidi – peab hõõrdumist olema, et pingutamisel/pingutatud trossid lahti ei libiseks.

24.[tanklaev](#) <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> , tanker <t`anker -i 2e s> (ingl *tank* tank (mahuti)) • MER laev, mille kereesse ehitatud mahuteis veetakse vedellasti, pms naftat ja naftasaaduseid

MN: **vedellastilaev**

25.[tender](#) <t`end|er -ri 2e s> (ingl)

1. MER 6–12 väikese suurtükiga ühemastiline kahvelpurjestusega sõjalaev; II maailmasõjas kasutatud väike lihtsa kerekujuga ja automootoriga laev; allveelaevu, torpeedokaatreid jms teenindav abilaev

MN: MER 6–12 väikese suurtükiga ühemastiline kahvelpurjestusega sõjalaev; II maailmasõjas kasutatud väike lihtsa kerekujuga laev; **tänapäeval (väiksem) laev teiste laevade teenindamiseks, nt inimeste või varude veoks.**

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 10. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 143
10.03.2020

Veeteede Amet, Valge 3
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Peep Kaurla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Maire Raadik, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peedu Kass

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Vastasime küsimusele, kuidas kirjutada jahiklassi nimi Folkboot ja Muhu väina regatt.

MN: Põhjamaade rahvapaat on keelelist algupära arvestades **folkboot**. Soome keeles kasutatakse omasõna kansanvene. Esisuurtähe kasutamine ei ole paaditüübi puhul vajalik. Inglisekeelset mugandust folkboat ei ole tarvidust kasutada.

Muhu väina regatt on kirjeldav nimetus ja kirjutatakse väikeste tähtedega.

II. Jätkasime „Võõrsõnade leksikoni“ mereterminite ülevaatamist

1. termobatügraaf <+ gr`aaf graafi gr`aafi 22e s> (< termo- + kr bathys sügav + -graaf) • MER, TEHN meresügavuste temperatuuri meerik

2. tonnaaz <tonn|`aaž -aaži -`aaži 22e s> (pr tonnage < tonn) • MER laeva(de) veeväljasurve tonnides, ka mahutavus registertonnides; TEHN vaguni, auto jm kandevõime tonnides

MN: laeva(de) mahutavus (ühikuta, algselt ingliskeelsest sõnast tun -- tünn); ka laeva kandevõime tonnides

3. tonnmiil <+ m`iil miili m`iili 22e s> (< tonn + miil) • MER mereveonduse arvestusühik (1 t lasti vedu 1 miili kaugusele)

MN: MER mereveonduse arvestusühik (1 t lasti vedu 1 meremiili kaugusele)

4. topenant <topen|`ant -andi -`anti 22e s> (holl toppenant) • MER tross raa ottest üles masti v tengini; toetab raad ülalt

MN: tross või tali raa, poomi või losspoomi otsa vajalikku asendisse seadmiseks ja selles hoidmiseks

5. topsel <t`ops|el -li 2e s> (vn топсель < ingl topsail), ~~topp-puri~~ <+ puri purje p`urje 24 s> • MER kolmnurkne puri kahvelpurje peal, tengi ja kahvli vahele kinnitatud kolmnurkne puri

MN: kustutada topp-puri ja parandada selgitus: tengi ja kahvli vahele kinnitatud kolmnurkne puri

6. torpeedo <torpeedo 16 s> (ingl torpedo < ld kangestumus; elektrirai < torpere kangestunud olema) • SÕJ sigarikujuline vee all iseseisvalt mootoriga liikuv lõhkeseade laevade ja vesiehitiste purustamiseks

torpeedoaparaat • SÕJ torpeedode lahinguvalmis hoidmise ja väljalaskmise seade
torpeedokaater • SÕJ, MER väike **kiire** sõjalaev, mille põhirelvastus on torpeedod
~~**torpeedopaat** • SÕJ, MER torpeedo ja suurtükirelvastusega sõjalaev, vananenud nimetus miinilaev~~

MN: torpeedokaatri selgitusele lisada **kiire**. Kustutada torpeedopaat

7. traal <tr`aal traali tr`aali 22e s> (ingl *trawl*)

1. MER traalnoot, traalpüünis, pms traaleri taga veetav kurnpüünis; nüüdisaja levinuim kalapüügivahend
2. SÕJ miinitraal, vahend maa- ja meremiinide avastamiseks ning hävitamiseks (paigutatakse laeva, kopteri v tanki külge)

8. traaler <tr`aaler -i 2e s> (ingl *trawler*) • MER traallaev

kalatraaler • traalidega (1) kalapüügilaev

miinitraaler • SÕJ traalidega (2) varustatud sõjalaev miinide 1 avastamiseks (ja hävitamiseks)

9. traalima <tr`aalima traalib 28 v> • MER, TEHN traali abil kalu v vees olevaid esemeid püüdma; **traali abil meremiine hävitama**

MN: lisada: traali abil meremiine hävitama

10. traavers <traavers -i 2e s> (pr *travers*, *traverse* < ld *transversum* ristisuund; risti, põiki)

1. TEHN risttala v -varb, põikpuu; kahe rööbiti liikuva masinaosa omavaheline ühendustükk; pikkade ja õhukeseseinaliste ehitustarindite tõstmise seade
2. MER **laeva kursiga** laeva pikiteljega ristuv suund; tammikujuline ehitus kalda kaitseks uhtumise vastu

MN: laeva pikiteljega ristuv suund; tammikujuline ehitus kalda kaitseks uhtumise vastu

11. tramplaev <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> (ingl (ocean) *tramp*) • MER juhuvedusid tegev kaubalaev

12. treilerilaev <+ l`aev laeva l`aeva 22u s> • ~~MER treilerite jm veeremi veoks konstrueeritud laev, veeremilaev. Vt ka rolker~~

MN: kustutada märksõna treilerilaev, õige on veeremilaev, rolker on vene žargoon

13. triiv <tr`iiv triivi tr`iivi 22e s> (rts *driva*, holl *drijven* ujuma, triivima) • aeglane liikumine, muutumine v algasendist hälbimine; MER laeva kursist kõrvalekaldumine tuule v hoovuse mõjul

MN: **ka** laeva kursist kõrvalekaldumine tuule **ja/või** hoovuse mõjul

14. trimaraan <trimar|`aan -aani -`aani 22e s> (< tri- + *katamaraan*) • MER kolme rööbitise, ülaltpoolt ühendatud kerega purje- v mootorlaev

MN: kolmekereline veesõiduk

15. trimm <tr`imm trimmi tr`immi 22e s> (ingl *trim*) • MER laeva tasakaaluasend vees

MN: erinevus laeva ahtri ja vööri süvise vahel

16. trimmer <tr`immer -i 2e s> (ingl < trim korda seadma)

1. habeme, vuntside jms korrigeerimise aparaat
2. MER kütja abi aurulaevas
3. EL seadekondensaator
4. AIAND, TEHN käes hoitav elektri- v bensiinimootoriga lõikur muru, võsa vm pügamiseks

MN: 2. MER kütja abi aurulaevas; purjeseadmise spetsialist

17. trimmima <tr`immima trimmib 28 v> (ingl *trim* korda seadma)

1. MER laadungi v ballasti paigutamisega laeva tasakaalustama
2. MER purjesid seadma
3. trimmeriga (4) muru niitma
4. habet, vuntse vm karvkatet (ka loomadel) trimmeriga korrigeerima (1)
5. KÕNEK pinguldama, nt lihaseid, nahka

MN: 1. MER lasti v ballasti paigutamisega laeva tasakaalustama. Lisada veel üks tähendus: puistlasti tasandama

18. trümm <tr`ümm trümmi tr`ümme 22e s> (vn трюм < holl het ruim, 't ruim trümm, määrava artikliga) • MER laeva lastiruum, alumise teki ja põhja vaheline ruum

MN: laeva lastiruum, teki ja põhja vaheline ruum

19. tsirkulatsioon <tsirkulatsi|`oon -ooni -`ooni 22e s> (ld *circulatio*)

1. ringvool, ringlus, ringe
2. MAJ käive, käibimine
3. MAT, FÜÜS ringiintegraal
4. MER pöördering, kõverjoon, mida mööda liigub laeva raskuskese pärast rooli pööramist ~~35° võrra ühe parda suunas, kui laev liigub täiskäigul~~

MN: pöördering, kõverjoon, mida mööda liigub laev pärast rooli pööramist

20. tsitadell <tsitad|`ell -elli -`elli 22e s> (pr *citadelle* < it dem *citadella* väike linn < *città* linn)

1. südakindlus, kindluse enim kaitstud keskosa
2. ARHIT vanaaegse linna v lossi sees asuv kindluse tüüpi ehitis
3. MER sõjalaevast eriliselt tugevdatud ruum, kus paiknevad laeva tähtsaimad seadmed
4. PILTL kindel varjupaik

21. tuuker <t`uuk|er -ri 2e s> (keskülemsks *tücher*) • eriväljaõppe ja -varustusega allveetöötaja **tuukrihaigus** → kessoontõbi

tuukrikell • MER trossi otsas sukeldatav metallkamber, millega tuuker viiakse veekogus töösügavusse ja tuuakse sealt tagasi; sisaldab normaalset elutegevust tagavaid süsteeme

22. tvintekk <tvint|`ekk -eki -`ekki 22e s> (ingl *'tween-decks* < *between decks* tekkide vahel) • MER vahetekk, laeva kahe teki vaheline ruum; loendatakse ülalt alla

MN: vahetekk, ka laeva kahe teki vaheline ruum; loendatakse ülalt alla

23. vall <v`all valli v`alli 22e s> (sks *Fall*, holl *val*) • MER laeva seisevtaglase tross, millega tõstetakse raad, purje, lippu vms. Vt ka vant

MN: laeva jooksevtaglase tross, millega tõstetakse raad, purje, lippu, päevamärki vms. ~~Vt ka vant~~

24. vallama <v`allama vallata 29 v> (sks *fallen*) • MER purjekat allatuult pöörama. Vastand luhvama

25. [vangliin](#) <v`angl|`iin -iini -`iini 22e s> (sks *Fangleine*) • MER tross paadi ninas paadi kinnitamiseks laeva, silla jne külge

MN: tross paadi vööris paadi kinnitamiseks laeva, silla vms külge; ajalooliselt tross paadi pukseerimiseks

26. [vant](#) <v`ant vandi v`anti 22e s> (sks *Want*) • MER laeva seisevtaglase tross, mis hoiab masti v tengi parda poolt (vt ka *vall*); ARHIT tala v masti toetav tõmbevarras, hrl terastross; rippkonstruktsiooni eelpingestatud kandeelement

vantsild • EH ripsild, mille peakandurid moodustuvad sõidutee tasemel asuvast jäikustalast ja seda püloonidega ühendatavatest vantidest

MN: laeva seisevtaglase tross, mis **toestab** masti v tengi parda poolt (~~vt ka vall~~);

27. [veeblingud](#) pl <veebling -u 2 s> (sks *Webleinen*, holl *weeflijnen*) • MER vantidele kinnitatud põiktrossid, puit- v metallastmed, mis võimaldavad kasutada vante masti ronimisel nagu redeleid

MN: Ei pea ainsuses olema, ühe veeblinguga üles ei saa!

Selgitus: vantidele kinnitatud põiktrossid, puit- v metallastmed, **et kasutada vante** masti ronimisel nagu redeleid

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 14. aprillil.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 144
14.04.2020

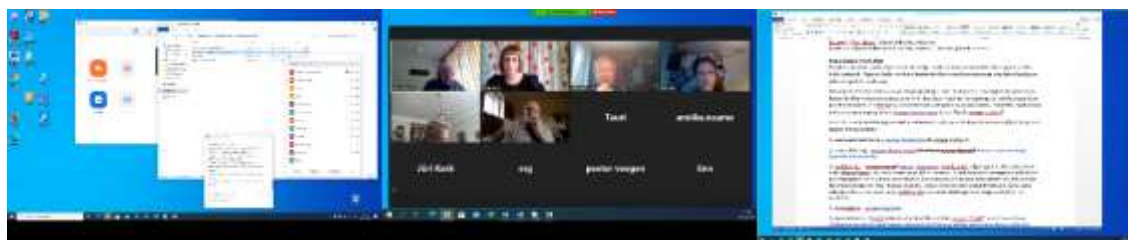
Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16.30

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Jüri Kask, Annika Naame, Enn Oja, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Mairold Vaik, Madli Vitismann.

Juhataja: Malle Hunt

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Koosoleku pidasime koroonakriisi tõttu veebi vahendusel, igaüks turvaliselt oma kodus arvuti taga.

Kuna kapten Peedu Kass soovis nõukoja esimehe kohalt tagasi astuda, siis toimus eelnevalt e-hääletus, mille tulemusena valisime ühehäälselt uueks esimeheks kapten [Peeter Veegeni](#).

Tänašime kapten Kassi nõukoja juhtimise eest ja soovisime, et tal ikka jätkuks tahtmist ja jõudu nõukoja tegemistes kaasa lüüa. Peedu Kass on merekeele nõukoja liige 2005. aastast, 2011. aastast selle juhataja.

II. „Võõrsõnade leksikonis“ vaatasime üle viimased sõnad. Seega on üks suur töö jälle tehtud.

1. [vender](#) <v`end|er -ri 2e s> (ingl *fender* < *fend* VAN kaitsma) • MER sadamakai külge kinnitatav v üle parda riputatav lööke pehmendav vahend; valmistatakse kummist, korgist, puidust v punutud trossist

Pärtel: [Mereviki variant](#) selgitab paremini, mis löökidest on jutt ja katab ka laevade statsionaarsed, mitte riputatavad vendrid ära, rääkides ainult nende funktsioonist:

"Vender on [ujuvvahendi](#) ja [kai](#) või muu sildumiskoha omavahelise vahetu kokkupuute vältimiseks ja pehmendamiseks mõeldud [ese](#) või [seade](#)."

- Kui seda natuke mudida ja lühendada, võiks saada nt sellise variandi:

"Vender - ujuvvahendi ja kai vahelise kokkupuute pehmendamiseks mõeldud vahend." Materjali mainimine pole mu arust iseenesest hädavajalikki, aga võib lisada, et "valmistatakse kummist, puidust, plastikust vm".

Enn: vahend ujuvvahendite ja kai kokkupuute pehmendamiseks

MN: vahend veesõidukite omavahelise ja kaiga kokkupuute pehmendamiseks

2. [verf](#) <v`erf verfi v`erfi 22e s> (holl *werf*) • MER laevatehas, laevade ehituse v remondiga tegelev ettevõtte **VAN**

MN: lisada vananenud

3. [vest](#) <v`est vesti v`esti 22e s> (sks *Westen*), lüh W • MER, GEOGR lääs, õhtukaar

4. [viirama](#) <v`iirama viirata 29 v> (keskalamsks *viren*) • MER trossi v ketti aeglaselt järele andes rasket eset v laadungit alla laskma

MN: täiendava märkusena lisada, et vene keeles tähendab tõstmist

5. [viitseadmiral](#) <+ admiral -i 19 s> (< viitse- + admiral) • SÕJ, MER admiralile eelnev auaste mereväes; aseadmiral

6. [vindseil](#) <v`inds|`eil -eili -`eili 22e s> (holl *windzeil*, ingl *windsail*) • MER lihtne laevaruumide õhustamise vahend, kasut hrl merel lastiruumide õhustamiseks ja jahutamiseks

MN: purjeriided õhusuunajatega toru lastiruumide õhustamiseks

7. [visiir](#) <vis|`iir -iiri -`iiri 22e s> (pr *visière* kiivri näokatteosa < vanapr *vis* nägu < ld *visus* nägemine)

1. (rüütli)kiivri liikuv, vaatepiluga näokatteosa

2. sihtimisseadis, sihik

3. METS kitsas metsasiht

4. MER parvlaeva vööri **avatav ja suletav** osa

MN: **avamiseks tõstetav** laeva vööri- või ahtriosa

Mereviki: Visiir on laeva ülestõstetav vööri- või ahtriosa. Oleme soovitanud 2015. ja 2019. a ÕSile järgmist sõnastust: **laeva ülestõstetav vööri- või ahtriosa**

Nüüd, 2020. a: **liigendiga** ülestõstetav laeva **vööriosa**
lastioperatsioonideks **üles** avatav laeva **vööriosa**

Madli: Vöörsõnade leksikonis olev selgitus „parvlaeva vööri avatav ja suletav osa“ ei sobi kahel põhjusel:
- visiir võib olla nii reisi- kui ka kaubalaevadel
- visiir pole igasugune avatav vööriosa, vaid ainult ülespoole avanev.

Enn: Et visiir on ülestõstetav, on ajaloo pärand. Kui rüütli oma kiivril näo kaitseks lasid kaitseõela (et näeks ja saaks hingata) alla. Pärast kisklemist tõstsid jällegi üles. Kiivri eesmärk on kaitsta, seega on tema põhiolemus kinnine olek ja eraldi tuuakse siis välja tema avamine. Samuti on ka laeval, et merel on vööriosa kinni, vajadusel aga avatakse, nimetatud juhul tõstetakse üles. Kindlasti pole vaja avatav-suletav, sest ühe mainimine laseb juba loogiliselt tuletada teise, vastupidise tegevuse.

Seni pole ette tulnud, et vööriosa oleks kuidagi teisiti avatud. Kui kõrvaleavamine visiiri juurest välja jätta. Võib küll ette kujutada, et mingi kraana tõstab vööriosal luugi eest ära, üles või kõrvale, kuid ei näe, et see oleks tehnikas nooblit väärt.

Kui aga leitakse mingi muu avamisviis (see on võimalik, nt vajaliku vööriosa laeva sissesõit või -tõmme), siis ei tohiks see enam olla visiir. Minu jaoks on see endiselt vööriluuk.

Tauri: Visiir ei ole kindlasti ainult luuk. Kui lähtuda funktsioonist, siis luugid on ramp ja selle tagune avatav veekindel vahesein. Visiir avatakse, et pääseks luugini. Kui võtame parvlaevalt autoteeki luukide funktsiooni ära, siis kaovad ramp jms, kuid laeva voolujooneline vööriosa (visiir) jääb siiski alles - ehk tegu on ikkagi osaga laevakerest, mis tõstetakse eest ära, et pääseks luukideni. Kui me võtame parvlaevalt luugiks nimetatava visiiri ära, siis oleks ka kruisilaevad tõmbi ninaga.

Visiir on **avamiseks tõstetav laeva vööri- või ahtriosa**.

Enn: Visiiri sõnastusega on veel üks probleem. Kuidas nimetada sellist vööriluuki, mis asub ka ahtris ning on tõstetav?

Nt Bastø III. See on 2 ühesuguse otsaga, et mitte ametlikku vööri ette pöörata. Kummaski otsas on ka ühesugune vööriluuk.

Võib lähtuda küll sellest, et sildudes avatakse üks ja just seda nimetada vööriluugiks, mittetõstetavat aga ahtriluugiks. Kui sama laev sõidab teise sadamasse, siis on vöör ja ahter vahetatud. Kuid ikkagi on neid 2 ja mõlemad tõstetavad.

Kui püüda nüüd seda sõnastada, läheks keerulisemaks. Nt **avamiseks tõstetav vööri- või ahtriosa**.

Üles- pole vaja, sest alla ei tõsteta, sinna langetatakse. Avamine aga peab olema, muidu ei saada tõstmisest aru. Et midagi tehakse lastiga, on juba juurdemõeldav toiming.

Ka pole vaja täpsustada, et 2 samaotsalise ja samasihtotstarbelise laeva puhul ...

Peeter: Tänapäeval sõidavad paljudel lähiliinidel sümmeetriliselt ehitatud *ferry'd* – parved ja parvlaevad, mis/kes vahetavad vööri ja ahtrit igal reisir.

Lepime siis sellega, et neil laevadel ongi kaks vööri ja kaks ahtrit! Pole mõtet ölekõrt poolitama hakata.

Pakun sõnastuseks: **üles avanev vööriluuk**.

vööriuksed – külgedele avanevad vööriluugid (uksed/värvad), inglasele ilmselt mõlemad *bow doors*

Madli: Mu meelest koosolekul pakutud sõnastus kirjeldab paremini, mismoodi visiir võib välja näha. „Üles avatav vööriosa“ on piisavalt täpne.

Peedu: Üles avatav vööriosa veeremilaeva lastioperatsioonideks

Pärtel: Kas ilma liigendita ülestõstetav ei oleks visiir? Või kas liigend on defineerimiseks hädavajalik detail? Nüüdses sõnastuses jääb kõlama ainult üles tõstmine, kuid asja eesmärk, avamine, on kaotsi läinud.

Kas „üles tõstes avatav laeva vööriosa“ või „üles avatav laeva vööriosa“ võiks parem olla?

„Üles avatav vööriluuk“ viitaks võib-olla natuke rohkem sellele, et sealt käib miski sisse ja välja. Samas kõlab luuk natuke pisikeselt kogu üles tõstetava vööriosa kohta...

Peedu: Visiir on luugi kaitse

Tauri: lastioperatsioonideks üles avatav laeva vööriosa?

Madli: Flex-parvlaevadel on minu teada vöör see, mis on suunas, kuhu laev parasjagu sõidab. Nii et vöörivisiir ei asu ahtris.

Vööriluugi asemel eelistaksin „vööriosa“, sest üles tõstetakse ehk avatakse tükk, mis sõidu ajal on laevakere osa.

Pärtel: Kuskilt maalt on see kindlasti ka tunde küsimus, kas sellist asja kannatab luugiks nimetada või peaks see pigem ikkagi vööriosa olema.

Veel üks näide:

https://et.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6%C3%B6riviisr#/media/Fail:Mv_isle_of_mull.jpg

Merevikis (<http://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Visiir>) selgitatakse ka luugiga.

Vikipeedia räägib vööriukse alaliigist - <https://et.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6%C3%B6riviisr>

Siin mitmetähenduslikkuse lehel räägitakse ka vööri tõstetavast osast - <https://et.wikipedia.org/wiki/Visiir>

Madli: Inglasele on *bow visor* ja *bow doors* – ka nemad teevad vahet ülespoole ja külgedele avanevate vööriosade vahel.

Enn: Luugil pole kindlat kuju (võib olla ümar, sile, nõgus, kumer, lainjas) ega suurust, tema eesmärgiks on mingit ava sulgeda.

Vahe paistab olevat vaid selles, et **osa** on üldmõiste (osa tervikust), **luuk** täpsustav (milline). Osa ei pea olema seotud avaga, luuk aga küll.

Enn: Ramp on sisult laevaehituslik lisand. Ehitaja ei usu, et liigutatav laevakere osa veejõu vastu täiesti peab, selleks on ramp pandud lisaks maalesõidusillale veekindla vaheseinana laeva sisemust lainete löökide vastu kaitsma. Nii on tegu 2 luugiga - välisluuk tõstetakse üles või avatakse kõrvale (mis peenema nime all tahes) ja siseluuk langetatakse sõidukite maalesõiduks. Tegu oleks nagu termosega, kus õhutühjuse sees kaitseb sooja/külma tervelt 3 korki. Sest just korkide juurest tungib tasapisi sisse kuumus/külmus. Selline ehitusviis on tavaline mereparvlaevade vööril. Väikestel jõe- ja järveparvlaevadel sellist vajadust pole, sest pole ette näha ka laineid. Kui õnnetused juhtuvadki, siis mitte ehituslikel põhjustel.

Ramp toimib laevakere osana aga autolaevade ahtris. Üldiselt avaneb see ramp ahtris poolviltu paremale ning mööda seda sõidutatakse autod kaile. Samuti on sarnane langetatav ramp kui samuti kereosa paremas pardas. See kiirendab tuhandete autode väljasõidutamist.

Vööri osa võib olla ka tilk vee all või tekk vööril ja paljud eriotstarbelised ruumid. Need ei eelda aga ava mõistmist. Seevastu luuk kirjutab ava otse ette, muidu seda ju vaja poleks. Selline on minu mõttekäik.

ÕS 2018: **Visiir** – SÕJ, TEHN sihtimisseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril, ~~laeva-vööri~~).

Vööri+visiir väline vööriluuk. Visiir+joon, ~~visiir+logi MER jäälogi (navigeerimisriist)~~

MN: **vis`iir** <22e: -siiri, -s`iiri> SÕJ, TEHN sihtimisseadis; kitsas metsasiht; liikuv katteosa (kiivril, laeva vööri). Vööri+visiir väline vööriluuk. Visiir+joon, visiir+logi MER jäälogi (navigeerimisriist)

MN: lisada **MER laeva ülestõstetav vööriluuk**.

8.vrakk <vr`akk vraki vr`akki 22e s> (sks *Wrack*) • MER kõlbmatuks muutunud v hukkunud laeva kere

9.vändama <v`ändama vännata 29 v> (rts *vända* pöörama, keerama) • MER purjelaeva vastutuult teisele halsile pöörama. Vt ka halssima

10. vöör <v`öör vööri v`ööri 22e s> (rts *för*) • MER laevakere esiots, ka käil, nina

11. vöörtääv <+ t`ääv täävi t`äävi 22e s> (holl *voorsteven* < voor- eesmine + *steven* **käil**) • MER laevakere talastiku osa: laeva vöoris paiknev tarind, millel ühinevad mõlema parda talastik ja plaadistus

Enn: *steven* pole käil, see on **tääv**. Vanasti oli see eesmine tugitala või tugipuu.

12. waterway [wootə(r)wei] (ingl) MER

1. veetee, laevatee
2. MER laeva veejooksuplank, pardaäärne paksem tekiplank piimide otstel

MN: see on tsitaatsõna, **jätaks** „Võõrsõnade leksikonist“ **välja**.

Ei ole kohanud *waterway* kasutamist eestikeelses tekstis veetee või laevatee tähenduses. Ja laevatee kui kitsam mõiste on inglise keeles pigem *fairway*, *route* vms.

III. Kirja teel saabunud küsimused. Vaatasime üle merendusega seotud seadustes kasutatavad terminid, mida on vaja tõlkida eesti keelest inglise keelde. Vastused 4-11 kirjutas Yrjö Saarinen.

- 1) Esimese ja teise laevapereta prahitud laevade register – first and second register of bareboat chartered ships
- 2) Korduv merelaevatunnistus - replacement certificate of seagoing vessel
- 3) Korduv siseveelaevatunnistus - replacement certificate of inland vessel
- 4) Laeva reisiprahtimine – voyage chartering
- 5) Reisiprahileping - voyage charter party. Arvan, et siin on ikkagi tegemist dokumendiga
- 6) Prahileandja – owner, shipowner. Prahileandja tõlge inglise keelde sõna-sõnalt oleks *charter lessor*, aga seda merenduses küll ei kasutata. Antud kontekstis on tegemist tähtajalise prahilepinguga, mis on sisuliselt kasutusleping. Laevaomanik annab oma laeva teisele isikule kasutada kas meeskonnaga või ilma. Nüanss on selles, et see teine isik võib teatud tingimustel sama laeva edasi prahitada ja siis astub ta ise prahileandja/laevaomaniku kingadesse, kuigi sisuliselt on ta operaator.
- 7) Reisiprahtija – voyage charterer.
- 8) Reisiprahiraha – freight. Tunnen huvi, millises kontekstis on eesti keeles reisiprahiraha? Minu praktikas seda ei kasutatud, võiks olla lihtsalt prahiraha = *freight (money)*
- 9) Laeva tähtajaline prahimine – time chartering
- 10) tähtajalise prahimise leping – time charter party
- 11) mereveoleping – voyage charter party, contract of affreightment. Liinilaevanduses on asi keerulisem, mereveolepigu moodustavad mitu dokumenti üheskoos, sh tellimuskiri koos laevaliini kinnitusega, laevaliini veotingimused, sõiduplaan, hinnakiri, liinikonossement või mereveokiri.

Yrjö Saarinen:

Charter party = laeva prahimise leping = prahileping. Selle all mõeldakse eelkõige dokumentaalset lepingut. Party tuleneb sõnast *partita* (ladina k). Samuti viidatakse prantsuse keelele (*from the French "charte partie", or "parted document"*) Ühesõnaga, poolitatud dokument, mille ajalugu olevat seotud Rooma impeeriumiga ja kus kaupmees ja laevaomanik poolitasid papüüruse, millel 2 sarnast allkirjastatud mereveolepingu teksti. Üks jäi kaupmehele, teine omanikule.

Minu silmad on näinud charter-party mitmeid tõlkeid, küll „harta pidu“, küll „lepingu partei“... Mida kõike see Google küll välja ei mõtle!

Aga üldjuhul on charter party (Charterparty, charter-party) kirjalik prahileping.

IV. Alustame SOLASe tõlke ülevaatamise ja toimetamisega. Kõigepealt lepime kokku struktuuri märkivate sõnade eestikeelsed vasted.

regulation – reegel

chapter – peatükk
annex – lisa
appendix – liide
definitions – mõisted

Järgmine merekeele nõukoja koosolek toimub 12. mail.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 145
12.05.2020

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 15.30

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Jüri Kask, Enn Kreem, Aado Luksepp, Pärtel Keskküla, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Malle Hunt

Kirjutaja: Malle Hunt

Ka hooaja viimase koosoleku pidasime koroonakriisi tõttu veebi vahendusel, igaüks turvaliselt oma kodus arvuti taga.

I. Merekeele nõukojaga liitus Megastari kapten Vahur Sõstra, kes on nõus ka SOLASe töörühmas kaasa lööma.

II. Tegime kokkuvõtte poolaasta jooksul arutluse all olnud oskussõnadest, mis on meili teel juba vastuse saanud. Allpool on mõned olulisemad, mida hiljemgi üle vaadata tasub.

1) Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse tõlkes (ja ka mujal allikates) on nii lipudokument kui ka liputunnistus tõlgitud „*certificate of nationality*“. Kuidas tõlkida lipudokument selliselt, et see eristuks liputunnistusest (arvestades, et liputunnistus on ainult üks võimalikest lipudokumentidest)?

MN:

lipudokument – document of nationality

liputunnistus – certificate of nationality

2) Otsisime eestikeelset vastet terminile **air lubrication**. Esineb sellises kontekstis:

Maritime innovation can help with the decarbonisation of maritime sources.

For instance, there are available technologies that reduce the carbon produced by vessels.

They include liquefied natural gas, hydrogen production, air lubrication, wind propulsion and exhaust technologies.

Kas see võiks olla õhumullitehnoloogia?

Enn:

Põhisõnaks on siin lubrication - määrimine, seda ka mitmes muus keeles: dan luftsmøring, deu Luftschmierung, ell λίπανση με αέρια, suo ilmavoitelu (võidmine), ned luchtsmering.

Kui aga ette kujutada õhuga määrimist või õhumäärimist, siis ega aru ei saa. Kui, siis ehk niipalju, et õhku kuskile lisatakse/puhutakse/surutakse või midagi puhutakse õhku. Ka võib määrimine olla tavamäärimisest erinev, ta annab muu sarnase mõjuga segamise või toetamise tulemuse.

Pärtel:

Pigem õhkmäärimine kui õhumäärimine.

Mulle tundub, et õhumullitamine oleks vähem informatiivne.

<https://www.wartsila.com/encyclopedia/term/air-lubrication>

Air lubrication

www.wartsila.com

An innovative concept of reducing hull friction by means of air lubrication. A layer of air is generated between the specially profiled underside and water surface, so that the vessel effectively glides through the water, reducing drag by 5-15%.

Peep:

Air lubrication – ma pakuks “õhkõlitamine”. See peaks olema mehaanika termin.

Pärtel:

Õlitamine viitab otseselt õliga määrimisele, mida tolle lubricationi puhul ei kasutata...

lubricate

early 17th century: from Latin lubricat- ‘made slippery’, from the verb lubricare, from lubricus ‘slippery’.

Veel üks variant - õhklubestamine. Räägib asja eesmärgist (libedamaks muutmisest), mitte tehnoloogias (õhu "peale määrimisest").

Jüri:

Nõus Pärtliga - tegu on ju sellega, et laeva (aluse) põhja alla pumbatakse õhku (mullid), et vähendada kere takistust st laev muutub "libedamaks" ja sellega ka väiksem kütusekulu ja atmosfääri paisatav heitgaaside kogus.

Peeter: Mulle tundub õhumullitehnoloogia (jäätakistuse vähendamiseks) piisavalt asjalik, igasugune õlitamine ja libestamine tundub eksitav

Enn:

Kahtlen tehnoloogia kasutamises üksikjuhuna. Tehnoloogia on tehniline menetlusviis, kuid mitte toode. Ka on see üldnimi, mis hõlmab paljusid viise. Nagu ideoloogia, sotsioloogia on üldnimetused. Ka süsteem on selline, mida sokutatakse kuhu iganes, et mitte asja selgeks teha. Või konstruktsioon, mis sisult on ehitamine, kuid me oleme talle andnud tehnilikke tähendusi ja kasutame täpsete vastete asemel.

Nt noa ja kahvliga söömise kohta võime samuti öelda söömistehnoloogia, kuid sama on ka pulkadega söömine, kätega söömine (nagu Kesk-Aasias).

Kui tegemist on millegi läbiviimisega/toiminguga, siis see peab tavaliselt lõppema -mine. Selletõttu pakkusingi mullitamist/mullimist.

Rein: Olen oma loengutes selle tehnoloogia kohta kasutanud väljendit õhkuhamine.

3) Laeva navigatsioonilised staatused vajasisid eestikeelseid vasteid

0. Under way using engine – käigus jõuajamiga / käigus jõuajami abil

1. At anchor – ankrus

2. Not under command – juhitud kaotanud

3. Restricted manoeuvrability – piiratud manööverdusvõimega

4. Constrained by her draught – süviselt piiratud

5. Moored – sildunud

6. Aground – madalal

7. Engaged in Fishing – kalapüügiga tegelemas / kalapüügil

8. Under way sailing – purjede all (sõitmas)

9. Reserved for future amendment of Navigational Status for HSC – reserveeritud kiiralaevade navigatsioonilise staatuse muudatuseks tulevikus

10. Reserved for future amendment of Navigational Status for WIG – reserveeritud laegurite navigatsioonilise staatuse muudatuseks tulevikus

11. Reserved for future use – reserveeritud tuleviku tarbeks

12. Reserved for future use – reserveeritud tuleviku tarbeks

13. Reserved for future use – reserveeritud tuleviku tarbeks

14. AIS-SART is active – AIS-SART on aktiivne / AIS-SART on töös / toimib.

15. Not defined (default) – määramata (vaikeväärtus)

4) Eestikeelset vastet sooviti mõistele **recognized mobile satellite service**.

Sõna „tunnustatud“ peab olema igal juhul sees, st IMO poolt tunnustatud süsteem, aga ülejäänud osas lahtine, kas *mobile* on liikuv ja kas satelliitside asemel peaks olema ainult sidesüsteem või raadio- ja satelliitside (süsteem)?

Jüri Grigorjev:

Minu meelest „*recognized*“ on sellepärast kasutusel, et saab ja tohib kasutada ainult meresides üldtunnustatud teenust, „*mobile*“ jällegi näitab ära, et tegu on liikuva seadmega, kuna tavapärase satelliitside võib olla ka kahe statsionaarse jaama vahel. Elektroonilise side seaduses kasutatakse ka sõna „*mobile*“ eestikeelset vastet **mobiilne** või **mobiil**.

Seega mina pooldaks tõlget **tunnustatud mobiilne satelliitside teenus**, või **aktsepteeritud satelliitmobiilside teenus** – kuidas paremini kõlab.

MN:

recognized mobile satellite service – tunnustatud (liikuv) satelliitsideteenus.

5) On vaja eristada ühes määruse lisas ka eesti keeles mõisteid „Port of registry“ ja „home port“, kuna need on sisult erineva tähendusega. Eesti keeles leidsime, et mõlema vastand on aga „kodusadam“. Kas siiski on olemas eesti keeles eristavad mõisted või saaks need kasutusele võtta?

Yrjö:

Kodusadam – *HOME PORT* - sadam, kus paikneb reederi peakontor

Kodusadam – *PORT OF REGISTRY* – sadam, kus laev on registreeritud võimude poolt ja sellega seotud (lipu)riik. Sadama nimi on kirjutatud laeva ahtris.

Sageli langevad need kokku, kuid üsna palju juhtub näiteks ajaprahinguid, kus nad on erinevad – prahtijal/operaatoril/reederil on oma kodusadam, aga tegelikul omanikul võib olla täiesti erinev.

Tauri:

Seaduse tasemel ei ole vaja kahte eraldi terminit, kuna praktikas ametlikus asjaajamises on kasutusel üks. Tegevuskoha järgi kodusadama sisse toomine muudaks asja oluliselt keerulisemaks, samas ei teeniks see mingit sisulist eesmärki. See tegevuskoha järgne kodusadam on ajalooline käsitlus (purjelaevad olid seotud kindla asulaga, kuhu nad talvesadamasse tulid jne), tänapäeval selle määramine on mõne laeva puhul äärmiselt keeruline (näiteks mõni tramplaev, mis sõidab üle maailma ja nt oma kodusadamasse sisse ei mahugi, laevade liinid muutuvad jne).

Seadusandluses peaks lähtuma tõesti vastest kodusadam – port of registry. Sel juhul on üheselt selge, et see info tuleb laeva liputunnistusest, tõlgendusruum kitseneb oluliselt ja ei teki segadust.

Vt ka Merevikist artiklit [Kodusadam](#).

Riigi Teataja talitus lubas ka seaduses tõlke korrigeerida.

6) Ei suuda leida eestikeelset vastet *propeller law*'le:

According to the propeller law, vessel speed is one of the key variables that directly influence CO2 emissions and varies significantly among ship types.

Enn:

Meie sõnaloomes nimetava ja omastava abil on väga vastuoluline ning kindlat alust pole. On ka vesijahutus, mis ei ütle otse, kas jahutatakse vett või veega midagi muud. Ikka tuleb loota eraldi määratlusele mingis sõnastikus.

Samuti pole liitsõnadest ja tuletistest alati selge, kas silmas peetakse vahendit või eesmärki. Nii ka siin. Sattusin headele lehtedele, mis kasulikud just mittemehhaanikutele. Lk 20 1. lehel räägib ka kruviseadusest. Sain aru niipalju, et jutt erinevate kruvide töö mõjust.

Madli:

Kui see „seadus“ on tegelikult parema käe reegel, mida õpetatakse põhikooli füüsikas, siis tulekski seda nimetada „parema käe reegliks“. Kui kruvireegel on täpsem, siis tuleks minu arvates nimetada „kruvireegliks“, aga mitte „kruviseaduseks“.

Rein:

Tõlgiksin seda „tulenevalt sõukruvi tööpõhimõttest...“. Pole vaja hakata mingeid sõukruvi seadusi välja mõtlema. Kui üldse mingist seadusest siin rääkida saab, siis sõukruvi toime tuleneb Bernoulli seadusest või Bernoulli printsiibist.

7) „Mereleksikonis“ ja „Inglise-eesti meresõnaraamatus“ on eksitav viga: kiilhaalimine, õige on kiilhaalamine. Veebisõnaraamatus saame selle ära parandada, kuid paberraamatuis on viga sees.

Merevikis artikkel [Kiilhaalamine](#) – (saksa keeles *kielholen*) on väiksema laeva kallutamine küljele kere veealuse osa ülevaatamiseks, puhastamiseks, parandamiseks või värvimiseks.

8) Kuidas tõlkida SOLASe tekstis **trimm** ja **diferent**?

Küsimus on selles, et ametlikes dokumentides on ühes ja samas tähenduses kasutusel mõlemad väljendid. Inglisekeelses tekstis on "trim". Kui rääkida lastimisest, siis trimmimine tähendabki laeva õigesse trimmi viimist lasti paigutuse teel.

Trimm (hollandi *trim*), varasemalt ka diferent (ladina *differens* 'erinev'), on laeva pikikalle, vööri ja ahtri süviste vahe.

MN:

Eesti keeles on need sünonüümid, trimm on eelistermin

9) *Retrieval* is safe recovery of survivals – päästmine, ellujäänute ohutu päästmine.

Vene ametlik tõlge: *Завершение операции есть безопасный подъем из воды спасаемых*

10) Kolm kahepoolset VHF-raadiotelefonside seadet, mitte telefoniside seadet

11) Transmitter – saatja

12) Transponder – automaatvastaja

13) *shall be* – kas **on** või **peab olema**? Laeval **on** masin. See on kirjeldus. Laeval **peab olema** masin. Tõlkimisel peab vaatama konteksti ja lause mõtet.

Head suvepuhkust ja olge terved!

Järgmine merekeele nõukoja korraline koosolek toimub 15. septembril.

Seni vastame päringutele meili teel malle.hunt@vta.ee

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 146
15.09.2020

Veeteede Amet, Valge 3
Algus kell 14.00, lõpp 15.50

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Margus Liigsoo, Annika Naame, Maire Raadik, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peeter Veegen

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Merekeele nõukojaga liitus suvel laevaehitusinsener Margus Liigsoo, kes on nõus ka SOLASe töörühmas oma panuse andma.

II. Suve jooksul saabunud küsimused.

1) 19. mail saime kirja Euroopa Komisjonist, milles paluti eestikeelseid vasteid kahele mõistele: *belly trawl* ja *raised fishing line*.

Enn Oja: Lennult on raske ainuõiget või kõiki rahuldavat vastet pakkuda. Kuid vaadates pilti, jääb mulje, et traalikotiga tegu pole. Purje juures nimetatakse seda paunaks. Rahvapäraselt on tal ka vasteks magu, vats, kõht. Selle eeskujul võiks see traaliliik olla pauntraal. Kuigi pigem on ta **traali paun** kui osa traalist.

https://www.researchgate.net/figure/a-BACOMA-codend-used-in-the-Baltic-trawl-fishery-targeting-cod-b-Scan-of-the-120-mm_fig1_271137172

See paun/belly on kotieelne osa.

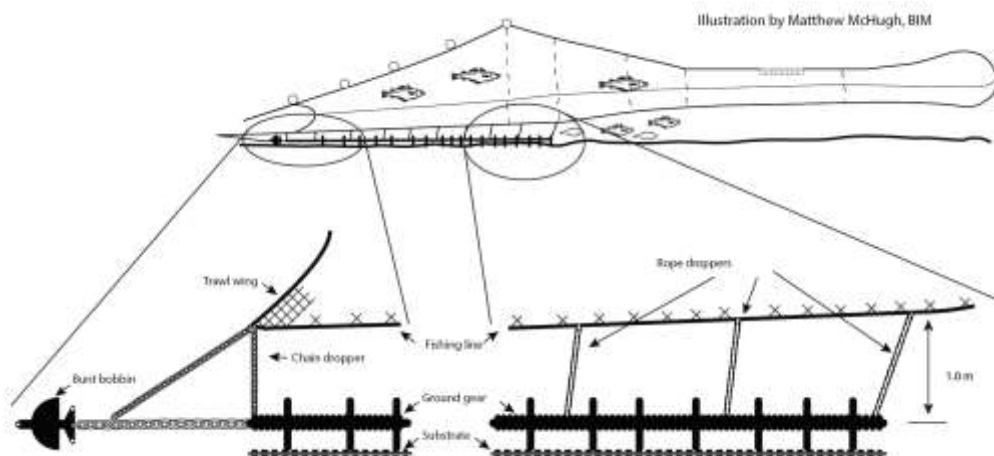
<https://www.rpcu.ac.in/wp-content/uploads/2020/03/Classification-of-trawl-gears.pdf>

• **Belly trawl** – traali paun

Peedu Kass:

Fishing line e. *footrope* on ka traali alumine selis. Siin tundub, et mõeldakse põhjalähedase traali alumise selise ja gruntropi e raskusselise vaheliste otste (*rope dropper*) pikendamist kuni 0,6 m, et põhjakala, nagu lest ja tursk vähem traali satuks.

Siin ka selgitav pilt

•**Raised fishing line** – traali tõstetud põhjatross

2)29. juunil küsiti (seoses meremeeste päevaga), kas **meremees** ja **meresõitja** on sünonüümid? Postimehes ilmus artikkel pealkirjaga „Rahvusvahelist meresõitjate päeva tähistatakse tänavu virtuaalselt“.

Enn Oja:

Meresõitja oli minevikus nagu maadeavastaja. Seetõttu ka võõrvasted *seafarer*, *Seefahrer*, *navigateur*, *sjöfarare*, *zeevaarder*, *мореплаватель* (ka *мореход*). Neid vasteid kasutatakse pea kõikides kunagisi avastusi kirjeldades (Cook, Krusenstern). Siis polnud ka sellist ametite vastandusi ja liigitusi nagu nüüdisajal. Kutsena aga on kasutusel ikkagi meremees, *seaman*, *Seemann*, *zeemann*.

Madli Vitismann:

Siin on tegu „*seafarer*“ toortõlkega. "Meresõitja" on laiem kui meremees ja IMO meremehe päeva tõlgendus "*seafarers - keyworkers*" oleks aidanud õiget eestikeelset sõna leida. "Mängisid olulist rolli elutähtsate kaupade, nagu toit, ravimid ja meditsiinitarbed, tarnes" ikkagi **kutselised meremehed**, mitte huvimeresõitjad.

Oleme märganud soovi liikuda sooneutraalsuse poole. Eestikeelsed ametinimetused on soo poolest neutraalsed, seepärast võib **esimees** märkida ka naisjuhti, EKI toob niisuguseid näiteid:

Alaealiste komisjoni juhatusel on **esimees** (ka siis, kui ta on naissoost).

Ene Ergma oli Riigikogu **esimees**, mitte esinaine.

Volikogu juhtiv naine on **volikogu esimees**, mitte „esinaine“.

Kas **juhatuse esimees** saab öelda naise kohta? – Jah.

„Meresõitja“ ei lahenda kuidagi naissoost meremeeste probleemi, nad on ikka vastavalt ametile vanemtüürimees, teine tüürimees või vahitüürimees jms, samuti teistes keeltes. Eesti keeles sellist probleemi polegi seni kohanud, kõik laevapere liikmed sõitsid meremehepassiga ja käisid Meremeeste Haiglas.

Jüri Kask:

Mina arvan, et peaks olema ikka meremees, seega ka **meremeeste päev**. Allpool põhjendus ka.

Meretöö seaduse (26. 06.2014) § 4 lõige 1 määratleb **laevapere liikme** mõiste - see on laeval töötav füüsiline isik, kes tööülesannete täitmisel hoiab laeva käigus või teenindab reisijaid. Seega, laevapere liige on iga isik, olgu ta mees-, nais- või keskssoost, kes teeb laeval meresõidu ajal tööd selle laeva ülesannete täitmiseks. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsioon (23.02.2006) sätestab artiklis II § 1(f): **meremees** – iga isik, kes on laevale tööle võetud või tööle rakendatud või teeb mistahes ametis tööd laeval, millele kohaldatakse käesolevat konventsiooni. Nende konventsioonidega ühte meelt on ka nõukogu direktiiv 2009/13/EÜ, mille järgi **meremees** on iga laeva pardal merel töötav isik. Seega Meretöö seaduse üks põhimõiste, laevapere liige, on ülalmainitud konventsioonide ja direktiivi kohaselt **meremehe** sünonüüm.

Vikipeedia kirjutab: **meresõitja** on inimene, kes sooritab oma elu jooksul palju merereise. Tavaliselt on see tuntud ekspeditsiooni juhendaja, mille eesmärk on tundmata maade avastamine või vähem tuntud maailmamere ja rannikualade uurimine.

3)7. juulil küsiti, kas laevatrepp on sama mis trapp ja kas õige on aparell või ramp? Google'ist leiab vastakaid arvamusi.

1.Õige on **laevatrepp**. Sellest oli pikemalt juttu 2019. a aprillikuus, kui vaatasime üle õigekeelsussõnaraamatu (ÕS) mereoskussõnu. Teokirjade koondfailist saab otsida (Ctrl+F) nt sõna laevatrepp. Soovitasime ka ÕSis ära parandada, kuid kahjuks pole seda tehtud. Nii ongi ÕS 2018: laevatrepp – trapp

Merekeele nõukoja soovitus: Laeval on trepp ja kui see ei näe harjumispärase trepina välja, jääb see ikkagi trepiks: meremehed kasutavad näiteks sõna „trepivaht“, käsklust „Trepp peale!“ jms. „Trepp peale“ öeldakse ka sellise üsna tasase pinnaga silla kohta, mis ühendab sadamakoridori laevaga. Trapp on vannitoas.

2.Õige on **ramp**, vt Merevikist artiklit ramp. ÕSis suunatakse ka aparellilt rambile.

4)13. juulil sooviti teada, kas on olemas head eestikeelset selgitust ja vastet sadama eri liikidele (ingl **harbour**). Probleem tekib, kui rajatiste kompleksi korral kasutatakse sõna „sadam“ ning kui veealal on mitu sadamat, tekivadki juriidilised määratluse konfliktid. Tõenäoliselt võiks kasutada sõna „abajas“, kuid see ei ole sisuliselt õige, sest tegemist on väikese madala lahega.

Enn Oja:

Vasteid on eri keeltes pakutud erinevalt ning mingit 1:1 sisulist vastet pole. On küll keeleline, nt **havn/haven/Hafen/гавань**, kuid keeltes lähevad nad kasutuses kõvasti lahku. Me kunagi harbour ja port vastete üle arutlesime, kuid sealgi jäi palju ebaselgust õhku.

Madli Vitismann: Meretermineid peaks vaatama Merevikist. Port ja harbour on eesti keeles ühtviisi sadamad ja harbour võib port'i koostisosa olla, Tallinna Sadam – Port of Tallinn – on seda kasutanud, et rõhutada oma koosseisus olevate sadamate vähest iseseisvust. Nii on nt Old City harbour, Muuga harbour ja Paldiski South harbour, kusjuures kõrval on palju väiksem Paldiski Northern Port.

5)8. septembril saatis Madli Vitismann nõukoja liikmetele selgituse saamiseks Meretundi kuulates kõrva jäänud ingliskeelse väljendi **outfitting** – mingi asi keretööde juures, kui räägiti Tallinki uuest laevast: <http://podcast.kuku.postimees.ee/podcast/meretund-2020-08-08/> – see on umbes 9.–10. minutil. Meresõnaraamatu vasted ei paista sinna kohta sobivat.

Margus Liigsoo:

Seal raadiosaates oli juttu plokkide/seksioonide *outfitting*'ust ehk siis Poolast tuuakse laev seksioonidena pargasel nagu pildil näha. Pildil olev plokk on seest tühi ehk varustamata. Aga et ehitusprotsessi veelgi kiirendada, siis on need plokid juba mingil määral varustatud (lisatud sisustust). Lühidalt – *outfitting* ehk **varustamine/sisutamine**. Arvan et ingliskeelne *outfitting* oli rääkijal suupärasem, nagu paljud muudki võõrsõnad.

Enn Oja:

Kui selliseid mitu tükki kokku pannakse, siis *outfitting* võib tähendada ka **kokkupanekut/koostamist/ühteliitmist**.

Pärtel Keskküla:

Lähim lühike vaste võiks olla ka sisustus/sisustamine. Laevasektsioonid või isegi väiksemad osad on valmistamise käigus tööprotsessi kiirendamiseks juba suuremal või vähemal määral „eelsisustatud“.

Rein Raudsalu:

See on siiski varustus- või sisustusdetailid. Inglise *outfitter* tähendab varustajat või tarnijat.

6)12. septembril kirjutas Madli Vitismannile Maaülikooli õppejõud, kes on ka agar vikipedist ja ärgitanud paljud oma üliõpilased kindlatel teemadel Vikipeediasse artikleid kirjutama. Meeldiv, kui keegi küsib enne tõlke ilmumist. Tema palve: „Ja muidugi mure ka – oleks vaja põneviku tõlke tarbeks süsteem tekitada sadamarajatistest (slipp, kai, dokk jms) ja alustest, mille kohta peategelane ütleb 'boat', aga mõnedel on sonarid ja tekiehitised. Eriti hull, et peab olema 'kõnekeelne' ja mul oleks tõlkijana *väga* hea meel, kui mereinimesed naerma ei hakkaks :).

Kas oskate soovitada, kes võiks aidata?

Rein Raudsalu:

Võib kohe öelda, et *slipp* on kaldtee, mida mööda laevu veest välja tõmmatakse ja vette lastakse.

Kai on kai nagu meilgi. *Dock* on paljudel juhtudel kasutusel kai sünonüümina. Muul juhul oleneb kontekstist, kas see on laevatõsteseade või lüüsiga merest eraldatud sadamabassein.

Boat on jällegi paljudel juhtudel laeva sünonüüm, olenemata suurusest.

Pärtel Keskküla:

Ameeriklastel kipub slipp tähendama pigem paadi seisukohta kai ääres („parkimiskohta“), dock tähendab neil kaid. Meie slipp on neil ramp.

<https://knoxvillebarge.com/blog/difference-between-boat-slips-and-boat-docks/>

<https://www.access-board.gov/guidelines-and-standards/recreation-facilities/guides/boating-facilities/boat-slips>

<https://www.bigbearmarina.com/launch-ramp-and-slips.html>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Slipway>

Fuel dock – tankimiskai

Dock store – sadamapood

Slip – meil „parkimiskoha“/kaikoha jaoks vist eraldi väga levinud sõna ei ole. Kaikoht tundub rohkem selline sadamahalduse termin – mitu kaikohta sadamas on jms, aga vist väga ei räägita stiilis „läksin kaikhale“ või lahusin sealt. Tõlkida olenevalt kontekstist „sõitis kai äärde“ vms.

Boat – kui tekstist selgub midagi täpsemat paadi olemuse kohta, võib paatide sekka kaaluda nt mootorpaati, kaatrit (suurem ja edevam kui lihtsalt mingi päramootoriga mootorpaat), jahti (luksuslikum ja veel suurem mootorpaat/laev). Eks see piir ole ka maitse ja edevuse küsimus.

Yacht tender – suurte mootorjahtide abipaati või teeninduspaati ei ole eesti keeles eriti aktuaalne teema olnud ja mingit väljakujunenud ladusat mõistet ei meenu. Meie kandis nimetatakse selliseid üsna pisikesi aluseid ka julladeks.

Enn Oja:

Pier on üldiselt samuti kai, sageli aga mõeldakse selle all väiksemat kaid, eriti kui on võrdlusvõimalus ja on vaja seda erisust välja tuua. Kasutatakse ka liigitamisel - *oilpier* - õlikai.

Pier on ka sadamasild. Minu eristan kaid ja sadamasilda nii, et kai on täidetud (nagu tamm) ja sild täitmata. Sadamas lüüakse postid/tokid põhja kinni, seotakse need põikpuudega ja peale lüüakse laud – sadamasild valmis.

Boat on üldiselt tõesti paat, eriti kui jutt väiksest alusest. Paadi eristamiseks väikelaevast oleks vaja teada tausta/pilti. Kuid üldiselt on väikelaev ametlik liik, tavakõnes/kirjanduses seda ei kasutatagi, on paat ja laev. Kui jutt käib mingist väiksemast ettevõtmisest, siis ilmselt ehk 90:10 on tegemist paadiga.

Boatyard võib vabalt olla töökoda või paaditehas, taas vaja teada tausta või näha pilti. Töökoda võib olla suur ja tehas võib olla ka väike. Tehases midagi tehakse, töökojas midagi parandatakse, rakendatakse, varustatakse.

Outfitting peaks siin tähendama seadistamist.

Slip on kaldtee. Käesoleval juhul vist paadi väljatõmbamiseks või veeskamiseks. Lauses on jutt vabast/tühjast kaldteest 2 kaid eemal. **Climb up to the deck** – ronis/ronib tekile.

Viimases lauses näib **pier** tähendavat hoopis talle eraldatud kaikohta.

III. Vabariigi Valitsus otsustas ühendada Maanteeamet, Lennuamet ja Veeteede Amet transpordivaldkonna ühendametiks, mis esialgse plaani kohaselt hakkab kandma nimetust Liikuvusamet (*ingl* Estonian Mobility Administration; Estonian Mobility Agency). Lõpliku nime kinnitab Riigikogu.

Merekeele nõukoja liikmete arvates pole uuele ühendametile see nimetus sobiv, sest sõna „liikuvus“ on looduslik võime liikuda, laiem sotsiaalteaduste mõiste ja selle kasutamine ainult transpordi ja taristuga tegelevate ametite jaoks ei pruugi olla päris asjakohane.

Pärtel Keskküla: Rahvusvahelise mobiilsuse all mõistame töötajate riigipiirideülest lühiajalist geograafiliselt paindlikku töötamist, mille korral inimesed pole seotud ühe või kahe tööturuga, vaid paljudega, seejuures samaaegselt. <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2017/09/Rahvusvaheline-mobiilsus-ja-t%C3%B6C3%B6.pdf>

– veel näide kasutusest sotsiaalteadustes.

„**Mobilities** is a contemporary **paradigm** in the **social sciences** that explores the movement of people (**human migration**, **individual mobility**, **travel**, **transport**), ideas (see e.g. **meme**) and things (transport), as well as the broader social implications of those movements. Mobility can also be thought as the movement of people through social classes, **social mobility** or income, income mobility.“
<https://en.wikipedia.org/wiki/Mobilities>

Transport on eesti keeles veondus.

Soomes on/oli liikennevirasto – see on pigem liiklus.

Yrjö Saarinen: Soomes oli ühendatud ametite lühinimekuju TRAFI, nüüd TRAFICOM; seejuures transport ühendab 5 erinevat liiki (tieliikenne, veneilijät, merenkulku, ilmailu, raideliikenne)

Aga nad kirjutavad seda ka täiendavalt lahti, et lihtnimene ka aru saaks:

✓ Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)

The Finnish Transport and Communications Agency Traficom

Transport- och kommunikationsverket Traficom

✓ Taanlastel on vanamoodi

Danish Maritime Authority

Søfartsstyrelsen

✓ Rootsi

Swedish Maritime Administration

Sjöfartsverket

Alternatiivid:

Transpordiamet – Estonian Transport Agency (administration, authority, office)

Veondusamet

Liiklusamet

Järgmine koosolek toimub 13. oktoobril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 147
13.10.2020

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16.20

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Margus Liigsoo, Annika Naame, Enn Oja, Ants Raud, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhataja: Peeter Veegen

Kirjutaja: Malle Hunt

I. Koroona tõttu pidasime koosoleku veebi vahendusel. Arutasime veel ühendameti nimevariantide üle. Enn Oja: Vaatasin kuidas venelased seda tõlgivad. Neil on küll tüvi **двиг-/движ-** olemas, kuid eelistavad ikkagi võõrast ebamäära **мобильность**, mitte **подвижность**. Kuidas kõlaks **Департамент подвижности**?

Soomlastel on **liikkuvuus**.

Sakslastel on oma **Beweglichkeit**, kuid arvatavasti eelistavad nad samuti indo-euroopalikku hägust **Mobilität**.

Rootslastel on valitsev **rörlighet**, mobil- tüvi ei taha läbi lüüa, ehkki sõna **mobilitet** on olemas.

Muide, inglastel on ka **moveability/movability**. Miks **mobility** parem on, ei tea.

Norrakatel on isegi vahe tehtud:

ability to move or travel - **bevegelighet/førlighet**

ability to move between social classes - **mobilitet**

Kuna **mobil-** tüvi on latiinast, siis loomulikult eelistavad seda just romaani keeled, nt fra **mobilité**, ita **mobilità**, esp **movilidad**.

Meie liikuvusel on selgelt täpsustav tähendusvarjund - **võime** liikuda.

MN: Merekeele nõukoda soovib endiselt liikuvusameti nimest loobuda, sest merendusvaldkonnas ei vasta see ameti töö sisule ega ole sobiv ka rahvusvaheliseks suhtluseks. Nõukoda on üksmeelsel seisukohal, et ühendameti eri valdkondade tegevust silmas pidades sobib kõige paremini uueks nimeks

Transpordiamet.

Töö sisule vastaks ka **Liiklusamet**, samuti Eesti Keele Instituudi pakutud **Teedeamet**. Kui riigi mereadministratsiooni inglise keeles edaspidi kasutatavas nimes oleks sõna *mobility*, hälbiks see rahvusvahelisest traditsioonist ja viiks välismaised partnerid eksiteele.

Veeteede Ameti kliendid ei ole eraisikud, kliendid on pigem suured juriidilised isikud, reederi- ja sadamaettevõtted. Need kutselised meremehed, kellele Veeteede Amet väljastab rahvusvahelise konventsiooni STCW kohaseid dokumente, vaevalt vajavad, et riigi mereadministratsioon kuidagi nende liikuvust edendaks. Samuti kontrollib Veeteede Amet mereerialade õppe vastavust STCW konventsioonile Eesti Mereakadeemias, ent sel ei ole midagi ühist üliõpilaste liikuvusega.

Eesti Keele Instituut hoiatab oma arvamuses sõna *liikuvus* üle- või väärkasutuse eest, s.t seniesitatust ei selgu, kas jutt on isikute või keskkonna omadusest, ning juhib tähelepanu, et liikuvus ehk liikumisvõime on ikkagi subjekti omadus ega sobi liikumisvõimaluste ehk liikumiseks sobiva keskkonna ligipääsetavuse kohta tarvitamiseks. Põhjendus, et ingliskeelset sõna *mobility* kasutatakse sealgi, kuhu see ka inglise keeles sageli ei sobi, ei peaks eestikeelse sõna eeskujuna olema nakkav.

Niisamuti ei sobi sõna *liikuvus* objektide, nt kauba omadusena. Kui kaup on halvasti pakitud ehk on näiteks mereveo ajal kontaineris *liikuv*, võib see põhjustada õnnetuse.

Merekeele nõukoja arvamuse kohaselt väljendab nimi **Transpordiamet** eri transpordivaldkondades kauba- ja reisijaveo tagamisega tegeleva asutuse ülesandeid kõige sõnaselgemalt ja üldsusele mõistetavamalt, ühendades auto-, lennu-, mere- ja raudteetransporti, ükskõik kas veetakse kaupa või reisijaid. Kuid samuti peab merekeele nõukoda võimalikuks lahenduseks nime **Liiklusamet**, mis ühendaks auto-, lennu-, laeva- ja raudteeliiklust ning selleks vajalikku taristut. Ning ei välista Eesti Keele Instituudi väljapakutud heakõlalist nime **Teedeamet**, mis ühendaks raud- ja maanteed, mere- ja õhuteed.

Enn Oja: Lähtun puhtast olemasolevast (mitte tehiskult juurdemõeldavast) sisust - inimesi ja kaupa/asju veetakse, seega **VEOAMET**.

Võimalik on ka **Veondusamet**, kuid siis tahaks leida kuskilt tegusõna *veondama*. Seni pole leidnud. Ning ei kujuta ka ette, mille poolest erineks veondamine vedamisest. Kuigi oma bürokraatlik varjund võib veondamisel juures olla või juurde mõelda.

Ei poolda transpordiametit just keelelisel põhjusel. Trans- tähendab üle ja porto- (/portare) - kandma. Võimalik, et seda kasutatigi vanal hallil ajal Rooma riigis, et mingit kaupa vedada üle jõe või mere. Mille poolest portimine/transportimine oleks parem kui vedamine, mina aru ei saa. Et mida võõram, seda uhkem?

Indrek Särg: pakutud ettepanekut (transpordiamet) ma ei toeta. Tahtmise korral saaksime kõik ministeeriumid nimetada võõr- või rahvusvaheliste sõnadega, aga ma ei poolda sellist suunda. Praegusel juhul on kolme eestikeelset nimetust pandud asendama üks rahvusvaheline termin, mille mõju nii vene kui inglise keele kaudu teeb eesti keelt pigem vaesemaks. Oma riiki võiks püüda ehitada omakeelsete nimetustega, kus vähegi saab.

II. SOLASE toimetamisel tekkinud küsimused.

1. Mõisted "sea lane" ja "archipelagic sea lane", millest on täpsemalt räägitud UNCLOSes (https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf).

"Sea lanes" on UNCLOSes mitteametlikus tõlkes (<https://www.riigiteataja.ee/akt/911675>) tõlgitud „laevateedeks“, mis tundub sisuliselt suures plaanis OK. „Archipelagic sea lanes“ on tõlgitud ühes kohas „saartevahelise mere laevateeks“, teises „saartevaheliseks laevateeks“. Nagu ülalt näha, kasutatakse originaalis samas tähenduses lõdvalt ka lühemat "sea lane'i", mis on kasutusel ka eraldi mõistena. SOLASE tõlkes on praegu juttu "saarestike veeteest".

Mitteametlik tõlge:

Saarestikuriik võib määrata **laevateed ja nende kohal asuvad õhukoridorid...**

Kõigil laevadel ja õhusõidukitel on lubatud nimetatud **laevateid ja õhukoridore** läbida.

Saartevahelise laevatee läbimine tähendab tavapärasel viisil (*on see piisavalt OK tõlge normal mode'ile (st allveelaev vee all jms)?*) käesoleva konventsiooni kohaselt meresõidu- ja ülelennuõiguse teostamist
<https://www.riigiteataja.ee/akt/911675>

Näiteid muudest keeltest:

merireitti, ilmareitti meretee, õhutee

sea lane, air route mererada, õhutee

морские коридоры, воздушные коридоры merekoridor, õhukoridor

vía marítima, ruta aérea meretee, õhutee

Schiffahrtswege, Flugstrecken laevasõidutee, õhurada

saaristovesien merireitti saarestiku meretee

archipelagic sea lane saarestiku mererada

архипелажный морской коридор saarestiku merekoridor

vía marítima archipelágica saarestiku meretee

Archipelschiffahrtswegen saarestiku laevasõidutee

(Definitsiooni kohaselt *archipelagic sea lane* ongi määratletud just teljepunktidega ning teljest ei või kalduda kaugemale kui 25 M või lähemale kui 10 M rannast.)

„Sea lane“ on teistsuguse juriidilise staatusega kui laevatee. Võib-olla on hea neid eristada?

Täpsemalt on siis juttu "saarestiku mereteest/laevateest"

For the purposes of this Convention:

(a) "archipelagic State" means a State constituted wholly by one or more archipelagos and may include other islands;

Nothing in this regulation or its associated guidelines and criteria shall prejudice the rights and duties of Governments under international law or the legal regimes of straits used for international navigation and archipelagic sea lanes.

MN: *archipelagic sea lane* – saarestiku meretee

2. *Thermal protective aid* – soojushoidevahend.

3. Lastima vs laadima. Lastitakse laeva, laaditakse kaupa. Oxfordi sõnastik pakub, et *goods on things to be transported, as distinct from passengers*. Kas lastiks võivad olla ka inimesed? *Dangerous goods* on meil ka last. *Movement of persons, goods or the provisions of port services to or from the ship*.

Enn: Laadimisega on mulle meelde jäänud korralik vastavus:

laadima – midagi millelegi

lossida – midagi milleltki

lastima – laadima+lossima

Laeval pole pardal laad ega loss, vaid last.

Kui laeva lastitakse, siis on eesmärgiks kuskil laadimine ja mujal lossimine. Polegi tähtis, et lastitakse või lossitakse eraldi.

Kui jutt on kaubast, siis valdavalt ka mingi liigitusena ja eri ühikutena. Last on üldine, kus kaubaliigid pole eraldi loetletavad. Sellepärast laeva ka lastitakse, kuid tsementi, liiva, kive laaditakse.

Nii on kõige lihtsam meelde jätta.

4. Kolmanda peatüki reeglis 28 on mõiste *Helicopter landing and pick-up areas* tõlgitud kopteri maandumis- ja pealevõtmisalad, parandatud on pardalevõtmise ala.

Madli: maandumis- ja vintsimisala.

Pärtel: kui kopter maandub, siis ta enam ei vintsi. Kui need on kaks erinevat juhtumit, üks maandumisega ja omal jalal peale minekuga, teine maandumiseta ja vintsimisega, siis on vintsimisala asjakohane.

Teine võimalus: maandumis- ja evakueerimisala – laeval peavad olema kopteriga evakueerimise alad.

Probleem: nõ inglise keelde tagasitõlkimisega tekivad terminid *winching area* (mis on eraldi mainitud Lisas 3.2 MSC 404) ja *evacuation area*. Paremini oleks siis: kopteri maandumise ja kopterile pardalevõtu alad.

MN: *pick-up area* – kopterile võtmise ala.

Järgmine koosolek toimub 10. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 148
10.11.2020

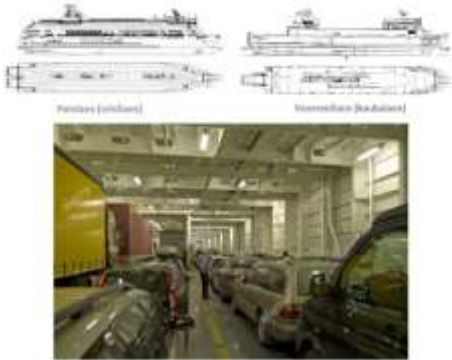
Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 15:50

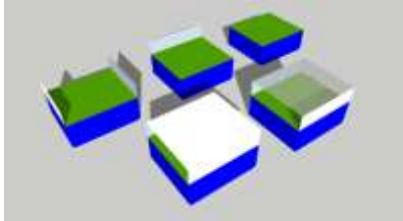
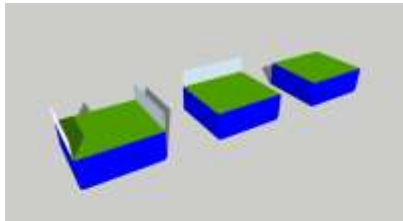
Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Annika Naame, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Madli Vitismann.

Juhatas ja kirjutas: Malle Hunt

Koroona tõttu pidasime ka selle koosoleku veebi vahendusel.

I.SOLASE toimetamisel tekkis vajadus süstematiseerida laevatekkide eestikeelsed nimetused.

Termin inglise keeles	Definitsioon inglise keeles	Allikas	Joonis	Eestikeelne vaste
Ro-ro spaces	Ro-ro spaces are spaces not normally subdivided in any way and normally extending to either a substantial length or the entire length of the ship in which motor vehicles with fuel in their tanks <u>for their own propulsion and/or goods (packaged or in bulk, in or on rail or road cars, vehicles (including road or rail tankers), trailers, containers, pallets, demountable tanks</u> or in or on similar stowage units or other receptacles) can be loaded and unloaded normally in a horizontal direction.	SOLAS 1974 II-2/3.41		autotekk *tekk ei tähista selles kontekstis üksnes laeva konstruktsiooni rõhtset tarindit, vaid ka selle kohal olevat ruumi
Vehicle spaces	Vehicle spaces are cargo spaces intended for carriage of motor vehicles with <u>fuel in their tanks for their own propulsion</u> .	SOLAS 1974 II-2/3.49		autolastitekk *vt eelmist
Special category spaces	Special category spaces are those enclosed vehicle spaces above and below the bulkhead deck, into and from which vehicles can be driven and to which <u>passengers have access</u> . Special category spaces may be accommodated on more than one deck provided that the total overall clear height for vehicles does not exceed 10m.	SOLAS 1974 II-2/3.46		eritekk (parkimistekk) *vt eelmist

Open ro-ro spaces	Open ro-ro spaces are those ro-ro spaces that are either <u>open at both ends</u> or have an <u>opening at one end</u> , and are provided with adequate natural ventilation effective over their entire length through permanent openings distributed in the side plating or deckhead or from above, having a total area of at least 10% of the total area of the space sides.	SOLAS 1974 II-2/3.35		lahtised autotekid *vt eelmist
Open vehicle spaces	Open vehicle spaces are those vehicle spaces either <u>open at both ends</u> , or have an <u>opening at one end</u> and are provided with adequate natural ventilation effective over their entire length through permanent openings distributed in the side plating or deckhead or from above, having a total area of at least 10% of the total area of the space sides.	SOLAS 1974 II-2/3.36		lahtised autolastitekid *vt eelmist
Closed ro-ro spaces	Closed ro-ro spaces are ro-ro spaces which are <u>neither open ro-ro spaces nor weather decks</u> .	SOLAS 1974 II-2/3.12		kinnised autotekid *vt eelmist
Closed vehicle spaces	13 Closed vehicle spaces are vehicle spaces which are <u>neither open vehicle spaces nor weather decks</u> .	SOLAS 1974 II-2/3.13		kinnised autolastitekid *vt eelmist
Open deck / open deck spaces	Vähemalt üks külj lahtine?	SOLAS-es 76 vastet, kuid definitsioonita		lahtine tekk / lahtised tekid *vt eelmist
Weather deck	Weather deck is a deck which is completely exposed to the weather <u>from above and from at least two sides</u> . Open deck'i kitsam alaliik	SOLAS 1974 II-2/3.50		välisestek LL 1996 reegel 44 avatud tekk / lahtine tekk
Bulkhead deck in a passenger ship	Bulkhead deck in a passenger ship means the uppermost deck at any point in the subdivision length (Ls) to which the main bulkheads and the ship's shell are carried watertight and the lowermost deck from which passenger and crew evacuation will not be impeded by water in any stage of flooding for damage cases defined in regulation 8 and in part B-2 of this chapter. The bulkhead deck may be a stepped deck. In a cargo ship the freeboard deck may be taken as the bulkhead deck.	SOLAS 1974 II-1/2.19		vaheseintetekk reisilaevas
Bulkhead deck	Bulkhead deck is the uppermost deck up to which the transverse watertight bulkheads are carried.	SOLAS 1974 II-2/3.5		vaheseintetekk
Freeboard deck	The freeboard deck is normally the uppermost complete deck exposed to weather and sea, which has permanent means of closing all openings in the weather part thereof, and below	Load Lines 1966 Annex I/3.9		vabapardatekk

	which all openings in the sides of the ship are fitted with permanent means of watertight closing. In a ship having a discontinuous freeboard deck, the lowest line of the exposed deck and the continuation of that line parallel to the upper part of the deck is taken as the freeboard deck.			
Upper deck	The upper deck is the uppermost complete deck exposed to weather and sea, which has permanent means of weathertight closing of all openings in the weather part thereof, and below which all openings in the sides of the ship are fitted with permanent means of watertight closing. In a ship having a stepped upper deck, the lowest line of the exposed deck and the continuation of that line parallel to the upper part of the deck is taken as the upper deck.	TONNAGE 1969 Annex 1/2.1		ülatekk

II. Muud küsimused

1. Kas õige on lastveeliin või lastiveeliin?

MN: lastiveeliin

2. Mis on ressiiverid?

MN: vastuvõtjad

Pärtel: SOLASes näikse olevat nii raadio- kui õhuvastuvõtjaid.

Peedu: Kas **ressiiver** ei ole mitte mahuti, nt suruõhuballoon, vms?

Jüri: Termin „ressiiver“ on kasutusel energiatehnikas, raadiotehnikas ja helitehnikas. Tehnikas on ressiiver mahuti, mis vähendab mingis süsteemis pulseeriva voolu põhjustatud rõhu kõikumisi. Nii on suruõhu kolbkompressori survepoolel ressiiver, diiselmootori sisselaskepoolel õhuressiiver.

Mahuti on üldnimetus - tank, paak, tsistern, balloon, **ressiiver** - kõik on mahutid.

3. Kas madala leektäpiga kütus või madala leekpunktiga kütus?

MN: madala leekpunktiga kütus

4. Millal on mass, millal kaal?

Madli: „Mass“ kerkis üles definitsioonides – kui otsustada, kumb on õigem, kas tühja laeva kaal või tühja laeva mass, siis tuleks sellega olla järjekindel.

MN: light weight – tühja laeva mass ehk tühimass.

5. Vaheseintetekk on tekk, milleni vaheseinad ulatuvad. Eestikeelses tekstis kasutada vaheseintetekk reisilaevas, mitte reisilaeva vaheseintetekk.

6. Üle vaadata **dedveit**'i definitsiooni sõnastus SOLASE tõlkes.

dedveit – laeva määratud suvisele vabapardale vastava süvise veeväljasurve suhtelise tihedusega 1,025 vees ja tühja laeva massi vahe tonnides.

Tauri: määratud suvisele vabapardale vastava süvisega laeva veeväljasurve vees suhtelise tihedusega 1,025 ja tühja laeva massi vahe tonnides.

Järgmine koosolek toimub 15. detsembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 149
15.12.2020

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 15:30

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Annika Naame, Enn Oja, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

Koroonaviiruse tõttu pidasime ka aasta viimase koosoleku veebi vahendusel.

SOLASE toimetamisega oleme jõudnud poole peale. Detsembri algul andsime seni valminud osad MKMile ülevaatamiseks ja saime järgneva tagasiside: Valmis tekste on hea lugeda. Väga hea töö teie pühendunud osapooltelt.

SOLASes esinevad sellised mõisted, nagu "sea lane" ja "archipelagic sea lane", millest on täpsemalt räägitud UNCLOSes (https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf)

Pärtel Keskküla:

„Sea lanes“ on UNCLOSes mitteametlikus tõlkes (<https://www.riigiteataja.ee/akt/911675>) tõlgitud „laevateedeks“, mis tundub sisuliselt suures plaanis OK. „Archipelagic sea lanes“ on tõlgitud ühes kohas „saartevahelise mere laevateeks“, teises „saartevaheliseks laevateeks“. Nagu ülalt näha, kasutatakse originaalis samas tähenduses lühemalt ka lühemat "sea lane'i", mis on kasutusel ka eraldi mõistena. SOLASE tõlkes on praegu juttu „saarestike veeteest“.

„Sea lane“ on termin, mida ma kusagil mujal peale nende konventsioonide laevatee tähenduses kasutusel ei ole kohanud. St ongi üritatud vist teha mingi ümmargusem üldisem termin, mis tähendaks üldiselt mingit laevaliikluseks kasutatavat koridori või teed üldiselt. Samas on peetud vajalikuks eristada sellest liikluseraldusskeeme...

Mis võiks olla hea vaste "achipelagic sea lane'ile", mis ei ole ainult laevadele vaid ka lennuliiklusele mõeldud läbisõidu-"rada"?

Arvestades, et tegu on "tee liigiga" võiks see sõna olla pigem liitsõna.

Arvestades, et see "lane" on mõeldud ka lennuliiklusele, ei tundu laevatee väga hea.

„Saarestikulaevatee“ võib tähendada ka mõnda laevateed Turu saarestikus.

Sõna võiks end enamvähem ise selgitada, kuna mingeid häid selgitusi selle ümber ei ole.

Näiteid muudest keeltest:

merireitti, ilmareitti meretee, õhutee

sea lane, air route mererada, õhutee

морские коридоры, воздушные коридоры merekoridor, õhukoridor

vía marítima, ruta aérea meretee, õhutee

Schiffahrtswege, Flugstrecken laevasõidutee, ~õhurada

saaristovesien merireitti saarestiku meretee

archipelagic sea lane saarestiku mererada

архипелажный морской коридор saarestiku merekoridor

vía marítima archipelágica saarestiku meretee

Archipelschiffahrtswegen saarestiku laevasõidutee

(Definitsiooni kohaselt ASL ongi määratletud just teljepunktidega ning teljest ei või kalduda kaugemale kui 25 M või lähemale kui 10 M rannast.)

Meie mitteametlik tõlge:

Saarestikuriik võib määrata laevateed ja nende kohal asuvad õhukoridorid...

Kõigil laevadel ja õhusõidukitel on lubatud nimetatud laevateid ja õhukoridore läbida.

Saartevahelise laevatee läbimine tähendab tavapärasel viisil (on see piisavalt hea tõlge normal mode'ile (st allveelaev vee all jms)?) käesoleva konventsiooni kohaselt meresõidu- ja ületennuõiguse teostamist

<https://www.riigiteataja.ee/akt/911675>.

Ühine on teistes keeltes see, et kõigis välditakse sõna „laevatee“ (väylä, fairway, shipping route, shipping channel, фарватер, судоходный путь vms) kasutamist, vaid on kasutatud midagi muud konstruktsiooni. Äkki on sellele mingi mõte?

Madli Vitismann: Pärtli küsimuse peale vaatasin kaht raamatut.

UNCLOSe mõisteid leiab ka Heiki Lindpere 2003. a ilmunud raamatus, mis on kirjutatud üsna heas keeles:

https://www.ester.ee/record=b1844669*est.

Artiklitele 22 ja 41 ta eraldi ei viita. Art 53 kohta on aga tsitaadid alajaotuses „Saarestikuriigid“ (lk 75). Näib, et „saarestik“ ja „arhipelaag“ on tal sünonüümid, ent millegipärast on ta sisse toonud „arhipelaagiveed“: „Arhipelaagivate kontseptsioon on rahvusvahelises õiguses uus. Need veed pole päris siseveed ega territoriaalmered, olgugi et viimastega on neil palju ühist.“

Ta viitab artiklile 49:

„Saarestikuriigi suveräänsus laieneb vetele, mis on piiratud saarestikuriigi lähtejoontega. Neid nimetatakse arhipelaagivateks sõltumata nende sügavusest või kaugusest rannikust. Artiklites 51-54 detailiseeritakse, kuidas on saarestikuriigi suveräänsus arhipelaagivetes püsinud ning missugused on teiste riikide õigused vastavalt sellele.“

Eespool lk 74 on ta aga seletanud, et „arhipelaage käsitlevad tavaõiguse normid on kadumas, sest Konventsiooni kohaselt on saarestikuriigi staatust deklareerinud 17 riiki.“

Artikli 53 kohta on leida „... kiireks läbisõiduks ja ületennuks arhipelaagivetest ja nendega külgnevast territoriaalmerest.“

2007. a ilmunud Veeteede Ameti UNCLOSe raamatus on Heiki Lindpere eessõna, mistõttu arvan, et tal on selle raamatuga rohkemgi pistmist: https://www.ester.ee/record=b2321719*est.

Seal ei leidnud ma arhipelaagivett, art 53 algab „laevateed ja nende kohal asuvad õhukoridorid, mis võimaldavad saartevahelisest merest ja selle naabruses asuvast territoriaalmerest“ kiiresti läbi sõita.

Rein Raudsalu:

Shippin lane ja shipping route seega ka *sea lane* ja *sea route* on täiesti kasutatavad merenduslastes tekstides sünonüümidena.

A sea lane, sea road or shipping lane is a regularly used route for vessels on oceans and large lakes. In the Age of Sail they were not only determined by the distribution of land masses but also the prevailing winds, whose discovery was crucial for the success of long voyages (Wikipedia).

Tõlgitud inglise keelest – Meretee, meretee või laevatee on ookeanidel ja suurtel järvedel sõitvate laevade jaoks regulaarselt kasutatav marsruut. Purje ajastul ei määratud neid mitte ainult maamasside jaotus, vaid ka valitsevad tuuled, mille avastus oli pikkade reiside õnnestumiseks ülioluline. Mererajad on merekaubanduses väga olulised. Vikipeedia (inglise).

Meie vaadeldavas dokumendis tuleks neid ilmselt võtta kui soovituslikke või ka ametlikult välja pakutud laevateid liikluse korraldamise elemendina nagu seda on ka liikluseraldusskeemid.

MN: *archipelagic sea lane* – saaristuväil.

Rahulikke jõule ja head uut aastat!

Järgmine koosolek toimub 12. jaanuaril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 150
12.01.2021

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16:00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Enn Kreem, Margus Liigsoo, Annika Naame, Enn Oja, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Indrek Särg, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

Koroonaviiruse COVID-19 tõttu pidasime ka jaanuarikoosoleku Microsoft Teamsi keskkonnas.

I. Alates 1. jaanuarist 2021 alustas tööd Transpordiamet, mis moodustati Maanteeameti, Lennuameti ja Veeteede Ameti ühendamise järel. Terminoloogiakomisjonid on lennunduses ja merenduses. Merekeele nõukoda jätkab mereoskussõnade õige kasutamise selgitamist neile, kes ühendametiga liitudes merendusteemadest seni kaugemal viibinud.

II. Vaatasime üle SOLASE toimetamisel ette tulnud terminid:

1. **1994. aasta rahvusvaheline kiirlaevade ohutuse koodeks** – International Code of Safety for High-Speed Craft
2. **konstruktiivne veeliin** – design waterline
3. **veeväljasurveta olek** – non-displacement mode
4. **laeva kokkumonteerimine** – assembly of craft
Enn O: kokkumonteerimine – **kokkupanek**
5. **ekspluatatsioonikiirus** – operational speed
Enn O: ekspluatatsioonikiirus – **käitamiskiirus**
Explicare (ja vahenduskeelte eksplua-) tähistab küll millegi teostamist või tegevusse rakendamist, ent miks me ise oma keeles seda ei väljenda? Jutt on ju käimas/tegevuses olekust. Käitamises on aga käi- tüvi olemas. Ka on *operating* vasteks käitamine.
6. **reeder** – company
7. **protseduur** – procedure
Enn O: protseduur – **toiming**
Aluseks ladina *procedere* – tegutsema/toimuma, *pro+cedere* – ette/ees toimuma
8. **kodusadam** – port of registry
9. **ohutusjuhtimine** – safety management

- 10.ohutusjuhtimissüsteem – Safety Management System
- 11.ohutusjuhtimise tunnistus – Safety Management Certificate
- 12.käitamine – operating
- 13.laevaõnnetuste ja ohtlike juhtumite juurdlus – investigation of marine casualties and incidents
- 14.suunised – guidance
- 15.kinniste ruumide õhukoostise mõõtevahend – atmosphere testing instrument for enclosed spaces
- 16.laeva ja sadama **koostoime** – ship/port **interface**

Sõna *interface* tekitas pika arutelu.

Rein R: Olen juba mõni aasta tagasi juhtinud tähelepanu sõnaühendile ship/port interface ja pakkunud välja vaste **suhtlus**. On ju arvuti puhul kasutuses sõnaühendus user interface, mis ei tähenda midagi muud kui arvuti kasutaja ja arvuti vahelise suhtluse korraldamist. Seoses ISPS-s kasutatud väljendiga ship/port interface ei saa see kontekstist tulenevalt tähendada midagi muud kui suhtlust turvalisuse küsimustes. **Liides** ei sobi vasteks.

Enn O: vene keeles: *взаимодействие, связка, зона контакта, смычка*

Pärtel K: Koostoimest rääkides selgub üldjuhul laiemast kontekstist (ravimite puhul on üldiselt jutt toimest patsiendile) või jutus sisalduvast infost (protsesside toimel tekkis kivim), millele toimet avaldatakse. Koostoimel ilma sihita puudub selge mõte või kuju. Praegusel sadama ja laeva juhtumil jääb toime objekt selgusetuks – võib ju pakkuda, et jutt võiks olla nt toimest turvalisusele, aga võib olla ka, et millelegi muule. Definitsioonis ja kasutusnäidetes seda ei mainita, räägitakse ainult kahest osapoolast ja nende **vahelistest** tegevustest või mõjudest, **mitte koos** millelegi muule **toime avaldamisest**. See oleks juba juurde mõeldud selgelt põhjendamata oletus.

Port facility is a location **where the ship/port interface takes place** – Sadamarajatis on koht **kus toimub laeva ja sadama vaheline kontakt**. Tundub igati üldarusaadav ja üheselt mõistetav. Erinevalt teadmata sihitusega "koostoime toimumisest või tekkimisest".

Tauri R: Interface ei ole koht. Sadamarajatis on koht, kus sadama ja laeva koostoime aset leiab/ilmneb: **Port facility is a location where the ship/port interface takes place** (location where interface ..., mitte interface where ...).

Without security in the **port area** adjacent to the ship/port interface, the risk of 'contamination' of the secured port facility is considered to be high.

* Ilma turvalisuseta laeva ja sadama koostoimele lähedalasuvas **sadamapiirkonnas** peetakse turvalise sadamarajatisse „saastumise” ohtu suureks.

In view of the geographic mix of **facilities** and **non ship/shore areas** within ports, voids in general port security could indeed pose problems to the security of the ship/port interfaces.

* Arvestades **rajatiste** geograafilist koosseisu ja sadamates asuvaid **mitte laeva ja sadama [koostoime] alasid**, võivad tühimikud sadama üldises turvalisuses tõepoolest tekitada probleeme laeva ja sadama koostoime turvalisusele.

They should extend beyond the ship/port interface and cover the **entire port**.

* Need peaksid ulatuma laeva ja sadama koostoimest kaugemale ja hõlmama **kogu sadamat**.

This regulation is limited in scope to security measures onboard vessels and the immediate ship/port interface.

* Selle määrase reguleerimisala on piiratud laevade turvameetmetega ning laeva ja sadama vahetu koostoimega.

stakeholders on both sides of the ship/port interface need to focus on their own issues

* laeva ja sadama koostoime **mõlemad huvipooled** peavad keskenduma oma probleemidele.

Kui laev on sadamas siis laev avaldab sadama turvalisusele mõju ja sadam avaldab laeva turvalisusele mõju, mis on vastastikune mõju, isegi kui mingit tegevust parasjagu nende vahel läbi ei viida – laev seisab lihtsalt kai ääres – sadam pakub laevale sadamateenust (kaikohta). Sellest tuleneb ka turvatasemete ühtlustamise nõue – nõrgema turvatasemega osapool ohustaks teist osapoolt oma nõrgemate turvameetmetega.

17.**laevalt laevale tegevus** – ship to ship activity

18.**rahvusvaheline laevade ja sadamarajatiste turvalisuse koodeks (ISPS-koodeks)** – International Code for the Security of Ships and of Port Facilities

19.**turvataase** – security level

20.**liikuv merepuurimisalus** – mobile offshore drilling unit

saksa keeles: Bewegliche Offshore-Bohreinheiten

soome keeles (käändes): rannikon ulkopuolella toimivilla liikkuvilla porausyksiköillä.

Arutati ka variante: liikurmerepuurseade, liikur-merepuurüksus, liikuv merepuurimisüksus, (ise)liikuv

puurimisalus/merepuurtorn/merepuuralus

Enn O: iseliikuv?

Mida tähendab liikuma? Liikumist ehk iseliikumist. Iseliikuv oleks siis isieliikuv?!

Vabalt võiks olla lihtsalt **liikuv**. Muul juhul on ta aga liigutatav või tuulega triiviv, mis on samuti liikumise alljaotis.

21.**laeva kasutamine** – employment of the ship

22.**laevalt-kaldale turvahäiresignaal** – ship-to-shore security alert

23.**korrigeerivad meetmed** – corrective measures

24.**valitsuse volitatud ametnikud** – officers duly authorized by Government

III.Eurotõlkide küsimused:

1.roundfish – ümarkala

2.flatfish – lestalised, lapikkala

3.belly trawl – pauntraal

4.stock code – kalavarukood

5.raised fishing line; raised fishing line trawl – traali tõstetud põhjatross

6.reduction fish; fish for reduction purposes; industrial fish – tehniliseks otstarbeks ettenähtud kala

7.fishing with pots/pot fishery – lõkspüümis

8.trolling boat – lantpüügilaev v lantpüügipaati?

Millal tõlkida vasteks laev, millal paat?

Enn O: Arvan, et siin polegi kindlat piiri. Mõnes kohas kutsutakse seda paadiks, mõnes laevaks. Kui lähtuda paadi ja laeva määratlusest, siis täistekiga alus võiks olla laev, avatekiga või osalise avatekiga aga paat. Kuid kui kuskil Vahemerel või Põhjamerel ei tehta nende vahel sellist tundelist vahet, oleks vist arukam ka meil lähtuda otsetõlkest, kus *boat*, seal vasteks paat, kus *ship*, seal vasteks laev.

Paadi kasuks räägib ehk ka see, et need trollijad polegi ju eriti suured, sest suured laevad lante taga ei vea, kasutegur oleks nigel.

Järgmine koosolek toimub 9. veebruaril.

MERKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 151
9.02.2021

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16:15

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Margus Liigsoo, Aado Luksepp, Annika Naame, Enn Oja, Heino Punab, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Mairold Vaik, Madli Vitismann.

Juhatas ja kirjutas: Malle Hunt

Koroonaviiruse COVID-19 tõttu pidasime ka veebruarikoosoleku Microsoft Teamsi keskkonnas.

I. On tekkinud vajadus termini järele, mis tähistaks isejuhtivat laeva. Guugeldades tulid välja artiklid, kus neist on juttu.

1) **Isejuhtivad sõidukid** (21.06.2019) [Isejuhtivad sõidukid tulevad. Kas oleme selleks valmis? — Sirp](#)

Tallinna tehnikaülikool (TalTeh) alustas 2017. aastal Väino Kaldoja initsiatiivil Silberauto ASi ja ABB Eesti ASiga täismõõdus **isejuhtiva sõiduki** arendamist ja konstrueerimist. Vähem kui aastaga valmis TalTechi üliõpilaste ja Silberauto inseneride koostöös **isejuhtiv minibuss**, mis sai nimeks **Iseauto** ja tegi esimese eduka demosõidu 20. septembril 2018 TalTechi 100. aastapäeva pidustustel.

2) **Iselaeva ehitajate õppetunnid ehk autonoomsuse esimene reegel: ole teadlik ümbritsevast!**

(21.06.2019, [Taltech Eesti Mereakadeemia väikelaevaehituse kompetentsikeskus \(SCC\)](#), Tarmo Sähk, Anni Hartikainen, artikkel ilmus ajakirjas Mente et Manu)

[Artiklis on kasutatud erinevaid oskussõnu:](#)

[21 korda iselaev,](#)

[4 korda robotlaev,](#)

[3 korda autonoomne veesõiduk,](#)

[1 kord isemasinad ja isepaat.](#)

Vaid paar aastat tagasi ei teadnud me **robotlaevadest** muud, kui et ühed eksperdid rääkisid neist kui järgmisest revolutsioonilisest trendist laevaehituses pärast purje kasutuselevõttu, teised väitsid, et kogu **iselaevade** innovatsioon takerdub õigusruumi, sest mereterritooriumi osas ei suuda maailm kokku leppida, kes millistes territoriaalvetes mille eest vastutab. Näiteks kui Koljati mõõtu **iselaev** Taaveti mõõtu lõbusõidulaevaga kokku pörkab. Või kui **ise-allveelaevadega** salakaupa tarnima hakatakse. Või kui... mis iganes.

Militaarvaldkonnas on **isemasinad** tegelikult ammuilma kasutusel, nende jaoks on õigusruumis nähtavasti õgvendused. Tehnoloogia on olemas, **iseautod** ju sõidavad ja lennukidki juhivad end ise. Ainult et laevad peavad olema veel targemad. Peale aerodünaamika peavad nad suutma arvestada muutuvaid mereolusid ning täitma oma palga välja teenimiseks ka selliseid funktsioone, mis väljuvad transpordiülesandest „vii see last punktist a punkti b“. Näiteks kontrollima merereostuse iseloomu, kustutama meretulekahjusid või seirama Rukki kanali veetaset, et ennustada, millal Hiiumaa laev mudas lohisema hakkab.

Ventileerinud ideed Eesti **robotlaevanišist** mitmete inseneribüroode, elektroenergeetikute, kaitsetööstuse, kaitseministri ja teistega, viisime läbi suisa kolm eeluuringut. Esimene neist oli huvitatud ettevõtte tellimustöö, mis kaardistas võimalikult paljud **robotlaevade** arendusprojektid – kui suured, kui targad, mis otstarbega, kui kaugale arendatud. Kahtlemata pole võimalik kõike välja uurida, aga pildi kujundada ikkagi.

Teine uurimisküsimus sai lahenduse ühe väikelaevaehituse ja meretehnika lõputöö vormis. See oli nn turuaugu analüüs, mis eelnevale uuringule tuginedes otsis Eestile sobivat nišši maailmas olemasolevate tsiviilotstarbeliste **robotlaevade** arenduses. Selgus, et üks sobiv nurgake on veel võtmata küll – kõrge olukorrateadlikkusega

väikesemõõtmelised **iselaevad**. Otseselt töö eesmärk see küll polnud, aga ühtlasi leiutas tudeng uue valemi laevade olukorrateadlikkuse hindamiseks. Selgus, et sobivat meetodit sellise asja hindamiseks ei olegi veel kirjeldatud, ja kuidas sa mõõdad, kui mõõdikut pole.

Et **isepaat** merel iseseisvalt midagi kasulikku korda suudaks saata, on partnerite hinnangul vaja investeerida veel vähemalt 150 000 eurot. Maksimumpiiranguid ette näha pole, see sõltub suuresti sellest, kui targaks see laev õpetada ja milliseid funktsioone millises keskkonnas on vaja täita.

Väikelaevaehituse projektiõpe: **autonoomse veesõiduki** kere alternatiivne disain

Isepaat sai nimeks NYMO ja läheb töölaevamessile.

3) **Tark laev** <https://arileht.delfi.ee/artikkel/85037793/tallink-hakkab-koos-taltechiga-arendama-tarka-laeva-laevafirma-paneb-selle-alla-markimisvaarse-summa>

4) **Iseõitev auto** Vikipeedias

5) **Isejuhtiv või iseõitev?** 2017. a Geeniuses avaldatud artikkel: [Selgitus: miks on õige öelda isejuhtiv, mitte iseõitev.](#)

Gregor Sibold: Automaailma vaieldamatult suurimaks trendiks on hetkel autode arendamine, mis oskavad sõita soovitud kohta ilma, et autojuht ise midagi tegema peaks. Tihtipeale kutsutakse selliseid autosid **isesõitvaks**, kuid tegelikkuses tuleks nende kohta öelda **isejuhtiv**.

Kuigi tegu on nišiprobleemiga ning iga inimene saab aru mõttest, kui ütled **isesõitev** auto, siis korrektsuse huvides võiks kasutada väljendit **isejuhtiv**. Sama teeb edaspidi ka Geenius autoportaal, seda eesmärgiga juurutada korrektsema termini kasutamist.

Kuigi pealtnäha on mõlemad sõnad pea samad, siis tegelikkuses on neil tähenduslik erinevus.

Isejuhtiv sõiduk on miski, mis keerab ise rooli, mõtleb välja, kuhu on vaja minna ning kannab hoolt ka kõige muu eest, mida teeks muidu autojuht. Iseõitev auto on seevastu aga sõiduk, mis hetkelgi teedel vurab: auto sõidab ise, seda ei vea hobune või ei lükka tagant näost punaseks tõmbuv lükkaja.

Iseõitva sõiduki mõistet aitab mõista veelgi rohkem see, et auto, korrektse välismaise nimega *automobile*, tähendab tõlkes just midagi iseõitvat. Sõna *auto* tähendab lihttõlkes sõna „ise” ning sõna *mobile* liikumist. Seega tasub seda tähele panna ja selguse huvides kaaluda õigema termini kasutamist.

Argo Rosina kommentaar: Väidan, et mõlemad on omamoodi õiged. Õige on ka ISEÕITEV auto. Ajaloolisse konteksti pannes AUTO MOBILE ei tähenda iseõitvat autot, vaid ISELIIKURIT ehk ilma välise jõu (nt hobuse) abita liikuvat sõidukit. Seega liikuma panev jõud asub sõidukis.

Inglisekeelsel sõnal DRIVE on kaks tähendust: sõitma ja juhtima. Kui vaadata, mida teised riigid kasutavad, siis nt sakslased ei kasuta terminit „selbstföhrende Auto” ehk ISEJUHTIV, vaid kasutavad sõna „selbsföhrende Auto” ehk ISEÕITEV.

Soomlased kasutavad „itseohjautuva”, mis otsetõlkes tähendab „isejuhtivat”. Alternatiivina ka robotsõiduk.

Taanis „juhita sõiduk”. Portugali ja hispaania keeles autonoomne sõiduk.

Hollandlased ja rootslased peavad võrdseteks „isejuhtiv” ja „iseõitev” auto.

Isiklikult pean pikaajalise teemaga tegeleva inimesena õigemaks hoopis nimetust „**isesõitev** auto”. Põhimõtteliselt on see klassikaline MUNA ja KANA vaidlus.

Geenius lood märksõnaga „**isejuhtiv**” ja märksõnaga „**isesõitev**”.

Enn Oja: **sõitmine** on liikumise liik ehk **osa liikumisest**.

Juhtiv tuleb tegusõnast juhtima, see väljendab juba suunatud sõitmist. Lähtutakse juhist.

Juhitav tuleb tegusõnast juhitama, see väljendab sõiduki seisukohalt tema juhitavust kellegi (teise) poolt.

Lähtutakse sõidukist ehk juhitatavast esemest.

Kas see laev juhib end ise (oma tehisajuga) või laseb end kellegi poolt juhtida?

Kuna isejuhtiv on tuletuslikult ka **juhituv** (ise juhib end), siis vabalt võiks olla veelgi lühem **juhituvlaev**. Ise-pole sinna enam vaja.

Kokku tuleks kirjutada, et tast saaks omaette tervikmõiste.

Kahjuks **juhtuv** on muu väga levinud mõiste tarbeks juba ärandatud.

Pärtel Keskküla: „Isejuhtiv“ on ikka tautoloogia – „juhtiv“ juhib samamoodi ise. „Isesõitval“ seda probleemi pole. Tegelikult on jutt ju erinevatest iseseisvuse astmetest ja päris robot või isesõitev on alles kõige viimane. Igasuguste tarkade asjade kohta öeldakse tänapäeval ka/rohkem „nuti“.

Juhitakse üldiselt ikkagi "midagi", mitte "lihtsalt niisama". "Juhtiv" juba ise sisuliselt tähendabki seda, et keegi/miski juhib midagi "ise". Nt juhtivtöötaja on see, kes kedagi/midagi juhib, ise. "Isejuhtiv" sisaldab juba liiasust. Nt "ennastjuhtivas" või Ennu nimetatud "juhtuvas" :) seda poleks.

"Isejuhtiv" tunduks asjakohane juhtudel, kus juhi pädevus üldjuhul võib küsitav olla - a la laps **ise** juhtis autot või see arvuti suudab juba **ise** laeva juhtida. Aga ka sel juhul juhitakse ikkagi midagi muud, mitte ennast.

Aga "sõita" võib auto või laev tänapäeval nii kellegi juhtimisel või vedamisel kui ka ilma ühe ja/või teiseta, st rohkem või vähem iseseisvalt. See "ise" seal automobiilis mu arust ei peaks sõnade tähenduse poolest kuidagi tähendama ainult "ilma hobuseta". Tol ajal lihtsalt ei tulnud kellelegi veel pähegi, et isesõitmisega jõutakse sellisele tasemele, kus lisaks vedajale pole ühel päeval ka juhti vaja.

Seetõttu see Geenius "õigsuse" selgitus mu jaoks päris veenev ei olnud.

Juhitakse tavaliselt midagi endast väljaspool olevat. Lihtsalt "juhtiva" kasutust iseenda juhtimise tähenduses ei meenu. Siis räägitaks ikkagi "enesejuhtimisest" vms. Seetõttu hakkavad "juhtivlaeva" puhul mõtted juba [karavani juhtlaeva](#), [hävitatate juhtlaeva](#), [miinitõrjeskaadri juhtlaeva](#) või [evakuatsiooni juhtimislaeva](#) vms suunas liikuma.

Roboti puhul ei oska väga millestki kinni hakata :)

Annika Naame: mina pooldan isejuhtivat laeva, täpselt nagu isejuhtivaid sõidukeid. See on piisavalt selge, mitte liiga pikk ja kui kasutada jutus inimestega, kes sisust miskit ei tea, siis nimetuse järgi on ikkagi selge, millest räägitakse.

Madli Vitismann: kõige perspektiivsem neist on minu arvates iselaev (nagu iseauto).

Peedu Kass: tarklaev

Indrek Särg: laev on laev, võib-olla pole sel väga suurt vahet, kas teda juhitakse kaldalt või kajutist? Päris autonoomselt laev ju ei tegutse, ikkagi kaldalt juhtimiskeskusest jälgitakse ja seadistatakse vajadusel muutused.

Pakuti ka droonlaev, mis kindlasti ei sobi, sest droon on juba õhusõiduk ja mehitamata laev.

Pärtel Keskküla: mehitama – meestega, meeskonnaga varustama.

Kas mehitamata ei kõla mitte, nagu oleks meeskond lihtsalt komplekteerimata? Kuigi, jah, seda kasutatakse ka nendel juhtumitel, kus sõitmiseks pole meeskonda vajagi. Aga täpselt mehitamise tähendust vaadates tähendaks mehitamata laev meeskonnaga varustamata laeva, mitte laeva, millel meeskonda pole vajagi.

Mehitatud laev on tõenäoliselt olemas (olnud) selles mõttes, et laeval on meeskond olemas ja ta ei seisa meeskonnapuuduse tõttu kai ääres. Mehitatud laev mitteautomaatse laeva mõistes saaks olla väga uus leiutis, kuna endistel aegadel polnud see eriti teema, et laev võiks meeskonnata sõita. Kui ta just Lendav Hollandlane polnud. Mulle ei meenu, et ma mehitatud laeva selles tähenduses oleksin kunagi kuulnud. Pigem on mehitamise rõhutamise järele vajadus tekkinud alles nüüd, kui isesõitvate laevade teema on tekkinud.

Jüri Kask: mehitamata täiesti korras laev võib seista pikka aega kai ääres mingil põhjusel - pole tööd (eriti praegusel ajal), omanike vahetusprotsess jm. Olen oma silmaga selliseid laevu Aafrikas näinud. Seega, kui nimetada mehitamata laeva, tuleb kohe selgituseks küsimusi juurde. Arvan, et see robotlaevaga pole võrreldav.

Madli Vitismann: mehitamata laev on see, mis seisab kai ääres ja ootab meeskonna komplekteerimist. See on näide, kuidas ise tähendusi leiutades võib jõuda sinna, et väljendil on merenduses täpsem ja piiratum tähendus.

Rein Raudsalu: seoses teemaga tulevad meelde mõned võõrkeelsed väljendid nagu самолет vene keeles või samohod, mis on auto poola keeles (huvitav kuidas nad isejuhtivat autot nimetama hakkavad). Iselaev kõlab imelikult, aga võib käibele minna küll.
NB! Projekt „Tark laev“ ei ole seotud iseliikuva laeva loomisega.

Peeter Veegen: ilmselt võib heal lapsel olla ka mitu nime. Tark laev sobib väga hästi lastikäsitluse kontekstis koos tarkade sadamatega. See on spetsiifiline osatarkus, omaette tarkvaraga.
Kui me räägime ise liikuvast laevast, siis selgelt iseliikuv, kui end ise juhtivast laevast, siis isejuhtiv.
Kui me räägime autonoomselt toimetulevast laevast, siis ta on juba isejuhtiv, isetrimmiv, kütusekulu optimeeriv, purjeid sättiv, parimat kurssi valiv, orkaane vältiv tehisintellektiga laev ehk **robotlaev**, kes peab merel toime tulema piiratud meeskonnaga või koguni meeskonnata.

Jüri Kask: Minu meelest on **robotlaev** kõige õigem lahendus. Robot on ju programmeeritav, automaatselt isetoimiv/-töötav masin. Robotlaeva terminit on ka varem kasutatud. Vt Tallinna Tehnikaülikooli [robotlaev](#) NYMO.

Heido Ots (tehnikaraamatute toimetaja ja tõlkija): saan vaid toetada ettepanekut **robotlaev** sest robotite ritta see kõige selgemalt liigitub (vt ÕSi näited -- -niiduk, -tolmuimeja ja VS määratlus). See on asi, millel pole mingeid millegi seniolematu ise tegemise võimeid, mingit nutikust, taibukust, tarkust, arukust vm inimlikke omadusi – ärgem rutakem neid omadusi liiga vara ega liig heldelt laiali jagama –, mis sõidab tavalisel heal juhul täpselt inimese määratud kava järgi ettenähtud kohast teise ettenähtud ülesandeid täites; küll oma masinate jõul nagu enamik teisi tänapäeva laevu, kuid omamata tõelist autonoomsust või loovust. Ei oska see laev gravitatsiooni nõrgestades süvist vähendada ega vett vedelamaks muuta.
„Pretsedent“ (?) iseauto on tautoloogiline (eri keeltes vastete otsakuti lükkimine ei lisa selgust – iseseisvust, lausa isiksuslikkust, kui esemel tegelikult on. Teises vaates jääb ise puhul ütlema, mida ise tehakse (loend võib olla pikk või lühike, termin tuleks ikkagi tarvituskõlmatult pikk).
Muide, ka robotlennuki ristimine seisab meil alles ees, droon on inglise keele põhjal ikkagi mesilaslese moodi pisisumiseja, seda mõistet vaevalt pärislennuki peale laiendatakse.

Enn Oja: sõna „robot“ on pärit tšehhi Karel Čapeki näidendist **R.U.R.** (1920), kuid sõna enda mõtles välja tema vend **Josef Čapek**.

Tollane robot vastas meie tänapäevasele ettekujutisele robotist ehk iseotsutavast tehisolendist.
Samuti on robot levinud paljudesse keeltesse.

Ka on robot oma ülesehituselt S'oSoSS ka eesti keelele omane - kurat, vasak, sinep, kanep. Teine lugu oleks kujuga SoS'oSS - kaloss, debatt, bemoll jmt.

Enn Oja pakkus välja isejuhtivuse astmed. Laeva autonoomsustasemete kirjeldus on võetud Andres Laasma magistritööd tutvustavast Meremehe 2020-4 artiklist [„Autonoomsed laevad Eesti rannasõidus?“](#)

1. tase – **tarklaev**
2. tase – **kaugjuhitav tarklaev**
3. tase – **kaugjuhitav robotlaev**
4. tase – **robotlaev**

Tarklaeval oleks igasugu isekorralduvaid värke. Laeva ennast juhivad mehed/naised või seda saab juhtida ka kõrvalt.

Robotlaeval mehi/naisi pole. Ta kas liigub A-st O-ni ise või saab tema liikumisse sekkuda ka kõrvalt.

1. ja 2. tase oleks mehitatud, 3. ja 4. tase mehitamata.

Need oleks siis esialgsed ehk lähtevasted nii lihtsalt kui võimalik.

Laeva autonoomsustaseme kirjeldus (IMO 2018)

I tase	Automaatika ja otsustusabi süsteemidega laev	Laevapere on pardal, süsteemid on osaliselt automatiseeritud
II tase	Mehitatud, kuid distantisilt kontrollitud laev	Laev on distantijuhtimisega, kuid pardal on laevapere
III tase	Distantisilt kontrollitud mehitamata laev	Laeva juhivad operaatorid distantisilt, laevaperet pardal ei ole
IV tase	Täisautonoomne laev	Laeva juhtimissüsteemid suudavad iseseisvalt laeva opereerida ja otsuseid vastu võtta

The degrees of autonomy identified for the purpose of the scoping exercise are:

Degree one

Ship with automated processes and decision support: Seafarers are on board to operate and control shipboard systems and functions. Some operations may be automated and at times be unsupervised but with seafarers on board ready to take control.

Degree two

Remotely controlled ship with seafarers on board: The ship is controlled and operated from another location. Seafarers are available on board to take control and to operate the shipboard systems and functions.

Degree three

Remotely controlled ship without seafarers on board: The ship is controlled and operated from another location. There are no seafarers on board.

Degree four

Fully autonomous ship: The operating system of the ship is able to make decisions and determine actions by itself.

<https://www.imo.org/en/MediaCentre/MeetingSummaries/Pages/MSC-100th-session.aspx>

https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/MediaCentre/IMOMediaAccreditation/Documents/MSC%20100%20Special%20session%20presentations/20181203_Technology_Progression_In_MASS_IMO_Final_For_PDF.pdf

https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/MediaCentre/IMOMediaAccreditation/Documents/MSC%20100%20Special%20session%20presentations/Final_MSC100_PT_Are%20seafarers%20indispensable.pdf

<https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/MediaCentre/IMOMediaAccreditation/Documents/MSC%20100%20Special%20session%20presentations/Smart%20Marine%20ecosystem%20approach%20MSC%20100%20symposium.pdf>

<https://www.youtube.com/watch?v=QieBWO2JTDA>

<https://www.intermanager.org/2018/12/imo-maritime-safety-committee-100th-session-3-7-december-2018/>

<https://harbourmaster.org/News/imo-maritime-safety-committee-msc-100th-session-3-7-december-2018-based-media-briefing-kindly>

<https://iumi.com/news/iumi-eye-newsletter-march-2019/report-of-100th-session-of-the-imo-maritime-safety-committee>

Enn Oja: robotitest aga niipalju, et kuni pole arenetud robotlaeva tasemeni, et see ise sõidaks, pole vaja sellest ka rääkida. Muidu me lõrtsime selle nimetuse ära ja kui tõeline robotlaev tuleb nt aastal 2053, siis on robotlaev juba hõivatud palju lahjema laeva kohta.

Kokkuvõte: seni on kasutatud järgmisi oskussõnu: Isejuhtiv, isesõitev (laev, paat, buss, sõiduk); iselaev, robotlaev, autonoomne veesõiduk, tarklaev.

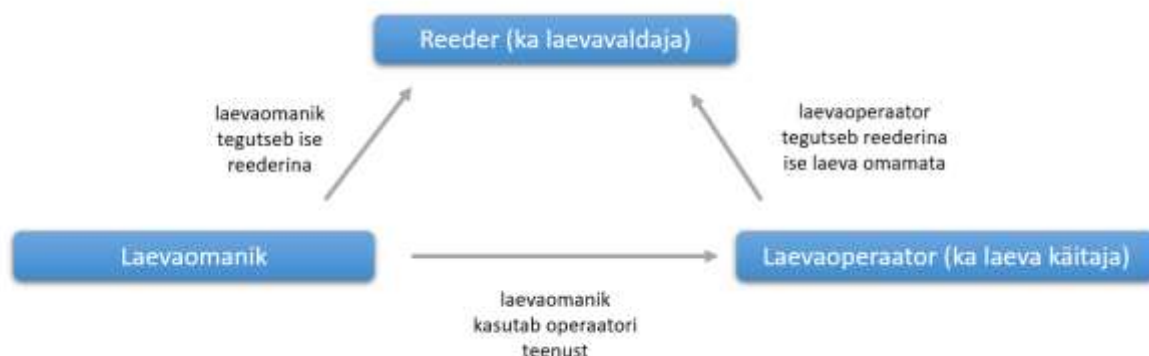
Kindlasti ei sobi droonlaev ja mehitamata laev.

MN soovib kasutada erinevaid autonoomsuse astmeid: tarklaev, kaugjuhitav tarklaev, kaugjuhitav robotlaev ja robotlaev.

II. Seoses laevanduse riigiabi rakendamisega vaadatakse üle ja defineeritakse merenduslaseid mõisteid, et need sobiksid EL riigiabi suunistes ja tulumaksuseaduses kasutatud mõistetega.

Vaatasime üle Merevikis olevad artiklid [reeder](#), [laevaoperaator](#), [laevaomanik](#), [laevapere liige](#), [laevapere](#) ja [meremees](#) ning täiendasime neid nii, et juures oleksid viited erinevatele seadustele, kus need esinevad.

Merevikisse artikleid koostades on lähtutud järgmisest loogikast:

III. ISM manager – ohutust korraldav ettevõtte (korraldab laeva ohutut käitamist).

Järgmine koosolek toimub 9. märtsil.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 152
9.03.2021

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 15.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Margus Liigsoo, Annika Naame, Enn Oja, Heino Punab, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas ja kirjutas: Malle Hunt

Koroonapandeemia kogub jälle hoogu ja Eesti keeratakse lukku, seetõttu pidasime ka märtsikoosoleku veebi vahendusel Teamsis.

I. Veebruaris paluti abi kollektiivlepingu tõlkimisel. Kui ingliskeelses tekstis on läbivalt termin *seafarer*, kas siis on õigem tõlkida see meremeheks või laevapere liikmeks?

Ingliskeelne tekst: *In the event of a **seafarer** becoming pregnant during the period of employment she shall inform the Master as soon as pregnancy is confirmed. After the Seafarer informs the Master, she is entitled to sign off the vessel at any time, as soon as suitable replacement can be found.*

Eestikeelne tekst: Kui meremees rasestub töötamise ajal, teavitab ta sellest kaptenit kohe, kui rasedus on kinnitatud. Pärast kaptenile teatamist on meremehel õigus end igal ajal laevalt maha munsterdada, niipea kui leitakse sobiv asendaja.

Madli Vitismann: Tundub, et kollektiivlepingus võib „**laevapere liige**“ tõesti õigem olla. Mulle näib küll, et „seafarer“ on tulnud „seamani“ asemele pigem sooneutraalsust taotledes. Eesti keeles on sooneutraalsuse aspekt juba täidetud sõna „meeskond“ asendamisega „laevaperega“.

Enn Oja: *Seafarer* on kunagisest meresõitja tähendusest hälbinud. Viimaseks meresõitjaks on mitmes Vikis peetud ümberilmapurjetajat Joshua Slocumit, kõik hilisemad ja lahjemad on kas seiklejad, meremehed, looduseuurijad vmt. Nagu eelmises merekeele loos „[Meremehest ja meresõitjast](#)“ (Veeteede Ameti Teataja 2020-4) märkisin, on ka varasem meremehepass muudetud meilgi meresõitjapassiks. Eks ta üks sõda meessoo vastu ole.

<https://isupply.fr/en/yachting/129-discharge-seaman-s-book-issue.html>

<https://www.seamanmemories.com/seamans-book-renewal-guide-photo-instructions/>

Kuid ega **rase meremees** samuti kenasti kõla. Kui tegu ametliku paberiga, siis ikka **laevapere liige**. Kuid üks ühele inglise keelest küll tõlkida ei tuleks, on palju karisid.

II. Karavan vs konvoi.

Lause pressiteates: Abistatavate laevadega **konvois** sõitmise distantsid kõiguvad Pärnus 15-17 miili vahel.

Madli Vitismann: Arutasime kord merekeele nõukojas: kuigi „konvoi“ pole otseselt vale, on see siiski pigem sõjandustermin ja me eelistasime „karavani“. See sõna väljendab paremini, kuidas laevad üksteise järel ühes reas sõidavad.

Merevikis: **Konvoi** (hollandi *konvooi*), ka **saatelaevastik** on **kaubalaevade** või **sõjalaevastiku** abilaevade või nende mõlemate kogum, mis liigub merel sõjalaevade kaitse all. Tuntuimad on Atlandi konvolid 1939-1945.

Inglise-eesti meresõnaraamatus

[Konvoi](#) 14 artiklit

ÕS: **karavan** <19> -i, -i> *killavoor (ida- ja lõunamaades); pikk sõidukirodu*; ei soovita tähenduses: *auto- v haagissuvila*. Kaameli+karavan. Auto+karavan, **laeva+karavan**. Karavani+juht <-juhi>, karavani+kaubandus, karavani+tee. {**Karavani+park**} → **kämping v haagisepark**

EKSS: 2. pikk rodu üksteise järel liikuvaid laevu, autosid vm. liiklusvahendeid. *Laevade, autode karavan. Jäälõhkuja asus karavani etteotsa.*

▷ Liitsõnad: **auto|karavan**, **laevakaravan**.

Enn Oja: Lähtun ikka nende levinud tähendusest:

konvoi – saatelaevastik, mis tahes kujul ja reas

karavan – saatelaevastik koos juhtlaevaga, kõik ühes rodus nagu kaamlid Sahara kõrbes.

Karavan tuleb esile merel just jääs sõites, kui jäämurdja liigub ees ja teised tema suhteliselt jäävabas kiiluvees.

Kui vedurlaev veab mitut praami, siis on samuti tegu karavaniga. Veetavad-tõugatavad praamid ei saa kunagi moodustada konvolid. Küll võib sellisel karavanil olla saatelaevad, mis on omaette konvoi.

Konvooi koosnebki osistest **kon/con** - kaasas, **vooi** - sõit, seega kaasasõit, eng *convoy*.

III. SOLASE toimetamisel ette tulnud terminid:

1) **Tuumkütus**. EKI keelenõu pakkus, et tuumkütus on erialakeele (füüsika) termin, aga üldkeeles võiks lubatav olla ka tuumakütus.

Maire Raadik: "Küsimus, kas liita siin nimetavaliselt või omastavaliselt, näib olevat ammune vaidlus. Sõnastikes on pilt üsna kõikuv, nt 1975 ilmunud vene-eesti tehnika sõnaraamatus on tuumakütus ja aatomkütus, 1981 ilmunud tehnikaleksikonis tuumkütus, 1976. a ÕSis ja ÕS 2006-s, samuti eesti keele seletavas sõnaraamatus 2009 tuumkütus, aatomkütus.

1992 ilmunud eesti-inglise-vene füüsika sõnaraamatus on tuumkütus, tuumakütus. Täiendsõna kääne liitsõnades oleneb peaausjalikult sellest, mida see täiendsõna väljendab. Omastavas käändes on täiendsõna näiteks siis, kui ta osutab kuuluvusele, nimetavas siis, kui 1) täiendsõna märgib olendi või eseme ehituslikult või funktsionaalselt olulist tunnust, 2) täiendsõna näitab, kes või mis põhisõnaga väljendatu on, 3) täiendsõna märgib vahendit (vt eesti keele käsiraamat, lk 405 jj). Kui vaadata kütuse liigitust, on siin kaks selgesti eristuvat liitumisrühma: ühes on vaja näidata **kuuluvust** (st mille kütus) ja need sõnad on liidetud **omastavaliselt** (diislikütus, mootorikütus, raketikütus); teises on vaja iseloomustada **funktsionaalselt tähtsat tunnust** ja need sõnad on liidetud **nimetavaliselt** (gaaskütus, puitkütus, tolmkütus – mõlema rühma näited tehnikasõnaraamatust 1975). Kuid sellist tähenduse järgi liitmist (st liitmisel täiendsõna tähendusega arvestamist) saab rakendada oskuskeeles, mitte aga üldkeeles, kus liidetakse palju rohkem omastavaliselt. Sel moel on üsna tavaline, et oskuskeeles nimetavalise täiendosaga terminil on üldkeeles omastavalise täiendosaga rööpvaste."

Meie korpus näitab, et nominatiivselt on liidetud u 600, genitiivselt u 1100, aga see on siis üldkeelne kasutus. Nimetavaliselt ehk konsonanttüvele liituvad ka nt fossiil-, metaan-, etanool-, emulsioonkütus, mis on küll kõik võõrsõnad, need kalduvadki rohkem nimetavaliselt liituma. Nimetava kuju on esikohale pannud ka Vikipeedia, mis järgib sellistes asjades minu teada ÕSi normingut.

Kokkuvõtteks: kui oskuskeeles on selline norming ja ka kasutus pole üldkeeleski väike, siis järgiksin oskuskeeles seda (tuumkütus).

2) **laeva kokkupanek** – assembly of craft

3) **suurim käitamiskiirus** – maximum ahead service speed

4) **käitamiskiirus** – operational speed

5) **protseduur** – procedure.

Järgmine koosolek toimub 13. aprillil.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 153

13.04.2021

Veebikoosolek

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Annika Naame, Enn Oja, Heino Punab, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, Indrek Särg, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

Covid-19 tõttu oleme ikka veel kodukontorites ja ka see koosolek toimus Teamsis.

1. Madlile meenus, et 25 aasta eest ilmus „Mereleksikon“. Sellest sündmusest tegime ka pressiteate.

Täna 25 aastat tagasi ilmus oluline merenduse teatmeteos

Merekeeles nõukoja pressiteade
10. aprill 2021

10. aprillil 1996 anti president Lennart Merile reisilaeval „Mare Balticum“ kätte esimene eksemplar „Mereleksikoni“, mille valmimiskäigu vastu oli ta aastate vältel korduvalt huvi tundnud. Uustrükki pole sellest merenduse teatmeteosest tehtud, järjepidevust jätkab kergemini parandatav ja uuendatav Mereviki ehk mereentsüklopeedia veebis. Vt artiklit [„Mereleksikon“](#) Merevikist.

Praeguseni olulise eestikeelse merenduse teatmeteose kava tekkis esimehe Uno Lauri eestvõttel merekeeles nõukoja kümnendal tegevusaastal, 1983. aastal, ning viimased täiendused ja täpsustused tehti 1994. aastal. Sel ajal sai koostöös Eesti Entsüklopeediakirjastusega valminud käsikiri ka praeguseni merendusvaldkonnas tuttava hellitusnime MerLe. Tollaste merekeeles nõukoja liikmete hulgas olid tuntud kaptenid Uno Laur ja Karl Leemet, meremehest polüglott Edmund Russow, tuletorniehitaja Armas Luige, purjetaja Heino Kuivjõgi, merendusajaloolased Ants Pärna, Vello Mäss, Urmas Dresen, Bruno Pao ja Reet Naber, loots Hugo Palk, sadamakaptenid Eduard Hunt ja Rein Raudsalu. Oma teadmistega toetas keeleteadlane Rein Kull.

Raamatu ilmumine venis esmalt rahareformi ja seejärel rahapuuduse tõttu, seepärast panid lõppjärgus õla alla aktsiaseltsid CMM, Eesti Merelaevandus, Muuga Sadam ja Tallinna Sadam. Ent merendusringkonnas oli ootus suur, nii et kui ajalehes Meremees ilmus aastail 1990-1993 MerLe märksõnaartikleid, lõikasid huvilised neid välja ja kõitsid kokku.

Kui raamat lõpuks ilmus, sõnas president Lennart Meri, et meie rahvuslikus „Mereleksikonis“ on paljude inimeste minevik, olevik ja tulevik, aga ka Eesti Vabariigi tulevik, sest „ei saa väike olla see riik, mille laevad sõidavad maailmamerele.“ (Meremees nr 8/1996).

MerLes on 590 lk kolmeveerulist tihedas kirjas teksti, sh eesti-, vene- ja ingliskeelsed märksõnaloendid. Leidub ka sõnu, mis on ajapikku muutunud, ja asutusi, mis enam ei tegutse, aga põhiosas on MerLe toonud eesti keelde tagasi või täpsustanud paljusid sellisedki termineid, mida aastakümneid oli kasutatud peamiselt vene või ka inglise keeles. Kokku on MerLe märksõnaartiklil 131 autorit, kelle hulgas on palju tuntud nimesid: paarkümmend kaptenit, lootse, sadamakapteneid, ajaloolasi, kalanduse ja purjetamise asjatundjaid, ka väliseestlasi, näiteks Einar Sanden Inglismaalt ning kalandustegelane Elmar Pettai ja merendusajaloolane David Papp Rootsist. Lisaks merekeeles nõukoja liikmeile, kellele langes töö põhiraskus, on igaüks neist kandnud oma teadmised tervikteosesse kokku. Ka 40 fotograafi ja illustraatori osa on tähtis leksikoni paljude artiklite juures.

Juba „Mereleksikoni“ ilmumise ajaks oli merekeeles nõukoja esimehel Uno Lauril uus kava koostada „Inglise-eesti meresõnaraamat“, see ilmus raamatuna 2008. aastal ja on 2010. aastast kättesaadav veebis. 2016. aastal määrati kapten Uno Laurile keelemeheliku pühendumise eest merekeeles kaitsmisel ja arendamisel Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind.

* * *

Merekeeles nõukoda on ühiskondlikel alustel töötav merendusterminoloogia komisjon, mis tähistab kahe aasta pärast 50. aastapäeva. Järjepideva töö on taganud keelehuviliste merendusspetsialistide sujuv

põlvkonnavahetus. Nõukoda osaleb merendusterminite korrastamises niihästi sõnaraamatuis kui ka terminibaasides ning annab nõu paljudele tõlkijatele ja toimetajatele, aga ka ajakirjanikele.

2. SOLASE toimetamisel tuli valida sõnade mõõdukiri või mõõtekiri vahel. Uurides tuli välja, et enne sõda oli hoopis mõõtkiri. „Suurele Tõllule“ 1940. a kevadel väljastatud dokumendi nimi oli mõõtkiri. Ja purjelaevadega tegelev meremuuseumi teadur selgitas, et tema ongi kohanud üksnes sõna „mõõtkiri“.

EO: Mõõt on mõõtmise tulemus ja ka ettenähtud ulatus.

Järele jäävadki **mõõdukiri** ja **mõõtkiri**. Keeleliselt tundub enam sobivat **mõõdukiri**. Sest mõõtkava on ju ette antud, mõõtkiri seda pole. Mõõtkiri on mõõtmise tulemust kinnitav paber.

Ise hindan suhteks **mõõdukiri:mõõtkiri 51:49**.

1928.a räägitakse ametlikult mõõtekirjast ja kohati ka mõõdutunnistusest. Juba siis võistlesid mõõtekiri ja mõõtkiri.

<https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=AKriigiteataja19281204.2.7>

Seadustes ja EUR-LEXis on igal pool mõõtekiri.

PK: Võib ju ka vaadata ka nii, et mõõte- e mõõtmise kiri võib kinnitada nii mõõtmist, kui selle käigus määratud mõõtmistulemusi.

Maire Raadik: „Raske küsimus, kas võtta aluseks mitmetähenduslik mõõt : mõõdu (mõõtevahend, mõõetühik, mõõde) või mõõde : mõõte (= mõõtmine). Leidsin meie keelenõubaasist, et 1995 on veeteede amet küsinud, kas laevale antakse mõõdukiri või mõõtkiri, ning on vastatud, et pigem mõõtekiri (sisaldab laeva mõõtmeid jms). Oleksin vist ise ka sama nõu andnud. Hiljem on teine kolleeg lisanud, et tema valinuks mõõdukirja. Nagu näha, on meilgi olnud eri arvamusi.

Mõõtekirja saaks tõlgendada kui mõõtmiskirja, kirja mõõtmise kohta (vrd ka nt mõõtetulemus, mõõtemeetod, mõõtetäpsus). Mõõdukirja saaks aga mh tõlgendada kui mõõtude kirja, kirja mõõtude kohta. On veel see asjaolu, et on tehtud vahet üld- ja oskuskeel: üldkeeles nt mõõduriist, oskuskeeles mõõteriist.

Minu arvates on mõlemas sõnas oma loogika, seetõttu on ilmselt mõistlik võtta valikul kriteeriumina kõrvale tava ja tegelik kasutus. Kui meresõnastikes on olnud mõõdu- ja seda on ka rohkem kasutatud, siis võiks see olla ka argument.“

MV: Meresõnaraamatus on 7 sorti mõõdukirju, aga mõõtekirja ega mõõtkirja sõnaraamat ei tunne.

MerLes on **mõõdukiri**.

Mõõdukiri oli juba 1981. aastal ilmunud Kulno Olevi „Inglise-eesti-vene meresõnastikus“.

Tiitellehel on toimetajad Edmund Russov ja Uno Laur, mõlemad olid juba tollal merekeele nõukoja liikmed.

Võimalik, et veeteede ametist küsiti 1995.aastal mõõdukirja-varianti just sellest raamatust lähtudes, sest küsiti enne MerLe ilmumist.

MN: soovitame kasutada sõna **mõõdukiri**.

3. Peeter Veegen kutsus kõiki otsima ilusat eestikeelset vastet raudteeveeremit vedavale laevale, nt Soome ja Muuga vahel vaguneid ja terveid ronge vedama hakkav laev.

Fantaseerisime koos Yrjöga konteinerimarsruudi Hiina–Arktika-Kirkenes – Soome – Muuga – Rail Baltica – Kesk-Euroopa ja usume, et selline marsruut tekib.

Esialgu panime ettevaatlikult raudteeveo parvlaev, et mitte kasutada praami nimetust, mis meie arvamusest hoolimata kipub juurduma.

Muidu see raudteepraam (*železnodorožnyi parom*) oleks lühike ja selge ja võib käiku minna ka meist hoolimata. Need laevad võivad olla ka reisijate kohtadega, aga ei pruugi. Kui selline liiklus suureks läheb, võib tekkida lahtise tekiga süstiklaevade tüüp, mis peale rongide/vagunite midagi peale ei võta ja liiguvad ilma kindla graafikuta rongide saabumisest sõltuvalt. Muidugi need saavad olema (vähemalt osa neist) jääklassiga suured laevad.

PK: Rongiveolaev...

MV: Arutamiseks hea mõte, aga Peetri näidistõlge on ekslik. Venekeelne parom ei ole „praam“, see on parvlaev, nii et *železnodorožnoi parom* on tõlkes raudteeparvlaev. Et seda „praami“ mõtetki ei tekiks, vajab laev nime, mis on ikka laeva nimi. Näiteks Turu-Stockholmi liinil vedas veerand sajandit vaguneid „Sea Wind“, millel on praegugi alumisel tekil rööpad alles. Sellepärast ei nimetatud seda laevatüübina kuidagi teisiti, ikka färja ehk parvlaev. Sõidab Muuga-Vuosaari liinil.

Kui aga tulevad üksnes ronge vedavad laevad, siis võiks see olla pigem „vagunilaev“ või „rongilaev“ – laevad ju ei vea raudteed ega isegi mitte vedureid. Võiksime merekeele nõukoja koosolekul sellise arutelu pidada ja esialgsed ettepanekud välja pakkuda. See on hea mõte, et sõna oleks valmis, kui laevad tulevad.

YS: Pakun raudteelaev.

Raudteepraam ilmselt ei lähe läbi. Rong on vagunid koos veduriga.

Küsimus jääb, kas ta ka reisijaid veab ja kuidas siis nimetada. Igal vagunil pole juhti vaja ja ega raudteelaevaga reisijad kokku sobigi. Seepärast jätaks selle reisijaid võimalikult vedava raudteelaeva nimetuse edasiseks mõtlemiseks, siis on Ro-Pax tüüpi laevaga tegemist.

Raudteelaeva puhul ei saa vältida, et mõnda tekki saab kasutada ka muu veeremlasti jaoks. Meil on aastakümneid kasutatud selliseid laevu, kus rööpad siiani alles.

Kasutusel on olnud nimetused RAILSHIP jms, väga kena oli minu meelest firma nimi NAVIRAIL – kajastas ideelist suunda, kuigi sisuliselt sinna ei jõutud. Laev oli neil esialgu tavaline ro-ro, hiljem ro-pax.

EO: Veeremilaev juba on, sinna sõidavad sõidukid ise peale. Rongi jaoks on vaja rööpa. Siis tuleks samal põhimõttel rööbasveeremilaev.

Kuid kui see on vaid osa, nt ülatekkidele saavad ka muud sõidukid ise sõita, siis mis on peamine? Ja kas reisijaid on üle 12?

Ja kui kõik segamini (vagunid, sõidukid, inimesed), sobiks ehk **segaveeremiparvlaev**.

On küll pikk, aga piisavalt täpne. Segaveerem ongi rööbasõidukid ja ratassõidukid, parvlaev hõlmab ka reisijaid.

Ainult vagunite veoks toetan samuti **vagunilaeva**.

PV: Rail ferry – vagunilaev-rongilaev- *Junalautta*.

Selleks ajaks, kui meie fantaasialennu liin tööle hakkab, ehk sõna paika loksunud

Mis selle liini ideed puudutab, siis kindlasti ei hakata konteinereid Kirkenesis rongile laadima, et neid Maardu kaudu Taani või Norrasse saata!

Jutt käib ikka Kesk-Euroopa merekaugetest riikidest nagu Austria, Ungari, Tšehi jt selle kandi riigid.

Kujutan ette, et kui rahvusvahelised kokkulepped sünnivad, võib kõne alla tulla selline stsenaarium, et rongide koosseisud laaditakse konteineritega samasse sihtpunkti ja marsruutrongid kihutavad Kirkenesist sihtpunkti ja tagasi ilma jaamades manööverdamata ja vedureid vahetamata. Igal suunal võib olla oma koordinaator/operaator või ühine suur, kes on võimeline head ja odavat teenust pakkuma. Hiinlased

teeksid selle asja mõnuga ära, aga arvan, et Euroopa end nii lihtsalt maha ei müü. Kui hiinlastele voli anda, ehitavad nad ka tunneli valmis ja meil polegi selle laeva nimega muret.

Kui aga sellised rongid koostatakse, võib rongi juppideks lõigata (nagu kalamees vihmaussi) ja samale laevale koos veduriga ära mahutada. Muugal jälle jupid kokku ja täiskiirusel Euroopa poole.

Tagasiteele kaasa juba konteinerid vastassuunas tee. Kui kaupa ei ole, siis tühjad tagasi.

Nendele kiiretele rongidele tekib loomulikult palju erinevaid kombinatsioone ja variantide võimalusi kogu Rail Baltica marsruudi ulatuses ja avab palju võimalusi ka Eesti logistikafirmadele.

IS: rongilaev

EO: segaveeremilaev.

4. Üks kiire küsimus tuli nõukojale koosoleku ajal: kuidas tõlkide eesti keelde laevaregistri tunnistuse peal kirjas olevad inglisekeelsed terminid laeva andmete kohta:

Moulded Breadth, Moulded Depth ja Moulded Draught?

MN: Moulded breadth – **arvutuslik** laius

Moulded depth – **arvutuslik** pardakõrgus

Moulded draught – **arvutuslik** süvis

Kasutatud on ka sõna „teoreetiline“ „arvutusliku“ asemel (nt ESTERMis), aga MN soovitus on „**arvutuslik**“.

Järgmine koosolek toimub 11. mail.

MEREKEELE NÕUKOJA

Koosoleku teokiri nr 154

11.05.2021

Veebikoosolek

Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Peedu Kass, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Margus Liigsoo, Aado Luksepp, Annika Naame, Heino Punab, Ants Raud, Rein Raudsalu, Yrjö Saarinen, Vahur Sõstra, , Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

Covid-19 tõttu oleme ikka veel kodukontorites ja ka see koosolek toimus Teamsis.

Vaatasime üle SOLASE toimetamisel ette tulnud sõnad ja mõisted, mis oleks vaja parandada või lisada meresõnaraamatusse.

- 1) Meresõnaraamatus: **buoyant apparatus** – päästepink (ujuvese reisilaeva tekil).
MN: parandada: **buoyant apparatus** – pääste**ujuk** (**teatav** ujuv**vahend** laevatekil).
- 2) Meresõnaraamatus: search and rescue radar transponder – otsingu- ja pääste- radartransponder.
MN: lisada **radarivastaja**.
- 3) Meresõnaraamatus: automatic tracking aid – automaatplanšett.
MN: asendada: automaatne jälgimisseade.
- 4) Meresõnaraamatus: **construction waterline** ~~konstruktiivne~~ veeliin.
MN: asendada: konstruktsiooniline veeliin, ehituslik veeliin.

- 5) Meresõnaraamatus: **keel rake** – kiilukalle, konstruktiivne diferent (ahtrisse), **ehituslik trimm**.
MN: lisada: ehituslik trimm ja **rake of keel** – kiilukalle, **ehituslik trimm**.
- 6) Meresõnaraamatus: **structural seaworthiness** – konstruktiivne merekõlblikkus, (laeva)ehituslik merekõlblikkus
MN: parandada ja lisada: konstruktsiooniline merekõlblikkus, (laeva) **ehituslik** merekõlblikkus.
- 7) Meresõnaraamatus: **structural strength** – konstruktiivne tugevus.
MN: parandada ja lisada: konstruktsiooniline tugevus, **ehituslik tugevus**.
- 8) Meresõnaraamatus: archipelagic sea-lanes **passage** – saarestiku läbimine mööda ettenähtud mereteed, **mööda saaristuväila**
MN: lisada: mööda saaristuväila
- 9) archipelagic sea **lines** – saarestiku veeteed
 parandada ja lisada: archipelagic sea **lane** – saarestiku veetee, **saaristuväil**
 archipelagic sea **lane** – saarestiku veetee, **saaristuväil**
- 10) **ISM** on meresõnaraamatu pabervariandi lühendite osas – International Safety Management –ohutu juhtimise süsteem.
MN: lisada märksõna International **Safety** Management – ohutuse juhtimine, ohutusjuhtimine.
- 11) **FSU** – Floating Storage Unit –~~nafta hoidmise ujusüsteem/platvorm~~ – **ujuvladu**.
- 12) **FPSO** – Floating Production Storage and Offloading – ~~mis see on?~~ – toornafta, töödeldakse ümber ja ladustatakse – **ujuv töötulusadu**.
- 13) Vedelkütuse vahetuse protseduur ja pardapäevik – teisele vedelkütuse liigile üleminek.
- 14) **SEEMP** – laeva energiatõhususe juhtimise kava.
- 15) **Record Book of Engine Parameters** – masina parameetrite raamat.
- 16) **LRIT** (vastavuskatsetuse aruanne) – kaugtuvastuse ja jälgimise süsteem.
- 17) **ASP** – Application Service Provider – (vastavuskatsetuse) teenuse pakkuja.
- 18) **MODU** – liikuv merepuurimisalus.
- 19) **ships routeing** – laevaliikluse suunamine.
- 20) Kaubalaeva **ohutusvarustuse** tunnistus.
- 21) Kaubalaeva **ohutuse** tunnistus.
 Alternatiivina kaubalaeva konstruktsiooni ohutuse tunnistusele, kaubalaeva ohutusvarustuse tunnistusele ja kaubalaeva raadioohutuse tunnistusele.
 Kaubalaeva ohutuse tunnistuse varustuse nimekiri (vorm C).
- 22) Punkrikütusereostusest põhjustatud kahju vastutuskindlustuse või muu rahalise tagatise olemasolu kinnitav tõend.
- 23) *Date on which work for a conversion or an alteration or modification* – Kuupäev, mil algas laeva oluline ümberehitus, muutmine või täiendamine.
MN: SOLASes oli oluline ümberehitus, ümberseadmestamine või muutmine.
 Pakkusimegi: remondid, ümberehitused ja muudatused.
- 24) Püüame **riigilaeva** defineerida, et saaks pikapeale välja tõrjuda RHÜT (riigihaldusülesandeid täitvad) laevad.
MN: government operated ship – **riigilaev** (sõjalaev või laev riigi mitteäriliseks tegevuseks).

Järgmine koosolek toimub septembris, kuid päringutele vastame meili teel pidevalt
malle.hunt@transpordiamet.ee

Ilusat suve kõigile ja olge terved!

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 155
15.09.2021

Transpordiamet, Valge 3
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Helje Heinoja, Malle Hunt, Jüri Kask, Peedu Kass, Peep Kaurla, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Margus Liigsoo, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Margus Zahharov, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

MS Teamsi vahendusel osalesid: Mairold Vaik, Yrjö Saarinen, Indrek Särg, Enn Oja.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

Sügishooaja avakoosoleku pidasime VTS-keskuse avaras saalis. Tore oli üksteist üle pika aja näha.

I. Sel kevadel lõpetas Tauri Roosipuu Eesti Mereakadeemia ja ta oli nõus meile oma magistritööst rääkima. „**Parvlaeva Estonia huku varasemate uurimistulemuste võrdlus seoses uute asjaoludega**“ saate alla laadida siit: <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/7f2a296f-5764-4c44-af56-f953ac10b4c7>
Kuna parvlaeva Estonia hukust on möödas 27 aastat ja teema on jälle aktuaalne, siis jätkus meenutusi ja küsimusi koosoleku lõpuni.

II. SOLASE tõlkeapsud

Jüri Kask ja Heino Punab olid kokku kogunud mõned SOLASE tekstis esinenud eksitavad laused. Roheline on tõlkija tekst, must meie, punane see, millele eriti tähelepanu juhtida.

1 **Masinad**, katlad ja **muud survemahutid**, nendega ühendatud torustikusüsteemid ja seadmestikud on, milleks need on ette nähtud sellise projekti ja konstruktsiooniga, mis on kavandatud tööks piisavad ja paigaldatud ja kaitstud viisil, mis viib miinimumini ohu pardal olevatele inimestele, pöörates nõuetekohast tähelepanu liikuvatele osadele, kuumadele pindadele ja muudele ohtudele.

1 **Laevamehhanismid**, katlad, **survemahutid**, nendega ühendatud torustikusüsteemid ja armatuur peavad olema projekteeritud ja valmistatud vastavuses neile ettenähtud töötingimustega ning paigaldatud ja kaitstud viisil, mis viib miinimumini ohu (liikuvad osad, kuumad pinnad jms) pardal olevatele inimestele.

4. Laeval on vahendid tagamaks, et **masinad** saab tööle panna energiavarustusega laeva tingimustes ilma välise abita.

4. Laeval peavad olema vahendid **laevamehhanismide** töösse rakendamiseks ka energiavarustusega laeva tingimustes ilma välise abita.

2 Tõendatakse ja registreeritakse masinate võime muuta **sõukruvi veojõu** suund piisava aja jooksul vastupidiseks ja niimoodi peatada laev mõistliku vahemaa jooksul suurimalt eksploatatsiooniliselt edasikäigu kiiruselt.

2 Peab olema tõendatud ja dokumenteeritud peajõuseadme suutlikkus muuta **sõukruvi tõukejõu** suunda piisavalt lühikese aja jooksul vastupidiseks edasikäigu kiiruselt.

.9 õhukompressor ja **vastuvõtja** käivitamis- või juhtimiseesmärgil ;

.9 õhukompressor ja **suruõhumahuti** käivitamiseks või juhtimiseks;

3 Laeva pardal on **kapteni või määratud poolt** töötajatele kasutamiseks seiskumisajad, laeva kursid ja **katsete käigus registreeritud vahemaad koos katsete tulemustega**, mis tehti mitme sõukruviga laevade võime määramiseks juhtida ja laeva manööverdada ühe või mitme mittetöötava sõukruviga.

3 Laeva pardal peab olema **kaptenile või määratud isikutele** kasutamiseks **teave katsete ajal salvestatud pidurdusaja ja -vahemaa ning kursi muutuse kohta koos katsete tulemustega**, mis tehti mitme sõukruviga laevade liikumis- ja manööverdusvõime määramiseks ühe või mitme mittetöötava sõukruviga.

4 Kui laeval on täiendavad manööverdus- või peatumisvahendid, **tõendatakse ja registreeritakse** selliste vahendite tõhusus punktide 2 ja 3 kohaselt.

4 Kui laeval on täiendavad manööverdus- või peatumisvahendid, **peab nende vahendite tõhusus olema dokumenteeritud** punktide 2 ja 3 kohaselt.

2.1 **Rooliajami** kõik komponendid ja **roolipaller** on administratsiooni rahuldava veatu ja töökindla konstruktsiooniga. Erilist tähelepanu pööratakse dubleerimata oluliste komponentide sobivusele. Selline oluline komponent kasutab vajaduse korral näiteks **veerelaagreid, kuullaagreid, rull-laagreid või liugelaagreid**.

2.1 **Rooliseadme** kõik komponendid ja **paller** peavad olema administratsiooni nõuetele vastava tugeva ja töökindla konstruktsiooniga. Erilist tähelepanu tuleb pöörata oluliste rooliseadme dubleerimata komponentide sobivusele. Selliste oluliste komponentide vajalikes kohtades tuleb kasutada hõõrdetakistust vähendavaid laagreid **nagu kuul-, rull- või liuglaagreid**, mis on püsiva määrimisega või varustatud määrimisseadmega.

Pärtel Keskküla märkused:

Eeskiri 9 Hüdrograafiateenused

*...Governments undertake to co-operate in carrying out, as far as possible, **the following** nautical and hydrographic **services**...:*

*.1 to ensure that hydrographic **surveying is carried out, as far as possible, adequate to the requirements of safe navigation;***

...**tagama, et nii palju kui võimalik tehakse** hüdrograafilisi **mõõdistusi**, mis on piisavad ohutu meresõidu nõuete täitmiseks;

...**võimalikult** ohutu meresõidu **nõuete täitmiseks piisaval tasemel** hüdrograafiliste mõõdistuste läbi viimise **tagamine**

Siin on mu arust juba inglise keeles kerge nihe sees - "following services" peaks olema pigem nimetavas käändes asi, mitte "to ensure" jne. Selle panin "-miseks". Samuti sättisin fookust, et mõõdistus peab olema võimalikult tasemel, mitte võimalikult palju.

Regulation 13

Establishment and operation of aids to navigation

1 Each Contracting Government undertakes to provide, as it deems practical and necessary either individually or in co-operation with other Contracting Governments, such aids to navigation as the volume of traffic justifies and the degree of risk requires

Eeskiri 13

Navigatsioonimärgistuste loomine ja toimimine --> **Laevaväliste navigatsioonivahendite** rajamine ja käitamine

Kuigi enamusel juhtudest mõeldakse ka inglise keeles "*aids to navigation*" all "navigatsioonimärke" (tuletorn, poi, tooder...) on detailidesse minnes pilt keerulisem - ingl k mõiste *aid to navigation* hõlmab lisaks navigatsiooni-"märkidele" ka mitmesuguseid veeliikluse abistamiseks mõeldud süsteeme (D)GPS, AIS, Loran jms) ja teenuseid (VTS). Ja konventsioonis mõeldakse antud juhul seda laiemat tähendust, mille jaoks mõiste "navigatsioonimärgid" jääb kitsaks. St selle asemele tuli leida mingi uus sõna, milleks pikkade ponnistuste ja loominguliste kõhkluste järel jäi sõelale "laevavälised navigatsioonivahendid". Eesti k "navigatsioonimärkide" kohta on inglise keeles ka täpsem väljend *visual aids to navigation* e silmaga vaatamiseks mõeldud vahendid.

III. Suve jooksul meili teel arutatud teemad

- 1) 17. mail saatis Madli Transpordiameti kommunikatsiooniosakonnale kirja pressiteate peale, kus oli kasutatud ebaõiget terminit „liinimeeter“. Edaspidi lubati kasutada õiget oskussõna „rajameeter“.
- 2) 20. mail vajas jurist abi paari lühendi tõlkimisel:
CPA (closest point of approach) – lähim lahknemiskaugus
TCPA (time to closest point of approach) – lähima lahknemispunkti jõudmise aeg.
- 3) 31. mail saime kirja Euroopa Komisjoni eesti keele osakonnast, kus oli tõlkimisel dokument, milles esines merekaitseala nimi, mida seni eesti keelde ei ole tõlgitud: **North Atlantic Current and Evlanov Seamount Marine Protected Area**. Tõlkija pakkus, et see võiks olla Põhja-Atlandi hoovuse ja Jevlanovi veealuse mäe merekaitseala.

Vello Mäss tuletas meelde, et veealust kõrgendikku nimetatakse madalaks, kuid Enn Oja uuris seda kohta täpsemalt ja selgus, et see „meremägi“ asub koordinaatidel **48,38°** ja **-35,19°**, 2268 m sügavusel, 10 km eemal ümberringi olid sügavused 3500-4100. Seega 10 km peale kõrguste/sügavuste vahe 1300-1900 m. See hakkaks kuival maal mäemürakana silma küll.

Kuid kuidas seda nimetada, kui see on vee all? Tavamõistes on see **madal**, kivisena koguni **kari**. Oleks Noa laeva süvis nii palju olnud, oleks ta karile sõitnud. Mis Ararati mäe otsa sõites vist ka juhtus.

Meil pole varem meremägesid ette tulnud.

Tundub olevat uus mõiste, sest ei Silvet ega Galperin sellist mõistet ei tunne. Samuti pole seamounti 5-kiloses English-Japanese sõnastikus.

IATE aga mingid vasted jõuab juba anda:

eng **seamount**

ees **veealune mägi** (kellelgi on seda vist vaja läinud)

pol **góra podwodna**

por **montanha submarina**

Seega kõik tõlgivad seda kui **veealune mägi**, jänkid/britid kui meremägi.

Kaldun samuti arvama, et tõlge võiks olla **Põhja-Atlandi hoovuse ja Jevlanovi veealuse mäe merekaitseala**. Kaitsku nad siis linde või nende söömiseks kalu, pole enam meie asi.

- 4) 1. juunil märkas Mairold, et teenuste tabelis on vale termin: **reisi**parvlaev. Analüütik tänas tähelepanu juhtimise eest ja lubas vea parandada.

5) Seoses SOLASE toimetamisega küsisime lennundusterminoloogia komisjonilt nende arvamust meie pakutud mõiste **saaristuväil** kohta. 3. juunil saime nende eksperdi Lauri Kreeni arvamuse: On ka lennundusvaldkonnas kasutusel. ÜRO dokumendi punkt 49 - Saarestikuliste territooriumite (riik või autonoomia mis koosneb saartest ja nende vahelisest vesikonnast) õhuruumi mõiste osana.

Saaristuväil on hea mõiste.

Aga ma ei kasutaks seda ka kunagi tähenduses „*õhusõidukite sõidutee*“ või *lennukitee*, *õhusõidukitee*, *lennutee* asendamaks marsruute või kõnekeeles ka trasse / trajektoore (kunagi ammu ka koridore). Las see jääb kasutusele saartevaheliste merealade õhuruumi tähenduses.

Ja *õhukoridor* on mõiste mida kindlasti lennunduses ei sooviks näha, meteoroloogias ja metsanduses ja seostuvas (ka linnaplaneerimises) on juba mõiste tuulekoridor (tuul on ju õhu liikumine). Las *õhukoridor* nagu ka *õhukanal* jääb kütte ja ventilatsiooni valdkonna mõisteks. Ka *lennukoridore* ei sooviks vt allpool.

Pigem eelistan **õhuruum saaristuväila kohal** või **saaristuväil koos oma õhuruumiga**. See on tänapäeval enamasti marsruudivaba õhuruum, ehk mingeid „lennukoridore“ seal määratud pole, iga kasutaja valib ise optimaalse teekonna ühest punktist teise.

6) 5. juunil tutvustasid Malle ja Annika Eesti Tõlkemagistrite Liidu liikmetele merekeele nõukoja tööd. Kuna äsja olime jõudnud valmis aasta väldanud toimetamistööga, siis tõi Annika välja silma jäänud tõlkeapsud SOLASE tekstis.

7) 19. juunil peeti Haven Kakumäe sadamas Veetehnika messi, mille raames toimus ka [auhinnagala](#), kus toodi esile viimase aasta olulisemad teod/tegijad merendusvaldkonnas.

Majandus-ja kommunikatsiooniministeerium tunnustas merekeele nõukoda **merekeele hoidjate ja arendajatena**.

8) 10. juunil saatis Mairold nõukoja liikmetele edasi oma tähelepaneku, et 1. juunist jõustunud MSOSi redaktsiooni muudatustes on puksiirist saanud vedurlaev. See muudatus on tehtud vaid termini pärast.

9) 11. juunil kirjutas Postimehes Martin Ehala: „... Nüüd kavandab Eesti Keele Instituut (EKI) sõnastikureformi, mille käigus tahetakse õigekeelsussõnaraamat lahustada **Sõnaveebi** avarustesse. Ja nagu kirjakeele kaitsjad kahtlustavad, siis selleks, et tavakasutaja normi allikat enam leida ei suudaks“.

Madli: Me peaksime mingil viisil sõna võtma oma ÕSi jaoks tehtud töö kaitseks. Mis kasu on sellest, kui me kulutasime hulga aega ja saavutasime täpsemad sõnaseletused, sobimatute sõnade taunimise ja kõlbmatute näidete kõrvaldamise, kui Sõnaveebis („vabandust, ühendsõnastikus!“) on see kõik sees. Samuti

sõnad, väited (sünonüümide ja tõlkevastete kohta) ja näited, mida meil pähegi ei tuleks. Nagu see „reisipraam“.

10)

21. juunil toimus Viimsi Rannarahva Muuseumis traditsiooniline tänuüritus Aasta Mereharija tunnustamiseks ning meremeeste päeva tähistamiseks.

Merekeelee nõukoja SOLASE töögrupp sai kapten Uno Lauri Merekultuuri Sihtasutuselt tänukirja IMO meresõiduohutuse konventsiooni ja selle lisade **heasse eesti merekeelde** toimetamise eest.

11) 2. juulil leidis Madli BNSist pressiteate, milles Riigi Tugiteenuste Keskus teatab, milliste õhusõidukitega hakatakse väikesaartega ühendust pidama. "Toetuse abiga soetatakse **hüdrokopter** Kesselaiu (vajadusel ka teiste väikesaarte) aastaringse transpordiühenduse parendamiseks ning **aeroglisser** talvise transpordiühenduse toimekindluse suurendamiseks Aegna, Naissaare, Prangli ja Kräsuliga ning talvise päästevõimekuse tõstmiseks Tallinna ja Muuga lähel.

Madli selgitas, et „hüdrokopter“ ehk veest õhku tõusev ja vette laskuv kopter on mõnevõrra füüsikaseadustega vastuolus, aga vette laskuva kopteri prototüüp olevat kuskil maailmas hiljaaegu siiski leiutatud. Pole veel kuulda olnud, et need seeriatootmises oleksid, nii et oletan, et sõiduk, mida te „hüdrokopteriks“ nimetate, ei ole siiski lennumasin, vaid maad ja jääd mööda sõitev **tiivikliugur**.

Kas ma oletan õigesti, et te võisite sõna „aeroglisser“ kasutada **hõljuki** nimetamiseks või on ka see mõni õhusõiduk? Hõljuki kohta vt: <https://mereviki.vta.ee/mediawiki/index.php/Hõljuk>

Riigi Tugiteenuste Keskus vastas nii:

„Suur tänu Teile asjakohase kommentaari ja viite eest! Teie poolt viidatud materjal on edaspidi kindlasti abiks taotluste/aruannete menetlemisel. Loen siit, et lisaks tiivikliugurile pakuti välja veel kolm mõistet, kuid lõplikule kokkuleppele vist ei jõutudki?

Mõistetega „aeroglisser“ ja „hüdrokopter“ ei olnud ka meie varem kokku puutunud. Tegemist on sisuliselt ühe ja sama asjaga, kuid mitte hõljukiga. Lisan viite Pärnu Postimehe artiklile aastast 2019: <https://parnu.postimees.ee/6531582/pildid-ja-video-parnu-vetes-seab-end-sisse-ameerikast-parit-hydrokopter>

Kuna taotlustele panevad nimed taotlejad ise ning RTK-l ei ole neid õigust ise muuta, siis kasutasime uudises samu mõisteid, mida taotlejad (nüüdseks juba toetuse saajad), et vältida segadust uudise võrdlemisel kodulehel avalikustatud toetatud projektide nimekirjaga (<https://www.rtk.ee/meede-vaikesaarte-programm#toetatud-projektid>). Taotlusi kommenteeris ka Politsei- ja Piirivalveamet, kellel mõistete osas märkusi teadaolevalt ei olnud. Taotlusele lisatud ingliskeelsetes materjalides oli kasutatud ingliskeelse vastena mõistet „airboat“.

12) 11. juulil küsiti Euroopa Komisjoni dokumendis esineva termini „**feeder loop service**“ eestikeelset vastet.

Annika Naame: Eeldades, et põhimõiste on *feeder service*, mitte *loop service* võiks *feeder loop service* olla pigem ring-fiiderteenus kui fiider-ringteenus.

Kuna meil fiiderliin on olemas, siis täpse tõlke huvides võiks olla ringfiiderliin.

Kõige lähedasem mõttele on ehk toiteringliin. See on ikkagi liiniliiklus, s.t sõiduplaani järgi.

Valik tuleks teha kahe sõna vahel: **ringfiiderliin** ja **fiider-ringliin** (või siis asendada sõna „fiider“ eestikeelse „toitega“).

Yrjö Saarinen:

Loop on liinilaevanduses kasutatav termin ja tähendab liiniringi - st laevareis algab ja lõpeb samas sadamas ning ta külastab mitmeid erinevaid sadamaid, igal pool osaliselt laadides ja lossides. Fiiderteenus (*feeder service*) on siis väiksemate aluste pärusmaa, ühendades sadamaid 1-2 basseini piires ja toites ookeanilaevu. Seal võivad ka jõesadamad olla. Tihti kasutatakse ka Euroopa Liidu terminit *short sea shipping* (lähilaevandus), mis sisuliselt on sama. Fiiderteenust saab kasutada nii liinilaevanduses (konteineriveod) kui ka tramplaevanduses (väiksemate laevapartiide ettevedu suuremate ookeanivedude tarvis - näit vanaraud, naftatooted jms)

Mina kasutaks *loop*-i vasteks **liiniring** - piisavalt lihtne ja selge vaste.

13)

16. juulil ilmus rohkete kvaliteetsete fotodega kataloog „Purjelaevamudelid Eesti Meremuuseumi kogus“, mille käsikirja merekeele nõukoja konsultandid üle vaatasid ja oma märkused tegid.

14) Augusti algul vaatasime meremuuseumi palvel üle auru- ja mootorlaevamudelite kataloogi käsikirja, milles oli nii sisulisi kui ka vormi- ja terminivigu ning ka maaroti sõnapruuki. Madli kirjutas hulganisti kommentaare, ka Enn Oja ja Ants Raua täpsustused olid väga väärtuslikud. Kahe laeva puhul kontrollis Madli laevaregistrist üle ja Enn oli täiesti õigetele asjadele tähelepanu juhtinud. Hea, et ta neid fakte teadis.

15) 17. augustil tekkis Maioldil vajadus kolleegidele selgitada, kes on **superintendent**. (Laevastiku) ülevaataja - kaldatugi laevade/laevastiku ekspluatatsiooni juhtimisel.

Peedu Kass: Superintendent saab palka selle eest, et laev võimalikult vähe sadamas seisaks. Mees jälgib ja teeb kõik selleks, et laev oleks töökorras, varustatud vajalikuga ja omaks kehtivaid sõidudokumente. Tavaliselt on mehed endiste mehaanikute hulgast.

Järgmine koosolek toimub 19. oktoobril.

MEREEKELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 156
18.10.2021

Veebikoosolek
Algus kell 16.00, lõpp 18.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Aado Luksepp, Enn Oja, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen
Kirjutas: Malle Hunt

Oktoobrikoosoleku pidasime jälle veebi vahendusel, sest COVID-19 ei taha ikka taanduda.

I. Vaatasime üle Annika ettekande tõlkemagistritele. Teokirja valisime mõned näited SOLASE tekstist.

1) Ilus eesti keel ehk püüdsime laused sõnastada nii, et mõte tuleks välja ilusas eesti keeles.

Tõlge:

Välja arvatud nagu otseselt sätestatud V peatükis, ei kehti mitte miski käesolevates eeskirjades laevade suhtes, millega sõidetakse üksnes Põhja-Ameerika Suurel järvistul ja Saint Lawrence'i jõel idasuunas kuni sirgjooneni, mis on tõmmatud Cap des Rosiersilt West Pointini Anticosti saarel, ja põhjapool Anticosti saart, 63. meridiaan.

Toimetatud tekst:

Käesolevad reeglid, välja arvatud V peatükis sõnaselgelt sätestatu, ei kehti laevadele, millega sõidetakse üksnes Põhja-Ameerika Suurel järvistul ja Saint Lawrence'i jõel kuni Cap des Rosiers' neeme ja Anticosti saarel asuvat West Pointi neeme ühendava mõttelise jooneni ning Anticosti saarest põhja pool kuni 63. meridiaanini.

2) Raskestitõlgitavad fraasid

Ch II-2 R9

Atriums shall be within enclosures formed of "A" class divisions having a fire rating determined in accordance with tables 9.2 and 9.4, as applicable.

Tõlge:

Aatriumid asuvad A-klassi vaheseintest moodustatud kinnistel aladel, mille tulekindluse klass on määratud vastavalt vajadusele tabelite 9.2 ja 9.4 kohaselt.

Toimetatud tekst:

Aatriumid peavad paiknema A-klassi vaheseintest moodustuvatel kinnistel aladel, mille tulekindluse klass on määratud vastavalt tabeli 9.2 või 9.4 kohaselt.

3) Korrektne keelekasutus

- Lühendite tähendus: jne vs. jms
 - Käänamine: tankid vs. tangid
 - Rektsioon: kohaldama millele?, kehtima mille kohta?
 - Inglise keele mõju: *except that* – välja arvatud, et; *except when* – välja arvatud, kui
 - Sõnade tähendus: õhutaskud vs. õhugaugud (*air pockets*); tank-tankid vs. tangid
- Millistest allikatest seda kontrollida?

4) ÕS, sõnaveeb, kontekst (merendus)

Ch III part A R3

"Recovery time" for a rescue boat is the time required to raise the boat to a position where persons on board can disembark to the deck of the ship.

Tõlge

päästepaadi hiivamise aeg – aeg, mis on vajalik paadi tõmbamiseks asendisse, kust pardal olevad inimesed saavad minna laeva tekile.

Toimetatud tekst

valvepaadi pardale võtmise aeg – vajalik aeg paadi tõmbamiseks asendisse, millest pardal olevad inimesed saavad minna laeva tekile.

5) Vigu teevad ka parimad meist

Merihobu või morsk? (seahorse vs. walrus)

NB! ESTERM: walruse*

6) Ch II-1 part B-2 R13

The central operating console at the navigation bridge shall have a “master mode” switch with two modes of Control

Tõlge:

Keskjuhtimispunktis komandosillal on "**kapteni režiimi**" lüliti kahe juhtimisrežiimiga

Parandus:

Keskjuhtimispaneelis komandosillal peab olema „peavaliku“ lüliti kahe juhtimisvalikuga

7) Vead originaaltekstis

Mida teeb tõlkija? Kas tõlgib vead sisse või parandab tõlkes õigeks?

*Helicopter refueling and **hanger** facilities* – riidepuid ilmselt merendustekstis ei vajata

•Kas tõlkija üldse märkab, et originaalis on viga?

Icing

TEMPERATURE 18 degrees C (-7. degrees F). SEA TEMPERATURE 29 degrees C (-1.7 degrees F).

WIND NE, FORCE 8.

8) Milline sõna valida?

Regulation – eeskiri või reegel? Sõltub konkreetsest konventsioonist, nt rahvusvaheline laevakokkupõrgete vältimise eeskirja konventsioon (COLREG – *International Regulations for Preventing Collisions at Sea*) kasutab Rule 1, Rule 2... – e.k. tõlgitud kui „reegel“
Shall kasutamine – õigustõlke käsiraamatu järgi tuleb seda tõlkida kindlas kõneviisis, aga SOLASes on REEGLID, mida ja kuidas peab tegema, et tagada ohutust.

9) Vead, mis muudavad teksti mõtet

Ch II-2 part C R10

*Two spare charges shall be provided for each required breathing apparatus. Passenger ships carrying **not more than 36 passengers** and cargo ships that are equipped with suitably located means for fully recharging the air cylinders free from contamination, **need carry only one spare charge** for each required apparatus. In passenger ships carrying more than 36 passengers, at least two spare charges for each breathing apparatus shall be provided.*

Tõlge:

Nõutava hingamisaparaadi kohta on kaks varutäidet. **Rohkem kui 36 reisijat** vedavates reisilaevades ja kaubalaevades, mis on varustatud sobival paigutatud vahenditega õhupaloonide täielikuks täitmiseks ilma saastamiseta, peab nõutava aparaadi kohta olema üksnes üks varutäide. **Rohkem kui 36 reisijat** vedavates reisilaevades on vähemalt kaks varutäidet hingamisaparaadi kohta.

10) Eitus:

... but which shall be required to meet "B" class integrity standards only in so far as is reasonable and practicable in the opinion of the Administration

Tõlge:

kuid **mis ei pea** täitma B-klassi tulekindlusstandardeid üksnes kuivõrd see on administratsiooni arvates põhjendatud ja teostatav

Parandus:

kuid mis peavad täitma B-klassi tulekindlusstandardeid üksnes niivõrd, kuivõrd see on administratsiooni arvates põhjendatud ja teostatav

11) Kuidas peaks tõlk seda teadma?

- *spaces vs. rooms* – vahel *space* tähendab laevas tekki
- Autotekid vs. veeremiruumid
- Laevas või laeva pardal? Kas laeva küljel või pardal?
- Konventsiooniosaliste valitsused – mis see on?
- *Contracting Governments* – konventiooniosaliste riikide valitsused → osalisriikide valitsused
- Konventsiooniosalise valitsuse sadam – sadam on ikka riigil

12) Kas tõlkida sõna-sõnalt?

Ch XI-1 R4

A ship when in a port of another Contracting Government is subject to control by officers duly authorized by such Government concerning operational requirements in respect of the safety of ships, when there are clear grounds for believing that the master or crew are not familiar with essential shipboard procedures relating to the safety of ships.

Tõlge:

Kui laev on teise konventsiooniosalise valitsuse sadamas, allub ta sellise valitsuse poolt nõuetekohaselt volitatud ametnike poolsele eksploatatsiooninõuete kontrollile seoses laevade ohutusega, kui on põhjendatud alust arvata, et kapten või laevapere ei tunne laevade ohutusega seotud olulisi töökordi.

Toimetatud tekst:

Kui laev on teise osalisriigi sadamas, allub laev ohutusega seotud käitamisnõuete kontrollile, mida teevad sadamariigi valitsuse volitatud ametnikud, kui on põhjendatud alust arvata, et kapten või laevapere ei tunne laevade ohutusega seotud olulisi protseduure.

II. Pärtel: Kas meil on kusagil paika pandud, kuidas on õige laevatüüpe lühendada? Nt jäämurdja näitel - jm, JM, j/m vm?

Madli: 2015. a maikuus rääkisime sellest pikemalt. Otsi teokirjade koondfailist sõna „jutumärgid“. Sellist lühendamist tuleb igal juhul vältida. Kui laevatüüp on tarvilik, tuleb sõna välja kirjutada, ka nt tabeli päises või alajaotuses. Enamasti kasutatakse seda aga tarbetu täiendina jutumärgideta laevanime ees, et jutumärke vältides osutada sellele, et järgnev suure tähega sõna (nt Maria) on laevanimi. Mulle torkas mõni aasta tagasi silma üks Tallinna Sadama pressiteade kruisilaevade kohta, milles jutumärkide vältimiseks oli 5 korral kasutatud sellist tarbetut täiendsõna.

Näiteks pl võib tähendada poilaeva või parvlaeva või purjelaeva või veel midagi. Roland Leit oli oma lühieluloos kaptenite raamatu jaoks kirjutanud, et töötas 1957. aastani laeval a/j Lenin. Et ei arvataks, nagu võiks tegu olla aatomijäämurdjaga Lenin – see oli üldtuntud –, siis tuli välja kirjutada, et töötas aurujäämurdjal Lenin.

Järgmine koosolek toimub 9. novembril.

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 157
9.11.2021

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Aado Luksepp, Enn Oja, Ants Raud, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Mairold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

I. MTÜ Tuletorn kavatseb 2023. a korraldada seminari ja näituse Rannapungerja tuletorn 100 ehk tule näitamisest Rannapungerjal 100 aastat. Merekeele nõukojalt paluti selleks ürituseks ettekannet, mille pealkirjaks võiks olla „Mereterminitest tavakasutuses“.

II. ERR-i uudisena ilmus artikkel „[Eesti Gaasi LNG punkerlaev hakka sõitma Läti lipu all](#)“, milles hakkas silma merekauge sõnakasutus. Tundub, et ETV alahindab oma publikut, väites, et „punkrilaev“ on tavainimesele väga keeruline. Pakutakse, et see võiks olla ujuvtankla. Ka „tanker“ oli nende meelest keeruline ja seetõttu arvati, et „tankla“ on arusaadavam, aga et vee peal, siis seetõttu „ujuv“.

MN:

- see laev on tüübilt **gaasitanker** (tanklad on maismaal ja „ujuvtankla“ võiks teoreetiliselt ehk olla kuskil paadisadamas kai küljes kinni, aga pontooni peal, s.t ujuv).
- gaas on laeva **lastitankides** (need ei ole „punkrid“ ja ka laev ei ole „punker“ mahuti tähenduses, mistõttu pole õige nimetada seda laeva „punkerlaevaks“)
- kasutuseesmärgilt on see laev **punkrilaev** – **punker** on see osa/portsjon laevakütust, mille tanker teisele laevale üle annab. Nt sütt punkerdav punkrilaev on puistlastilaev.
- seda tegevust kutsuti varem „annab punkrit“, tänapäeval nimetakse seda **punkerdamiseks** („tankimine“ on ikka maismaal).

Kui ETV uudised otsivad lihtsamat, tavalisele televaatajale arusaadavat seletust, ei soovita merekeele nõukoda kasutada merendustermine asemel teiste valdkondade termineid, nt „punkerdamise“ asemel „tankimine“, ega ka üht merendustermine teisega asendada, nt kaubalaeva – „tankeri“ – asendada teisaldatava laeva ehk „ujuvtanklaga“.

ETV ei tee uudiseid üksnes merekaugeile televaatajaile. Näiteks Tallinki reisilaevadel kuulevad reisijad korrektset merekeele teavitusi. Kui arvestada, et Tallinki andmeil on püsikliendi kaart igal 4. Eesti elanikul (kõik pole küll eestlased), ja enne pandeemiat tegi iga Eesti elanik keskmiselt 7 reisi aastas, siis on ehk nn tavalise televaataja merevõõrust üle hinnatud. Võiks arvata, et arvatust märksa suurem hulk televaatajaid teab, mis on vöör ja mis achter või millisele tekile laevas liftiga sõidab. Teisele osale televaatajaist oleks hariv, kui nemadki kuuleksid õigeid termineid.

III. Sõnaveebi uurides oleme märganud mereoskussõnade näitelausetes päris palju vigu. Otsustasime need üle vaadata.

Enn Oja: Sõnaveebi sõnade ülesehitis võiks välja näha nii, et kuidagi eristatult (nt rasvaselt, teise värviga, suurusega) toodaks ainusoovitav vaste, siis väiksemas kirjas ülestähendatud kasutusviisid ja lõpuks samuti eristatult mittesoovitav sõnakuju.

Nt pukser:puksri(/pukseri) - erinevaid ujuvvahendeid vedav ja/või tõukav sihtotstarbeline laev

kasutatud: puksiir, vedurlaev, puksiirlaev, pukseerlaev
mittesoovitav: puksiir (vt puksiir - laeva veots)

1. **Agent** – lisada 4. tähendus – laevaomaniku (reederi) esindaja, kelle ülesandeks on laeva huvide kaitsmine ning asjakohaste sadama- ja laevahoolitsusteenuste korraldamine.

Naabersõnad: laevaagent (*ship's agent*), liiniagent (*liner agent*), sadamaagent (*port agent*), kaitseagent (*protective agent*), prahtijaagent (*charterer's agent*).

Näited: Agent teatas kaptenile, et laev on sisse klaaritud, valmidusteadis vastu võetud ja lossimist võib alustada.

2. Lisada märksõna **agenteerima** – Laeva huve kaitsma ning asjakohaseid sadama- ja laevahoolitsusteenuseid korraldama.

Kindlasti peab välistama laadimist-lossimist, sest laevaagent sellega kunagi ei tegele. Laadimine ja lossimine on stivitori tegevusala.

3. **Ankur** – OK

4. **Aparell** –

Enn: tuleks lisada **VAN** (st et loeme vanadeks ning kasutuselt läinuteks ka vöörmõisted, millel on meiekeeli kindel/juurdunud vaste olemas).

Madli: Kustutada näitelaused ja lisada: parem **ramp**

5. **Ramp** – kustutada sünonüüm.

6. **Asimuut** – OK

7. **Avraal** – lisada sünonüüm: **avraaltöö** – kiireloomuline kogu laevapere töö.

8. **Ballast** – lisada **tuukrivöö**

9. **Bakk** – OK

10. **Barkantiin** – OK. Kas paremas veerus on naljanurk? Veel sarnaseid sõnu: täislaev, tiiburlaev, karantiin, meremiin, kaubaurik.

11. **Brass, prass** – (purjelaeval:) nõör raa pööramiseks

Parandada selgitus: ots raa rõhtseks liigutamiseks.

a) spinnakeri pealtuule soot, mis läheb läbi spinnakerpoomi.

b) On veel üks tähendus: teatav vaskpuhkpill

12. **Brassima, prassima** – MERENDUS (purjelaeval:) spetsiaalse nõöri (ehk prassi) abil raad pöörama
parandada selgitus: brassi abil raapurje seadma.

Järgmine koosolek toimub 14. detsembril

MEREKEELE NÕUKOJA
Koosoleku teokiri nr 158
14.12.2021

Veebikoosolek
Algus kell 14.00, lõpp 16.00

Osavõtjad: Malle Hunt, Jüri Kask, Pärtel Keskküla, Enn Kreem, Enn Oja, Ants Raud, Rein Raudsalu, Tauri Roosipuu, Yrjö Saarinen, Maiold Vaik, Peeter Veegen, Madli Vitismann.

Juhatas: Peeter Veegen

Kirjutas: Malle Hunt

I. Aasta viimasel koosolekul oli meil ka külaline – MS Teamsi vahendusel ühines koosolekuga Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi meremajandusosakonnast Kadi Saks, kes 2021. aastal tegi ära suure töö [SOLAS](#)e toimetamise koordineerimisel ning justiits- ja välisministeeriumile edastamisel, nii et 25. novembri 2021 Vabariigi Valitsuse istungil kiideti heaks ja võeti vastu 1974. aasta rahvusvahelise konventsiooni nimelude ohutusest merel, mida on muudetud 1978. ja 1988. aasta protokolliga, konsolideeritud tekst ning 1974. aasta rahvusvahelise konventsiooni nimelude ohutusest merel ja selle 1978. aasta protokoll muudatused.

Kadi vastas nõukoja liikmete küsimustele ja selgitas, kuidas konventsiooni tekst ministeeriumisse jõudis ja kus selgus, et kolme tõlkija ja tõlkeprogrammi koostatud tõlge on väga konarlik, sageli arusaamatu ja kohati valegi. Sõnad olid nagu kõik ritta pandud, kuid mõte jäi arusaamatuks.

Ajaloo jaoks paneme tallele ka pressiteated.

•MKM-i pressiteade

Tähtsaim rahvusvaheline meresõiduohutust reguleeriv dokument sai eesti merekeelse tõlke Valitsus kiitis sel nädalal heaks SOLASi konventsiooni eestikeelse tõlke, mis on tähtsaim meresõiduohutust reguleeriv rahvusvaheline dokument.

MKMi meremajanduse asekanter Kaupo Lääneranna sõnul panustab dokumendi tõlkimine Eestis pakutava eestikeelse merehariduse edendamisse. „SOLAS konventsioon on olulisim meresõiduohutust reguleeriv rahvusvaheline dokument ja selle ajakohastatud tõlge tõstab merehariduse kvaliteeti ja võimaldab omandada teadmisi laeva juhtimisest, inimelude ohutuse tagamisest merel, laevaehitusest, merepäästest jne korrektses eesti merekeeles,“ märkis Läänerand.

SOLASi konventsioon paneb paika laevaohutuse põhinõuded, nt laeva tuleohutuse tagamisele, päästevahenditele, raadioside korraldamisele, navigatsiooniseadmetele, ohtlike kaupade veole ja ohutust tõendavate dokumentide vormistamisele.

Eesti liitus 1974. aastal Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) poolt välja töötatud rahvusvahelise konventsiooniga inimelude ohutusest merel (ingl. k. International Convention for the Safety of Life at Sea – SOLAS) juba 1991. aastal, kuid konventsiooni lisa ja selle liiteid ei ole varem tõlgitud ning avaldatud. Varasemalt on heaks kiidetud ja eesti keelde tõlgitud konventsiooni ja selle protokollide artiklid, kuid mitte selle lisas sisalduv tekst. SOLAS konventsiooni teksti tõlke teostas vandetõlk ja kontrollis ning toimetas Eesti Merekeele Nõukoja ekspertidest koosnev töörühm.

•Merekeele nõukoja ja Kapten Uno Lauri Merekultuuri Sihtasutuse pressiteade

Maailma tähtsaim mereohutuskonventsioon SOLAS nüüd selges ja ladusas eesti merekeeles

Kapten Uno Lauri eestvedamisel 1973. a asutatud mereterminoloogia komisjon (2005. aastast merekeele nõukoda) lõpetas viimaste aastate ühe tähtsama töö – SOLASe konventsiooni eestikeelse teksti terminoloogilise ühtlustamise ja toimetamise.

Nüüd saavad kõik huvitatud isikud – meremehed, ametnikud, merehuvilised, nii asjatundjad kui ka harrastajad – kasutada SOLASe ametlikku eestikeelset korrektset merendusterminite ja väljenditega tõlget.

Kiitust väärrib Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi merendusosakond, kes ei leppinud esialgse konarliku tõlkega, vaid soovis saada kvaliteetset tulemust, saates teksti merekeele nõukojale arvamuse avaldamiseks. Nõukoja liikmed, nii kaptenid kui ka mehaanikud, ei saanud sageli aru, millest tõlkes on räägitud. Pidevalt võrreldi lauseid ingliskeelse ja vahel ka venekeelse ametliku tekstiga. Rohkem kui 500-leheküljeline tekst on väga keerulise ülesehitusega, täis merendustermineid, millele sageli üht kindlat eestikeelset vastet on keeruline leida. Pärast pikki arutelusid jätkus 10 merekeele nõukoja liikmel usku endasse, et tullakse toime ja asi on panustamist väärt. Lisaks otsiti mõned eksperdid ka väljastpoolt nõukoda. Eriti suure töö tegid ära tõlkija Annika Naame ja merendusajakirjanik Madli Vitismann, kes kogu teksti lause lause haaval selgesse eesti keelde panid. Kui tekkis küsimus, kuidas ühe või teise reegli täitmine on tänapäeva reisilaevas korraldatud, siis sai alati vastuse Eesti uusima reisilaeva Megastari kaptenilt Vahur Sõstralt.

„Oleme tublisti kaasa aidanud SOLASe ametliku eestikeelse teksti koostamisel, tehtud on suur kollektiivne töö ja oleme uhked selle saavutuse üle“, ütles merekeele nõukoja esimees kapten Peeter Veegen.

SOLAS – Safety of Life at Sea – on Titanicu huku järel alguse saanud ja pidevalt täiendatav Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni üks tähtsamaid meresõiduohutust tagavaid reeglikogumikke, mis kehtib teatavast suurusast alates kõigile maailma tsiviilaevadele. Ainus erand on laevad, mis Põhja-Ameerikas Suurelt Järvistult merele ei välju.

SOLASE reeglite täitmist kontrollivad iga riigi mereadministratsioonid, Eestis seni Veeteede Amet ja alates tänavusest aastast Transpordiamet.

SOLASE eestikeelne tekst on aluseks ka teiste merealaste normatiivsete aktide koostamisel. Aegade jooksul tuleb palju uuendusi ning ka need on vaja kiiresti viia vastavusse eesti merekeele traditsioonidega.

Merekeele nõukoda tänab Kapten Uno Lauri Merekultuuri Sihtasutust kaasaelamise ja vormistamisabi eest.

II. Plaanime asutada mittetulundusühingut Merekeele Nõukoda. Muudame veidi seni kehtinud põhikirja ja küsime, kes sooviksid kohe alguses liikmeks astuda.

III. Sõnaveebis jõudsimel üle vaadata järgmised sõnad:

1. **registertonn** – MERENDUS varemalt kasutusel olnud laeva mahutavuse tinglik mõõtühik

Hea teada

1 registertonn = 100 kuupjalga = 2,831685 m³. Praegusajal asendab registertonni registermahutavus (mõõtühikuta suurus)

MN: MERENDUS ~~varemalt~~ kasutusel olnud laeva mahutavuse mõõtühik, 100 kuupjalga ehk 2,83 kuupmeetrit (aj)

Lisada:

- **BRT** MERENDUS kasutusel olnud laeva kogumahutavus registertonnides, kõigi kinniste laevaruumide maht (aj)
- **NRT** puhasmahutavus, laeva lastiruumide maht registertonnides (aj)

2. **diafoon** – MERENDUS aparaat majakailt udu ajal helisignaali andmiseks

MN: soovitame tähendust täpsustada – tuletorni udusireeniaparaat.

3. **dispašeerimine** – ühendsõnastikus ei ole.

MN: Lisada märksõna **dispašeerimine**: MERENDUS üldavarii osaliste kahju ja kulude jaotuse arvutamine

4. **brigantiin** – kahemastiline kiire purjelaev, mille esimastis on raapurjed, tagamastis kahvelpurjed.

Sünonüüm: kuunarprikk

MN: kustutada sõna „kiire“

5. **drednoot** – SÕJANDUS tüüp Esimese maailmasõja aegseid suuri lahingulaevu

MN: SÕJANDUS Esimese maailmasõja aegne suur lahingulaev

Rahulikke jõule ja edukat uut aastat!

Järgmine koosolek toimub 11. jaanuaril 2022.